

Beheersplan Begijnhof Lier

06.06.2018

B.
VAN DER WEE
studio for architecture
& conservation

SumResearch
Urban Consultancy

Opdracht	Beheersplan Begijnhof Lier
Opdrachtgever	OCMW Lier Paradeplein 2, B-2500 Lier Kerkfabriek Sint-Gummarus Kardinaal Mercierplein 8, B-2500 Lier Stad Lier – Dienst Monumentenzorg Paradeplein 2, B-2500 Lier
Opdrachthouder	Barbara Van der Wee Architects bvba Jan Jacobsplein 9, B-1000 Brussel t +32 2 503 32 61 f +32 2 503 32 62 info@barbaravanderwee.be SumResearch nv Waterloolaan 90, B-1000 Brussel t +32 2 512 70 11 f +32 2 512 98 92 brussel@sum.be www.sum.be
Datum en status	Finaal rapport 06.06.2018

INHOUD

1.	Identificatie en afbakening	5
2.	Historische nota	33
3.	Inventarisatie van de erfgoedelementen	73
4.	Waardstelling van de erfgoedelementen en kenmerken	937
5.	Visie op beheer	947
6.	Beheersmaatregelen	1015
7.	Opvolging en evaluatie	1043
8.	Extra toevoegingen	1051

1.

Identificatie & afbakening

Identificatie en afbakening

1.1	Aanleiding en doel beheersplan	9
1.2	Identificatie en grafische afbakening	9
1.3	Beschermingsbesluiten	11
1.4	Opdrachtgever / eigenaar	11
1.5	Overzicht grafische afbakening	11

1 Identificatie en afbakening

1.1 Aanleiding en doel beheersplan

Het begijnhof van Lier heeft een rijke geschiedenis met één constante. Er was altijd en nog steeds is er een leefgemeenschap gehuisvest. Het begijnhof van Lier is met andere woorden een levend monument. De continue wisselwerking tussen geschiedenis en wonen met veranderende normen en standaarden staat centraal. Dit is ook de uitgangsvisie die ontwikkeld is in het Masterplan & Conventie Begijnhof Lier (2007) en die wordt uitgedragen in de restauratie en actualisering. Een aanpassing naar hedendaagse behoeftes is onvermijdelijk en komt de instandhouding ten goede. Zodoende wordt het begijnhof niet als een geïsoleerde entiteit aanzien, maar een volwaardig onderdeel van de Lierse binnenstad met belangrijke socio-culturele en economische waarden.

Het begijnhof kent een vierledige eigendomsstructuur. De Stad Lier is eigenaar van de publieke ruimte (straten, toegangspoorten, pompen), het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), de Kerkfabriek Sint-Gummarus en een aantal privépersonen zijn eigenaar van de bebouwing. Het zijn deze partijen (excl. de privépersonen) die de opmaak van een beheersplan naar voor hebben gebracht. Het beheersplan wil de verdere restauratie en actualisering, aangezet door middel van de Conventie uit het Masterplan, verder begeleiden. Volgende doelstellingen worden naar voor geschoven:

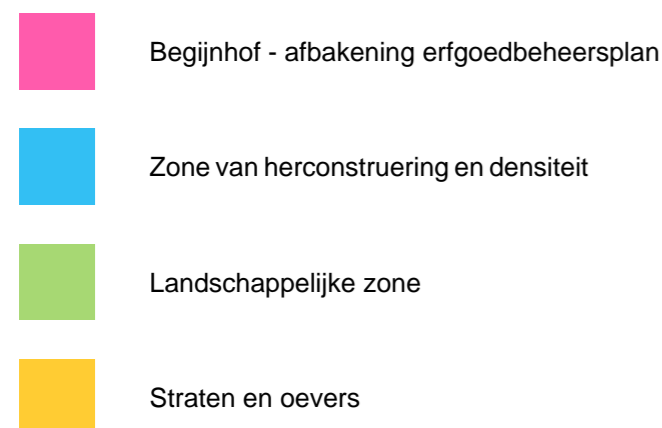
- Actualisatie van het Masterplan op vlak van inventarisatie en erfgoedwaardering.
- Het karakter van het begijnhof en de 'Historic Universal Value' in stand houden.
- Algemene visie ontwikkelen voor belangrijke elementen (daken, vloeren, schrijnwerk,...).

Het beheersplan is opgebouwd conform de richtlijnen van het Agentschap voor Onroerend Erfgoed en bestaat uit zeven hoofdstukken. Het inleidende hoofdstuk duidt de context, methodologie en doelstellingen. In hoofdstuk twee wordt beknopt ingegaan op de geschiedenis van het begijnhof. De inventarisatie van de erfgoedelementen en bijhorende waardenstelling zijn respectievelijk in hoofdstuk drie en vier terug te vinden. Het zwaartepunt van het beheersplan is vervat in hoofdstuk vijf met de visie op beheer. De beheersmaatregelen die hieruit voortvloeien zijn terug te vinden in hoofdstuk zes en de opvolging ervan in hoofdstuk zeven.

1.2 Identificatie en grafische afbakening

Het beheersplan wordt opgemaakt voor het beschermd monument begijnhof. Het begijnhof is gesitueerd in het zuiden van de Lierse binnenstad. Het zit vervat tussen de voormalige eerste en tweede stadswal, waarvan de laatste nog steeds gekenmerkt wordt door de vesten. Het begijnhof omvat de woningen langsheen de Begijnhofstraat, Bodegemstraat, Grachtkant, Hellestraat, Hemdsmouwken, Kalvarieberg, Martienushoek, Oud-Kerkhof, Pompstraat, Sint-Margaretastraat, Symofrosastraat en Wezenstraat. De omgeving van het begijnhof heeft een sterke landschappelijke structuur met vesten, volkstuintjes en de voormalige bleekvelden. De Begijnhofstraat en de Schapenkoppenstraat vormen belangrijke assen in de verbinding met de stad. Ten noordwesten situeren we een zone van herstructurering en densiteit.

Voor de Sint-Margaretakerk wordt een afzonderlijk erfgoedbeheersplan opgemaakt door architect Patrick Vanroy in opdracht van de Kerkfabriek Sint-Gummarus.

1.3 Beschermingsbesluiten

De bescherming van het begijnhof als monument en cultuurhistorisch landschap is vastgelegd in het koninklijk besluit dd. 16.09.1966, ID 540, en gepubliceerd in het Belgisch staatsblad dd. 03.02.1967. Volgende items zijn opgenomen in het besluit:

Begijnhofstraat 21-25, Bodegemstraat 2, Grachtkant 1-16, Hellestraat 1-5, Hellestraat 2-6B, Hemdsmouwken, Kalvarieberg 1-8, Martienushoek 1-4, Oud-Kerkhof 1-13B, Pompstraat 2-8, Sint-Margaretastraat 1-29, Sint-Margaretastraat 2-20B, Symforosastraat 1-9, Symforosastraat 2-12B, Wezenstraat 1-7, Wezenstraat 2-6B

Binnen de bescherming van het begijnhof situeert zich eveneens de aparte bescherming van de Begijnhofkerk of Sint-Margarethakerk. De bescherming van de Begijnhofkerk is vastgelegd in het koninklijk besluit dd. 20.02.1939, ID 30, en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad dd. 31.03.1939. Dit besluit werd voorafgegaan door het koninklijk besluit dd. 25.03.1938, ID 28, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad dd. 27.04.1938.

Daarnaast maakt het begijnhof van Lier ook deel uit van de 'serial nomination Flemish béguinages' ter erkenning van UNESCO werelderfgoed. Sinds 02.12.1998 is het begijnhof samen met twaalf andere begijnhoven erkend als werelderfgoed. De nominatie is gebaseerd op volgende criteria:

“Criterion (ii): The Flemish béguinages demonstrate outstanding physical characteristics of urban and rural planning and a combination of religious and traditional architecture in styles specific to the Flemish cultural region.

Criterion (iii): The béguinages bear exceptional witness to the cultural tradition of independent religious women in north-western Europe in the Middle Ages.

Criterion (iv): The béguinages constitute an outstanding example of an architectural ensemble associated with a religious movement characteristic of the Middle Ages, associating both secular and conventual values.”

Naast de beschermingen is het begijnhof opgenomen in een aantal vastgestelde inventarissen. Zo maakt het deel uit van de vastgestelde archeologische zone 'historische stadskern van Lier', ID 5901. Dit werd vastgelegd door middel van een Ministerieel besluit dd. 19.02.2016, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad dd. 31.03.2016. Het begijnhof is eveneens opgenomen als bouwkundig geheel, ID 120749, en de woningen zijn individueel opgenomen als relicten. De vaststelling als bouwkundig erfgoed is geldig dd. 05.10.2009 en werd opgenomen in het vaststellingsbesluit van de administrateur-generaal dd. 28.11.2014.

Tot slot is het begijnhof ook opgenomen in een aantal wetenschappelijke inventarissen. Zo zijn de archeologische zone 'historische stadskern van Lier', het bouwkundig geheel en de relicten ook opgenomen in deze inventaris.

In de onmiddellijke omgeving van het begijnhof treffen we het volgend erfgoed aan:

Monument

- Godshuizen Begijnhofstraat 16-24 dd. 12.04.1974, ID 7673, eveneens beschermd als cultuurhistorisch landschap
- Classicistisch burgerhuis Begijnhofstraat 22 dd. 17.12.1980, ID 7422
- Rij stadswoningen Begijnhofstraat 34-32 dd. 17.12.1980, ID 7428
- Stadswoning Begijnhofstraat 28 dd. 17.12.1980, ID 7426
- Herenhuis Den grooten Moriaen Begijnhofstraat 17 dd. 17.12.1980, ID 7419
- Herberg Het Landt van Beloften Begijnhofstraat 7 dd. 08.05.1992, ID 7515
- Rusthof Van Acker-Peeters Begijnhofstraat 2 dd. 08.05.1992, ID 7497
- Stadspoort Binnenste Eeckelpoort eikelstraat 27 dd. 17.12.1980, ID 7414

- Herberg en roepzaal Schippershuis en Corneliustoren Zimmerplein 18-19 dd. 19.08.1980, ID 4535
- Landhuis De Groote Hofdstadt Netelaan 2-6 dd. 19.08.1980, ID 4522

Cultuurhistorisch landschap

- Omleidingskanaal van de Nete en de Wandeling dd. 31.10.1949, ID 6229

Stads- en dorpsgezicht

- Begijnhofstraat met aanpalende bebouwing dd. 17.12.1980, ID 7437

1.4 Opdrachtgever/Eigenaar

De opmaak van het erfgoedbeheersplan 'begijnhof Lier' werd gestart vanuit een gemeenschappelijk initiatief van onderstaande partners. Het OCMW Lier en Kerkfabriek Sint-Gummarus zijn eigenaars van de woningen, de Stad Lier van het openbaar domein en de pompen. Deze partners engageren zich om maandelijks te vergaderen. Waar nodig koppelen de respectievelijke eigenaars terug naar hun huurders.

- OCMW Lier, Paradeplein 2, B-2500 Lier
- Kerkfabriek Sint-Gummarus, Kardinaal Mercierplein 8, B-2500 Lier
- Stad Lier – Dienst Monumentenzorg, Paradeplein 2, B-2500 Lier

De ontwerper van het beheersplan is Barbara Van der Wee Architects in samenwerking met **SumResearch**.

1.5 Overzicht grafische afbakening

Tot slot van dit eerste hoofdstuk wordt een overzicht van de grafische afbakening gegeven. We duiden de verschillende beschermingen door middel van een algemene situering met orthofoto alsook de kadastrale gegevens. Om de waardevolle context van het begijnhof te duiden wordt ook telkens een overzicht gegeven van het omliggend erfgoed.

160966

KONINKRIJK BELGIE

149

MINISTERIE VAN NATIONALE OPVOEDING EN CULTUUR

BESTUUR VOOR KUNST EN LETTEREN.

A/II/NK/ML/ANTW.84/VDB

BOUDEWIJN
KONING DER BELGEN

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 7 augustus 1931, op het behoud van Monumenten en Landschappen ;

Gelet op het advies van de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Antwerpen in haar beraadslaging van 4 maart 1965 ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, gegeven op 25 maart 1965 ;

Op de voordracht van Onze Minister van de Nederlandse Cultuur en op in Raad overlegd advies van Onze Ministers,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Artikel I.- Wordt gerangschikt, als monument en als landschap, om reden van zijn artistieke en esthetische waarde, overeenkomstig de bepalingen van artikel I en 6 der wet van 7 augustus 1931, het Begijnhof te Lier, provincie Antwerpen, bekend ten kadaster : stad Lier, 1e afdeling ;

Sectie K, nr. I44 a (Ia), nr. I47 d (Ia49ca), eigendom van de stad Lier.

Sectie K, nrs. 230 (Ia38ca), 217 (63ca), 167 (Ia28ca), 170 (Ia28ca), 210 (Ia25ca), 227 (Ia52ca), 228 (Ia 60ca), 229 (Ia 64ca), 206 (Ia16ca), 204 (95ca), 240 (Ia33ca), 136 (79ca), 235 (4a31ca), 207 (99ca), 205 (85ca), 203 (Ia64ca), 176 (Ia 18ca), 178 (203ca), 238 (38ca), 152 (Ia58ca), 151 (Ia50ca), 150a (Ia42ca), 154h (5a22ca), 198 (Ia94ca), 194c (4a57ca), 197e(Ia76ca), 190 (Ia50ca), 191 (Ia79ca), 179d (Ia67ca), 180 (77ca), 186 (Ia 15ca), 184e (Ia11ca), 146b (72ca), 146c (9Ica), 140 (70ca), 213a (70ca), 231 (Ia), 147c (Ia34ca), 161 (Ia28ca), 163 (Ia25ca), 165 (Ia25ca), 169 (Ia26ca), 175 (Ia40ca), 168 (Ia23ca), 166 (Ia28ca), 164 (Ia25ca), 134 (90ca), 215 (Ia13ca), 201 (56ca), 162 (Ia26ca), 199a (Ia09ca), 160a(80ca), 159a (4a 03ca), 145a (92ca), 189a (Ia06ca), 208 (47ca), 203a (92ca), 211 a (Ia 30ca), 211 b (Ia07ca), 241a (3a40ca), 187a (2a42ca), 148b (15a06ca), eigendom van de Commissie van Openbare Onderstand te Lier.

./...

Sectie K, nrs. : 158 (80ca), 177 (75ca), 185 (41ca), 214a (63ca), 234 (97ca), 236 (75ca), 239 (73ca), 142a (72ca), 143a (81ca), 155a (84ca), 138a (91ca), 141 (71ca), 161 (54ca), 220a (2a19ca), 244a (56ca), 241 a (90ca), 209a (61ca), 209b (51ca), 212a (47ca), 132 (3a42ca), 182 (51ca), 192a (3a30ca), 216 (85ca), 233 (94ca), 157a (7ca), 156a (89ca), 153b (Ia55ca), 221a (5a60ca), 244d (60ca), 135a (10a83ca), 226b (62ca), 226c (31ca), 232c (Ia49ca), eigendom van de kerkfabriek van St. Margaretha, Begijnhof, te Lier.

Sectie K, nrs. 219b (2a05ca), 225c (4a71ca), 195b (2a50ca), eigendom van de kerkfabriek van St. Gommarus te Lier.

Sectie K, nr. 131e (90ca), eigendom van Vermeylen, Gummars Carolus, geboren te Lier op 30.9.1902 en Dyck, Marie, Adolfinia, geboren te Lier op 25.4.1907.

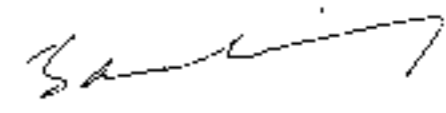
Sectie K, nr. 131c (78ca), eigendom van Manhes, Germaine, Marguarite, geboren te Bordeaux op 5.7.1902.

De volgende beperkingen worden voer de behartiging van het nationaal belang aan de rechten van de eigenaars gesteld : behoudens toelating, verleend overeenkomstig de bepalingen van artikel 6 der wet van 7.8.1931, is het verboden :

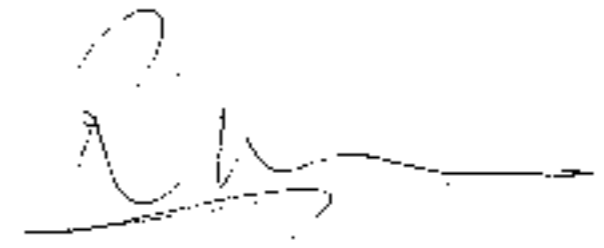
- 1) nieuwe constructies op te richten of van de bestaande het uitzicht te wijzigen ;
- 2) bomen te vellen ;
- 3) wijzigingen aan te brengen aan de verharding van de straten en pleinen ;
- 4) palen en bovengrondse leidingen te plaatsen ;
- 5) publiciteit of reclame onder gelijk welke vorm te maken.

Artikel 2.- Onze Minister van de Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

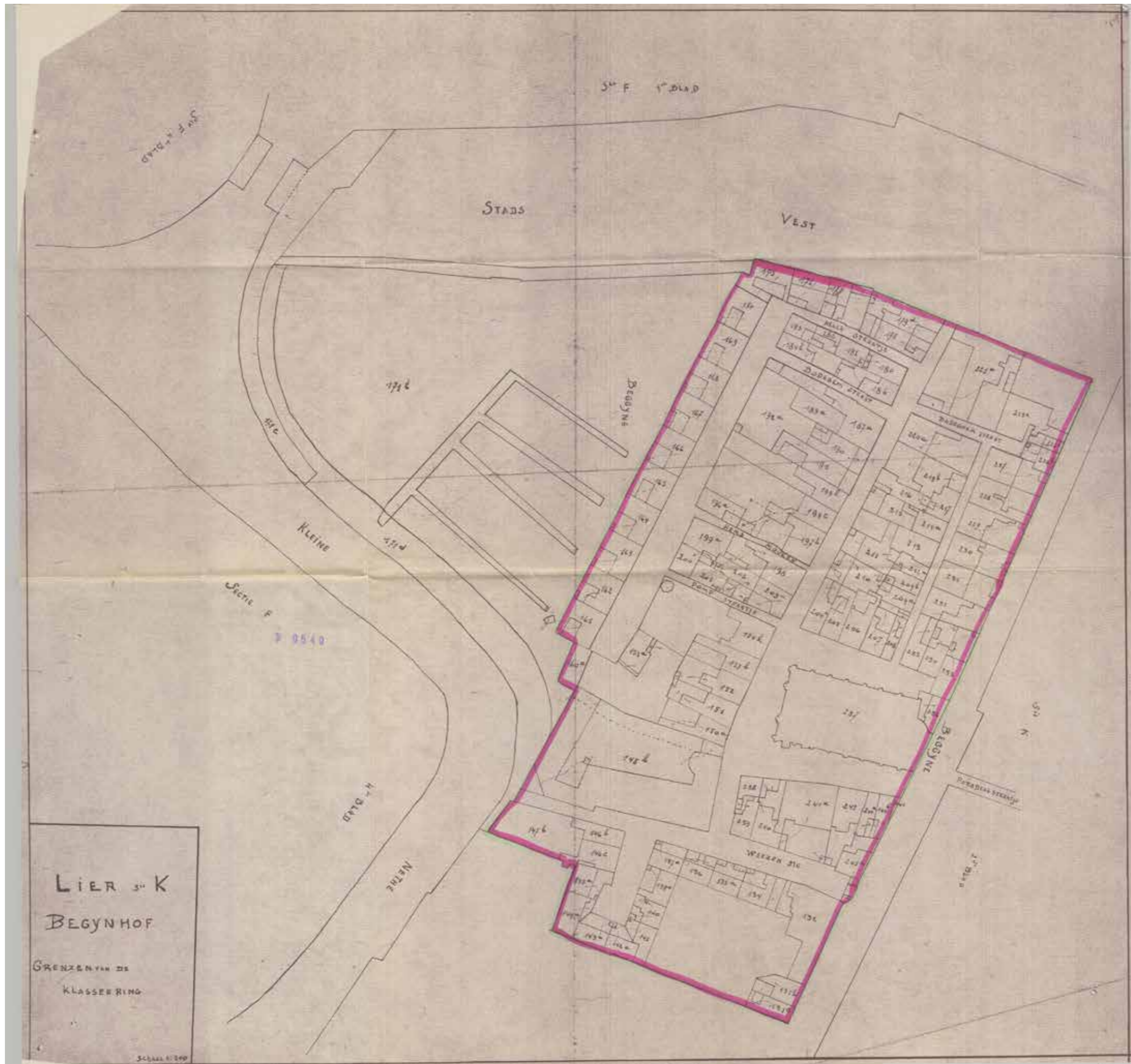
Gegeven te BRUSSEL, DE: 16 -9- 1966

VAN KONINGSWEGE :
De Minister van de Nederlandse Cultuur,

13-4

200239

0030

MINISTÈRE DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE & MINISTERIE VAN OPENBAAR ONDERWIJS

Direction Générale
des Beaux-Arts, des Lettres et des
Bibliothèques Publiques.

Algemeen Bestuur
der Schoone Kunsten, der Letteren
en der Openbare Bibliotheken.

SECTION

SECTIE

N°

N°

LÉOPOLD III,

ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

Salut.

Vu la loi du 7 août 1931 sur la
protection des Monuments et des
Sites;

Vu les délibérations de la Dé-
putation permanente du Conseil pro-
vincial d'Anvers en date des 25 juil-
let, 21 novembre 1934, 9, 23 janvier, 20
février 1935, 16 décembre 1936, 21
avril, 30 juin, 20 octobre 1937, 29 juin
1938;

Vu l'avis de la Commission
Royale des Monuments et des Sites;

De l'avis conforme du Conseil
des Ministres en date du

Sur la proposition de Notre
Ministre de l'Instruction Publique;

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Article 1.-Sont classés, en raison
de leur valeur artistique, archéologique
et historique, conformément à la loi
du 7 août 1931, les monuments désignés
ci-après, situés dans la province
d'Anvers;

1) le pilori, à Sint-Amands, propriété
de la commune, se trouvant dans la
Dorgstraat, centre de la commune;

2) le presbytère, à Wechelderzande,
propriété de la commune, cadastre
section E, n°250a (03a 50 ca);

3) la tour de l'église Sainte Amelberge,
à Wechelderzande, propriété de la com-
mune, cadastre, section E, n°218 a (par-
tie de 06 a.35 ca);

4) la tour de l'église St.Pierre et
Paul, à Schelle, propriété de la
commune, cadastre section A, n° 155
-6 a.30 ca);

5) la chapelle de Notre Dame des Sept
douleurs, à Schelle, propriété de la
commune, section A, n° 285(80ca);

LEOPOLD III,

KONING DER BELGEN,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstigen,

Seit.

Gelet op de wet van 7 Augustus
1931, op het behoud der Monumenten en
Landschappen;

Gezien de besluiten dd. 25 Juli, 21
November 1934, 9, 23 Januari, 20 Februari
1935, 16 December 1936, 21 April, 30 Juni
20 October 1937, 29 Juni 1938, van de
Bestendige Deputatie van den Provin-
cialen Raad van Antwerpen;

Gelet op het advies van de konink-
lijke Commissie voor Monumenten en
Landschappen;

Op eensluidend advies van den
Ministerraad dd.;

Op de voordracht van Onzen Minis-
ter van Openbaar Onderwijs;

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN:

Artikel 1.-Worden gerangschikt, over-
eenkomstig de wet van 7 Augustus 1931
om reden van hun artistieke, oudheid-
kundige of historische waarde, de
hierna volgende monumenten in de Pro-
vincie Antwerpen gelegen:

1) de schandpaal, te Sint-Amands, ei-
gendom van de gemeente, gelegen in de
kom der gemeente, in de Borgstraat;

2) de pastorie, te Wechelderzande, eiger-
dom van de gemeente, bekend ten ka-
daster, wijk E, nr. 250 a (03 a.50 ca);

3) de toren der Ste. Amelbergakerk, te
Wechelderzande, eigendom van de ge-
meente, bekend ten kadaster, wijk E,
nr. 218 a (deel van de 06 a.35 ca);

4) de toren der SS. Petrus en Paulus-
kerk, te Schelle, eigendom der gemeente,
bekend ten kadaster wijk A, nr. 155 (6 a.
30 ca);

5) de kapel van O.L.Vrouw van VII
Weeën, te Schelle, eigendom van de ge-
meente, bekend ten kadaster wijk A, nr.
285 (80 ca).

- 6) la façade de l'ancien hospice St. Pierre, "Gerechtstraat 4 et 6, à Malines, propriété de la fabrique de l'église SS. Pierre et Paul, à Malines, cadastre Malines intra-muros, art. 731. (partie), section C, n° 506b (01 a. 55 ca), et n° 506 a. (02 a 44 ca);
- 7) la façade (fenêtre d'église) de la maison, sise Korte Maagdenstraat, 2, à Malines, propriété de la fabrique de l'église SS. Pierre et Paul, à Malines, cadastre Malines intra-muros, article 731 (partie) section C, n° 436 (74 ca);
- 8) la tour du Petit Séminaire, Hoogstratenplein, à Malines, propriété de la Commission d'Assistance Publique, cadastre Malines intra-muros, art. 8286 (partie), section C, n° 471 a (1a. 34 ca);
- 9) la maison "Het Schaekberd, à Lierre, propriété de la ville, cadastre section G, n°s 841 b et 841 c;
- 10) l'église S. Gommaire, à Lierre, propriété de la ville, cadastre, section I, n° 215;
- 11) la chapelle S. Pierre (sans la tourelle), à Lierre, propriété de la fabrique de l'église S. Gommaire, cadastre, section H, n° 65 a;
- 12) la chapelle S. Jacques, à Lierre, propriété de la Commission d'Assistance Publique, cadastre section G, n° 845 a;
- 13) l'église Sainte Marguerite au Béguinage, à Lierre, propriété de la fabrique d'église Ste. Marguerite, cadastre, section K, n° 237;
- 14) l'église S. Charles Borromée, à Anvers, propriété de la ville, cadastre article 2424 (partie), section A, n° 1073 c (18a 8 ca);
- 15) l'église S. Paul (église, tour, calvaire et ancien couvent) à Anvers pour une partie propriété de la ville (église, tour et calvaire), cadastre, art. 40 (partie), section A, n° 2111 b, pour l'autre partie propriété de la fabrique de l'église S. Paul (ancien couvent) cadastre, art. 39 (partie), section A, n°s 2214 c, 2219 c, 2113 b, 2110 b, 2122 f, 2122 g, 2122 h, 2132 et 2131 e;
- 16) l'église S. Augustin, à Anvers, propriété de la ville, cadastre, section D, n° 1561 d (13 a 2 ca);
- 17) la porte avec le millésime 1764, Bleekstraat, 5, à Malines, propriété de l'Association des Soeurs Noires, cadastre Malines intra-muros, section C, n° 418 e;
- 6) de voorgevel van het voormalig St. Pietersgasthuis, Gerechtstraat, 4 en 6 te Mechelen, eigendom van de fabriek der kerk van SS. Petrus en Paulus, te Mechelen, bekend ten kadaster Mechelen intra-muros, artikel 731 (deel) wijk C, nr. 506b (01 a 55 ca) en nr. 506 a (02 a 44 ca);
- 7) de voorgevel (kerkvenster) van het huis gelogen Korte Maagdenstraat, 2, te Mechelen, eigendom van de fabriek der kerk van SS. Petrus en Paulus, te Mechelen, bekend ten kadaster Mechelen intra-muros, artikel 731 (deel), wijk C, nr. 436 (74 ca);
- 8) de toren van het Klein Seminarie, Hoogstratenplein, te Mechelen, eigendom van de Commissie van Openbare Onderstand, bekend ten kadaster Mechelen intra-muros, art. 8286 (deel), wijk C, nr. 471 a (1a. 34 ca);
- 9) het Schaekberd, te Lier, eigendom van de stad, bekend ten kadaster wijk G, nr. 841 b en 841 c;
- 10) de S. Gommaarskerk, te Lier, eigendom van de stad, bekend ten kadaster wijk I, nr. 215;
- 11) de St. Pieterskapel (zonder het torentje), te Lier, eigendom van de fabriek der kerk van S. Gommaars, bekend ten kadaster, wijk H, nr. 65 a;
- 12) de S. Jacobskapel, te Lier, eigendom van de Commissie van Openbare Onderstand, bekend ten kadaster, wijk G, nr. 845 a;
- 13) de Ste. Margaretkerk op het Begijnhof, te Lier, eigendom van de fabriek der kerk van Ste. Margareta, bekend ten kadaster, wijk K, nr. 237;
- 14) de kerk van S. Carolus Borromeus, te Antwerpen, eigendom van de stad, bekend ten kadaster artikel 2424 (deel) wijk A, nr. 1073 c (18 a. 8 ca);
- 15) de S. Pauluskerk (kerk, toren, calvarieberg en voormalig klooster) te Antwerpen, voor een gedeelte eigendom van de stad (kerk, toren en calvarieberg), bekend ten kadaster artikel 40 (deel), wijk A, nr. 2111 b, voor het andere gedeelte eigendom van de fabriek der kerk van S. Paulus (voormalig klooster), bekend ten kadaster art. 39 (deel), wijk A, nr. 2214 c, 2219 c, 2113 b, 2110 b, 2122 f, 2122 g, 2122 h, 2132 en 2131 e;
- 16) de S. Augustinuskerk, te Antwerpen, eigendom van de stad, bekend ten kadaster wijk D, nr. 1561 d (13 a. 2 ca);
- 17) de poort met jaartal 1764, Bleekstr. 5, te Mechelen, eigendom van de Vereniging der Zwartsusters, bekend ten kadaster Mechelen, intra-muros, wijk C, nr. 418 e;

- 18) l'hôtel Osterrieth, à Anvers, Meir, 85 et rue du Chêne, 9-11-13, propriété de la "Société Anonyme Terrains et Entreprises en liquidation", cadastre Section C, art. 3487, n°s 201 n et 201 n.
  - 18) het hotel Osterrieth, te Antwerpen, Meir, 85 en Bikenstraat, 9, 11, 13, eigendom van de "Société Anonyme Terrains et Entreprises en liquidation", bekend ten kadaster wijk C, art. 3487, nrs. 201n en 201n.
- Article 2. - Vu les avis de la Députation Permanente du Conseil provincial d'Anvers en date des 25 septembre 1936 et 25 mars 1938 sont classés parmi les arbres les plus remarquables du pays;
- Artikel 2. - Gelet op de adviezen dd. 25 September 1936 en 25 Maart 1938 van de Bestendige Deputatie van den Provinciaal Raad van Antwerpen worden gerangschikt onder de merkwaardigste boomen van het land:
- 1) les deux arancarias, croissant devant la maison communale de Rijkversel, propriété de la commune, cadastre, section H, n° 627 b;
  - 1) de twee arancaria's welke vóór het gemeentehuis te Rijkversel staan, eigendom van de gemeente, bekend ten kadaster wijk H, nr. 627 b;
  - 2) le hêtre centenaire, croissant devant l'entrée de la propriété "Befferhof" à Bonheiden, propriété de M. Ullens, Anciaux, H. K. L. M. J. B., à Bonheiden, cadastre, section D, n° 290 A/2.
  - 2) de honderdjarige beuk, staande vóór den ingang van het goed "Befferhof" te Bonheiden, eigendom van dhr. Ullens, Anciaux, H. K. L. M. J. B., te Bonheiden, bekend ten kadaster, wijk D, nr. 290A/2.

Article 3. - Notre Ministre de l'Instruction Publique est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Artikel 3. - Onze Minister van Openbaar Onderwijs is belast met de uitvoering van dit besluit.

Donné à *Bruxelles*, le 20 février 1939. Gegeven te *Brussel* den 20 FEB. 1939

Signature

Par le Roi: Van 's Koningswege:
Le Ministre de l'Instruction Publique, De Minister van Openbaar Onderwijs,

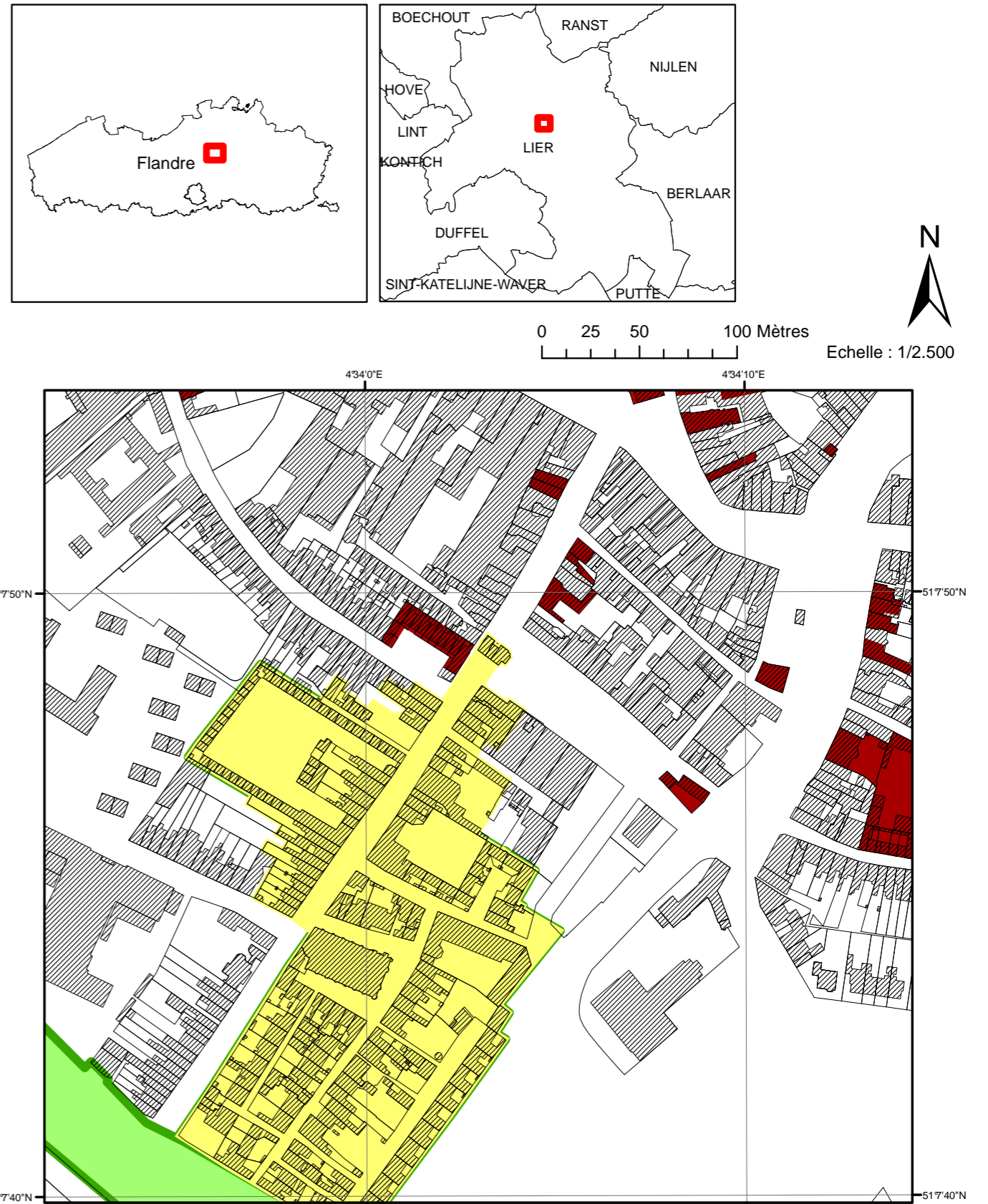
Et. Dierckx

Belgique - Béguinages flamands (ref 855)

 Lier/Lierre - Béguinage : Limites du bien du patrimoine mondial (3,4 ha)

Autres biens à proximité, protégés au niveau régional

- Monument
- Site paysager

Outstanding Universal Value

Brief synthesis

The Flemish béguinages are a series of 13 sites in the Flanders Region of Belgium. They bear extraordinary witness to the cultural tradition of the Beguines that developed in north-western Europe in the Middle Ages.

These Beguines were either unmarried or widowed women who entered into a life dedicated to God, but without retiring from the world. In the 13th century they founded the béguinages, enclosed communities designed to meet their spiritual and material needs.

The Flemish béguinages formed architectural ensembles, enclosed by walls or surrounded by ditches, with gates opening to the outside world during the day. Inside, they were composed of houses, churches, ancillary buildings, and green spaces organized in a spatial conception of urban or rural origin, and built in styles specific to the Flemish cultural region. Criterion (ii): The Flemish béguinages demonstrate outstanding physical characteristics of urban and rural planning and a combination of religious and traditional architecture in styles specific to the Flemish cultural region.

Criterion (iii): The béguinages bear exceptional witness to the cultural tradition of independent religious women in north-western Europe in the Middle Ages.

Criterion (iv): The béguinages constitute an outstanding example of an architectural ensemble associated with a religious movement characteristic of the Middle Ages, associating both secular and conventual values.

Integrity

The inscribed sites are the most representative béguinages of the Beguine tradition, identified on the basis of their historic and architectural development and their state of conservation. These 13 béguinages testify to their original function, even though many suffered damage during World Wars I and II. They have maintained their residential character as well as the configuration with church or chapel, streets or squares with community and individual houses etc. Today, most béguinages are still clearly defined components of the urban fabric, and considered havens of tranquillity, as they were in the past. In some places, the enclosed character is preserved, although many béguinages lost their enclosed aspect during the French period and the gates were removed. The boundaries of the inscribed areas are sufficient to include the attributes of Outstanding Universal Value, but many of the components have no buffer zone. The béguinages are generally in good condition.

Authenticity

The Beguine movement in Flanders is extinct, but most of the béguinages continue to be sought after as havens of peace and settings appropriate to a lifestyle that is a blend of community and private.

Removed from the lively historic centres, the béguinages preserved a respect for habitat as an essential function and have thus retained, apart from certain generally superficial modifications, the characteristic organization and simple functional architecture that gives them their particular atmosphere of a utopian setting, in which a sense of community and respect for individuality are finely balanced.

No complete construction remains from the Middle Ages, except for certain churches. The earliest Beguine houses were replaced by municipal ordinance by buildings of brick or stone in the 16th and, particularly, 17th centuries, although they generally followed the original layout and area. In the 17th century, the rising numbers of Beguines dictated further construction within the space originally available. In the 18th century, the number of Beguines declined and houses were demolished. New houses or buildings were incorporated into some béguinages in the 19th and 20th centuries.

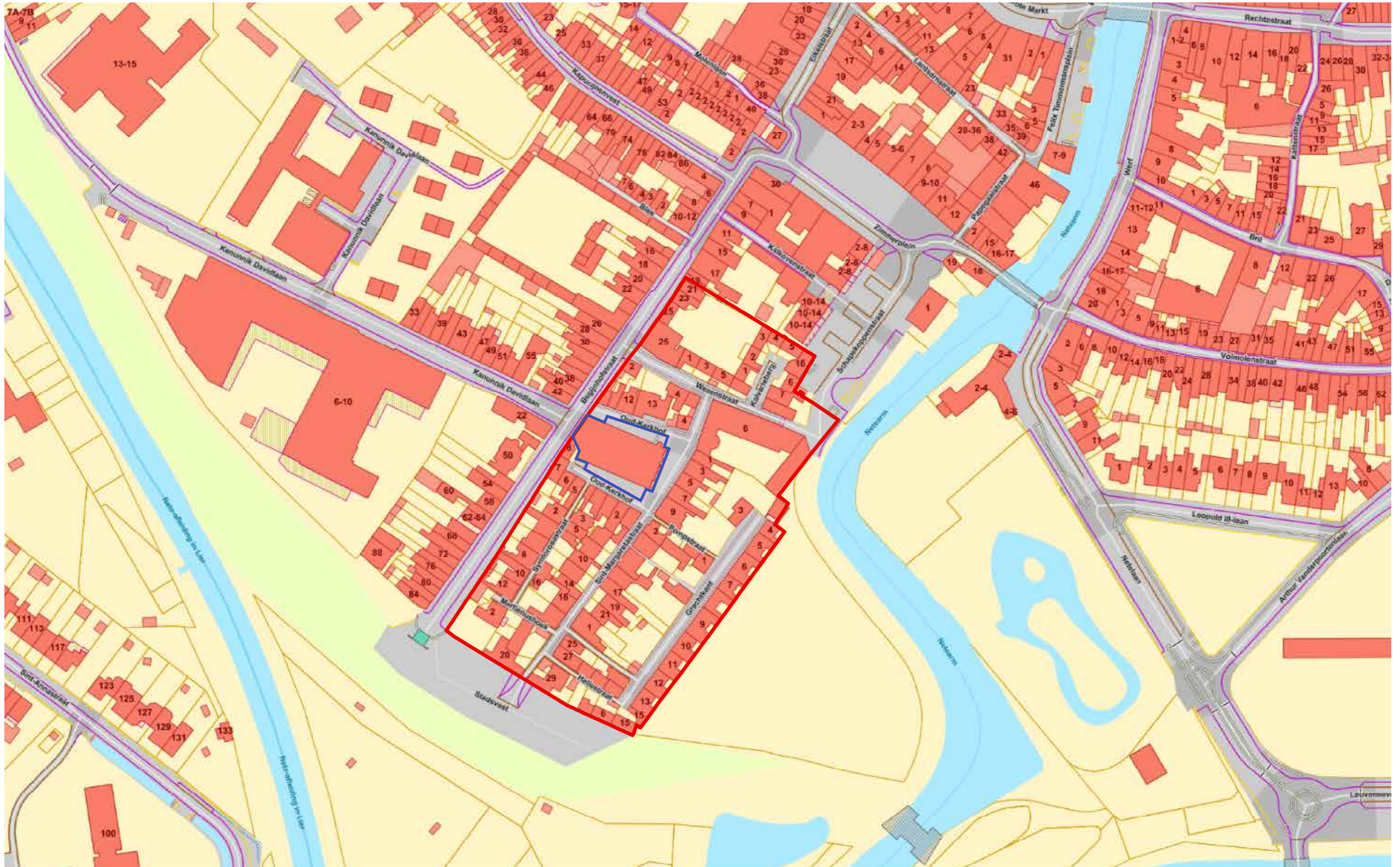
Protection and Management Requirements

The 13 Flemish béguinages are listed as monuments, sites or urban sites. In a number of cases, singular buildings such as the church or chapel have been listed separately.

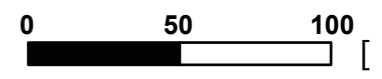
Ownership of the béguinages is quite diverse: in some cases, there is a single owner (generally a local public welfare authority). Elsewhere, the ownership has fragmented to the point where almost every house has a different private owner, which complicates the development of a common management strategy. Nevertheless, as a consequence of the listed character of the béguinages, any intervention on a béguinage and its components has to be approved by the regional monuments and sites administration.

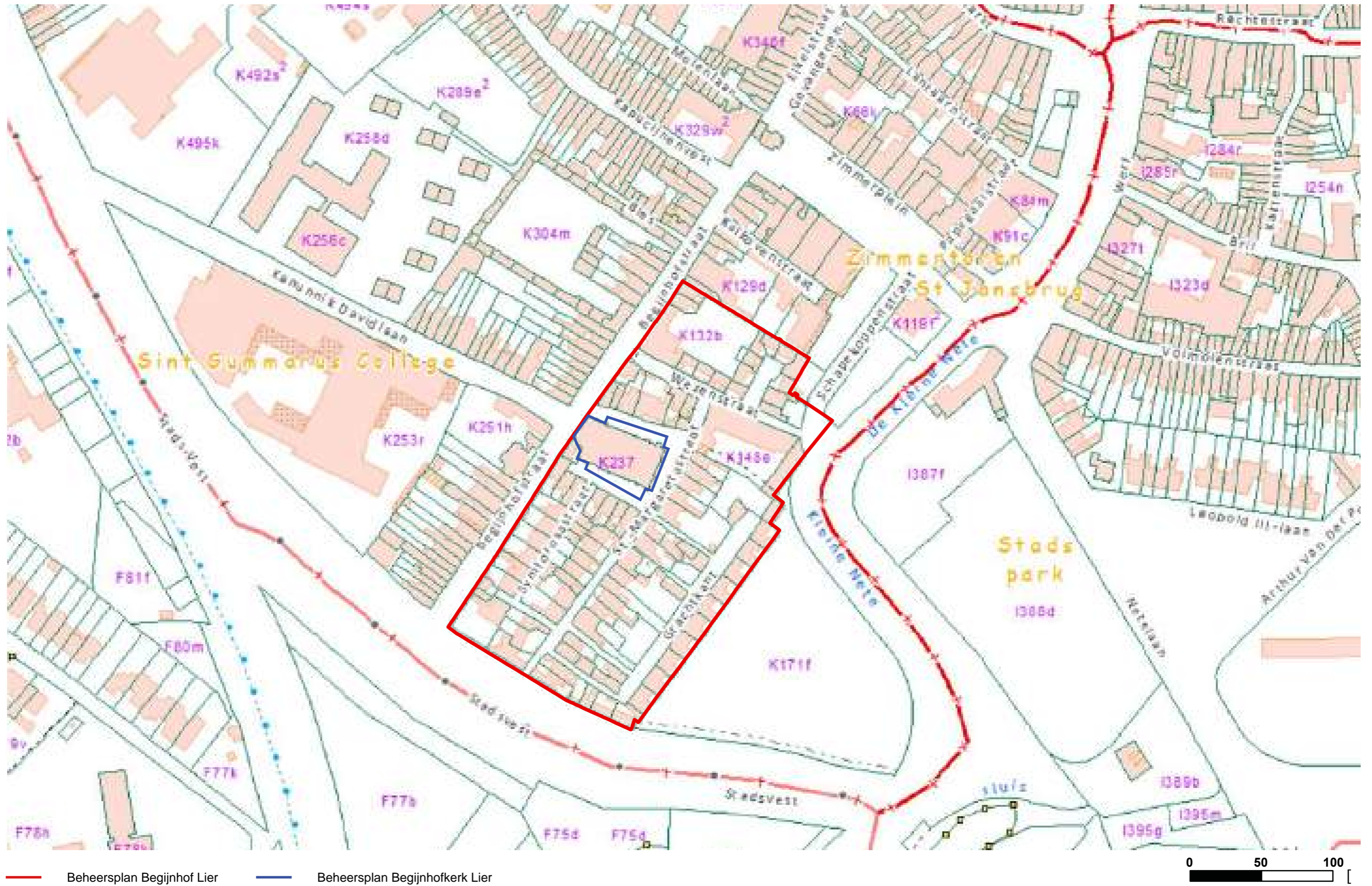
This is not the case for the surroundings of the béguinages, most of which are not protected. Still, the béguinages and their surroundings are generally situated as a whole or in part in planning zones of special cultural, historical, and/or aesthetic interest (CHE Zones), whose main objective is the conservation and development of cultural heritage. However, most béguinages lack a buffer zone. If a buffer zone was identified at the time of inscription, these are now mostly considered insufficient. Therefore, an evaluation is in order, which should suggest a correction and/or extension of the buffer zones of the béguinages and the development of appropriate protection for their settings.

A common management strategy and management system for the whole of the World Heritage property of the Flemish béguinages and for individual béguinages will need to be developed.

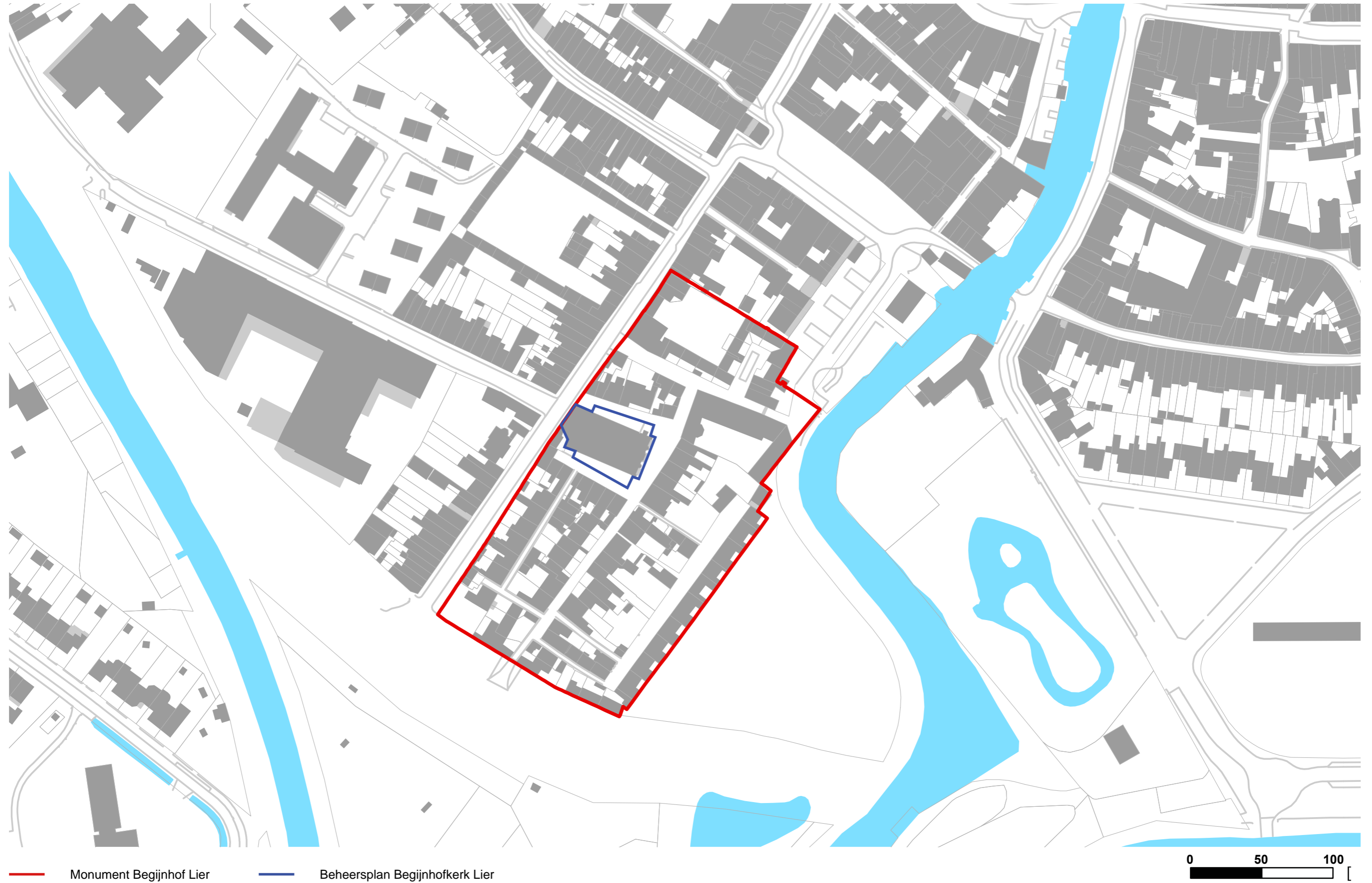

— Beheersplan Begijnhof Lier   — Beheersplan Begijnhofkerk Lier

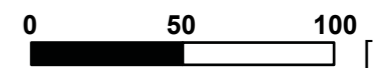

Monument Begijnhof Lier

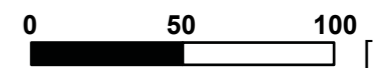

Monumenten rondom Begijnhof Lier

0 50 100 [

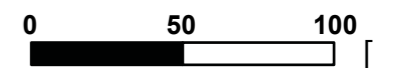

 Beschermd cultuurlandschap Begijnhof Lier

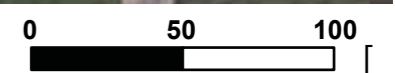
 Beschermd cultuurlandschap rondom Begijnhof Lier

- UNESCO werelderfgoed Begijnhof Lier
- Bufferzone UNESCO werelderfgoed Stadhuis van Lier met belfort

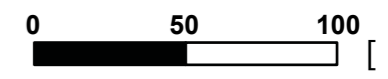

— Beschermd stadslandschap Begijnhofstraat

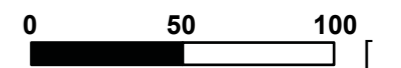

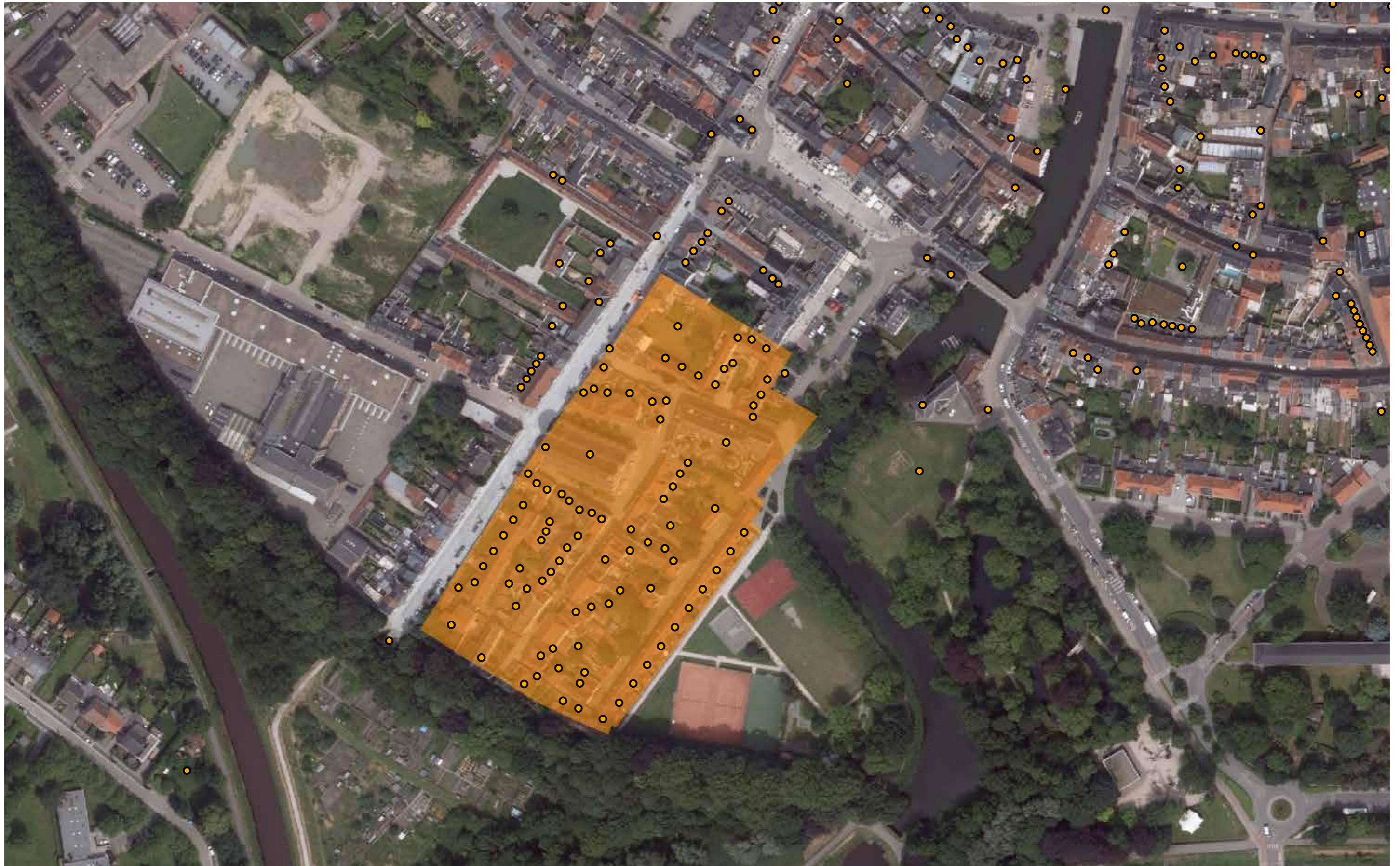
 Beschermd stadslandschap Begijnhofstraat

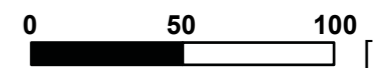

 Archeologische zone historische stadskern van Lier

 Bouwkundig geheel   Bouwkundig relict

2.

Historische nota

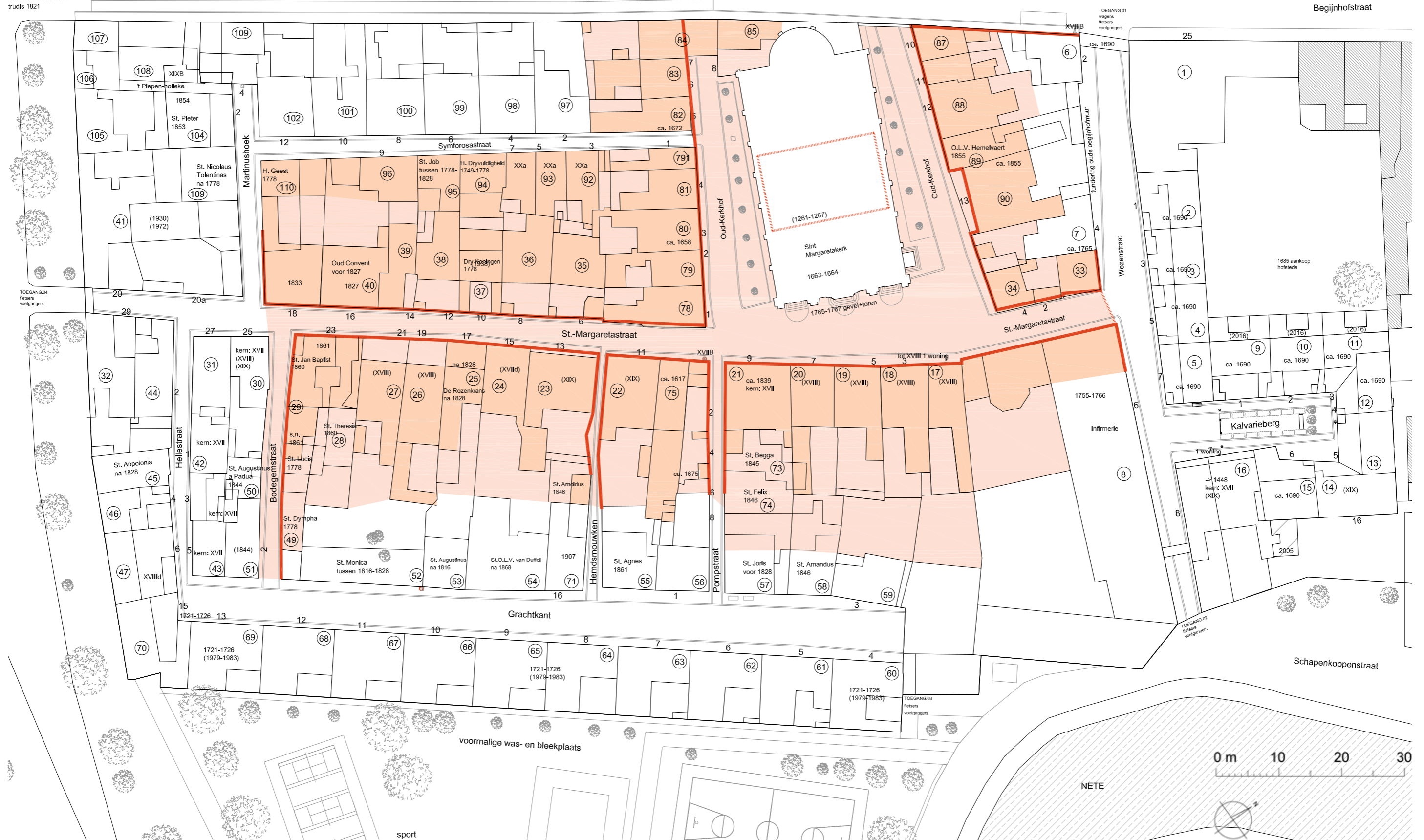
Historische nota

2.1	Ontstaan van het Lierse Begijnhof	37
2.2	De expansie van de Draperie en het Begijnhof 14e eeuw	41
2.3	De crisis van de Lierse begijnenbeweging (15e-16e eeuw)	43
2.4	De krachtige heropbloei van het Begijnhof 17e-begin 18e eeuw	46
2.5	Nieuwe crisis tijdens het Franse, Hollandse bewind	46
2.6	Heropleving van het Begijnhof als erfgoed onder de Romantiek	47
2.7	De recente geschiedenis: het beheer van erfgoed	47
2.8	Overzicht historische kaarten	47

thus na 1798
 onius na 1828
 th van de Putte 1821
 truds 1821

Begijnhofstraat
 (tot 1910 landweg)

Begijnhofstraat

2 Historische nota

De geschiedenis van het Lierse begijnhof is een weerspiegeling van de religieuze, politieke, sociale en economische context die Lier gekenmerkt heeft. Binnen de historische nota wordt de evolutie van Lier en het begijnhof geschetst. Onderstaande tekst is van de hand van Prof. em. Herman Van der Wee en Prof. Erik Aerts. Voor een diepgaander inzicht kan hun publicatie 'Geschiedenis van Lier. Welvaart en samenleving van het ontstaan van de stad tot de Eerste Wereldoorlog' (2016) geraadpleegd worden.

In een recent verleden werd er bouwhistorisch onderzoek verricht, o.a. in het kader van het restauratieproject Symforosastraat, wat zeer gedetailleerd inzicht biedt in de evolutie van de verschillende bouwblokken. Dit bouwhistorisch onderzoek wordt in de toekomst verder gezet (zie volgende hoofdstukken).

2.1 Ontstaan van het Lierse Begijnhof

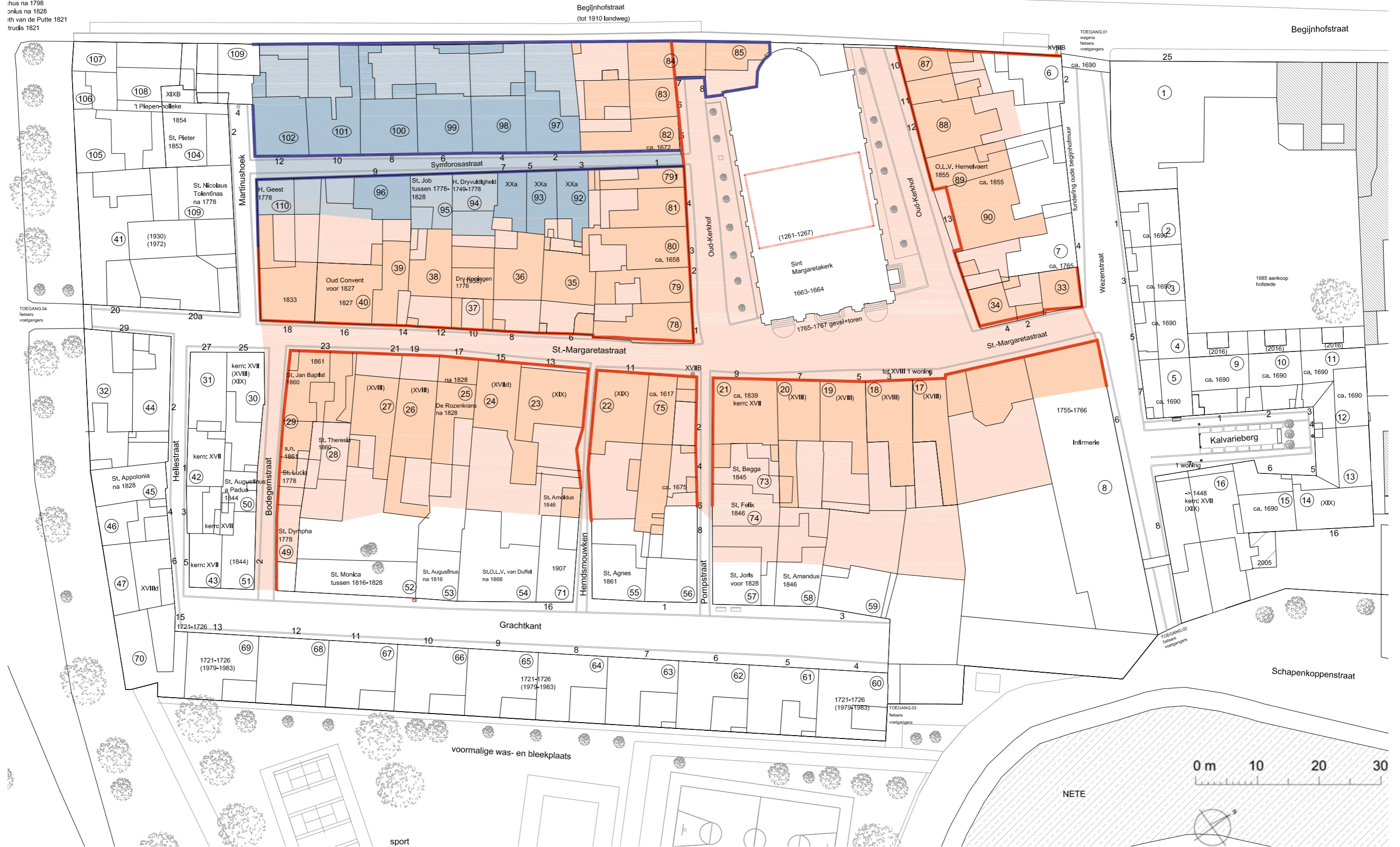
Het ontstaan van het Lierse Begijnhof rond het midden van de 13e eeuw sluit nauw aan bij de oorsprongsgeschiedenis van de stad. Die stedelijke oorsprong werd bepaald door een gunstige combinatie van hydrografische, geografische, religieuze, politieke, sociale en economische factoren. In de eerste plaats waren hydrografische veranderingen en geografische omstandigheden bepalend. De verlaging van het waterpeil der rivieren in onze streken rond het jaar 1000 had tot gevolg dat het moeras bij de samenvloeiing van de Grote en Kleine Nete geleidelijk werd omgezet in een droog, bewoonbaar gebied. Het knooppunt kreeg hierdoor een strategische betekenis voor het regionale rivierverkeer en trok daarom bewoning aan. Ontluikende handel en bewoning hadden tot gevolg dat de relikwieën van de heilige Gummarus vanuit het hoger gelegen Allier (Oud-Lier), waar de verering was ontstaan, vermoedelijk in de 8e of 9e eeuw, werden overgebracht naar de nieuwe site, het huidige Lier: het potentieel voor uitbreiding van de verering scheen er voor de inwoners groter dan in het meer afgelegen Allier.

Wanneer de kerk van de nieuwe site, vermoedelijk in de loop van de 11e eeuw, begiftigd werd met een kapittel van kanunniken, kreeg de verering van de heilige Gummarus een extra impuls. De kanunniken bouwden de site uit tot een bloeiend bedevaartscentrum en organiseerden tegelijkertijd een bescherming voor diegenen die zich als Sint-Gummarusmannen op het domein van de kerk en van het kapittel kwamen vestigen. In 1174 werden die mannen door de hertog van Brabant officieel als vrij erkend. In 1194 gaf de hertog aan het kapittel en aan zijn Sint-Gummarusmannen bovendien de toelating om het domein van wallen en grachten te voorzien. In 1212 verleende hij aan de hele nederzetting binnen en buiten het eigenlijke Sint-Gummarusdomein het stadsrecht.

De toekenning van het stadsrecht kaderde ongetwijfeld in de politieke en militaire strategie van de hertog, maar het succes van de Sint-Gummarusbedevaarten en de groei van de nederzetting, die daaruit voortvloeide, waren daar ook niet vreemd aan. In dit perspectief moet het ontstaan van het O.L.Vrouw-gasthuis worden gezocht. Het ontstond rond 1200 als een opvangcentrum voor bedevaarders, gelegen aan de oostergrens van het Sint-Gummarusdomein.

Het succes van de bedevaarten, de gunstige geografische positie van het domein en de toekenning van het stadsrecht aan de nederzetting stimuleerden de economische activiteit. Aanvankelijk beperkte die activiteit zich tot commerciële diensten en ambachtelijke productie, maar geleidelijk werd er ook een industriële sector aan toegevoegd, zoals in de andere stedelijke centra van het hertogdom. Het betrof hier de opkomst van een dynamische textielindustrie (de Draperie), die zich toelegde op het vervaardigen van wollen weefsels voor export. In Vlaanderen, Henegouwen, Artesië en Luik was de Draperie al een tijd lang een bloeiende stedelijke nijverheid. Tijdens de eerste helft van de 13e eeuw vond ze ook in Brabant ingang. Vermoedelijk ontstond ze rond dezelfde periode te Lier, maar dan eerder in het kader van een delocalisatiestrategie van de grotere lakensteden, die hun productie voor een deel wensten over te hevelen naar kleinere centra met lagere lonen. In die hypothese was de Lierse Draperie bij haar aanvang een afhankelijke sector in dienst van andere steden en scheen de ontwikkeling van een eigen, onafhankelijke Draperie trager te verlopen dan in de grotere Brabantse steden. Vanaf het midden van de 13e eeuw versnelde echter de opkomst van de eigen Draperie, zodanig zelfs dat rond 1270 de stad zich ontwikkeld had tot een belangrijk autonoom centrum van lakenproductie met toenemende export naar het hele Europese continent, en van daaruit op termijn ook naar het Middellandse Zeegebied en naar het Midden Oosten. In 1275 ontving de Lierse Lakengilde uit handen van de stadsmagistraat, met hertogelijke

thus na 1798
 onius na 1828
 th van de Putte 1821
 truds 1821

Eerste uitbreiding: 14de eeuw (vermoedelijke grenzen)

toestemming, een 'Gulden Charter', dat het belang van de stedelijke Draperie op dat moment duidelijk in het licht stelt. In 1326 volgde het 'Privilege van de Hoge Halle', dat blijkt geeft van de verdere groei van de Draperie in de loop van de 14e eeuw.

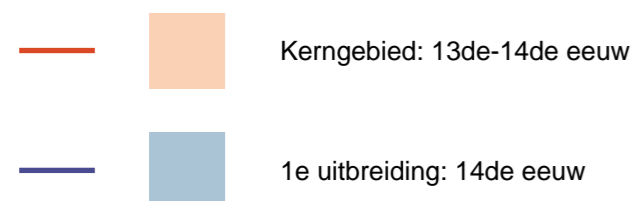
Het succes van de Lierse Draperie veronderstelde een toenemende activiteit van lakenkooplieden in de stad, en parallel daarmee, een toename van het aantal wevers, volders en meesters die in het afwerken en veredelen van wollen laken waren gespecialiseerd. De groei veronderstelde bovendien het inzetten van een nog groter aantal arbeiders voor het wassen, kammen, spinnen en noppen van de wol. Deze voorbereidende weinig scholing vragende activiteiten werden geconcentreerd stroomafwaarts aan de Nete, in de buurt van het latere Begijnhof, met het doel een eventuele pollutie van het water in de stad te vermijden.

In Lier waren het meestal vrouwen, die voor die voorbereidende activiteiten werden gerekruteerd. Ze waren vermoedelijk afkomstig uit het nabije en verder afgelegen platteland en werden aangeworven omwille van het lage loon dat ze bereid waren te ontvangen voor hun arbeid. De meesten van deze arbeidsters vestigden zich in de buurt van hun werk, m.a.w. stroomafwaarts bij de Nete. Hun aantal nam voortdurend toe om tegemoet te komen aan de vraag vanuit de succesvolle Draperie. Een tweede reden van vestiging stroomafwaarts bij de Nete, in de nabijheid van het werk en aan de rand van de stedelijke nederzetting, had een sociale ondertoon: de Lierse burgers wensten niet dat de groep arme, ongeschoolde of weinig geschoolde textielarbeidsters, afkomstig uit het platteland, zich kwam vestigen in de nederzetting zelf: ze beschouwden de sociale status van deze groep als minderwaardig.

Het is in deze context dat het begin van het Lierse Begijnhof rond het midden van de 13e eeuw moet worden gezien. De huisvesting van de rurale arbeidsters was zo primitief, de leefomstandigheden waren er zo ongunstig, de misbruiken op zedelijk gebied vanwege stedelingen, die 's avonds het kwartier kwamen opzoeken, zo onrustwekkend dat enkele godvruchtige welgestelde vrouwen uit de stad of van adel rond het midden van de eeuw het initiatief namen om die wantoestanden op een systematische manier tegen te gaan.

Het initiatief van deze vrouwen om zich te bekommeren om het lot van de toenemende groep arme textielarbeidsters aan de rand van de stad kaderde perfect in de algemene religieuze en kerkelijke hervormingsbeweging, die zich in diezelfde periode over heel Europa manifesteerde. Het spirituele réveil van de 12e – 13e eeuw, onder de bezielende impuls van figuren als Norbertus van Gennep, Bernardus van Clairvaux, Franciscus van Assisi en Dominicus, bereikte ook spoedig de Nederlanden: nieuwe abdijen en kloosters werden gesticht over de hele regio en verspreidden er de boodschap van het spiritueel en caritatief renouveau. Lier bleef niet ten achter: in 1235 werd de abdij van Nazareth voor cisterciënznonnen opgericht, met Beatrijs (onder meer auteur van het mystieke traktaat 'Seven manieren van Minne') als priorin. Het jaar daarop werd het O.L.Vrouw-gasthuis, oorspronkelijk een opvangcentrum voor bedevaarders in de buurt van het Sint-Gummarusdomein, uitgebreid met een hospitaal voor zieken en armen (de naam zou later gewijzigd worden in Sint-Elizabeth-gasthuis).

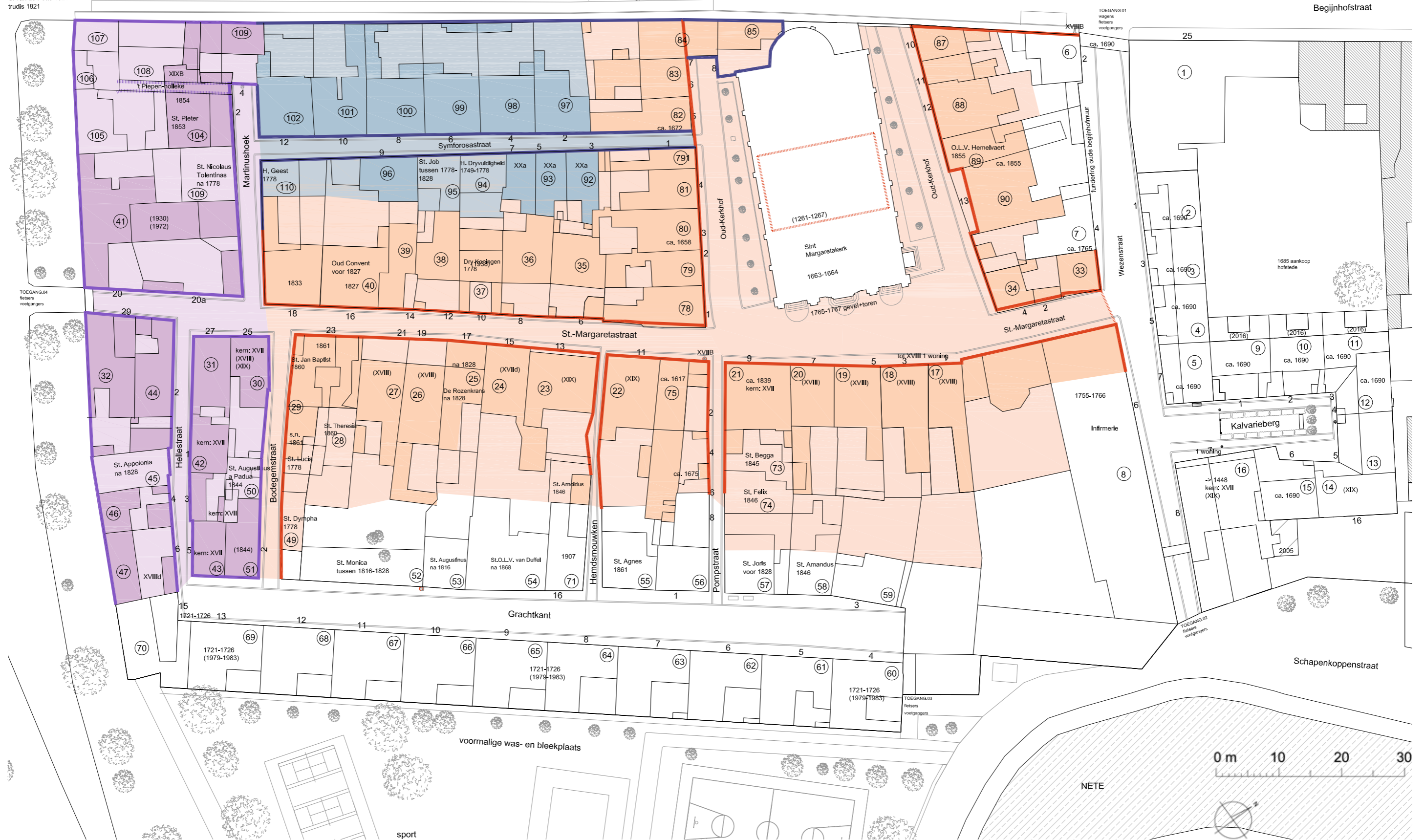
De oprichting van het Lierse Begijnhof moet ook in datzelfde kader van heroplevend geestesleven worden geïntegreerd. Ditmaal was het initiatief echter in hoofdzaak gericht op een sociaal en zedelijk doel, namelijk de opvang van arme textielarbeidsters aan de Lierse stadsrand. Het initiatief zou, volgens latere bronnen, zijn uitgegaan van enkele vrome vrouwen - men spreekt van drie gezusters - die een stuk grond, dat ze in eigendom bezaten in de omgeving van het getto der textielarbeidsters, bestemden voor het organiseren van een menswaardige opvang. Meestal leidde dergelijk initiatief tot het bouwen van een convent, waar de arbeidsters onderdak en bescherming genoten onder leiding van de initiatiefneemsters. Vermoedelijk bleef het te Lier niet bij dit ene initiatief en vond het mettertijd ook navolging. Het feit dat er in loop van de 14e eeuw gesproken wordt van het bestaan van drie 'conventen' in het Lierse Begijnhof (tcanterhuus, tgroethuus, twoemelgheems huus) wijst in die richting. Naast de conventen werden er op het Begijnhof ook individuele huisjes gebouwd ten gerieve van de stichters of van caritatief ingestelde helpsters uit de stad. Voorts is het best mogelijk dat voordien al enkele vrome vrouwen analoge gemeenschapsinitiatieven hadden genomen, vermoedelijk dan op kleinere schaal. Er wordt in latere bronnen zelfs gewag gemaakt van een hertogelijke geste op dat vroege moment: een Brabantse hertogin zou al tijdens de eerste helft van de 13e eeuw een zaal van het hertogelijke jachtslot in de Anderstad ter beschikking hebben gesteld om als voorlopige kapel dienst te doen voor de gemeenschap aan de rand van de stad (gemeenschap die hoogstwaarschijnlijk niet welkom was in de stedelijke kerk).

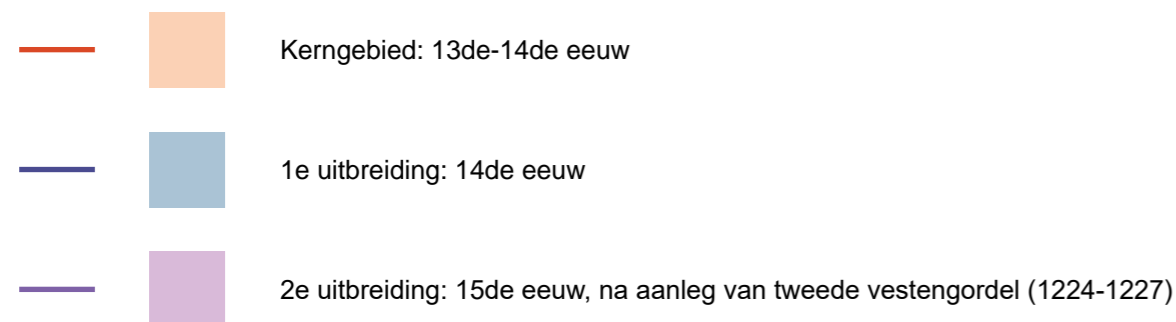
thus na 1798
 onkus na 1828
 th van de Putte 1821
 truds 1821

Begijnhofstraat
 (tot 1910 landweg)

Begijnhofstraat

Tweede uitbreiding: 15de eeuw, na aanleg van tweede vestengordel 1224-1227 (vermoedelijke grenzen)

De initiatieven konden slechts een blijvende succesvolle uitbouw behouden, indien ze stoelden op een stevige organisatie. In het kader van het religieuze réveil van het ogenblik was het niet te verwonderen dat de initiatiefneemsters een semi-religieuze regelgeving instelden om discipline en orde in de gemeenschap te creëren, met dien verstande dat de opgelegde regelgeving niet zo streng uitviel als in de reguliere kloosterorden, maar dat ze toch voldoende religieus geïnspireerd was om de kerkelijke overheid gunstig te stemmen. Het creëren van een dergelijk semireligieus statuut wakkerde vanzelfsprekend een tendens aan tot autonomie (met daarmee verbonden de beschikking over een eigen kapel), tendens die werd versterkt door de aangroei van de begijnengemeenschap, onder invloed van de expansieve Draperie.

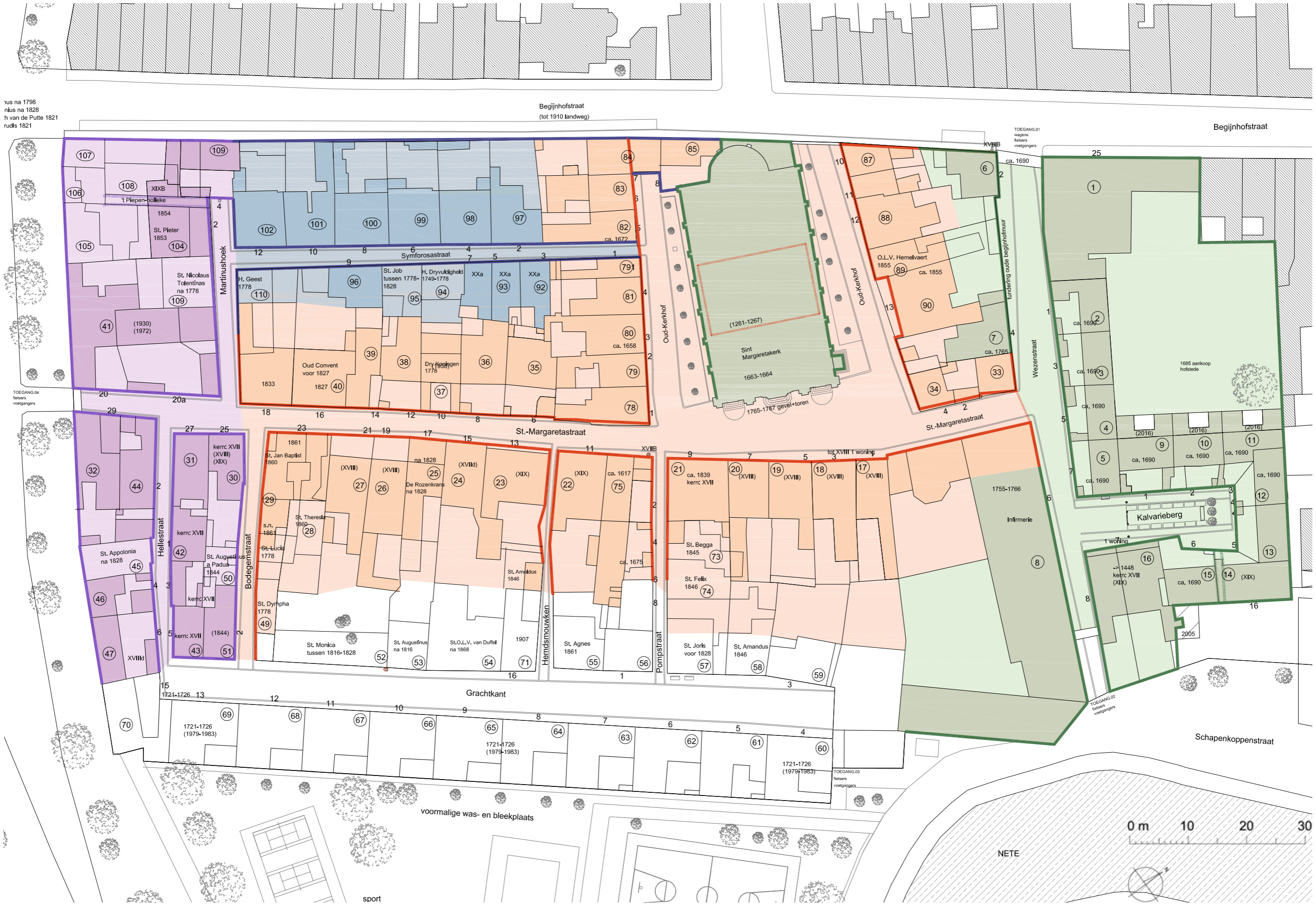
Het succes van het Lierse begijneninitiatief leidde weldra tot een formele erkenning van de gemeenschap door de kerkelijke overheid, te meer daar de kapel intussen een kerk was geworden, met de heilige Margaretha als patrones. In 1258-1259 erkenden het Lierse kapittel van kanunniken en de aartsbisschop van Kamerijk het Sint-Margaretha Hof op de site van het huidige begijnhof als aparte leefgemeenschap. Ze kenden aan het Hof een statuut toe van autonome parochie, met een eigen priester en een eigen kerkhof. Voorwaarde was wel dat de parochie een dochter bleef van de Sint-Gummaruskerk.

Het Lierse Begijnhof, als nieuwe instelling, was beslist geen uitzondering in Brabant en Vlaanderen. In talrijke andere Draperie-steden waren tijdens het tweede kwart van de 13e eeuw analoge instellingen ontstaan voor het opvangen van arme vrouwelijke textielarbeiders en formeel als Begijnhof erkend. Vermoedelijk betrof het aanvankelijk vaak een aantal conventen en huizen rond een kapel of kerk, van daar de benaming 'Hof'. Zulk 'plein-begijnhof' zou oorspronkelijk ook in Lier het geval kunnen geweest zijn. Tijdens de eerste helft van de 13e eeuw zou het Lierse 'Hof' dan op een informele manier als een 'plein-begijnhof' hebben gefunctioneerd, vanaf 1258-1259 als een 'plein-begijnhof' met een formeel statuut. In die hypothese zou het Lierse 'plein-begijnhof', bij de uitbreiding van de gemeenschap geleidelijk geëvolueerd zijn naar een 'straten-begijnhof' met de Rechte straat (Sint-Margarethastraat) als hoofdader. Wanneer men de laatmiddeleeuwse morfologische structuur van het Lierse Begijnhof bestudeert, blijft het mogelijk de hypothese van een oorspronkelijk 'Hof' voorop te stellen. Op de stadsplannen van Deventer en Guicciardini uit de 16e eeuw staat de Sint-Margaretha kerk niet in een oost-west as getekend, zoals ze in de nieuwbouw van 1666-1667 werd uitgevoerd, maar in een noord-zuid as, wat een oorspronkelijke plein-aanleg als oorsprong kan hebben. Ook de huidige huizenmorfologie sluit die hypothese niet a priori uit. Alleen een grondig archeologisch en architecturaal onderzoek kan hierover uitsluitel geven.

2.2 De expansie van de Draperie en het Begijnhof tijdens de 14e eeuw

De Lierse Draperie nam tijdens de 14e eeuw een hoge vlucht. De bloei werd nog versterkt door het hertogelijk toekennen van een veemarktprivilegie aan de stad. De expansie van de Lierse economie tijdens die periode kan niet alleen afgeleid worden uit de nog bewaarde documenten in binnen- en buitenland en uit de groei van de bevolking, maar ook, en wel zeer bijzonder, uit de publieke bouwactiviteit in de stad. Rond het midden van de eeuw werd de stad omwijd met stenen muren en monumentale stadspoorten, waarbij het Begijnhof niet alleen de facto, maar ook morfologisch een entiteit extra muros werd. In 1367 werd een nieuwe lakenhalle gebouwd, kort daarop een majestueus belfort. In 1378 werd de bouw van de monumentale Sint-Gummarus-kerk aangevat.

Rond de eeuwwende was de economische expansie nog steeds zo krachtig dat besloten werd om over te gaan tot een tweede, veel ruimere omwalling van de stad. Die beslissing werd in de eerste plaats ingegeven door militaire overwegingen, daar de opkomst van de artillerie de beveiliging van de stad met stenen muren op de helling zette. De aanleg van diepe grachten en aarden wallen leek veiliger. De militaire motieven nemen echter het feit niet weg dat de stad nog steeds industrieel vitaal genoeg bleek om een dergelijke belangrijke constructie te kunnen financieren. Gelijklopend met de industriële expansie bleef ook de begijnengemeenschap verder groeien, zo krachtig zelfs dat de oorspronkelijke morfologische structuur van een 'Hof', voor zover die werkelijk zou hebben bestaan, nu volledig voorbijgestreefd was en definitief werd vervangen door een structuur van 'straten-begijnhof'. Indien de hypothese van een oorspronkelijk 'plein-begijnhof', met een latere overgang naar een 'straten-begijnhof', als correct zou worden geverifieerd, zou de overgang zich vermoedelijk hebben voorgedaan tijdens een eerste fase langsheen Sint-Margarethastraat en zou in een tweede fase de Nieuwstraat (later Symforosastraat genoemd) aangelegd geweest zijn. In die hypothese zouden de twee uitbreidingen vermoedelijk respectievelijk in het begin en in de loop van de 14e eeuw hebben plaatsgevonden, want

ius na 1798
nius na 1828
h van de Putte 1821
rudis 1821

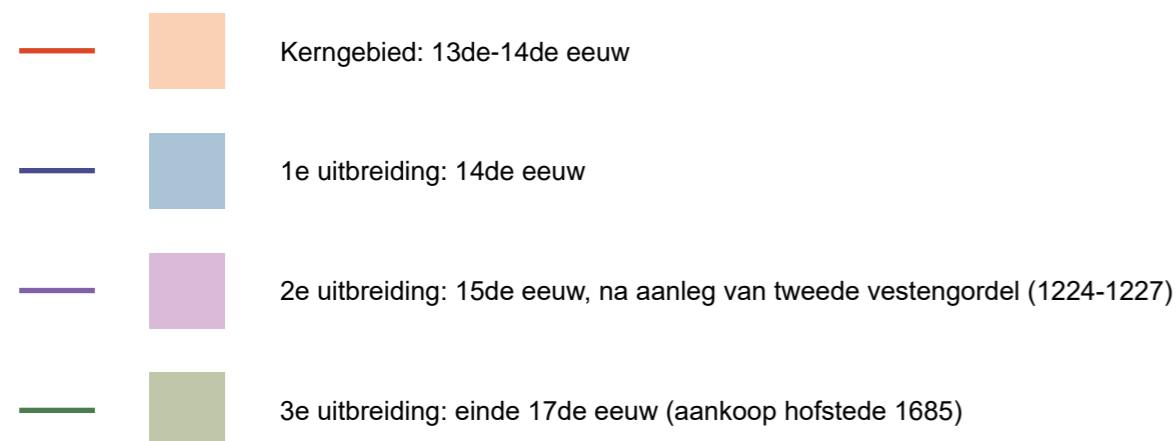
TOEGANG.04
fietsers
voetgangers

TOEGANG.01
wagens
fietsers
voetgangers

TOEGANG.02
fietsers
voetgangers

TOEGANG.03
fietsers
voetgangers

Derde uitbreiding: einde 17de eeuw, aankoop hofstede 1685 (vermoedelijke grenzen)

rond 1400 bereikte de begijnengemeenschap te Lier een hoogtepunt met niet minder dan 300 leden.

Indien de hypothese van een oorspronkelijk 'plein-begijnhof' wordt gefalsificeerd, d.w.z. als onjuist wordt bevonden, dan zou Lier van bij haar oorsprong een 'straten-begijnhof' zijn geweest en zou in die hypothese de Sint-Margarethastraat al rond het midden van de 13e eeuw zijn ontstaan. De Nieuwstraat zou in die hypothese in een volgende fase, namelijk in de loop van de 14e eeuw, zijn aangelegd. Opnieuw kan alleen archeologisch en architecturaal onderzoek de hypothesen verifiëren of falsifiëren.

Hoogstwaarschijnlijk was de Lierse begijnengemeenschap tijdens de 14e eeuw nog in ruime mate samengesteld uit arme rurale textielarbeidsters afkomstig uit het platteland. De Draperie bleef immers tijdens de hele 14e eeuw de meest dynamische, zeg maar dominerende economische activiteit in de stad. Bovendien is het wel zeer merkwaardig dat bij de eerste omwalling van de stad rond het midden van de 14e eeuw het Lierse Begijnhof morfologisch volledig buiten de stad werd gehouden. Het Begijnhof bleef een gebied extra muros, omdat de stedelingen op dat moment nog steeds de sociale status van de begijnen als minderwaardig beschouwden. Pas met de volgende omwalling rond de eeuwwende werd het Begijnhof in de stad geïncorporeerd, met dien verstande evenwel dat het een periferische, op zich zelf staande entiteit bleef met eigen ommuring en toegangspoorten.

Het lijkt geen twijfel dat het religieuze karakter van de Lierse begijnengemeenschap tijdens de 14e eeuw, zoals trouwens ook elders, werd versterkt en dat de leefwijze er meer en meer werd geïnstitutionaliseerd. De begijnenbeweging in de Nederlanden wenste hiermede niet alleen het wantrouwen van de kerkelijke overheid, vooral de Romeinse, te elimineren, ze wenste bovendien het succes van de beweging te consolideren door aansluiting te zoeken bij de algemene tendens tot religieuze verdieping en hervorming, zoals die onder meer tot uiting kwam in de spectaculaire opbloei van de premonstratenzer-orde en van de bedelorden (franciscanen en dominicanen).

Het is echter opvallend dat de leefregels van de Lierse begijnen, zoals trouwens ook die van de andere steden, nog steeds duidelijk verwijzen naar de sociale omstandigheden, waarin de begijnenbeweging in de Nederlanden was ontstaan en tot opbloei was gekomen. De begijnen legden inderdaad geen eeuwige geloften af en vooral geen gelofte van armoede: het waren immers immigrerende kostwinners, die eventueel slechts tijdelijk het beroep van textielarbeidster in de stad kwamen uitoefenen. Anderzijds is het meer dan waarschijnlijk dat het succes van de begijnenbeweging na verloop van tijd ook andere vrouwen dan rurale textielarbeidsters heeft aangetrokken en dat het religieuze karakter en de semi-religieuze regelgeving daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Dit zou impliceren dat een toenemend aantal vrome, eerder welgestelde, vrouwen uit de stad of uit de omgeving zich bij de beweging hebben aangesloten en zich in het Begijnhof zijn komen vestigen met religieuze, eventueel caritatieve, bedoelingen. Omgekeerd heeft die verruiming het religieuze karakter van de beweging versterkt en geconsolideerd, en haar toekomst veilig gesteld.

De tweede omwalling rond de eeuwwende had, buiten de integratie van het Lierse Begijnhof in het stedelijke grondgebied, nog een tweede belangrijk effect, namelijk de mogelijkheid tot uitbreiding van het Begijnhof-territorium zelf. Tussen de nieuw aangelegde Ekelvest en het Begijnhof bevond zich inderdaad een aantal vrije percelen die perfect in aanmerking kwamen om de felle groei van de begijnengemeenschap via een uitbreiding van het territorium te internaliseren. Zo geschiedde. In het begin van de 15e eeuw werd het betrokken gebied in het Begijnhof-territorium opgenomen en vermoedelijk vrij spoedig volgebouwd.

2.3 De crisis van de Lierse begijnenbeweging (15e-16e eeuw)

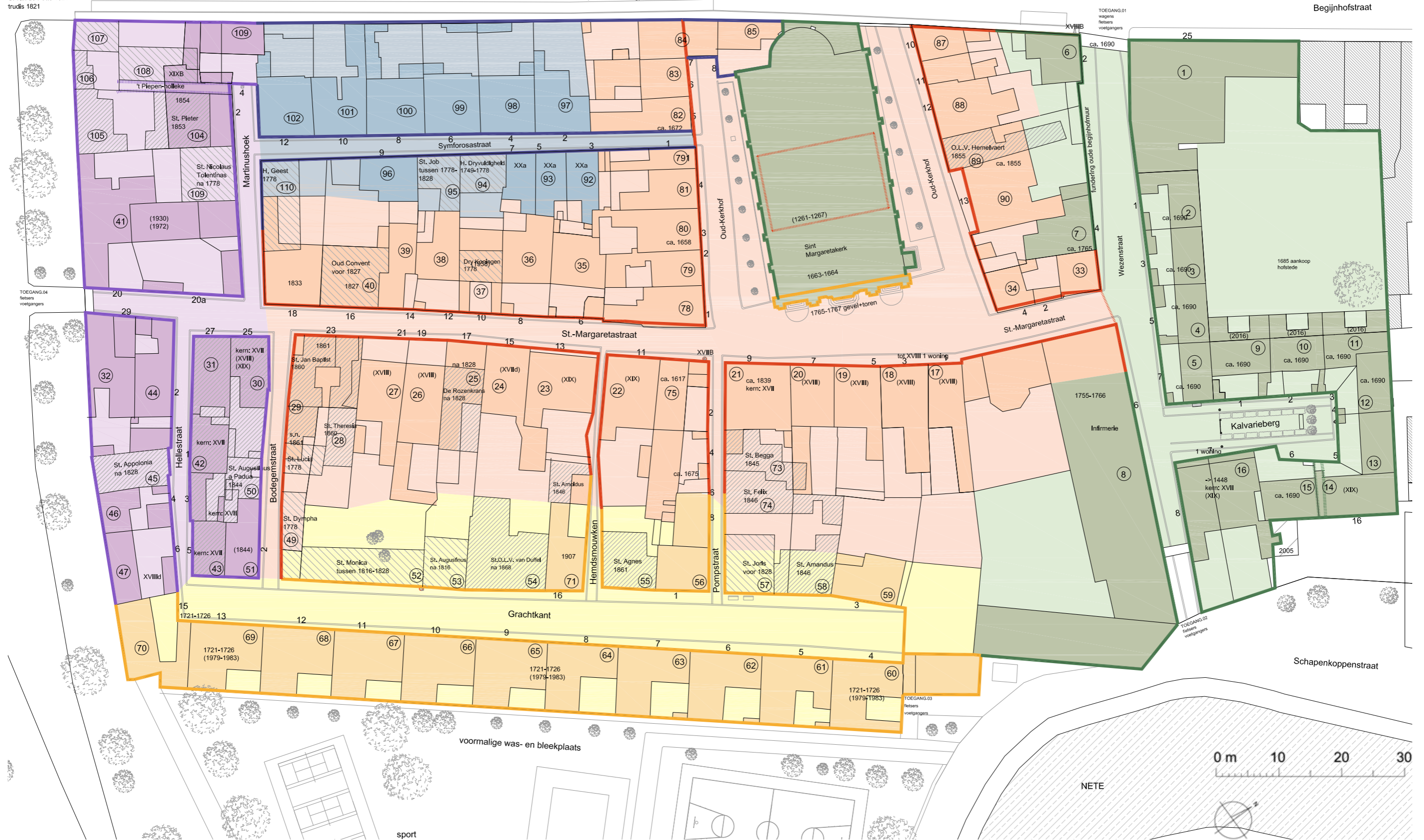
De bloei van het Lierse laatmiddeleeuwse Begijnhof kon niet worden bestendig. Vanaf het tweede derde van de 15e eeuw werd het Begijnhof geconfronteerd met een geleidelijke maar langdurige achteruitgang. De crisis zou meer dan een anderhalve eeuw aanhouden. Verschillende omstandigheden waren er de oorzaak van.

In de eerste plaats was het verval van de Lierse Draperie vanaf het tweede derde van de 15e eeuw een belangrijke factor. Hierdoor doofde de vraag naar ongeschoolde en weinig geschoolde textielarbeidsters uit, zodat de traditionele rekrutering vanuit het platteland ernstig werd aangetast. De kortstondige, zwakke heropleving van de Lierse textielindustrie op het einde van de 15e-begin 16e eeuw, dankzij de Nieuwe Draperie, kon het tij niet doen keren: na 1520 bleef er in feite niets meer over van de vroegere textielglorie. De toekomst was aan de hooggeschoolde, ambachtelijke productie

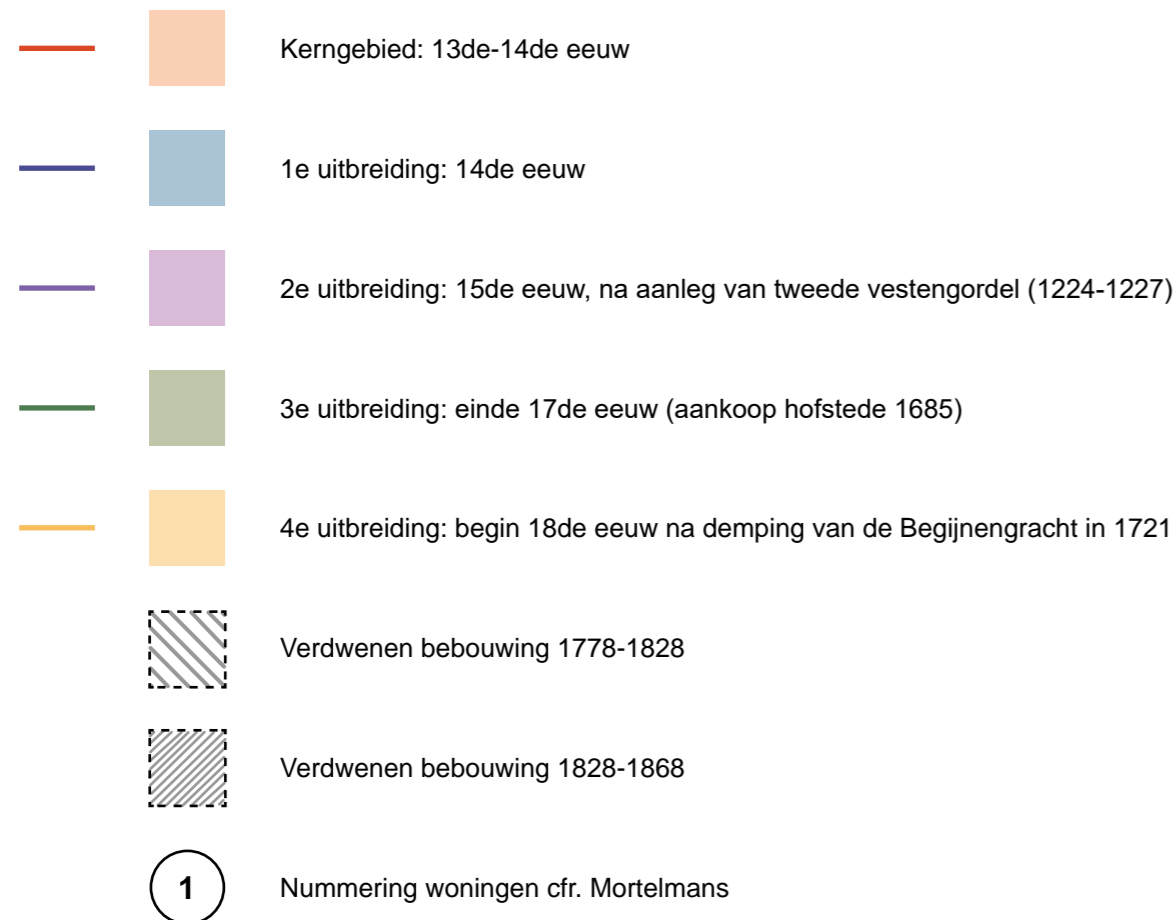
thuis na 1798
 onkuis na 1828
 th van de Putte 1821
 truds 1821

Begijnhofstraat
 (tot 1910 landweg)

Begijnhofstraat

Vierde uitbreiding Begijnhof Lier begin 18de eeuw na demping van de Begijnengracht (vermoedelijke grenzen)

in de steden, zoals die onder meer in de opkomst van het Lierse borduurwerk tot uiting kwam, en aan de uitbreiding van de dienstensector, zoals die onder meer tot uiting kwam in de opkomst van de Lierse ossenhandel. De lieden die zich met deze nieuwe economische activiteiten bezighielden behoorden echter eerder tot de middengroepen en behoefden geen sociale opvang buiten het stedelijke ambachtskader.

Een tweede oorzaak van achteruitgang van de begijnenbeweging, ook te Lier, betrof de laatmiddeleeuwse crisis die de kerk in Europa doormaakte en die zou uitmonden in de succesvolle Hervormingsbeweging van het begin der 16e eeuw, met het Anabaptisme, Lutheranisme en Calvinisme als belangrijkste exponenten in onze streken. De crisis in de kerk was al duidelijk merkbaar in de loop van de 15de eeuw. De pauselijke afluathandel werd het voorwerp van toenemende kritiek, kerkelijke misbruiken vermenigvuldigden zich opnieuw, de deelname aan de eredienst liep achteruit, de volksdevotie verzwakte zienderogen (eigentijdse Antwerpse en Lierse bronnen bij voorbeeld klagen er over dat de verering van O.L.Vrouw- op-het-stokje in de kathedraal te Antwerpen en de Sint- Gummarus-bedevoarten vanaf de tweede helft van de 15e eeuw aan belangstelling inboetten). De doorbraak van de Hervormingsbeweging zelf tijdens de eerste helft van de 16e eeuw liet bovendien diepe sporen na in de Nederlanden en leidde tot een toenemend wantrouwen tegenover de geestelijke orden, inclusief de begijnenbeweging.

Een derde oorzaak van achteruitgang was ongetwijfeld het oorlogsklimaat dat heerste in de Nederlanden vanaf het tweede derde van de 15e eeuw en dat samenviel met een aantal natuurrampen. Het begon met het handelsembargo van de Duitse Hanzesteden, waardoor de graanhandel vanuit het Balticum werd afgeremd. Samen met een slecht oogstjaar leidde het embargo tot een catastrofale hongersnood in 1437-1438. Nog erger werd de toestand tijdens het laatste derde van de eeuw. De ambitieuze politiek van Karel de Stoute en van Maximiliaan van Oostenrijk leidde niet alleen tot hogere belastingen, devaluaties en prijsinflatie, maar genereerde bovendien een Opstand tegen Maximiliaan, die verwoestende militaire campagnes in de regio met zich meebracht. Tot overmaat van ramp legde in 1485 een grote brand 200 huizen in de stad in as en werd ook het Begijnhof voor een deel getroffen.

De bewoningscijfers spreken boekdelen over de achteruitgang van de Lierse begijnenbeweging. In 1496 telde het Begijnhof nog amper 66 begijnen. De stad Lier wordt tijdens die periode trouwens beschreven als een stad die 'zeer arm, vervallen ende verdorven is, ende hoe langer soe meer vervalt ende vergaet in huer selven'.

Tijdens de 16 eeuw zou de toestand niet verbeteren, wel integendeel. De Hervormingsbeweging zette zich vanaf het begin van de eeuw met volle kracht door, zowel in de steden als op het platteland, aanvankelijk via een succesvolle penetratie van het Anabaptisme, daarna via de snelle verspreiding van het Lutheranisme, en ten slotte vanaf de jaren veertig via de spectaculaire doorbraak van het Calvinisme. Ze oefende ongetwijfeld een remmende invloed uit op de rekrutering van jonge begijnen. Naast de wijziging in religieuze mentaliteit deden zich ook externe rampen voor, zoals de oorlog tegen Frankrijk, prijsstijging, hongersnood en brand. In 1526 bij voorbeeld brandde de infirmerie af, waar oude en zieke begijnen van ouds een onderdak vonden. Er volgde wel een spoedige wederopbouw, zoals de nieuwe rekeningenreeks aanduidt. Het doet vermoeden dat de Lierse begijnenbeweging zeker niet op sterven na dood was, maar het feit blijft toch een feit dat de rekrutering op een laag peil bleef. Rond 1526 was het aantal begijnen geslonken tot amper 54.

De situatie zou nog verslechteren in de loop van de 16e eeuw. In 1542, tijdens hun opmars naar Antwerpen, plunderden Gelderse troepen, onder de leiding van Maarten van Rossum, het Lierse Begijnhof, inclusief het nieuwe infirmeriegebouw. Naar het einde van de eeuw toe, tijdens de Opstand van de Nederlanden tegen Spanje, die in 1567- 1568 uitbrak, werd de toestand zelfs dramatisch: de ene ramp volgde nu op de andere. In 1567 werd het Begijnhof geplunderd door de Spaanse tercio's van Alva; in 1580, tijdens de zogenaamde Engelse Furie, werden zowel stad als Begijnhof geplunderd; in 1582, na de herovering van Lier op de Calvinisten door Farnèse en zijn troepen, volgde een nieuwe plundering, de zogenaamde Spaanse Furie; in 1595, wanneer de Calvinisten, bij een verrassingsaanval vanuit het Noorden, de stad opnieuw, zij het kortstondig, in handen kregen, sloegen zij op hun beurt aan het plunderen (de zogenaamde Lierse Furie). Ten slotte moet worden vermeld dat de stad in 1586-1587 werd getroffen door een zeer zware hongersnood en dat de emigratie van hervormingsgezinden naar Holland, Engeland en Duitsland ook Lier niet onberoerd liet. Lier en omstreken hadden dus veel te lijden van de Opstand, met een nefaste weerslag op de ontwikkeling van het Begijnhof.

2.4 De krachtige heropbloei van het Begijnhof tijdens de 17e-begin 18e eeuw

Na de herovering van de zuidelijke gewesten door Farnèse (Lier werd heroverd in 1582, Antwerpen in 1585) brak een nieuwe tijd aan voor de Zuidelijke Nederlanden, ook voor Lier en zijn Begijnhof. Het herstel van de katholieke eredienst in wat men 'De Spaanse Nederlanden' zou gaan noemen had inderdaad een zeer stimulerend effect op de ontwikkeling van het Begijnhof.

Al tijdens de tweede helft van de 16e eeuw waren er tekenen te bespeuren dat Rome een nieuw élan wenste te geven aan het religieuze en kerkelijke leven in de gebieden die het Rooms-katholicisme waren trouw gebleven of die, zoals in de Zuidelijke Nederlanden, waren teruggebracht naar het katholicisme. Als eerste aanzet tot kerkelijke hervorming kan de reorganisatie van de bisdommen-structuur in 1559 worden genoemd, waarbij een aartsbisdom Mechelen en een bisdom Antwerpen werden opgericht, door afsplitsing van het bisdom Kamerijk. Veel belangrijk nog was het Concilie van Trente (1545-1563), dat aan het katholieke geestesleven een nieuwe dynamiek wenste te geven met het doel het succes van de Reformatie te breken - vandaar de naam Contrareformatie - en dat poogde de hervormden opnieuw bij de katholieke kerk te doen aansluiten. De Contrareformatie bleek niet bij machte de hervormden naar de Romeinse schaaftal te doen terugkeren, maar ze slaagde er wel in een krachtige heropleving van het religieuze en kerkelijke leven op gang te brengen in alle katholieke gebieden, inclusief de Zuidelijke Nederlanden.

In het Lierse Begijnhof, liet de Contrareformatie zich spoedig gelden na de herovering van de stad in 1582. De aartsbisshop van Mechelen, Johannes Hauchinus, had sinds zijn aanstelling in 1582 een uniform reglement uitgevaardigd voor al de begijnhoven van zijn diocesis. De bisschop van Antwerpen zou dit voorbeeld in 1585 navolgen, maar het Lierse Begijnhof wachtte daar niet op en stelde al in 1583 een statuut op dat zich inspireerde op het reglement van Hauchinus.

In 1595 beslisten de verantwoordelijken van het Begijnhof om een nieuw convent te bouwen met het doel de begijnnovicen beter te kunnen opvangen. Het gebouw werd opgetrokken vlak bij de toegangspoort aan de Ekelvest. Het initiatief bleek succesvol te zijn: in 1607 telde het Begijnhof opnieuw 80 leden, een duidelijk teken dat de heropleving van de begijnbeweging te Lier een feit was. Met het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) kreeg de heropleving zelfs extra wind in de zeilen. De zeer katholieke aartshertogen Albrecht en Isabella waren de Contra-Reformatie zeer genegen en steunden de beweging tot religieuze en kerkelijke vernieuwing met grote kracht: een algemeen enthousiasme om actief deel te nemen aan de verspreiding van de Contra-Reformatie gedachte werd hierdoor in de hand gewerkt. De bouw van talrijke nieuwe barokkerken en de installatie van barokaltaren niet alleen in de nieuwe kerken, maar ook in de meeste al bestaande kerken leggen daar getuigenis van af.

Ook het Lierse Begijnhof liet zich tijdens de triomf van de Contra-Reformatie niet onbetuigd. Hoewel de ontwikkeling van het aantal begijnen enkele ups en downs kende in de loop van de eeuw, in 1685 telde het Begijnhof opnieuw 234 leden. De samenstelling van de gemeenschap was echter niet meer zoals in de late middeleeuwen. Het religieuze karakter had in de beweging de bovenhand gekregen, zodat de rekrutering nu uit alle lagen van de bevolking afkomstig was en sterk religieus geïnspireerd.

Alles wijst er op dat onder de nieuwe omstandigheden de morfologische structuur van het Begijnhof een grondige wijziging onderging. De traditie van gemeenschapshuizen en conventen scheen te worden verlaten. Soms lieten welgestelde godvruchtige vrouwen een huis bouwen in het Begijnhof (met recht op eigendom en bewoning tijdens hun leven en met de mogelijkheid eventueel één of meerdere minder-vermogende begijnen op te nemen in het huis als gezellinnen of als hulpjes). Geregeld lieten ook pastoors een huisje optrekken: zijn trouwe huishoudster zou bij het overlijden van de pastoor haar leven lang het huisje kunnen betrekken. Andere formules waren mogelijk, maar steeds werd het Begijnhof op termijn eigenaar van het pand. Aldus kreeg het Begijnhof geleidelijk de structuur en het uitzicht van het huidige Begijnhof.

De heropleving van het Begijnhof, in de geest van de Contra-Reformatie, was zo succesvol dat plannen werden gemaakt om de bestaande kerk door nieuwbouw te vervangen en te verruimen. Terzelfdertijd werd uitgekeken naar een nieuwe uitbreiding van het territorium. In 1665 werd gestart met de bouw van de nieuwe kerk. De bouw werd voltooid in 1667 en in 1671 werd de kerk door de bisschop van Antwerpen plechtig ingewijd. Vermoedelijk waren de kosten wat uit de hand gelopen en moest er geld worden opzij gelegd voor de aankoop van percelen ter uitbreiding van het territorium.

Vandaar dat de westgevel van de nieuwe kerk slechts op een eenvoudige, eerder voorlopige manier werd uitgevoerd. De aankoop van gronden voor de uitbreiding van het territorium volgde kort daarop.

Aan de overzijde van de 'Rode Poort', die destijds aan het begin van de Sint-Margarthastraat was gebouwd, bevonden zich een boerderij en het oorspronkelijke huis van de pastoor (volgens het begijnen-reglement moest de pastoor steeds buiten het 'Hof' wonen). De boerderij bleek niet in het bezit te zijn van het Begijnhof. Mogelijk was ze in het bezit van de Infirmerie of van een of andere Fundatie, verbonden met de Infirmerie. In ieder geval doen de rekeningen van de heropgebouwde infirmerie, bewaard na de brand in 1526, uitschijnen dat verse groenten, zuivelproducten en dergelijke, die er verbruikt werden, vanuit een eigen boerderij in de omgeving afkomstig waren. In ieder geval kocht het Begijnhof op het einde van de 17e eeuw de boerderij met haar gronden aan, alsook het huis van de pastoor, wellicht dus uit handen van de Infirmerie of van een daarmee verbonden Fundatie (archiefonderzoek zou hierover uitsluitel kunnen geven). Onmiddellijk na de aankoop werd op deze gronden de bewoning van het Begijnhof uitgebreid door aanleg van de Wezenstraat en door aanleg van de Kalvarieberg, met aanpalende huisjes. De pastoor kreeg een nieuw huis naast de monumentale ingangspoort, die op hetzelfde tijdstip werd opgetrokken aan het begin van de Wezenstraat, buiten het Begijnhof langsheen de huidige Begijnenstraat.

De heropbloei van het Lierse Begijnhof bleef bestendig doorheen de 18e eeuw. De oorlogstroebelen, die de Zuidelijke Nederlanden doormaakten tijdens de Spaanse Successieoorlog op het einde van de 17de en het begin van de 18de eeuw, schenen geen vat te hebben op de bloei van het Begijnhof. Het bestuur (de twee grootmeesteressen en de pastoor) beslisten daarom in het begin van de 18e eeuw om het Begijnhof nogmaals uit te breiden, ditmaal door de Grachtkant langs de Nete te incorporeren in het territorium en te bebouwen met een aantal rijwoningen. Rond de zelfde periode (1712) werd het convent voor de begijnen-novicen vergroot. Ten slotte werd in 1766 overgegaan tot de monumentale voltooiing van de westgevel van de kerk.

2.5 Nieuwe crisis tijdens het Franse, Hollandse bewind (1795-1830)

Reeds voor de verovering en annexatie van de Zuidelijke Nederlanden door Frankrijk tijdens de Franse Revolutie waren er tekenen aan de wand dat de begijnbeweging onder druk kwam te staan. De Verlichting en de tendens tot secularisatie creëerden bij de élite, en geleidelijk ook in de publieke opinie, een sfeer van wantrouwen tegenover al wat religieus en kerkelijk was. De katholieke kerk en religie in het algemeen werden beschouwd als conservatieve krachten die de vooruitgang tegenhielden. Dit was onder meer het geval in de Oostenrijkse erflanden, waartoe de Zuidelijke Nederlanden sinds het verdrag van Utrecht (1713) behoorden. Niet te verwonderen dat Keizerin Maria-Theresa en keizer Jozef II nog in de Oostenrijkse tijd restrictieve ordonnanties uitvaardigden tegen de kloosterorden en zelfs overgingen tot afschaffing van de Jezuïetenorde.

Met de annexatie van de Zuidelijke Nederlanden door Frankrijk in 1795 ging het van kwaad tot erger. De eigendommen van het Lierse Begijnhof werden in 1798 verbeurd verklaard: de huizen werden overgedragen aan de instelling van de burgerlijke godshuizen (later de Commissie van Openbare Onderstand, onder de controle van het stadsbestuur); de kerk werd openbaar verkocht. Gelukkig kocht een stroman de kerk aan en maakte ze in 1813 bij testament over aan een begijn. Langs die weg werd de kerk opnieuw eigendom van de begijnengemeenschap. Enkele huizen werden tijdens de Franse Revolutie niet overgeheveld naar de instelling van de burgerlijke godshuizen, of, indien wel, werden later opnieuw eigendom van de begijnengemeenschap en haar kerkfabriek. Mogelijk werden ze door de Commissie terugschonken aan begijnen, die na de Franse Revolutie opnieuw zich in het Begijnhof wilden vestigen en het bewijs konden leveren dat ze destijds het huis levenslang in gebruiksrecht hadden gekregen, zoals statutair mogelijk was. Ook is het mogelijk dat het ging om enkele huizen van een of andere onafhankelijke Fundatie, die buiten de confiscatie vielen en doorheen de revolutionaire periode eigendom van de Fundatie bleven. Ofwel is het mogelijk dat de betrokken Fundatiehuizen ook verbeurd werden verklaard en openbaar te koop gesteld, maar werden ingekocht door een stroman, die de huizen later opnieuw aan de begijnengemeenschap schonk. Archiefonderzoek kan hier uitsluitel geven.

De tribulaties van de Franse Revolutie tastten vanzelfsprekend de vitaliteit van de Lierse begijnengemeenschap ernstig aan. Bij de afschaffing van de begijnenorde in 1798 woonden er nog 149 begijnen in het hof. Na de Franse Revolutie keerde een aantal terug, maar de Hollandse koning Willem I was de begijnbeweging niet gunstig en had zelfs de bedoeling ze mettertijd opnieuw permanent af te schaffen. Zo ver kwam het echter niet, maar de Belgische revolutio-

nairen waren de beweging al evenmin goed gezind. Ze lieten de toestand zoals ze gegroeid was tijdens het Franse en Hollandse Bewind voortduren en waren niet bereid de huizen die eigendom waren geworden van de Commissie van Openbare Onderstand terug over te hevelen naar de Lierse begijnengemeenschap. Niet te verwonderen dat onder die ongunstige omstandigheden de begijnenbeweging snel verzwakte. In 1825 waren er nog 67 begijnen te Lier, in 1845 nog 53, in 1874 nog slechts 28. Het aantal zou in de 20ste eeuw nog verder achteruit lopen om op het einde van de eeuw helemaal te verdwijnen.

2.6 Heropleving van het Begijnhof als erfgoed onder de Romantiek

Tegenover de vermindering en uiteindelijke verdwijning van de Lierse begijnengemeenschap stond tegelijkertijd een toenemende belangstelling voor het culturele erfgoed dat het Begijnhof als architecturaal geheel van de 17de en 18de eeuw vertegenwoordigde. Onder invloed van de Romantiek werden de sfeer van het Begijnhof en de unieke historische homogeniteit van het architecturale patrimonium opgewaardeerd. Kunstenaars, vooral schilders, tekenaars, schrijvers, musici, studentenleiders en architecten, gingen zich in een van de huisjes vestigen of installeerden er een atelier. In Lier was die belangstelling bijzonder groot. Ze bezorgde het Lierse Begijnhof een faam ver over de Lierse grenzen heen. Schilders, zoals Raymond De la Haye, Isidoor Opsomer, Oscar Van Rompay, Frans Ros, Jos Tilleul, Raphaëla Van den Brande, de gebroeders Verstreken, Lode Verhoeven, Frans Geuens, Frans Gijs en vele anderen, waren er actief. Ook tekenaars, zoals Fred Bogaerts en Anton Pieck. Voorts kozen schrijvers zoals Anton Bergmann, Jozef Arras, Antoon Thiry, Felix Timmermans, Frans Verschoren, Ernest Van der Hallen, Ernest De Weert en anderen het Begijnhof als standplaats. Musici zoals Renaat Veremans en Frans Bogaerts eveneens.

Timmermans, Van der Hallen en architect Flor Van Reeth lanceerden er in de jaren twintig de pelgrim beweging, die een opbloei van een moderne katholieke kunst tot doel stelde. Ernest Van der Hallen stichtte er in zijn Ruusbroechuisje de succesvolle tussenoerlogse Vlaamse studentenbeweging, etc. Na de Tweede Wereldoorlog brachten culturele verenigingen, zoals onder meer de kunstkring 'Konvent' en de Gilde 'Heren van Lier', het Begijnhof tot nieuw leven.

De kunstenaarsbeweging van de 20ste eeuw zorgde in feite voor een derde cyclus van heropbloei van het Begijnhof, zij het nu niet meer als een religieuze beweging, maar als een artistieke beweging met een romantische en ten huidige dage ook ecologische inslag.

Daarnaast is er vandaag nog steeds de religieuze beleving die terug te vinden is in het immateriële erfgoed. Er is de Sacramentsprocessie in het begijnhof, iedere zondag na Sacramentsdag, en de Sint-Gummarusprocessie, iedere eerste zondag na 10 oktober, die door de straten van Lier trekt. Ter nagedachtenis van de geboorte van Maria wordt rond 8 september ook een kaarsjesprocessie gehouden in het begijnhof waarbij de bewoners hun gevels versieren door lichtjes voor de ramen te zetten. Het religieuze aspect zorgt er mede voor dat het begijnhof als een stiltegebied binnen de stad kan aanzien worden. Dit draagt bij tot de algemene sfeer die haar oorsprong vindt in de geschiedenis van de plek.

Ook de rituelen en sacramenten nemen nog steeds een belangrijke plaats in. In de Sint-Margaretakerk worden op jaarbasis ook zo een 35 huwelijken afgesloten en een 25 begrafenisplechtigheden gehouden.

2.7 De recente geschiedenis: het beheer van erfgoed

Het is duidelijk dat het begijnhof van Lier een rijke geschiedenis kent. Zoals hierboven gesteld nam de belangstelling voor het culturele erfgoed en het architecturaal geheel doorheen de jaren toe. De bescherming van het begijnhof als monument en cultuurhistorisch landschap in 1966 en de bescherming als UNESCO World Heritage in 1998 benadrukken dit. Gekoppeld aan deze besluiten kwam ook het beheer van het erfgoed naar de voorgrond.

In 2008 werd een Masterplan en Conventie ontwikkeld voor het begijnhof. Het Masterplan omvat het geheel van vooronderzoeken en surveys voor de volledige site. Het omvat een historische studie en grondige inventarisatie, maar evenzeer een visie op restauratie, vernieuwbouw en stedelijke ontwikkeling in overeenstemming met reflecties rond de sociologische structuur, duurzame ontwikkeling, energiebeheer, eigendomsstructuur, exploitatie, budgetbeheer en

fasering. Het Masterplan kan in feite aanzien worden als een erfgoedbeheersplan avant la lettre. Het toont dan ook aan dat de eigenaars sterk geëngageerd zijn om het erfgoed te beheren. Hierin kijkt men verder dan het louter conserveren, maar grijpt met de waarde van het erfgoed ook aan om andere functies een plaats te geven in het begijnhof. Zo worden regelmatig concerten georganiseerd in de Sint-Margaretakerk, organiseert men tentoonstellingen en (kleine) congressen in het convent.

Naast het Masterplan werd een Conventie opgemaakt dat de algemene restauratievisie omvat. De conventie vormt het geheel van richtlijnen die de algemene actualisering en restauratie van het begijnhof begeleiden. Vanuit deze visie is het deelproject Kalvarieberg ontstaan dat afgerond werd in 2017. In 2018 werd het deelproject Symforosastraat opgestart.

Het begijnhof kende in het verleden reeds een restauratiecampagne. In de jaren '90 van de 20ste eeuw werd de woningen langs de Grachkant gerestaureerd.

2.8 Overzicht historische kaarten

Er zijn tal van historische kaarten die Lier en dus ook het begijnhof afbeelden. Op deze kaarten is de historische evolutie van het begijnhof goed zichtbaar. Zo valt de positionering van de Begijnhofkerk op en het feit dat de Kalvarieberg en Grachkant pas in een latere fase zijn ontwikkeld. Afsluitend wordt een schematische voorstelling gegeven van de stedenbouwkundige ontwikkeling van de Stad Lier en het Begijnhof. Hierbij wordt gebruik gemaakt van vier kaarten die algemeen gelden als standaardwerken: Braun, 1572; Ferraris, 1777; Popp, 1842-1879 en het grootschalig referentiebestand uit 2016.

**Jacob van DEVENTER, plattegrond van stad en omgeving, ca. 1560
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)**

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 19/20

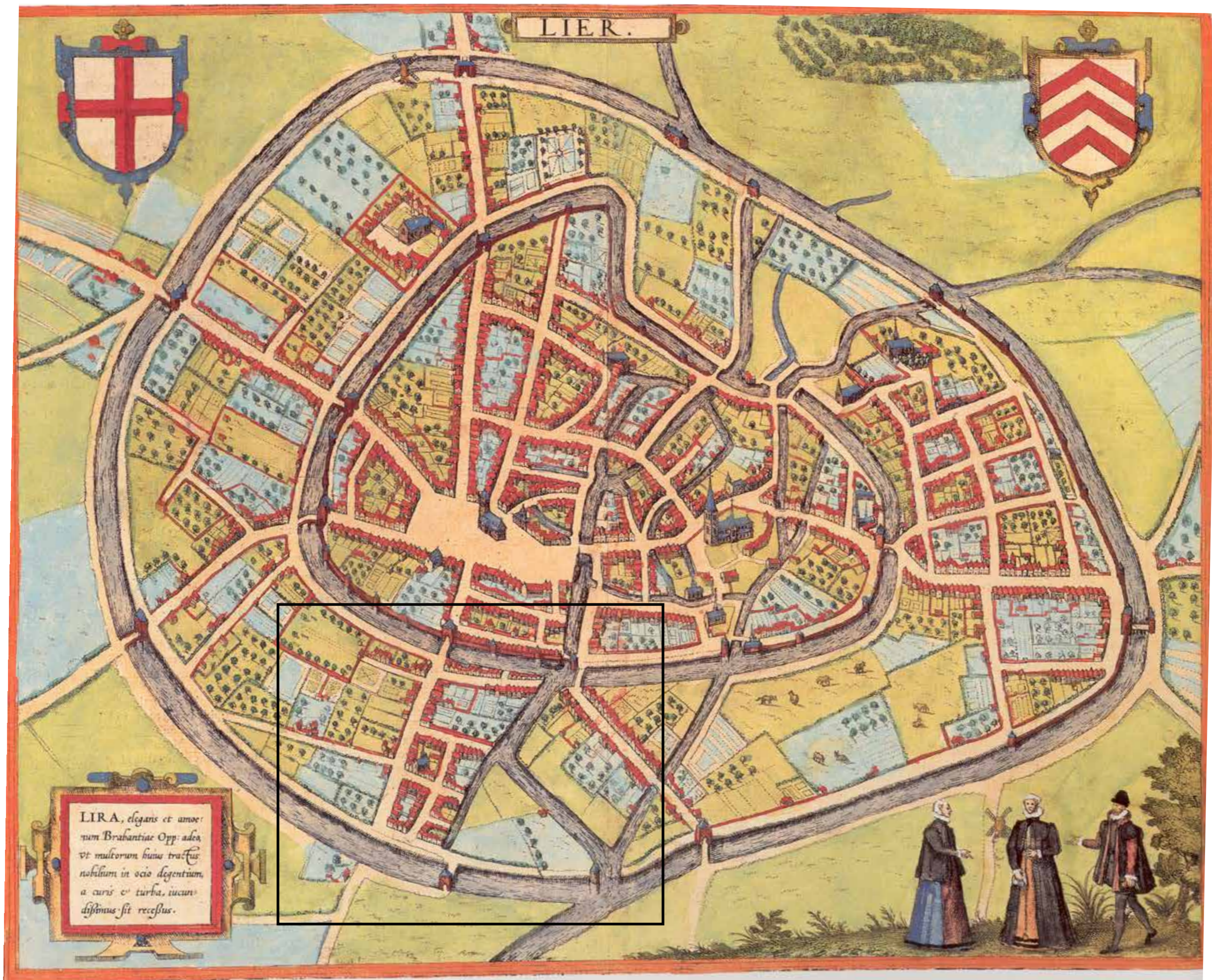
“Plan van Lier door Jacob van Deventer. Ongedateerd (ca. 1560). Dit is het eerste plan dat opgemaakt werd op basis van driehoeksmeting op het terrein, waardoor het een vrij grote nauwkeurigheid vertoont. De weidegronden langs de rivieren zijn groen gekleurd, de bebouwde zones zijn met rood aangeduid. Alleen enkele belangrijke gebouwen (stadhuis, Sint-Gummaruskerk,...) zijn door middel van een zeer summiere schets afgebeeld. Opvallend zijn de grote onbebouwde stukken tussen de eerste en de tweede stadsomwalling. Ten zuiden van de stad, tussen de Molpoort en de Leuvense Buitenpoort, staat de Gasthuismolen. Ten westen, langs de baan naar Antwerpen, bevindt zich de leprozerie of het Lazarusgodshuis. De eerste vermelding van deze instelling dateert van het einde van de 15de eeuw.” (Detail uit de facsimile uitgave door C. Ruelens e.a., Atlas des villes de Belgique au XVIe siècle. Cent plans du géographe Jacques de Deventer, Brussel 1884- 1924).

VAN DEN BOGAERT, Guido: Bouwgeschiedenis van de Begijnhofkerk te Lier, Leuven 1979 p. 27/28

“JACOB VAN DEVENTER, plattegrond van stad en omgeving, Ca. 1560 - Gekleurde pentekening (Brussel, Kon. Bibliotheek, Hs. 22090) (p1. 48)

De stad Lier en de omgeving worden in vogelvlucht gezien vanuit het zuiden. De belangrijke gebouwen zijn in opstand getekend. De huizen worden schematisch weergegeven; er zijn hier en daar naamaanduidingen op de plattegrond. Dit plan is de oudst bewaarde afbeelding van Lier en hoort bij de atlas, opgemaakt door Jacob van Deventer (1) op bevel van Filips II in 1558.

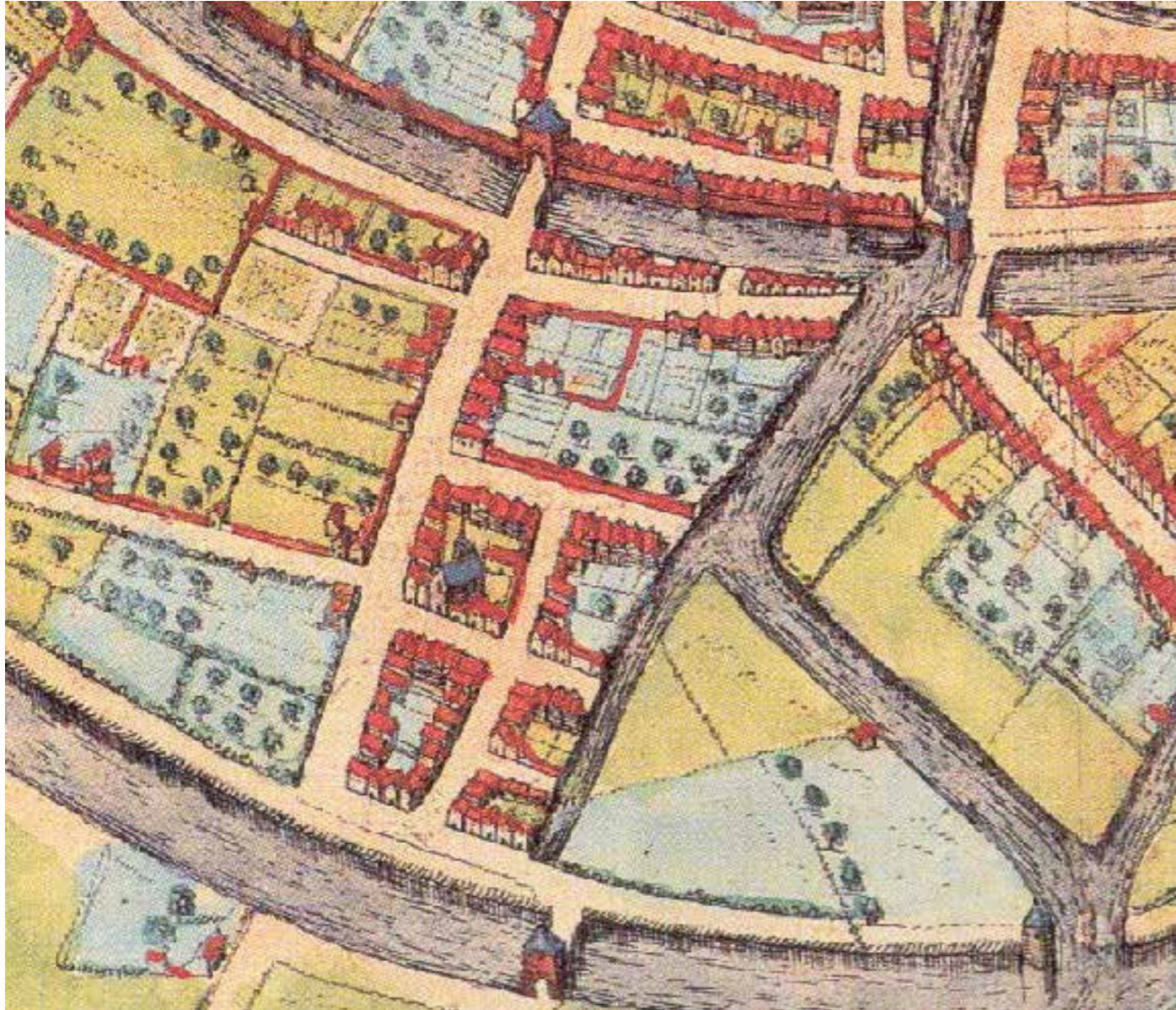
Het begijnhof is een rechthoek met een kruisvormig stratenpatroon. Het perceel ingesloten door de Begijnenloop en de Vest wordt gehalveerd door een straatje (2). Het stuk omsloten door de naer den drenck en de Begijnhofstraat, wordt verdeeld in twee kleinere percelen; op één ervan ligt de kerk. Op geen enkel ander vedute treffen we de kerk aan op een onbebouwd rechthoekig perceel zoals hier. Het is nochtans deze ruimte - indeling die het meest overeenstemt met de huidige. Aan weerszijden van de huidige barokkerk, die heel de oppervlakte van het perceel inneemt, ligt nu het Oud-Kerkhof.”

Georg BRAUN & Frans HOGENBERG, 1572-1581
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 19/2)

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 24

“Plattegrond met gebouwen in perspectief. Gekleurde gravure nit Georg Braun & Frans Hogenberg, Civitates Orbis Terrarum, Keulen 1572- 1581. Op dit gedetailleerde plan waarvan aangenomen mag worden dat het op de plattegrond van Jacob van Deventer gebaseerd is kan men duidelijk het ingewikkelde waterwegennet van de binnenstad zien alsmede het volledige stratenpatroon. Het heeft op zijn beurt als model gediend voor het plan van Lier dat in verschillende versies en formaten in de edities van Guicciardini's Descrittione di tutti i Paesi Bassi is opgenomen. Afmetingen: 29 x 39,6 cm. (Lier, privéverzameling)”

ANONIEM, De Lierse Furie, 1595
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 19/20)

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 26/27

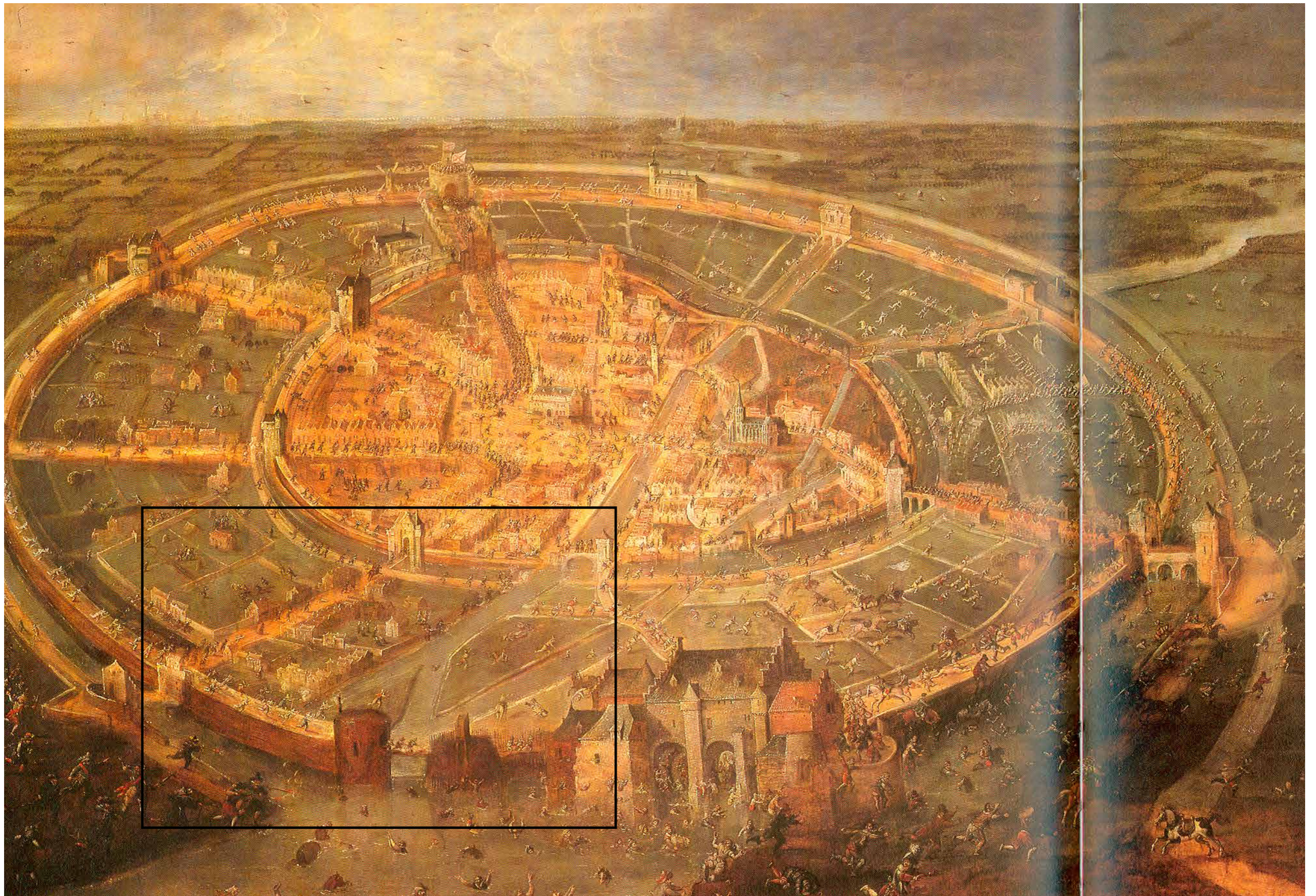
“De Lierse Furie, 14 oktober 1595. Op dit anonieme schilderij is de stad afgebeeld onder de vorm van een plattegrond met gebouwen in perspectief. Duidelijk herkenbaar zijn de eerste en de tweede omwalling. Op de voorgrond: het kasteel Anderstad. Olieverf op doek, 182 x 178 cm. Niet gedateerd (einde 16de of begin 17de eeuw). (Lier, Stadhuis).”

VAN DEN BOGAERT, Guido: Bouwgeschiedenis van de Begijnhofkerk te Lier, Leuven 1979 p. 30/31

“ANONIEM, De Lierse Furie, Ca. 1595 - Schilderij, olieverf op doek, 178 x 182 met Nederlands opschrift door Andries tSas en Latijns door Cornelius Curtius (Lier, Stadhuis) (p1. 51).

Ook dit stadsplan geeft een overzicht van de stad tijdens de Lierse Furie. De urbanistische configuratie van het begijnhof stemt grotendeels overeen met deze van Jacob van Deventer en Guicciardini: een kruisvormige structuur die het hof in vier grote percelen verdeelt. De enige afwijking is dat hier de onderverdeling van het perceel, ingesloten door de Begijnenloop en de Vest, ontbreekt. Nieuwe gegevens zijn de afbeelding van de oude Rode Poort aan het begin van de Rechtestraat en het bruggetje over de Begijnenloop. Het hof vormt een afgesloten geheel met slechts één toegang (1).

Een nauwkeurige observatie wordt fel bemoeilijkt door de slechte fysische toestand van het werk (1). De begijnhofkerk situeert zich in het perceel ingesloten door de Begijnhofstraat en de huidige Wezenstraat. Zoals bij Guicciardini is de kerk naar het noorden gericht, ditmaal met een belangrijke oostelijke afwijking. Het kerkje is proportioneel niet veel groter dan de aanpalende begijnenwoningen en is zoals het Stadhuis en de St.-Gummaruskerk lichtgrijs gekleurd. Daaruit kunnen we besluiten dat het opgetrokken is in zandsteen. Ook de bedaking verschilt van de haar omringende rode pannendaken. Op een blauw leien dakje prijkt ongeveer in het midden een dakruiter. Behalve voor de weergave van het strijdtoneel, is er in dit schilderij een grote afhankelijkheid te bespeuren t.a.v. het vrij betrouwbare stadsplan van Guicciardini.”

**ANONIEM, Inneming van Lier door de Spanjaarden in 1595
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)**

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 24/25

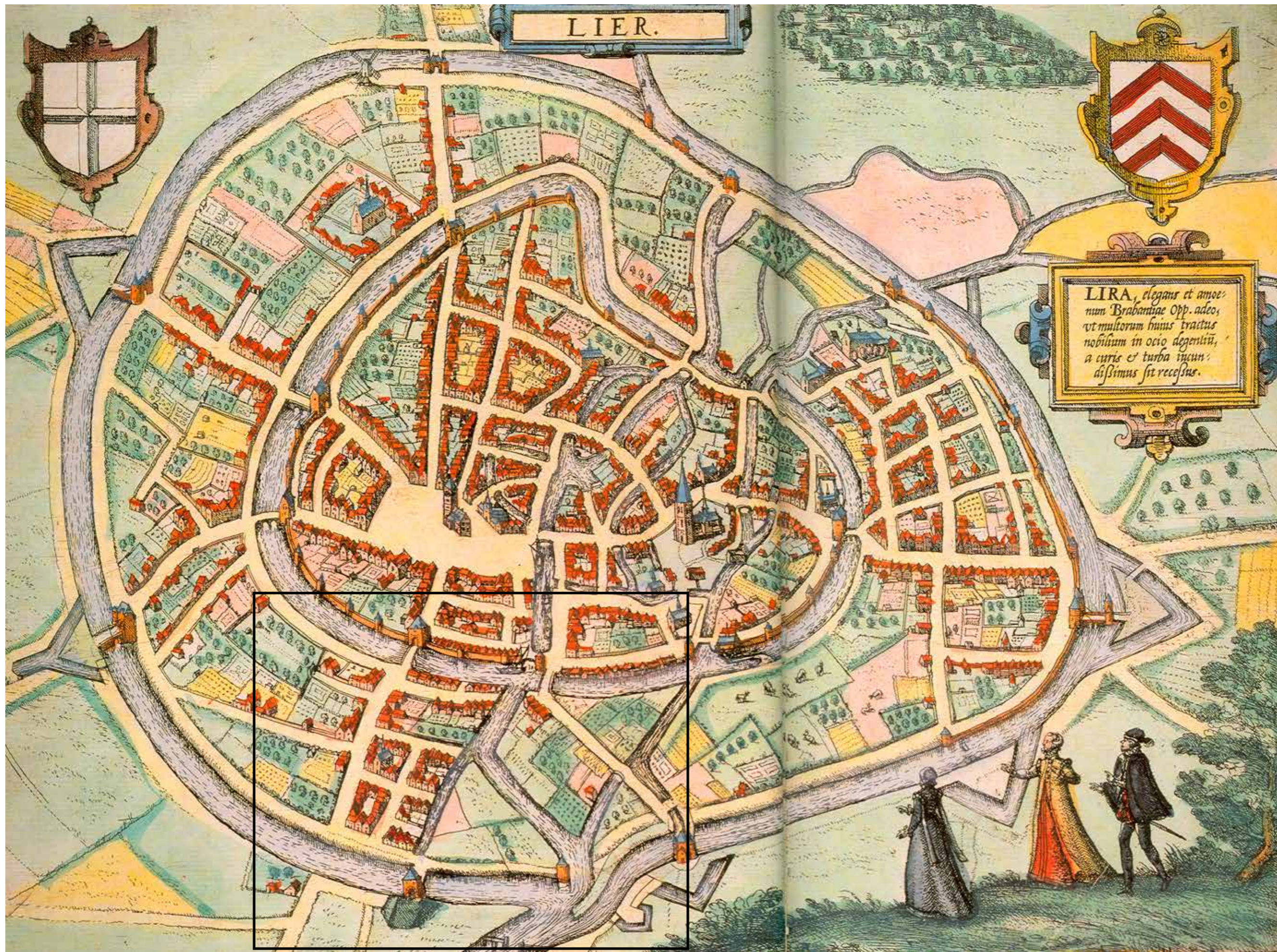
“De inname van Lier door de Spanjaarden, 1595. Anoniem schilderij (olieverf op doek). Ongedateerd (einde 16de of begin 17de eeuw). Perspectivische afbeelding van de stad. De bebouwing is te klein weergegeven, waardoor de binnenstad een onwaarschijnlijk ‘kale’ indruk geeft. Op de voorgrond de Molpoort. (Brussel, Museum voor Oude Kunst, mv. nr. 1311).”

VAN DEN BOGAERT, Guido: Bouwgeschiedenis van de Begijnhofkerk te Lier, Leuven 1979 p. 29/30

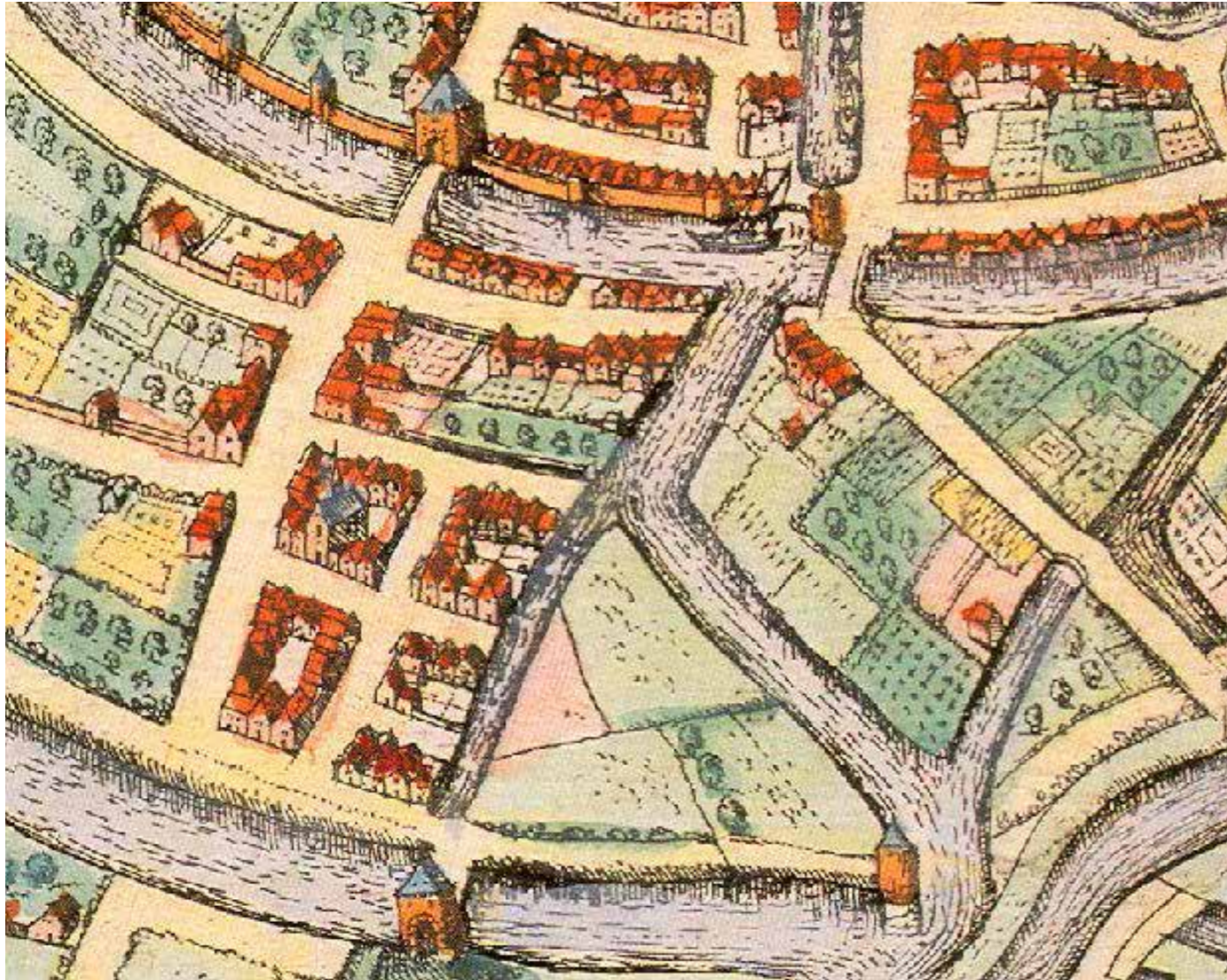
“AANONIEM, Inneming van Lier door de Spanjaarden in 1595” Schilderij, olieverf op hout, 118 x 170 (Brussel, Kon. Museum voor Schone Kunsten, inv. nr. 1311) ACL nr. 7151C (p1. 50).

Naar aanleiding van de Lierse Furie van 1595 is dit stadssilhouette in vogelperspectief geschilderd. In en om de stad zijn krijgsverrichtingen afgebeeld die de toestand tijdens de inname laten zien: de Hollandse troepen die de stad waren binnengevallen worden door Spaanse legers verdreven. In de historische iconografie van Lier vinden we talrijke voorstellingen van dit historisch strijdtoneel. Van de drie schilderijen over de Lierse Furie is dit wel het meest inspiratieve. Het begijnhof ziet er totaal anders uit in vergelijking met de twee voorgaande afbeeldingen. Het is gedetailleerd weergegeven:

we kunnen duidelijk twee huizenrijen onderscheiden, aan de Begijnhofstraat en aan de Begijnenloop. De rest van het hof is onbebouwde grond, omringd door muren. Binnen de hofmuren bemerken we een zestal kleine begijnenfiguurtjes met de handen ten hemel geheven. Ze schijnen uit angst weg te vluchten voor de invallende krijgers. Het kerkje, erg donker geschilderd, is éénbeukig en heeft een adeldak met een kleine dakruiter. Het gebouw is centraal gelegen en op dezelfde plaats als op de twee vorige stadsplannen. Het heeft zoals bij Jacob van Deventer een oostelijke oriëntatie en verschilt hierin met het vorige stadsplan. Het komt nauwelijks boven de omringende begijnenhuisjes uit.”

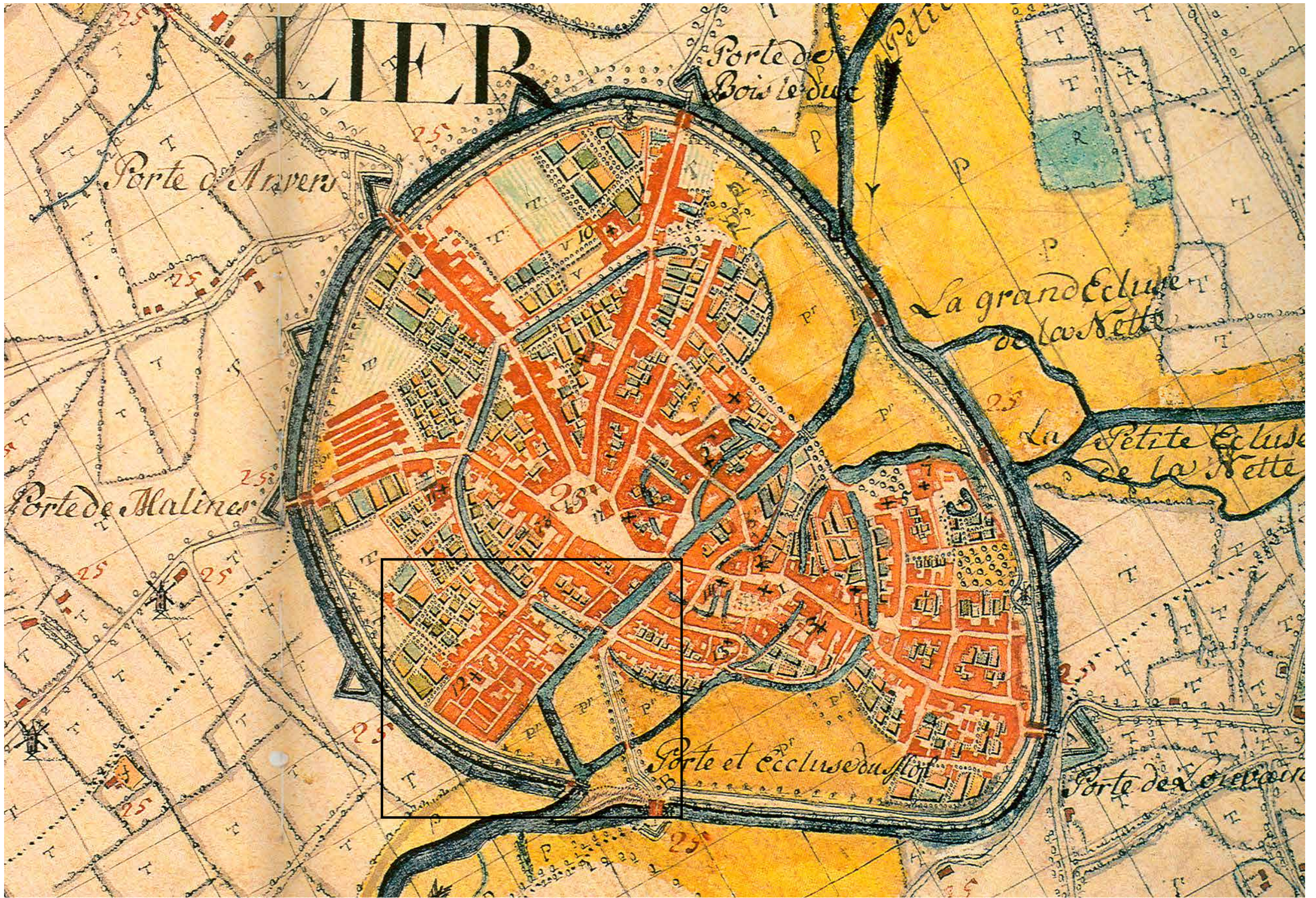
L. GUICCARDINI, 1595
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)

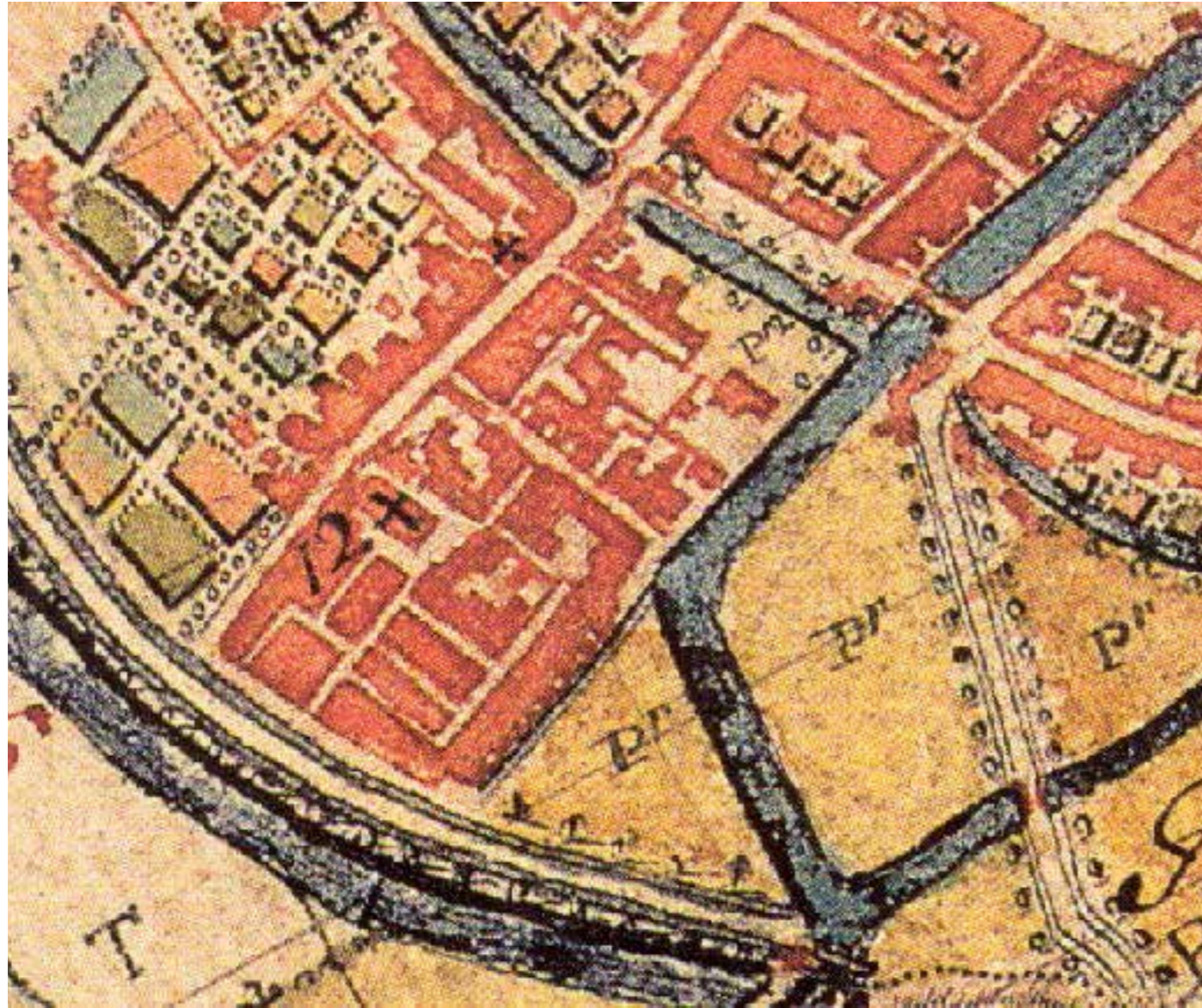
VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 30/31

“Plattegrond met gebouwen in perspectief. Geleurde gravure (23,2 x 31,8 cm) uit: L. Guicciardini, Descrittione... di tutti i Paesi Bassi, Antwerpen 1581 (en latere edities), p. 206-207. Vergelijkbare plattegrond in de Amsterdamse edities (1609 of later) van L. Guicciardini, Beschryvinghe van allede Neder-landen, anderssins gheuoemt Neder-Duytslandt. Gebaseerd op de plattegrond van Lier in de Civitates Orbis Terrarum van G. Braun & P. Hogenberg, die op zijn beurt waarschijnlijk teruggaat op Van Deventers

plattegrond. De Latijnse tekst in de cartouche is letterlijk van Braun en Hogenberg overgenomen. De ravelijnen van de tweede omwalling stonden oorspronkelijk niet op het plan, maar werden pas achteraf op de plaat bijgegraveerd. Rechtsboven het stadswapen van Lier, waarvan een detailopname hiervoor (p. 2) is afgedrukt. (Lier, privé verzameling).”

Graaf de FERRARIS, Kabinetskaart 1770-1772
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)

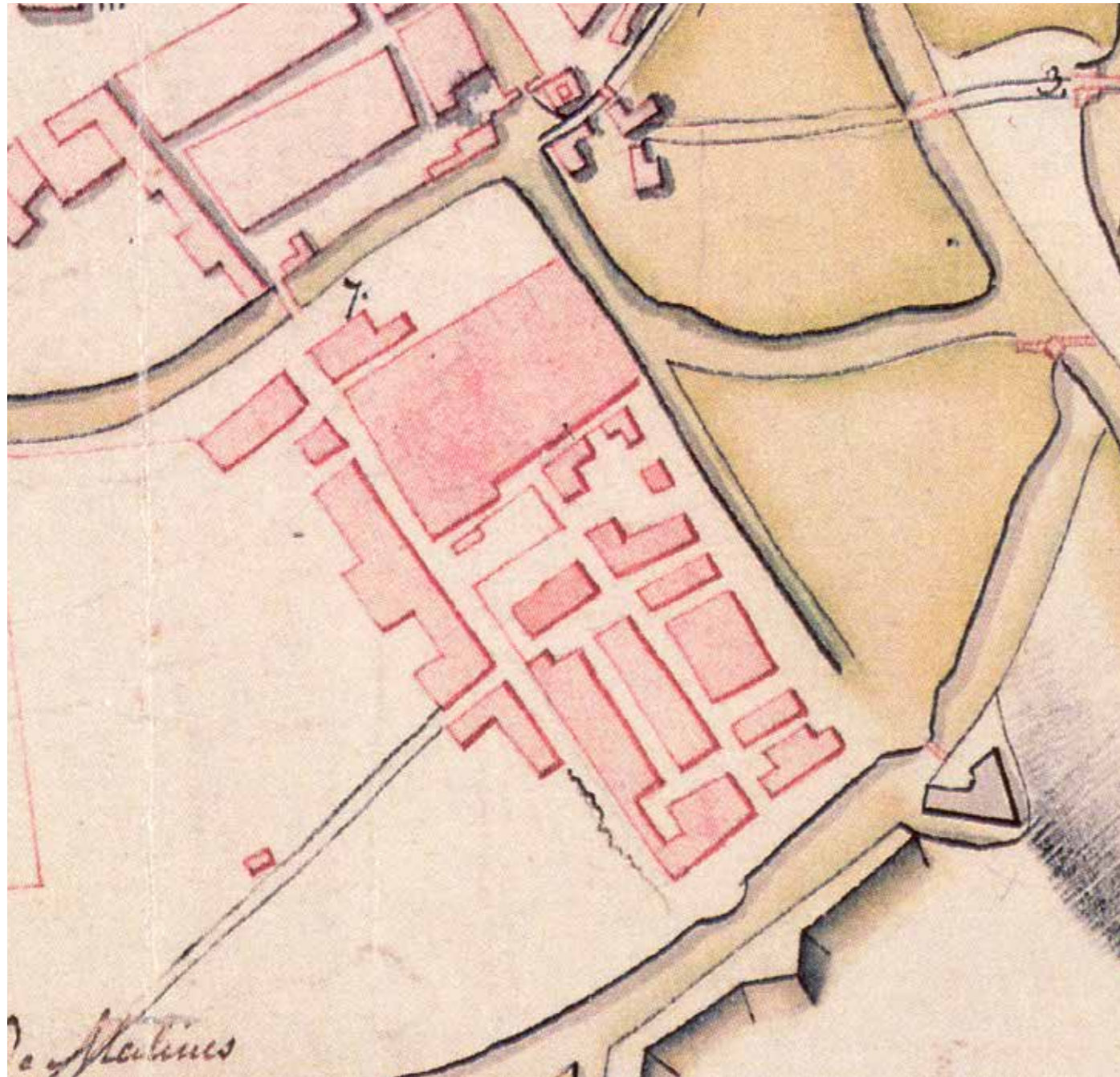
VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 40/41

“Detail uit het Weense exemplaar van de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris, 1770-1777. Het betreft hier de originele versie (of ‘klad’-versie) van de kaart, getekend op het terrein. In het geheel zijn de lage weidegronden langs de beide Neten aangegeven (P = prairie). De akkers zijn met een T (= terres) gemerkt. Militair belangrijke elementen van de stadstopografie, zoals poorten en sluizen, zijn met hun naam aangeduid. Ten noordoosten van de stad ligt de abdij van Nazareth.

Handschriftelijke gekleurde kaart. Schaal van het origineel: 1/11.520, hier uitvergroot tot 1/8.000. (Wenen, Kriegsarchiv).”

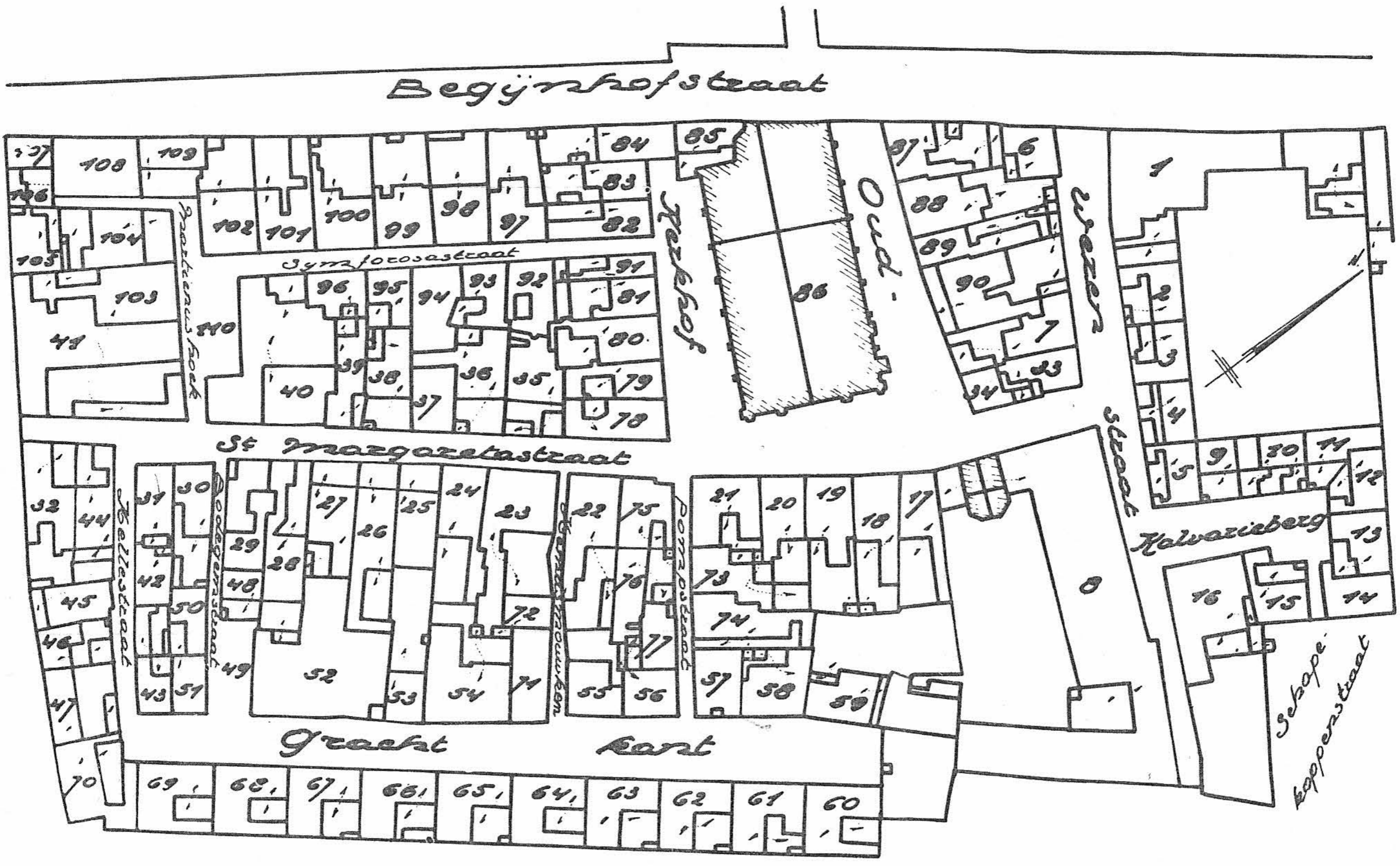
DUCORRAN, Stadsplattegrond, 1772
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 42/43

“Stadsplattegrond door luitenant Ducorron, 1772. Gekleurde handschriftelijke kaart; 41 x 52cm. Detail. Het noorden is links. Dit document is met militaire doeleinden opgemaakt, en toont onder meer de kazernecomplexen aan de Mechelse en de Lisperpoort. Verder zijn in bet gee1 aangeduid (thans vervaagd) de gedeelten van de vestingen die afgebroken kunnen worden. Van de ravelijnen 15 en 16 wordt uitdrukkelijk gezegd dat ze op dat ogenblik reeds geslecht zijn.

(Brussel, Algemeen Rijksarchief, kaarten & plannen in handschrift, nr. 56).”

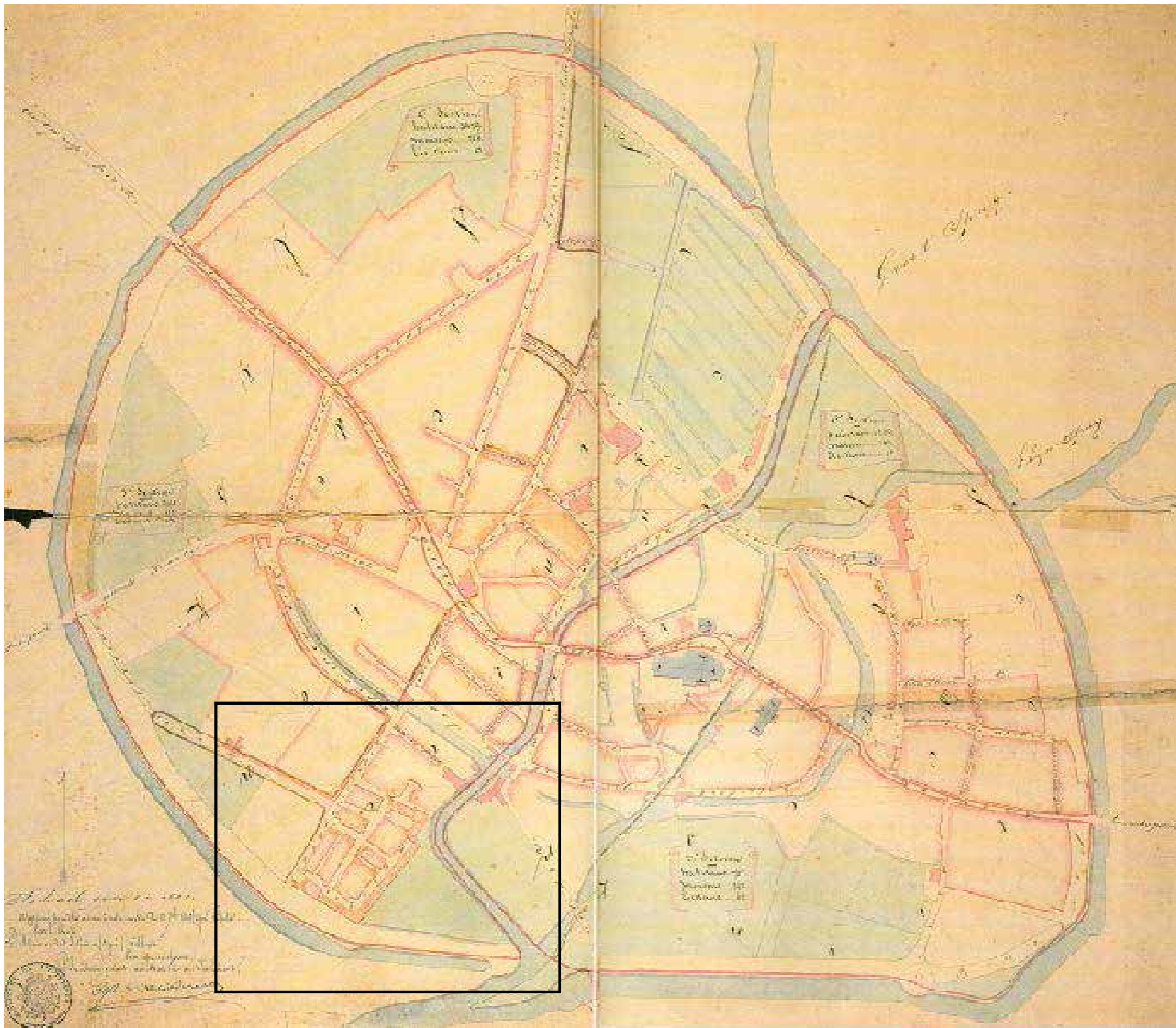

“Bij ons eerste pogen om de situering van alle oude Lierse huisnamen getrouwen historisch juist vast te leggen, onder-vonden we de grootste moeilijkheden bij de huizen op het Begijnhof. Aanvankelijk uitsluitend aangewezen op de ‘Legger van de XXe Penningen’ van 1763, waarin alle Lierse huizen volgens een bepaalde, maar vreemde volgorde per wijk zijn opgenomen, was het situeren van de huizen op het Begijnhof het lastigst, juist omdat ze apart en in verschillende groepen op een nog meer onregelmatige wijze werden geteld.

Een vergelijking met de telwijze in de eerste bevolkingslijsten, respectievelijk van de jaren IX (1800) en XII (1803), bracht weinig of geen aarde aan de dijk. Integendeel! Het gevaar voor verwarring werd hierdoor nog vergroot, door-dat intus-sen meerdere begijnen verhuisd of overleden waren. Eerst wanneer we kennis kregen van de nog bewaarde ‘Affiches betreffende de verkoping van de huizen’ in 1798 (Nationale Verkoop), kwam er meer licht in de zaak. Verschillende, spijtig niet alle, aankondigingsbladen (in feite geen aanplak-biljetten) vermeldden sa-men met de huisnaam ook de naam van de eigenaar (voor het leven) of de bewoners, met bovendien de aanpalende huizen of hun bewoners aan de vier windstreken.

Dank zij deze voor ons uitzonderlijk interessante gegevens kon de puzzel van de huizen op het Begijnhof worden op-gelost en werd een vergelijking mogelijk met de huispercelen op het oudste en oorspronkelijke kadasterplan van 1828. Hierdoor kon uiteindelijk eveneens de gebruikte volgorde in de verschillende Leggers, en de latere Bevolkingslijsten worden nagegaan en volledig ontraadseld. Dank zij dit alles kon er getrouw voor elk huis afzonderlijk een totaal beeld worden opgehangen en zijn geschiedenis tot in vroegere eeuwen worden uitgediept. Zo bekwamen we de voornaamste elementen tot het samenstellen van dit boek.”

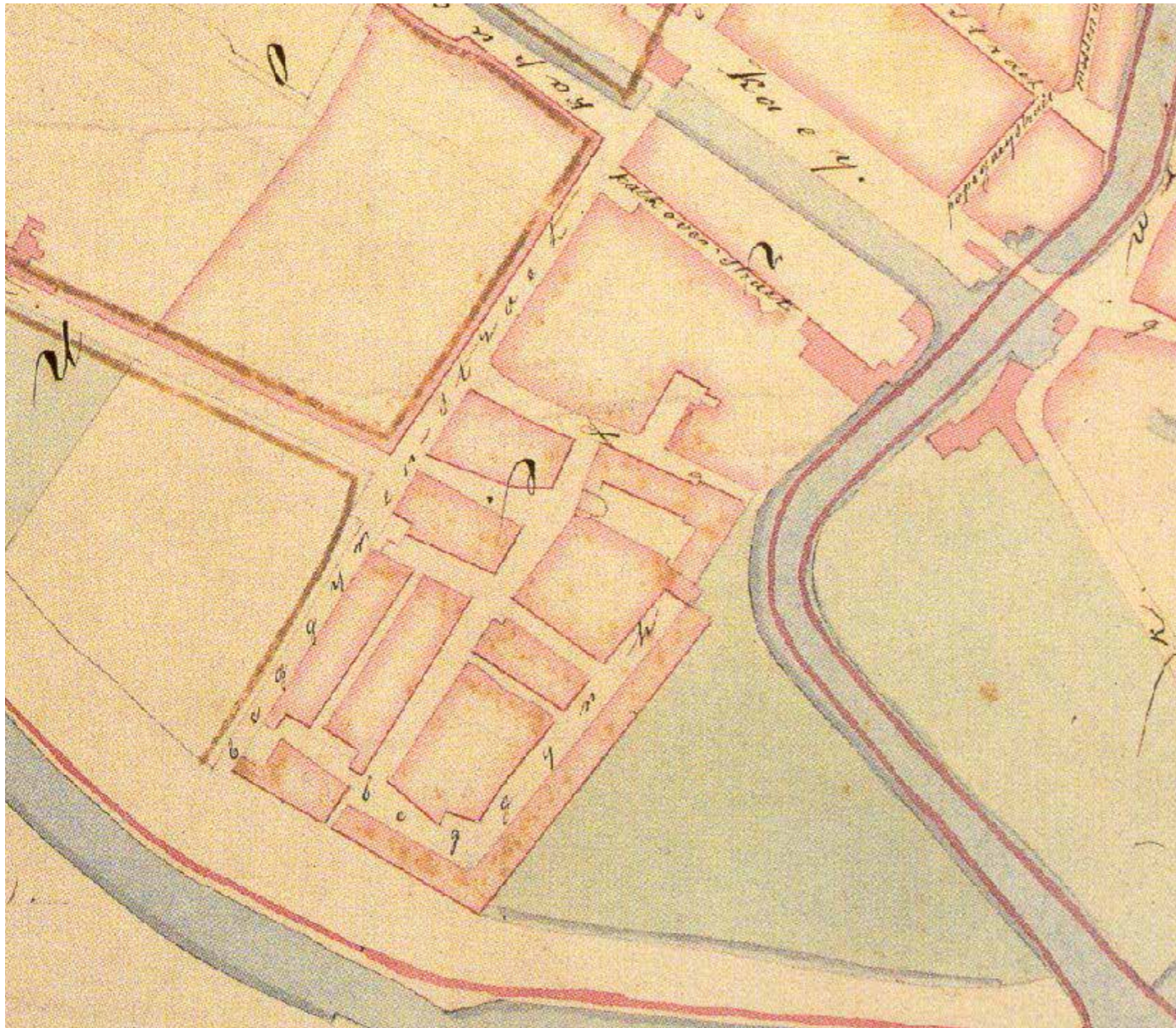

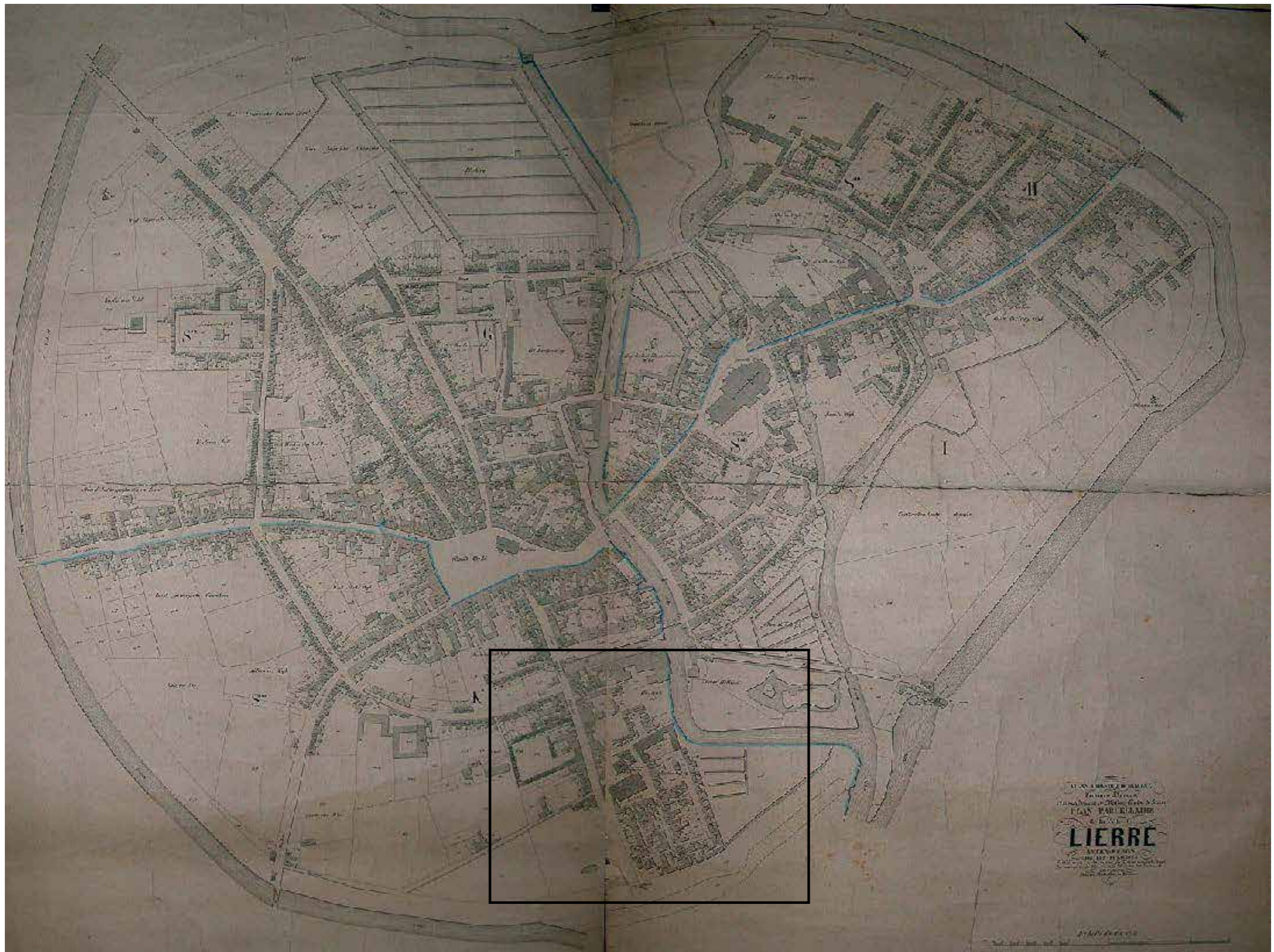
Ministerie van Binnenlandse Zaken, Koninklijk Besluit, 1842
(VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990)

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 42/43

“Plan van Lier met aanduiding van de vier kieswijken in de binnenstad, 1842. Dit is een door het Ministerie van Binnenlandse Zaken afgeleverde kopie van een plan dat behoorde bij het Koninklijk Besluit van 23 september 1842, betreffende de verdeling van het grondgebied van de stad in kiessecties. Binnen elke sectie worden in een kadertje het aantal inwoners, het aantal huizen en het aantal kiezers opgegeven.

Handschriftelijke gekleurde kaart; 53,5 x 62,7 em. Schaal van het origineel: 1/2.500. (Stad Lier).”

KAART Ph. C. Popp derde kwart 19de eeuw

VERHULST, Adriaan e.a.: LIER, Historische Stedenatlas van België, Brussel 1990, p. 52/53

“Perceelsplan van het centrum van de stad. Centraal deel van de gelithografeerde kadasterkaart door Ph. C. Popp. Het noorden is linksboven. Niet gedateerd (derde kwart 19de eeuw).”

Schaal van het origineel: 1/500, hier gereduceerd tot ongeveer 1/2.000. (Lier, O.C.M.W. archief).”

Plattegrond Lier BRAUN 1572

Plattegrond Lier FERRARIS 1777

Plattegrond Lier POPP 1842-1879

Plattegrond Lier GRB 2016

2.8 Bronnenlijst

AERTS, E., VAN DER WEE, H., 2016. Geschiedenis van Lier. Welvaart en samenleving van het ontstaan van de stad tot de Eerste Wereldoorlog. Lier

B. VAN DER WEE, SUMRESEARCH, 2008. Restauratie en actualisering van het Begijnhof van Lier. Brussel

BERGMANS, A., 1935. Geschiedenis der stad Lier. Antwerpen

BIERMANS, K., 1948. Het begijnhof te Lier. Kunsthistorische studie, Antwerpen

BREUGELMANS, K., e.a., 1990. Lier, Historische Stedenatlas van België. Brussel

CEULEMANS, L., MEES, M., 1997. Het Lierse Begijnhof. d'Amandelboon van Lier, Lier

DEVOCHT, K., 1990. Het Liers begijnhof van religieuze gemeenschap tot cultuurcentrum.

MORTELMANS, J., e.a., 1974. Het Lierse Begijnhof. Lier

STUDIEBUREAU ARCHEOLOGIE, 2011. Archeo-rapport 56. Het begijnhof van Lier: een archeologisch bureauonderzoek. Kessel-Lo

VAN AERSCHOT-VAN HAEVERBEEK, S., e.a., 1990. Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van cultuurbezit in België: architectuur, Provincie Antwerpen, arrondissement Mechelen, kanton Lier. Turnhout, pp. 116-140

VAN DEN BOGAERT, G., 1979. Bouwgeschiedenis van de Begijnhofkerk te Lier, onuitgegeven licentiaatsverhandeling departement kunstgeschiedenis KULeuven. Leuven

VAN DER WEE, H., AERTS, E., 2007. Het Liers Begijnhof in zijn historische context. Masterplan Begijnhof, Brussel

3.

Inventarisatie van de erfgoedelementen

Inventarisatie van de erfgoedelementen

3.1	Deelgebieden	77
3.2	Eigendomverdeling	77
3.3	Bewoningstype	89
3.4	Bouwfysische analyse	91
3.5	Inventarisatie deelgebied publieke ruimte	93
3.6	Inventarisatie deelgebied Oud-Kerkhof	139
3.7	Inventarisatie deelgebied Sint-Margaretastraat	279
3.8	Inventarisatie deelgebied Begijnvest	551
3.9	Inventarisatie deelgebied Grachtkant	687
3.10	Inventarisatie deelgebied Infirmierie	781
3.11	Inventarisatie deelgebied Kalvarieberg	801
3.12	Inventarisatie deelgebied Symforosastraat	885
3.13	Inventarisatie deelgebied private woningen	921
3.14	Landschappelijk erfgoed, archeologie en cultuuroederen	935

	Kalvarieberg
	Sint-Margaretastraat
	Oud-Kerkhof
	Symforosastraat
	Begijnevest
	Infirmierie
	Grachtkant
	Privaat
	Publieke ruimte

3 Inventarisatie van de erfgoedelementen

Onderhavig hoofdstuk geeft een overzicht van de huidige toestand van het erfgoed. Door middel van een survey werd het erfgoed geïnventariseerd. Hierbij werd de methodologie van het Masterplan 2007 toegepast en waar mogelijk verfijnd. De inventarisatie uit 2007 betrof grotendeel de gelijkvloerse ruimten. Bij deze nieuwe inventarisatie werd - op een paar uitzonderingen na - toegang verkregen tot de volledige woning. Uiteraard dient er rekening gehouden te worden met het feit dat het Begijnhof bewoond erfgoed betreft. Hierdoor was het niet mogelijk om een bezoek voor iedere woning vast te leggen.

Voor iedere woning en het publiek domein is een inventarisatiefiche opgemaakt. Deze fiche geeft een volledig beeld van de toestand van het erfgoed en bevat volgende basiselementen: situering in het Begijnhof, fotografische reportage, aanduiding waardevolle elementen, schetsen van de bestaande toestand, bouwhistorische gegevens en bouwfysische gegevens. De fiches zijn terug te vinden onder punt 3. 2 van dit hoofdstuk.

Het doel van de inventarisatie is om in de verdere ontwikkeling van deze monumenten een goed inzicht te krijgen naar grootteorde van interventie om het monument zijn erfgoedwaarde te herstellen of te valoriseren.

De inventarisatie resulteert in een algemeen overzicht van de bouwfysische toestand van de woningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de criteria die Monumentenwacht hanteert voor de bouwfysische inspectie. Deze methodologie laat toe om in de toekomst de evolutie van de woningen op snelle wijze te evalueren.

3.1 Deelgebieden

De woningfiches zijn opgenomen per deelgebied. De afbakening van deze deelgebieden is gebaseerd op drie criteria, met name de typologie, de geografische ligging en het straatbeeld. Deze worden gelinkt aan de historische evolutie die gekenmerkt is door verschillende uitbreidingsfasen. Op deze manier ontstaan duidelijke historische en morfologische clusters in het Begijnhof.

Een belangrijke toevoeging zijn de private woningen in de Begijnhofstraat en het pand aan de Schapekoppenstraat. Ondanks het feit dat deze niet aanpalend zijn, worden ze gezien hun status, private eigendom, samen geclusterd.

3.2 Eigendomsverdeling

Binnen het Begijnhof zijn er verschillende actoren aanwezig die eigendommen bezitten. Het OCMW Lier, de Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier en een aantal private personen zijn eigenaar van de huizen. De Stad Lier is eigenaar van de publieke ruimte (bestrating), de pompen, en de verschillende toegangspoorten.

Binnen de eigendomsstructuur zijn er bovendien enkele uitwisselingen. Gronden en gebouwen in eigendom van het OCMW Lier worden verhuurd aan de Kerkfabriek en de Stad Lier. De Kerkfabriek verhuurd op hun beurt dan weer een aantal gronden aan het OCMW Lier en private personen.

- OCMW Lier: 57 woningen waarvan 3 woningen in erfpacht
- Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier: 34 woningen incl. de pastorij en het convent, de Begijnhofkerk is eveneens eigendom van de Kerkfabriek
- Privaat: 3 woningen

De eigendomsverdeling is aangeduid op volgende kaarten.

	Eigendom OCMW Lier
	Eigendom OCMW Lier gehuurd of in gebruik door Kerkfabriek
	Eigendom OCMW Lier gehuurd of in gebruik door Stad Lier
	Eigendom OCMW Lier in erfpacht

3.2.1 Eigendom OCMW Lier

Het OCMW Lier is eigenaar van 57 woningen. Deze zijn voor een groot deel nog eens opgesplitst in verschillende wooneenheden. Daarnaast is er sprake van leegstand, deze woningen worden gespecificeerd onder punt 3.3 bewoningstype. De woningen zijn opgenomen binnen hun respectievelijk deelgebied.

- Wezenstraat 4: 2 wooneenheden
- Wezenstraat 5: 1 woning
- Wezenstraat 6: 21 wooneenheden
- Kalvarieberg 2: 1 woning
- Kalvarieberg 6: 2 wooneenheden
- Kalvarieberg 7: 2 wooneenheden
- Kalvarieberg 8: 2 wooneenheden
- Oud-Kerkhof 1: 1 woning
- Oud-Kerkhof 2: 1 woning
- Oud-Kerkhof 3: 1 woning
- Oud-Kerkhof 4: 1 woning
- Oud-Kerkhof 7: 1 woning
- Oud-Kerkhof 12: 2 wooneenheden
- Oud-Kerkhof 13: 4 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 3: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 5: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 6: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 8: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 9: 3 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 10: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 11: 3 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 12: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 13: 6 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 19: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 21: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 23: 2 wooneenheden
- Sint-Margaretastraat 25: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 27: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 29: 1 woning
- Symforosastraat 1, 4, 6, 8, 9, 10, 12: in restauratieproject
- Hellestraat 2: 1 woning
- Hellestraat 6: 2 wooneenheden
- Bodegemstraat 2: 1 woning
- Pompstraat 2: 1 woning
- Pompstraat 4: 2 wooneenheden
- Pompstraat 6-8: 1 woning
- Grachtkant 1: 1 woning
- Grachtkant 4 tem 7: telkens 2 wooneenheden
- Grachtkant 8: 1 woning
- Grachtkant 9 tem 13: telkens 2 wooneenheden
- Grachtkant 15: 1 woning

Voor drie woningen werkt het OCMW met een systeem van erfpacht:

- Wezenstraat 1: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 1: 1 woning
- Sint-Margaretastraat 15: 1 woning

De Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier is eigenaar van 34 woningen. Deze zijn niet verder opgesplitst in verschillende wooneenheden. Een deel van de pastorietaan wordt momenteel gebruikt door de twee private woningen in de Begijnhofstraat. De woningen zijn opgenomen binnen hun respectievelijk deelgebied.

- Begijnhofstraat 25
- Wezenstraat 2
- Wezenstraat 3
- wezenstraat 7
- Kalvarieberg 1
- Kalvarieberg 3
- Kalvarieberg 4
- Kalvarieberg 5
- Sint-Margaretastraat 2
- Sint-Margaretastraat 7
- Sint-Margaretastraat 14
- Sint-Margaretastraat 16
- Sint-Margaretastraat 17
- Sint-Margaretastraat 18
- Sint-Margaretastraat 20
- Sint-Margaretastraat 20a
- Oud-Kerkhof 5
- Oud-Kerkhof 6
- Oud-Kerkhof 8
- Oud-Kerkhof 10
- Oud-Kerkhof 11
- Sint-Margaretakerk
- Symforosastraat 2
- Symforosastraat 3
- Symforosastraat 5
- Symforosastraat 7
- Martinushoek 2
- Martinushoek 4
- Hellestraat 1
- Hellestraat 3
- Hellestraat 4
- Hellestraat 5
- Grachtkant 3
- Grachtkant 16

Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier

Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier gehuurd of in gebruik door OCMW

Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier gehuurd of in gebruik door privé

Eigendomsverdeling Begijnhof - eigendom privé

3.2.3 Eigendom private eigenaars

Deze panden liggen binnen de beschermingsperimeter van het begijnhof maar betreffen geen authentieke Begijnwoningen. Begijnhofstraat 23 maakt tijdelijk gebruik van een deel van de pastorietaan. De woningen zijn opgenomen binnen hun respectievelijk deelgebied.

- Begijnhofstraat 21
- Begijnhofstraat 23
- Schapenkoppenstraat 25

Eigendom privé

Eigendomsverdeling Begijnhof - eigendom Stad Lier

3.2.4 Eigendom Stad Lier

De Stad Lier is eigenaar van de publieke ruimte, dit is zowel de bestrating als de groenstroken naast de Begijnhofkerk en aan de Kalvarieberg. Naast de bestrating is de Stad Lier eigenaar van de pompen, toegangspoorten en buitenmuren die geen deel uitmaken van een woning. De verschillende onderdelen zijn opgenomen binnen punt 3.5 inventarisatie deelgebied publieke ruimte.

Eigendom Stad Lier

Naastliggende kaart geeft een overzicht van de verschillende eigendomsverdelingen.

	Eigendom OCMW Lier
	Eigendom OCMW Lier gehuurd of in gebruik door Kerkfabriek
	Eigendom OCMW Lier gehuurd of in gebruik door Stad Lier
	Eigendom OCMW Lier in erfpacht
	Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier
	Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier gehuurd of in gebruik door OCMW
	Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier gehuurd of in gebruik door privé
	Eigendom privé
	Eigendom Stad Lier

Bewoningstype Begijnhof

	Huur
	Sociale huur
	Renovatiehuurcontract
	Erfpacht
	Privaat
	Leegstaand
	Gedeeltelijk leegstaand
	Specifieke bestemming
	Actief restauratie en/of renovatieproject
	Recent uitgevoerd restauratie en/of renovatieproject

3.3 Bewoningstype

Binnen het begijnhof kan er een onderscheid gemaakt worden naar bewoningstype. Deze kaart is een weerspiegeling van de toestand in december 2017. Een deel van de woningen is momenteel niet bewoond omwille van lopende en recent uitgevoerde restauratiewerken. Het gaat hier om de woningen uit het deelproject Kalvarieberg en Symforosastraat. Daarnaast staat een deel van de woningen momenteel leeg, wachtende op een restauratieproject.

Bij de woningen die bewoond zijn kan er een onderscheid gemaakt worden naar type contract. Het OCMW maakt een onderscheid tussen huurwoningen, sociale huurwoningen (waarvan twee woningen dienst doen als crisiswoning) en woningen in erfpacht. De Kerkfabriek maakt een onderscheid tussen huurwoningen en woningen met een renovatiehuurcontract.

Daarnaast zijn er de private woningen.

3.4 Bouwfysische analyse

De conclusies uit de inventarisatie worden samengebracht op naastliggende kaart. De categorieën zijn geïnspireerd op de referenties van Monumentenwacht Vlaanderen. Dit maakt het mogelijk om in de toekomst, bij nieuwe inspecties van Monumentenwacht, de evolutie van ieder gebouw te monitoren. Een aantal gebouwen zijn reeds geïnspecteerd door Monumentenwacht.

De gebouwen die recent gerestoureerd zijn of in een lopend restauratieproject zijn opgenomen worden in aparte categorieën ingedeeld. De overige drie categorieën wijzen op

- gebouwen die goed onderhouden zijn en geen onmiddellijke ingrepen vereisen voor de instandhouding van het erfgoed,
- gebouwen waar doelgerichte interventies nodig zijn voor de instandhouding van het erfgoed,
- gebouwen die een grondige en systematische aanpak vereisen voor de instandhouding van het erfgoed.

 Goede bouwfysische toestand: geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het erfgoed

 Matige bouwfysische toestand: plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden

 Slechte bouwfysische toestand: snelle en grondige ingrepen dringen zich op

 Recente interventie: goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken

 Lopende interventie: actief restauratie en/of renovatieproject

 2015 Inspectie Monumentenwacht

 Hypothese volgens inventarisatie context

3.5 Inventarisatie deelgebied publieke ruimte

De inventarisatie van de publieke ruimte omvat volgende onderdelen:

- Begijnhofstraat
- Wezenstraat
- Kalvarieberg
- Sint-Margaretastraat
- Oud-Kerkhof
- Symforosastraat
- Martinushoek
- Pompstraat
- Hemdsmouwken
- Hellestraat
- Bodegemstraat
- Stadsvest
- Grachtkant
- Schapekoppenstraat en doorsteek naar Stadsvest

Publieke ruimte

Begijnhofstraat

De zone met de Begijnhofstraat als centrale as wordt begrensd door de Gevangenpoort (of Binnenste Eeckelpoort) in het noorden en de Kanunnik Davidlaan in het zuiden. In het oosten vormt het Begijnhof van Lier de grens. Het geheel wordt gekenmerkt door 17de-, 18de- en 19de-eeuwse woningen langsheen de Begijnhofstraat.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Begijnhofstraatmetaanpalendebebouwing [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300218>

Fig. 1 Nis met standbeeld Onze-Lieve-Vrouw-van-Remedie

Fig. 2 Stads pomp Begijnhofstraat naast het nachtpoortje

Fig. 4 Toegangspoort Begijnhof met rondboognis met de Heilige Begga datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Zicht vanuit de Begijnhofstraat naar het Begijnhof

Fig. 5 Toegangspoort Begijnhof met rondboognis met de Heilige Begga 2017

Wezenstraat

Zogenaamd naar aanleiding van de inrichting van de infirmerie (nummer 6) als weeshuis. Geknikte en gekasseide begijnhofstraat, vermoedelijk aangelegd bij de uitbreiding van het begijnhof in 1685, door aankoop van een hofstede ter plaatse van vermelde straat en de Kalvarieberg.

Rechter straatzijde was tot dan een blinde muur, namelijk de noordelijke omheiningmuur van het begijnhof.

De fundering van laatstgenoemde bleef bewaard in de onderbouw van de tuinmuur links van de nummers 2, 4. Begin van de straat ingenomen door de hoofdingang van het hof in laat-barokke omlijsting met rechts nachtpoortje; aansluitend "portieressenhuis" (nummer 2).

Sobere toegangspoort op het einde van de straat. Linkerzijde ingenomen door bewaarde begijnhuisjes van bak- en zandsteen, met voortuintjes.

Straatbeeld voorts gedomineerd door de zogenaamd "infirmerie" op het einde van de straat rechts.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Wezenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102725>

Fig. 1 Detail straatlantaarn

Fig. 2 Kruisweg statie XIII de kruisafneming

Fig. 3 Detail straatlantaarn

Fig. 4 Bestrating Wezenstraat

Fig. 5 Detail straatlantaarn

Fig. 6 Zicht op 'Blauwe Poort' vanuit het Begijnhof

Fig. 7 Zicht op de 'Bruine Poort' vanuit het Begijnhof

Fig. 8 Bestrating Wezenstraat

Fig. 1 Zicht op de Wezenstraat circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig. 2 Zicht op de Wezenstraat 2017

Fig. 3 Zicht op Wezenstraat en 'Blauwe Poort' begin 20e eeuw © Kempens Erfgoed

Fig. 4 Zicht op Wezenstraat en Infirmerie vanaf de 'Blauwe Poort' datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 5 Zicht op Wezenstraat en 'Blauwe Poort' 2017

Fig. 6 Zicht op Wezenstraat en Infirmerie vanaf de 'Blauwe Poort' 2017

Kalvarieberg

Eertijds boomgaard, eigendom van J. Adriana de Haze, gelegen langs de Kleine Nete en deel uitmakend van de "Kleyne Hofstadt" en de "Kalkoven". Circa 1690 verenigd met het begijnhof alsmede de toen reeds bestaande pastorie (huidige nummers 7-8). Deel van de erven aangewend om de huizen "van den Nieuwen Bouw" op te trekken, zoals de huizen aan de Kalvarieberg oorspronkelijk genoemd werden.

Heden gekasseid, rechthoekig pleintje waarrond een reeks witgekalkte begijnenhuisjes U-vormig zijn opgesteld. Centraal langwerpig "hofke", omzoomd door groen en toegankelijk via houten hek tussen arduinen postamenten; smal pad naar "Piëta" van witte hardsteen (1840) onder blauwgeschilderd baldakijn, waarachter drie linden.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kalvarieberg [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102631>

Fig. 1 Kruisweg statie XIV de graflegging

Fig. 2 Betonnen paaltje

Fig. 3 Detail straatlantaarn

Fig. 4 Detail straatlantaarn

Fig. 5 Bestrating Kalvarieberg

Fig. 1 Zicht op Kalvarieberg en witte Piëta (1844) onder blauwgeverfde portiek datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 2 Zicht op Kalvarieberg circa 1955 © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Zicht op Kalvarieberg en witte Piëta (1844) onder blauwgeverfde portiek 2017

Sint-Margaretastraat

Hoofdstraat van het begijnhof, die het oorspronkelijke hof halveerde, en de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. Een aantal kleine straatjes liggen haaks erop, vooral in de richting van het water, (huidige Grachtkant) voor het wassen en het bleken van het linnen.

Aanvankelijk bevond zich bij het begin van de straat de zogenaamd "Rode Poort", toegangspoort tot het oorspronkelijke begijnhof. Heden licht gebogen straat met gevarieerde, doch veelal eenvoudige bebouwing. Sommige woningen zijn van de straat afgescheiden door voortuintjes.

Bij het begin van de straat links bevindt zich de infirmerie, achteraan rechts het voormalige "Achterste Convent". Beeldbepalend is de straatverbreding ter hoogte van het Begijnenkerkhof (heden zogenaamd Oud-Kerkhof) met de barokke oostgevel van de begijnhofkerk.

Op het einde afgesloten door een bakstenen muur met houten poort in korbboogomlijsting; zandstenen rechtstanden.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Sint-Margaretastraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102700>

Fig. 1 Kruisweg statie V Simon van Cyrene die het kruis helpt dragen

Fig. 2 Detail straatlantaarn

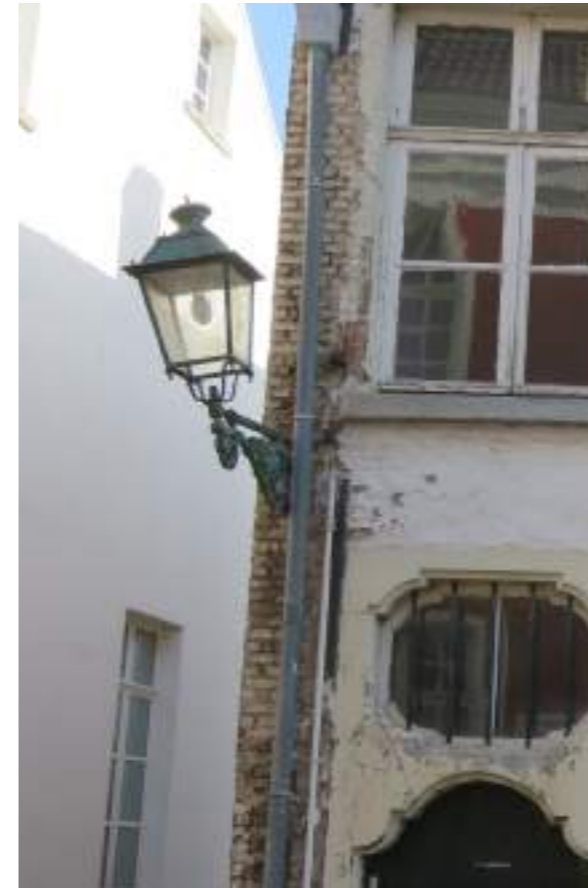

Fig. 3 Detail straatlantaarn

Fig. 4 Detail straatlantaarn

Fig. 5 Detail straatlantaarn

Fig. 6 Pomp ter hoogte van Pompstraat 2

Fig. 7 Kruisweg deel XII Christus aan het kruis

Fig. 8 Detail ontbrekende straatlantaarn

Fig. 1 Zicht op Sint-Margaretastraat circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig.2 Zicht op Sint-Margaretastraat 2017

Fig. 3 Zicht op Sint-Margaretastraat en Sint-Margaretakerk circa 1900 © Kempens Erfgoed

Fig. 4 Zicht op Sint-Margaretastraat en toegangspoort circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig. 5 Zicht op Sint-Margaretastraat en Sint-Margaretakerk 2017

Fig. 6 Zicht op Sint-Margaretastraat en toegangspoort 2017

Fig. 7 Bestrating Sint-Margaretastraat

Oud-kerkhof

Rechthoekig gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat en in twee gedeeld door de begijnhofkerk. Eertijds begijnenkerkhof, afgeschaft bij decreet van 1784.

Ten zuiden van de kerk: bronzen beeld van Juffrouw Symforosa (1986) van de hand van Roland Rens.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Oud-Kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102676>

Fig. 1 Detail straatlantaarn

Fig. 2 Kruisweg statie XI de kruisiging

Fig. 3 Postbus ter hoogte van OK13

Fig. 4 Detail straatlantaarn

Fig. 5 Kruisweg statie X het ontkleden van Jezus

Fig. 6 Straatmeubilair oostelijke zijde van de Sint-Margarethakerk

Fig. 7 "Ecce homo" kapelletje

Oud-kerkhof

Rechthoekig gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat en in twee gedeeld door de begijnhofkerk. Eertijds begijnenkerkhof, afgeschaft bij decreet van 1784.

Ten zuiden van de kerk: bronzen beeld van Juffrouw Symforosa (1986) van de hand van Roland Rens.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Oud-Kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102676>

Fig. 1 Kruisweg statie I de veroordeling van Jezus

Fig. 2 Bronzen beeld Juffrouw Symforosa (1986)
kunstenaar Ronald Rens

Fig. 3 Kruisweg statie II de kruisdraging

Fig. 4 Detail straatlantaarn

Fig. 5 Detail heiligenbeeld

Fig. 1 Zicht op Oud-Kerkhof circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig.2 Zicht op Oud-Kerkhof 2017

Fig. 3 Zicht op westelijke zijde Oud-kerkhof

Fig. 4 Zicht op oostelijke zijde Oud-Kerkhof richting Begijnhofstraat

Fig. 5 Zicht op oostelijke zijde Oud-Kerkhof richting Infirmerie

Fig. 6 Bestrating Oud-Kerkhof

Symforosastraat

Oorspronkelijk zogenaamd "Nieuwstraat", aangelegd in de 14de eeuw, als eerste uitbreiding van het begijnhof. Smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martinushoek. Panden links in de straat veelal gesloopt en als tuin toegewezen aan woningen in de Sint-Margaretastraat.

Enkele, de huidige nummers 3, 5 en 7, werden vervangen door enkelhuizen uit het eerste kwart van de 20ste eeuw.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Symforosastraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102709>

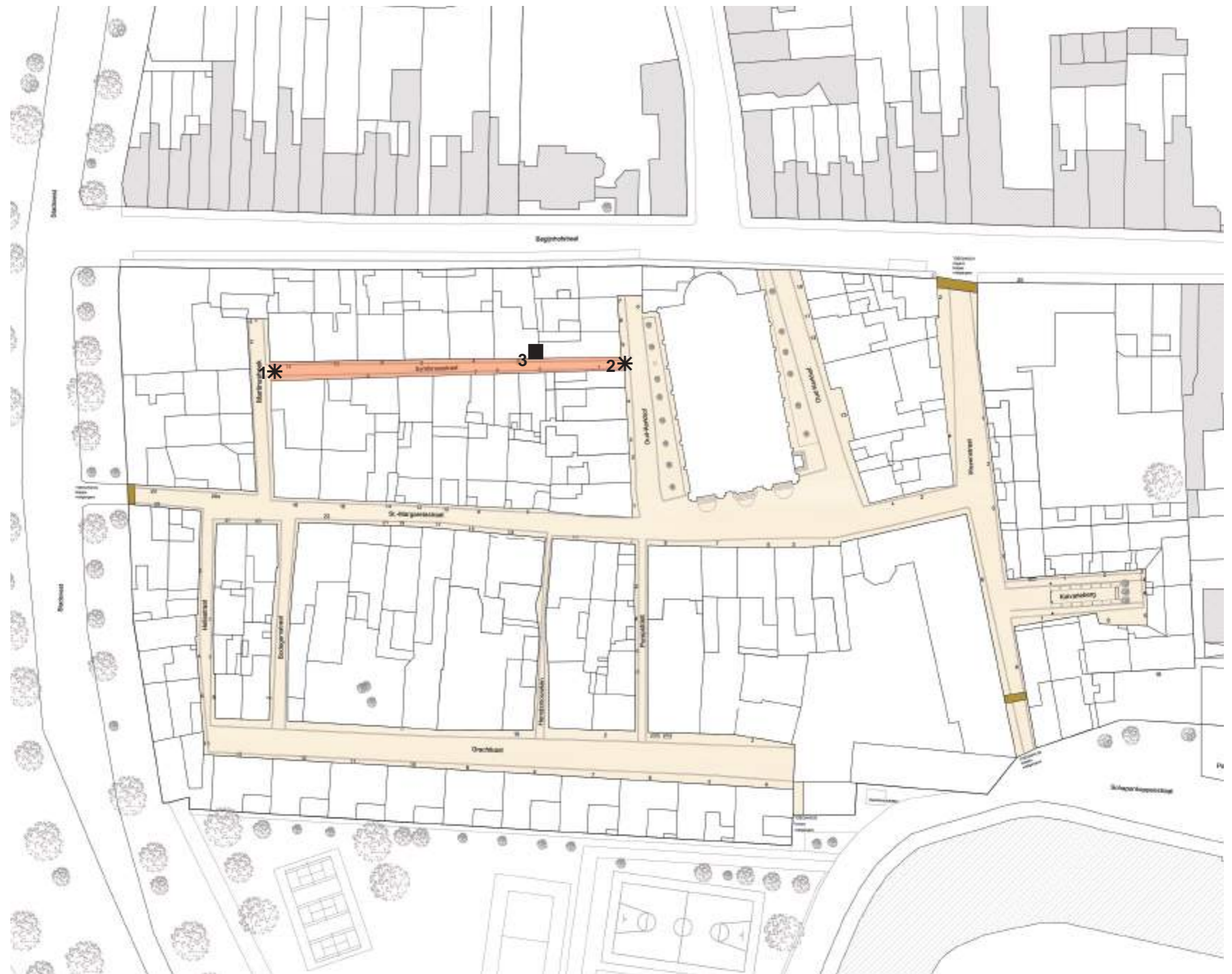

Fig. 1 Zicht op de Symforosastraat vanuit de Martienushoek

Fig. 2 Zicht op de Symforosastraat vanuit Oud-Kerkhof

Fig. 3 Detail straatlantaarn

Fig. 1 Zicht vanuit Oud-Kerkhof datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 2 Zicht op de Symforosastraat richting Sint-Margarethakerk circa 1979 © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Zicht vanuit Oud-Kerkhof 2017

Fig. 4 Zicht op de Symforosastraat richting Sint-Margarethakerk 2017

Fig. 5 Bestrating Symforosastraat

Martienushoek

Smal, gekasseid begijnhofstraatje, vertrekkend van de Sint-Margaretastraat en uitlopend op de tuinmuur van nummer 4 zogenaamd "Piepenholleke"; rechts verbinding met de Symforosastraat. Links vooraan het zogenaamde "Achterste Convent" (zie Sint-Margaretastraat nummer 20); voorts voornamelijk ingenomen door zijgevels en tuinmuren ter plaatse van gesloopte panden.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Martienushoek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102663>

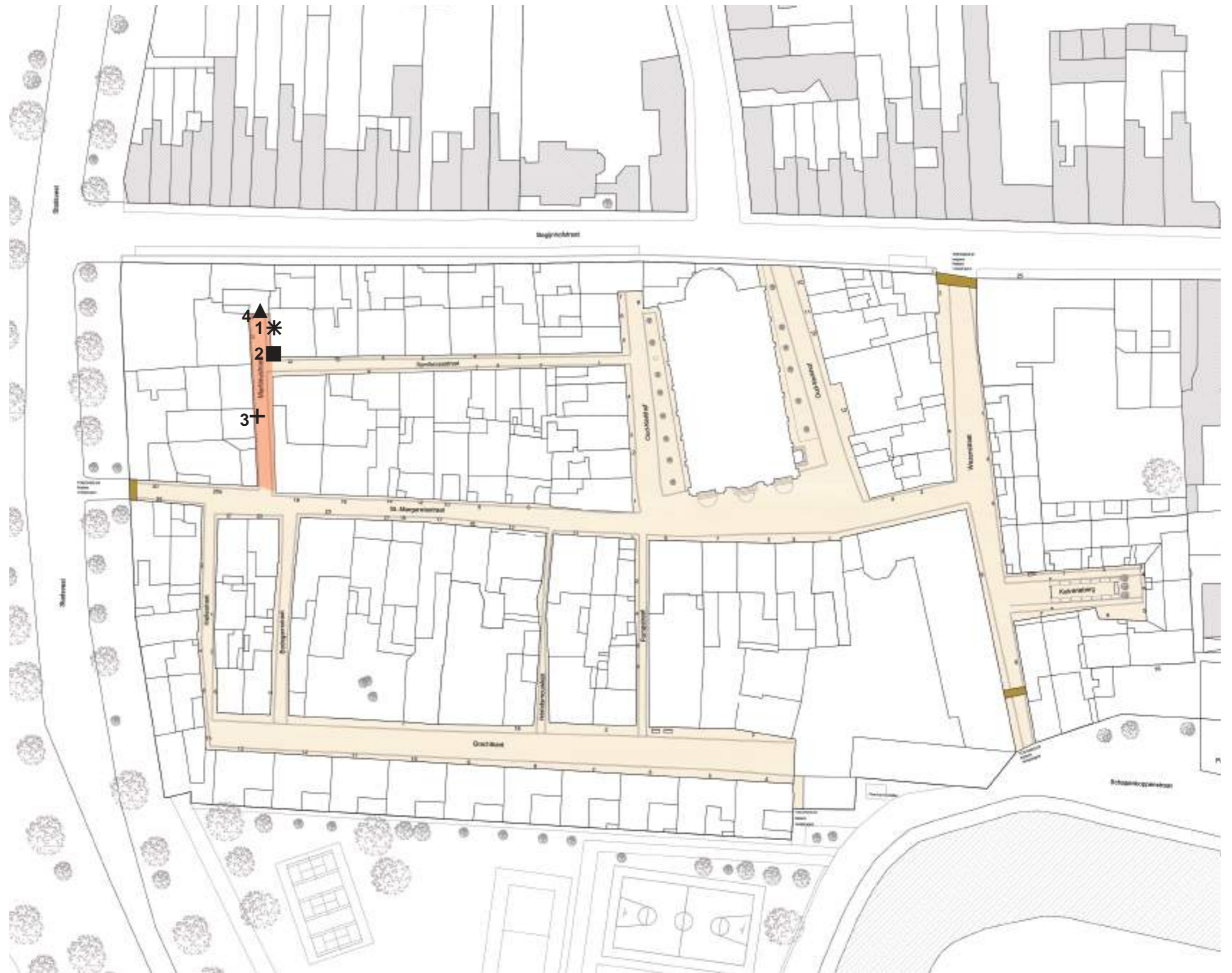

Fig. 1 Kruisweg statie III eerste val onder het kruis

Fig. 2 Detail straatlantaarn

Fig. 3 Bestrating Martienushoek

Fig. 4 Kruisweg statie IV de ontmoeting met maria

Fig. 5 Pomp ter hoogte van 't Piepenholleke

Fig. 6 Zicht op Martienushoek vanuit de Sint-Margaretastraat

Pompstraat

Vermoedelijk zogenaamd naar de pomp tegen de zijgevel van nummer 2. Smal recht straatje vertrekend van de Sint-Margaretastraat ter hoogte van het Oud-Kerkhof naar de Grachtkant. Verspringende rooilijn ter hoogte van nummer 8.

Panden aan de linkerzijde afgebroken circa 1845 en omgevormd tot tuin. Huidige straatwand bestaande uit witgekalkte tuinmuur op gepikte plint onder afdekking van Vlaamse pannen. Rechts bewaarde begijnenhuisjes.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Pompstraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102686>

Fig. 1 Betonnen paaltje

Fig. 4 Zicht op Pompstraat vanuit Oud-Kerkhof datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 5 Zicht op Oud-Kerkhof vanuit Pompstraat circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig. 2 Detail straatlantaarn

Fig. 3 Bestrating Pompstraat

Fig. 6 Zicht op Pompstraat vanuit Oud-Kerkhof 2017

Fig. 7 Zicht op Oud-Kerkhof vanuit Pompstraat 2017

Hemdsmouwken

Smal straatje, eertijds brandstraatje. Loodrechte verbinding tussen de Sint-Margaretastraat en Grachtkant; gekarakteriseerd door zijgevels en bakstenen tuinmuren, geritmeerd door steunberen.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Hemdsmouwken [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102622>

Fig. 1 Detail straatlantaarn

Fig. 2 Kruisweg statie VIII het gesprek met de bedroefde vrouwen

Fig. 5 Bestrating Hemdsmouwken

Fig. 6 Zicht op het Hemdsmouwken vanuit de Grachtkant jaren '20 © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Zicht op het Hemdsmouwken vanuit de Sint-Margaretastraat

Fig. 4 Zicht vanuit het Hemdsmouwken naar de Grachtkant

Fig. 7 Zicht op het Hemdsmouwken vanuit de Grachtkant 2017

Hellestraat

Typisch, gekasseid begijnhofstraatje, vertrekkend van aan de Sint-Margaretastraat en uitlopend in rechte hoek met de Grachtkant. Vermoedelijk aangelegd na het graven van de Begijnenvest (1424-1427), toen de open ruimte begrensd door de Vest, Martinushoek en de Bodegemstraat aan het begijnhof werd toegevoegd. De huizen tegen de vestbergen werden eerst gebouwd, nadien het blok tussen Bodegemstraat en Hellestraat.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Hellestraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102621>

Fig. 1 Detail straatlantaarn

Fig. 2 Bestrating Hellestraat

Fig. 5 Kantwerkster in de Hellestraat datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Detail boordsteen

Fig. 4 Bestrating Hellestraat

Fig. 6 Zicht op de Hellestraat 2017

Bodegemstraat

Eertijds zogenaamd "Caluwaertstraatje" (17de eeuw), in de 18de eeuw "Bodegemstraat". Vermoedelijk beide genoemd naar toenmalige, welbekende begijnen.

Heden kort, gekasseid verbindingsstraatje tussen Grachtkant en Sint-Margaretastraat. Rechter straatzijde, waarvan de panden gesloopt werden in 1778 (Sint-Dymphna, Sint-Lucia) en in 1860 (Sint-Theresia en Sint-Jan-Baptist), in 1861 als tuin opgenomen bij hoekpand nummer 23 in de Sint-Margaretastraat, na aanpassing van de rooilijn (ongeveer 2 meter). Straatwand aldus getypeerd door bakstenen tuinmuur op gepikte plint, geritmeerd door lisenen. Linker straatwand voor de helft ingenomen door bakstenen tuinmuur en zijgevel van Sint-Margaretastraat nummer 25.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Bodegemstraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102583>

Fig. 1 Kruisweg statie VI de ontmoeting met Veronica

Fig. 2 Detail straatlantaarn

Fig. 5 Bodegemstraat jaren '20 © Kempens Erfgoed

Fig. 3 Zicht vanuit Sint-Margaretastraat op de Bodegemstraat

Fig. 4 Zicht vanuit de Grachtkant op de Bodegemstraat

Fig. 6 Bestrating Bodegemstraat

Stadsvest

Beboomde wandelweg, aangelegd rond de stad in het derde kwart van de 19de eeuw, op de voormalige stadsvesten, meer bepaald de resten van de 15de-eeuwse stadsomwalling. Tot midden 19de eeuw bleef de functie van verdedigingsgordel behouden, doch vanaf circa 1850 geleidelijke nivellering en aanplantingen.

Achter het begijnhof (ten zuidwesten): samenvloeiing van Grote en Kleine Nete. Nabij het Sionsplein: samenvloeiing van de Grote Nete en de Albertvaart; laatst genoemde gegraven in 1426 als verbinding van de Grote en de Kleine Nete, ten oosten van de stad. Hier bevond zich het Klein Spui, over de oorspronkelijke arm van de Grote Nete. Deze werd gedempt en omgeleid via de huidige bedding. Bij het begin van de Albertvaart: Groot Spui over de Kleine Nete, uit begin 16de eeuw.

Nabij Groot Spui verdedigingsbunker, deel uitmakend van de anti-tankhindernis aangelegd in 1939-1940 (zie inleiding). Constructie van gewapend beton met deels bewaarde camouflage namelijk beschildering met imitatiebaksteen en deur.

Nabij de Frederik Peltzerstraat: beeld van A. Bergmann en nabij de Antwerpsestraat beeld van J. Baptist David. Ter hoogte van de Mechelsestraat: Kapel van de Heilige Rita.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Stadsvest [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoed-objecten/126843>

Fig. 1 Panorama Stadsvest langsheen het Begijnhof en de 'Blauwe Poort'

Fig. 2 Zicht op 'Blauwe Poort' vanaf de Stadsvest

Fig. 3 Zicht op de volkstuintjes

Grachtkant

Zuidoostelijke begrenzing van het begijnhof, eertijds grenzend aan de begijnhofgracht (zie benaming). Tot circa 1720, zuidoostelijke straathelft onbebouwd en dienstdoende als was- en bleekplaats voor wol of linnen (belangrijke bron van inkomsten voor de begijnen tijdens de bloei van de lakennijverheid). Na het verval van de draperie, ingepalmd als bouwgrond en voorzien van een traditionele lintbebouwing vanwege de grote vraag naar begijnenhuizen.

Heden rechte, gekasseide straat, enerzijds uitlopend op bakstenen muur met korfboogdeurtje in zandstenen omlijsting, dat toegang geeft tot de Stadswandeling; anderzijds uitlopend op "t Soete Naemke" (nummer 15). Straatbeeld sterk bepaald door de traditionele rijhuizen (nummers 4-13) van 1721-1726. Andere straatwand getypeerd door eenvoudige begijnenwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren, ter vervanging van vroegere huizen, meestal gesloopt in de eerste helft van de 19de eeuw. Tegenover nummer 11 bewaarde pomp; rechts ervan bevat de muur twee behouden rechthoekige zandstenen vensteromlijstingen.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Grachtkant [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102610>

Fig. 1 Detail straatlantaarn

Fig. 2 Kruisweg statie VII tweede val onder het kruis

Fig. 3 Straatpomp ter hoogte van gemeenschappelijke tuin

Fig. 4 Straatmeubilair ter hoogte van de Pompstraat

Fig. 5 Kruisweg statie IX derde val onder het kruis

Fig. 1 Bestrating Grachtkant

Fig. 2 Bestrating Grachtkant

Fig. 3 Bestrating Grachtkant

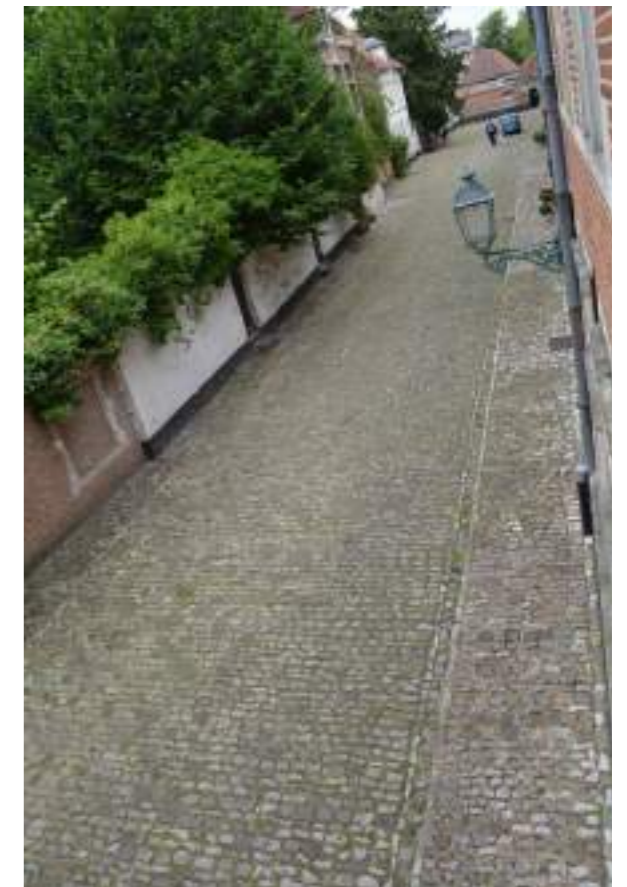

Fig. 4 Bestrating Grachtkant

Fig. 5 Zicht op de Grachtkant richting Begijnenvest datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 6 Zicht op Grachtkant 14-15 circa 1935 © Kempens Erfgoed

Fig. 7 Zicht op de Grachtkant richting Begijnenvest 2017

Fig. 8 Zicht op Grachtkant 14-15 2017

Schapekoppenstraat en doorsteek naar Stadsvest

Zogenaamd naar de bijnaam van de Lierenaars, die van Jan IV, hertog van Brabant, mochten kiezen tussen een universiteit of een veemarkt en kozen voor het laatste. Nagenoeg onbebouwde verbindingsstraat langs de Kleine Nete, tussen Zimmerplein en Begijnhof.

Op het einde afgesloten door een bakstenen muur met houten poort in korfboogomlijsting; zandstenen rechtstanden.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Schapekoppenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102697>

Fig. 1 Vroegere bleekweiden, nu sportvelden achter de Grachtkant

Fig. 2 Brasserie Zuster Agnes vanuit de Schapekoppenstraat

Fig. 3 Vroegere bleekweiden, nu sportvelden achter de Grachtkant

Fig. 4 Vroegere wasplaats, nu lokalen Koninklijke Moedige Bootvissers

Fig. 1 Zicht op achterkant van het Begijnhof, vanaf het wandelpad naast de Kleine Nete. Het witte gebouw werd gebruikt als wasplaats datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 2 Zicht op achterkant van het Begijnhof, vanaf het wandelpad naast de Kleine Nete. Het witte gebouw wordt gebruikt door de Koninklijke Moedige Bootvissers

Fig. 3 'Bruine Poort' tussen infirmerie en 'Oude Pastorij' datum onbekend © Kempens Erfgoed

Fig. 4 Zicht op de Grachtkant vanaf de sportvelden circa 1965 © Kempens Erfgoed

Fig. 5 'Bruine Poort' tussen infirmerie en 'Oude Pastorij' 2017

Fig. 6 Zicht op de Grachtkant vanaf de sportvelden 2017

3.6 Inventarisatie deelgebied Oud-Kerkhof

De inventarisatie van het deelgebied Oud-Kerkhof omvat volgende woningen:

- Oud-Kerkhof 1
- Oud-Kerkhof 2
- Oud-Kerkhof 3
- Oud-Kerkhof 4
- Oud-Kerkhof 5
- Oud-Kerkhof 6
- Oud-Kerkhof 7
- Oud-Kerkhof 8
- Oud-Kerkhof 10
- Oud-Kerkhof 11
- Oud-Kerkhof 12
  - Oud-Kerkhof 12 gelijkvloer
  - Oud-Kerkhof 12 eerste verdieping
- Oud-Kerkhof 13
  - Oud-Kerkhof 13 gelijkvloers rechts
  - Oud-Kerkhof 13 gelijkvloers links
  - Oud-Kerkhof 13 eerste verdieping rechts
  - Oud-Kerkhof 13 eerste verdieping links
- Symforosastraat 1

Het deelgebied Oud-Kerkhof omvat ook de Begijnhofkerk of Sint-Margaretakerk. Voor een gedetailleerde inventaris verwijzen we naar 'De Begijnhofkerk van Lier. Bouwgeschiedenis en inventaris van het kunstpatrimonium van de Sint-Margaretakerk.' Liers genootschap voor Geschiedenis. Eindredactie Marc Mees, 1999.

Oud-Kerkhof

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** Oud Kerkhof 01
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 204
- A.04. Eigenaar:** O.C.M.W.
- A.05. Huisnaam:** St. Sara
- A.06. Typologie:** Hoekpand
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:**
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemming:**
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1
- A.09. Numerieke gegevens:**
Oppervlakte perceel: 92 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 57 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 20 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 15 m²
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 02.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

78) St.-SARA (Oud-Kerkhof 1 - W.K. 204).

De naam Sara komt van het Hebreeuws en betekent 'vorstin'. Echtgenote van Abraham en moeder van Izaäk, overleden te Hebron, 127 J. oud. De H. Sara, waarmee deze huisnaam in verband dient gebracht, was een kluizenares in de Libische Woestijn omstreeks het einde van de 4de eeuw. Feestdag: 13 juli.

In *St.-Sara* heeft men meerdere noemenswaardige begijnen gekend. In 1672 woonde er *Barbara Noodens*, die kort nadien naar *O.L.V.-Hemelvaert* (89), aan de andere kant van het Oud-Kerkhof, verhuisde. Gedenkschrift onder het beeld van de 'Bedrukte Moeder' in de linkerzijbeuk.

Vanaf 1673 tot 1135 telde men er de prominente begijnen van de voorname en adellijke familie Indervelde-Oem. In 1677 noteerde men *St.-Sara* enkel als het 'huis van Indervelde'. In 1691 werd *Anthonia Indervelde* als eigenares-gebruikster aangewezen en weinig nadien haar zuster *Margarita Indervelde*. Omstreeks 1735 noteerde men er hun nicht *Cornelia Wilhelmina Oem*, ° Dortrecht, 26 j. oud geprofest op 12-6-1695 en † 15-11-1735; dochter van Antonius en Cornelia Indervelde. De voornoemde begijn Oem werd als volgt op een gedenkschrift herdacht: *Plae Memonae Praenob. / D.D. (Domicellae) CORNELIAE WILHELMAE / OEM huius begginagii / obiit 15-9 ber 1735 (tot zalige gedachtenis van de zeer doorluchtige (edele) dame CORNELIA WILHELMA OEM van dit begijnhof, sterft 15 november 1735). Zie Mast & Cox p. 158 en 161. Op een grafsteen in de rechterzijbeuk 1ste rij vindt men al die familieleden vernoemd: D. O. M. / Hierlight begraven Joff. / JO. OEM Weduwe INDERVELDE / sterft den 19 September / A° 1678 / met haere dry dochters / beggynkens van desen hof / AN-TONIA INDERVELDE / sterft den 23 October / A° 1693 / MARGARETA fNDERVELDE / sterft den 24 November / A° 1708 / AGATHA INDERVELDE / sterft den 25 September / A° 1676 / (hieronder twee ellipsvormige (familie-) blazoenen) / ende CORNELA WILHA OEM / haere nichte beggyntie sterft den 15 November 1735 / Bidt voor de sielen. Het opmerkelijke van al die namen ligt vooral hierin, dat de adellijke begijnen *Indervelde* en *Oem* verwant waren aan François van Sinnigh, gehuwd met Catharina Maria Gem, de stamouders van de eminente Lierse familie van Zinnicq, die vooral in de 18de eeuwaan het hoofd heeft gestaan van het Lierse stadsleven. Ipso facto kan hierdoor eveneens een verwantschap worden aangetoond met de familie Bergmann en de Lierse schrijver-advocaat Anton Bergmann.*

Zijn grootmoeder, Catharina Joanna van Zinnicq (° Lier- 23-11-1774), gehuwd met George Louis Frederic Bergmann (° Westenburg in Duitsland 8-2-1772), was de achterkinderdochter van voornoemde Jhr. Franciscus Antonius van Zinnicq-Oem en de kleindochter van Jhr. Jan Ferdinand van Zinnicq-van den Driessche (Dutrieu), die men van 1740 tot 1761 als burgemeester te Lier heeft gekend. De echtgenote van deze laatste was

een dochter van Jhr. Jan Petrus van den Driessche (Dutrieu), vermoedelijk afkomstig van het *Kasteel de Anderstad*, en van Adriana Catharina de Hoves. Deze laatste was de dochter van Jhr. Jan Robert de Hoves des Estiennes, die vanaf zijn eedaflegging op 11-6-1654 tot bij zijn overlijden op 31-1-1697 als schout te Lier heeft gefungeerd.

De Lierse schout J.R. de Hoves des Estiennes, die bijgevolg tot de voorouders van Anton Bergmann dient gerekend. woonde in de Berlaarsestraat in het naar hem genoemde *Hof de Hoves des Estiennes*, dat in 1817 door de stad Lier werd aangekocht en waar men in 1818 de eerste lokalen van de Lierse Normaalschool heeft ondergebracht. Dit Hof was destijds toegankelijk langs de huidige dienstpoort van de school, nu aan de Berlaarsestraat nr. 25.

Dat er werkelijk een verwantschap heeft bestaan tussen de families Indervelde-Oem en van Zinnicq, kan nog verder worden aangetoond. In 1690 werd Jhr. Van Sinnigh als bewoner genoteerd van het grote pand *Prins Carel*, recht tegenover het Begijnhof, nu het *St.-Barbara- en St.-Beatrixgodshuis* aan de Begijnhofstraat nr. 24. In het archief van de Lierse C.O.O. (varia nr. 763/224) bleven er uit de jaren 1691-170a een drietal interessante akten bewaard, betreffende de verhandeling van een halfjaarlijkse rente op een kapitaal van 1000 gulden, waarvoor een huis, 2 bunders land en een stuk beemd te Nijlen borg waren gesteld, die toebehoorden aan Petrus Andries en Anna Faes. In deze akten zijn de namen van *Margareta* en *Antonia Indervelde* gemeenschappelijk betrokken tegenover François van Sinnigh en Catharina Maria Oem. De familieband komt nog meer aan het licht, als men weet dat op 16-5-1696 het eerste kind van Franciscus Antonius van Zinnicq en Catharina Maria Oem, Alexander Guilielmus Antonius van Zinnicq, door *Margareta Indervelde*, als meter, boven de doopvont werd gehouden.

Men kan zich bij dit alles de vraag stellen: "Zou Lier wel een familie van Zinnicq en een Anton Bergmann hebben gekend, als hier geen Begijnhof was geweest?" Hoe meer men de geschiedenis van het Begijnhof en van de families der begijnen onderzoekt, hoe meer men ervan overtuigd wordt dat het Begijnhof de Lierse geschiedschrijving mede heeft gedetermineerd. Bij de honderdjarige herdenking van het overlijden van Anton Bergmann, mag wel eens gewezen worden op zijn bekende belangstelling voor het Lierse Begijnhof. Zou bovendien Anton Bergmann wel diezelfde inspiratie hebben gevonden tot het schrijven van zijn bekoorlijk en nog altijd gelezen boek over 'Ernest Staas' zonder Begijnhof! ?

Na deze beschouwingen dienen we echter verder te gaan met de geschiedenis: van het huis *Sf.-Sara*. Hier kan nog meer in het licht worden gesteld. Na het overlijden in 1735 van *Cornelia Wilhelma Oem* heeft men kort nadien de gezusters *Maria Agnes* en *Theresia Gertrudis Senoutzen*

als bewoonsters van *St.-Sara* gekend. Zij werden te Antwerpen geboren en in 1719 samen geprofest, ze zijn resp. overleden op 15-2-1764 (67 j. oud) en 16-7-1788 (89 j. oud), dochters van Joannes Franciscus en Maria Theresia Stooter. Grafsteen: middenbeuk, 3de rij rechts. In 1749 telde het huis 5 'aertsteden'.

Bij de verkoping van de begijnenhuizen in 1798 was *St.-Sara* bewoond door *Joanna Catharina Rosa*, ° Leuven 1726. geprofest op 3-5-1747 en † 23-11-1806. Zij woonde er nog in 1800, samen met haar zuster *Maria Dymphna Rosa*. ° Antwerpen 1734, geprofest op 12-9-1756 en † 10-6-1814. en met *Barbara Maria Rosa*, ° Antwerpen (parochie van St.-Jacob) 1759, geprofest op 5-9-1785 en † 4-3-1820. De eerste twee *Rosa's* waren dochters van Franciscus of Godefridus Rosa en Barbara Crueqer (Kruger?). De derde was de dochter van Godefridus Franciscus Rosa en Maria Van Herck. De E.H. Hermanus Josephus Rosa, (toenmalige) pastoor te Bevel, en de Abt Guilielmus Franciscus Rosa van St.-Michiel te Antwerpen waren blijkbaar verwant aan de voornoemde begijnen. Op de grafsteen in de middenbeuk, 9de rij in 't midden, treft men na de namen van *Clara* en *Maria de Rue* die van hun nichten *Joanna (Catharina)* en *Maria Dymphna Rosa* aan. De overlijdensdata van de twee laatsten zijn er evenwel niet op aangeduid. Hieruit kan men afleiden dat hun namen reeds gebeiteld waren vóór hun overlijden en dat de begrafenis plaats vond buiten het Begijnhof (Mechelselpoort). *St.-Sara* is na hun afsterven het volle eigendom ge-worden van Gast- en Godshuizen en staat als 'Voortkomende van de Juf. Rosa' in het 'Revenueboek' ingeschreven.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 1

Z.g. "St.-Sara". Hoekpand van drie trav. en twee bouwl. onder afgesnuit zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII. Bepleisterde lijstgevel op gecementeerde plint. Sporen van zandsteen zichtbaar onder afbladderende bepleistering. Aangepaste rechth. muuropeningen en lieldevormige muurankers.

L. verankerde en bepleisterde zijgevel op gepikte plint met aangepaste muuropeningen.

Achtertuitgevel met topstuk, schouderstukken en muurvlchtingen. Lager aanbouwsel van één bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen); getoogd deurtje (275).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St. Margaretastraat

Oud-Kerkhof 1

bron: inventaris.onroenderfgoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000067

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Begijnhofkerk

Beschrijving: Hoofdstraat van het Begijnhof, die de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. We zien hier enkele woningen van de straat afgesloten door voortuintjes. De straat biedt een gevarieerde doch eenvoudige bebouwing. De Sint-Margaretakerk domineert evenwel het straatbeeld.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

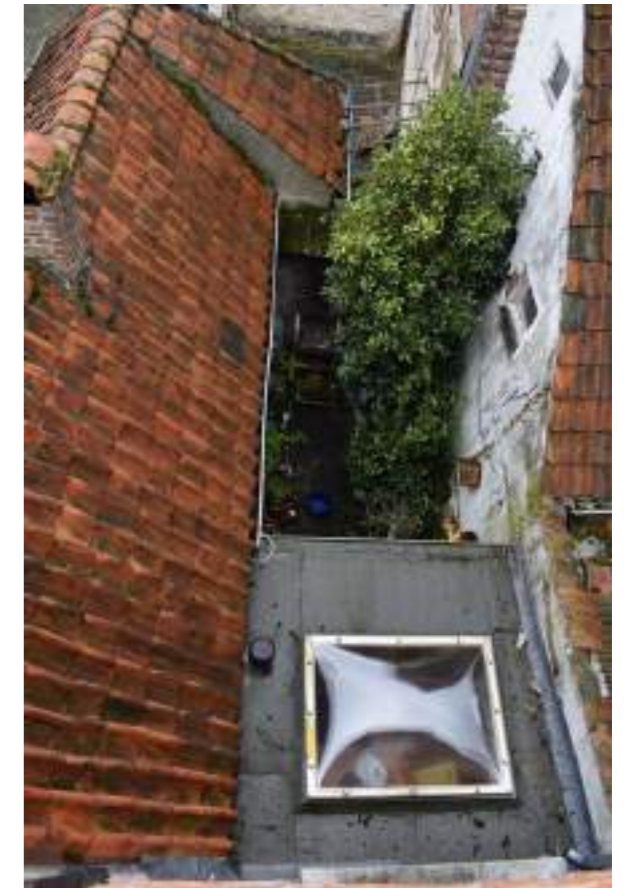

Fig.02. Bovenaanzicht koer en aanbouw met lichtkoepel

Fig.03. Koer met keuken en berging in aanbouw

Fig.04. Voorgevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud Kerkhof 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 205

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Cecilia

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 90 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 28 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 13 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

79) St.-CECILIA (Oud-Kerkhof 2 - W.K. .205).

H. Cecilia: Romeinse maagd en martelares in de 3de eeuw. patrones van de kerkelijke muziek. Volgens de legende werd zij met haar verloofde die zij tot het christelijk geloof bekeerd had, gedood. Feestdag: 22 november. In 1672 werd *St.-Cecilia* een korte tijd bewoond door *Elisabeth de Prost*, † 1S-9-1701. Zij wordt vermeld in het gedenkschrift, genoteerd door Mast en Cox p. 165, samen met 'haer nichte Marra Elisabeth de Pro(e)st, ° Duffel, 24 j. oud geprofest op 9-8-1694, † 30-3-1737. Deze laatste werd in het register van de overlijdens Magisteris Juventum (meesteres van de jeugd) genoemd. (cfr 22 - de Onbevleete Ontvangenis).

Kort na 1673 noteerde men er een zekere *Susanna Blommaert(s)*, vermoedelijk verwant aan Benedictus Blommaert, 'Abbas S. Salvatoris' (cfr. gedenkschrift in Mast & Cox p. 169), die een glasraam schonk voor een venster van de nieuwe kerk op het Begijnhof 'anno 1667'. Rond de jaren 1690 was *Maria de Ka* naar *St.-Cecilia* overgekomen, nadat men ze in 1677 in *De Engelbewaerder* aan de Hellestraat als dochter van Jan de Ka had genoteerd.

Van 1728 tot 1754 woonde er *Barbara Lambrechts*, ° Booischoot, geprofest in 1719 en † 12-11-1762. Grafsteen: middenbeuk, 5de rij links. Zij was de zuster van *Catharina*, die in *St.-Begga* aan de Pompstraat reeds in 1710 overleden was. In 1749 telde *St.-Cecilia* 4 personen en evenveel 'aertsteden'.

Vanaf 1763 tot na 1778 resideerde er haar nicht *Catharina vanner Auwera*, ° Heist-op-den-Berg, geprofest op 10-10-1740, 76 j. oud † 15-4-1788, die men als rector van de *Infirmierie* en hofmeesteres van het Begijnhof heeft gekend. Zij was de dochter van Melchior en Joanna van den Eynden. Zelfde grafsteen.

Op 11-8-1788 werd *St.-Cecilia* verkocht, mits 125 gld. voor 't leven aan *Anna Theresia Verbeeck*, ° Vorselaar, 25 j. oud geprofest op 22-9-1776, 77 j. oud † 14-1-1826. Na haar overlijden werd het huis meteen het eigendom van Gast- en Godshuizen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126
Historiek van de woning

Oud - Kerkhof 2-3

Z.g. "St.-Cecilia" en "St.-Romualdus". Twee breedhuizen van twee en drie trav. en twee bouwl. onder leien zadeldaken met dakvensters, uit XVII. Verankerde lijstgevels van bak- en zandsteen op gecementeerde plint. Horizontaliserende muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen in deels bewaarde zandstenen kwartholomlijsting onder wigvormig ontlastingssysteem. Nr. 3 met getrappt dakvenster: korfboogluik in kwartholomlijsting met diamantkopimposten en -sluitsteen; hogerop gevelsteen met jaartal 1658. R. zijgevel met aandak en schouderstukken (276, 277).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Oud-Kerkhof 2

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10742/2000 datum 3.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel in bak- en zandsteen

Fig.02. Detail dakkapel voorgevel

Fig.03. Houten schrijnwerk, muuranker zichtbaar

Fig.04. Gecementeerde plint met ventilatie-rooster

Fig.05. Voorgevel met houten schrijnwerk

Fig.06. Achtergevel

Fig.07. Koer achtergevel

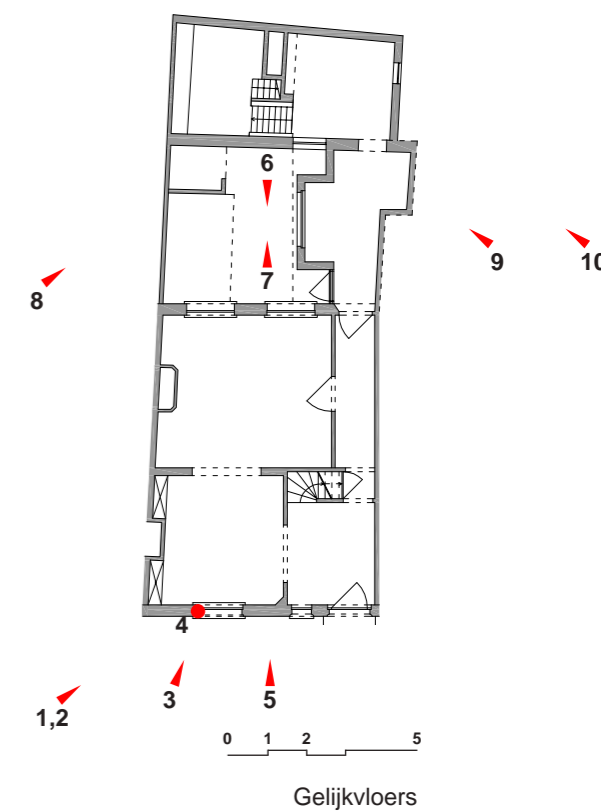
Fig.08. Zicht op achterbouw aan SM06 vanuit OK01

Fig.09. Zicht op zijgevel achterbouw vanuit koer OK03

Fig.10. Verankerde schouw in metselwerk aan achterbouw

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud - Kerkhof 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 206

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Romualdus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 122 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 77 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 18 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 17 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

80) St.-ROMUALDUS (Oud-Kerkhof 3 - W.K. 206).

De H. Romualdus, ° Ravenna ca. 952, was in 1012 de stichter van de Camaldulen, monnikenorde te Camalduli bij Florence, † 1027. Feest-dag: 7 februari.

Van ca. 1672 was *St.-Romualdus* lange tijd bewoond door *Clara Buycks*, † 18-4-1708. Grafsteen: voor het hoogzaal, 8ste van links. Na 1695 noteerde men er successievelijk *N. Parasiers* en *Anna Maria de Graef*.

In 1728 woonde er *Maria van Loock*, ° Itegem, 20 i.oud geprofest op 27-8-1702 en † 7-9-1731; dochter van Hendrik en Catharina van den Eynden. Blijkbaar van na dit overlijden in 1731 tot ca. 1763 telde men er vele jaren (*Joanna*) *Isabella van Blerck*, ° Antwerpen, geprofest op 1-5-1718 en † Lier 2-6-1768, vermoedelijk samen met *Isabella van Blerck*, eveneens ° Antwerpen, maar geprofest op 1-5-1740. In 1749 woonden er samen 5 personen en telde het huis slechts 4 schoorstenen.

Na de gezusters *van Blerck* heeft men er eveneens de gezusters *de Rue* geteld. *Clara de Rue*, °Antwerpen, geprofest op 13-6-1723, † 25-2-1765 en *Maria Clara de Rue*, ° Antwerpen, geprofest op 26-9-1734 en † 18-9-1791. Bij de 'Nationale Verkoop' van de huizen in 1798 kende men er *Anna Elisabeth Kerselaers*, ° Heist-op-den-Berg (Booischoot), 26 J. oud geprofest op 21-5-1764 en † Lier 30-3-1804: dochter van Franciscus en Anna Maria van den Broeck. Best mogelijk heeft *Juf. Kerselaers*, die *St.-Romualdus* reeds op 3-10-1770, mits 700 gld. voor haar leven had gekocht, er een tijd samen gewoond met de vroegere *Maria Clara de Rue*.

In 1800 telde men er bovendien *Theresia Kerselaers* (ex-religieuze). Na het overlijden van *Anna Elisabeth Kerselaers* is het huis het volle bezit geworden van Gast- en Godshuizen.

In 1826 verhuurde dit Bestuur *St.-Romualdus* aan *Juf. Van Ouytsel* (*Anna Catharina*), ° Aarschot, 20 j. oud geprofest op 13-7-1788; dochter van Joannes en Anna Catharina Kerselaers.

Op 1-3-1848 is dit huis *verhuert aen Juf. M. Wappers a 90 fr. en de lasten, benevens den onderhoud en op conditie van geene school te houden*. Deze laatste kwam van de 'Oordiesschool', waar ze door Anton Bergmann in Ernest Staas *Juffrouw Monnier* werd genoemd. (cfr. 22 - de Onbevleete Ontvangenis).

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 2-3

Z.g. "St.-Cecilia" en "St.-Romualdus". Twee breedhuizen van twee en drie trav. en twee bouwl. onder leien zadeldaken met dakvensters, uit XVII. Verankerde lijstgevels van bak- en zandsteen op gecementeerde plint. Horizontaliserende muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen in deels bewaarde zandstenen kwartholomlijsting onder wigvormig ontlastingssysteem. Nr. 3 met getrappt dakvenster: korfboogluik in kwartholomlijsting met diamantkopimposten en -sluitsteen; hogerop gevelsteen met jaartal 1658. R. zijgevel met aandak en schouderstukken (276, 277).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000070

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Sint-Margaretastraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Oud-Kerkhof is een gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat langs beide zijden van de Begijnhofkerk. Het diende vroeger als begijnenkerkhof maar onder Keizer Jozef II werd dit afgeschaft. De benaming van de huizen refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis zoals hier van L naar R: Sint-Romualdus, Sint-Margareta, De Goddelycke Ooghe, Maria in de Wildernis en Den Verdroncken Franciscus. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/12371/2015/B datum 31.08.2015

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud Kerkhof 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 206

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Margareta

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: onregelmatige traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 95 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49.5 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 20 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 25.5 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 02.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

81) St.-MARGARETA (Oud-Kerkhof 4 - W.K. 207).

"H. Margareta van Antiochië: maagd en martelares, † ca. 307, één van de veertien noodhelpers, schutpatrones van de barende vrouwen. Van bij de aanvang, omstreeks het midden van de 13de eeuw, was St.-Margareta patrones van het Lierse Begijnhof en van de kerk. De zondag na haar feestdag (20 juli) werd op het Begijnhof en omgeving steeds bijzonder gevierd met processie en kermis (cfr. 'Kermismorgend' uit 'Pallierter' door F. Timmermans).

In 1672 werd *St.-Margareta* bewoond door *Jenneken (Joanna) van Dorne*. De naam 'van Dorne' lijkt ons afgeleid van een Lierse toponiem: 't Hof van Dorne, een hoeve, ook wel 't Hof van Deurne geschreven, die men in akten uit de 16de en 17de eeuw terugvindt, gesitueerd op Lechen of Lachenen (C.O.O.A.L. 728/91 en varia 763/53). Later werd ze als *Joanna Dorne* aangewezen.

Tussen 1691 en 1695 werden hier achtereenvolgens *Maria* en *Margareta Husson* vermeld. Er berust een grafsteen in de rechterzijbeuk, 9de rij rechts, waarop men de overlijdensdatum van *Margareta*, blijkbaar foutief heeft genoteerd: sterft den 15 july 1626, terwijl men die van *Maria* eenvoudig vergeten heeft. *Anna Maria Husson*, die onderaan vermeld staat, woonde in 1728 in *St.-Andries* (43).

Van 1728 tot 1764 was *St.-Margareta* bewoond door *Maria Verbeeck*, ° Antwerpen, geprofest op 18-6-1752 en † 16-1-1764. In 1749 telde men er 2 personen en evenveel 'aertsteden'.

In 1778 noteerde men er *Juf. Mans*, ongetwijfeld *Joanna Catharina Mans*, ° Lier, geprofest op 31-6-1740 en † 26-3-1795; dochter van Antonius en Helena Winnen. Helena Winnen was de dochter van Jan en Maria van der Meeren, (afkomstig van Antwerpen) en was kort voor haar huwelijk met Antonius Mans, nog 'pensionaire van Sions' (de toenmalige kloosterschool achter de Kluizekerk, nu Lt.-Kol. Becque-voortkazerne). Zij diende bij haar huwelijk vooraf het bijzondere 'consent van momboirs' te bekomen of m.a.w. de toestemming van haar voogden. Haar ouders, Antonius Mans en Helena Winnen, vestigden zich na hun huwelijk in *Den Lantsman* ook *Den Clynen Beer* genoemd, aan de Lisperstraat (nu nr. 38).

Op 6-10-1795 werd het huis verkocht voor haar leven, mits 550 gld. aan *Petronella Clara van Leeuwen*, ° Uden (Ndl.) en 26 j. oud geprofest op 7-10-1770."

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud - Kerkhof 4-5-6

Witgekalkte breedhuisjes met onregelmatige trav.-indeling en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen), uit XVII; vlg. J. Mortelmans nrs. 5-6 vermoedelijk van ca. 1672. Verankerde lijstgevels op gepikte plint met grotendeels aangepaste rechth. vensters. Sober korfboogdeurtje in grijsgeschilderde omlijsting. Voorts rechth. deuren. L.zijgevel van nr. 5 met bewaard, doch gedicht kruiskozijn (278).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Oud-Kerkhof

Oud-Kerkhof 4

bron: inventaris.onroenderfgoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000062

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Begijnhof en Sint-Margaretakerk vanuit de Begijnhofstraat

Beschrijving: Op de voorgrond ziet men de achterzijde van enkele begijnenhuisjes met bijhorende tuintjes. Het typische stratenbegijnhof met een oppervlakte van ca 2 ha telt 162 huizen verspreid over elf straten. In de achtergrond staat de barokke Sint-Margaretakerk, opgetrokken in bak- en zandsteen, met als bekroning een lantaarnvormig torentje.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel; Barok

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/0134/1993 datum 1993

Rapport A-40/10630/1999 datum 1999

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Voorgevel met houten voordeur

Fig.03. Detail voorgevel met wit gekalkte metselwerk

Fig.04. Detail aansluiting voorgevel op OK03

Fig.05. Koer met aanbouw en tuinberging

Fig.06. Achtergevel

Fig.07. Detail aansluiting schouw OK03 op achtergevel

Fig.08. Detail schouw OK03

Fig.09. Detail dak met schouw in metselwerk

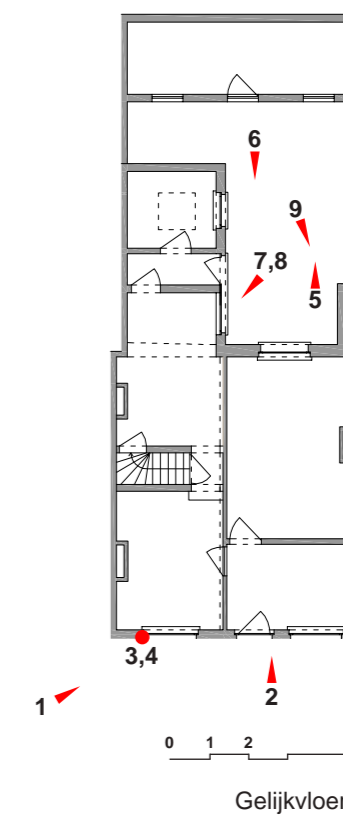

Fig.01. Zicht vanuit raam eerste verdieping, binnengebied Oud-Kerkhof/Symforosastraat/Martinushoek/Sint-Margaretastraat

Fig.02. Schouw in metselwerk, verankerd aan zijgevel: SM06

Fig.03. Schouw in metselwerk: aanbouw OK03

Fig.04. Schouw in metselwerk: SYM03

Fig.05. Plat dak aanbouw met dakkoepel

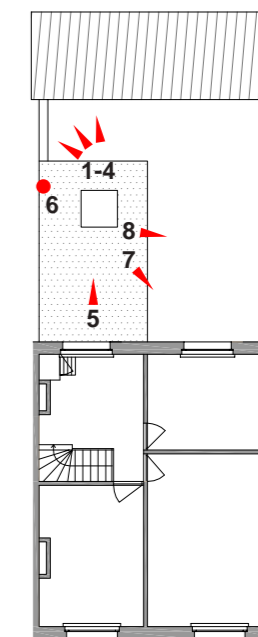
Fig.06. Aansluiting aanbouw OK03 op dakopstand aanbouw

Fig.07. Detail schrijnwerk achtergevel eerste verdieping

Fig.08. Zicht op binnenkoer OK04 en aanpalend perceel OK01

0 1 2 5

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud-Kerkhof 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 233

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Romualdus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 122 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 77 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 18 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 17 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

82) MARIA IN DE WILDERNIS - modo St.-Hubertus (Oud-Kerkhof 5 -W.K. 233).

Met de naam 'Maria in de Wildernis' bedoelde men blijkbaar: Maria in de Woestijn. Dit woordgebruik kwam vroeger wel meer voor: zo kende men tegenaan de St.-Martienushoek, bij de stadsvest, ook nog het verdwenen huis *St.-Antonius in de Wildernis*. De Oostvlaamse gemeente Sint-Jan-in-Eremo (= in armoede of eremoe) werd oorspronkelijk St.-Jan in de Wildernisse en eveneens St.-Jan in de Woestine geheten.

In de 19de eeuw is men dit huis *St.-Hubertus* gaan noemen. De H. Hubertus werd ca. 705 de laatste bisschop van Maastricht. Volgens de legende zou hij op de jacht bekeerd zijn van zijn vroeger lichtzinnig leven door het verschijnen van een hert, dat een kruis te midden van het gewei droeg. Waarschijnlijk † Tervuren 30-5-727. Patroon van de jagers en de Ardennen. Feestdag: 3 november. Op St.-Hubertusdag wordt te Lier brood gewijd, dat men na een gebed nuchter eet tegen de razernij. Gebeten worden door een razende hond was tot in het begin van deze eeuw één der meest gevreesde gevaren.

In 1672 werden er geen bewoners genoteerd.

In 1691 was *Maria in de Wildernis* bewoond door *Anna Faes*, 'jubilaris' † 14-10-1693. Gedenkschrift onder het beeld van St.-Augustinus en grafsteen vóór het hoogzaal, 9de van links. Zij werd voor een korte tijd opgevolgd door de Lierse poortersdochter *Joanna de Ka*, die men nadien lange jaren in *Maria Visitatie* heeft gekend.

Omstreeks 1695 volgden beurtelings *Maria van Ingen* en *Anna Reers*. Rond 1728, en dit zeker tot na 1754, noteerde men er al die tijd *Anna Catharina Blanckaerts*, ° Antwerpen en 28 j. oud geprofest op 2-9-1708; dochter van Philip Arnold en Catharina Bogaerts. In 1749 telde het huis 2 bewoners en 3 'aertsteden'.

Nadat bij de opname in 1763 *Maria in de Wildernis* onbewoond was, telde men er bepaald in 1778 *Isabella Effroy*, ° Mechelen, 21 j. oud geprofest op 1-9-1720, † 4-4-1790 alsdan 90 j. oud. Het verblijf onder het dak (schutse) van *Maria in de Wildernis* moet voor haar gezond wonen zijn geweest. Bij de 'Nationale Verkoop' in 1198 noteerde men er een genaamde *De Groof*, blijkbaar geen begijn. Kort nadien in 1800 woonden er de gezusters-begijntjes *Maria Theresia* (73 j. oud) en *Maria Joanna Parasiers* (67 j. oud), beiden ° Antwerpen, vermoedelijk resp. geprofest op 2-4-1747 en op 20-4-1755.

In 1816 noteerde men er vier 'ex-religieuses': *Anna Moerenhout* (64 j. oud), *Isabella Moerenhout* (71 j. oud), *Adriana Thijs* (62 j. oud) ell *Joanna Thyssens* (71 j. ol.Jd).

Het huis is, volgens akte verleden voor Notaris Van Acker, dd. 13-8-1866, terug eigendom geworden van het Begijnhofbestuur, onder de naam *St.-Hubertus*.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126
Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 4-5-6

Witgekalkte breedhuisjes met onregelmatige trav.-indeling en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen), uit XVII; vlg. J. Mortelmans nrs. 5-6 vermoedelijk van ca. 1672. Verankerde lijstgevels op gepikte plint met grotendeels aangepaste rechth. vensters. Sober korfboogdeurtje in grijsgeschilderde omlijsting. Voorts rechth. deuren. L.zijgevel van nr. 5 met bewaard, doch gedicht kruiskozijn (278).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000070

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Sint-Margaretastraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Oud-Kerkhof is een gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat langs beide zijden van de Begijnhofkerk. Het diende vroeger als begijnenkerkhof maar onder Keizer Jozef II werd dit afgeschaft. De benaming van de huizen refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis zoals hier van L naar R: Sint-Romualdus, Sint-Margareta, De Goddelycke Ooghe, Maria in de Wildernis en Den Verdroncken Franciscus. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10754/2000 datum 5.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud - Kerkhof 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 234

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Catharina

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 105 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 48 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 16 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 41 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

83) St.-CATHARINA (Oud-Kerkhof 6 - W.K. 234).

“De H. Catharina van Alexandrië, maagd en martelares verdedigde volgens de legende met succes het geloof tegenover 50 heidense wijsgeren, die zich daarop bekeerden en gedood werden. Zij werd hierna gemarteld en gedood op een wiel (rad) met scherpe tanden - waarnaast ze gewoonlijk afgebeeld staat met een palmtak in de hand, symbool van haar martelaarschap, † 307. Eertijds één van de meest voorkomende naamheiligen: ook vorstinnen droegen haar naam. Eén van de 14 noodhelpers. Feestdag: 25 november. Evenals het voorgaande huis *Maria in de Wildernis* was *St.-Catharina* in 1672 niet bewoond. Mogelijk omstreeks dat jaar samen opgetrokken of verbouwd.

In 1691 woonde er Anna Palmaert, vermoedelijk van Lierse afkomst. Weinig nadien, in 1695, noteerde men er *Maria Harts*. Zij was zonder twijfel verwant aan de voorname Lierse familie Harts en zeer vermoedelijk eveneens een dochter van Gilliam Harts en Catharina Bogaerts, bijgevolg een oudere zuster van Jacqueline Harts, die men omstreeks dezelfde tijd in *De Martelaars van Japóniën* noteerde. Een genaamde Maria Harts fungeerde vijfmaal als doopmeter voor de elf kinderen van haar broer Gilliam Harts, gehuwd met Anna Goyvaerts, die blijkbaar de opvolgers waren van huren ouders, ‘backers in *De Paaskeers*’, toen gesitueerd op de linkerhoek van de Kerkhofstraat (nu Kerkstraat) aan de Rechtestraat. Jacqueline trad echter maar éénmaal als doopgetuige op.

In 1749 was het de beurt aan *Anna Maria van Mooock*, ° Antwerpen en 23 j. oud geprofest op 12-12-1723; dochter van Petrus en Joanna Catharina De Greff. Men telde er toen 6 personen en maar 2 ‘aert-steden’ of schoorstenen.

In 1763 en 1778 noteerde men er Maria Symoni de Konirck, ° Lier en 21 j. oud geprofest op 6-10-1724; dochter van Petrus en Maria Hellemans. In het jaar 1798, bij de ‘Nationale Verkoop’, was *St.-Catharina* bewoond door *Joanna (Theresia) D’alton*, ° Lier en 47 j. oud geprofest op 6-6-1796; dochter van Guilielmus en Maria Catharina s’Jonghers.

Ongetwijfeld verwant aan Francis D’alton die in 1763 in *Den Palmboom* aan de Grote Markt woonde (nu Belle-Vue nr. 42), doch wies eduwe na 1778 verhuisde naar *Den Kleynen Palmboom* (nu Elzenhof nr. 41) en hierbij van huis verwisselde met Joncker Jan van Zinnicq, die naar *Den Grooten Palmboom* overging.

In 1816 noteerde men het huis als ‘inhabitée’. Thans is *St.-Catharina* eigendom van het Begijnhofbestuur.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 4-5-6

Witgekalkte breedhuisjes met onregelmatige trav.-indeling en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen), uit XVII; vlg. J. Mortelmans nrs. 5-6 vermoedelijk van ca. 1672. Verankerde lijstgevels op gepikte plint met grotendeels aangepaste rechth. vensters. Sober korfboogdeurtje in grijsgeschilderde omlijsting. Voorts rechth. deuren. L.zijgevel van nr. 5 met bewaard, doch gedicht kruiskozijn (278).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000070

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Sint-Margaretastraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Oud-Kerkhof is een gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat langs beide zijden van de Begijnhofkerk. Het diende vroeger als begijnenkerkhof maar onder Keizer Jozef II werd dit afgeschaft. De benaming van de huizen refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis zoals hier van L naar R: Sint-Romualdus, Sint-Margareta, De Goddelycke Ooghe, Maria in de Wildernis en Den Verdroncken Franciscus. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10754/2000 datum 5.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud Kerkhof 07

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 235

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Den Verdroncken Franciscus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 128 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 82 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 6.8 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 39.2 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

84) DEN VERDRONCKEN FRANCISCUS - modo St.-Carolus Borromeus (Oud-Kerkhof 7 - W.K. 235).

“Wie of wat in verband dient gebracht met de benaming ‘den verdroncken Franciscus’ kon vooralsnog niet achterhaald worden. De huidige naamgeving St.-Carolus Borromeus dateert vermoedelijk slechts van in de helft van de vorige eeuw. De H. Carolus Borromeus, ° 1538, aartsbisschop van Milaan, voerde met kracht de besluiten van het Concilie van Trente door, † 1584. Feestdag: 4 november.

In tegenstelling met de twee vorige huizen, noteerde men hier in 1672 wel een bewoner, namelijk *Catharina Picavet*, die er lange tijd heeft verbleven. In 1728 werd er *Maria De Roy* genoteerd, die blijkbaar moet vereenzelvigd worden met *Maria De Roey*, 21 j. oud geprofest op 4-4-1695; dochter van Geeraerd en Catharina Bosaerts, ‘ex Moersel’ (Moersel = Mortsel?).

Van 1749 tot 1778 noteerde men er *Maria (Catharina) Liberti* (Juffrouw Liberti), ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 6-1-1723 en † 5-1-1786; dochter van Johannes Dominicus en Maria Mintsart (Muntsart).

In 1749 telde men hier slechts 2 bewoners en 5 ‘aertsteden’, wat op een zekere voornaamheid van deze begijn zou wijzen.

Op 14-7-1786 werd *Den Verdroncken Franciscus* gekocht voor ‘haer leven’ mits 550 gld. door *Maria Theresia Ceulemans*, ° Berlaar, 27 j. oud geprofest op 9-6-1771. Zij woonde er nog in 1800 en was toen 58 j. oud. Na haar overlijden werd het huis volledig het eigendom van Gast- en Godshuizen. Nadien werd *De Verdroncken Franciscus* verhuurd aan *Francisca Uytenhoven*, ex-religieuze, voor 40 ‘gulden courant’ onder Hollands regime omgezet in 34,28 Nederlandse gulden. Deze laatste kreeg in 1816 het gezelschap van *Marie Segers*, insgelijks een ex-religieuze.

In 1846 noteerde men er de begijn *Isabella Maria Van Tongeren*, ° Antwerpen en 58 j. oud. De huurprijs bedroeg toen 70 fr.”

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud - Kerkhof 7

Z.g. “Den Verdroncken Franciscus”, vermoedelijk sedert midden XIX z.g. “St.-Carolus Borromeus”. Vernieuwd breedhuisje van drie trav. en één bouwl. onder leien zadeldak met dakvenster, met kern uit XVII. Witgekalkte lijstgevel op gepikte plint met rechth. muuropeningen. Daklijst op modillons (279).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Oud-Kerkhof

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000070

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Sint-Margaretastraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Oud-Kerkhof is een gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat langs beide zijden van de Begijnhofkerk. Het diende vroeger als begijnenkerkhof maar onder Keizer Jozef II werd dit afgeschaft. De benaming van de huizen refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis zoals hier van L naar R: Sint-Romualdus, Sint-Margareta, De Goddelycke Ooghe, Maria in de Wildernis en Den Verdroncken Franciscus. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Oud-Kerkhof 7

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Voorgevel en zijgevel

Fig.03. Houten voordeur

Fig.04. Detail houten schrijnwerk voorgevel

Fig.05. Detail houten dakkapel

Fig.06. Achtergevel

Fig.07. Koer achtergevel

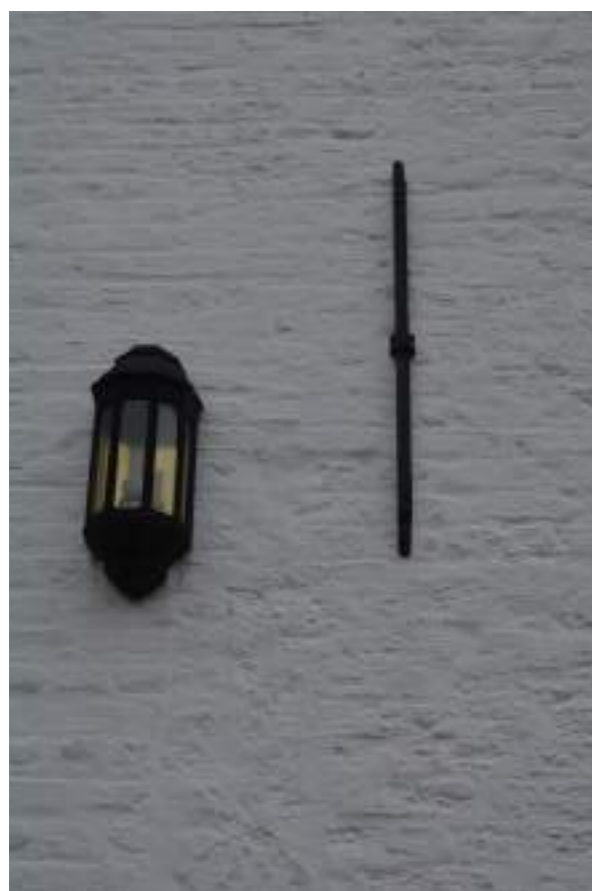

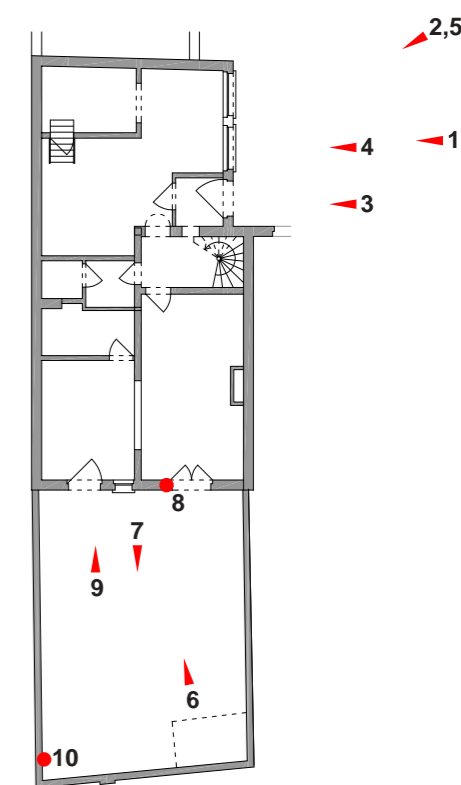
Fig.08. Detail muuranker achtergevel

Fig.09. Detail houten schrijnwerk in achtergevel

Fig.10. Stenen pomp aan achterkant koer

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud-Kerkhof 08

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 236

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: God den Vader

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 78 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 34 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 33 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

85) GOD DEN VADER - modo De Ooronenkroon (Oud-Kerkhof 8-W.K. 236).

"Het huis *God den Vader* zou zijn naamsverandering al verkregen hebben vóór de 'Nationale Verkoop' in 1798. In de 'Leggers van de XXste Penningen' uit de 17de en 18de eeuw werd *God den Vader* bepaald gesitueerd 'In den haeck van de kerck'. Het werd toen volgens een averechtse rangorde het eerst geteld van de vier huizen voorbij de Nieuwstraat (nu Symforosastraat). Mogelijk wijst dit op een hogere anciënniteit van de twee huizen tegenaan de kerk, ten opzichte van de twee andere.

In 1672 was *God den Vader*, evenals *den Verdroncken Franciscus* bewoond. Men noteerde hierbij *Catlijn (Catharina) Ceulemans*.

Tussen de jaren 1691 en 1728 telde men er kort opeenvolgend een zevental begijnen: *Maria De Vries*, † 18-8-1716, grafsteen (cfr. Mast & Cox p. 149), *Dympna Haseldonck*, *Ida van Ranst*, *Elisabeth Kerselaers*, *Catharina Matheus*, *Maria Jacoba Simeons* en *Joanna van den Eendenpoel*. Al deze begijnen vindt men weinig nadien terug in andere huizen op het Begijnhof. Het gebrek aan een tuin zal hierbij zeker niet vreemd zijn geweest.

In 1728 noteerde men er *Anna Maria van Reck* (Reek?), ° Antwerpen en geprofest op 6-7-1721. Nadien *Josiane van Eyck*, geprofest op 20-8-1730, † 12-6-1781, en opgevolgd door *Tresia Josepha Witaerts*, ° Antwerpen, 24 j. oud geprofest op 6-6-1717.

Van 1749 tot 1773 werd *God den Vader* bewoond door *Anna Maria De Coninck of De Koninck*, ° Lier, 23 j. oud geprofest op 11-7-1723 en † 1774; dochter van Guivini en Elisabeth de' Torres. Zij voelde zich hier blijkbaar meer thuis! In 1749 telde men er 2 bewoners en evenveel 'aertsteden'. In 1778 werd 'Het Hof' als eigenaar er, *Juf. Lessart* als bewoonster aangewezen; zij was vermoedelijk geen begijn.

Bij de 'Nationale Verkoop' in 1798 was het huis bewoond door *Maria Theresia Wuyts*, denkelijk ° Lier en 29 j. oud geprofest op 6-7-1788; dochter van Willibrordus en Maria Magdalena Van Hooff.

In 1800 noteerde men er evenwel *Maria Catharina de Hondt*, ° Antwerpen, 21 j. oud geprofest op 19-9-1779.

Na in de jaren 1803 tot 1816 ledig te hebben gestaan, is het huis wederom eigendom geworden van 'Het Hof', m.a.w. van het Begijnhof.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 8

Z.g. "Godt den Vader", gevat tussen nr. 7 en kerkkoor. Breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVIII. Bakstenen lijstgevel op beschilderde plint. Getoogde vensters in geprofileerde en beschilderde omlijsting met neuten; kleine houten roedenverdeling. Rechth. deur met lateiconsooltjes (280).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Oud-Kerkhof

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000070

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Sint-Margaretastraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Oud-Kerkhof is een gekasseid plein aan de Sint-Margaretastraat langs beide zijden van de Begijnhofkerk. Het diende vroeger als begijnenkerkhof maar onder Keizer Jozef II werd dit afgeschaft. De benaming van de huizen refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis zoals hier van L naar R: Sint-Romualdus, Sint-Margareta, De Goddelycke Ooghe, Maria in de Wildernis en Den Verdroncken Franciscus. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10667/1999 datum 25.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud Kerkhof 10

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 244

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Rombaut

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 59 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 40 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 9 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 10 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

87) St.-ROMBAUT (Oud-Kerkhof 10 en 11 - W.K. 244).

“De H. Rumoldus, ook St.-Rombaut genoemd, werd geboren in Ierland, en was een tijdgenoot en vriend van de H. Gummarus. Hij behoorde tot de Orde der Benedictijnen (oudste monnikenorde van het Westen - 528) en stichtte te Mechelen het klooster Ter-Olmen. Hij werd door twee booswichten om het leven gebracht in 776. Zijn lichaam rust thans in de Metropolitane Kerk te Mechelen, waarvan hij de voor-naamste patroon is. Feestdag: 1 juli.

Van 1672 tot omstreeks 1694 woonde hier *Maria Rombauts*, die 12 jaar ‘kerckmeestersse’ is geweest. Grafsteen: linkzijdig, 6de in de rij, † 25-4-1705. De familienaam van deze begijn heeft vermoedelijk aanleiding gegeven tot de huisnaam *St.-Rombaut*. Vele huisnamen op het Begijnhof dateren trouwens uit die tijd.

Omstreeks de jaren 1694-1695 telde men in *St.-Rombaut* kort opeenvolgend de begijnen *Anna Maria Van Geel* en *Anna Verhesen*.

In 1728 noteerde men er *Isabella Coen*, ° Middelburg, 23 j. oud geprofest op 20-4-1704 en † 26-9-1746. Grafsteen voor het hoogzaal, 1ste van links. Op voornoemde grafsteen komt ook de naam voor van haar zuster *Agnes Coen*, 28 j. oud geprofest op 31-1-1712 en † 14-2-1755; beiden waren dochters van Cornelis en Cornelia van Es (of Hessen), die bij hun overlijden in Antwerpen woonden.

In 1749 verbleven er 3 personen en telde het huis 4 ‘aertsteden’. Blijkbaar telde men er toen *Agnes Coen* met *Clara Gyselincx* († 5-1-1765), en mogelijk ook *Anna Verstraeten*. De twee laatsten, afkomstig van Werchter, werden gelijktijdig geprofest op 15-12-1726, resp. 25 en 26 j. oud.

Jouf. Verstraeten woonde hier nog in 1778. Vermoedelijk *Joanna Catharina Verstraeten*, ° Lier, geprofest op 9-8-1122 en 82 j. oud † 28-3-1780; nicht van pastoor *Andreas Lambrechts*. Grafsteen; rechter-zijbeuk, 2de rij links.

In 1798 was *St.-Rombaut* bewoond door *Isabella Crokaerts*, In 1800 als ‘kantwerkster’ genoteerd, 68 j. oud, samen met haar zuster *Joanna*, eveneens ‘kantwerkster’, 66 j. oud.

In 1816 vermeldde men er *Maria Catharina De Swerl* als ‘De Klijn’ (57 j.), samen met haar dochter *Maria De Klijn (22 l.)*, beiden als ‘Institutrice’ aangewezen.

Het huis is dank zij *Juf. Van Isschot* vrij spoedig terug eigendom geworden van het Begijnhot en eerst later tot een tweegezinswoning verbouwd. In de vroegere tuin van *St.-Rombaut* is omstreeks 1690 het huis van de ‘Portieressen’ (6) gedeeltelijk opgetrokken, gelijktijdig met de Begijnhofpoort.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126
Historiek van de woning

Oud - Kerkhof 10-11

Z.g. "St.-Rombout", oorspronkelijk één geheel; in XIX verbouwd tot tweegezinswoning. Sobere bakstenen XIX-lijstgevels van drie en twee trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen). Rechth. vensters op arduinen lekdrempels. Rechth. deuren (fig. 83).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Oud Kerkhof

Oud-Kerkhof 10

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10668/1999 datum 25.10.2000
Rapport A-40/10669/1999 datum 25.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail houten voordeur

Fig.03. Detail houten schrijnwerk voorgevel

Fig.04. Voorgevel en ommuring begijnhof in metselwerk

Fig.05. Achtergevel

Fig.06. Detail houten schrijnwerk in achtergevel

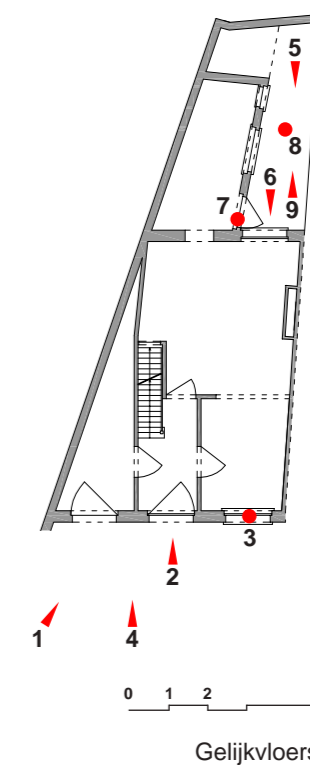
Fig.07. Detail achtergevel met muuranker

Fig.08. Zicht koer en bijgebouw vanuit raam achtergevel

Fig.09. Koer met bijgebouw in metselwerk

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud - Kerkhof 11

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 244

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Rombaut

A.06. Typologie: oorspronkelijk breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 58 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 32 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 10 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 16 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

87) St.-ROMBAUT (Oud-Kerkhof 10 en 11 - W.K. 244).

“De H. Rumoldus, ook St.-Rombaut genoemd, werd geboren in Ierland, en was een tijdgenoot en vriend van de H. Gummarus. Hij behoorde tot de Orde der Benedictijnen (oudste monnikenorde van het Westen - 528) en stichtte te Mechelen het klooster Ter-Olmen. Hij werd door twee booswichten om het leven gebracht In 776. Zijn lichaam rust thans in de Metropolietaanse Kerk te Mechelen, waarvan hij de voornaamste patroon is. Feestdag: 1 juli. Van 1672 tot omstreeks 1694 woonde hier *Maria Rombauts*, die 12 jaar ‘kerckmeestersse’ is geweest. Grafsteen: linkerzijbeuk, 6de in de rij, † 25-4-1705. De familienaam van deze begijn heeft vermoedelijk aan-leiding gegeven tot de huisnaam *St.-Rombaut*. Vele huisnamen op het Begijnhof dateren trouwens uit die tijd.

Omstreeks de jaren 1694-1695 telde men in *St.-Rombaut* kort opeenvolgend de begijnen *Anna Maria Van Geel* en *Anna Verhesen*.

In 1728 noteerde men er *Isabella Coen*, ° Middelburg, 23 j. oud geprofest op 20-4-1704 en † 26-9-1746. Grafsteen voor het hoogzaal, 1ste van links. Op voornoemde grafsteen komt ook de naam voor van haar zuster *Agnes Coen*, 28 j. oud geprofest op 31-1-1~12 en † 14-2-1755; beiden waren dochters van Cornelis en Cornelia van Es (of Hessen), die bij hun overlijden in Antwerpen woonden.

In 1749 verbleven er 3 personen en telde het huis 4 ‘aertsteden’. Blijkbaar telde men er toen *Agnes Coen* met *Clara Gyselincx* († 5-1-1765), en mogelijk ook *Anna Verstraeten*. De twee laatsten, afkomstig van Werchter, werden gelijktijdig geprofest op 15-12-1726, resp. 25 en 26 j. oud.

Juf. Verstraeten woonde hier nog in 1778. Vermoedelijk *Joanna Catharina Verstraeten*, ° Lier, geprofest op 9-8-1122 en 82 j. oud † 28-3-1780; nicht van pastoor *Andreas Lambrechts*. Grafsteen; rechter-zijbeuk, 2de rij links. In 1798 was *St.-Rombaut* bewoond door *Isabella Crokaerts*, In 1800 als ‘kantwerkster’ genoteerd, 68 j. oud, samen met haar zuster *Joanna*, eveneens ‘kantwerkster’, 66 j. oud.

In 1816 vermeldde men er *Maria Catharina De Swerl* als ‘Vive De Klijn’ (57 j.), samen met haar dochter *Maria De Klijn* (22 l.), beiden als ‘Institutrice’ aangewezen.

Het huis is dank zij *Juf. Van Isschot* vrij spoedig terug eigendom geworden van het Begijnhot en eerst later tot een tweegezinswoning verbouwd. In de vroegere tuin van *St.-Rombaut* is omstreeks 1690 het huis van de ‘Portieressen’ (6) gedeeltelijk opgetrokken, gelijktijdig met de Begijnhofpoort.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126
Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 10-11

Z.g. "St.-Rombout", oorspronkelijk één geheel; in XIX verbouwd tot tweegezinswoning. Sobere bakstenen XIX-lijstgevels van drie en twee trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen). Rechth. vensters op arduinen lekdrempels. Rechth. deuren (fig. 83).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

/

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

**C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie
Monumentenwacht Antwerpen**

Rapport A-40/10668/1999 datum 25.10.2000

Rapport A-40/10669/1999 datum 25.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

 GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument

 MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden

 SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op

 RECENTE INTERVENTIE
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken

 LOPENDE INTERVENTIE
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud Kerkhof 12

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 243

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Gomme

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 164 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 83 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 13 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 68 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

88) St.-GOMMER (Oud-Kerkhof 12 - W.K. 243).

De H. Gummarus, ridder te Emblem (Lier), patroon van Emblem en Lier, vertoefde in zijn jeugd aan het hof van Pepijn, koning der Franken. Hij bracht het christelijk geloof te Lier en omgeving en bouwde er de eerste St.-Pieterskapel, thans het oudste gebouw van de stad, verbouwd ca. 1225. Hij ligt voornamelijk aan de opkomst van de stad Lier en de oprichting van de oorspronkelijke St.-Gummaruskerk, waar zijn relieken thans bewaard worden in een kostbaar en merkwaardig zilveren schrijn. Dit meesterwerk van Wierick Somers, zilversmid te Antwerpen, besteld op 6-8-1681, kwam per schip te Lier aan vóór Lier-kermis, op donderdag van Sacramentsdag 1682. Het werd daarna een paar dagen in de voorzaal van het stadhuis tentoongesteld en 's zaterdags rond vespertijd (15 u.) plechtig naar de St.-Gummaruskerk overgebracht. Eindelijk op zondag van Lierkermis is het schrijn met nog meer luister ingewijd en door heel de stad rondgedragen, nadat er eerst de relieken waren ingeborgen. Feestdag: 11 oktober. Vermoedelijk van voor 1672 tot ca. 1695 werd *St.-Gommer* bewoond door *Maria Lemmens*, denkkelijk een dochter of verwante van Gerard Frans Lemmens, Lierse schepen in 1664. Dit huis heeft, de naam van *St.-Gommer* waarschijnlijk aan haar te danken, vooralomdat men sinds 1666 (pestjaar) een grote opbloei van de St.-Gummarusviering te Lier kende. Gaspard Smits, toenmalige plebaan-deken († 6-4-1668), ijverde bijzonder voor het bestellen van een nieuw reliekschrijn voor de H. Gummarus; hij stortte daartoe trouwens de eerste en voornaam-ste geldelijke tussenkomst bij testamentaire beschikking. Ook de begijntjes hebben daartoe in die tijd vele voor hen zo kostbare stuivertjes bijeengebracht.

In 1728 noteerde men in *St.-Gommer* de begijn *Joanna Catharina Verheyweghen* als *Van holleweghen*, ° Antwerpen en 24 j. oud geprofest op 4-9-1695; dochter van Martinus en Anna van den Boegaerde. Zij was hofmeesteres van ca. 1731 tot 1735 en † 29-3-1747.

In 1749 vermeldde men er *Barbara Vloebergh(s)*, ° Berlaar, 20 j. oud geprofest op 2-10-1712, † 9-10-1748, H. Geestmeestersse (1741) en Hofmeesteres (1743); dochter van Joannes en Anna Faes. Men telde in *St.-Gommer* toen 4 bewoners en 5 'aertsteden'.

In 1763 telde men er Jouf. *Maria Van Sant*, ° Kessel, geprofest op 24-8-1727, hofmeesteres in 1769 en † 13-1-1773. Men vindt de namen van deze drie begijnen-hofmeesteressen, verenigd tot in de dood, weer op dezelfde grafsteen: middenbeuk, 5de rij rechts.

In 1778 noteerde men er wederom een 'Juf. *Vloebergh*, blijkbaar *Barbara Theresia*, geprofest op 16-4-1750 en † 24-8-1780, waarover geen nadere gegevens vermeld werden, vermoedelijk was zij niet vreemd aan de hogergenoemde *Barbara* uit Berlaar.

In 1798 telde men er *Joanna Maria Catharina Parasiers*, ° Antwerpen,

26 j. oud geprofest op 14-9-1777 en † 2-11-1810; dochter van Henricus Gummarus en Maria Theresia Daems.

Het huis was in november 1805 reeds eigendom geworden van Gast-en Godshuizen en werd toen verhuurd voor 40 gld. aan *Maria Anna Stuyck*, 'Particuliere', ° Lier 1728 en † 9-10-1809. Zij was de dochter van Joannes en Clara Theresia Harts en de zuster van Henricus Joannes Stuyck-Pletinckx, apotheker in *De Kemel* aan de Lisperstraat (nu nr. 34), insgelijks van de Wed. Josephus Van In-Stuyck in *De Ruys-pijp* aan de Berlarij (nu nrs. 66 en 68, op de

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 12

Z.g. "St.-Gummarus". Breedhuis van vier trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII. Bakstenen lijstgevel met sporadische verwerking van zandsteen. Aangepaste rechth. vensters in bepleisterde omlijsting op de begane grond (cf. bouwnaden); bovenvensters in deels behouden, doch eveneens bepleisterde zandstenen omlijsting. Korfboogdeurtje in zandstenen kwartholomlijsting; bolkozijn als bovenlicht. Diephuis tegen achtergevel; sobere puntgevel met rechth. muuropeningen.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Oud-Kerkhof

Oud-Kerkhof 12

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Houten voordeur

Fig.03. Detail houten schrijnwerk voorgevel

Fig.04. Detail houten schrijnwerk eerste verdieping voorgevel

Fig.05. Zicht achtergevel

Fig.06. Zicht achtergevel met aanbouw

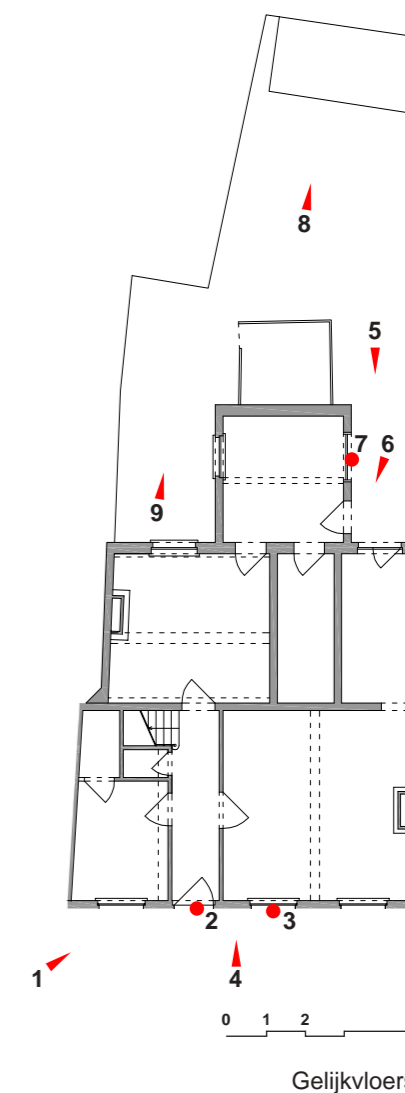
Fig.07. Detail houten schrijnwerk aanbouw

Fig.08. Tuinberging in metselwerk doorlopend naar tuin OK13

Fig.09. Tuin met aanbouw en zicht op achtergevel WE02

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Oud-Kerkhof 13

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 241-242

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: O.L.V. Hemelvaart - St. Elisabeth

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 7 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemmin:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 4

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 312 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 178 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 37 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 97 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

89) O.L.V.-HEMELVAERT (Oud-Kerkhof, uitspringend deel van nr. 13 - W.K. 242).

Herinnert aan de Tenhemelopneming van Maria. Feestdag: 15 augustus. Nadat men in *O.L.V.-Hemelvaart* in 1672 nog *Anna Beurnagie* (Bournagie?) had genoteerd, woonde er in 1673 *Barbara Noodens*, die na 1672 van *St.-Sara* (78) kwam. Zij werd omstreeks 1691 opgevolgd door *Maria De Vries*, die voordien in *God den Vader* aan de andere zijde, 'In den hoeck van de kerck', had gewoond. Mogelijk was *Maria De Vries* afkomstig van Grobbendonk, evenals *Catharina Theresia De Vries*, die later samen met *Maria Carolina De Vries* in *De Engel Raphaël* (64) aan de Grachtkant heeft gewoond.

In 1749 noteerde men er *Elisabeth Wouters* (Wouters), ° Gestel, geprofest op 12-10-1738 en 79 j. oud † 27-10-1974; dochter van Joannes en Catharina Borrens. Best mogelijk vetwant aan Franciscus Joannes Borrens, ° Heist-op-den-Berg, toenmalige pastoor van het Begijnhof (18-11-1727 tot 15-10-1760). In 1749 telde *O.L.V.-Hemelvaart* 3 bewoners en 4 'aertsteden'. Op 26-3-1784 werd het huis gekocht mits 500 gld. voor haar leven door *Maria Serigiers*, ° Antwerpen, 30 j. oud geprofest op 25-9-1774 en † 9-10-1802; dochter van Jacobus en Anna Maria Wens. Na haar overlijden werd het huis eigendom van Gast- en Godshuizen.

In 1855 is *O.L.V.-Hemelvaart* gesloopt, hierna herbouwd en toegevoegd aan *St.-Elisabeth* (90) om 'gezamenlijk te dienen voor de nieuwe Infirmierie der oude begijnen'.

90) St.-ELISABETH (Oud-Kerkhof 13 - W.K. 241).

H. Elisabeth: vrouw van Zacharias, moeder van Joannes de Doper, nicht van O.L.V. Feestdag: 5 november. Frequente naam door verscheidene vorstinnen gedragen. Zeer populair was hier bijzonder de H. Elisabeth van Hongarije (1207-1232), dochter van Andreas van Hongarije; zij huwde Lodewijk IV, landgraaf van Thüringen. Zij is vooral bekend om haar liefdadigheid, en wordt meestal voorgesteld met bloemen in haar schoot. Feestdag: 19 november.

Naar haar is ook het Lierse St.-Elisabethgasthuis genoemd.

In 1672 noteerde men er *Catharina Verswijvel* (Van de Swijvel), die A° 1668 in de nieuwe kerk het zesde glasraam schonk met de afbeelding van de H. Gummarus (cfr. Mast & Cox p. 160).

Omstreeks 1677 werd zij opgevolgd door *Clara Aernoudts*, die evenwel in 1691 naar *St.-Clara* in de Nieuwstraat verhuisde. Grafsteen: midden onder nieuw altaar op het koor, † 17-6-1713. (cfr. Mast & Cox p. 145).

Hierna telde men er voor een korte tijd *Anna Wellens* en nadien *Maria De Vries*, die we pas in *O.L.V.-Hemelvaart* hebben ontmoet.

Meer dan een eeuw lang kende men er begijntjes verwant aan de familie Dullaert uit Beveren. In 1728, mogelijk vroeger al, noteerde men er *Catharina Dullaert(s)*, ° Beveren, 26 j. oud geprofest op 6-10-1707; dochter

van Philippus en Elisabeth Segers.

In 1749 woonde zij er nog. Het huis telde toen 5 bewoners en 2 kinderen boven de 7 jaar, die samen gebruik maakten van 5 'aertsteden'. Omstreeks diezelfde tijd deden er nog 3 naamgenoten hun intrede: vooreerst *Maria Catharina*, ° Beveren ca 1717, geprofest op 11-4-1742 en † 2-5-1789; dochter van Philippus en Elisabeth Herman. Nadien haar twee nichten: *Amelberga* en *Joanna Maria*, beiden ° Beveren en samen geprofest op 18-6-1733, resp. † op 17-3-1767 en op 11-6-1816, dochters van Franciscus en Maria van Hove. Nadien kwam er nog een vierde hun aantal verproten, namelijk *Maria Theresia Dullaert*, ° Beveren 17-2-1771, geprofest op 6-9-1792 en † 9-8-1845; dochter van Philippus en Maria Reglna Voet. Tweemaal werd *St.-Elisabeth* voor hun 'bijde leven' gekocht: vooreerst op 9-6-1754 en daarna op 26-8-1795. Telkens noteerde men hierbij de namen van *Joanna* en *Maria Dullaert*. Eerst na het overlijden van *Maria Theresia* in 1845 werd het huis het volle eigendom van Gast- en Godshuizen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 127

Historiek van de woning

Oud-Kerkhof 13

Combinatie van breed- en diephuis, onder gecombineerde bedaking (Vlaamse pannen). L.diephuis, oorspronkelijk z.g. "O.-L.-V.-Hemelvaart", gesloopt in 1855 en samen met "St.-Elisabeth" (huidig breedhuis) ingericht als nieuwe infirmerie. L.g. pand in kern opklimmend tot XVII. Verankerde en bepleisterde lijstgevels van zeven trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Twee l.trav. sterk vooruitspringend; blinde zesde trav. Eenvoudige rechth. muuropeningen. Aflijnende houten kroonlijst. R.zijgevel met sporen van muurvlchtingen en gedichte kloosterkozijnen in zandstenen omlijsting; voorts twee gedichte rechth. vensters onder accoladevormig ontlastingssysteem op de begane grond. Eenvoudige achtergevels met rechth. muuropeningen (fig. 83).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Oud Kerkhof

Oud-Kerkhof 13

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel vanuit dakruimte St.-Margaretakerk

Fig.02. Voorgevel grenzend aan OK12

Fig.03. Voorgevel met muurankers zichtbaar

Fig.04. Voorgevel

Fig.05. Detail afgesloten raamopening in metselwerk

Fig.06. Zijgevel in metselwerk

Fig.07. Zijgevel

Fig.08. Detail zijgevel in metselwerk

Fig.09. Achtergevel met houten schrijnwerk en zichtbare muurankers

Fig.10. Achtergevel met bijgebouw

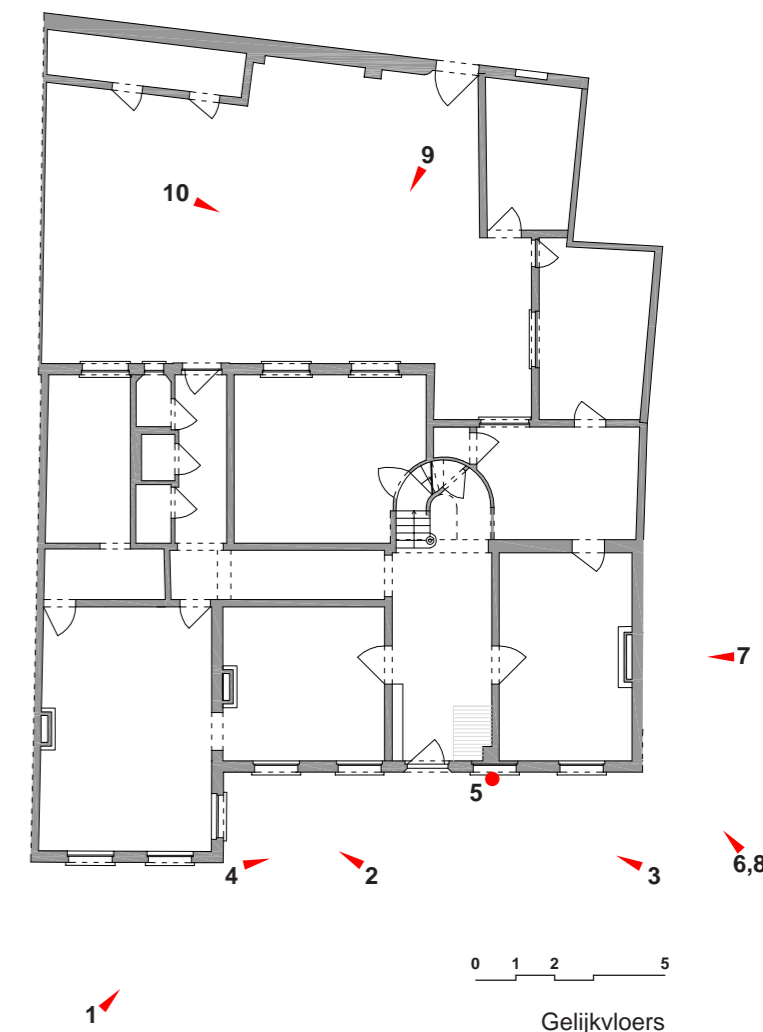

Fig.01. Zijgevel bijgebouw grenzend aan WE04

Fig.02. Achtergevel met houten schrijnwerk

Fig.03. Hoek bijgebouw aan achtergevel

Fig.04. Detail houten luik met metalen beslag

Fig.05. Detail opening naar kelderverdieping

Fig.06. Detail houten schrijnwerk in achtergevel

Fig. 07. Zicht op tuin met achterbouw en ommuring grenzend aan OK12

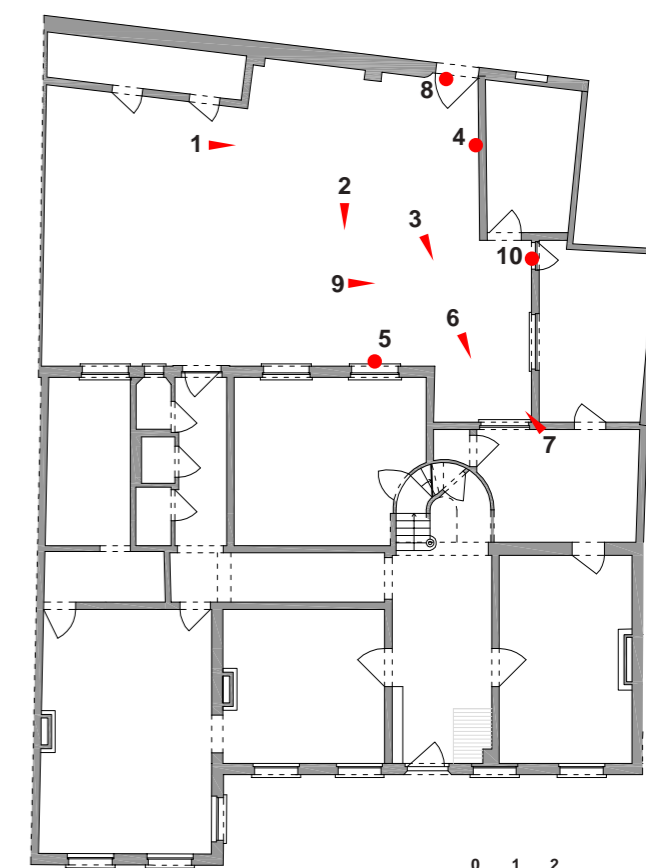
Fig. 08. Houten deur naar Wezenstraat

Fig. 09. Bijgebouw met houten schrijnwerk

Fig. 10. Detail voordeur in gevel bijgebouw

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 01

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 208

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Goddel Ycke Ooghe

A.06. Typologie: Hoekhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 48 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 26 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 11 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

91) DE GODDELYCKE OOGHE (Symforosastraat 1 - W.K. 208).

Het heeft er helemaal de schijn van dat het enige venster van dit huis uitzijnde op het Oud-Kerkhof, de aanleiding moet gegeven hebben tot de treffende benaming: 'De *Goddelycke Ooghe*'. Met enige zin voor humor hebben de begijntjes dit venster vergeleken met het 'Goddelijk Oog', zoals men dit afgebeeld ziet op tabernakels en op de bekende oude prenten met hierboven de woorden: 'God ziet U' en daaronder 'Hier vloekt men niet'!

In: 1672 was de *Goddelycke Ooghe* bewoond door *Anna Courtois*, vroeger ook *Cortoys* gespeld. Ongetwijfeld was zij verwant aan de familie van Jan Courtois, de bekende Lierse stadssecretaris van 1570 tot 1603, die in het laatstgenoemde jaar de inventaris heeft opgesteld van de oudst bekende Lierse stadsarchieven: 'Index cartarum anti-quarum oppidi Lirani'.

In 1691 en 1695 noteerde men er *Maria Anna Courtois*, Grafsteen: rechterzijbeuk 10de rij links. Tussen de jaren 1728 en 1733 vermeldde men opeenvolgend *Joanna van den Eyndenpoel*, † 26-10-1730; *Juf. Barbara Maria van Ravensfeyn*, ° 's Hertogenbosch 27 j. oud geprofest op 13-10-1697 en † 10-6-1736; dochter van Mattheus en Catharina Huysmans, en *Joanna Majjen*, ° Herentals, geprofest op 9-6-1720.

In 1749 verbleef er *Joanna van Osteyen*, ° Wiekevorst, 27 j. oud ge-profest op 12-5-1715, de laatste onder pastoor *Adrianus Meesens*; dochter van Peter en Catharina Kerselaers. Het huis telde 2 bewoners en blijkbaar maar één 'aertstede' of schoorsteen.

In 1754 werd *De Goddelycke Ooghe* bewoond door *Anna Catharina Rossaert*, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 23-9-1725 en † 21-4-1765; dochter van Judocus en Barbara Kerbos (*cf.* over deze familie 'De Schakel' jg. 1955, nr. 4, p. 108). Zij werd reeds in 1763 opgevolgd door *Juf. Joanna Mans*, die men in 1778 met het huis *St.-Margareta*, hiernaast aan het Oud-Kerkhof, heeft leren kennen.

Op 8-5-1765 werd *De Goddelycke Ooghe* gekocht mits 265 gld. voor haar leven door (*Anna*) *Maria Verbeeck*, blijkbaar *Maria Isabella Verbeeck*, ° Antwerpen ca. 1728, geprofest op 18-6-1752 en † 17-8-1806; dochter van Laurent en Elisabeth van Craen. Zij overleed in de *Infirmierie* van het Begijnhof, die toen beheerd werd door de 'Administratie' der Burgerlijke Gasthuizen. De Lierse drukker Jacques Henry Letellier deed, zoals voor de overledenen in het St.-Elisabethgasthuis, hierbij de aangifte van haar overlijden als toenmalige administrateur (d.i. bestuurslid).

Na het overlijden van *Juf. Verbeeck* viel het huis volledig onder 'dezelfde' Administratie'. In 1845 werd door dit Bestuur *De Goddelycke Ooghe*

verhuurd aan *Jan Baptist Bauwens*, zoon van Cornelis Alexis Bauwens, de bekende Lierse onderwijzer van de gewezen *Stads(armen)school* en een vermaarde toneelschrijver van de oude Rederijkerskamer *De Groeyende Boom*, ° Lier 17-7-1758 en † 23-8-1830; zoon van Jan Baptist en Petronella Gommers. De eerstgenoemde naar zijn grootvader Jan Baptist geheten, ° Lier 2-7-1786 en † 2-1-1853, ongehuwd, werd nog jong 'ondermeester' van zijn vader en volgde hem na diens overlijden op als hoofdonderwijzer.

In 1844 nam hij evenwel ontslag bij de definitieve omschakeling van *De Stadsarmenschool* tot Oefenschool van de Normaalschool. Jan Baptist, die in actieve dienst een jaarwedge genoot van 1200 fr., verkreeg hierna slechts een 'steuntoelage' (nu pensioen) van 200 fr. en ging toen op het Begijnhof wonen. Hij verdrong jammerlijk op tweede Nieuwjaarsavond 1853 in de Nete aan de Werf, nadat hij aldaar een bezoek had gebracht aan de herberg *St.-Jonas*; een droevig einde voor het bekende Lierse onderwijzersteam Bauwens.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 136
Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

Nr. 1. Z.g. "De Goddelijke Ooghe". Hoekhuisje op de hoek met het Oud-Kerkhof; drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (niet loodrecht op straat, Vlaamse pannen), in kern uit XVII. Bakstenen puntgevel op gepikte plint met aangepaste rechthoekige muuropeningen in gecementeerde omlijstingen; r. ernaast bakstenen tuinmuur met rondboogdeurtje op imposten. Aan kerkhofzijde gekalkt en beschilderd lijstgeveltje (307).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001004772

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Een begijntje met zwarte cape loopt door het Symforosastraatje in het begijnhof naar de Sint-Margaretakerk. De oorspronkelijke benaming is de Nieuwstraat, een straat die verwijst naar de eerste uitbreiding van het Begijnhof in de 14de eeuw. Het is een smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martienushoek.

Datering: vermoedelijk jaren '30

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Sint-Margarethakerk

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 237

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: /

A.06. Typologie: Kerk
Straatgevel: /
Bouwlagen: /
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 20.02.1939
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Religieuze diensten
Huidige bestemming: Religieuze diensten
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: /

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 729 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 702 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 27 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: /

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 18.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V. :

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

/

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

/

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Sint-Margarethakerk

bron: www.kempenserfgoed.be

foto nummer: SLI001000046

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Lier, Sint-Margaretakerk begijnhof

Beschrijving: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Sint-Margaretakerk. Deze straat is de hoofdstraat van het begijnhof en ze verbindt de Wezenstraat en de Begijnenvest. Bij het begin van de straat was vroeger de infirmerie en achteraan het voormalige "Achterste Convent". Beeldbepalend is de straatverbreding ter hoogte van het Begijnenkerkhof (heden z.g. Oud-Kerkhof) met de barokke gevel van de begijnhofkerk.

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht vanuit Kanunnik Davidlaan

Fig.02. Zicht vanuit Begijnhofstraat

Fig.03. Zicht vanuit Infirmierie

Fig.04. Zicht op deur zij-ingang vanuit SM05

Fig.05. Zicht op deur hoofdingang vanuit SM05

Fig.06. Detail deur hoofdingang

Fig.07. Zicht zijgevel vanuit kapel Infirmierie

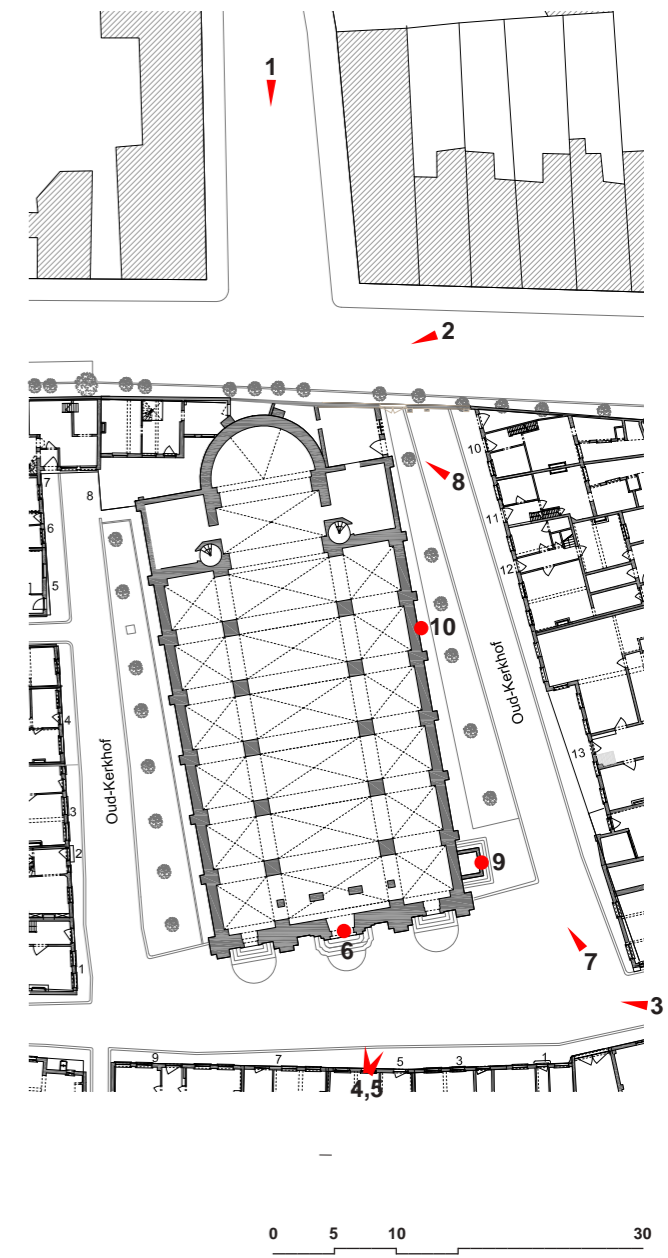
Fig.08. Poort aansluitend bij Begijnhofstraat

Fig.09. Zijkapel met "Ecce Homo" uit gebakken leemaarde (tweede helft 17de eeuw)

Fig.10. Detail zijgevel

De inventarisatie van het deelgebied Sint-Margaretastraat omvat volgende woningen:

- Sint-Margaretastraat 1
- Sint-Margaretastraat 2
- Sint-Margaretastraat 3
  - Sint-Margaretastraat 3 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 3 eerste verdieping
- Sint-Margaretastraat 4
- Sint-Margaretastraat 5
- Sint-Margaretastraat 6
- Sint-Margaretastraat 7
- Sint-Margaretastraat 8
- Sint-Margaretastraat 9
  - Sint-Margaretastraat 9 gelijkvloers rechts
  - Sint-Margaretastraat 9 gelijkvloers links
  - Sint-Margaretastraat 9 eerste verdieping
- Sint-Margaretastraat 10
  - Sint-Margaretastraat 10 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 10 eerste verdieping
- Sint-Margaretastraat 11
  - Sint-Margaretastraat 11 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 11 eerste verdieping
  - Sint-Margaretastraat 11 tweede verdieping
- Sint-Margaretastraat 12
- Sint-Margaretastraat 13
  - Sint-Margaretastraat 13 gelijkvloers rechts
  - Sint-Margaretastraat 13 gelijkvloers links
  - Sint-Margaretastraat 13 eerste verdieping rechts
  - Sint-Margaretastraat 13 eerste verdieping links
  - Sint-Margaretastraat 13 tweede verdieping rechts
  - Sint-Margaretastraat 13 tweede verdieping links
- Sint-Margaretastraat 14
- Sint-Margaretastraat 15
- Sint-Margaretastraat 16
- Sint-Margaretastraat 17
- Sint-Margaretastraat 18
- Sint-Margaretastraat 19
  - Sint-Margaretastraat 19 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 19 eerste verdieping
- Sint-Margaretastraat 21
  - Sint-Margaretastraat 21 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 21 eerste verdieping
- Sint-Margaretastraat 23
  - Sint-Margaretastraat 23 gelijkvloers
  - Sint-Margaretastraat 23 eerste verdieping
- Wezenstraat 4
- Pompstraat 2
- Pompstraat 4
  - Pompstraat 4 gelijkvloers
  - Pompstraat 4 eerste verdieping
- Pompstraat 6-8

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 01

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 150

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Dorothea

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 58 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 32 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 10 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 16 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

17) ST.-DOROTHEA (St.-Margaretastraat 1 - W.K. 150).

H. Dorothea, maagd, gemarteld te Caesarea in 304. Feestdag: 6 februari. Er zijn verschillende gegevens die er schijnen op te wijzen dat het huis *St.-Dorothea* met het volgende, O.L.V. van Zeven Weeën, tot op het einde van de 18de eeuw een tweegezinswoning heeft gevormd, samen een zijn geweest. In de Leggers van de XXste Penningen' vindt men *St.-Dorothea* niet speciaal vermeld.

In 1803 waren beide huizen bewoond door *Cecilia Adriana Bruyn-donckx*, ° Berlaar, 19 j. oud geproft op 10-5-1791, † 8-2-1807, dochter van Livinus en Joanna Maria Van den Brande en *Anna Catharina Steenkist* (cfr. O.L.V. van Zeven Weeën). Na het overlijden van eerstgenoemde werd door Gast- en Godshuizen *St.-Dorothea* als afkomstig van *Cecilia Bruyndonckx* geciteerd.

In 1816 was *St.-Dorothea* bewoond door *Adrianus Franciscus Naets* pastoor van het Begijnhof. Hij werd in 1798 uit de *Pastorij* verdreven: nadat ze in Antwerpen was verkocht (cfr. 1 - Pastorij).

Nadien noteerde men er *Hubertus Van Bael*, ° Antwerpen 23-7-1772 gewezen religieus van het voormalig klooster der Minderbroeders te Antwerpen, vanaf 22-3-1820 pastoor van het Begijnhof tot bij zijn overlijden op 19-9-1841, zoon van Cornelius en Maria Smits. Door het toedoen van *pastoor Van Bael* kwamen de Arme Claren Coletienen zich te Lier vestigen en werden de Paters Jezuïeten, korte tijd voor zijn overlijden, weer in het bezit gesteld van hun klooster. Hij schonk het schilderij van Melchior Tieleman, directeur der Stadstekenschool, dat Jezus en de Discipelen van Emmaüs bij het breken van het brood voorstelt. De gelaatstrekken van *pastoor Van Bael* vindt men weer in die van de tafeldienaar, die de schotel met vruchten aanbrengt. Het genoemde schilderij hangt boven het klein portaal rechts, tegen de achterwand van de Begijnhofkerk.

Op 1-11-1841 werd *St.-Dorothea* verhuurd aan *Juf. Maria Van Lidh* blijkbaar het begijntje *Catharina Maria Magdalena Van lith de Jeude*: die er in 1846 samenwoonde met *Maria Verstraeten* eveneens begijn die er in 1878 nog woonde.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

***Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 132**

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 1

Z.g. "St.-Dorothea", tot eind XVIII vermoedelijk tweegezinswoning samen met nr. 3. Breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), in kern opklimmend tot XVII, doch aangepast eind XVIII. Bepleisterde en verankerde lijstgevel op grijsgeschilderde plint; rechth. vensters in vlakke omlijsting met eenvoudige sluitsteen en arduinen lekdrempels. Benedenvensters met kleine roedenverdeling. Rechth. deur en bovenlicht. Eenvoudige voetschraper r. (287).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001002977

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Brand in het weeshuis op het Begijnhof van Lier

Beschrijving: Op vrijdagnamiddag 20 februari 1970 woedde een brand in het weeshuis op het Lierse Begijnhof. De zestiende eeuwse infirmerie bood onderdak aan 41 wezen en zes kloosterzusters en was in handen van de Lierse Commissie van Openbare Onderstand, het huidige OCMW. Over de oorzaak van de brand tast men in het duister. Op twee na bevonden alle kinderen zich buitenshuis. Samen met een zuster werden ze tijdig geëvacueerd. Vele vrijwilligers hielpen schilderijen, (kunst)voorwerpen, meubilair en andere kostbaarheden verhuizen naar veiliger oorden.

Datering: 1970-02-20

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/12372/2015/B datum: 29.05.2015

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 239

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: De Gestolen Lieve Vrouwe

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 78 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 41 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 13 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 24 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

33) DE GESTOLEN LIEVE VROUWE (St.-Margaretastraat 2- W.K. 239).

Haast ongetwijfeld kan de benaming van dit huis in verband worden gebracht met de geschiedenis of legende van een geroofd Lieve-Vrouwebeeld. We denken hierbij aan het wonderbeeld O.L.V. van Remedie bij de grijze Hofpoort aan de Begijnhofstraat. Beeld dat men tot omstreeks 1690, hoogst waarschijnlijk tegenaan de straatgevel van de *Gestolen Lieve Vrouwe* heeft weten prijken, vooraleer de huidige poort van het Begijnhof is opgebouwd. Voordien kende men de Begijnhofpoort aan het begin van de St.-Margaretastraat, de vroegere 'Regtestraat van het Begijnhof', tussen de *Infirmierie* (links) en de *Gestolen Lieve Vrouwe* (rechts), dat met zijn zijgevel naar de poort was gericht.

Best mogelijk heeft de eigenaar-gebruiker van dit huis in de overtuiging verkeerd, dat door de verplaatsing van het beeld, dit aan haar of ten minste aan het huis ontstolen werd. Men kan er nog enkel naar raden! Hoe dan ook, mogelijk werd de befaamde Lierse schrijver Felix Timmermans, door de naam de *Gestolen Lieve Vrouwe* geïnspireerd om de bekende novelle 'Onze Lieve Vrouw der Visschen' te schrijven, die door de Lierse kineast Frans Verstreken kundig op het T. V.-scherm werd gebracht. In zijn werk over het Begijnhof noemt E.H. Biermans de *Gestolen Lieve Vrouwe* in de lijst van de huisnamen de *H. Apollonia*, naam die men historisch alleen aan de Hellestraat genoteerd vindt. (cfr. 45).

In 1672 was het huis bewoond door *Christina Verlinden*. Bij de verplaatsing van de Hofpoort, tussen 1677 en 1695, leefde er *Juf. Maria Van den Houdt of Van Hout*.

In 1749 kende men er *Catharina Maria Huysmans*, ° Mechelen, en 23 j. oud geprofest op 11-4-1721. Samen telde het huis toen 2 bewoners en 'nogh één boven 1 jaar' met 3 'aertsteden'.

In 1798 en 1800 noteerde men in de *Gestolen Lieve Vrouwe* de begijn *Maria Isabella van Overlaet*, ° Antwerpen en 30 j. oud geprofest op 19-9-1779.

In 1816 werd het huis gebruikt door de vier gezusters *Diercksens, Institutrices*; vermoedelijk ter verruiming van hun schoolhuis *St.-Merten* (cfr. 7).

B.01.02 Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

St.-Margaretastraat 2

Z.g. "De Gestolen Live Vrouw". Verankerd bakstenen breedhuis van twee trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), aansluitend bij Wezenstraat nr. 4, en opklimmend tot XVII.

Zijde Wezenstraat: witgekalkte lijstgevel op gepikte plint met rechth. benedenvenster in deels bewaarde kwartholomlijsting en rechth. bovenvenster in houten omlijsting. Overhoekse baksteenfries.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI002000020

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margarethastraat vanuit een woning in de Wezenstraat in het Lierse Begijnhof

Beschrijving: Werkopname voor de film 'Het keersken in de Lanteern' (1956) van Frans Verstreken (1923-2003) naar een verhaal van Felix Timmermans

Datering: rond 1955

Vervaardiger: Frans Verstreken

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10742/2000 datum: 3.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 151

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: O.L.V. van Zeven Weeën

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 144 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 71 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 37 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 36 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

18) O.L.V. VAN ZEVEN WEEËN (St.-Margaretastraat 3 - W.K. 151).

O.L.V. van Zeven Weeën of met andere woorden: Maria de moeder van Smarten of de Zeven Smarten van de H. Maagd. Zeven wordt een heilig getal genoemd. In verband met de Rozenkrans ontstond de viering van de Zeven Vreugden en Zeven Smarten van Maria. Deze laatste wordt in de kunst voorgesteld met één of zeven zwaarden, die het hart van Maria doorboren, zoals bij het schilderij (1861) van de Lierse schilder L. Nauwelaerts in de St.-Gummaruskerk: linkeraltaar onder het oksaal. In 1672 noteerde men er Joe. Clara Bollaerts, waaraan vroeger een glasraam in de linkerzijbeuk van de kerk herinnerde (cfr. Mast & Cox p. 160).

In 1691 telde men er *Margareta (Elenora) van den Leemputte*, waarvan de grafsteen helemaal rechts in de rij ligt vóór het oksaal.

In 1749 stond het huis 'ledigh' terwijl men er 4 'aertsteden' telde. Later noteerde men er enkel *Anna Maria Theyssens*, ° Antwerpen, geprofest op 15-9-1737 en † 18-5-1765.

In 1778 was O.L.V. van Zeven Weeën bewoond door *Juf. Anna Catharina Steenkist*, ° Antwerpen en geprofest op 27-8-1752; zij resideerde er nog in 1798. Na haar overlijden werd het huis eigendom van Gast- en Godshuizen.

In 1846 werd het huis verhuurd aan *Catharina Hermans*, 'ex-religieuse', samen met een dienstmeid. Zij betaalde hiervoor 98,04 fr. Tijdens het Hollands Bewind was de huurprijs vastgesteld op 43 florijnen of gulden, Omgezet in franken tegen 2,28 fr. per gulden, maakt dat de huurprijs tot op 4 centiemen na nauwkeurig was berekend. Lange tijd bleven vele huurprijzen nog in guldens gehandhaafd. Bij de omzet in franken werd den de centiemen tot de laatste geeïst en nauwgezet ingeschreven in de rekeningen van Gast- en Godshuizen.

In 1856 werd O.L.V. van Zeven Weeën verhuurd aan de begijnen *Anna Rosalia Paulina Dellafaille*, ° Santhoven 16-3-1826, die we nog op verschillende plaatsen ontmoeten zullen. Kort nadien op 1-2-1857 aan *Juf. Anna Catharina Heylaerts*, voor 125 fr. per jaar.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 3, 5

Z.g. "O.-L.-V.-van-Zeven-Weeën" en "St.-Cornelius". Twee gelijkaardige breedhuizen van elk drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), met kern uit XVII. Later aangepaste, bepleisterde en verankerde lijstgevels op grijsgeschilderde plint en voorzien van rechth. muuropeningen. Nr. 5 met bewaarde moer- en kinderbalken op sloffen (289)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001002977

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Brand in het weeshuis op het Begijnhof van Lier

Beschrijving: Op vrijdagmiddag 20 februari 1970 woedde een brand in het weeshuis op het Lierse Begijnhof. De zestiende eeuwse infirmerie bood onderdak aan 41 wezen en zes kloosterzusters en was in handen van de Lierse Commissie van Openbare Onderstand, het huidige OCMW. Over de oorzaak van de brand tast men in het duister. Op twee na bevonden alle kinderen zich buitenshuis. Samen met een zuster werden ze tijdig geëvacueerd. Vele vrijwilligers hielpen schilderijen, (kunst)voorwerpen, meubilair en andere kostbaarheden verhuizen naar veiliger oorden.

Datering: 1970-02-20

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail bovenkant raam in achtergevel

Fig.03. Achtergevel

Fig.04. Vernieuwde aanbouw

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 238

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Ursula

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 59 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 34 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 14 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 11 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

34) St.-URSULA (St.-Margaretastraat 4 - W.K. 238).

“De H. Ursula, dochter van een Britse koning, werd met haar gezellinnen te Keulen in de 5de eeuw door de Hunnen gemarteld. Over deze heilige is ca. 975 een fantastische middeleeuwse legende verspreid, die stof leverde in de literatuur voor poëzie, zoals in ‘Maeghden’ van Vondel. De vrouwenorde te Brescia door de H. Angela de Merici in 1535 gesticht voor het onderwijs en de opvoeding van de vrouwelijke jeugd, werd onder het patroenschap van de H. Ursula gesteld en dankt hieraan de naam van Zusters Ursulinen. Feestdag: 21 oktober.

In 1672 was het huis bewoond door *Catharina Aerts*, soms willekeurig *Harts of Haerts geschreven*. Zij is mogelijk verwant aan de eertijds welbekende Lierse familie Harts.

Omstreeks 1695 noteerde men er *Agnes van Paesche.n* samen met Juf. *Catharina de Boeck*, die in 1728 als eigenares-gebtuikster werd aangewezen. Gedenkschrift onder het beeld van de ‘Bedrukte Moeder’ in de linkerzijbeuk (cfr. Mast & Cox p. 159).

Op 22-8-1768 werd *St.-Ursula* gekocht voor haar leven door *Maria Catharina Geens*, mits 200 gld.

In 1800 (jaar IX) noteerde men hier nog *Catherina Geens* (75 j. oud), *Marie Geens* (47 j. oud) en *Anne Marie Beuckelers* (32 j. oud), alle drie als ‘Ex-Béguine’ aangewezen.”

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 4

Z.g. “St.-Ursula”; oorspronkelijk breedhuisje onder zadeldak (Vlaamse pannen), met voorgevel aan Oud-Kerkhof (?), opklimmend tot XVII. Heden opgevat als diephuisje: tuitgevel met onregelmatige ordonnantie, op gepikte plint. Rechth. aangepaste muuropeningen.

R.zijgevel met lange muurankers; drie trav. en één bouwl. op gepikte plint. Aangepaste rechth. vensters en twee klimmende dakvensters (290).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001001023

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Processie op Het Begijnhof

Beschrijving: Jaarlijks heeft de Mariale kinderprocessie plaats met Lier-Kermis, de tweede Zondag na Pinksteren. Processievaandels worden meege dragen, gevolgd door groepen kinderen die nostalgische engelenkieren dragen. De processie eindigt in de Begijnhofkerk.

Vervaardiger: Gommer Lemmens

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI002000020

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margarethastraat vanuit een woning in de Wezenstraat in het Lierse Begijnhof

Beschrijving: Werkopname voor de film 'Het keersken in de Lanteern' (1956) van Frans Verstreken (1923-2003) naar een verhaal van Felix Timmermans

Datering: rond 1955

Vervaardiger: Frans Verstreken

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 152

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Cornelius

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 149 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 73 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 12 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 64 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 02.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

19) St.-CORNELIUS (St.-Margaretastraat 5 - W.K. 152).

St.-Cornelius, paus van 251 tot 253, patroon tegen besmettelijke ziekten. Hij wordt te Lier bijzonder vereerd in de Kluizekerk, waarvan hij vanouds de patroon is. Het moet niet verwonderen dat die naam juist hier voorkomt: rondom de Kerk is het oudste gedeelte van het Begijnhof te vinden. Met St.-Pieter en St.-Jan is St.-Cornelius te Lier één der oudste en meest vereerde heiligen te noemen, St.-Gummarus uitgezonderd. Is de Zimmertoren, tegenover de gewezen St.-Janstoren, ook niet oorspronkelijk St.-Corneliustoren genoemd! Het valt te vermoeden dat de H. Gummarus de verering van de voornoemde heiligen zelf op gang heeft gebracht. Een heidensvereerde boom werd gekerstend door er een beeld van een paus tegen te hangen, wat dan ook de verering van die paus meebracht. Dat St.-Cornelius op het Begijnhof ook vereerd werd, moet zeker niet verwonderen, als men weet, dat de paters Dominikanen reeds vroeg als geestelijke leiders en verdedigers van de begijnen gefungeerd hebben.

In 1672 was St.-Cornelius bewoond door Joe. Sara Cremers, vermoedelijk verwant aan pastoor Theodorus Cremers (1625-1664).

Op 3-10-1748 werd St.-Cornelius gekocht voor drie levens door Joanna van Santvoort, ° Antwerpen en geprofest op 9-5-1745, mits 400 gld. met daarbij nog merkelijke reparaties'. Hiervan genoten eveneens Catharina en Joanna van der Smissen: Catharina (Maria), ° Antwerpen, 25 j. oud geprofest op 29-7-177e. in 1798 als overste genoteerd, en Joanna (Isabella), 2R j. oud geprotest op 8-7-1781. Deze laatste woonde er nog als "proprietaire" in 1815. Als "Sous-locataire" noteerde men er Reine Cannart d'Amale (= Hamale), ° Lier, denkkelijk verwant aan van Canaert d'Hamale, die in het Hof van Gistel aan de Berlaarse-straat heeft gewoond. (cfr. 1 Land van Rijen, jg. 17, p. 69).

Later werden er opeenvolgend nog twee priesters geciteerd: de heer Nikolaus Spooriberg in 1863 en de heer Caluwaerts in 1877.

Thans woont in St.-Cornelius de enige juffrouw begijn, die het Begijn-hof nog rest, Victorine Em. Van der Streeck, ° Oudegem 22-2-1899.

B2. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St. Margaretastraat 3,5

Z.g. "O.-L.-V.-van-Zeven-Weeën" en "St.-Cornelius". Twee gelijkaardige breedhuizen van elk drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), met kern uit XVII. Later aangepaste, bepleisterde en verankerde lijstgevels op grijsgeschilderde plint en voorzien van rechth. muuropeningen. Nr. 5 met bewaarde moer- en kinderbalken op sloffen (289).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat

St.-Margaretastraat 5

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail voorgevel met zichtbare muurankers, schrijnwerk eerste verdieping,

Fig.03. Detail raam eerste verdieping achtergevel

Fig.04. Detail metalen scharnieren achtergevel

Fig.05. Zicht achtergevel en tuinberging vanuit tuin GR03

Fig.06. Ommuurde tuin met tuinberging en aanbouw

Fig.07. Detail waterpomp

Fig.08. Detail houten deur met metalen beslag aan tuinberging

Fig.09. Detail houten schrijnwerk en lantaarn aan tuinberging

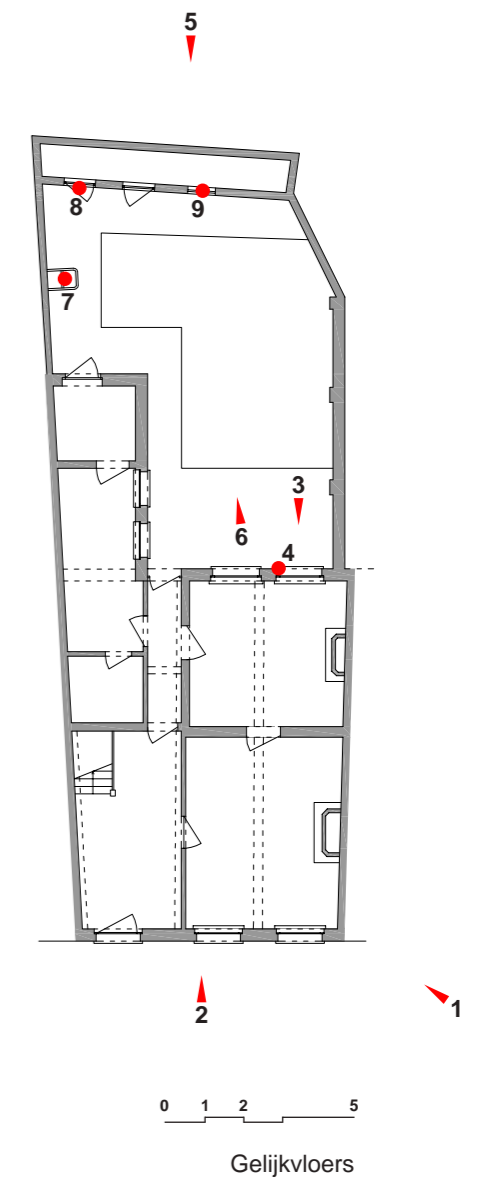

Fig.01. Detail schouw links achtergevel

Fig.02. Aanbouw in metselwerk

Fig.03. Achtergevel aanbouw

Fig.04. Detail schouw SM01

Fig.05. Zicht op plat dak aanbouw met lichtkoepels

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 210

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Wingaert des Heeren

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 126 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 69 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 30 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 27 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

35) DE WYNGAERT DES HEEREN (St.-Margaretastraat 6 - W.K. 210).

Naar het Bijbels gezegde: 'Arbeiden in de Wijngaard des Heren'. Een begijnhof werd symbolisch als een Wijngaard des Heren voorgesteld of hiermee vergeleken. Hierbij wordt aan de Ps. LXXXIX, 15 herinnerd :

'O God, van uit de hemel zie op ons neder en aanschouwen bezoek dezen wijngaard'. (cfr. Biermans p. 101). Een latijnse oorkonde van 4 juli 1274, ter bescherming van het Lierse Begijnhof, door Jan I, hertog van Lotrijk en Brabant, vangt aan met de woorden: 'Ne vulpes effodiant vineam Domini' of m.a.w. 'Opdat de vossen de Wijngaard des Heren niet zouden verwoesten'; met de vossen bedoelde men destijds de ketters (cfr. De Begijnhoven, door L.J.M. Philippen, p. 99).

In 1672 was de *Wyngaert des Heeren* bewoond door *Catharina Schats of Schatten*.

In 1695 werd *Elisabeth Schatten* genoteerd. Hoogst waarschijnlijk wa-ren beide begijntjes verwant aan *Joannes Schatten*, ° Antwerpen en pastoor van het Begijnhof (1666-1674). Zekere Gaspar Schatten werd op 22-4-1675 eigenaar van 'den Nieuwen Hoff' aan de Begijnhofstraat, thans de huizenrij rechts van de straat tegenover de Begijnhofmuur, vanaf de Kan. Davidlaan tot tegen de vestwandeling.

In 1748 woonde er *Catharina Taymans*, ° Boechout, geprofest op 24-10-1723; samen met nog twee inwonende personen, terwijl het huis 5 'aertsteden' telde.

Op 20-5-1763 werd de *Wyngaert des Heeren* verkocht 'voor 't leven' aan twee begijnen: *Maria Elisabeth Matheysens*, ° Antwerpen, geprofest op 6-7-1749 en *Anna Maria van der Stappen*, insgelijks ° Antwerpen, geprofest op 25-8-1760, † 7-2-1814; dochter van Jean en Helena Lauwers. Beide begijnen resideerden er nog in 1800. Na hun overlijden werd het huis eigendom van Gast- en Godshuizen.

In 1816 werd de *Wyngaert des Heeren* bewoond door Jouf. *van Parijs*, *kosteresse*, die vanwege Gast- en Godshuizen het huis 'gratis in gebruik' had.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

***Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 132**

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 6, 8

Resp. z.g. "De Wijngaert des Heeren", modo "H. Familie" en "St.-Bruno". Breedhuizen van resp. vier en drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (resp. kunstleien en Vlaamse pannen), uit XVII. Van de straat afgescheiden door voortuintjes en witgekalkte bakstenen muur op gepikte plint met vernieuwde korbogdoorgangen. Lijstgevels van bak- en zandsteen, gemarkeerd door lange muurankers en beschilderde muurbanden; bewaarde kruisko zijnen onder wigvormig ontlastingssysteem op de begane grond van nr. 6; voorts aangepaste vensters met geprofileerde bovendorpels. Nr. 6: korbogdeur in beschilderde omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; rechth. betralied bovenlicht. Centraal getrap dakvenster met korbogluik in zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten, onder balkgat.

L.zijgevel van nr. 6: gecementeerd met schouderstukken (291).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000067

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Begijnhofkerk

Beschrijving: Hoofdstraat van het Begijnhof, die de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnvest. We zien hier enkele woningen van de straat afgesloten door voortuintjes. De straat biedt een gevarieerde doch eenvoudige bebouwing. De Sint-Margaretakerk domineert evenwel het straatbeeld.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

**C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie
Monumentenwacht Antwerpen**

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 07

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 153

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Huis van de Costersen

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 141 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 68 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 32 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 41 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

20) HUIS VAN DE COSTERSEN (Kosteressen) - (St.-Margaretastraat 7 - W.K. 153).

Tot 1798 was dit huis de woning voor de begijntjes, aan wie het ambt van kosteres of hulpkosteres was opgedragen.

In 1672 noteerde men hier *Willemeyntken Ooms*, d.i. Oem, een begijntje van Nederlandse oorsprong en edele afkomst (cfr. 77 - St.-Sara).

In 1691 woonde er *Joe. Do Clerck*, blijkbaar *Juf. Catharina De Clerck Groodt Meestersse van desen hove sterft den 20 Februarii 1718 B.V.D.S.* Grafsteen op het hoogkoor, bijna Geheel verscholen onder het moderne altaar, eerste van links (cfr. Mast & Cox p. 145).

In 1749 was het *Huis van de Costerssen* bewoond door *Anna Maria Van Weert*, ° Wouw, 19 j. oud geprofest op 10-5-1716 en † 26.9.1776. Men telde er toen 6 bewoners en 1 boven de 7 jaar, die gebruik maakten van 4 'aertsteden'.

In 1800 noteerde men er *Elisabeth Dens*, ° Borsbeek, 31 j. oud geprofest op 11-7-1790, dochter van Joannes Baptista en Maria Snoeckx. Het huis is weer eigendom van het Begijnhofbestuur en draagt thans de naam van *St.-Felicitas*, moeder van de H.H. Zeven Broeders, martelares in 150. Feestdag: 23 november.

B2. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 7

Voormalig "Huis van de Costerssen", thans z.g. "St.-Felicitas". Tot 1798 woning voor de begijnen, met als functie kosteres of hulpkosteres. Breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen) met dakvenster, uit XVII. Verankerde lijstgevel geritmeerd door gecementeerde plint en muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen in gecementeerde omlijsting. Dakvenster met houten luik in zandstenen omlijsting met lateiconsooltjes (292)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000116

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat

Beschrijving: De hoofdstraat van het begijnhof vormt de verbinding tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. Haaks hierop liggen een aantal kleine straatjes vooral in de richting van het water (huidige Grachtkant). De straat biedt een gevarieerde doch veelal eenvoudige bebouwing. Zuster Agnes, het laatste Lierse begijntje, woonde in het huis "de Heilige Cornelius" op nr 5 vlak over de kerk.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10135/1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Straatgevel

Fig.02. Detail straatgevel: dakkapel

Fig.03. Detail straatgevel: voordeur

Fig.04. Detail straatgevel: raam rechts begane grond

Fig.05. Zicht op achtergevel en bijgebouw vanuit tuin

Fig.06. Achtergevel en bijgebouw

Fig.07. Detail achtergevel: Luik en raam zolderverdieping

Fig.08. Detail achtergevel: raam begane grond

Fig.09. Detail achtergevel: raam niv +1

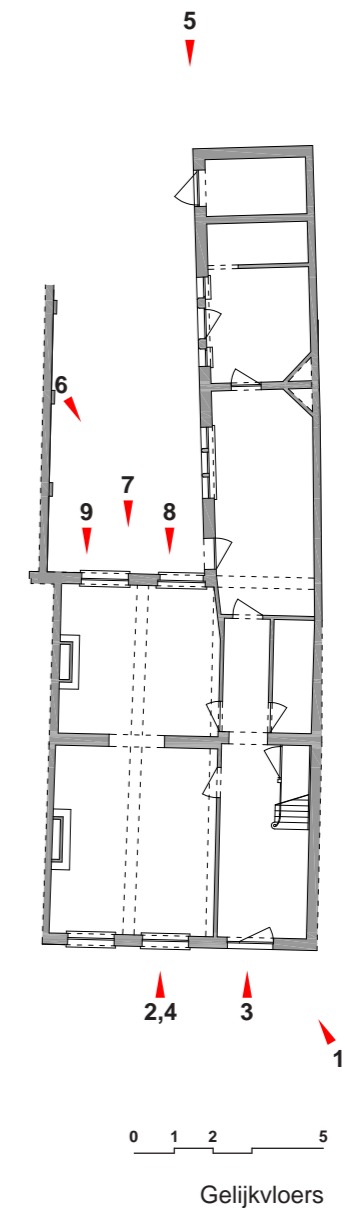

Fig.01. Achtergevel en bijgebouw

Fig.02. Detail bijgebouw: deur naar keuken

Fig.03. Detail bijgebouw: deur naar keuken

Fig.04. Bijgebouw

Fig.05. Detail bijgebouw: schouw

Fig.06. Detail achtergevel: schouw en verankering niv +2

Fig.07. Detail achtergevel: lateiconstructie raamopening

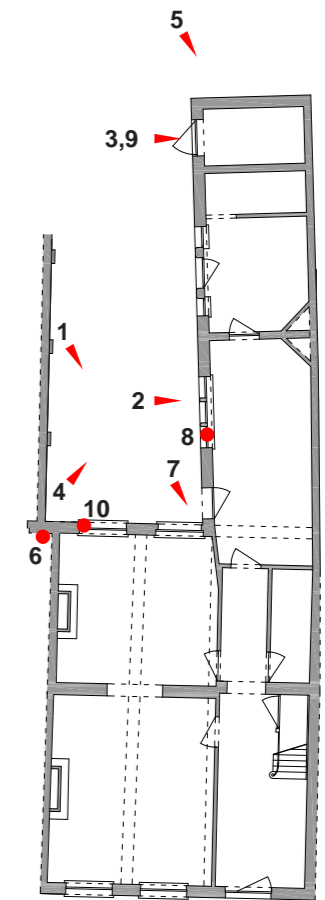
Fig.08. Detail achtergevel: verwerking metselwerk

Fig.09. Detail bijgebouw: boog boven deuropening

Fig.10. Detail achtergevel: omlijsting raamopening

0 1 2 5

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 08

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 211a

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Bruno

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 120 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 63 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 12 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 45 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

36) St.-BRUNO (St.-Margaretastraat 8 - W.K. 211a);

De H. Bruno, stichter van de Kartouizerorde, ° Keulen ca. 1032, moest wegens uitgebrachte kritiek in 1076 vluchten uit Reims, waar hij aartsbisschoppelijk kanselier was. Hij vestigde zich in een wilde streek bij Grenoble: 'la Chartreuse'. In de 17de en 18de eeuw werden de Kartouizers, naar het Latijn "Cartusia", te Lier echter naar het Frans "Chartroisen" genoemd. De H. Bruno stierf in 1101. Feestdag: 6 oktober.

Het Kartouizerklooster werd te Lier gesticht in 1581 en bij decreet van Jozef II, dd. 17 maart 1783, afgeschaft; de gebouwen werden later gesloopt. Men telt thans in de buurt de Kartouizersvest en vroeger ook de Kartouizersstraat (nu Parel- en Kantstraat) met de Kartouizersvelden (nu kerk v.h. H. Kruis, Renaat Veremansplein, Rijksmiddelbaremeis-jesschool. en omgeving).

In 1672 noteerde men in *St.-Bruno* de begijn *Suzanna de Haeze*. In 1691 woonde er ook *Adriana de Haeze*, die op 20-2-1685 met *Gertrudis van den Bossche*, beide 'hofmeesteressen', samen met pastoor *An-dreas Lambrechts de Hofstad van schepenen Bogaerts* hebben gekocht. (cfr. 3de vergroting),

In 1749 was *St.-Bruno* bewoond door *Clara van de Sande* of *Van Sandt*, vermoedelijk betreft het hier *Maria van Sant*, ° Kessel, geprofest op 24-8-1727 † 13-1-1773. Grafsteen: middenbeuk, 5de rij rechts. Het huis telde in 1749 drie bewoners en evenveel "aertsteden".

Op 3-2-1773 werd het huis verkocht, "voor haer leven", mits 900 gld. aan *Cornelia Francisca van Ishoven*, ° *Herentals* (Herendalensis), 21 J. oud geprofest op 22-8-1762, † 24-2-1826.

Na haar overlijden werd *St.-Bruno* het eigendom van Gast- en Gods-huizen en daarna op 7-4-1826 verhuurd aan *d'heer van Issenhoven* voor 35 gld. per jaar. Niet voor lang echter, want op 28-3-1828 werd het huls verhuurd aan Jouv. *Maria van Lith*, ditmaal voor 50 gld die men later, in 1846, bepaald in *St.-Dorothea* telde.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 6, 8

Resp. z.g. "De Wijngaert des Heeren", modo "H. Familie" en "St.-Bruno". Breedhuizen van resp. vier en drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (resp. kunstleien en Vlaamse pannen), uit XVII. Van de straat afgescheiden door voortuintjes en witgekalkte bakstenen muur op gepikte plint met vernieuwde korbogdoorgangen. Lijstgevels van bak- en zandsteen, gemarkeerd door lange muurankers en beschilderde muurbanden; bewaarde kruisko zijnen onder wigvormig ontlastingssysteem op de begane grond van nr. 6; voorts aangepaste vensters met geprofileerde bovendorpels. Nr. 6: korbogdeur in beschilderde omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; rechth. betralied bovenlicht. Centraal getrap dakvenster met korbogluik in zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten, onder balkgat.

L.zijgevel van nr. 6: gecementeerd met schouderstukken (291).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000067

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Begijnhofkerk

Beschrijving: Hoofdstraat van het Begijnhof, die de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnvest. We zien hier enkele woningen van de straat afgesloten door voortuintjes. De straat biedt een gevarieerde doch eenvoudige bebouwing. De Sint-Margaretakerk domineert evenwel het straatbeeld.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

**C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie
Monumentenwacht Antwerpen**

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht op voorgevel vanuit raam SM23

Fig.02. Berging aan achtergevel met houten schrijnwerk

Fig.03. Houten deur in berging voorgevel

Fig.04. Binnenkoer met zicht op achtergevel OK01

Fig.05. Detail houten schrijnwerk in voorgevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 09

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 154

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Trouw Van St. Joseph

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 3

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 388 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 116 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 13 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 259 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

21) DE TROUW VAN ST.-JOSEPH (St.-Margaretastraat 9 - W.K. 154).

Daar er niet de minste afbeelding of symbool van de vroegere huisnaam *De Trouw van St.-Joseph* bewaard is gebleven, valt het moeilijk de juiste betekenis hiervan weer te geven. Werd hiermede het huwelijk, de echtelijke trouw, de plichtsgetrouwheid of de trouwe zorg van St.-Jozef voor Jezus opvoeding bedoeld? Wie kan het nog juist zeggen! Een voorstelling van St.-Jozef met het kind Jezus aan zijn zijde, aan de hand of op de armen zal wel de meest waarschijnlijke geweest zijn; deze komt in de kunst het meest voor.

In 1672 werd *De Trouw van St.-Joseph* bewoond door *Catlijn (Catharina) Schaep*, zeer waarschijnlijk verwant aan het prominente begijntje *Margareta Schaep*, 'kerckmeestersse' die toen in de Pompstraat resideerde. (cfr. 72 - St.-Felix).

Vanaf de jaren 1691 tot na 1728 noteerde men in *De Trouw van St.-Joseph* opeenvolgend *Catharina* en *Margareta Rombaut*. De eerste heette in werkelijkheid *Maria Catharina* en allebei werden ze *Rombauts* genoemd, in plaats van kortweg *Rombaut*, de vroegere vadersnaam. De scribentenontvangers van de XXste Penningen hechtten niet veel belang aan de schrijfwijze van de namen; het was voor hen voldoende dat er betaald werd en hiervan notitie was gehouden. De belastingen op de XXste Penningen werden destijds niet in ontvangst genomen door bedienden op het stadhuis, maar door solvabele poorters die vooraf de 'rechten op ontvangst' van de stad voor een globale som hadden gepacht, zoals nu de foorkramers hun staanplaatsen op de Grote Markt bij opbod verwerven. Maar laat ons terugkeren naar het Begijnhof. In de Begijnhofkerk ligt een grafsteen in de linkerzijbeuk, 6de in de rij, waarop de volgende tekst voorkomt: *Maria Rombauts kerckmeestersse 12 jaeren / oudt 69 jaeren / sterft den 25 April/Anno 1705 / ende haere nichten / Margareta Rombauts / sterft den 28 Mey 1735 / out 66, Meestersse van de Infirmerye / 10 jaeren ende/ Ester van Issoven sterft den / 11 9ber 1737/ begyntiens van desen hove. / Bidt voor de sielen.* In het boek van de overlijdens, tussen de jaren 1728-1743, betitelde 'pastoor Borrens' *Margareta Rombauts* als 'Domicella' vrouwelijk voor Dominus = Heer), wat de mogelijkheid inhoudt dat ze van voorname afkomst was; meer kon er van deze drie begijntjes niet achterhaald worden. Vermoedelijk heeft *Ester van Issoven*, bij haar overlijden genoteerd als *Heister van Ishoven*, hier bij samen ingewoond.

Kort na het overlijden van *Domicella Rombauts* is de *Trouw van St.-Joseph* het eigendom geworden van *Margareta Van Tichelt*, † 14-5-1779, die in 1733 reeds als gebruikster genoteerd werd. In 1749 telde men er 4 bewoners met evenveel 'aertsteden'.

In 1763 werd evenwel het huis verhuurd aan zekere *Juf. Rosa*, die met twee andere naamgenoten *Rosa* in 1800 en 1803 samen in *St.-Sara* woonde. Op 8-3-1782 werd de *Trouw van St.-Joseph* gekocht, mits 700 gld., 'voor

byde hun leven' door *Maria Catharina en Maria Theresia van der Sluysen. Maria Catharina (Begga)*, ° Antwerpen, 26 j. oud geprofest op 9-8-1781, † 9-9-1817. dochter van Joannes Josephus Carolus en Maria van Seebroek, *Maria Theresia*, ° Maastricht 21-9-1747, 26 j. oud geprofest op 4-7-1773, † 3-12-1822, dochter van Jan Godefried en Maria Isabella Quinto.

Deze begijnen, hoogst waarschijnlijk nichten, werden in de 'Naamlijst der begijnen ten dage der vernietiging (opheffing) van het Begijnhof door het Fransche Republiek' als *van der Slusse* genoteerd 'volgens staat opgemaakt op 3 Ventose jaar 6 (21-2-1798) door de Commissarissen Yernaux en Verbeelen' (cfr. Mast & Cox p. 298). Er werden hierbij eveneens verkeerde professedata geciteerd: resp. 9-9-1780 en 6-6-1773.

In 1816 noteerde men er nog altijd de twee voornoemde begijnen met daarbij een derde, zuster van *Maria Theresia: Maria Josepha van der Sluysen*, 63 jaar, ° Bergen in Henegouwen 7-10-1752, † 28-2-1824, waarvan men de ouders ditmaal Jan Godefried de heussen de van der Sluysen en Maria Isabella Quints noteerde. Ze werd hierbij een 'gewezen begijn te Antwerpen' genoemd. De begijnen *van der Sluysen* waren volgens de laatste aanduiding der ouders van adellijke afkomst. Aan de genealogen dit verder uit te diepen.

Na het overlijden van de voornoemde begijnen werd de *Trouw van St.-Joseph* het volle eigendom van Gast- en Godshuizen. De voornaamste begijn die men er nadien heeft gekend, is zonder twijfel de hofmeesteres *Juliana Catharina Batkin*, ° Antwerpen 22 Vendemiaire XIII (14-10-1804), † 14-2-1868, dochter van Daniël Heinricus en Ursula Anna Catharina Mols.

Omstreeks 1839 zijn er *verscheyde en ook buitengewoone veranderingen in dit huys gedaen op verzoek van (genoemde) Jouf. Batkin*. Vermoedelijk heeft het huis hierdoor zijn huidig voorkomen en indeling verkregen. Nadat in het begin van 1845 *Jouf Batkin*, eigenares van *St.-Begga, een erve W.K. 155* (eertijds het eerste huis links van de Pompstraat) had laten afbreken en de erve bij schenking 'onder levenden' aan het Bestuur van Gast- en Godshuizen had overgedragen, is deze samen met de erven van de huizen W.K. 156 (St.-Felix) en W.K. 1~7 (St.-Arnoldus) aan de *Trouw van St.-Joseph* toegevoegd en als tuin hierin opgenomen. In zijn geheel bij *Notariële Akte (Notaris Van Cauwenberg) dd. 22-12-1845 verhuurd aan genoemde Jouf. J.C. Batkin voor eenen termijn van 60 jaren te beginnen op 22-12-1845 a 250 fr. boven den onderhoud en de lasten en zal komen te eyndigen op den (ver)valdag die op het overlijden van Juf. Batkin zal volgen*. De aangehaalde overeenkomst zou evenwel na het overlijden van *Juf. Batkin*, volgens het register van Gast- en Godshuizen definitief einde hebben genomen op 22-5-1868.

Op 1-6-1868 werd de *Trouw van St.-Joseph* opnieuw door het Bestuur verhuurd voor 250 fr. aan *Juf. Anna de/la Faille*, begijn die we in *O.L.V. van Zeven Weeën* (18) hebben leren kennen.

Kort na W.O. I hebben de *Eerw. Zusters Ursulinen* dit huis een tijd in gebruik gehad, vermoedelijk om de weergekeerde zusters van na de vlucht te herbergen, daar hun kostschool aan de Kolveniersvest in 1914 was uitgebrand.

Omstreeks 1924 werd de *Trouw van St.-Joseph* bewoond door de vooraanstaande en bekende familie *Leo Roels-Nauws*, destijds 'schoolopziener' van het 'schoolkanton Lier' (cfr. De man met het Krijtje door L. Roels). De laatste jaren was het huis bewoond door de bekende Lierse kunstschilder *Joannes Frans Ros-Van Rompay*, ° Lier 2-9-1883, † 10-11-1968. Hij penseelde op een meesterlijke wijze menig tiers kerkinterieur van de St.-Gummarus- en St.-Margarethakerk in talrijke kunstvolle schil-derwerken.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 9

Z.g. "De Trouw van St.-Joseph". In XIX b erven van voormalige huizen I. in de Pompstraat nl. St.-Begga, St.-Felix, St.-Joris en St.-Arnoldus (Grachtkant) ingepalmd als tuin.

Breedhuis van vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), opklimmend tot XVII doch volledig aangepast ca. 1839. Hoekpand met bepleisterde en verankerde lijstgevel op arduinen plint. Rechth. vensters, beneden beluikt, op arduinen lekdrempels. Rechth. deur in vlakke beschilderde omlijsting onder geprofileerde druiplijst. Aflijnende houten kroonlijst.

Eenvoudige bakstenen zijpuntgevel r. op gepikte plint en met muur- vlechtingen. In top rechth. muuropening met houten latei en arduinen lekdrempel onder zandstenen balkgat.

R. ernaast: verankerd bakstenen aanbouwsel van twee trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen) met rechth. muuropeningen en gecementeerde zijgevel. Aansluitend aanbouwsel onder lessenaarsdak (Vlaamse pannen) met rechth. deur, waarop vermelding "De Vlucht naar Egypte".

Tuin omgeven door witgekalkte muur op gepikte plint met afdekking van Vlaamse pannen (293).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000116

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat

Beschrijving: De hoofdstraat van het begijnhof vormt de verbinding tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. Haaks hierop liggen een aantal kleine straatjes vooral in de richting van het water (huidige Grachtkant). De straat biedt een gevarieerde doch veelal eenvoudige bebouwing. Zuster Agnes, het laatste Lierse begijntje, woonde in het huis "de Heilige Cornelius" op nr 5 vlak over de kerk.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel met muurankers zichtbaar

Fig.02. Achtergevel met bijgebouw

Fig.03. Aansluiting achtergevel op zijgevel SM07

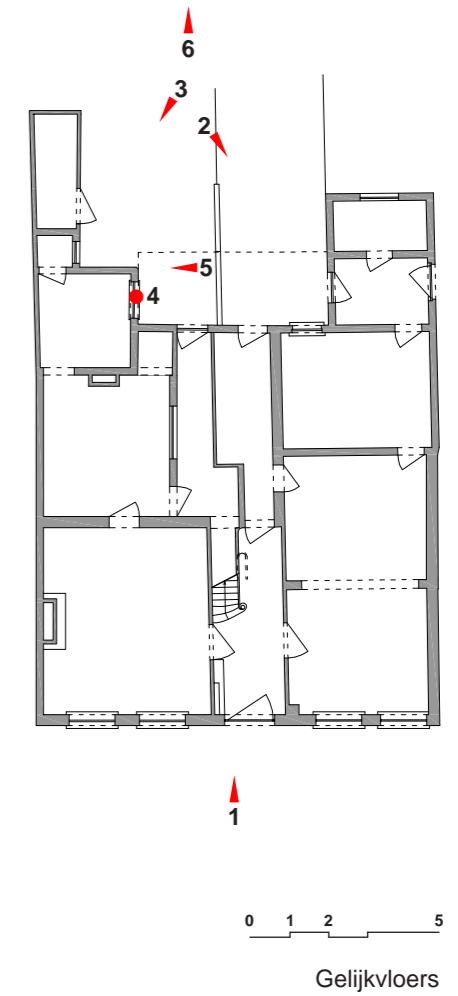
Fig.04. Houten schrijnwerk in aanbouw

Fig.05. Zicht op bijgebouw in metselwerk

Fig.06. Tuin richting Grachtkant

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 10

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 211b

A.04. Eigenaar: O.C.M.W

A.05. Huisnaam: De Dry Coningen

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 107 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 60 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 16 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 31 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

37) DE DRY CONINGEN (St.-Margaretastraat 10 - W.K. 211 b.).

'De drie Koningen' of 'Wijzen uit het Oosten' die na het zien ,van de ster naar Bethlehem trokken en daar het Kindje Jezus als koning der Joden aanbaden. De drie Koningen heetten volgens de overlevering : Caspar of Gaspar, Melchior en Balthazar. Feestdag : 6 januari.

In 1673 was *de Dry Coningen* bewoond door *Christina Gottiers*.

In 1695 noteerde men er *Catharina en Isabella De Pooter*.

In 1728 en 1754 kende men er *Joanna Maria Janssens*; het huis telde toen 4 "aertsteden" met slechts 2 bewoners.

In 1763 woonde er Jouf. *Mathyssens*, die hetzelfde jaar nog de *Wyn-gaert des Heeren* betrok.

In 1778 werd de *Dry Coningen* als ledig geciteerd en is klaarblijkelijk nadien gesloopt.

Op het oorspronkelijke kadasterplan van 1828 vindt men de erven van *de Dry Coningen* als een tuin weergegeven, evenals de erven van het daarachter gesloopte huis de *H. Dryvuldigheid* aan de Nieuwstraat (nu Symforosastraat). Op sommige prentkaarten kan men nog de sporen van de afbraak merken op de zijgevels van beide aanpalende huizen. Als we ons niet vergissen, is het huis de *Dry Coningen* pas in 1938 herbouwd, men kan er het nieuwe nu nog aflezen.

B.01.022. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 10

Z.g. "De Dry Coningen". Oorspronkelijk pand vermoedelijk gesloopt in XVIII d. Neotraditioneel breedhuis van bak- en zandsteen, van ca. 1938. Van de straat afgescheiden door voortuintje (294)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Sint-Margaretastraat 10

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel en ommuring koer

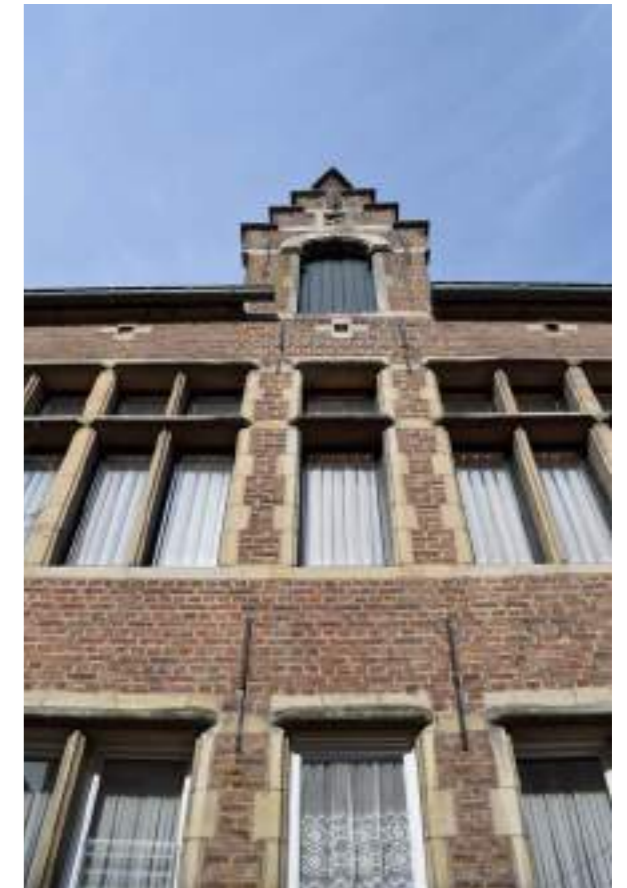

Fig.02. Detail voorgevel

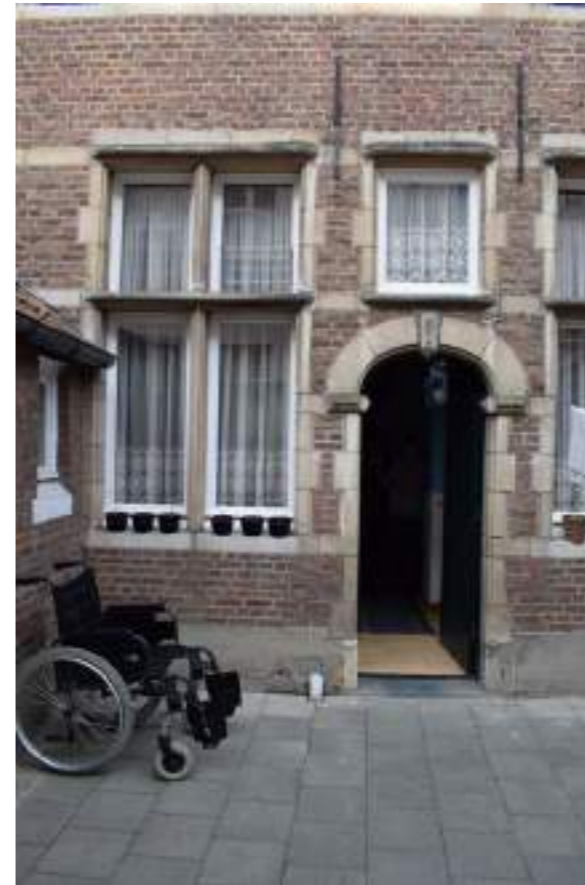

Fig.03. Voorgevel met stenen raamomlijsting

Fig.04. Detail metselwerk voorgevel

Fig.05. Binnenkoer met houten deur naar St.-Margaretastraat

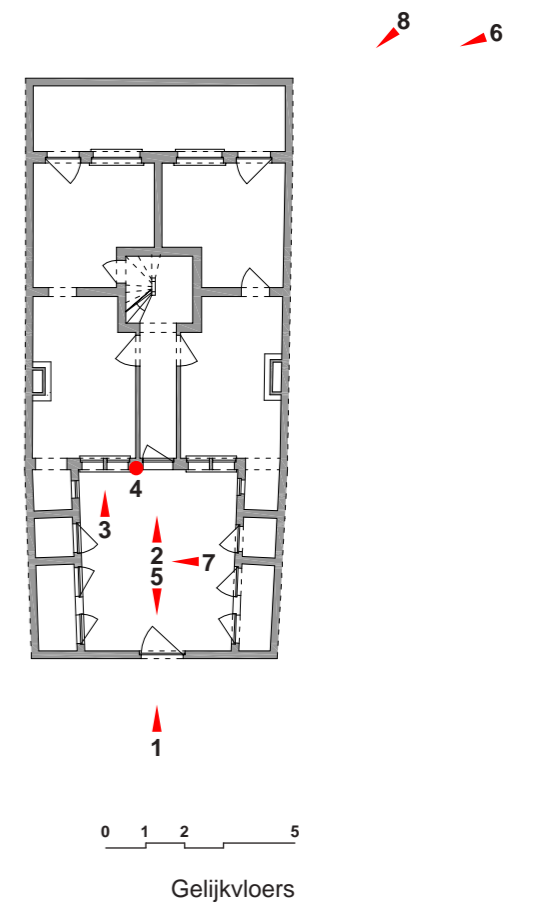
Fig.06. Zicht vanuit SYM05 op achtergevel

Fig.07. Aanbouw in metselwerk, houten schrijnwerk met metalen beslag

Fig.08. Zicht op golfplaten dak van aanbouw

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 11

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 198

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Onbevleete Ontvangenis

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 3

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 196 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 96 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 14 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 86 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

22) DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS (St.-Margaretastraat 11 -W.K. 198).

De R.K. kerk houdt voor, dat Maria, de moeder van Jezus, door een bijzonder voorrecht en ten opzichte van de verdienste van Christus nooit met de smet der erfzonde werd bevlekt. Deze leerstelling is op 8 december 1854 door paus Pius IX afgekondigd en als een dogma der R.K. kerk aangenomen. Feestdag: 8 december.

In 1672 noteerde men in de *Onbevleete Ontvangenis* het begijntje *Joe. Geertruyt van den Bossche*, die op 20-2-1685 de *Hofstad van Melchior Bogaerts* (Kalvarieberg) mee had aangekocht, zoals hiervoor reeds werd aangehaald.

Omstreeks 1691 was het huis bewoond door *Juf. Catharina Matthyssens*: "Kerckmeestersse 27 jaeren, out 88 jaeren, begyntien 68, sterft den 20 April 1732". Grafsteen: rechterzijbeuk 4de rij links.

In 1732 woonde er *Juf Maria (Elisabeth) de Prost*, ° Duffel, 24 j. oud geprofest op 9-8-1694 en † 30-9-1737; bij haar overlijden *Magisteris Juventum* (meesteres van de jeugd) genoemd. Grafsteen: rechterzij-beuk 11 de rij rechts. *Juf. de Prost* kan een voorloper genoemd worden van de latere *Juffrouw Wappers*.

In 1748 telde men er *Catharina Theresia Matthyssens*, ° Antwerpen ca. 1688, geprofest op 8-9-1715 en † 24-10-1750, samen met nog 6 andere personen, die gebruik maakten van 6 "aertsteden". Zeer waarschijnlijk behoorden hierbij de "4 gesusters begyntiens" *Van (den) Nieuwenhuysen*", ° Antwerpen en respectievelijk geprofest: "*Maria Isabella* (1728), *Joanna Theresia* (1744), *Anna Maria* (1746) en *Magda-lena Rosa Catharina* (1756), waarvan de namen insgelijks samen voor-komen op de grafsteen van de hogervermelde *Juf. Catharina Matthyssens*.

Op 17-11-1767 werd de *Onbevleete Ontvangenis* gekocht voor haar leven mits 650 gld. door *Anna Maria Van Eester*, ° Lier 1733, 27 j. oud geprofest op 14-7-1760. Na haar overlijden werd het huis eigendom van Gast- en Godshuizen (C.O.O.).

Op 1-9-1829 werd de *Onbevleete Ontvangenis* verhuurd: eensdeels voor 18,85 gld. aan *Jout. Maria Catharina Joanna Oeyen*, ° Antwerpen 8-11-1777, 30 j. oud geprofest op 8-9-1807 en anderdeels voor 17,14 gld. aan *Juf. Joanna Maria Josepha Reynwit*, ° Antwerpen 9-8-1759 en bij haar overlijden op 22-12-1836 "in haer wooning" als "beggyn" genoteerd.

Nog voor dit overlijden, op 7-12-1836, werd *heel het huys verhuert aan Jouf. Maria Catharina Carolina (Bernardina) Wappers, onderwijster*.

°Antwerpen 25-11-1775. † 8-9-1848, voor 110 fr. ende lasten, alsmede den *onderhoud der pomp, in te gaan 25-12-1836*. Deze hield het huis in huur tot op 25-3-1848, toen ze verhuisde naar *St.-Romualdus* (Oud-Kerkhof 3). aan haar *verhuert voor 90 fr. en de lasten benevens den onderhoud en op conditie van geene school te houden*. Deze *Juffrouw Wappers* moet zonder

enige twijfel vereenzelfd worden met de 'Mamesel' uit de "Oordjesschool" in "ernest Staas Advocaat, Schetsen en Beelden door Tony" (1874), beschreven als volgt: *Me dunkt, ik zie de lange juffrouw Monnier nog op den dorpel staan met haren grooten schuithoed op, haar gebloemd kleed aan, en haar geducht reglet in de hand, toen ik schuchter en bloode, vastgeklampt aan den mantel van Tante, den gebrekkigen trap opstapte*. Terwijl hij ze thuiswees op den hoek van het *Hemdsmouwken*, - *schilderachtige naam voor een Begijnhofstraatje! - in een vervallen huisje met kleine ruitjes, vooruitspringend dak, en bouwvalligen arduinen trap, een soort van gesticht, dat zij haar "établissement pour / éducation des deux sexes" noemde*. Ernest Staas, alias Anton Bergmann, ° Lier 29-6-1835, had voor de verhuis van *Juffrouw Wappers* in 1848 naar *St.-Romualdus* reeds bepaald met "excellentie" de afdelingen van haar "Etablissement" doorlopen. Zelfs de *School Ledoux-Mannekens* en de *Burgerschool* van de ervaren onderwijzer J.A. Van Rompay achter de rug. Hij volgde toen al ongetwijfeld de *Latijnse School* aan de Mosdijk (nu nrs. 12, 13 en 14).

Naer gedane groote verbetering is voornoemd huis op 20 Juny 1849 verhuurt aen Jouff. A. C. Josepha Rigouts, schoolongerwijster mits 120 fr. boven de grondlasten en onderhoud van de pomp. Deze verhuisde evenwel reeds in 1853 naar de *Oud-Pastorij* om daar tot 1860 les te geven. Zoals men ook weet was *Juf. Rigouts* reeds op 1-9-1826 begonnen met onderwijs te verstrekken op het Begijnhof in *St.-Maarten*. Op 28-4-1853 werd de gewezen "Oordjesschool" verhuurd aan de *Wed. Commers*. Op 22-8-1862 noteerde men er het adellijk begijntje *Juf. A. R, P. Della Faille*, ° Zandhoven.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 11

Z.g. "De Onbevleete Ontvangenis", modo "Huis neven het Hemdsmouwke". Breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII, doch aangepast in XIX. Bepoetste en verankerde lijstgevel op gepikte plint en voorzien van rechth. muuropeningen. Nagenoeg blinde bakstenen zijgevel met zandstenen hoekblokken; kleine rechth. muuropeningen met zandstenen latei en onderdorpel.

op de achtergevel: twee diephuizen met puntgevel. Lager diephuis I. gemarkeerd door houten luik in top; voorts rechth. venster met houten latei en lager aanbouwsel onder lessenaarsdak. R.puntgevel met muurlechtingen; rechth.vensters met arduinen lekdrempels en bewaard kloosterkozijn in top.

Bakstenen tuinmuur geritmeerd door steunberen en afgedekt door Vlaamse pannen (295)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000116

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat

Beschrijving: De hoofdstraat van het begijnhof vormt de verbinding tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. Haaks hierop liggen een aantal kleine straatjes vooral in de richting van het water (huidige Grachtkant). De straat biedt een gevarieerde doch veelal eenvoudige bebouwing. Zuster Agnes, het laatste Lierse begijntje, woonde in het huis "de Heilige Cornelius" op nr 5 vlak over de kerk.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Houten voordeur

Fig.03. Detail raam en muurankers in voorgevel

Fig.04. Detail zijgevel Hemdsmouwken met muur in metselwerk

Fig.05. Zicht op Hemdsmouwken vanuit verdieping

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 12

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 215

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Thecla

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 172 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 76 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 91 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

38) ST.-THECLA (St.-Margaretastraat 12- W.K. 215).

De H.- Thecla, bekeerlinge van de H. Paulus, werd te Iconium ter dood veroordeeld, maar op wonderbaarlijke wijze gered, ging zij met Paulus naar Antiochië. Zij werd er voor de wilde dieren geworpen en bleef nogmaals gespaard. Later is zij in haar slaap overleden. Feestdag : 23 september. In 1674 was *St.-Thecla* bewoond door *Catlijn Baetens*.

In 1695 noteerde men er *Cornelia van Praet*,

In 1749 werd de *Hoffmeestersse Agnes Parasiers* als eigenares-gebruikster aangewezen. Samen woonden er 6 personen met bovendien nog '2 personen boven 7 jaar', denklijk meisjes die een Begijnhof-school volgden. Het huis telde 6 "aertsteden",

Op 9-8-1758 werd *St.- Thecla* gekocht door de gezusters *Maria- Theresia* en *Antonia-Josepha Ferret*, voor beiden hun leven, mits 600 gld. met "consideratie".

In de "Legger van de XXe Penningen" van 1763 werd het huis heel potsierlijk als dit van de *Jouf. Frets* genoteerd; de schrijver betoonde hierbij maar weinig kiesheid! De Juffrouwen *Ferret* werden ° Antwerpen, resp. geprofest op 14-6-1746 en 20-9-1749. Beide zusters be-woonden het huis nog in 1803. Men telde er toen nog een derde zuster of nicht bij: *Maria Elisabeth Francisca Ferret*, ° Antwerpen 20-7-1744, 26 j. oud geprofest op 6-5-1770, † 2-8-1829; dochter van Jan Frans en Dymphna Isabella Geysels.

Na het overlijden op 16-3-1813 van de eerstgenoemde *Maria Theresia Ferret*, dochter van Cornelius en Maria Anna Peeters, is *St.-Thecla* het eigendom geworden van Gast- en Godshuizen en werd na 1820 ge-bruikt voor de dienst der *Arme school van het Begijnhof*.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 12

Z.g. "St.-Thecla", na 1820 gebruikt als "Arme School van het Begijnhof". Witgekalkt breedhuisje met voortuintje; drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII. Aangepaste muuropeningen; puntvormig dakvenster met houten luik (296).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000067

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Begijnhofkerk

Beschrijving: Hoofdstraat van het Begijnhof, die de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnenvest. We zien hier enkele woningen van de straat afgesloten door voortuintjes. De straat biedt een gevarieerde doch eenvoudige bebouwing. De Sint-Margaretakerk domineert evenwel het straatbeeld.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10748/2000 datum 04.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Voordeur

Fig.03. Voorgevel aan binnenkoer

Fig.04. Voorgevel aan binnenkoer

Fig.05. Achtergevel

Fig.06. Berging met dakconstructie

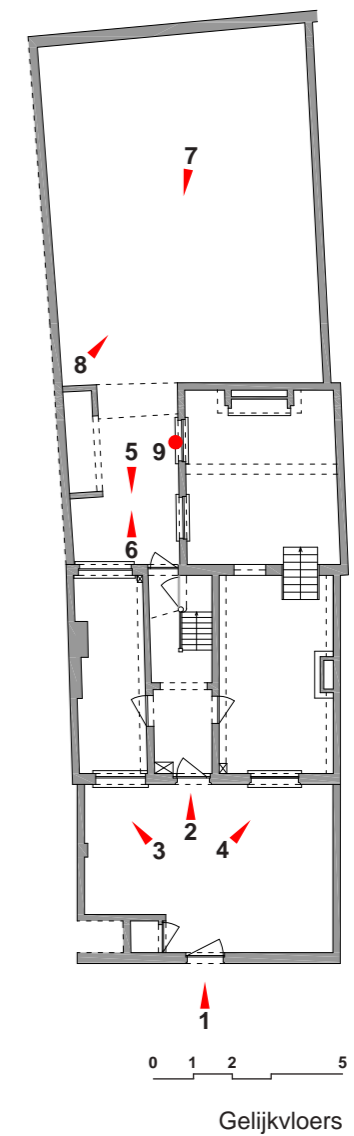
Fig.07. Achtergevel met zicht op dak SM14 links

Fig.08. Tuin met baksteenmuur grenzend aan Symforosastraat

Fig.09. Detail houten schrijnwerk in achtergevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 13

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 197

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Maria Magdalena de Pazzi
en De Goede Herder

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 6

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 172 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 104 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 9 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 59 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

23) MARIA MAGDALENA DE PAZZI en DE GOEDE HERDER (St.-Margaretastraat 13- W.K. 197).

Maria Magdalena de Pazzi, ° 1566 en † 1607 te Florence. Italiaanse Karmelietes. Feestdag: 29 mei.

Beide huizen vormen thans één groot huis. Blijkbaar heeft men *Maria Magdalena de Pazzi* gekend op de rechterhoek van het Hemdsmouwke, alwaar het zeer waarschijnlijk zijn toegang aan dit eigenaardig straatje heeft gekend, zoals de *Benedictie des Heeren* aan de Pompstraat.

In 1672 werd *Maria Magdalena de Pazzi* bewoond door *Margriet Van B(juchaut* of *Boeckhoudt* en omstreeks 1691 noteerde men er *Theodora van Ravensteyn*.

Van 1728 tot 1763 kende men hier *Maria Agnes Senoutzen*, waarvan men de grafsteen weervindt in de middenbeuk, 3de rij rechts.

In 1749 telde men er 2 personen met 5 'aertsteden'.

Op 18-1-1765 werd het huis gekocht 'voor haar leven', mits 465 gld door *Anna Theresia Wyckmans*, die 78 J. oud *Maria Magdalena de. PaLLi* in 1798 nog bewoonde.

De *Goede Herder* herinnert aan het H. Evangelie van de H. Joannes X, 11-16. De ware herder geeft zijn leven voor zijn schapen. Feestdag: 2de zondag na Pasen.

Een voorstelling van de Goede Herder (met zijn schapen) is afgebeeld op de voorgevel van de kerk van het H. Hart. naar het ontwerp van architect Flor. Van Reeth.

De *Goede Herder* werd in 1672 bewoond door *Elisabeth Buyckx* of *Buycx*, waarvan men de grafsteen aantreft vóór het hoogzaal, 8ste van links.

In 1691 noteerde men er *Magdalena Buycx*, die eerst vermeld staat op de grafsteen. Zij werd in 1695 opgevolgd door *Maria Gillis*, die in 1691 in *St.-Cornelius* werd genoteerd en op dezelfde grafsteen voorkomt. Na 1728 werd de *Goede Herder* bewoond door *Anna Maria Canel*, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 3-5-1699, † 1-1-1747. Grafsteen : middenbeuk, 2de rij links. Op dezelfde steen wordt ook haar zuster *Maria Francois Canel* vermeld, ° Gent, geprofest op 23-6-1720, † 12-4-1742.

Van 1748 tot 1778 noteerde men er *Catharina Andriessens*, ° Antwerpen, 21 j. oud geprofest op 9-11-1713, † 6-4-1781. Grafsteen: rechterzijde: Jk 7de rij rechts. In 1749 telde men in de *Goede Herder* 3 bewoners en 5 'aertsteden'.

Op 14-2-1794 kocht *Susanna Gouwi* het huis 'voor haar leven', mits 500 gld. Op 15-11-1842 heeft *Jouf. Gouwi* haar verdere rechten op de *Goede Herder* aan Gast- en Godshuizen afgestaan voor 600 fr. en een jaarlijkse rente van 163,26 fr. gedurende haar verdere leven. Tegelijk met dit huis deed zij afstand van een tweede, dat zij eveneens in het Hemdsmouwken bezat. Dezelfde dag werd de *Goede Herder* blijkaar met *Maria Magdalena de Pazzi* samen verhuurd aan *E. H. Adriaenssens* voor 195 fr. (cfr. Akte voor Not. Van Cauwenbergh).

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 13

Oorspronkelijk z.g. "Maria Magdalena De Pazzi" en "Den Goede Herder", thans één woning. Breedhuis van vier trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), in kern opklimmend tot XVII, doch met XIX-uitzicht. Gelijkaardige lijstgevel als nr. 11, doch met rechth. deur en bovenlicht met ijzeren roedenverdeling. Twee dakvensters met resp. houten luik en venster in zandstenen kwartholomlijsting met diamantkopimposten en -sluitsteen; bekronend balkgat (297)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St.-Margaretastraat

Sint-Margaretastraat 13

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10748/2000 datum 04.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Koer met aanbouw in metselwerk, houten schrijnwerk met metalen beslag

Fig.03. Achtergevel

Fig.04. Koer met houten deur naar Hemdsmouwken

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 14

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 216

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Isabella

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 88 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 15 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 24 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

39) ISABELLA (St.-Margaretastraat 14 - W.K. 216).

Isabella is een vleinaam, afgeleid van Elisabeth, vermoedelijk ontstaan door de kindertaal: Isabeth, Isabel(le), Isabella. Men telde vooral in de 18de eeuw vele Lierse vrouwen, die Elisabeth gedoopt, zich bij hun huwelijk ontpopten als Isabel(la); begijntjes die Elisabeth heetten, lieten zich ook graag Isabella noemen.

Elisabeth is de naam van de vrouw van Zacharias, moeder van Joannes de Doper en nicht van Maria. Uit het Hebreeuws vertaald: 'God is mijn eed'. Elisabeth en Isabella behoorden eertijds tot de meest gebruikte persoonsnamen, zelfs bij koninginnen en prinsessen. Feestdag: 5 november.

In 1672 was *Isabella* bewoond door *Elisabeth Aenvanck*. Zou bij deze soms niet de 'aanvang', de oorsprong, liggen van de huisnaam: het huis van Isabella. Deze naam vervaagde na haar overlijden, want in 1763 werd het huis enkel genoteerd als het 'Huis van ... Jouf.Pots' | *Barbara Pots*, ° Antwerpen, geprofest op 1-7-1759, 72 j. oud † 8-8-1791; dochter van Joannes en Joanna Cornelissens.

In 1749 kende men er *Maria Tresia Plesant* als eigenares en *Maria Verberckmoes* als huurster; het huis telde toen een gebruik van '3 aertsteden mits 1/4 ledigh'.

Bij de 'Verkoop van 1798' was *Isabella* bewoond door *Joanna Maria Dens*, ° Borsbeek, geprofest op 6-7-1795; dochter van Joannes en Anna Schoenssetters.

In 1846 noteerde men er *Maria Ludovica Huysmans*, begijn, 31 j., ° Antwerpen.

Op 13-8-1866 werd *Isabella* overgedragen aan de Kerkfabriek door Juf. *Theresia Heirmans*, begijn, volgens akte verleden voor Not. Van Acker.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 14

Z.g. "Isabella". Combinatie van witgekalkt diep- en breedhuisje op gepikte plint, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen), uit XVII. Punt- en lijstgevel van elk twee bouwl. met aangepaste rechth. muuropeningen. Klein voortuintje toegankelijk via eenvoudig korfboogpoortje (298).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St.-Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000067

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margaretastraat met de Begijnhofkerk

Beschrijving: Hoofdstraat van het Begijnhof, die de verbinding vormt tussen de Wezenstraat en de Begijnvest. We zien hier enkele woningen van de straat afgesloten door voortuintjes. De straat biedt een gevarieerde doch eenvoudige bebouwing. De Sint-Margaretakerk domineert evenwel het straatbeeld.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie

Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10748/2000 datum 04.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel met toegang tot binnenkoer

Fig.02. Toegang in zijgevel binnenkoer

Fig.03. Detail van zijgevel en hoek met muurankers

Fig.04. Achterbouw met houten schrijnwerk en terrasbeplanking

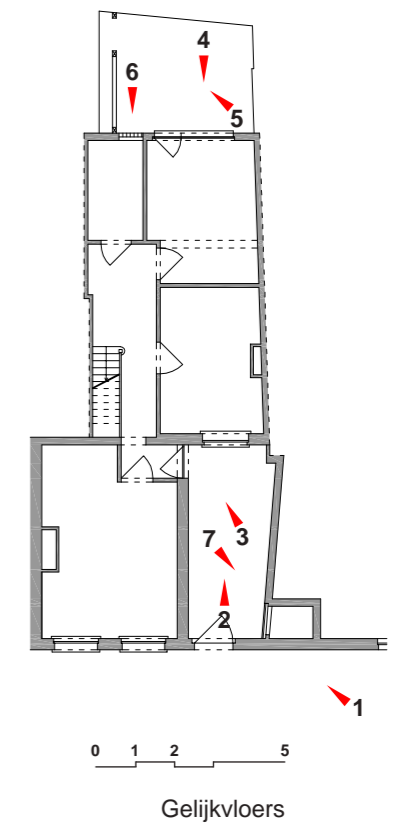
Fig.05. Detail raam badkamer in achtergevel

Fig.06. Bijgebouw met berging

Fig.07. Koer aan straatzijde met zicht op SM 19

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 15

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 194

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Rosalia

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 433 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 77 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 31 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 325 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

24) St.-ROSALIA (St.-Margaretastraat 15 - W.K. 194).

De H. Rosalia leidde, volgens een inschrift een kluizenaarsleven in een grot op de Monte Pellegrino (Italië), † 1166. Feestdag: 4 september. De eerste begijnen leefden eveneens in de geest van het kluizenaarsleven, vandaar dat vele oude begijnenwoningen door een ommuurd voortuintje van de buitenwereld afgesloten zijn.

In 1672 was *St.-Rosalia* bewoond door *Anna Swinnen*, † 2-7-1686. Grafsteen: vóór het hoogzaal 3de van links. Van ca. 1695 t.e.m. 1729 kende men er *Magdalena Van Deuren*, denkkelijk afkomstig van Berlaar, † 28-2-1729.

Nadien was het huis opeenvolgend bewoond door de gezusters *Catharina* en *Maria Magdalena Huysmans*, ° Mechelen, de laatste werd geprofest op 30-9-1725 en † 29-3-1784. In 1748 noteerde men er 2 personen en 2 (kind.) boven de 7 j., terwijl het huis 4 'aertsteden' telde. In 1763 en 1778 werd *St.-Rosalia* bewoond door *Maria Magdalena Huysmans*, ° Mechelen, geprofest op 30-9-1725 en † 29-3-1784.

Hierna volgde een akkoord op 21-4-1784 met de 'Post', d.w.z. met de twee hofmeesteressen, die met goedkeuring van de pastoor verantwoordelijk waren voor de verkoop of verhuring van de meeste begijnhofhuizen. *St.-Rosalia* is dan volledig 'nief uyt den grond opgebouwd', mits het recht van bewoning 'voor hun leven gedurende en daarnaer nog een familieleven, door de volgende drie nauw aanverwante begijnen, die nadien van *St.-Arnoldus* (58) naar *St.-Rosalia* overkwamen.

a) *Joanna (Theresia) Sanders*, ° Wouw 2-11-1730, geprofest op 28-6-1750 en † 21-6-1807.

b) *Elisabeth Sanders*, ° Wouw 2-10-1732, geprofest op 2-7-1752, overste in 1798 en † 27-12-1816, de laatste van de drie verwante begijnen en van het merkwaardig geslacht Sanders: dochters van Jan en Cornelia Vlaeminck.

c) *Adriana De Ram*, ° Bergen-op-Zoom 25-1-1753, geprofest op 20-8-1781 en † 18-10-1816; dochter van Christophel De Ram en Maria Sanders, die de oudste zuster was van de twee Lierse begijntjes Sanders, tantes dus van *Adriana De Ram*.

Is de familieband tussen deze begijnen zeker opmerkenswaardig, meer nog zijn de namen van deze drie Noordbrabantse dochters Sanders en De Ram merkwaardig te noemen, om de voorname familie-relaties die er later aan verbonden werden. Vele familieleden zouden zeer waarschijnlijk voor ons onbekend gebleven zijn of zouden zelfs geen Lierenaars zijn geworden, indien men deze begijnen of het Begijnhof te Lier niet had gekend.

Ongetwijfeld heeft men deze en andere begijnen nog te danken gehad aan Willem Sanders, ° Wouw 12-10-1700 en † 24-4-1783, die 50 j. 'pastoor-

confessor' der Zwartzusters te Lier is geweest en respectievelijk oom en grootoom was van de begijntjes *Sanders* en *De Ram*. Hij was de zoon van Jacob Sanders en Catharina Engelen, die de stamouders zijn van een talrijk nageslacht waarvan men vele leden te Lier en omgeving met ere heeft geteld.

Vermelden we vooreerst dat pastoor Willem Sanders als begever heeft gefungeerd van de voorname studiebeurs, gekend als de 'Fondatie Sanders', gesticht door Guilielmus-(Janssone) Sanders, ° Wouw 28-8-1644. pastoor te Nazareth (O.-VI.) en aldaar † 29-6-1726, oom van de voornoemde Lierse pastoor Willem Sanders. Deze laatste woonde te Lier aan de 'Groote Bril' in een huis dat aan de Zwartzusters toebehoorde (nu Volmolenstraat nr. 64).

Al deze bijzonderheden doen ons veronderstellen dat de bekende Dr. Jan Jacob De Ram, ° Bergen op Zoom 11-11-1749, geneesheer te Wouw en † 6-6-1836, broer van de genoemde begijn *Adriana De Ram*, bij zijn bezoeken aan zijn zuster en verwanten te Lier, bij zijn heerom Willem Sanders verblijf heeft gehouden.

Hoe dan ook, blijkbaar is Dr. Jan Jacob De Ram ter gelegenheid van zijn bezoeken in kennis gekomen met Joanna Maria Van Ballaer, ° Lier 5-1-1755, dochter van de eveneens bekende Lierse dokter Jan Baptist Van Ballaer en Joanna Catharina Van Dyck, die in de 'Groote Bril' vlak naast heerom Sanders woonden (thans twee woningen nr. 62 en 60).

Op 27-5-1782 traden de jonge verloofden in het huwelijk te St.-Antonius Brecht voor E.H. Jacob Sanders, ° Wouw 1724, † St.-Antonius Brecht 26-3-1798, heerom van Dr. Jan Jacob De Ram en tevens broeder van de begijntjes *Sanders*.

Dokter Jan Jacob De Ram-Van Ballaer, eerst geneesheer te Wouw, is na het overlijden van Dr. Jan Baptist Van Ballaer naar Nijlen komen wonen op de Tiboerschrans, afkomstig van zijn schoonvader en thans Cultureel Centrum aldaar. Wegens de oorlogsomstandigheden op het einde van de 18de eeuw, kwam hij uiteindelijk naar Lier wonen aan de Kloosterstraat (nu nr. 17), in het zogenaamde *Kanunnikenhuis*, en dit tot bij zijn overlijden op 6-6-1836.

Zijn zoon, Jan Baptist De Ram, eveneens geneesheer, ° Wouw 11-3-1784 en † Berlaar 10-9-1815, huwde te Lier op 4 Pluiose XI (23 jan. 1803) met de Lierse poortersdochter Joanna Theresia Roelants, ° Lier 1.1.1777 en † 6-1-1849, wonende in *St.-Jonas* op de Werf (nu nr. 5). Zij werden de ouders van Mgr. Petrus Frans Xavier De Ram, ° Leuven 2-9-1804 en † Leuven 14-5-1865; eerste rector van de heringerichte universiteit

van Leuven (heropend Mechelen 4-10-1834 en opnieuw geïnstalleerd te Leuven 1-12-1835). Hoewel bij toeval te Leuven geboren dient rector De Ram, een Lierenaar, een inwoner van onze stad te worden genoemd (cfr. Bergmann p. 527). Hij heeft er zijn eerste kinderjaren gekend en van zijn grootvader Dr. Jan Jacob De Ram de eerste Latijnse lessen ontvangen. Later, op 1 mei 1827, heeft hij zijn 'eerste mis' in de St.-Gummaruskerk opgedragen. Vooraleer zijn vader Dr. Jan Baptist De Ram-Roelants zich in 1808 te Berlaar als geneesheer ging vestigen, waar hij burgemeester werd, oefende hij zijn praktijk uit te Lier in het huis *De Grote Korenmaat* aan de Berlaarsestraat (nu huis J. Van Dyck nr. 7).

Hier werd op 21-11-1805 de jongere broer Joseph Frans De Ram geboren, die pas-toor te Ooirbeek zou worden. Nadat Dr. J. B. De Ram vroegtijdig op 10-9-1815 overleden was, kwam de Wed. De Ram-Roelants terug naar Lier in de 'Groote Bril' (nu Volmolenstraat nr. 66) wonen, in de naaste omgeving van grootvader Dr. Jan Jacob De Ram, waarvan rector De Ram zijn 'zorgvuldige opvoeding en Latijnse lessen' ontvangen heeft.

Nadat in februari 1834 bepaald besloten was de oude Leuvense universiteit opnieuw in te richten, werd Petrus Frans Xavier De Ram, toen archivaris van het aartsbisdom, hiermede belast en bezocht hij vooraf de hogescholen van Parijs, Munchen en Wenen om zich op de hoogte te stellen van hun inrichting en werking. 'De Vlaamsgezinde De Ram' zorgde ervoor dat de 'nationale letterkunde' van bij de aanvang op het programma stond. Belast op 12-8-1834, met de recruterings van de professoren, wendde hij zich voor deze cursus tot J. B. David. De twee Lierenaars David en De Ram hadden elkaar niet alleen gevonden in een gezamenlijke liefde voor de eigen letterkunde toen ze nog leerlingen en later leraars waren aan de Mechelse seminaries (cfr. Kan. David door Dr. L. Wils p. 63), ze waren van vroeger al te Lier intens bevriend geraakt.

Hierbij heeft *St.-Rosalia* op het Lierse Begijnhof blijkbaar een rol gespeeld. In de bevolkingslijst van 1816 noteerde men samen met de begijntjes *Elisabeth Sanders*, *Adriana De Ram* en *Maria Elisabeth Van Brandt*, 'ex-religieuse', ook *Joanna (Catharina) Menu* '19 ans, pension-naire', ° Bergen op Zoom 7-12-1796, dochter van Michel en Maria Margareta De Ram; deze laatste was de zuster van het begijntje *Adriana De Ram*. *Joanna Menu* huwde op 27-10-1817 met apotheker Jan Baptist Van der Wee, zoon van Jan Baptist Van der Wee, eveneens apotheker, en Joanna Cornelia Hyacintha Van Stevens.

Deze laatsten woonden ten tijde van het huwelijk aan de Grote Markt in *De Duif* (nu nr. 74). Hij was insgelijks de bekende peetoom van Kan. J. B. David (0 Lier 25-1-1801 en † 24-3-1866). J. B. Van der Wee woonde in 1801 nog

aan de Grote Markt in het huis *Maastricht*, rechts van de Rederijkerskamer *De Ongeleerde*. Deze huizen vormen thans het gebouw van 'De Generale Bank'. De ouders van Kan. David, Pieter Augustinus David en Anna Carolina Martha Van Stevens, hielden destijds een winkel aan de Grote Markt in *De Melkstoop*, rechts van *Het Sonneken*, waarmee het thans één geheel vormt: nu de nrs. 67, 68, en 69 van de schoenhandel De Ceuster.

Op de huwelijksakte van J. B. Van der Wee junior met J. C. Menu, werd de bruid gedomicilieerd in de 'Grote Bril', blijkbaar bij de moeder van Rector De Ram, haar nicht, die toen aan de huidige Volmolenstraat woonde (nu nr. 66), huis dat eveneens aan de Zwartzusters toebehoorde. De trouwe vriendschap die de twee eminente Lierenaars Rector De Ram en Kan. David elkaar toedroegen, steunde ongetwijfeld voor een groot deel, zoals men thans weet, mede op die wederzijdse verwantschappen.

Keren we evenwel terug naar *St.-Rosalia* op het Begijnhof. Na het overlijden van de langstlevende van de *Juf. Sanders* en *De Ram, Elisabeth Sanders* (t 27-12-1816), is het recht op verder bewonen van *St.-Rosalia*, dat volgens de gekende overeenkomst van 21-4-1784 nog aan een familielid van de genoemde begijnen toekwam (een familielevens zoals men destijds schreef), 'door d'heer Advocaet Stalpaert, als mede erfgenaem van de begijnen *Sanders* en *De Ram*, aen *Jouf Wouters* - voor haer leven gedurende - verkogt'.

Advocaat Gommarus Joseph Stalpaert, ° Lier 11-6-1782 en † 17-10-1843, was de zoon van notaris Lodewijk Carolus Stalpaert en Catharina Francisca Verbuecken. Hij was gehuwd op 2-8-1815 met Joanna Theresia De Ram, ° Lier 5-2-1796 en † 1-11-1871, dochter van dokter *Jan Jacob* en Joanna Maria Van Ballaer. Gommarus Joseph Stalpaert was bijgevolg een aangehuwde neef van de begijnen Sanders en De Ram en oom van Rector De Ram. Hij behoorde tot de meest vooraanstaande Lierse prominente figuren uit de dertiger jaren van de vorige eeuw. Hij was Provinciaal Raadslid en werd ook verkozen tot lid van het Congres en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers; beide laatste functies weigerde hij. Het gezin Stalpaert-De Ram telde 9 kinderen. Het zou ons werkelijk te ver leiden alle bijzonderheden hierover verder aan te halen. Enkel dit: Joannes Fr. P.M. Baguet, ° Leuven 21-9-1887 en † 24-9-1948, gehuwd te Lier 20-8-1920 met Rosa Flebus, die men vele jaren in *Het Pannenhuis* heeft gekend, mocht zich een afstammeling noemen van G. J. Stalpaert-De Ram, de facto eveneens van de families Sanders en De Ram.

Hij was een kleinzoon van Petrus Joseph Temmerman, geneesheer en gewezen burgemeester te Duffel, ° Aalst 13-5-1813 en † Duffel 23-4-1881, die te Lier op 6-8-1844 huwde met Joanna R. L. Stalpaert, ° 31-12-1816,

oudste van de 9 kinderen Stalpaert. De familie Stalpaert woonde in het *Hof van Gistel* aan de Berlaarsestraat, dat van 1823 tot 1854 haar eigendom was, en in het laatst genoemde jaar aan de stad Lier werd verkocht om hiermede de Rijksnormaalschool uit te breiden.

Aan de hand van de bevolkingslijst uit het jaar 1846 (die van 1830 voor de 3de wijk, waarbij het Begijnhof werd geteld. is spijtig genoeg niet meer bewaard) kon de voornoemde *Juf. Wouters* worden thuisgebracht. In 1846 noteerde men ze hier als *Cornelia Wouters*, ° Antwerpen 30-3-1792 en † 8-10-1861, dochter van Josephus Franciscus en Anna Cornelia Van der Wee, best mogelijk verwant aan apotheker J. B. Van der Wee. Deze veronderstelling wordt nog versterkt door het feit dat de zuster van Kan. David, *Maria Ludovica Carolina David* bij *Cornelia Wouters* inwoonde.

Deze woningen zijn intussen verbouwd en de voornaamste hiervan vormt thans het huis nr. 296 (huis Fr. Keyser- kad. Wijk A. nr. 384). Als voornaamste medebewoonster noteerde men er verder *Anna Catharina Ruytgens, Zwartzuster*, ° Duffel 7-3-1825 en † 12-1-1896, dochter van Petrus Franciscus en Elisabeth Cools. Voornoemde is in 1861, na het overlijden van *Cornelia Wouters*, naar haar klooster teruggekeerd en overgeschreven onder Wijk 2 nr. 238, het toenmalige huisnummer van de Zwartzusters aan de Zwartzustersstraat (nu Kloosterstraat nr. 2). Zie interessante afbeelding van het vroegere klooster der Zwartzusters in de 'Geschiedenis der Stad Lier' door A. Bergmann, nieuwe uitgave p. 301. Het St.-Jozefrusthuis, dat nu eveneens wordt beheerd door de Zwartzusters, hoorde vroeger toe aan de Eerw. Broeders Alexianen, in de volksmond 'de Cellebroers' genoemd. Dit klooster werd vroeger praktisch tot dezelfde straat gerekend en werd toen geteld als W. 2 nr. 239. 'Het Cellebroers', zoals het klooster kortweg werd genoemd, kende tot ca. 1886 zijn ingang recht tegenover de aslijn van de huidige Bril, vroeger de Kleine Bril geheten, en wel te midden van de zijgevel die het Rusthuis thans verbindt met het huis in de hoek (nu Bril nr. 29), in 1856: Wijk 2 nr. 240 genummerd. In dit laatste huis overleed, hetzelfde jaar als *Cornelia Wouters*, de langstlevende van de gewezen religieuzen van de Abdij van Nazareth: Anna Maria Van den Bol, ° Antwerpen 26-9-1768 en † Lier 1-1-1861 in de gezegende ouderdom van ruim 92 jaar. In dit huis eindigde bijgevolg de 625-jarige geschiedenis van de religieuze aanwezigheid der Cisterciënzerinnen te Lier.

De stichting van de Abdij van Nazareth te Lier heeft ongetwijfeld voor een groot deel bijgedragen tot de oprichting van het Lierse Begijnhof. Deze abdij heeft de eerste groei hiervan zonder twijfel verder gestimuleerd. Tussen beide gemeenschappen heeft men vooral bij hun oorsprong een grote affiniteit gekend.

Na het overlijden van *Cornelia Wouters* in oktober 1861 is *St.-Rosalia* volledig eigendom geworden van Gast- en Godshuizen. Dit bestuur noteerde in 1862 : *Juf. Boons*, 'huurster van dit huis blijft het zelfde bewonen, mits 160 fr.'

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St. Margaretastraat 15

Z.g. "St.-Rosalia". Breedhuis van drie trav. en twee en een halve bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVIII d. Bepleisterde en roze beschilderde lijstgevel op grijsgeschilderde plint. Rechth. vensters in vlakke grijsgeschilderde omlijsting met oren en neuten, sluitsteen met bladmotief. Rechth. deur en bovenlicht in arduinen Lodewijk XVI-omlijsting met rozetmotieven op de oren; gegroefde sluitsteen. Rechtstanden met steenmerk. Aflijnende houten kroonlijst op zware tandlijst (299).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat 15

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 16

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 219

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Het Oud of Voorste Convent

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 196 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 91 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 27 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 78 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

40) HET OUD- of VOORSTE CONVENT (verdwenen: St.-Margaretastraat 16 en 18- W.K. 219 en 220).

Geen begijnhof zonder één of meer conventen: huizen of gebouwen waarin meerdere begijnen samenwoonden (inzonderheid postulanten of novicen onder leiding van een novicenmeesteres). Conventen of Begijnhofsteden lagen aan de oorsprong van de begijnhoven. Geestelijke dochters of religieuze vrouwen gingen uit drang tot vereniging en door een gevoel van samenhang bij elkaar wonen, evenals de kloosterlingen onder de directie van een oudere of meer bekwame (de naam convent van het Latijnse 'conventus' en het Franse 'couvent' staat hiermee in verband). Later zijn er ook conventen ingericht, om onfortuinlijke of minder begoede begijntjes te kunnen herbergen. Hoewel het *Oud-Convent* genoemd, is dit huis daarom nog niet het oorspronkelijk convent geweest. Wel het oudste in verband met het tweede, het verdere gelegen convent tegen de vestpoort, waarvan men de gebouwen nog kan aanwijzen. Topografisch gezien is het *Oud-Convent* eveneens het *Eerste* of *Voorste Convent* genoemd.

Het *Oud-Convent* vormde een niet zo groot gebouw. De huurwaarde hiervan verschilde niet met die van het huis nr. 30, de 'Vijf Wondekens' aan de overzijde van de straat op de rechterhoek van de Bodegemstraat. Het toenmalige gebouw stond vlak tegenaan het huis *Isabella* en belendde met 10 m. de St.-Margaretastraat of 1 m. meer dan het tegenwoordige huis *St.-Thomas* (nr. 16 - wijk K 219). Links van het gebouw lag een 'open plaats' van ca. 8 m. breed, d.i. tot tegen de Martienushoek, thans volledig ingenomen door het huis *St.-Franciscus de Paula* (nr. 18- wijk K 220). Achteraan reikte de hof van het *Oud-Convent* tot tegen de Nieuwstraat (Symforosastraat), met aan de linkerzijde het huis (110) van de *H. Geest of Armendis* aan de Martienushoek (nu tuin van het hoekhuis *St.-Franciscus de Paula*). Aan de achterzijde paalde het *H. Cruys* (96) (Symforostraat 9) en hier tegenaan, aan de voornoemde straat, trof men ook nog een bijgebouw van het *Oud-Convent*, dat men er heden nog zien kan.

In 1728 stond het *Oud-Convent* onder het beleid van *Isabella de Handsetter*, ° Antwerpen, en op dezelfde dag samen met haar zuster *Maria Cornelia de Handsetter*, geprofest op 20-10-1720.

In 1748 noteerde men er als 'meesteresse van 't Convent': *Anna Theresia van (den) Eeckhove(n)*, ° Antwerpen, 25 j. oud geprofest op 20-8-1724, dochter van Adrianus en Magdalena Bernasje. Men telde er toen 4 personen en slechts 3 "aertsteden".

In 1798 stond het *Oud-Convent* onder het bestuur van *Joanna Maria Catharina Parasiers*, ° Antwerpen, 26 j. oud geprofest op 4-9-1777. Volgens Biermans, p. 15 en 98, werd het Oud-Convent omstreeks 1822, weer ingekocht voor de hoge som van 8000 gld., vermoedelijk samen met nog andere huizen.

Hoe dan ook op de gronden van dit convent, zijn de twee hoger vernoemde huizen respectievelijk in 1827 en 1833 opgetrokken:

1° *St.-Thomas* in 1827 op naam van Juf. Maria Ludovica De Vries, begijn, ° Lier, 16-2-1797 en † 27-5-1843; dochter van Joannes Gummarus en Joanna Francisca Antonia Delfontaine. Op 29-11-1842 werd dit huis bij testament door genoemde begijn aan een viertal anderen overgedragen. Eerst op 13-8-1866 (Not. Van Acker) werd door Maria Theresia Terbruggen, het huis W.K. 219a (St.-Thomas) dat zij 'in naakten eigendom bezat in gemeenschap met de Juffrouwen: Anna Van Neysten, Theresia Isabella De Weerdts en Catharina Mannekens,' als gift overgedragen aan Juf. Catharina Batkin (hofmeesteresse).

2° *St.-Franciscus de Paula*, in 1833 opgetrokken op naam van Jout.. Catharina Josepha Moons, ° Antwerpen, 6-10-1805, geprofest op, 1-9-1828 en † 6-12-1864. (cfr. Biermans p. 89). Eerst op 20.8.1874 (Not. Notelteirs) werd door Florentinus Maria Ambrosius Moons, erfgenaam, het huis 'St.-Franciscus de Paula', tegelijk met het huis 'De Engelbewaerder (42) aan de Begijnhofkerk overgedragen, mits het lezen van jaarlijkse missen voor Cath. Moons (tante) en Maria O(e)yen (groottante).

41) HET ACHTERSTE CONVENT (St.-Margaretastraat 20- W.K. 221)

Het *Achterste Convent*, het enige nog zogenoemde convent, werd vermoedelijk eerst na 1595 opgetrokken tussen de huidige Martienushoek en de vestbergen. In tegenstelling met het *Eerste* of *Voorste Convent* werd het *Achterste* ook het *Tweede Convent* genoemd. Het is niet onwaarschijnlijk dat het tot stand kwam naar aanleiding van een stichting, in 1572 bij testament geschonken met het doel een convent voor zeven begijntjes op te bouwen (cfr. Biermans p. 94-98). Blijkbaar heeft men hiervoor dan het einde van de 'Beroerten' afgewacht.

In 1712 is het *Achterste Convent* hersteld en uitgebreid door Johan Parasiers. In de topgevel van de rechterzijde aan de Martienushoek vormen de muurankers dit jaartal. Aan de hand van de aantekeningen; in de 'Legger van de XXe Penningen' kon er uitgemaakt worden, dat bij de herstelling en uitbreiding van 1712 drie vroegere gebouwen tot één enkel zijn verenigd.

Het eerste gebouw was voor de 'XXe Penningen' slechts 0,10 gld. of 10 stuivers getaxeerd. In 1672 noteerde men hier *Helena de Rue*, in 1691 Juf. *Catarina de la Sierra* als bewoonsters. Na 1712', en wel bepaald in 1728, schreef men 'modo het convent'.

In het tweede gebouw, dat voor 0,12 gld. of 12 stuivers werd gequoteerd, noteerde men in 1691 als bewoonster dezelfde Juf. *Catarina de la Sierra*. Later werd hierbij aangetekend: ' 't selve over d'incorporatie, (te

betalen), waarmee blijkbaar werd aangewezen, dat na de verbouwing met incorporatie' het bedrag van 0,12 gld. samen diende betaald te worden door hetzelfde convent.

Het derde en grootste gebouw was vroeger al gequoteerd voor 1,14 of, 1 gld.14 stuivers = 34 stuivers (d.i. 12 stuivers meer dan voor de eerste twee huizen samen). Hier kende men in 1695 blijkbaar het hoofdgebouw met *Adriana Tredts* (Truyts?) als novicemeesteres die de laatste jaren de belastingen op de 'XXe Penningen' voor de drie huizen samen betaalde. In 1728 werd *Tresia Plaisant* als meesteres en verantwoordelijke voor de betaling genoteerd. Zij werd *Anna Theresia* genoemd, ° Haarlem (Haerlemensis), 17 j. oud geprofest op 3-5-1716, † 28-1-1781. Achteraan in de rechterzijde ligt een grafsteen met de namen *Joanna* en *Cátharina Plaisant*, resp. † in 1700 en 1720, die naar alle waarschijnlijkheid verwant waren aan de voornoemde novicemeesteres.

In 1748 noteerde men er *Catharina van Everbroeck*, ° Lier, ongetwijfeld verwant aan de familie Cornelius van Everbroeck, de bekende Lierse meester metselaar en steenhouwer. In hetzelfde jaar telde men in het *Achterste Convent*, ook het '*Convent van Calvarieberg*' geheten, 4 begijnen en 6 'aertsteden'.

In 1754 noteerde men er als meesteres *Theresia Convent*, m.a.w. *Theresia van het Convent*. Na dit laatste jaar werden er in de 18de eeuw geen namen meer aangeduid. Alleen in de latere bevolkingslijsten ontdekt men verdere gegevens over de bewoners van het *Achterste Convent*.

In 1800 was het bewoond door *Joanna Maria van Heurck*, ° Lier, 21 l. oud geprofest op 2-8-1761. Hierbij noteerde men eveneens *Anna Marie Verhoeven*, ° Antwerpen, 27 j. oud geprofest op 20-8-1797, dochter van Petrus Josephus en Catharina van Herck (van Heurck?). *Anna Maria Verhoeven* was de laatste begijn, die nog geprofest werd in hetzelfde jaar 1797 na de ontstellende opheffing van de kloostergemeenschappen en de Franse onteigeningen. De begijnen kregen aanvankelijk, op 16 maart 1797, nog uitstel van executie. Doch de strenge proclamatie van 17 juli 1798 bracht ook voor hen de gevreesde opheffing en onteigeningen mee.

Thans telt men er de Kunst- en Letterkundige Kring 't Konvent' die er regelmatig kunsttentoonstellingen organiseert.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St. Margaretastraat 16,18

Eertijds "Oud of Voorste Convent", z.g. naar de ligging en de ouderdom in vergelijking met het tweede en verder gelegen convent tegen de Vestpoort (cf. nrs. 20-20A). Oorspronkelijk een niet zo groot gebouw met l. ervan een open plaats van ca. 8 m breed tot tegen de Martinushoek en de Symforosastraat.

In de tuin van nr. 16: bewaard bijgebouw van het "Oud Convent" (cf. Symforosastraat r. naast nr. 9).

Heden resp. z.g. "St.-Thomas" van 1827 en "St.-Franciscus de Paula" van 1833. Identieke breedhuizen van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse en mechanische pannen). Oorspronkelijk bepleisterde en beschilderde lijstgevels (nr. 18 heden gedecapeerd) op grijsgeschilderde of gepikte plint. Rechth. vensters met houten roedenverdeling en arduinen lekdrempels. Rechth. deur en dito bovenlicht in witgeschilderde omlijsting met imposten en neuten onder geprofileerde kroonlijst. Rondboogvormig dakvenster bij nr. 16 onder gebogen geprofileerde kroonlijst. Nr. 18 met dakvenster onder bekronend driehoekig fronton.

Sober aflijnend hoofdgestel met geprofileerde architraaf en houten kroonlijst (300, 301).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St.-Margaretastraat

Sint-Margaretastraat 13

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10748/2000 datum 04.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Houten voordeur

Fig.03. Raam links voorgevel

Fig.04. Detail dakkapel voorgevel

Fig.05. Zicht op tuinmuur en zijgevel SYM 09

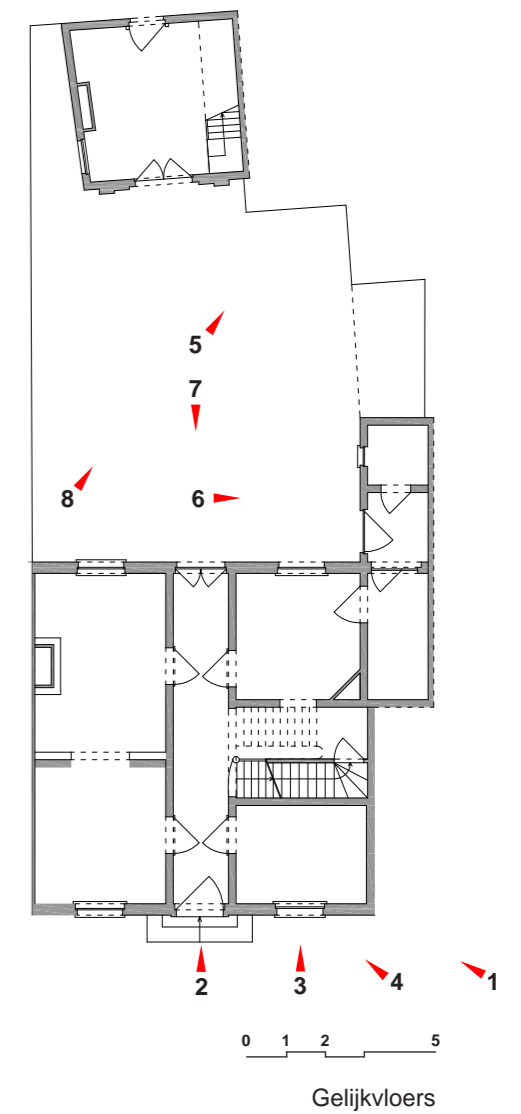
Fig.06. Zicht op berging en aan tuinmuur grenzend aan SM 14

Fig.07. Zicht achtergevel

Fig.08. Tuin met bijgebouw grenzend aan Symforosastraat

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 17

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 193

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: De Rozenkrans

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 242 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 63 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 24 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 155 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

59) DE ROZENKRANS (St.-Margaretastraat 3 - W.K. 158).

Over de Rozenkrans is niet bijzonder veel bekend. In 1672 was het huis bewoond door de begijn Angela De Wilde. Een tafereel in de linkerzijbeuk draagt haar naam. Zij overleed op 8-4-1684 (cfr. grafschrift Mast & Cox p. 159).

In 1748 noteerde men hier Joanna de Wolff. Samen woonden er seven personen en nogh een (kind) boven de seven jaer. Volgens de Telling van de Schouwen waarop destijds belastingen werden geheven, telde het huis toen 4 'aertsteden'.

In 1798 werd de Rozenkrans bewoond door Isabella Maria Calbach, begijn, ° Antwerpen, 41 j. oud geprofest op 9-2-1790. In 1816 leefde zij er samen met haar zuster Maria Theresia Calback, kantwerkster. Men noteerde er toen nog drie andere dames, waaronder Maria Josepha De Wael, 66 j. oud, 'ex-religieuse'.

Volgens het oorspronkelijk kadasterplan van 1828 kende de Rozenkrans toen eveneens een voortuintje en stond het huis met de voorgevel even ver van de straat als de twee volgende huizen, St.-Christoffel en Maria Visitatie.

B.01.022. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 122

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 17

Z.g. "Den Rozenkrans". Oorspronkelijk pand voorzien van voortuintje zoals de nrs. 19-21 (cf. kadasterplan van 1828). Heden breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XIX. Bepleisterde en beschilderde lijstgevel op arduinen plint. Rechth. vensters met spiegels op de borstweringen. Rechth. deur in vlakke beschilderde omlijsting; bovenlicht met ijzeren roedenverdeling. Houten kroonlijst op klossen. Gecementeerde r.zijgevel met houten luik in top (302).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat 17

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10140/1998 datum 18.11.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Straatgevel

Fig.02. Detail straatgevel: voordeur

Fig.03. Achtergevel en aanbouw

Fig.04. Aansluiting achtergevel op SM15

Fig.05. Detail aanbouw: deur naar keuken

Fig.06. Aansluiting aanbouw op achtergevel

Fig.07. Aanbouw

Fig.08. Detail aanbouw: deur naar badkamer

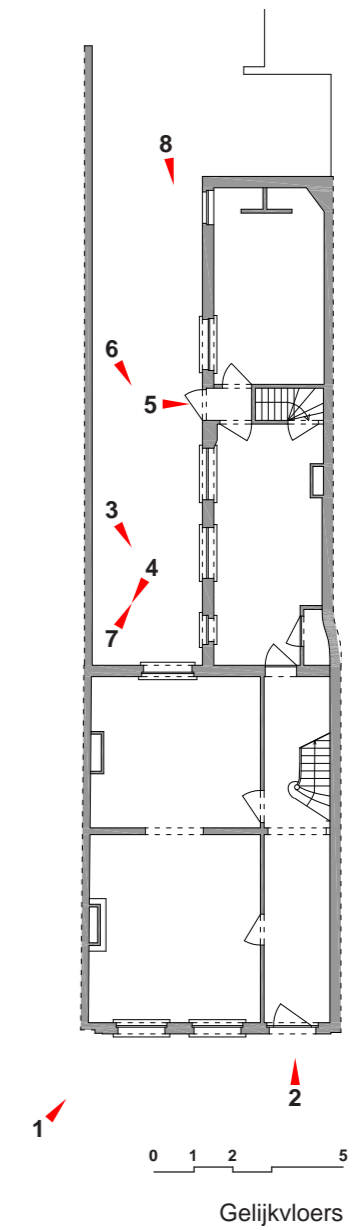

Fig.01. Zicht op achterkant aanbouw

Fig.02. Detail aanbouw: terugliggend raam en latei in hout

Fig.03. Zicht op de Grachtkant nummers 9-11 vanuit de tuin

Fig.04. Detail aanbouw: schrijnwerk in hout

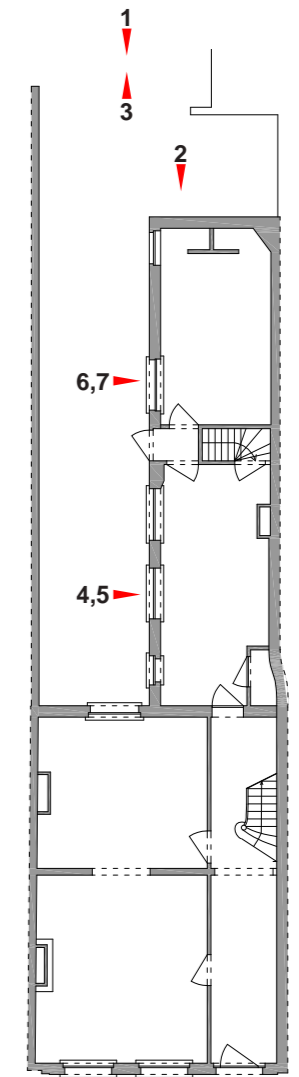
Fig.05. Detail aanbouw: doorsteek verluchtungskanaal

Fig.06. Detail aanbouw: raamdorpel in baksteen en pleisterwerk

Fig.07. Detail aanbouw: schrijnwerk in hout

0 1 2 5

Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 18

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 219-220

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Het Oud of Voorste Convent

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 223 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 84 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 19 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 120 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

40) HET OUD- of VOORSTE CONVENT (verdwenen : St.-Margaretastraat 16 en 18- W.K. 219 en 220).

Geen begijnhof zonder één of meer conventen: huizen of gebouwen waarin meerdere begijnen samenwoonden (inzonderheid postulanten of novicen onder leiding van een novicenmeesteres). Conventen of Begijnhofsteden lagen aan de oorsprong van de begijnhoven. Geestelijke dochters of religieuze vrouwen gingen uit drang tot vereniging en door een gevoel van samenhang bij elkaar wonen, evenals de kloosterlingen onder de directie van een oudere of meer bekwame (de naam convent van het Latijnse 'conventus' en het Franse 'couvent' staat hiermee in verband). Later zijn er ook conventen ingericht, om onfortuinlijke of minder begoede begijntjes te kunnen herbergen. Hoewel het *Oud-Convent* genoemd, is dit huis daarom nog niet het oorspronkelijk convent geweest. Wel het oudste in verband met het tweede, het verdere gelegen convent tegen de vestpoort, waarvan men de gebouwen nog kan aanwijzen. Topografisch gezien is het *Oud-Convent* eveneens het *Eerste* of *Voorste Convent* genoemd.

Het *Oud-Convent* vormde een niet zo groot gebouw. De huurwaarde hiervan verschilde niet met die van het huis nr. 30, de 'Vijf Wondekens' aan de overzijde van de straat op de rechterhoek van de Bodegemstraat. Het toenmalige gebouw stond vlak tegenaan het huis *Isabella* en belendde met 10 m. de St.-Margaretastraat of 1 m. meer dan het tegenwoordige huis *St.-Thomas* (nr. 16 - wijk K 219). Links van het gebouw lag een 'open plaats' van ca. 8 m. breed, d.i. tot tegen de Martienushoek, thans volledig ingenomen door het huis *St.-Franciscus de Paula* (nr. 18- wijk K 220). Achteraan reikte de hof van het *Oud-Convent* tot tegen de Nieuwstraat (Symforosastraat), met aan de linkerzijde het huis (110) van de *H. Geest of Armendis* aan de Martienushoek (nu tuin van het hoekhuis *St.-Franciscus de Paula*). Aan de achterzijde paalde het *H. Cruys* (96) (Symforostraat 9) en hier tegenaan, aan de voornoemde straat, trof men ook nog een bijgebouw van het *Oud-Convent*, dat men er heden nog zien kan.

In 1728 stond het *Oud-Convent* onder het beleid van *Isabella de Handsetter*, ° Antwerpen, en op dezelfde dag samen met haar zuster *Maria Cornelia de Handsetter*, geprofest op 20-10-1720.

In 1748 noteerde men er als 'meesteresse van 't Convent': *Anna Theresia van (den) Eeckhove(n)*, ° Antwerpen, 25 j. oud geprofest op 20-8-1724, dochter van Adrianus en Magdalena Bernasje. Men telde er toen 4 personen en slechts 3 "aertsteden".

In 1798 stond het *Oud-Convent* onder het bestuur van *Joanna Maria Catharina Parasiers*, ° Antwerpen, 26 j. oud geprofest op 4-9-1777. Volgens Biermans, p. 15 en 98, werd het *Oud-Convent* omstreeks 1822, weer ingekocht voor de hoge som van 8000 gld., vermoedelijk samen met nog andere huizen.

Hoe dan ook op de gronden van dit convent, zijn de twee hoger-vernoemde huizen respectievelijk in 1827 en 1833 opgetrokken:

1° *St.-Thomas* in 1827 op naam van Juf. Maria Ludovica De Vries, begijn, ° Lier, 16-2-1797 en † 27-5-1843; dochter van Joannes Gummarus en Joanna Francisca Antonia Delfontaine. Op 29-11-1842 werd dit huis bij testament door genoemde begijn aan een viertal anderen overgedragen. Eerst op 13-8-1866 (Not. Van Acker) werd door Maria Theresia Terbruggen, het huis W.K. 219a (St.-Thomas) dat zij 'in naakten eigendom bezat in gemeenschap met de Juffrouwen: Anna Van Neysten, Theresia Isabella De Weerdts en Catharina Mannekens,' als gift overgedragen aan Juf. Catharina Batkin (hofmeestersse).

2° *St.-Franciscus de Paula*, in 1833 opgetrokken op naam van Jout.. Catharina Josepha Moons, ° Antwerpen, 6-10-1805, geprofest op, 1-9-1828 en † 6-12-1864. (cfr. Biermans p. 89). Eerst op 20.8.1874 (Not. Notelteurs) werd door Florentinus Maria Ambrosius Moons, erfgenaam, het huis 'St.-Franciscus de Paula', tegelijk met het huis 'De Engelbewaerder (42) aan de Begijnhofkerk overgedragen, mits het lezen van jaarlijkse missen voor Cath. Moons (tante) en Maria O(e)yen (groottante).

41) HET ACHTERSTE CONVENT (St.-Margaretastraat 20- W.K. 221)

Het *Achterste Convent*, het enige nog zogenoemde convent, werd vermoedelijk eerst na 1595 opgetrokken tussen de huidige Martienushoek en de vestbergen. In tegenstelling met het *Eerste* of *Voorste Convent* werd het *Achterste* ook het *Tweede Convent* genoemd. Het is niet onwaarschijnlijk dat het tot stand kwam naar aanleiding van een stichting, in 1572 bij testament geschonken met het doel een convent voor zeven begijntjes op te bouwen (cfr. Biermans p. 94-98). Blijkbaar heeft men hiervoor dan het einde van de 'Beroerten' afgewacht.

In 1712 is het *Achterste Convent* hersteld en uitgebreid door Johan Parasiers. In de topgevel van de rechterzijde aan de Martienushoek vormen de muurankers dit jaartal. Aan de hand van de aantekeningen; in de 'Legger van de XXe Penningen' kon er uitgemaakt worden, dat bij de herstelling en uitbreiding van 1712 drie vroegere gebouwen tot één enkel zijn verenigd.

Het eerste gebouw was voor de 'XXe Penningen' slechts 0,10 gld. of 10 stuivers getaxeerd. In 1672 noteerde men hier *Helena de Rue*, in 1691 Juf. *Catarina de la Sierra* als bewoonsters. Na 1712', en wel bepaald in 1728, schreef men 'modo het convent'.

In het tweede gebouw, dat voor 0,12 gld. of 12 stuivers werd gequoteerd, noteerde men in 1691 als bewoonster dezelfde Juf. *Catarina de la*

Sierra. Later werd hierbij aangetekend: ' 't selve over d'incorporatie, (te betalen), waarmee blijkbaar werd aangewezen, dat na de verbouwing met incorporatie' het bedrag van 0,12 gld. samen diende betaald te worden door hetzelfde convent.

Het derde en grootste gebouw was vroeger al gequoteerd voor 1,14 of, 1 gld.14 stuivers = 34 stuivers (d.i. 12 stuivers meer dan voor de eerste twee huizen samen). Hier kende men in 1695 blijkbaar het hoofdgebouw met *Adriana Tredts* (Truyts?) als novicemeesteres die de laatste jaren de belastingen op de 'XXe Penningen' voor de drie huizen samen betaalde. In 1728 werd *Tresia Plaisant* als meesteres en verantwoordelijke voor de betaling genoteerd. Zij werd *Anna Theresia* genoemd, ° Haarlem (Haerlemensis), 17 j. oud geprofest op 3-5-1716, † 28-1-1781. Achteraan in de rechterzijde ligt een grafsteen met de namen *Joanna* en *Cátha-rina Plaisant*, resp. † in 1700 en 1720, die naar alle waarschijnlijkheid verwant waren aan de voornoemde novicemeesteres.

In 1748 noteerde men er *Catharina van Everbroeck*, ° Lier, ongetwijfeld verwant aan de familie Cornelius van Everbroeck, de bekende Lierse meester-metselaar en steenhouwer. In hetzelfde jaar telde men in het *Achterste Convent*, ook het 'Convent van Calvarieberg' geheten, 4 begijnen en 6 'aertsteden'.

In 1754 noteerde men er als meesteres *Theresia Convent*, m.a.w. *Theresia van het Convent*. Na dit laatste jaar werden er in de 18de eeuw geen namen meer aangeduid. Alleen in de latere bevolkingslijsten ontdekt men verdere gegevens over de bewoners van het *Achterste Convent*.

In 1800 was het bewoond door *Joanna Maria van Heurck*, ° Lier, 21 j. oud geprofest op 2-8-1761. Hierbij noteerde men eveneens *Anna Marie Verhoeven*, ° Antwerpen, 27 j. oud geprofest op 20-8-1797, dochter van Petrus Josephus en Catharina van Herck (van Heurck ?). *Anna Maria Verhoeven* was de laatste begijn, die nog geprofest werd in hetzelfde jaar 1797 na de ontstellende opheffing van de kloostergemeenschappen en de Franse onteigeningen. De begijnen kregen aanvankelijk, op 16 maart 1797, nog uitstel van executie. Doch de strenge proclamatie van 17 juli 1798 bracht ook voor hen de gevreesde opheffing en onteigeningen mee.

Thans telt men er de Kunst- en Letterkundige Kring 't Konvent' die er regelmatig kunsttentoonstellingen organiseert.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 133

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 16,18

Eertijds "Oud of Voorste Convent", z.g. naar de ligging en de ouderdom in vergelijking met het tweede en verder gelegen convent tegen de Vestpoort (cf. nrs. 20-20A). Oorspronkelijk een niet zo groot gebouw met l. ervan een open plaats van ca. 8 m breed tot tegen de Martinushoek en de Symforosastraat.

In de tuin van nr. 16: bewaard bijgebouw van het "Oud Convent" (cf. Symforosastraat r. naast nr. 9).

Heden resp. z.g. "St.-Thomas" van 1827 en "St.-Franciscus de Paula" van 1833. Identieke breedhuizen van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse en mechanische pannen). Oorspronkelijk bepleisterde en beschilderde lijstgevels (nr. 18 heden gedecapeerd) op grijsgeschilderde of gepikte plint. Rechth. vensters met houten roedenverdeling en arduinen lekdrempels. Rechth. deur en dito bovenlicht in witgeschilderde omlijsting met imposten en neuten onder geprofileerde kroonlijst. Rondboogvormig dakvenster bij nr. 16 onder gebogen geprofileerde kroonlijst. Nr. 18 met dakvenster onder bekronend driehoekig fronton.

Sober aflijnend hoofdgestel met geprofileerde architraaf en houten kroonlijst (300, 301).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

Sint-Margaretastraat 18

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10137/1996 datum 16.04.1996

Rapport A-40/10137/2000 datum 05.10.2000

Rapport A-40/10744/2000 datum 05.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel en zicht op Sint-Margaretastraat richting kerk

Fig.02. Zijgevel vanuit eerste verdieping HE02

Fig.03. Detail raam links in voorgevel

Fig.04. Achtergevel met aansluiting links op SM16

Fig.05. Detail dubbele deur in achtergevel

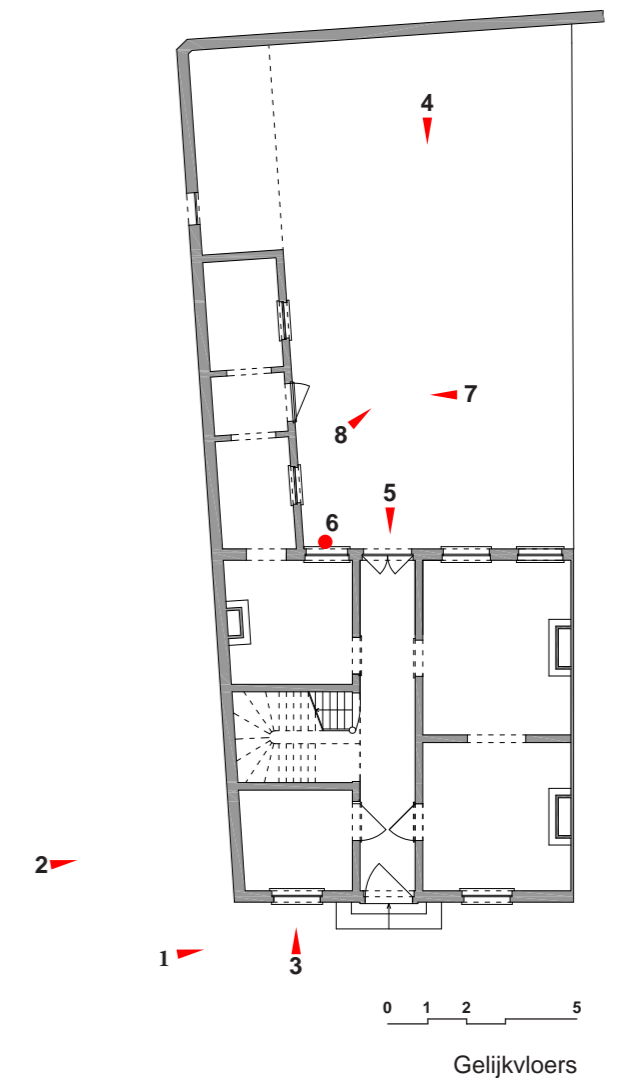
Fig.06. Detail aansluiting aanbouw en raam in achtergevel

Fig.07. Gevel aanbouw, zicht op straatgevel MA20a

Fig.08. Ommuring koer, zicht op achterbouw SM16, Verschillende woningen aan Symforosastraat

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 19

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 191

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Christoffel

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 184 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 84 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 19 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 81 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

26) St.-CHRISTOFFEL (St.-Margaretastraat 19 - W.K. 191).

H. Christoffel of Christoforus, Grieks voor 'Christusdrager', d.w.z. 'hij die Christus in zijn hart draagt'. Eén der veertien noodhelpers. Thans beschermer van de automobilisten. Feestdag: 25 juli.

In 1672 woonde in *St.-Christoffel* de begijn *Maria Morissen*. Haar naam wordt in herinnering gebracht onder het beeld van St.-Rochus in de linkerzijbeuk.

Tussen 1726 en 1763 werd er *Elisabeth Heylen* als bewoonster genoteerd. Haar grafsteen ligt in de middenbeuk, 10de rij rechts, waarop ook de naam van haar zuster *Anna Heylen* voorkomt. Beide zusters, ° Wiekevorst, dochters van Martinus en Catharina Bruynseels. *Elisabeth Heylen* werd geprofest op 26-9-1706, 80 j. oud † 6-1-1768. Zij was drie jaar hofmeesteres en zestien jaar *Meestersse der Infirmerye*. Onder haar bestuur is de *Infirmerye* herbouwd (1758-1760). *Anna Heylen* werd geprofest op 15-10-1713 en reeds † 17-7-1751.

Bij de 'haard- en schouwteiling' van 1748 woonde *Elisabeth Heylen* er samen met twee personen. Het huis telde toen '5 aertsteden en een schouw toegemetst', om van de belasting der laatste ontheven te worden.

In 1798 hoorde *St.-Christoffel* in vruchtgebruik toe aan *Maria Joanna Josepha Van de Wouwer*, ° Antwerpen 1744, geprofest op 4-8-1765. en † 1810. Het huis is nadien in volle eigendom naar Gast- en Gods-huizen overgegaan.

In 1827 werd het huis verhuurd aan *Jozef Floren* voor 42,85 1/2 florijnen, in 1833 omgezet en berekend op 90,70 frank.

St.-Christoffel is meermaals bewoond geweest door een rustend priester. Zo was in 1895 het huis verhuurd aan E.H. *Van Heirstraete* voor 200 fr., na diens overlijden voortgezet door zijn 'Nigt (sic.) *Julie Heylen*.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 19-21

Z.g. “*St.-Christoffel*” en “*Maria Visitatie*”, modo “*St.-Jan-Baptist*”. Twee gelijkaardige diephuizen van resp. twee en drie trav. en twee bouwlagen onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII, met XVIII-aanpassingen. Verankerde bakstenen puntgevels (nr. 19 met over hoeks topstuk) met witgekalk-te begane grond op gepikte plint. Steekboogvensters in afgeschuinde grijs geschilderde omlijsting op lekdrempels; op de begane grond van nf. 19, onder druiplijst; bovenomlijstingen voorzien van oren en neuten. Steekboogdeuren in grijsgeschilderde omlijsting, bij nr. 19 onder druiplijst. Toppen gemarkeerd door centraal houten luik in grijs geschilderde steekboogomlijsting, geflankeerd door twee oculi.

Beide panden van de straat gescheiden door voortuintje en witgekalkte bakstenen muur met rondboog poort je in grijs geschilderde omlijsting met sluitsteen en imposten (303).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant 16

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10140/1998 datum: 18.11.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** St. Margaretastraat 21
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 190
- A.04. Eigenaar:** O.C.M.W.
- A.05. Huisnaam:** Maria Visitatie
- A.06. Typologie:** breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:** Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemming:**
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2
- A.09. Numerieke gegevens:**
Oppervlakte perceel: 138 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 68 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 25 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 45 m²
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

27) MARIA VISITATIE (St.-Margaretastraat 21 - W.K. 190).

O.L.V.-Visitatie, d.i. het bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth, Feestdag: 2 juli.

In 1672 bewoond door *Maria Frederix*.

In 1691 noteerde men er *Joanna de Ka*, verwant aan de bekende en vooraanstaande Lierse familie de Ka, † 17-12-1739; de 4de grafsteen vóór het hoogzaal vermeldt haar naam samen met haar tante *Anna Dillen*, 28 j. *hofmeestersse*, † 9-9-1666 en haar nicht *Maria Anna Pallemans*, ° Mechelen, geprofest op 7-10-1703, † 17-7-1717; dochter van Guilielmus en Catharina de Ka.

In 1749 woonde in *Maria Visitatie* de begijn *Anna Maria Van Reck*, ° Antwerpen en geprofest op 6-7-1721. Men telde er toen 2 bewoners en 4 'aertsteden'.

Op 8-7-1761 werd *Maria Visitatie* gekocht door *Anna Maria Pauwels* voor 1.000 gld. Aan de hand van deze hoge som zou men kunnen afleiden dat het huis toen vernieuwd was. Mogelijk heeft de grote en brede tuin tot tegen de Grachtkant ook een doorslag gegeven. Het begijntje *Pauwels* leefde nog in 1798 en werd in 1800 als 79 j. oud genoteerd.

In 1816 werd een voornamende dame *Caroline Goyvaerts*, Wed. Noël, 'rentiere' als eigenares en gebruikster in de bevolkingslijst aangewezen. Op 16-7-1827 werd het huis verhuurd aan *Juf Catharina Josepha Moons*, ° Antwerpen 6-10-1805, † Lier 6-12-1864.

Vanaf 11-1-1832 aan *Juf. Maria Magdalena Mannekens*, ° Hove 24-1-1810, die met haar zuster *Anna Catharina* in 1840 de *Pastorij* weer kocht. In 1874 schonk A.C. *Mannekens* nog twee huizen aan de kerk (cfr. 9 en 11). Deze gezusters bezaten nog een eigendom buiten de Antwerpsepoort, juist over de overweg (nu Spoorweglei 3), waar men het *paviljoen Mannekens* heeft gekend. Daar in hun buitenverblijf gingen zij zich in de zomer verpozen.

Op 18-2-1918 werd *Maria Visitatie* verhuurd aan de *Zusters Arme Claren van Roeselaere*, die met nog andere inwoners van Roeselare door de Duitse bezetter naar Lier en omgeving waren geëvacueerd. St.-JAN BAPTIST, St.- THERESIA en St.-LUCIA (nu één St.-Marga-retastraat 23) Waar men thans het hoekhuis nr. 23 telt aan de St.-Margaretastraat op de linkerhoek van de Bodegemstraat, trof men tot in 1860 een heel ander begijnhofbeeld aan. Men telde er een onregelmatig gebouwd samenstel van drie huizen: *St.-Jan Baptist* met *St.-Tresia* aan de St.-Margaretastraat en daarachter *St.-Lucia* aan de linkerkant van de Bodegemstraat. Heel dit complex nam er nagenoeg de 5/8 of ca. 25 m. aan de linkerkant van de laatstgenoemde straat in.

Omstreeks het midden van de vorige eeuw waren deze huizen ingevolge hun hoge ouderdom totaal vervallen. Men noteerde destijds hierover in het huurboek van Gast- en Godshuizen: *St.-Jan Baptist In slegten staet van onderhoud, zijn deszelfs (bouw-)materialen in de jare 1860 door Not. P. Jos Van Breedam (Volmolenstr. 8) openbaerlijk verkogt met degene van het huis den Palmboom, (zoals St.-Tresia toen werd aangewezen) mits de som van 1036 fr.*

Ingevolge een overeenkomst 'met de bestiering van Gast- en Godshuizen, waaraan dit complex toebehoorde, schreef men verder: in 1861 zijn de erven W.K. 187, 188 en 189 (m.a.w. deze van de drie genoemde huizen) door de E.H. *Janssens* en zijn zusters herbouwd geworden in het tegenwoordige hoekhuis, met het recht van vruchtgebruik mits de jaarlijkse huurprijs van 125 fr. (cfr. akten dd, 4 en 17-12-1861, Not. Van Acker)

Bij deze herbouwing werd de rooilijn van de aanpalende Bodegemstraat ca. 2 m. naar achter getrokken en is de straat hierdoor bijna dubbel zo breed geworden. Dezelfde rooilijn werd dan verder doorgetrokken tot tegen de Grachtkant, waar de erve van *St.-Dymrna*, ca. 1778 gesloopt nadien aan de straat was toegevoegd. Het deel erve dat achter de doorgetrokken rooilijn kwam te liggen, is hierbij als tuin aan die van *St.-Jan Baptist* toegevoegd; waarin men nu achter tegen de muur van de Grachtkant een klein annex gebouw telt. Voordien verschilde de Bodegemstraat niet zo bijster veel in breedte met het Hemdsmouwken.

Topografisch is het oude en eigenaardig gebouwde complex op de hoek van de Bodegemstraat, recht tegenover het eerste of *Voorste Convent*, van bijzonder belang voor het bepalen van het oorspronkelijk territorium van het Lierse Begijnhof, dat blijkbaar door de Bodegemstraat begrensd werd, vooraleer het tweede of *Achterste Convent* en de *Helle- of Hillestraat* tegenaan de hillen of vestheuvels (vestbergen) tot stand kwamen (ca. 1600), zoals eerder aangetoond wordt.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 135
Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 21

Z.g. “*St.-Christoffel*” en “*Maria Visitatie*”, modo “*St.-Jan-Baptist*”. Twee gelijkaardige diephuizen van resp. twee en drie trav. en twee bouwlagen onder zadeldak (Vlaam-se pannen), uit XVII, met XVIII-aanpassingen. Verankerde bakstenen puntgevels (nr. 19 met overhoeks topstuk) met witgekalkte begane grond op gepikte plint. Steekboogvensters in afgeschuinde grijs geschilderde omlijsting op lekdrempels; op de begane grond van nf. 19, onder driuplijst; bovenomlijstingen voorzien van oren en neuten. Steekboogdeuren in grijsgeschilderde omlijsting, bij nr. 19 onder driuplijst. Toppen gemarkeerd door centraal houten luik in grijs geschilderde steekboogomlijsting, geflankeerd door twee oculi.

Beide panden van de straat gescheiden door voortuintje en witgekalkte bakstenen muur met rondboog poort je in grijs geschilderde omlijsting met sluitsteen en imposten (303).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat 21

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voordeur St. Margaretastraat 21

Fig.02. Houten voordeur

Fig.03. Houten schrijnwerk in voorgevel

Fig.04. Voortuin, zijgevel SM23

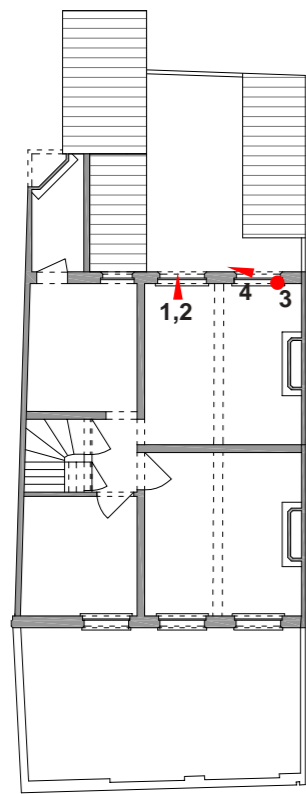

Fig.05. Voortuin

Fig.01. Zicht op gemeenschappelijke tuin, woningen Grachtkant

0 1 2 5

Eerste verdieping

Fig.02. Zicht op binnenkoer vanuit leefruimte

Fig.03. Detail houten schrijnwerk

Fig.04. Detail schoorsteen in metselwerk

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 23

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 189, 187a

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Jan Baptist & St. Theresia

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 335 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 129 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 35 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 171 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

28) St.-JAN BAPTIST (St.-Margaretastraat 23 - W.K. 189)

St.-Jan Baptist of St.-Jan de Doper is de zoon van de H. Zacharias en de H. Elisabeth, nicht van Maria (O.L.V.)

St.-Jan Baptist was de eerste patroon van de oorspronkelijke Lierse parochiekerk, thans de Collegiale Kerk van de H. Gummarus, die vanaf 1378 totaal is herbouwd. Hierdoor is St.-Jan Baptist te Lier bijzonder gekend en vereerd. Op St.-Jansmisse of feestdag van St.-Jan Baptist (24 juni) werd te Lier de *Wet verzet*, d.w.z. het nieuw stadsbestuur voor één jaar aangesteld. Men kent heden nog de *St.-Jansbrug*, terwijl de straat die op de brug uitkwam de *St.-Jansstraat* (nu Volmolenstraat) en de verlenging hiervan de *St.-Jansvest* werd genoemd. Nadat deze laatste, met popels (populieren) was beplant werd ze de *Popeljansvest* geheten, nadien volksetymologisch mis-vormd tot *Properjansvest*. Deze benaming verdween pas in 1852, toen deze vest officieel *Gasthuisvest* werd genoemd. Met de vernoemde straten is St.-Jan de Doper zelf herhaaldelijk toponymisch te Lier herdoopt.

Boven op de puntgevel van de zuiderdwaarsbeuk van de St.-Gummaruskerk prijkt het beeld van St.-Jan de Doper. De benaming St.-Jan Baptist lijkt dus mogelijk een attest voor de hoge ouderdom van dit in 1860 gesloopte ongewoon begijnenhuis.

Hoe dan ook, in 1672 was *St.-Jan Baptist* bewoond door *Maria Over-straet* (van Overstraeten?). Omstreeks 1691 en 1695 noteerde men er *Joanna van de Sloot*. In 1728 was *Anna Catharina Verachteren* eigenares-gebruikster, in 1748 opgevolgd door haar zuster *Anna Theresia Verachteren*, ° Antwerpen, 24 j. oud geprofest op 25-4-1694, † 24-10-1748 dochter van Daniël en Catharina. Guignon. Grafsteen: rechterzijbeuk, 11de rij links. In 1748 telde het huis 2 personen en 4 'aertsteden'. Achtereenvolgens kende men er verder *Suzanne Bellot* (1754), Juf. *Mirou* (1763) en Juf. *Van Deuren* (1778).

In 1800 was *St.-Jan Baptist* bewoond door de *Wed. Herry*, geboren *Helena Constantia Lunden*, *particuliere*, 72 j. oud; samen met haar vier dochters, waarvan één 'begijn' en één 'ex-religieuze'. Deze weduwe was blijkbaar van voornamelijk afkomst. In het jaar XII (1803) noteerde men het *Hof van Lachen* als *Maison de Campagne de la femme Vve. Lunden* (wijk 7 nr. 6). *Helena Constantia Lunden*, ° Antwerpen ca. 12-12-1729 (parochie van St.-Jacob), † 21-1-1813, 83 j. 1 maand en 9 dagen oud, gehuwd met Petrus Josephus Herry; dochter van Arnoud Lunden en Adrienne Lucie De Nuff. Haast ongetwijfeld, is de *Wed. Herry Lunden* verwant aan de oude prominente Antwerpse familie Lunden uit de 17de eeuw, die bijzonder bevriend was met Pieter-Paul Rubens, en ook Arnold Lunden werd genoemd (cfr. Aug. Thys 'Historiek der Straten en Openbare Plaatsen van Antwerpen', Antwerpen 1879, p. 618-704-705-707). Het merkwaardige

en bekende schilderij 'den Strooien Hoed' van Rubens vormt een portret van Mei. Lunden. Ook de naam Herry is er welbekend; In 1813 legde een zekere M. Herry 'den eersten steen van de concertzaal, zetel der maatschappij, La Philharmonie', waaruit de huidige 'Harmonie' is ontstaan (Id. 525) *De Wed. Herry-Lunden* verliet *St.-Jan Baptist* in november 1805. Eén van de dochters was gehuwd met Joannes Nepomucenus Ferdinand Franciscus Goyvaerts, rentenier, die in 1803 in *De Roos* (nu Grote Markt 21) woonde. Deze gehuwde dochter, † Lier 3-1831, woonde in de 's Hertogenboschstraat, Wijk 4 nr. 303 (nu Lisperstraat 57)."

St.- THERESIA (St.-Margaretastraat 23 - W.K. 187)

"De H. Theresia of Teresia, Spaanse Karmelietes, 0-1515 te Avila en † 1582 te Alba de Tormes, was hervormster van de Karmelietessenorde en om haar geschriften tot Kerklerares uitgeroepen. Feestdag: 15 oktober. Te Lier kende men het klooster van de; 'Engelse Teresianen' (1648-1794) in de Kerkstraat, hierom ook in de volksmond de 'Teresen-straat' genoemd. In 1672 was *St.-Theresia* bewoond door Juf. *Joanna Huysmans*, 'Hofmeestersse van desen hove den tyt van 36 jaren', † 11-7-1677, 'onder wiens regering' de Begijnhofkerk werd gebouwd (1664-1671). Na haar overlijden werd ze opgevolgd door *Anna* en *Maria Vercouwen*. Al deze namen treft men aan op dezelfde grafsteen: linkerzijbeuk, 4de in de rij. De naam van *Joanna Huysmans* werd eveneens in herinnering gebracht op een glasraam (cfr. Mast & Cox p. 158), Omstreeks 1705 volgde dan als E.G. *Adriana Francisca Truyts*, die met 'haere nichte' Juf. *Joanna Maria Truyts*, ° Heist-op-den-Berg 19 j, oud geprofest op 31-8-1698, † 31-3-1720, dochter van Andreas en Joanna van den Broeck, voorkomt op de grafsteen: middenbeuk 1ste rij rechts.

In 1748 noteerde men er *Joanna Asselberghs*, ° Kontich. Het huis telde toen 3 personen en 4 'aertsteden'.

Op 29-5-1752 werd het huis verkocht 'voor haer leven' aan *Anna De Haes* voor 25 gld. *uyt consideratie van de overvloedige reparatie door haer aen het huys gedaen. Anna De Haese*. ° Duffel, geprofest op 9-7-1741, woonde er nog in 1803, toen 86 j. oud.

Op 11-8-1808 werd *St.-Theresia als den Palmboom* aangewezen en verhuurd aan Juf. *Petronilla Godyn*; een vooraanstaande begijn die tijd, 25 j. oud geprofest op 24-6-1805. In 1860 is, zoals we reeds schreven, *den Palmboom* samen met *St.-Jan Baptist* gesloopt en tot één huis herbouwd. Hoe en waarom dit huis *den Palmboom* werd genoemd, blijft ons voorlopig een raadsel !"

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 135

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 23

Tot 1860 een onregelmatig gebouwd geheel van drie huizen, z.g. "St.-Jan-Baptist"; "St.-Theresia" en "St.-Lucia". Gesloopt wegens vervallen toestand.

Huidig hoekhuis z.g. "St.-Ignatius", gebouwd in 1861. Breedhuis van vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen). Bepleisterde lijstgevel op arduinen plint. Rechth. vensters op beschilderde arduinen lekdrempels. Rechth. deur in geprofileerde arduinen omlijsting; bovenlicht met ijzeren roedenverdeling in vorm van dooreenlopende cirkels. Houten kroonlijst op modillons.

Zijgevel met rechth. en rondboogvensters met ijzeren roedenverdeling, Opgeknapt in 1989 (304).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

St.-Margaretastraat 23

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel en zijgevel aan de Bodegemstraat

Fig.02. Voorgevel met houten voordeur

Fig.03. Achtergevel met aanbouw

Fig.04. Aanbouw in metselwerk

Fig.05. Bijgebouw grenzend aan de Grachtkant

Fig.06. Zicht op tuin en achtergevel

Fig.07. Aanbouw met deur naar de Bodegemstraat

Fig.08. Houten deur in ommuring Bodegemstraat

Fig.09. Bijgebouw grenzend aan de Grachtkant

Fig.10. Interieur bijgebouw

Fig.11. Interieur bijgebouw

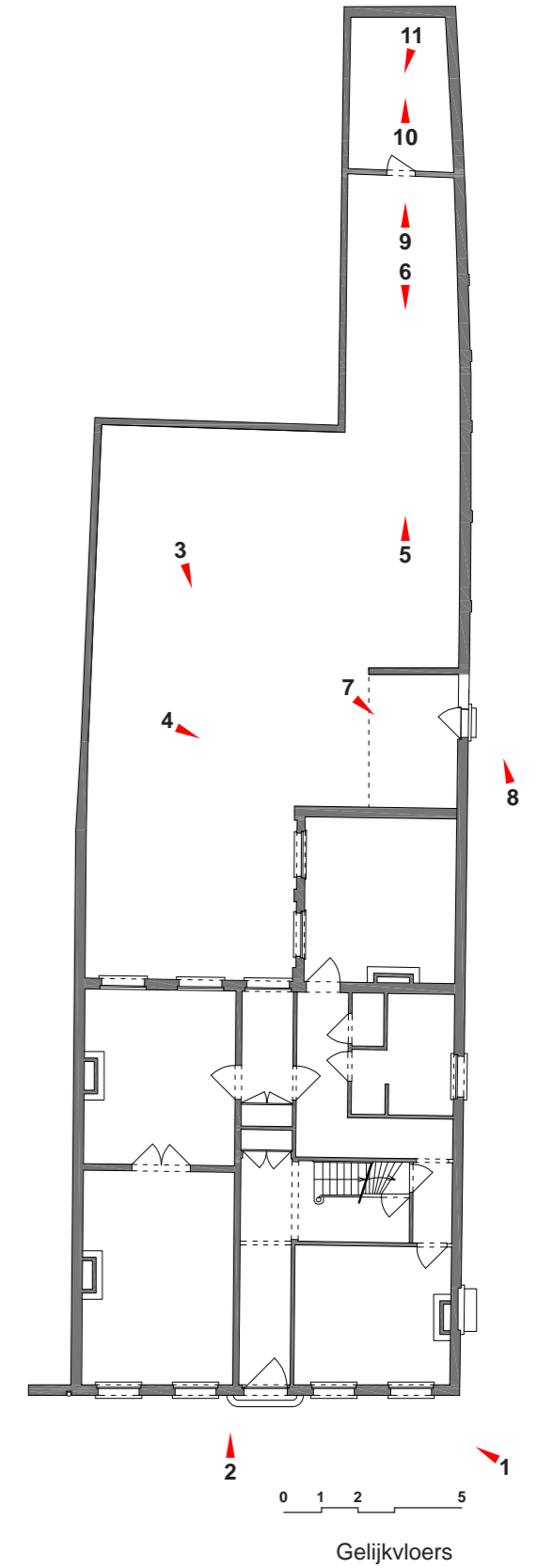

Fig.01. Zicht op tuin richting Grachtkant

Fig.02. Houten deur in achtergevel

Fig.03. Houten deur in achtergevel naar tuin

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 245

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Het Portieressenhuis

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 92 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 15 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 28 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

7) St-MERTEN (Wezenstraat 4- W.K. 240).

St-Merten, Marten of Maarten zijn volkse namen voor de H. Martinus van Tours, één der meest populaire heiligen uit de middeleeuwen. Vele vroegere volksgebruiken en oude plaatsnamen herinneren er nog altijd aan. Hij was vermoedelijk de zoon van een Romeinse tribuun uit Pavia en is bisschop van Tours geweest (° ca. 316 en † ca. 397). Het volk herinnerde zich vooral het liefdadig feit, dat hij de helft van zijn mantel in volle winter aan een bedelaar gaf bij de stadspoort van Amiens, toen hij nog een Romeins soldaat was. Feestdag: 11 november.

Het huis *St.-Merten* stond eertijds met zijn oude voorgevel naar de kerk gericht, blijkbaar achter een voortuintje aan het Oud-Kerkhof - nu het tuinmuurtje met hofpoortje - tussen het huis nr. 13 en het hoekhuis *St.-Ursula* bij de St.-Margaretastraat. Uit de verbouwing, werd de nieuwe voorgevel opgetrokken boven de grondvesten van de oude omheiningmuur van het Begijnhof.

In 1672 woonde in *St.-Merten* de voorname en "eerbare *Juf. Beatrix Lambelin*, beggyntien van desen hove"; schenkster van het keurige beeld de H. Martinus van Tours, gebeeldhouwd door de beroemde Antwerpse kunstenaar Lodewijk Willemsens (1630-1702), leerling van Artus Quellinus de Oude. Op het voetstuk wordt nog aan deze vrijgeevige begijn met een "Sepulture" herinnerd († 19 juni A° 1676), waaronder het blazoen der voorname familie Lambelin voorkomt: een gulden St-Andrieskruis, verkort in een veld van Keel, met aan beide zijden van het kruis het letterteken L. Bovendien legateerde *Beatrix Lambelin*, Laureys dochter, elk der begijntjes "bij haer in huys wonende" te weten: *Anna de Ste-Joris*, *Catharina Anthonis en Maria de Vos* met zekere renten, welke na het overlijden van de "lancxtlevende" dienden overgedragen te worden "aen den aultaer" van Ste-Begga), (cfr. Biermans p. 77-78).

In 1691 noteerde men in *St.-Merten* nog de eerstgenoemde begijnlegataris, toen *Anna de St.-George* geboekstaafd; blijkbaar is deze eveneens van voorname afkomst te noemen. Voor familievorsers is er nog heel wat te doen op het Lierse Begijnhof.

Van 1749 tot 1762 was het huis bewoond door *Cecilia Van de Plas*. ° Kontich en geprofest op 21-1-1725 en † 2-1-1774; dochter van Corne-lius en Magdalena Jacobs. Men telde er toen 3 personen en 'een meysen' met samen 4 'aertsteden'. Men heeft destijds nog vier andere begijntjes Van de Plas uit Kontich op het Begijnhof gekend.

Op 10-12-1765 werd *St.-Merten* aangekocht door de gezusters *Anna Maria* en *Joanna Catharina Steps*, beide dochters van Adrianus Steps, smid en eigenaar-gebrulker van de *Ploege*, nu cinema Variétés, Antwerpsestraat nr. 48. Dezen waren resp. geprofest in 1751 en 1755. Ze verkregen het huis

"uyt consideratie, voor hun bijde leven en nog een leven ten behoeve van de familie, voor 100 gulden". Deze voorwaarden laten toe te vermoeden, dat juist deze begijnen *St.-Merten* omstreeks 1765 verbouwd hebben, met de tegenwoordige voorgevel naar de Wezenstraat gekeerd.

Na deze ondernemende begijnen werd *St.-Merten* lange tijd gebruikt als schoolhuis. In 1816 noteerde men er vier onderwijzeressen: *Isabella*, *Theresia*, *Gertrudis en Rosa Diercksens*, samen met vijf « pensionnaires ». Men vindt ze in de patentlijsten van de jaren 1820 ingeschreven als "hele en halve kostschoolhouderessen, dag- en avond-schoolhouderessen." Van 16-9-1826 tot 31-6-1849 noteerde men er *Anna Catharina Josepha Rigouts*, "schoolonderwijster". In 1849 is "A.C.J. Rigouts" verhuisd naar *De Onbevleete Ontvangenis*, op de rechterhoek van het Hemdsmouwken, waar Anton Bergmann in "Ernest Staas" de "Oordjesschool" situeerde. Cfr. 16 en 22.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 132

Historiek van de woning

Wezenstraat 4

Z.g. "*St.-Merten*" modo "*St.-Elisabeth*". Oorspronkelijke voorgevel naar de kerk gericht, met voortuintje aan het Oud-Kerkhof. Ca. 1765 verbouwd met nieuwe voorgevel, uitgevend in de Wezenstraat. In XIX A gebruikt als schoolhuis. Breedhuis van drie trav. en twee bouwl. onder steil zadeldak (Vlaamse pannen) met mooi dakvenster. Witgekalkte lijstgevel op gepikte sokkel, gemarkeerd door steekboogvensters onder druiplijst. Rechth. deur met lateiconsooltjes en steekboogbovenlicht, eveneens onder druiplijst. R. zijgevel met sporen van zandsteen; sober aanbouwsel met opkamer (313).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Wezenstraat en St.-Margaretastraat

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000093

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Wezenstraat met achteraan de hoofdingang van het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de loop van de 19de eeuw een meisjesweeshuis werd ingericht in de infirmerie van het begijnhof. Het is de derde uitbreiding van het begijnhof, die men situeert aan het einde van de 17de eeuw. Het grote huis rechts achteraan is de pastorie. Omdat er volgens de statuten geen mannen op het hof mochten wonen, werd de pastorie meestal vlak naast de ingangspoort gebouwd, evenwel met een rechtstreekse toegang via een achterpoortje. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI002000020

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Sint-Margarethastraat vanuit een woning in de Wezenstraat in het Lierse Begijnhof

Beschrijving: Werkopname voor de film 'Het keersken in de Lanteern' (1956) van Frans Verstreken (1923-2003) naar een verhaal van Felix Timmermans

Datering: rond 1955

Vervaardiger: Frans Verstreken

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel Wezenstraat

Fig.02. Detail raam links

Fig.03. Voorgevel in wit gekalkte baksteen, zichtbare muurankers

Fig.04. Ommuring binnenkoer kant Oud Kerkhof

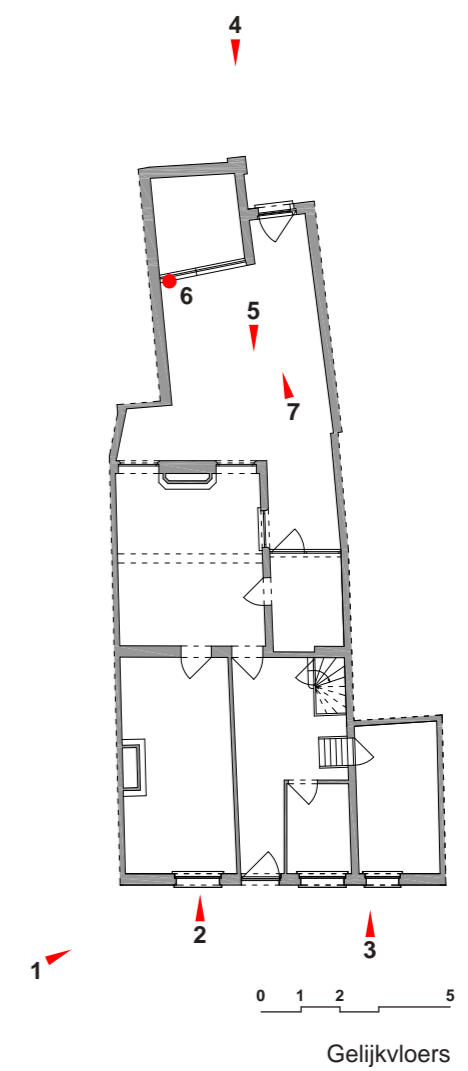
Fig.05. Achtergevel

Fig.06. Detail houten deur naar tuinberging

Fig.07. Koer met tuinberging en deur naar Oud Kerkhof

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Pompstraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 203

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Benedictie des Heeren

A.06. Typologie: combinatie van breed breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 95 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 72 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 18 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

75) DE BENEDICTIE DES HEEREN (Pompstraat 2 - W.K. 203).

Bij de kerk en de oude, grote zuivere waterbron - een 'zegen des Heren' - staat het huis, dat mogelijk zijn naam hieraan te danken heeft. Het is één van de eerst bebouwde plaatsen van het Lierse Begijnhof. Men zou er in 1407 zelfs een soort convent hebben gekend: 'het Woemelgheemshuse bij den grooten putte'. De eerste begijntjes leefden bij de opkomst van het begijnhof, ook na hun professie, voornamelijk in zogenaamde 'husen' of conventen. Conventen liggen ongetwijfeld aan de oorsprong van de begijnhoven. Het 'Woemelgheems huse' was mogelijk een schenking van de heer Van Woemelgheern (Wommelgem). In januari 1278 (n.t.) werd de heerlijkheid van dit dorp door Jan, hertog van Brabant, in leen gegeven aan ridder Jan van Lyere, die zijn hertog naar de slag bij Woeringen had gevolgd. Jan van of tot Lyere was bezitter van heerlijke goederen te Lier. Het is best mogelijk, dat in de geest van die tijd en naar het voorbeeld van zijn hertog Jan I, Jan van Lyere of van Immersele het Lierse Begijnhof op zijn beurt met dit 'Woemelgheemshuse' heeft begiftigd. (cfr. Bergmann p. 30 en naamregisters bij Immerseel-Ymersele).

In 1672 was *De Benedictie* bewoond door *Anna Lambrechts* in het Latijn *Lamberti*, 'wijlen Gillis dochtere' genoemd. Grafsteen: linkerzijbeuk, 5de in rij, † 29-8-1673. Zij staat bekend als één der voornaamste testamentaire weldoensters van de kerk (cfr. Biermans p. 46-47). Gedenkschrift onder het beeld van St.-Franciscus van Assisië, rechts op het koor, beeld dat door de vermaarde Antwerpse beeldhouwer Artus Ouellyn werd geleverd. Onder een vroeger glasraam las men 'Ter eeren Godts / wt liberaelheit van J. Anna Lamberti / begynken van desen hove / A ° 1667'.

Tussen 1691 en 1728 noteerde men in *De Benedictie des Heeren* successievelijk de gezusters *Adriana* en *Anna De Pooter*. Grafsteen: linkerzijbeuk, in de 3de rij; kan mogelijk de familie De Pooter nader identificeren. Een derde zuster, eveneens begijn, met name *Magdalena De Pooter*, ° Pulle en 21 j. oud geprofest op 21-9-1698, werd bij de professie dochter van Joannes en Barbara Weyns genoemd. Op de grafsteen wordt de moeder van deze drie begijntjes echter de Weduwe van Frans De Pooter geheten. Mogelijk is de man in feite Joannes Franciscus gedoopt en werd door de steenhouwer een willekeurige keuze gedaan. De oude parochieregisters van Pulle zouden dit even-tueel nog kunnen uitwijzen.

In 1749 telde men in *De Benedictie des Heeren* 3 bewoners en evenveel 'aertsteden'.

Op 14-9-1785 werd het huis 'voor hun drie levens gekocht', mits 700 gld. door *Anna Catharina* en *Joanna De Schutter*, ° Berlaar, samen met *Anna Catharina Janssens*, ° Lier en 36 j. oud geprofest op 23-10-1786; dochter van Jacobus en Catharina Maria Oyens.

In 1800 noteerde men er samen met *Catharina* eveneens *Barbara De Schutter* als ex-religieuze van Mechelen, in 1789 naar het Begijnhof te Lier overgekomen. Door het overlijden van de langstlevende, *Anna Catharina Janssens* (t 27-1-1836), kwam het huis in het bezit van Gast-en Godshuizell.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Pompstraat 2

Z.g. "De Benedictie des Heeren", vermoedelijk omwille van de aanwezigheid van een oude waterbron. Ca. 1407 mogelijk een soort convent z.g. "Woemelgheemshuse bij den grooten putte". Combinatie van breed- en diephuis onder zadeldaken (Vlaamse pannen), uit XVII en voorzien van voortuintje. Breedhuis met verankerde en witgekalkte lijstgevel van vier trav. en twee bouwl. Eenvoudige rechth. vensters met houten latei en arduinen lekdrempels. Steigeraten. Zijgevel (St.-Margaretastraat) van bak- en zandsteen van twee trav. op gepikte plint. Tuitgevel met overhoeks topstuk, schouderstukken, bewaarde hoekblokken en muurbanden. Aangepaste rechth. vensters op arduinen lekdrempels resp. in gecementeerde of in bewaarde zandstenen omlijsting; accoladevormig ontlastingssysteem. Bewaard kloosterkozijn met vernieuwde tussendorpel in top; bekronend balkgat. Centraal muuranker met datering "1617". L.zijgevel met schouderstukken (282).

R. tegen breedhuis: aanbouwsel van één bouwl. Deels gekalkt tuitgeveltje op gepikte plint. L. bewaard schouderstuk; rechth. muuropeningen. Zijgevel (St.-Margaretastraat): rechth. venster en sporen van gedicht venster in houten omlijsting.

Tegen l.g. gevel: arduinen pomp met wortelmotief (XVII B) en smeedijzeren arm (283)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat

Pompstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000119

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Pompstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De Pompstraat is een smal, recht straatje met tuinmuren en enkele goed bewaarde begijnenhuisjes. Ze vertrekt van de Sint-Margaretastraat ter hoogte van het Oud-Kerkhof naar de Grachtkant. Vroeger was hier een oude waterbron, nu afgesloten door een pomp, vandaar de straatnaam.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Pompstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000069

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Pompstraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Lierse Begijnhof bezit geen homogene architectuur. Naargelang de noodzaak of de financiële mogelijkheden van de begijnen werden huizen gebouwd, verbouwd of gesloopt. In het kerngebied, zoals het Oud-Kerkhof, staan een aantal 17de eeuwse huizen in de typische traditionele bak- en zandsteen architectuur.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail schrijnwerk dakverdieping in voorgevel

Fig.03. Waterpomp in arduin en smeedwerk aan voorgevel

Fig.04. Zijgevel pompstraat

Fig.05. Zijgevel pompstraat

Fig.06. Detail witgekalkte baksteen muur aan zijgevel

Fig. 07. Achtergevel

Fig. 08. Houten toegansdeur naar koer Pompstraat

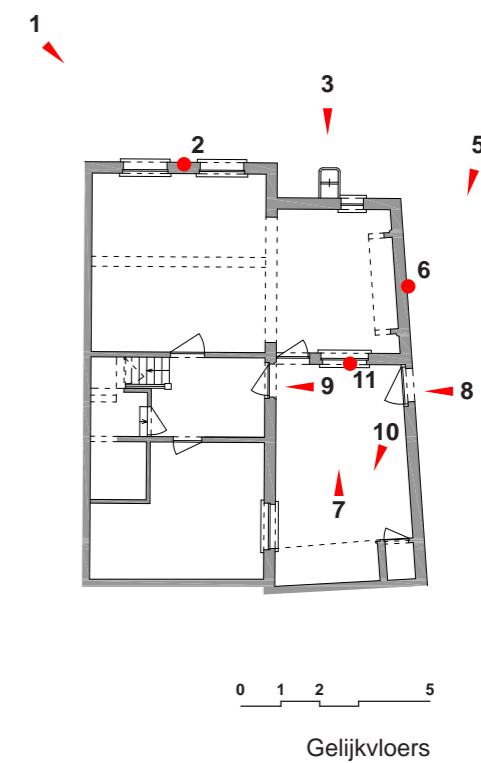
Fig. 09. Houten voordeur aan koer pompstraat

Fig. 10. Koer met aanbouw

Fig. 11. Houten schrijnwerk achtergevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Pompstraat 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 202

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Vlughtinge Van Egypten

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 106 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 72 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 8 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 26 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 15.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

76) DE VLUCHTINGE VAN EGYPTEN (Pompstraat 4 - W.K. 202).

Ongetwijfeld is hiermee de 'Vlucht naar Egypte' van Maria en Jozef met net kindje Jezus bedoeld.

De Vluchtinge van Egypte is waarschijnlijk pas na 1672 gebouwd. De eerst gekende bewoonster, in 1677, noemde men *Maria van Hoff van Hoef* (= Hoof).

In de jaren 1728 en 1749 noteerde men er *Jacoba Laets*, samen met 2 personen en nog 1 boven de 7 jaar, terwijl het huis 5 schouwen telde. *Jacoba Laets of Luyts*, ° Oudenbosch en 21 j. oud geprofest op 3-7-1712; dochter van Hendrik Laets en Barbara Van Aert. Voornoemd begijntje was bij haar intrede niet geheel vreemd aan de stad Lier. Omstreeks dezelfde tijd kende men te Lier, Nicolaus Laets, apotheker aan de Grote Markt (nu Café Breughel nr. 29), 'in syn leven / schepene rentmeester overdeken / van de Lakenhal ende H. Geestmeester dezer / stadt, † 17-9-1715'. Zijn naam is eveneens gegrift op de St.-Gumma-ruskas (cfr. Mast & Cox p. 38 en 114). Nicolaus Laets is hoogst waarschijnlijk naar Lier overgekomen bij zijn huwelijk met Juf. Anthonia Vinckx, dochter van Cornelis Vinckx, die eveneens apotheker en eigenaar was van het huis naast *De Valk*. De wisselwerking tussen de Lierse bevolking en het Begijnhof was vooral in de 17de en het begin van de 18de eeuw bijzonder groot.

Op 10-5-1768 werd *De Vluchtinge van Egypten* gekocht door *Maria Christina van Grinsven* en *Petronella van Cutsem*, mits 400 gld. *M. C. van Grinsven*, ° 's Hertogenbosch, geprofest op 6-11-1746 en *P. Van Cutsem*, ° Brussel, geprofest op 13-10-1750. Zij woonden er nog in 1798, toen resp. 80 en 68 j. oud. Na het overlijden van de laatst overlevende, *Christina van Grinsven*, in 1826 werd het huis ambtshalve eigendom van Gast- en Godshuizen. .

Op 16-8-1826 werd het huis verhuurd, mits 25,71 florijnen, aan Jouf. *Maria Francisca Van Cutsem*, ° Brussel en 25 j. oud geprofest op 21-8-1785; dochter van Michaël en Maria Theresia de Leu. *Maria Francisca* was blijkbaar verwant aan *Petronella Van Cutsem*. Ze mocht vanaf 1826, na het laatste overlijden, niet langer meer het huis blijven bewonen, zonder aan de C.O.O. huurgeld te betalen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Pompstraat 4

Z.g. "De Vluchtinge van Egypten", modo "S. Begga", vermoedelijk gebouwd ca. 1675, met latere aanpassingen. Witgekalkte en verankerde lijstgevel van vier trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen) met dakvenster; l.g. met getoogd luik onder oculus. Rechth. vensters met houten latei en arduinen lekdrempel. Door voortuintje met witgekalkte muur van de straat afgescheiden (284)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Pompstraat

Pompstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000120

Collectie: Lier - Stadsarchief

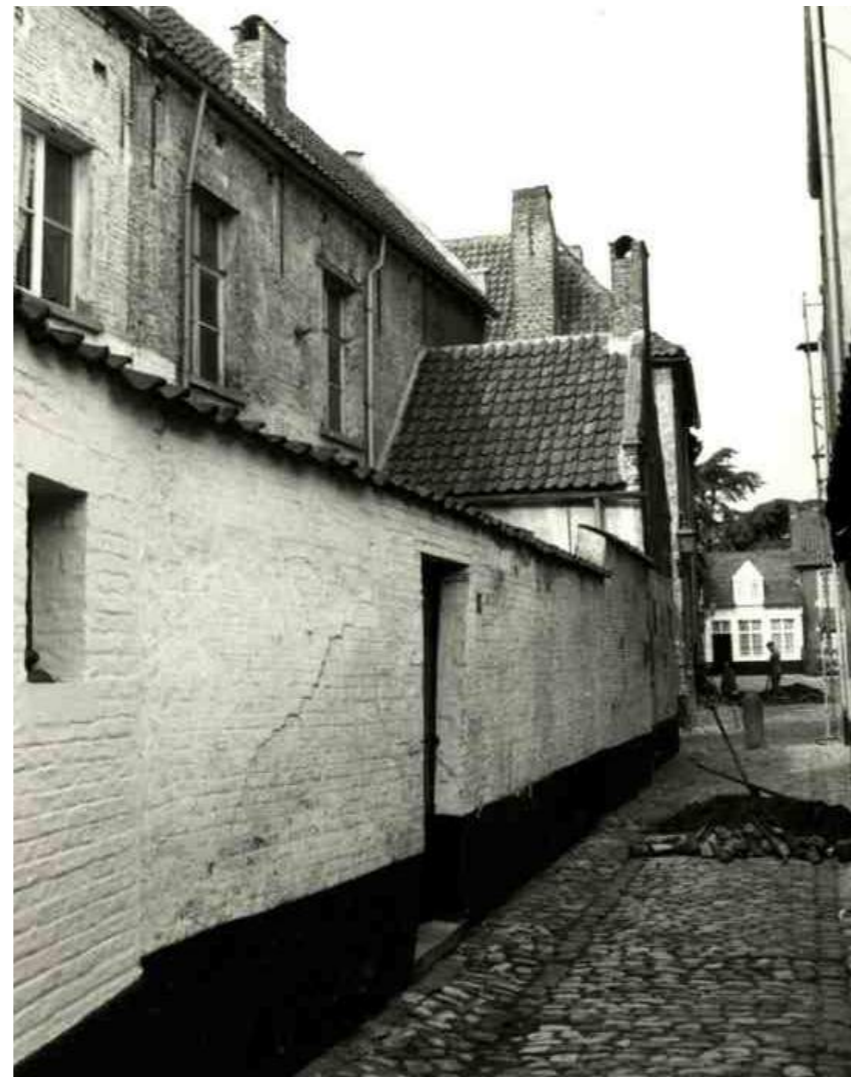
Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Pompstraat in Het Begijnhof

Beschrijving: De Pompstraat is een smal, recht straatje met tuinmuren en enkele goed bewaarde begijnenhuisjes. Vroeger was hier een oude waterbron, nu afgesloten door een pomp, vandaar de straatnaam. De foto toont ons ook een begijntje in typische klederdracht. Zuster Agnes, de laatste Lierse begijn zal het hof verlaten in 1984 op 85-jarige leeftijd. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Pompstraat

bron: inventaris.onroenderfgoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Pompstraat 06-08

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Sint-Aloysius van Gonzaga

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming:
Huidige bestemming:
Huidig gebruik:
Aantal huidige wooneenheden:

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 63.5 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49.6 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 5.2 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 8.7 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

75) DE BENEDICTIE DES HEEREN (Pompstraat 6-8 - W.K. 203).

Bij de kerk en de oude, grote zuivere waterbron - een 'zegen des Heren' - staat het huis, dat mogelijk zijn naam hieraan te danken heeft. Het is één van de eerst bebouwde plaatsen van het Lierse Begijnhof. Men zou er in 1407 zelfs een soort convent hebben gekend: 'het Woemelgheemshuse bij den grooten putte'. De eerste begijntjes leefden bij de opkomst van het begijnhof, ook na hun professie, voornamelijk in zogenaamde 'husen' of conventen. Conventen liggen ongetwijfeld aan de oorsprong van de begijnhoven. Het 'Woemelgheems huse' was mogelijk een schenking van de heer Van Woemelgheern (Wommelgem). In januari 1278 (n.t.) werd de heerlijkheid van dit dorp door Jan, hertog van Brabant, in leen gegeven aan ridder Jan van Lyere, die zijn hertog naar de slag bij Woeringen had gevolgd. Jan van of tot Lyere was bezitter van heerlijke goederen te Lier. Het is best mogelijk, dat in de geest van die tijd en naar het voorbeeld van zijn hertog Jan I, Jan van Lyere of van Immersele het Lierse Begijnhof op zijn beurt met dit 'Woemelgheemshuse' heeft begiftigd. (cfr. Berg-mann p. 30 en naamregisters bij Immerseel-Ymersele).

In 1672 was *De Benedictie* bewoond door *Anna Lambrechts* in het Latijn *Lamberti*, 'wijlen Gillis dochtere' genoemd. Grafsteen: linkzijdigbeuk, 5de in rij, † 29-8-1673. Zij staat bekend als één der voor-naamste testamentaire weldoensters van de kerk (cfr. Biermans p. 46-47). Gedenkschrift onder het beeld van St.-Franciscus van Assisië, rechts op het koor, beeld dat door de vermaarde Antwerpse beeld-houwer Artus Ouellyn werd geleverd. Onder een vroeger glasraam las men 'Ter eeren Godts / wt liberaelheit van J. Anna Lamberti / begynken van desen hove / A ° 1667'.

Tussen 1691 en 1728 noteerde men in *De Benedictie des Heeren* successievelijk de gezusters *Adriana* en *Anna De Pooter*. Grafsteen: linkzijdigbeuk, in de 3de rij; kan mogelijk de familie De Pooter nader identificeren. Een derde zuster, eveneens begijn, met name *Magdalena De Pooter*, ° Pulle en 21 j. oud geprofest op 21-9-1698, werd bij de professie dochter van Joannes en Barbara Weyns genoemd. Op de grafsteen wordt de moeder van deze drie begijntjes echter de Weduwe van Frans De Pooter geheten. Mogelijk is de man in feite Joannes Franciscus gedoopt en werd door de steenhouwer een willekeurige keuze gedaan. De oude parochieregisters van Pulle zouden dit even-tueel nog kunnen uitwijzen. In 1749 telde men in *De Benedictie des Heeren* 3 bewoners en evenveel 'aertsteden'.

Op 14-9-1785 werd het huis 'voor hun drie levens gekocht', mits 700 gld. door *Anna Catharina* en *Joanna De Schutter*, ° Berlaar, samen met *Anna Catharina Janssens*, ° Lier en 36 j. oud geprofest op 23-10-1786; dochter van Jacobus en Catharina Maria Oyens.

In 1800 noteerde men er samen met *Catharina* eveneens *Barbara De*

Schutter als ex-religieuze van Mechelen, in 1789 naar het Begijnhof te Lier overgekomen. Door het overlijden van de langstlevende, *Anna Catharina Janssens* (t 27-1-1836), kwam het huis in het bezit van Gast-en Godshuizell.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Pompstraat 8

/

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Pompstraat

Pompstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000119

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Pompstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De Pompstraat is een smal, recht straatje met tuinmuren en enkele goed bewaarde begijnenhuisjes. Ze vertrekt van de Sint-Margaretastraat ter hoogte van het Oud-Kerkhof naar de Grachtkant. Vroeger was hier een oude waterbron, nu afgesloten door een pomp, vandaar de straatnaam.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Pompstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000069

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op het Oud-Kerkhof vanuit de Pompstraat in het Begijnhof

Beschrijving: Het Lierse Begijnhof bezit geen homogene architectuur. Naargelang de noodzaak of de financiële mogelijkheden van de begijnen werden huizen gebouwd, verbouwd of gesloopt. In het kerngebied, zoals het Oud-Kerkhof, staan een aantal 17de eeuwse huizen in de typische traditionele bak- en zandsteen architectuur.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Uithangbord Labyrint Pompstraat

Fig.02. Deur naar binnenkoer

Fig.03. Houten schrijnwerk voorgevel

Fig.04. Zicht in Pompstraat richting Grachtkant

Fig.05. Detail smeedwerk houten luik

Fig.06. Deur binnenkoer uitgevend op Pompstraat

Fig.07. Detail muurankers in zijgevel

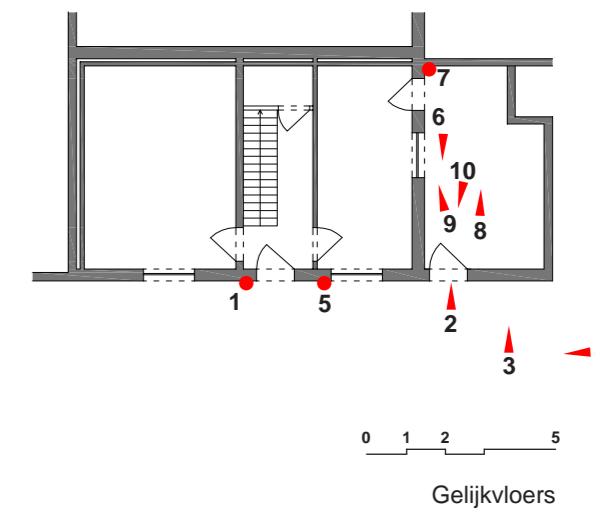
Fig.08. Zicht op gevel vanuit binnenkoer

Fig.09. Zijgevel aan binnenkoer

Fig.10. Deur binnenkoer uitgevend op pompstraat

3.8 Inventarisatie deelgebied Begijnevest

De inventarisatie van het deelgebied Begijnevest omvat volgende woningen:

- Sint-Margaretastraat 20
- Sint-Margaretastraat 20a
- Sint-Margaretastraat 25
- Sint-Margaretastraat 27
- Sint-Margaretastraat 29
- Bodegemstraat 2
- Martinushoek 2
- Martinushoek 4
- Hellestraat 1
- Hellestraat 2
- Hellestraat 3
- Hellestraat 4
- Hellestraat 5
- Hellestraat 6
  - Hellestraat 6 gelijkvloers
  - Hellestraat 6 eerste verdieping

Begijnevest

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 20-20a

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 221

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Achterste Convent

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 8 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadelddak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Convent
Huidige bestemming: Bewoning, atelier, galerij
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden:

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 383 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 126 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 10 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 247 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 15.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V. : *Het Lierse Begijnhof, Lier 1974*

Historiek van de woning

St. Margaretastraat 20-20A

Z.g. "Achterste Convent" in tegenstelling tot het "Eerste of Voorste Convent" (nrs. 16-18). Vermoedelijk eerst na 1595 opgetrokken tussen de huidige Martinushoek en de vestbergen en ontstaan n.a.v. een stichting in 1572, bij testament geschonken, met als doel een convent voor zeven begijntjes te bouwen. Hersteld in 1712 en uitgebreid door Johan Parasiers (cf. muurankers topgevel Martinushoek): drie panden verbouwd tot één geheel (cf. Legger van de XX, Penniric gen). Tijdens de Franse Revolutie in 1798 opgeheven en onteigend. In de jaren dertig volledig verbouwd tot kleine huisjes. Sedert 1965 deels ingericht als kunstgalerie "Konvent". Combinatie van haaks op elkaar gesteld breed- en diephuis in traditionele bak- en zandsteenstijl, L-vormig geschikt aan een voortuintje; door een witgekalkte bakstenen muur op gepikte plint van de straat afgescheiden; muur aan straatzijde geritmeerd door steunberen.

Breedhuis van acht trav. en twee bouwl. onder leien zadeldak. Lijstgevel op gecementeerde en deels grijs geschilderde plint, gemarkeerd door lange muurankers en geschilderde muurbanden. Begane grond met rechth. vensters op arduinen lekdrempels (voormalige kruiskozijnen); zevende trav. met bewaard kruiskozijn in beschilderde zandstenen omlijsting. Bovenverd. met kruiskozijnen in zandstenen kwartholomlijsting met hoekblokken. Rechth. deuren met dito bovenlicht, resp. in beschilderde en zandstenen kwarthol omlijsting. Uiterst r. rondboogdeurtje. Twee getrapte dakvensters met houten luik in zandstenen kwartholomlijsting en bekronend balkgat. R.zijpuntgevel (zijde Martinushoek) gemarkeerd door overhoeks topstuk, schouderstukken, muurvlechtingen en gecementeerde muurbanden. Witgekalkte begane grond op gepikte plint. Centraal korfboogluik geflankeerd door kloosterkozijnen in zandstenen omlijsting. Muurankers met datering 1712. Nagenoeg blinde achtergevel, uitzierend op tuin, gemarkeerd door aangepaste rechth. muuropeningen, steigergaten en lange muurankers. Witgekalkte, bakstenen tuinmuur opgepikte plint met tuinpoortje onder zandstenen latei.

Diephuis onder leien zadeldak ten Z.O.:trapgevel(6tr. + top) aan straatzijde, gemarkeerd, door gedichte korfboogdeur; bewaarde zandstenen console in top. Aan binnenplaatszijde: witgekalkte baksteenbouw op gepikte plint met latere, overwegend rondbogige muuropeningen

B2. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990 -*

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St. Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000137

Collectie: Lier - Stadsarchief
Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier
Titel: Het achterste of tweede Convent, Sint-Margaretastraat 20-20A
Beschrijving: Conventen waren gemeenschapshuizen voor begijnen die geen huis konden bouwen of huren. Ze werden gesticht door rijke begijnen of geestelijken. Elke begijn beschikte over een eigen slaapruijme naast gemeenschappelijke ruimten zoals keuken, refter, werkplaats en spreekkamer. De kandidaat-begijnen of novicen verbleven eveneens een aantal jaren in het Convent. Jammer genoeg werd het Convent in de jaren dertig verbouwd tot afzonderlijke huisjes, waarvan een gedeelte als kunstgalerie is ingericht.
Bescheringsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966
Datering: voor 1930
Vervaardiger: R. Hoeben

ST. Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be
 foto nummer: SLI001000066

Collectie: Lier - Stadsarchief
 Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier
 Titel: Het Convent en Begijnhofhuisje "Sint-Barbara", Sint-Margaretastraat
 Beschrijving: Oorspronkelijk was deze straat de hoofdstraat van het begijnhof, met aan het einde één van de vier toegangspoorten, die leidt naar de Stadsvesten om Lier. Rechts het tweede convent, opgetrokken in 1595 en in zijn originele staat bewaard gebleven tot ca 1930. Nu is er een Kunstgalerij ondergebracht in de voormalige kapel van het Convent en is het complex jammerlijk genoeg opgedeeld in aparte woonhuizen. Links op de hoek van de Hellestraat het 17de eeuwse Sint-Barbarahuisje, soms ook het Napoleonhuisje genaamd.
 Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966
 Datering: rond 1935
 Vervaardiger: Bernard Janssens

St. Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be
 foto nummer SLI001000114

Collectie: Lier - Stadsarchief
 Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier
 Titel: Interieur van het Convent, Sint-Margaretastraat 20-20A
 Beschrijving: Conventen waren gemeenschapshuizen voor begijnen die geen huis konden bouwen of huren. Ze werden gesticht door rijke begijnen of geestelijken. Elke begijn beschikte over een eigen slaapruijnte naast gemeenschappelijke ruimten zoals keuken, refter, werkplaats en spreekkamer. De kandidaat-begijnen of novicen verbleven eveneens een aantal jaren in het Convent.
 Datering: rond 1935
 Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10750/2000 datum: 9.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
 Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
 Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht op voorgevel vanuit raam SM23

Fig.02. Voorgevel in bak- en zandsteen

Fig.03. Berging in metselwerk met houten deuren

Fig.04. Zijgevel met houten schrijnwerk

Fig.05. Houten schrijnwerk in voorgevel

Fig.06. Zicht op binnentuin en zijgevel SM18

Fig.07. Bijgebouw aan achtergevel

Fig.08. Zicht op binnentuin aan achtergevel

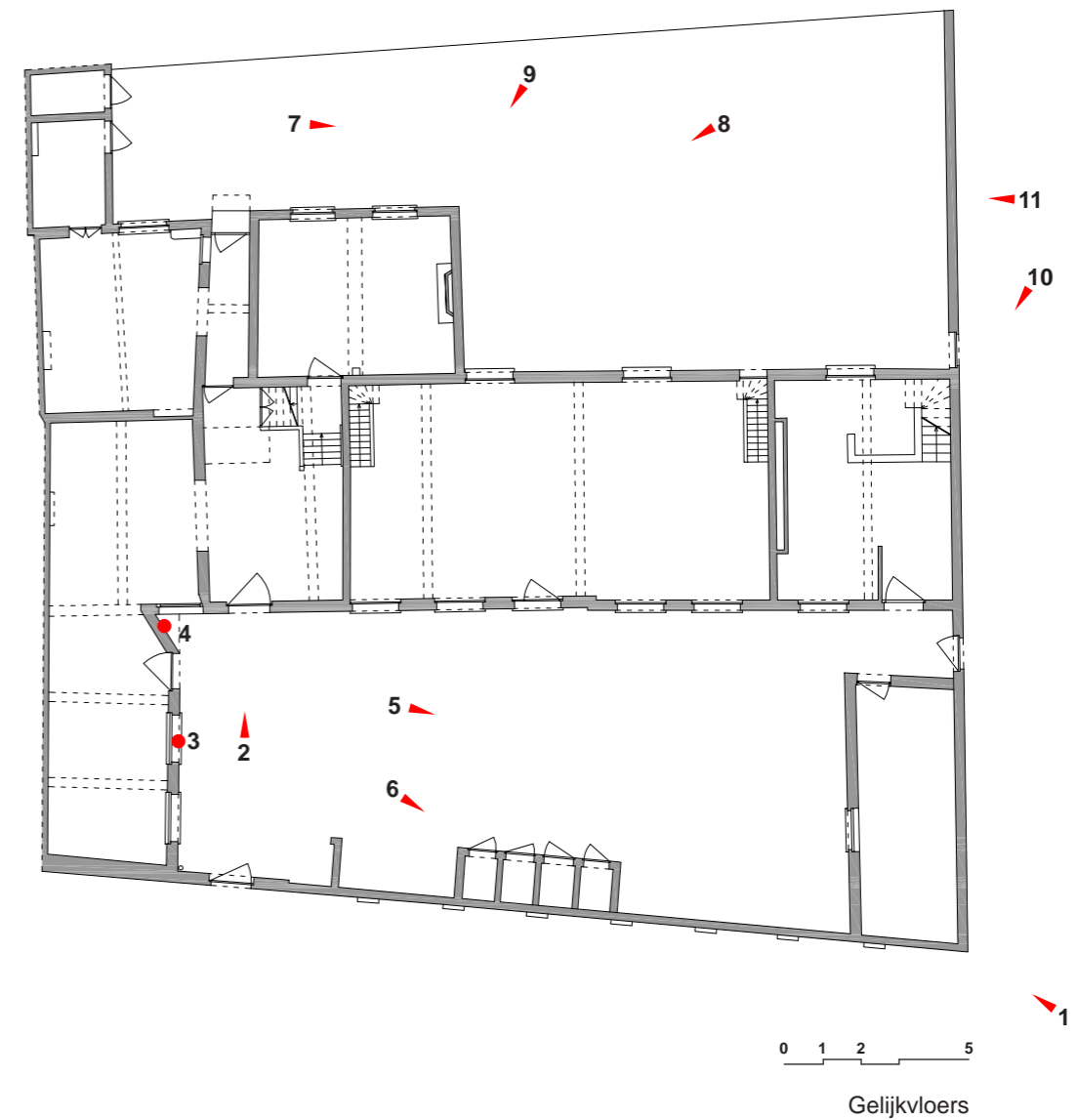
Fig.09. Achtergevel

Fig.10. Zijgevel en ommuring

Fig.11. Detail ommuring met omlijsting verdwenen raamopening

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 25

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 186

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Vijf Wondekens

A.06. Typologie: combinatie van breed en diephuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 120 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 61 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 48 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

30) DE VIJF WONDEKENS (St.-Margaretastraat 25 - W.K. 186).

De *Vyf Wondekens* herinnert aan de vijf wonden van Christus aan het kruis.

In 1672 noteerde men er *Susanna Schuermans*.

In 1728 woonde er *Maria Anna Hoefnagels*, ° Borgerhout, 24 j. oud geprofest op 30-4-1713; dochter van Franciscus en Anna Maria Peeters.

In 1749 kende men er *Anna Hellemans*. ° Duffel, 21 j. oud geprofest op 19-8-1708; dochter van Hendrik en Anna Bauts. Het huis telde toen 3 bewoners en 4 'aertsteden'.

In 1754 was het huis tijdelijk onbewoond.

In 1763 vermeldde men in de *Vyf Wondekens* Juf. *Barabiers*. Op 16-9-1793 werd het huis gekocht voor 500 gld. door *Joanna Francisca Calandries*, ° Dendermonde, 18 j. oud geprofest op 9-9-1770. Kort na haar overlijden te Dendermonde kwam het huis 'sedert 13-9-1840 onder de bestiering van Gast- en Godshuyzen'.

In 1853 werd de *Vyf Wondekens* verhuurd aan *Jacques Van Merle*, gewezen tabakshandelaar, de man van 'Matantje' uit de *Gulden Beurs*, die nadien in de *Gespoorde Haan* aan de Rechtestraat (resp. nu nrs. 42 en 40) heeft gewoond. (Cfr. 't Land van Ryen, jg. 14 (Lier 1964), p. 171-178). Matantje, een 80-jarig uitgemergeld vrouwtje, overleed op 29-12-1847. Haar lijk werd door de schuld van verschrikte jonge schrijnwerkers, die haar moesten kisten, ledig naar de kerk en het kerkhof gedragen. Pas 's anderendaags kwam men tot deze vaststelling. Haar lijk werd de volgende nacht, om ruchtbaarheid te voorkomen, in stilte per sneeuwslede naar het kerkhof gebracht, na afspraak met de stadspolier en de grafmaker. Het voorval kwam uit en er werd nadien een liedje over gezongen: 'Het Liedeken van Matantje' (cfr. Lier Vroeger en Nu, jg. 1927, p. 55-54). Felix Timmermans heeft er later een smakelijke novelle over gefantaseerd, verschenen in zijn boek 'Het Keersken in de Lanteern' (cfr. De Begravenis van Matantje, 4de druk, p. 71-80),

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 135

St.-Margaretastraat 25

Z.g. "De vijf won dekens", mogelijk opklimmend tot XVII, met aanpassingen uit XVIII en XIX. Combinatie van breed- en diephuis onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen) met klimmend dakvenster.

Witgekalkte en verankerde voorgevel van drie trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Rechth. vensters met afgeschuinde dag kanten en voorzien van arduinen lekdrempels. XVIII spiegelboogdeurtje met betralied bovenlicht, beide gevat in beschilderde, arduinen rechth. omlijsting met merkteken.

R. zijgevel met muurvlchtingen. Nagenoeg blinde l. zijgevel met aangepaste rechth. muuropeningen, gemarkeerd door lange muuran- kers. Achterpuntgevel voorzien van schouderstukken en muurvlchtingen; aangepaste muuropeningen en deels bewaarde zandstenen omlijsting in top.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000104

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hoekzicht Sint-Margaretastraat en Bodegemstraat

Beschrijving: Het einde van de Sint-Margaretastraat geeft toegang tot de Begijnenvest. Achtereenvolgens staan links de huizen: "De vijf wondekens", "Sint-Ignatius", het paviljoen van "Sint-Barbara" aan de Hellestraat en daarachter "Onze-Lieve-Vrouwe-Boodschap". Deze woningen dateren uit de 17de eeuw.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap

KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

St.-Margaretastraat 25

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Straatgevel

Fig.02. Detail straatgevel: voordeur

Fig.03. Detail straatgevel: houten schrijnwerk

Fig.04. Hoek straatgevel met zijgevel

Fig.05. Detail zijgevel: zichtbare verankeringen

Fig.06. Zijgevel

Fig.07. Achtergevel

Fig.08. Bijgebouw

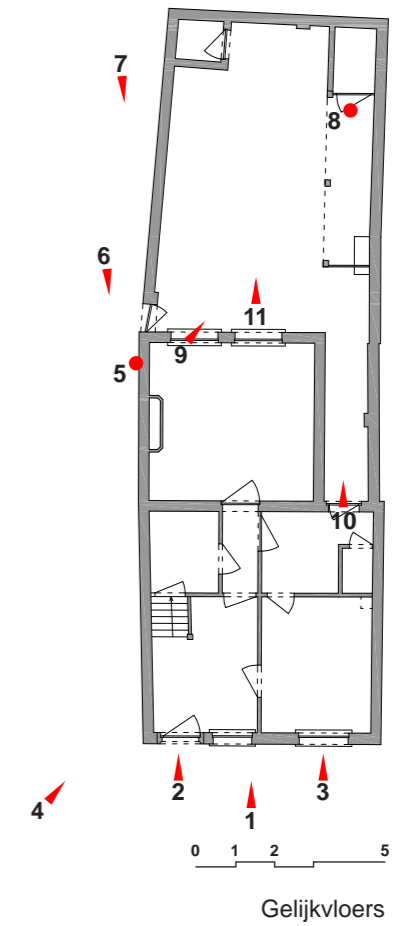
Fig.09. Zijgevel SM27

Fig.10. Gang naar tuin vanuit keuken

Fig.11. Bijgebouwtjes, zicht op achtergevel BO02 en Grachtkant

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 27

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 180

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Ignatius

A.06. Typologie: combinatie van breed en diephuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 82 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 70 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 6.5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 5.5 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

31) St-IGNATIUS (St.-Margaretastraat 27 - W.K. 180).

De H. Ignatius van Loyola, Spanjaard, ° 149.1, was de stichter van de 'Sociëteit van Jezus' (1534); in 1540 pauselijk bevestigd, doch in 1773 door paus Clemens XIV opgeheven en in 1814 door Pius V opnieuw hersteld. Eerst in 1615 kwamen de Jezuiten naar Lier over. Hun huidige kerk werd tussen 1749 en 1752 opgetrokken. Na de opheffing in 1841 werden het klooster en de kerk op 16-2-1781 verkocht, doch in 1841 door de erfgename van de kopers, Constantia Laermans, zuster bij de Arme-Claren-Coletienen, aan de Paters Jezuiten teruggeschonken. Deze schenking geschiedde dank zij de aanbeveling van E.H. *Hubert Van Bael* pastoor van het Begijnhof. (cfr. 17- St. Dorothea).

In 1672 was *St.-Ignatius* bewoond door *Maria Huybrechts*: die nog hetzelfde jaar overleed. Grafsteen: rechterzijbeuk, 6de rij links. Kort daarna opgevolgd (modo) door *Joe. Campomenoso*. Grafsteen middenbeuk, 3de rij midden. In de zijbeuk heeft men een glasraam gekend met haar familieblazen, waaronder: 'Aen Godt door liberaelheyt van de Jen Constantia ende Anna Campomenoso begynkens van desen hove 1667' (cfr. Mast & .Cox p. 169): resp. † 1682 en 1701.

In 1748 noteerde men in *St.-Ignatius de begijn Maria Theodora Grinsvelt*, ° 's Hertogenbosch (Silveducensis), 18 j. oud geprofest op 1-10-1713 † 26-2-1774; dochter van Joannes en Margreta BruynInckx, of Bruyniens. Op 5-5-1697 werd, 21 j. oud, reeds een zuster van haar geprofest. als *Catharina Van Grinsven* genoteerd. Het huis telde toen 6 bewoners en 3 'aertsteden'. *St.-Ignatius* was toen blijkbaar overbevolkt.

Op 25-3-1794 werd het huis gekocht voor 350 gld. door *Anna Begga Joos*, ° Lier, 27 j. oud geprofest op 24-6-1793, dochter van Egidius en Elisabeth Dielens. Begijntje *Joos* woonde er nog in 1800. Zij is blijkbaar overleden in 1805, want in dat jaar werd *St.-Ignatius* het eigendom van Gast- en Godshuizen. Nadien, op 1-6-1805, verhuurd aan de Wed. *Joos* voor 30 gld., later omgezet tot 72,56 fr.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 135

St.-Margaretastraat 27

Nr: 27. Z.g. "St.-Ignatius" modo "H. Theresia". Hoekpand (Hellestraat) van twee trav. en twee bouwl. onder gecombineerde beda-king (Vlaamse pannen), uit XVII. Aangepaste, witgekalkte lijstgevel op gepikte plint. Rechth. vensters met arduinen lekdrempels beneden en kwartholle dagkanten boven. Rechth. deur met houten latei en rechth. bovenlicht. Zwangeschilderde lange muurankers. Nagenoeg blinde r. zijgevel op gepikte plint; X-vormige muurankers (305).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat 27

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000104

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hoekzicht Sint-Margaretastraat en Bodegemstraat

Beschrijving: Het einde van de Sint-Margaretastraat geeft toegang tot de Begijnenvest. Achtereenvolgens staan links de huizen: "De vijf wondekens", "Sint-Ignatius", het paviljoen van "Sint-Barbara" aan de Hellestraat en daarachter "Onze-Lieve-Vrouwe-Boodschap". Deze woningen dateren uit de 17de eeuw.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap

KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

St.-Margaretastraat 27

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail houten schrijnwerk eerste verdieping

Fig.03. Koer met aanbouw

Fig.04. Aanbouw in metselwerk

Fig.05. Achtergevel in metselwerk

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: St. Margaretastraat 29

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 179

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: O.L.V. Boodschap

A.06. Typologie: combinatie van breed en diephuis
Straatgevel: 2-3 travéeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning, atelier
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 174 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 118 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 13 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 43 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

32) O.L.V. BOODSCHAP (St.-Margaretastraat 29 - W.K. 179).

Door O.L.V.- of Maria Boodschap wordt herinnerd aan de aankondiging van Jezus' geboorte door de aartsengel Gabriël aan Maria.

Het huis O.L. V. Boodschap, links aan het einde van de St.-Margaretastraat tegen de vestpoort, werd blijkbaar op het eind van de 17de eeuw opgebouwd uit twee woningen.

Omstreeks 1691 werd in de 'Legger van de XXe Penningen het huis. van *Elisabeth van Gelder getaxeerd*: 1 gld. en dit van *Elisabeth van Aerden*: 1,4 gld. In 1695 boekstaafde men voor *O.L.V., Boodschap* als eigenares-gebruikster *Elisabeth van Gelder + (plus) Elisabeth van Aerden gheincorporeert - 2,4 gld.* (1,4 + 1,0), bijgevolg toen reeds samen. aangerekend.

In 1728 vermeldde men evenzo als E.G. *Cornelia Rutgeert met Elisabeth van Gelder* (incorporatie die voordien door deze laatste was tot stand gebracht) - 2,4 gld. Door de genoemde "incorporatie" werd dit huis destijds het hoogst gequoteerd onder al de begijnhofwoningen. In de jaren 1748 tot en met 1778 noteerde men opnieuw een zekere begijn *Elisabeth van Gelder*, blijkbaar verwant aan de eerstgenoemde *van Gelder*.

De begijntjes *van Gelder en Rutgeerts* zijn ongetwijfeld van Lierse oorsprong en vermoedelijk ook verwant aan elkaar te noemen. In 1660 noteerde men als eigenaar-gebruiker van het welbekende Lierse huis *Het Verken* aan de Ruysbroeckstraat (nu Koning Albertstraat 32) *Fransoys van Ghelder*, in 1686 de *Wed. Rutgeerts* en in 1694 nogmaals een *Fr. van Gelder, backer*, van ca. 1728 tot na 1763 *d' heer Maximiliaan van Gelder*. Zeer waarschijnlijk zijn de begijntjes *van Gelder en Rutgeerts* herkomstig uit Het Verken en aan elkaar verwant. Beide families hebben blijkbaar een zekere prioriteit voor hun doch-ters op *O.L.V. Boodschap* gekend. De laatstgenoemde *Elisabeth (of Isabella) van Gelder* werd ° Lier, geprofest op 21-9-1732, † 6-3-1786, dochter van Franciscus en Anna Huygens.

Het huis telde in 1749 met *Elisabeth van Gelder* samen 4 bewoners en 7 'aertsteden'. Het behoorde destijds tot de best uitgeruste huizen van het 'Hof'.

Op 29-3-1794 werd O.L.V. Boodschap gekocht door *Maria van Bercke-laer*, ° Vremde, 19 j. oud geprofest op 23-5-1796 (bijna 2 j. na de aan-koop), † 23-9-1854. Hierdoor heeft men deze begijn er meer dan 58 j. gekend. *O.L.V. Boodschap* is daardoor één van de laatste huizen, die eigendom van Gast- en Godshuizen zijn geworden.

Op 15-4-1855 is het huis voor het eerst verhuurd aan *d' heer Jacobus Janssens* voor 90 fr. met de lasten en het onderhoud van de pomp.

Op 1-5-1919 werd *O.L.V. Boodschap* verhuurd aan de *Lierse Zusters Arme-Claren-Coletienen*, die na de vlucht, in 1914, bij hun terugkeer hun klooster aan de Kapucijnenvest uitgebrand weervonden. Zij hebben er onderdak genoten tot in 1924.

Nu is op het gelijkvloers de Lierse fotoclub 'Pallietier' gevestigd.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 135

Historiek van de woning

St.-Margaretastraat 29

Z.g. "O.-L.-Vrouwe-Boodschap". Combinatie van breed- en diep huis, van resp. twee en drie trav. en twee bouwl. onder zadel-daken (Vlaamse pannen), uit XVII. L-vormig opgesteld aan voortuintje, omgeven door witgekalkte bakstenen muur.

Witgekalkte, verankerde gevels op gepikte plint. Rechth. muuropeningen, al dan niet met arduinen lekdrempel.

Zijde St.-Margaretastraat: blinde tuitgevel met muurvlchtingen.

Voortuintje met arduinen XVII-pomp met wortelmotief (306).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto St. Margaretastraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000104

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hoekzicht Sint-Margaretastraat en Bodegemstraat

Beschrijving: Het einde van de Sint-Margaretastraat geeft toegang tot de Begijnenvest. Achtereenvolgens staan links de huizen: "De vijf wondekens", "Sint-Ignatius", het paviljoen van "Sint-Barbara" aan de Hellestraat en daarachter "Onze-Lieve-Vrouwe-Boodschap". Deze woningen dateren uit de 17de eeuw.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000122

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Voormalig zicht op de Hellestraat in het Begijnhof

Beschrijving: Dit typisch, gekasseid begijnhofstraatje werd vermoedelijk aangelegd tussen 1424 en 1427 na het graven van de Begijnenvest. Langs deze kant zijn de huizen afgescheiden van de straat door een witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. In het huisje "Sint-Franciscus" op nr.6 zou de hovenier Martienus uit "De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje" van F. Timmermans, gewoond hebben. Vele Lierse vrouwen vonden in het kantwerk een welgekomen bijverdienste.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Voortuin met toegang via St.-Margaretastraat

Fig.03. Waterpomp in voortuin

Fig.04. Voorgevel met houten voordeur

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Bodegemstraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 184

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Franciscus Xaverius

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 96.7 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 51.9 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 15.4 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 29.4 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

51) ST.-FRANCISCUS XAVERIUS (Bodegemstraat 2 - W.K. 184)

“De H. Franciscus Xaverius, Spaans Jezuiet, apostel van Indië en Japan, 01506 en † 1552 op het eiland Sancion, in het zicht van China. Feest-dag: 3 december.

In 1672 was *St.-Franciscus Xaverius* bewoond door *Joanna Caluwaert*, een begijn die blijkbaar een markante plaats op het Begijnhof innam. In haar tijd werd de ‘Bodegemstraat’ het ‘Caluwaertstraatje’ genoemd (cfr. Biermans p. 92). Op de grafsteen, rechts onder het moderne altaar op het koor noemde men haar ‘de deughtrycke en / eersame Instructersse / der Jonckheydt / beggyntien van desen / hove en Jubilares / sterft den 27 October / beggyntien 70 yaren / oudt 90, 1707’. Bernard Janssens, kunstschilder en -fotograaf, aan wie de Lierse heemkunde bijzonder veel te danken heeft, is nog in het bezit van een geschilderd portret van de vroegere ‘begijnhofonderwijster’ of ‘Instructersse der Jonckheydt’.

Joanna Caluwaert, erfgename van *Maria Caluwaert* en ‘geestelijke dochter’, in 1572 eigenares en gebruikster van een huis aan de Begijnhofstraat (nu nr. 28) tegenover de Begijnhofpoort, liet het verkregen huis bij testament aan *Catharina Mathyssens*, hofmeesteres. Ditzelfde huis was in 1707 bewoond door de *E.H. Melchior Berenberch*, onderpastoor van het Begijnhof. Deze was verwant aan de familie Balthazar Berenberch, brouwer in *De Rozenhoed* aan de Berlaarsestraat (nu nrs. 11 t.e.m. 19).

In 1728 werd *St.-Franciscus Xaverius* bewoond door *Adriana Maria Bodigem*, ° ‘s Hertogenbosch en 19 j. oud geprofest op 11-7-1706, † 15-11-1732. Samen met haar woonde haar zuster *Maria Mechtildis Boedingen*, ° ‘s Hertogenbosch en 20 j. oud geprofest op 11-5-1710, † 26-10-1766. Beiden waren dochters van Theodorus en Helena Doncquers.

In 1748 citeerde men *Maghtilde Boedegen* samen met ‘haer meyse en dry personen’ terwijl het huis 4 ‘aertsteden’ telde.

Maria Mechtildis bewoonde *St.-Franciscus Xaverius* nog in 1763, hierbij als *Boedigem* geciteerd. Grafsteen op het koor 1 ste van links, waarop bovenaan de naam van (*Anna*) *Maria ,heresia de Doncquers* voorkomt, ‘Hofs-Meesteresse en Directrice van O.L.V.-autaer’, blijkbaar een nicht aan moederszijde van de gezusters *Boedingen*; geprofest op 8-5-1729, † 12-2-1768.

Blijkbaar hebben de namen ‘Bodegemstraat’ en ‘Caluwaertstraat’ hun oorsprong gevonden bij de respectieve namen van de toenmalige welbekende begijnen en vormen beide toponiemen alzo geen raadsels meer.

Vermoedelijk is Mechtildis Boedegem nog in 1763 opgenomen in de Infirmierie, drie jaar voor haar overlijden. Op 17-6-1763 werd haar huis verkocht voor 't leven mits 500gld. aan (Anna) Elisabeth Van de Put, ° Herenthout en geprofest op 7-10-1742, die in 1798 St.-Franciscus Xaverius nog bewoonde, alsdan 73 j. oud. Omstreeks 1805 is het huis eigendom geworden van Gast- en Godshuizen.

In 1844 is St.-Franciscus Xaverius 'geheel gerestaureert' en het aanpalende huis St.-Antonius a Padua (W.K. 185) in de Bodegemstraat, afgebroken en de erve hiervan als tuin aan het eerste toegevoegd.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 119

Historiek van de woning

Bodegemstraat 2

Z.g. "St.-Franciscus-Xaverius". Bepoeterd hoekhuis onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII; gerestaureerd in 1844. Verankerde lijstgevel van drie trav. en één bouwl. op gepikte plint. Rechth. muuropeningen, voorzien van grijsgeschilderde lekdrempels.

Gelijkaardige l.zijtuiggevel van twee trav. met twee smalle rechth. vensters in de top. Gecementeerde r. zijpuntgevel met lager aanbouwsel (260). Aanpalend pand r.: z.g. "St.-Antonius van Padua", gesloopt in 1844 en als tuin gevoegd bij nr. 2. Heden afgesloten door bakstenen tuinmuur onder kap (Vlaamse pannen).

B.02. Iconografie: B.02.01.

Historische foto Bodegemstraat

Bodegemstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000118

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hoogtezicht op de Bodegemstraat naar de Grachtkant toe

Beschrijving: De huidige straatnaam dateert uit de 18de eeuw maar tevoren was dit het "Caluwaertstraatje", vermoedelijk naar toenmalige bekende begijnen vernoemd. Eén straatkant wordt getypeerd door een bakstenen tuinmuur, geritmeerd door lisenen of muurbanden.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zijgevel grachtkant

Fig.02. Zicht vanuit Grachtkant

Fig.03. Detail bakstenen schouw

Fig.04. Detail houten schrijnwerk en muurankers zijgevel

Fig.05. Detail aansluiting gevel op kasseiweg

Fig.06. Voorgevel en ommuring koer vanuit Bodegemstraat

Fig.07. Houten deur vanuit tuin naar Bodegemstraat

Fig.08. Overdekte toegang naar keuken

Fig.09. Binnenkoer, zicht op SM25 en SM23

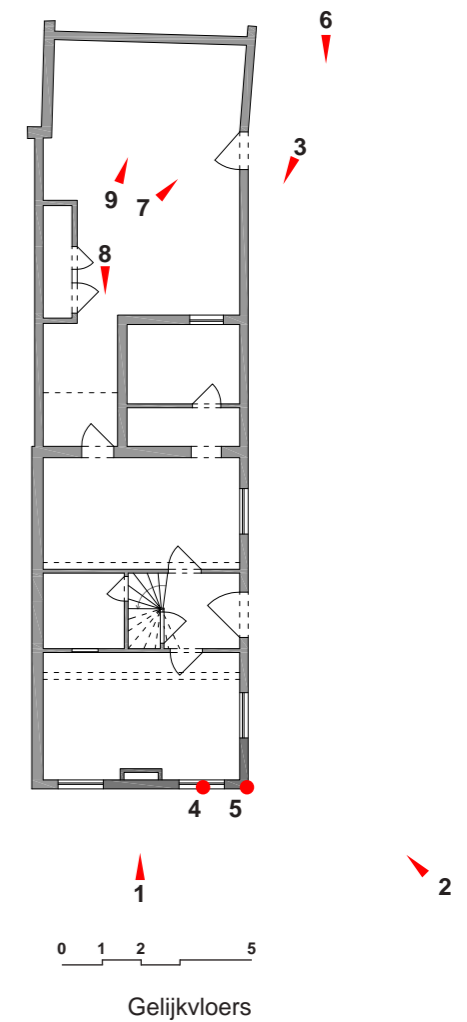

Fig.01. Detail houten deur naar keuken

Fig.02. Koer met berging

Fig.03. Houten schrijnwerk in vernieuwde achtergevel (1998)

Fig.04. Detail berging in metselwerk

Fig.05. Aanpalende gevel HE01

Fig.06. Achtergevel SM25 vanuit binnenkoer

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Martinushoek 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 225

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek.

A.05. Huisnaam: St. Pieter

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 20.02.1939
Landschap dd. 16.10.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 383 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 126 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 10 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 247 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 15.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

104) St.-PIETER (Martienushoek 2 - W.K. 225).

De H. Petrus, prins van de apostelen en eerste paus, eerst Simon genoemd, zoon van Jonas, broeder van Andreas, visser uit Bethsaïde, leerling van Joannes de Doper, verkreeg van Christus, na zijn geloofsbelijdenis, de naam van Petrus en de belofte van het primaatschap. Te Lier werd de eerste kapel, die door de H. Gummarus werd opgericht, aan de H. Petrus toegewijd; de tweede patroon was de H. Paulus (Pauwel): hierom werd de St.-Pieterskapel vroeger ook aangewezen als de 'Kapel Van St.-Pieter en Pauwel'.

Dat de eerst bekende begijntjes van dit huis, de naam *Peeters* droegen, versterkt het vermoeden dat de meeste gebruikte begijnhof-huisnamen uit de 18e eeuw, voornamelijk dagtekenen uit de tweede helft van de 17de eeuw.

In 1672 vernoemde men hier *Joanna Peeters*, terwijl men in de jaren 1691-1695 *Hedwigis Peeters* aanwees. Spijtig beschikken we over geen verdere gegevens van deze twee begijnen. Wel weet men dat in 1670 en 1612 zekere Guilliam Peeters fungeerde als schepen te Lier. Maar waar zou men in onze Vlaamse en Brabantse gewesten eertijds reeds geen 'Peeters sone', alias Peeters, hebben gekend. In 1728 noteerde men er als eigenares *Joanna (Maria) Bogaerts*, °Lier. 23 j. oud geprofest op 30-6-1697; dochter van Martinus en Cornelia Rutgeerts, en als bewoonster *Maria Anna de Bie*, die in 1749 en 1754 zelf als eigenares werd geboekstaafd. In 1749 telde men er 3 personen en 4 aertsteden'.

Kort na 1154 werd *St.-Pieter* bewoond door het begijntje *Plesant*, blijkbaar *Anna Theresla Plesant* (of Plaisant), die reeds in 1728 in het *Achterste Convent* (41') die daarna in *Isabella* (39) werd aangetroffen.

In 1769 noteerde men er samen Juf. *Maria (Theresia) van Hove*, °Lier en geprofest 18-5-1760. en Juf. *Anna Cornelia Truyts*, °Lier ca. 1731, geprofest op 10-8-1751 en † 19-5-1795; dochter van Petrus en Maria Verbuecken. Petrus Truyts noteerde men in 1754 als eigenaar en bewoner van het huis 't *Tonneken* (nu nr. 88) aan de Berlarij, terwijl men de familie van Maria: Verbuecken te1de in *St.-huybrecht* (nu nr. 86), het huis ernaast. Merken we hier terloops op dat Catharina: Francisca Verbuecken, echtgenote van de bekende Lierse notaris Ludovicus Cornelis Stalpaert, moeder van advocaat Gum. Jos. Stalpaert-De Ram, waarover in *St.-Rosalia* (24) gesproken werd, verwant was aan het genoemde begijntje *Truyts*.

Bij de 'Nationale Verkoop' in 1798 was *St.-Pieter* bewoond door *Isabella Prommen*, ° Antwerpen, 25 j. oud geprofest op 22-6-1784.

In 1828 werd *St.-Pieter* kadastraal als het eigendom genoteerd van Wed. Jos van der Linden (gewezen Stadsontvanger). In 1845 eigendom van Petrus Jacobus Van der Linden-De Clercqhet op 25-3-1845 voor Not.

Van Acker eigendom geworden van *Theresia Isabella Deweerdt* samen met 11 medezusters-begijnen in het voordeel van de langstlevende van hen, met name: 1e Theresia Isabella De Weerdt, 2e Maria Theresia De Weerdt, 3e Joanna Adriana Liesenhof, 4e Catharina Josepha Moons, 5e Joanna Janssens, 6e Joanna Maria Somers, 7e Maria Theresia Philippina Terbruggen, 8e Theresia Huybrechts, 9e Lucia Catharina Van Dyck, 10de Maria Constantia Verhoeven, 11de Anna Catharina Mannékens en 12e Joanna Wegge.

Omstreeks 1853-1854 is het oude huis *St.-Pieter*, dat toen aan de straat een voortuin kende, gesloopt en werd de huidige ruime woning nr. 2 opgetrokken. Hieraan waren reeds de erven toegevoegd van de vier volgende gesloopte huizen aan 't Piepenholleke' achter *St.-Pieter* gelegen (cfr. 105, 106, 107 en 10~).

Maria Theresia Philippina Terbruggen, de langst levende van de 12 genoemde begijntjes, heeft op 13-8-1866 voor Not. van Acker, het huis *St.-Pieter* - toen *W.K. 225a* - geschonken aan *Juliana Catharina Batkin*, begijnhofmeesteres, m.a.w. aan het Begijnhofbestuur.

In 1866 noteerde men in *St.-Pieter* de begijnen *Maria Ludovica Carolina David*, ° Lier 29-5-1799, † 25-10-1876, zuster van Kan. J.B. David, en *Lucia Deckers*, ° Lier 27-8-1813. Als *Biermans* schrijft (p. 99) dat Juf. *Cornelia Wouters*, begijn, dit huis heeft opgebouwd en er samen verbleef met *Maria Ludovica Cornelia David*, dan heeft hij zich blijkbaar helemaal vergist: de naam van *Cornelia Wouters* is hierin nergens vernoemd. (Cfr. *St.-Rosalia* 24).

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 125

Historiek van de woning

Martinushoek 2

Z.g. "St.-Pieter". Oorspronkelijk pand gesloopt ca. 1853-1854. Breedhuis van vier trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XIX c. Bepleisterde en lichtgrijs geschilderde lijstgevel op gepikte plint. Rechth. vensters op beschilderde lekdrempels; borstweringen der bovenvensters met spiegelversiering. Rechth. deur in vlakke omlijsting; rechth. bovenlicht met ijzeren roedenverdeling en opschrift "S. Pieter" (273).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Martinushoek 02

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10751/2000 datum 9.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht vanuit tuin SM20

Fig.02. Tuin met ommuring, zicht op achtergevel SM20

Fig.03. Zijgevel

Fig.04. Achtergevel Ma04

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Martinushoek 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 226

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Walburgis

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Vereniging "Herren van Lier"
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 117 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 55 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 27 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 35 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

BIJ HET POORTJE IN DE MARTIENUSHOEK

Nr. 3 rechts van St . Pieter.

Rondom de vier verdwenen huizen in het vroegere 'Piepenholleke' achter *St.-Pieter*.

Waar men thans het poortje nr. 3 telt, rechts van *St.-Pieter*, kende men eertijds een steegje dat, ca. 1,50 m. breed en nagenoeg 18 m. lang, leidde naar een viertal verdwenen begijnhofwoningen. Aldaar in de Z.-W. hoek van het Begijnhof, gerijd staande tegen de muur van de begijnhofomheining, werden ze geteld van vlak achter *St.-Pieter* zo naar rechts de hoek om tot tegen *St.-Walburgis*, dat nu het nr. 4 vormt. Dit steegje en deze vier huisjes samen hebben zonder twijfel de naam van 't Piepenholleke' doen ontstaan, die nu verkeerdelijk is overgedragen op het huis *St.-Walburgis* dat er in feite slechts tegen-aan was gelegen.

109) St.-WALBURGIS (Martienushoek 4 . W.K. 226).

De H. Walburgis, maagd, ° Engeland, van vorstelijke afkomst, kwam met haar broers Willibaldus en Winnibaldus in onze streken het geloof verkondigen. Zij verbleef geruime tijd in Antwerpen. † 779. Feestdag: 25 februari. In Antwerpen vormde de kerk van St.-Walburgis de parochiekerk van de Burcht, d.i. het kasteel.

In 1672 was *St.-Walburgis* bewoond door *Catharina de Cuymer*, kort daarna opgevolgd door *Maria van Beemen* (1674) en *Helena Van Cam* (1677-1695).

In 1728 noteerde men er *Anna (Elisabeth) Verelst*. ° Hersel(t), 18 j. oud geprofest op 21-8-1707 en † ..-4-1729; dochter van Petrus en Joanna van Gh. mp. Zij werd opgevolgd door *Anna Maria Franck*, denkelijk *Anna Catharina geheten*, ° Antwerpen en 21 j. oud geprofest op 15-9-1709; dochter van Jacobus en Joanna Plaisant.

In 1749 noteerde men in *St.-Walburgis* 2 personen en 4 'aertsteden', waarvan *Isabella Bianco*, blijkbaar van Spaanse afkomst, geprofest werd op 21-9-1738 en † 18-4-1779; men kende vroeger al *Maria Anna Bianco*, † 19-2-1743.

In 1754 citeerde men er *Joanna Taymans*, ° Boechout, geprofest op 14-9-1732 en † 14-7-1779. In 1778 werd het huis verhuurd door *Juf. Tuymans* aan *Marie Van Deyck*, mogelijk geen begijn.

In 1798 en 1800 was *St.-Walburgis* bewoond door *Joanna Lints*, ° Lier ca. 1714, als 'particuliere' geboekstaafd. Vóór 1828 was het huis reeds terug in het bezit van het Begijnhofbestuur.

In 1816 telde men er (*Francisca*) *Carolina Cousyns*, ° Antwerpen en 24 j. oud geprofest op 29-10-1792; dochter van Carolus en Catharina Maria De Lidox.

Nu is *St.-Walburgis* ingericht als tweegezinswoning.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 125

Historiek van de woning

Martinushoek 3

Eertijds z.g. "t Piepenholleke", een steegje van ca. 1,5 m breed en 18 m lang, dat leidde naar een viertal thans verdwenen begijnenwoningen (gesloopt tussen 1820 en 1830) die gelegen waren tegen de omheiningsmuur van het begijnhof. Erven als tuin gevoegd bij nr. 2. Benaming verkeerdelijk overgedragen op het huis z.g. "St.-Walburgis", (huidige nr. 4).

Martinushoek 4

Z.g. "St.-Walburgis", modo "Piepenholleke". Oorspronkelijk breedhuisje onder zadeldak, gerestaureerd n.o.v. W. Goovaerts. Van de straat afgescheiden door voortuintje en witgekalkte muur, waartegen arduinen pomp met wortelmotief, vermoedelijk uit XVII.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Martinushoek 4

bron: inventaris.onroenderfgoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10752/2000 datum 9.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Overzicht: straat - toegang - koer - voorgevel

Fig.02. Binnenkoer met kasseien

Fig.03. Binnenkoer

Fig.04. Binnenkoer

Fig.05. Detail houten schrijnwerk met houten latei

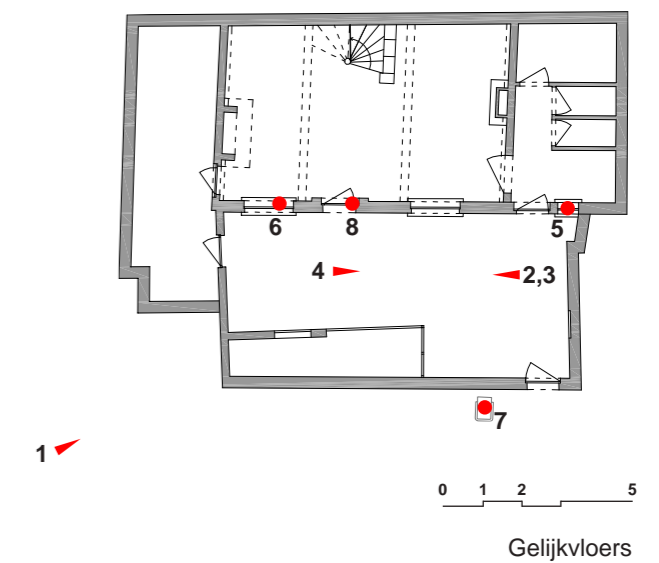
Fig.06. Detail houten schrijnwerk met houten latei

Fig.07. Waterpomp aan ommuring straatkant

Fig.08. Houten voordeur met houten latei en loodslabben

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** Hellestraat 01
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 181
- A.04. Eigenaar:** Kerkfabriek
- A.05. Huisnaam:** De H. Engelbewaerder
- A.06. Typologie:** breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:** Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemmin:**
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1
- A.09. Numerieke gegevens:**
Oppervlakte perceel: 57 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 47 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 3 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 7 m²
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

42) DE H. ENGELBEWAERDER (HELLESTRAAT 1 - W.K. 181).

Onder de beschutting van de persoonlijke beschermengelof *H. Engelbewaerder* noteerde men in 1677 als bewoonster hier aan de Hellestraat de dochter van Jan de Ka in feite *Maria de Ka*, ° Lier 18-11-1643, oudste van de elf kinderen door Jan de Ka en Catharina Rutgeerts verwekt. Jan de Ka was destijds een vooraanstaande Lierse figuur, brouwer in *Het Hoefijzer*, op de linkerhoek bij de Vismarkt aan de Grote Markt (nu nrs 75 en 76). Nog voor 1691 had *Maria de Ka* de *H. Engelbewaerder* verwisseld voor *St.-Cecilia* aan het Oud-Kerkhof, waar zij als 'Jubilares' † 10-1-1719. Grafsteen: op het koor, rechts van het nieuwe altaar.

Omstreeks 1691 telde men er *Adriana de Pooter*, die vrij spoedig de *H. Engelbewaerder* prijs gaf voor de *Benedictie des Heeren* aan de Pompstraat (cfr. 75).

In 1749 kende men er '3 personen en 1 boven 7 jaar' met 4 'aertsteden'. Hierbij citeerde men *Joanna Van der Welden*, ° 's Hertogenbosch en geprofest op 6-7-1721, † 31-1-1770.

In 1798 was de *H. Engelbewaerder* bewoond door *Maria Theresia Fierens*, ° Herenthout, 30 j. oud geprofest op 4 -5-1790, dochter van Petrus Gummarus en Anna Catharina Bellens. Bij de 'Nationale Verkoop' werd het huis toegewezen aan een zekere *Sieur Fiere(n)s*, vermoedelijk een familielid, die het wonen voor het begijntje *Fierens* blijvend heeft willen veilig stellen.

Op 12-12-1828 is de *H. Engelbewaerder* blijkbaar teruggekocht door het begijntje *Catharina Josepha Moons* en niet door het Begijnhofbestuur, zoals men peinzend zou, volgens een aanhaling hierover door P. Biermans. Eerst op 20-8-1874 is de *H. Engelbewaerder* bij gift 'onder levenden geschonken' aan de succursale Kerk van Sint-Margareta op 't Begijnhof' door Florentius Maria Ambrosius Moons, van Antwerpen, die dit huis van zijn tante bij inkoop op 'licitatie en deyling dier nalatenschap in vollen eygendom had verworven'; verleden voor Notaris J. Fr. Notelteirs, d.d. 20-8-1874. (cfr. Biermans p. 15,89, 93, 98 en St.-Franciscus de Paula - 40).

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 122

Historiek van de woning

Hellestraat 1

Z.g. "Den Engelbewaerder". Breedhuis met kern opklimmend tot XVII en aangepast in XIX. Bepleisterde en beschilderde lijstgevel van drie trav. en twee bouwl. onder schilddak (Vlaamse pannen). Rechth. muuropeningen op grijsgeschilderde lekdrempels. Geprofileerde daklijst onder eenvoudige houten kroonlijst. Verankerde en bepleisterde bakstenen zijgevels met r. sporen van steigergaten (265).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Hellestraat 1

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zijgevel vanuit tuin BO02

Fig.02. Zijgevel met muurankers

Fig.03. Voorgevel

Fig.04. Koer

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Hellestraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 178

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Barbara

A.06. Typologie: diephuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 133 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 59 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 51 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 23 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 13.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

44) St.-BARBARA (Hellestraat 2 - W.K. 178).

De H. Barbara, maagd te Nicomedië (Klein-Azië), door haar eigen vader onthoofd ca. 306, is de patrones van de architecten en ingenieurs. Zij wordt aanroepen tegen bliksem en onverwachte dood. Feestdag: 4 december.

In 1691 werd *St.-Barbara* gesitueerd 'vóór' het huis *O.L.V.-Boodschap* met *Catharina Verhesen* als bewoonster, die kort nadien werd opgevolgd door *Catharina Bellens*.

Vanaf 1695 werd dezelfde *Catharina Bellens* met het huis *St.-Barbara* bepaald gesitueerd aan de Hellestraat, 'na' het huis *O.L.V.-Boodschap*. Dit kan enkel worden uitgelegd als het gevolg van een verbouwing, die intussen moet hebben plaats gevonden. Hierbij zou de toegang tot *St.-Barbara* naar de Hellestraat verplaatst zijn. De huisnaam *St.-Barbara* werd ook wel eens nader omschreven door *oft den Roosenkrans*. Men kan zich afvragen of de benaming den *Roosenkrans* niet afkomstig is van een vroegere woning, die tegenaan de 'Regtestraat' (St.-Margaretastraat) gestaan heeft en mogelijk geïncorporeerd werd bij *O.L.V.-Boodschap*, huis dat bepaald de plaats van twee vroegere woningen heeft ingenomen.

In 1728 werd *St.-Barbara* bewoond door *Maria Theresia Goyvaerts*, terwijl er van 1748 tot in 1778 enkel *Theresia Goyvaerts* genoteerd werd. Bij de haardtelling van 1748 telde men er 6 personen en 6 "aertsteden": *St.-Barbara* was dus geheel volzet !

Bij de 'Verkoping van 1798' was *St.-Barbara* bewoond door een genaamde *De Winter*, blijkbaar de in 1800 genoteerde hoofdgebruikster, *Anna Catharina De Winter*, , particuliere, 70 ans naar Lier gekomen in het jaar II (1793-1794).

Op 13-9-1829 werd het huis verhuurd door Gast- en Godshuizen.aan de *E.H. Vierpijl*, voor 34 Ndl. Gld.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 122

Historiek van de woning

Hellestraat 2

Z.g. "St.-Barbara". Hoekhuis van bak- en zandsteen onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII. Vermoedelijk verbouwd eind XVII met verplaatsing van de oorspronkelijke ingang in de St.-Margaretastraat naar de Hellestraat. Diephuis aansluitend bij St.-Margaretastraat nr. 29; puntgevel, deels met muurvlechtingen, van drie trav. en één bouwl. Witgekalkte begane grond op gepikte plint. Betralied bolkozijn in zandstenen kwartholomlijsting met l. rondboogdeurtje in kwartholomlijsting met vernieuwde diamantkopsluitsteen en -imposten. Twee rechth. venstertjes in top, met houten latei en onderdorpel. Muurankers met krul.

R.zijgevel met aangepaste rechth. muuropeningen, en uitgevend op een binnentuintje; i.g. omgeven door witgekalkte bakstenen muur. Bijgebouwtje van één bouwl. onder leien tentdak; rechth. venster met kleine ijzeren roedenverdeling.

Ten Z.O. haaks aanbouwsel z.g. "St.-Apollonia", onder volumineus zadeldak (Vlaamse pannen); blinde straatgevel en vernieuwde muuropeningen aan binnenplaatszijde (266).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat en Hellestraat

Hellestraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000072

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hellestraat gezien vanaf de Grachtkant

Beschrijving: Dit typisch, gekasseid begijnhofstraatje werd vermoedelijk aangelegd tussen 1424 en 1427 na het graven van de Begijnenvest. Langs deze kant zijn de huizen afgescheiden van de straat door een witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. In het huisje "Sint-Franciscus" op nr.6 zou de hovenier Martienus uit "De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje" van F. Timmermans, gewoond hebben.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000122

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Voormalig zicht op de Hellestraat in het Begijnhof

Beschrijving: Dit typisch, gekasseid begijnhofstraatje werd vermoedelijk aangelegd tussen 1424 en 1427 na het graven van de Begijnenvest.

Langs deze kant zijn de huizen afgescheiden van de straat door een witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. In het huisje "Sint-Franciscus" op nr.6 zou de hovenier Martienus uit "De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje" van F. Timmermans, gewoond hebben. Vele Lierse vrouwen vonden in het kantwerk een welgekomen bijverdienste.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel kant Hellestraat

Fig.02. Hoek Hellestraat en St.-Margaretastraat

Fig.03. Detail houten schrijnwerk in straatgevel

Fig.04. Voorgevel kant Hellestraat

Fig.05. Detail houten voordeur

Fig.06. Detail houten schrijnwerk

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Hellestraat 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 182

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek.

A.05. Huisnaam: St. Andries

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 2 traveeën
Bouwlagen: 0, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 20.02.1939
Landschap dd. 16.10.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Atelier kant
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens: 46 m²
Oppervlakte perceel: 21 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 3 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 22 m²
Oppervlakte tuin en/of koer:

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

43) ST.-ANDRIES (Hellestraat 3 en 5 - W.K. 182 en 183).

De H. Andreas, in onze gewesten gemeenzaam St.-Andries genoemd, was apostel en broeder van de H. Petrus. Hij predikte voornamelijk in de omgeving van de Zwarte Zee (patroon van Rusland), stierf de marteldood op een liggend, X-vormig kruis, naar hem St.-Andrieskruis genoemd. Feestdag: 30 november .

Te Lier wordt ieder jaar op de donderdag vóór St.-Andries de inval der Noormannen (836 of 837) herdacht, ter herinnering aan de 'Gods-wraak', waarbij volgens de overlevering, de barbaren door de Hemel werden gestraft. Bij die herdenking worden de klokken van al de kerken in de stad op hetzelfde uur (19u) geluid.

Het huis *St.-Andries* heeft blijkbaar tot op het einde van de 18de eeuw één eigendom gevormd met de twee huizen, thans resp. bekend als nr. 3 - W.K. 182 en nr. 5 - W.K. 183; dit laatste op de hoek van de Hellestraat en de Grachtkant vormt nu de kern of de hoofdschotel van de twee en is bepaald *St.-Andries* te noemen. De naam van de *H. Maria Magdalena de Pazzi*, die men op de deur van het huis nr. 3 had aangebracht, treft men volgens de oude archieven in de Hellestraat nergens aan. Ditzelfde huisje is thans befaamd als het *Ruusbroechuisje*, naar aanleiding van het feit dat er in 1925 het Ruusbroecgenootschap, werd op gang gebracht onder de impuls van Felix Timmermans, Flor Van Reeth en Ernest Van der Hallen. Deze laatste heeft er eveneens zijn werkkamer gekend.

In 1672 telde men in de tweegezinswoning *St.-Andries* als bewoonster *Anna van Vinter*, † 6-9-1708. Grafsteen: middenbeuk, 7de rij rechts. In 1728 noteerde men er *Anna Maria Husson*, ° Antwerpen, 21 j. oud geprofest op 6-4-1704, † 15-8-1734; dochter van Joannes en Anna van de Stock. Grafsteen: rechterzijbeuk, 9de rij rechts.

In 1798 was *St.-Andries* bewoond door de gezusters *Maria* en *Clara Wasselaer*, kantwerksters. Bij de Nationale Verkoop werd het huis gesitueerd tussen de Grachtkant en het huis *Fierens*, eigenaar-gebruiker van de *H. Engelbewaerder*, nr 1 aan de Hellestraat; hierbij foutief 'Ellestraat' gespeld.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 122

Historiek van de woning

Hellestraat 3

Z.g. "Ruusbroec", tot eind XVIII één geheel met nr. 5 en bekend onder de benaming "St.-Andries". Heden kleinste huisje van het begijnhof, waar in 1925 de "Pelgrimsbeweging" ontstond uit de samenwerking van Felix Timmermans, Flor Van Reeth en Ernest Van der Hallen, met als doel een spirituele en religieuze herleving in de kunst.

Gekalkt breedhuisje onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XVII. Verankerd lijstgeveltje van twee trav. en één bouwl. op gepikte plint. Rechth. XIX-venster met houten latei en zwartgeschilderde lekdrempel; r. ervan eenvoudig korfboogdeurtje. Klimmend dakvenster met houten luik (267)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Hellestraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000071

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Hellestraat in het Begijnhof

Beschrijving: De Hellestraat is een typisch, gekasseid begijnhofstraatje dat begint aan de St-Margaretastraat en eindigt in een rechte hoek met de Grachtkant. Het "Ruusbroechuisje", links vooraan, is het kleinste pand van het begijnhof, waar in 1925 de "Pelgrimbeweging" ontstond met als doel de herleving van de religieuze kunst.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

**C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie
Monumentenwacht Antwerpen**

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Hellestraat 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 183

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek.

A.05. Huisnaam: St. Andries

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemmin:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: idem
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 83.3 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 59.3 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 4 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 20 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

43) ST.-ANDRIES (Hellestraat 3 en 5- W.K. 182 en 183).

De H. Andreas, in onze gewesten gemeenzaam St.-Andries genoemd, was apostel en broeder van de H. Petrus. Hij predikte voornamelijk in de omgeving van de Zwarte Zee (patroon van Rusland), stierf de marteldood op een liggend, X-vormig kruis, naar hem St.-Andrieskruis genoemd. Feestdag: 30 november .

Te Lier wordt ieder jaar op de donderdag vóór St.-Andries de inval der Noormannen (836 of 837) herdacht, ter herinnering aan de 'Godswraak', waarbij volgens de overlevering, de barbaren door de Hemel werden gestraft. Bij die herdenking worden de klokken van al de kerken in de stad op hetzelfde uur (19u) geluid.

Het huis *St.-Andries* heeft blijkbaar tot op het einde van de 18de eeuw één eigendom gevormd met de twee huizen, thans resp. bekend als nr. 3 - W.K. 182 en nr. 5 - W.K. 183; dit laatste op de hoek van de Hellestraat en de Grachtkant vormt nu de kern of de hoofdschotel van de twee en is bepaald *St.-Andries* te noemen. De naam van de *H. Maria Magdalena de Pazzi*, die men op de deur van het huis nr. 3 had aangebracht, treft men volgens de oude archieven in de Hellestraat nergens aan. Ditzelfde huisje is thans befaamd als het *Ruusbroechuisje*, naar aanleiding van het feit dat er in 1925 het Ruusbroecgenootschap, werd op gang gebracht onder de impuls van Felix Timmermans, Flor Van Reeth en Ernest Van der Hallen. Deze laatste heeft er eveneens zijn werkkamer gekend.

In 1672 telde men in de tweegezinswoning *St.-Andries* als bewoonster *Anna van Vinter*, † 6-9-1708. Grafsteen: middenbeuk, 7de rij rechts. In 1728 noteerde men er *Anna Maria Husson*, ° Antwerpen, 21 j. oud geprofest op 6-4-1704, † 15-8-1734 ; dochter van Joannes en Anna van de Stock. Grafsteen: rechterzijbeuk, 9de rij rechts.

In 1798 was *St.-Andries* bewoond door de gezusters *Maria* en *Clara Wasselaer*, kantwerksters. Bij de Nationale Verkoop werd het huis gesitueerd tussen de Grachtkant en het huis *Fierens*, eigenaar-gebruiker van de *H. Engelbewaerder*, nr 1 aan de Hellestraat; hierbij foutief 'Ellestraat' gespeld.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 122

Historiek van de woning

Hellestraat 5

Z.g. "St.-Andries", tot eind XVIII één geheel met nr. 3. Witgekalkt hoekhuis onder zadeldak met klimmend dakvenster, uit XVII. Verankerde lijstgevel met dubbelhuisopstand van drie trav. en één bouwl. op gepikte plint. Aangepaste muuropeningen: rechth. vensters met houten latei en grijsgeschilderde lekdrempels; rechth. deur. Dakvenster met bolkozijn. Eveneens verankerde zijuitgevel van twee trav. en één bouwl.; rechth. muuropeningen; vensters in top in houten omlijsting (267)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Hellestraat

Hellestraat 5

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Binnenkoer met zicht op zijgevel He01

Fig.03. Gevel kant binnenkoer

Fig.04. Aanbouw met pannendak

Fig.05. Detail aanbouw

Fig.06. Aansluiting gevel met achtergevel He03

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Hellestraat 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 176

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Franciscus

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 120 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 51 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 14 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 55 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

47) ST.-FRANCISCUS (Hellestraat 6 - W.K. 176).

De H. Franciscus van Assisi, Italiaan, ° 1181-1182 en † Assisi 1226, stichter van de Franciscanen, is één van de meest geliefde heiligen uit de middeleeuwen. Hij had een zeer gunstige invloed op arm en rijk. Twee jaar na zijn overlijden werd hij door Gregorius IX heilig verklaard. Hierna verbreidde de naam Franciscus zich snel over gans Europa. Feestdag: 4 oktober - van zijn wondertekens: 17 september (cfr. 2 - *St.-Francisca*). In 1691 noteerde men in *St.-Franciscus* het begijntje *Willemina Loets*, kort nadien opgevolgd door *Joanna van Eyndenpoel*.

In 1748 woonde er *Maria Theresia Mindelaers*; het huis telde toen 2 personen en 3 'aertsteden'. Hoogst waarschijnlijk was dit begijntje verwant aan de families Mindelaers, die men omstreeks dezelfde tijd te Lier aan de Berlarij heeft gekend: Coninck (van een gilde) Cornelis Mindelaers, in de *Dry Coppem* op de linkerhoek van de Molenstraat en Melchior Mindelaers in het *Ploegeyser* aan de Berlarij (resp. nu nrs. 54 en 98).

Op 8-1-1793 werd *St.-Franciscus* gekocht voor 'één lijf' m.a.w. voor haar leven door *Maria Anna Loensdort*, voor slechts 100 gld. Zeer waarschijnlijk was het huis, dat in 1778 als 'ledig' werd genoteerd, in slechte staat en diende ze heel wat onkosten te doen om het weer in orde te brengen. In 1816 woonde er *Maria Anna Luesdort* nog zoals ze toen geciteerd werd, ° Antwerpen, 28 j. oud geprofest op 26-11-1792; dochter van Herman en Margareta de Bie. Zij overleed blijkbaar in 1825, vermits het huis *voortkomende van Juf. Maria Lunsdort* op 3-7-1825 door Gast- en Godshuizen verhuurd werd aan Juf. *Regina Thilemans* en Juf. *Bossaert*.

Felix Timmermans, in zijn prachtwerkje *De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntjen*, laat in *St.-Franciscus* de hovenier 'Martienus' wonen, waar hij schrijft: 'Maar nu moet Symforosa in 't Hellenstraatje komen, waar Martienus woont... Martienus staat in zijn hof tusschen rozen te werken. Nergens op het Begijnhof ligt een voortuintje zo zichtbaar aan de straat tussen de ijzeren staven van het hek als voor *St.-Franciscus*. Meer nog 'Juffrouw Symforosa' moet zich bij de samenspraak, wanneer 'Een vlaag van zaligheid smakregent op haar neer' aan de 'ijzeren staven van het hekken vasthouden'. (cfr. Ibidem p. 22 en 24).

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 123

Historiek van de woning

Hellestraat 6

Z.g. "St.-Franciscus". Traditioneel breedhuis, opklimmend tot XVII, doch vermoedelijk aangepast eind XVIII; van de straat gescheiden door een voortuintje met witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. Bakstenen lijstgevel, gekalkt op de begane grond, van vier trav. en twee bouwl. onder geknikt zadeldak (Vlaamse pannen); gepikte plint. Steekboogvensters in witgekalkte kwartholomlijsting met hoekblokken; groengeschilderde onderdorpels. Eenvoudige deur met lateiconsooltjes en getoogd bovenlicht. Daklijst op modillons (268).

Bijgebouwtje onder lessenaarsdak tegen tuinmuur.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Hellestraat

Hellestraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000072

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hellestraat gezien vanaf de Grachtkant

Beschrijving: Dit typisch, gekasseid begijnhofstraatje werd vermoedelijk aangelegd tussen 1424 en 1427 na het graven van de Begijnenvest. Langs deze kant zijn de huizen afgescheiden van de straat door een witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. In het huisje "Sint-Franciscus" op nr.6 zou de hovenier Martienus uit "De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje" van F. Timmermans, gewoond hebben.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Binnenkoer, zicht op voorgevel GR15

Fig.02. Voorgevel met muurankers en kroonlijst

Fig.03. Binnenkoer

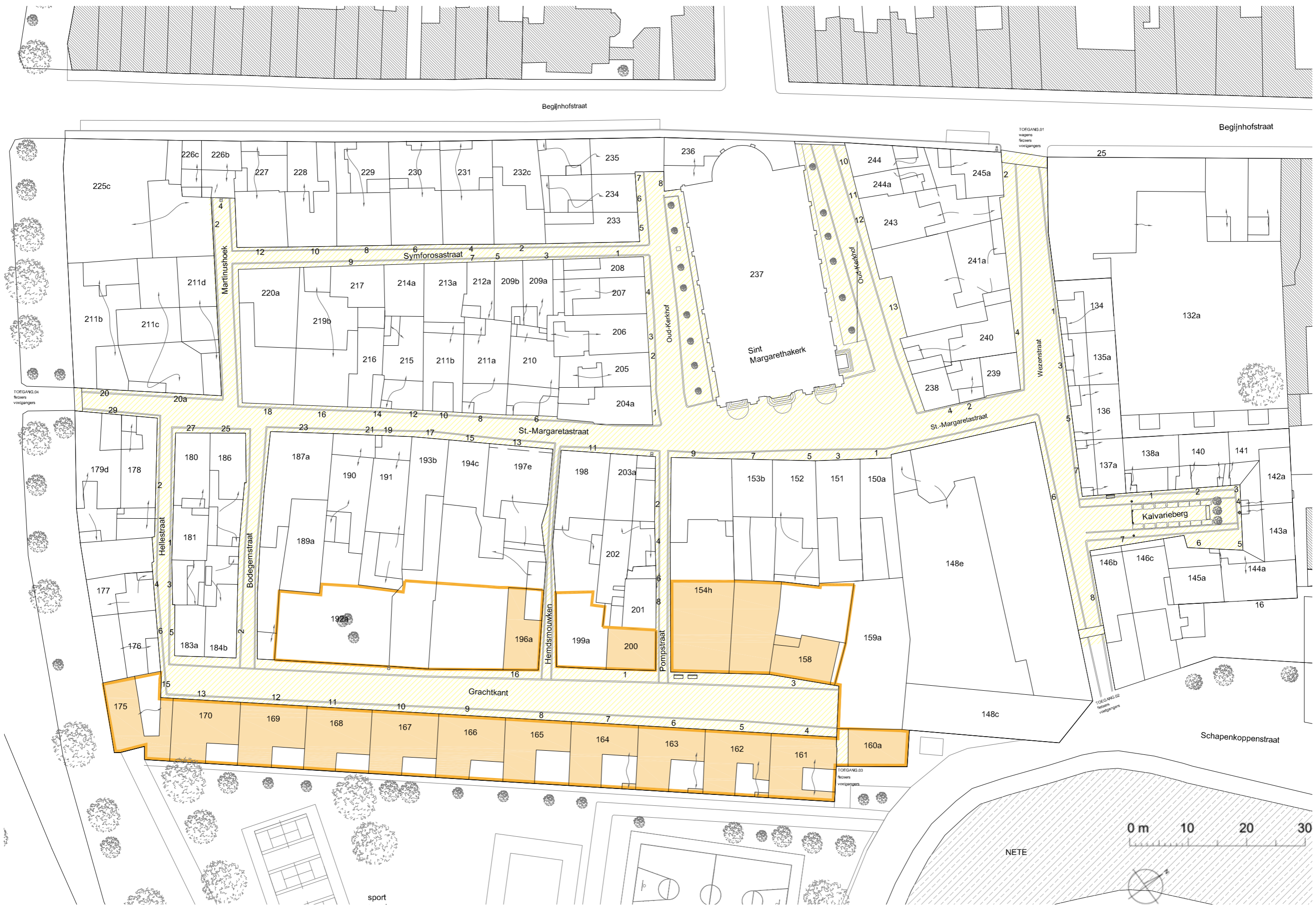
Fig.04. Detail verweerd metselwerk aanbouw

Fig.05. Houten deuren in aanbouw

Fig.06. Voorgevel met houten voordeur en schrijnwerk

3.9 Inventarisatie deelgebied Grachtkant

De inventarisatie van het deelgebied Grachtkant omvat volgende woningen:

- Grachtkant 1
- Grachtkant 3
- Grachtkant 4
  - Grachtkant 4 gelijkvloers
  - Grachtkant 4 eerste verdieping
- Grachtkant 5
  - Grachtkant 5 gelijkvloers
  - Grachtkant 5 eerste verdieping
- Grachtkant 6
  - Grachtkant 6 gelijkvloers
  - Grachtkant 6 eerste verdieping
- Grachtkant 7
  - Grachtkant 7 gelijkvloers
  - Grachtkant 7 eerste verdieping
- Grachtkant 8
- Grachtkant 9
  - Grachtkant 9 gelijkvloers
  - Grachtkant 9 eerste verdieping
- Grachtkant 10
  - Grachtkant 10 gelijkvloers
  - Grachtkant 10 eerste verdieping
- Grachtkant 11
  - Grachtkant 11 gelijkvloers
  - Grachtkant 11 eerste verdieping
- Grachtkant 12
  - Grachtkant 12 gelijkvloers
  - Grachtkant 12 eerste verdieping
- Grachtkant 13
  - Grachtkant 13 gelijkvloers
  - Grachtkant 13 eerste verdieping
- Grachtkant 15
- Grachtkant 16

Grachtkant

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 200

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Jozeph

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 201.7 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 68 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 18.7 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 115 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

56) St.-JOSEPH (Grachtkant 2 - W.K. 200).

De H. Jozef, voedstervader van Jezus, uit het huis van David, echtgenoot van Maria, timmerman te Nazareth, zorgde 30 jaar lang voor Jezus onderhoud. Hij is de patroon van de R.K.-Kerk en van de timmerlieden. Feestdag: 19 maart.

In 1672 werd *St.-Jozet* bewoond door *Sara Felbier*.

In 1695 en 1728 vermeldde men er *Catharina Dresseleirs*, † 2-9-1729. Grafsteen (cfr. Mast & Cox p. 1,73).

In 1749 telde men in *St.-Joseph* 5 personen en 5 'aertsteden' met als hoofdbewoonster *Joanna van Horenbeeck*, ° Antwerpen en geprofest op 26-4-1739.

In 1763 noteerde men er *Juf. van Everbroeck*, vermoedelijk *Maria Catharina*, ° Lier, geprofest op 13-4-1749, † 2.1-6-1784.

Op 24-2-1794 werd *St.-Joseph* voor 'een leven' verkocht, mist 600 gld. aan *Carolina Catharina van den Bulck*, ° Wiekevorst, 26 j. oud geprofest op 18-3-1797, dochter van Franciscus en Elisabeth Laureys. Na haar overlijden ca. 1829 werd het huis van rechtswege het eigendom van Gast-en Godshuizen.

Op 1-7-1829 werd het huis verhuurd voor 42,56 gld. aan *E. Heet Vrancken*. Omstreeks 1832-1833 woonden er korte tijd de prominente begijnen *Juf. Moons* en *Juf. Batkin*.

In 1860 werd *St.-Joseph* bewoond door *J. Mariën*, 'landbouwer onder Berlaer', vermoedelijk om hier in zijn oude dagen rustig te kunnen leven.

Op 1-2-1866 werd *d'heer Jos Van der Block* als bewoner van het huis genoteerd. Hij was een zoon van Michel Van der Block, ontvanger, die na 1798 bij de 'Nationale Verkoop' eigenaar en bewoner werd van de *Pastorij* van het Begijnhof.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 2

Z.g. "St.-Jozeph". Alleenstaand hoekhuis onder zadeldak (Vlaamse pannen), opklimmend tot XVII. Verankerd en onderkelderd bakstenen gebouw op gepikte plint. Bepleisterde en okerkleurig beschilderde lijstgevel van vier trav. en twee bouwl., voorzien van rechth. muuropeningen met lekdrempels. Dakvensters met houten luik.

Verankerde r.zijgevel met muurvlechtingen en zandstenen hoekblokken; twee voormalige kruiskozijnen met deels bewaarde boven- en onderdorpel. Kloosterkozijn in top, in bewaarde zandstenen kwartholomlijsting. L.zijgevel vertoont nog sporen van de dakhelling van het vroegere aanpalende huis nr. 1, z.g. "St.-Agnes", eveneens uit XVII; gesloopt in 1861 en als tuin gevoegd bij nr. 2 (261).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Grachtkant 02

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10752/2000 datum 9.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 158

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Catharina van Senen

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 200 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 75 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 24 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 101 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

59) St.-CATHARINA VAN SENEN (Grachtkant 3 - W.K. 158).

De H. Catharina van Senen (Siëna), kloosterlinge der Orde van St.-Dominicus, leidde een leven van boete, liefde en nederigheid (leven door de begijntjes nagestreefd), slechts 33 j. oud † 1380. De zaligmaker verheerlijkte haar met zijn vijf wondertekenen. Feestdag: 30 april.

St.-Catharina van Senen was in 1677 bewoond door *Anna van de Wouwer*. Het huis werd in 1672 blijkaar nog niet genoteerd.

In 1748 en 1763 noteerde men er *Anna Maria Vrancx*, ° Heist (-op-den-Berg), 25 j. oud geprofest op 29-9-1715, † 28-9-1765, juist één dag voor zij jubilarisse zou worden (50 j. begijn). Het huis telde in 1749 samen 3 personen met 5 'aertsteden'.

In 1778 telde men er *Jouf. Isabella van Regenmortel*, ° Antwerpen, geprofest op 8-5-1740, 79 j. oud. † 15-10-1797, dochter van Michaël en Gummara Den Boeck.

Bij de 'Nationale Verkoop' in 1798 was *St.-Catharina van Senen* nog bewoond door een *Jouf. van Regenmortel*; in de bevolkingslijst van het jaar IX (1800) evenwel genoteerd als *Joanna Regenmortel* 'particuliere' 80 j. oud; denklijk een zuster van het voornoemde begijntje *Isabella van Regenmortel*.

B.01.022. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 3

Z.g. 'St.-Catharina van Senen'. Alleenstaand breedhuis, opklimmend tot XVII. Verankerde baksteenbouw op gepikte plint. Bepleisterde en lichtgeelbeschilderde lijstgevel van vijf traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (Vlaamse pannen). Rechthoekige vensters voorzien van arduinen lekdrempels en vierkante houten roedenverdeling. Rechthoekige deur (262).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant 3

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10748/2000 datum 04.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Detail aansluiting voorgevel op tuinmuur SM07

Fig.03. Achtergevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 04, 08, 09, 10

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 161, 165, 166, 167

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Het Laatste Avondmaal

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 121m² -125 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 58 m² - 61 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 43 m² - 45 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 20 m² - 19 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 25.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

60) HET LAATSTE AVONDMAAL (Grachtkant nr. 4 - W.K. 161).

De benaming van dit huis herinnert aan het Paasmaal, dat Jezus op de avond voor zijn lijden met Zijn apostelen gebruikte en waarbij Hij het H. Sacrament des Altaars instelde.

In 1749 was het *Laatste Avondmaal* bewoond door *Elisabeth Nelis*, ° Wiekevorst en † 23-9-1776; men telde er toen 3 bewoners en 5 'aertsteden'. Op 3-10-1790 werd het huis gekocht 'voor haar leven', mits 800 gld. door *Catharina Clara Hermans Dieltiens*, ° Antwerpen, 31 j. oud geprofest op 20-9-1772 en † 14-12-1828. Hierna werd het huis het volle eigendom van Gast- en Godshuizen.

Kort nadien verhuurde het Bestuur het *Laatste Avondmaal* op 25-1-1829 aan de Juf. *Susanna Dieltjens* en *Isabella Roelants* voor 30 gld. (ieder 15 gld. jaarlijks), later verhoogd tot de gezamenlijke huurprijs van 38 gld., in 1835 omgezet tot 80,42 fr. In 1900 werd de *Wed. Mortelmans* reeds 150 fr. aangerekend. De verhoging van de huurprijzen kon reeds van in de 19de eeuw op het Begijnhof volgens een regelmatig stijgende lijn worden waargenomen.

64) DE ENGEL RAPHAEL (Grachtkant 8 - W.K. 165).

De Engel Raphaël : van het Hebreeuws 'God geneest of heeft genezen', Eén van de zeven aartsengelen 'Die voor de heerlijkheid Gods staan', Feestdag: 24 oktober.

In 1749 was de *Engel Raphaël* bewoond door *Petronilla Lambrechts* ° Heist (-op-den-Berg), geprofest op 12-6-1741, † 23-9-1782, toen 'Rectrix ecclesia nostra' of kerkmeesteres genoemd. Het huis telde 2 bewoners met 5 'aertsteden'.

In 1778 noteerde men er *Juf. Raephael*, blijkbaar een toenaam, afgeleid van de eigen huisnaam, zoals *Tresia Convent* in het *Achterste Convent*. Sommige bewoners lijken als het waren vergroeid met hun huls of straat; we denken hierbij slechts aan het Caluwaert- en Bodegemstraatje.

Op 17-2-1794 werd de *Engel Raphaël* gekocht voor haar leven, mits 950 gld. door *Catharina Theresia De Vries*, ° Grobbendonk, 27 j. oud geprofest op 29-9-1782 en † 2-2-1828. In 1816 noteerde men ze er samen met haar zuster *Maria Carolina De Vries*, ex-religieuze - gewezen non in het voormalig 'klooster, 'gezeyd Vredenberg', ° Grobbendonk 19-8-1761, † 11-1-1830, dochter van Karel Lancelotus Joseph De Vries en Maria Heylen, verwant aan Karel Armand Désiré Mast-De Vries, later burgemeester der Stad Lier. Bij de aangifte van haar overlijden trad hij als getuige op en werd hierbij als een 'behuwd neef' genoteerd (cfr. St. Rosalia - 24).

Door het overlijden van de eerstgenoemde *Catharina Theresia De Vries*, die de *Engel Raphaël* in 1794 'voor haar leven' had gekocht, werd het huis van rechtswege eigendom van Gast- en Godshuizen. *Maria Carolina De Vries* die bij haar zuster vrij had ingewoond, diende vanaf 17-3-1828 huishuur te betalen: 38 florijnen samen met de mee-inwonende Juf. *Maria*

Theresia Van Nueten, de bekende begijn die men een tijd als eigenares (1813-1820) van de Begijnhofkerk heeft gekend (cfr. St. Clara - 100).

Op 4-4-1830 werd een helft van de *Engel Raphaël* verhuurd aan Juf. *Catharina Geley*, mits 19 florijnen. Zij is blijkbaar verwant aan de Antwerpse scheepsmakelaarsfamilie Antoon Giese-Geley, de schoonouders van George Karel Lodewijk Bergmann, gehuwd met Joanna Maria Josepha Giese, de ouders van de Lierse schrijver Anton Bergmann.

65) DE VIER GECROONDEN - modo St.-Norbertus (Grachtkant 9 -W.K. 166).

De Vier Gekroonden: de H.H. Gebroeders Severus, Severianus, Carpophorus en Victorinus, martelaren, tot de dood toe gegeseld in 304 onder Diocletianus. Patroonheiligen van het ambacht 'De Vier gekroonden,' waarbij vier groepen van ambachtslieden waren aangesloten in verband met het bouwbedrijf: de metselaars, de steenhouders, de schalieliekkers en de timmerlieden. In de processie van St.-Gummarus werd ieder jaar een standaard van dit ambacht meegedragen. Feestdag: 8 november.

Naar alle waarschijnlijkheid houdt de benaming van dit huis verband met het feit dat in 1749 de bewoonster *Isabella* (= *Ahna Elisabeth*) *Van Everbroeck*, ° Lier, 15-5-1703, 21 j. oud geprofest op 10-10-1723 en 55 j. 'beggyntien', † 24-10-1778, de dochter was van de bekende Lierse Meester-Metselaar-Steenhouwer Cornelius Van Everbroeck en Elisabeth Van In. Grafsteen: middenbeuk, 3de rij links. Het huis telde 4 bewoners en 5 'aertsteden'.

In 1778 noteerde men bij dit huis 'Modo St.-Norbertus'.

H. Norbertus : ° Xanten (Duitsland) ca. 1080, stichter van de Norber-tijnen, als aartsbisschop † 6-6-1134 te Maagdenburg. Feestdag: 6 juni.

Men noteerde er in 1778 *Juf. Torfs* (= *Gummaria Theresia*), ° Lier, 20 j. oud geprofest op 21-8-1774. Na haar overlijden in juli 1833 kwam *St.-Norbertus* in het bezit van Gast- en Godshuizen.

Vanaf 30-9-1833 tot ca. 1839 werd het huis verhuurd aan *Juf. Jeannette De Groot, onderwijster*.

In 1852 werd *St.-Norbertus* enkele jaren verhuurd aan *Maria Anna Vervecken*, *Wed. Brioen*, die voordien in de hoveniershof *Het Paradijs* woonde, aan de huidige Kan. Davidlaan of 't Paradeske over het Begijnhof', zoals men dit straatje vroeger situeerde. Men telt er nu een groot en modern rustoord, omgeven door aangename woningen voor bejaarden, thans 'Het Paradijs' voor de ouden van dagen. Het Bestuur van de C.O.O. denkt er eveneens ernstig over na de uniforme huizen aan de Grachtkant, zonder het uiterlijke te schaden, van het nodige moderne comfort te voorzien.

66) St.-ANTONIUS (Grachtkant 10 - W.K. 167).

De H. Antonius, abt, kluisenaar in de woestijn Thebaï's, wordt be-schouwd als grondlegger van het monnikenwezen. Hij wordt meestal afgebeeld met een zwijn (oorspronkelijk de duivel die hem kwam bekoren). Hij wordt

bijzonder vereerd te Koningshooikt, dat tot in 1821 onder Berlaar werd geteld. Feestdag: 17 januari.

In 1749 werd het enkel als 'Het sevenste huys' opgetekend. Het werd toen bewoond door *Joanna De Wilde, H. Geestmeestersse*, ° Antwerpen, 17 j. oud geprofest op 15-5-1707 en † 16-5-1756; dochter van Franciscus en Anna Maria De Coninck. Grafsteen: middenbeuk, 1ste rij links. Het huis telde 3 bewoners met 5 'aertsteden'.

In 1778 was 'Het sevenste huys' bepaald onder de hoede gesteld van St.-Antonius. In hetzelfde jaar noteerde men er Juf. *Joanna Catharina erabants*, ° Berlaar (Hooikt?), 22 j. oud geprofest op 26-9-1768 en † 19-2-1794; dochter van Petrus en Anna van Deuren.

Op 19-2-1794 werd *St.-Antonius* gekocht voor haar leven, mits 700 gld. door *Anna Catharina Van der Auwermeulen*, ° Berlaar. 19 j. oud geprofest op 2-7-1787; dochter van Joannes Baptist en Anna Maria Brabants, vermoedelijk van moederszijde verwant aan de voornoemde begijn. Zij bewoonde het huis tot bij haar overlijden op 29-12-1854, waarmee *St.-Antonius* als één van de laatste huizen het volle eigendom van Gast- en Godshuizen werd. In 1855 is het huis een korte tijd gebruikt door de oude begijnen der Infirmierie, die ze hadden verlaten om er de plaats te ruimen voor het *Wezenhuis*. Nog hetzelfde jaar konden ze de 'Nieuwe' kleinere *Infirmierie* betrekken in het huis *St.-Elisabeth* (90), dat toen verenigd IS met *O.L.V.-Hemelvaart* (89) aan het Oud-Kerkhof.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121
Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels. Nrs. 4-7. Heden leegstaand en in verwaarloosde toestand. Nr. 4. Z.g. "Het lesten avontmael", ca. 1926 werkkamer van Felix Timmermans en ca. 1930 van Fred Bogaerts.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnenwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 162

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Aaneengesloten breedhuis

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 121 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 58 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 43 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 20 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.: *Het Lierse Begijnhof, Lier 1974*

Historiek van de woning

61) DE H. H. ENGELEN (Grachtkant 5 - W.K. 162).

H.H. Engelen: de Engelen des Hemels, boden of gezanten van God. Omstreeks 500 verscheen de H. Aartsengel Michaël op de berg Gargano in Apulië (Italië). Hij verzocht een kerk te bouwen ter ere van de 'Heilige Engelen' en zegde bescherming toe aan allen, die hem of zijn medeëngelen daar kwamen vereren. Feestdag 8 mei.

Aan dit 2e huys in de rij, zoals het aanvankelijk werd genoemd, is bepaald vanaf 1749 de naam van *Jonckvrouwe Joanna Maria de Rorive* verbonden, ° Antwerpen ca. 1709 werd ze bij haar professie op 23-5-1730 'ex nobile familia' genoemd, dochter van Dominici Nobile de Rorive en Domicella Nobile Antoni. Deze adellijke dochter fungeerde als hofmeesteres in de jaren 1765-1767, toen het afwerken van de bovengevel en het optrekken van de toren der Begijnhofkerk plaats vonden. (cf. Biermans p. 28). Bij haar overlijden op 11-11-1790, 81 j. oud, liep het naar het einde van de Patriottentijd (dec. 1789 - 3 dec. 1790).

De begijntjes maakten er gebruik van om haar binnen de stad, op het Oud-Kerkhof aan de zuidzijde van de Begijnhofkerk, te begraven, in plaats van op het 'Nieuw Kerkhof' buiten de Mechelse-poort. Dit kerkhof was sinds 16-4-1787 in gebruik genomen; een eerste begijntje was er op 30-8-1787 ter aarde gedragen: *Joanna Catharina Asselberghs* uit *St.-Theresia* (29). Men vindt de grafsteen van begijntje *de Rorive* terug tegenaan de Begijnhofkerk, schuin tegenover de Symforosastraat. In de middenbeuk, 4de rij midden van de kerk, ligt er evenwel een tweede met wit marmeren familieblazen. Het begijntje *de Rorive* was zeker niet helemaal vreemd te Lier. In Mast & Cox p. 48 en 56 treft men de afbeelding aan van een lijkblazen van een familielid de Rorive', † 15-7-1769 en een grafsteen' van de vrouwe Maria Theresia de Rorive geboren Bogaerts', † 23-9-1766. In voornoemde 'vrouwe' moet zeker een Lierse poortersdochter worden gezien, blijkbaar verwant aan Gom. Bogaerts, die tussen 1728 en 1755 brouwer was in *De Bel* aan het Bellestraatje (nu H. Geeststraat 21 - magazijn van het Glazenhuis). Gom. Bogaerts was eveneens in 1755 eigenaar-gebruiker van het *Hof van Immersele* (nu het complex van de Groen-poort), dat later eigendom werd van de erfgenamen Gom. Bogaerts en in 1763 aan 'd'heer de Rorivo' (= Rorive) toebehoorde. Op 29-10-1751 werd Jonkheer Ludo De Rorive eigenaar van het 'Groot huys van het Hof van Liere' (nu Kerkstraat 2).

Op 11-1-1790 werd de *H.H. Engelen*, mits 700 gld. voor haar leven gekocht door *Maria Wellens*, ° Kessel en geprofest op 5-11-1747. Zij leefde er nog in 1798 en werd er in 1800 als 75 j. oud genoteerd.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels. Nrs. 4-7. Heden leegstaand en in verwaarloosde toestand.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnenwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.05. Deur naar keuken vanuit binnenkoer

Fig.06. Deur naar gang vanuit binnenkoer

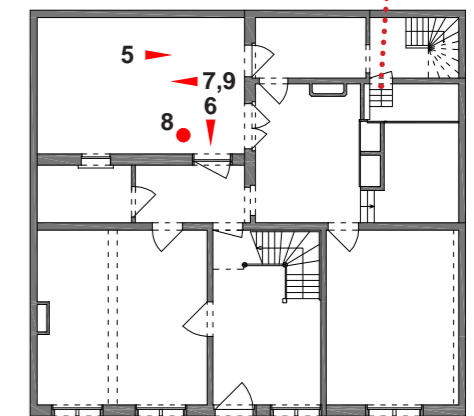
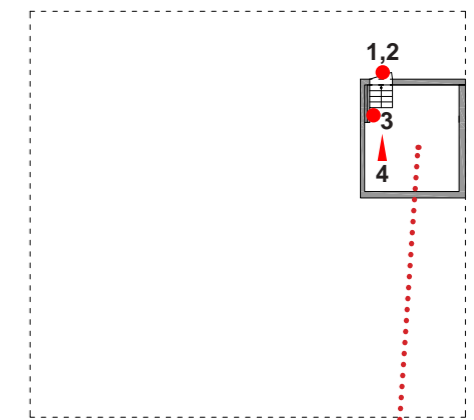
Fig.07. Zicht op binnenkoer vanuit dakruimte

Fig.08. Detail tegelvloer en kasseien binnenkoer

Fig.09. Achtergevel vanuit binnenkoer

0 1 2 5

Kelderverdieping - Gelijkvloers

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 165

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Aaneengesloten breedhuis

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemmin:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 121 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 58 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 43 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 20 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

62) ST.-FRANCISCUS DE HIERONYMO (Grachtkant 6 - W.K. 163).

De H. Franciscus de Hiëronymo, Jezuïet, weldoener van de armen, leefde te Napels en overleed er in geur van heiligheid, 74 j. oud op 11 mei 1716. Feestdag: 12 mei.

In 1749 noteerde er *St.-Franciscus de Hiëronymo* genoemd, als bewoonster de *Hofmeestersse Catharina Van Dijck*, ° Wiekevorst en geprofest op 13-10-1720 samen met twee andere begijnen (cfr. Pastorij (1) - onder Philippus Verstylen 1715-1727). Het huis telde toen 5 bewoners met evenveel 'aertsteden'.

Op 20-12-1760 werd *St.-Franciscus de Hiëronymo* gekocht voor haar leven, mits 900 gld. door *Elisabeth Gepts*, ° Noorderwijk en 26 j. oud geprofest op 12-7-1761. Zij staat als 'Overste' aangetekend in de 'naamlijst der begijnen' van 1798 (cfr. Mast & Cox p. 298). Na haar overlijden ca. 1828 werd het huis eigendom van Gast- en Godshuizen. Op 2-9-1827 werd *St.-Franciscus de Hiëronymo* verhuurd aan *Juf. Voet* mits 34,28 florijnen, na 1830: 72,56 fr.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels. Nrs. 4-7. Heden leegstaand en in verwaarloosde toestand.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 07

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 164

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Vier Evangelisten

A.06. Typologie: Aaneengesloten breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 121 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 58 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 43 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 20 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

63) DE VIER EVANGELISTEN (Grachtkant 7 - W.K. 164).

De oude iconografie beeldt de vier Evangelisten uit onder het symbool van de vier apocalyptische gevleugelde wezens: Mattheus is de mens, -Lucas het rund, Marcus de leeuwen Joannes de adelaar. Men treft de afbeeldingen aan op het jubee van de St.-Gummaruskerk en in de Deensestraat op de penanten buiten aan de gevel van de St.-Augustinuskerk (Zwart-Zusters).

In 1749 was *De Vier Evangelisten* bewoond door *Maria (Theresia) 'Husson*, 11 Antwerpen en geprofest op 30-6-1737. In de Begijnhofkerk telt men in de rechterzijbeuk, 9de rij rechts, een grafsteen van *Juffrou Magriete van kurct* uit het jaar 1494, waarop eveneens de namen "*Husson* voorkomen met een niet ingevulde overlijdensdatum voor *Maria Husson* en het ontbrekende jaartal '1734' voor *Anna Maria Husson*. Het huis telde 4 bewoners met 5 'aertsteden', In 1778 noteerde men er *Jout. (Maria Is"abella) Van Eeckhoven*, ° Antwerpen, geprofest op 7-7-1737, 82 j. oud † 18-1-1794, dochter van Petrus Dominicus en Lambertina Hennin. Voornoemde begijn bezat twee huizen: 'tusschen de binnenste ende buitenste Mechelpoorte' (nu Mechelsestraat 10 en 12) en de daarbij behorende 'Gouverneurshof', nu ingenomen door het gewezen pastoorshuis met tuin' van het Gasthuis (cfr. Van Oude Liersche Huizen & Gebouwen door A.O. Vermeiren p. 48). Op 27-8-1782. werd *De Vier Evangelisten* gekocht 'voor haer leven en (dat van) haer nichte' mits 350 gld. 'uyt consideratie' door *Clara Bal*, ° Walem 9.2-1735, geprofest op 2-9-1755 en † 19-1-1825; dochter van Joannes en Elisabeth van Dijck. Haar nicht *Anna Catharina Bal*, ° Itegem 27-12-1764, geprofest op 1-9-1794 en † 28-3-1829, dochter van Frans en Christina Hoes. Na het overlijden van *Anna Catharina Bal* werd het huis in 1829 eigendom van Gast- en Godshuizen en als van haar afkomstig genoteerd.

Tijdens deze 47-jarige periode kende men in *De Vier Evangelisten* nog twee andere in.won.ende naamgenoten: *Catharina Bal*, de twee jaar jongere zuster van *Clara*, een gewezen religieuze van het klooster der Clarissen te Antwerpen, ° Walem 26-1-1737, † 1-5-1820; en *Maria Catharina Rosa Bal*, ° Oostmalle 15-11-1764 en † 3-12-1823; dochter van Jacobus en Anna Catharina Kiebooms. De laatstgenoemde begijn werd geprofest op 3-9-1792 'per illustrissimum Dominum De Nelis', d.i. door de 'Hoogwaardige Heer De Nelis', laatste bisschop van het vroegere bisdom Antwerpen, dit ter gelegenheid van de verkiezing tot hofmeesteres van *Maria Catharina Spoormans* (cfr. H. Naam van Maria - 69).

In 1872 was *De Vier Evangelisten* verhuurd aan *Juf. Elisa Stalpaert* en in 1876 aan *Juf. Morian* voor 125 fr. per jaar. Destijds bekende Lierse familienamen. De laatste is ongetwijfeld verwant aan Frederik Morigne-Geley, 'négociant', die in *Het Pannenhuis* woonde in de 'jonge jaren' van 'Ernest Staas'. *Juf. Morian* is hierdoor de facto verwant aan Anton Bergmann.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes (n " straat) tegen achtergevels. Nrs. 4-7. Heden leegstaand en in verwaarloosde toestand.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnenwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** Grachtkant 11
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 168
- A.04. Eigenaar:** O.C.M.W.
- A.05. Huisnaam:** St. Franciscus de Sales
- A.06. Typologie:** breedhuis
Straatgevel: 6 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolumen: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:** Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemmin:** Bewoning
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: idem
Huidig gebruik: 2
Aantal huidige wooneenheden:
- A.09. Numerieke gegevens:** 125 m²
Oppervlakte perceel: 61 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 45 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 19 m²
Oppervlakte tuin en/of koer:
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand:**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik. Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels. Nrs. 8-13. Grondig gerestaureerd door architectenbureau ARTE (Mechelen) in de periode 1979-1983, met vervanging door één soort zandsteen en vervanging der houten luiken van de dakvensters door vensters. Behouden indeling. Nr. 8 met bewaarde voutekamer en alkoof.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 12

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 169

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: O.L.V. Presentatie

A.06. Typologie: Aaneengesloten breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolumen: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemmin:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 125 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 61 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 45 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 19 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand:

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

68) O.L.V.-PRESENTATIE (Grachtkant 12 - W.K. 169).

O.L. V.-Presentatie of de Opdracht van Maria: ter gedachtenis van het feit dat de H. Maagd op driejarige leeftijd in de tempel aan God werd opgedragen. Feestdag: 21 november.

In 1749 noteerde men er *Isabella Tuytgans* (Toitgans?) samen met 5 andere personen (begijnen of particulieren?) en slechts 4 'aertsteden'.

Het werd toen 'Het negenste huys' in de rij opgetekend, terwijl het in 1778 bepaald als *O.L. V.-Presentatie* werd genoteerd met bewoonster Juf. Kerselaers, blijkbaar *Anna Elisabeth Kerselaers*, ° Heist-op-den-Berg, 26 j. oud geprofest op 21-5-1764. Zij kwam hetzelfde jaar over van *Maria Presentatie* (71) aan de overkant, zeer waarschijnlijk heeft ze hierbij de naam en/of het beeld van O.L. V.-Presentatie meegebracht.

Op 24-10-1791 werd het huis gekocht, voor haar leven, mits 585 gld., door *Anna Maria De Schutter*, ° Itegem, 20 j. oud geprofest op 4-5-1790 en † 10-8-1841; dochter van Martinus Franciscus en Maria van Ijeuren. Na haar overlijden werd *O.L. V.-Presentatie* eigendom van Gast- en Godshuizen.

Op 23-5-1841 werd het huis verhuurd voor 80 fr. aan de begijn *Theresia De Groof*, ° Waarloos. In 1846 woonde zij er samen met *Elisabeth De Groot*, zonder beroep, en de begijn *Joanna Catharina Wegge*, ° Vremde.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels.

Nrs. 8-13. Grondig gerestaureerd door architectenbureau ARTE (Mechelen) in de periode 1979-1983, met vervanging door één soort zandsteen en vervanging der houten luiken van de dakvensters door vensters. Behouden indeling. Nr. 8 met bewaarde voutekamer en alkoof.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Binnenkoer

Fig.03. Houten deur naar gang

Fig.04. Houten schrijnwerk in achtergevel

Fig.05. Detail dakkapel met houten afwerking

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 13

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 170

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: H. Naam Van Maria

A.06. Typologie: Aaneengesloten breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 125 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 61 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 45 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 19 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

69) H. NAAM VAN MARIA (Grachtkant 13 - W.K. 170)

Het huis werd vroeger ook *Francis de Borgia* (St.-Franciscus Borgia) genoemd. Doch deze naam hoorde reeds vanouds toe aan het huis St.-Franciscus de Borgia (102), Symforosastraat 12. Mogelijk is een bewoonster van dit laatste huis, na de voltooiing van de huizen aan de Grachtkant (1724), naar hier verhuisd en heeft ze gemeend ook de huisnaam uit verering voor deze heilige, mee te moeten dragen. Hoe dan ook, later blijkt hierin verandering te zijn gebracht en werd voor dit huis de *H. Naam van Maria* aangenomen. Blijkbaar omdat vlak naast het huis van de *Zoete Naam Jezus*, zoals men ook wel schreef, de *H. Naam van Maria* beter thuishoorde. Vermoedelijk werd hierbij ook een monogram van Maria aangebracht, zoals men veelal op de altaren of bekleedsels (antependia), veldkapellen of mantels van O.LV. aantreft.

In 1749 noteerde men er *Magdalena van Wange* samen met 2 andere personen en 4 'aertsteden'. *Maria Magdalena van Wanghen*, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 20-6-1706 en † 7-6-1761; dochter van Joannes en Maria Magdalena Geys.

Op 16-11-1767 werd het huis gekocht, voor haar leven, mits 600 gld. door *Maria Catharina Spoormans*, ° Arendonk, 26 j. oud geprofest op 11-9-1763 en 73 j. oud † 8-2-1810; dochter van Michel en Ida Gee-raerts. Zij woonde er in 1800 als overste samen met *Lucie Snoeken*, dienstmeid, 47 j.. *Catharina Spoormans* was " van 1779 tot 1792 meesteres van de 'Tafel van de H. Geest' en is op 3-9-1792, in de aanwezigheid van bisschop De Nelis, tot hofmeesteres verkozen (cfr. 63 en Mast & Cox p. 297 - 298).

Na haar overlijden werd de *H. Naam van Maria* verhuurd door Gast- en Godshuizen aan *Maria de Jongh*, begijn, die 25 j. oud op 14.8-1809 als 'novice' in een lijst uit het jaar 1810 werd genoteerd, tussen de veertien begijntjes die na 1798 op het Begijnhof werden aangenomen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 4-13

Tien aaneengesloten rijhuizen in traditionele stijl, van 1721-1726. Bak- en zandstenen breedhuizen met dubbelhuisopstand en verankerde lijstgevels van telkens vijf trav. en twee bouwl. onder zadeldaken (Vlaamse pannen); geritmeerd door getrapte dakvensters (2 tr. + overhoeks topstuk); gepikte plint. Bewaarde kruiskozijnen, grotendeels betralied en eertijds gekalkt, met kwartholle dagkanten; bepleisterde negblokken en speklagen; geprofileerde tussendorpels en stijlen; verschillende soorten zandsteen voor dorpels en tussenstijlen. Centrale korfboogdeurtjes in kwarthol geprofileerde zandstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; betraliede rechth. bovenlichten. Dakvensters met houten luik in zandstenen omlijsting onder balkgat.

Nagenoeg blinde achtergevels, geritmeerd door tuitvormige dakvensters met houten luik.

Eenvoudige lagere bijgebouwtjes tegen achtergevels.

Nrs. 8-13. Grondig gerestaureerd door architectenbureau ARTE (Mechelen) in de periode 1979-1983, met vervanging door één soort zandsteen en vervanging der houten luiken van de dakvensters door vensters. Behouden indeling. Nr. 8 met bewaarde voutekamer en alkoof.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000076

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Tevoren gebruikten de begijnen deze plek als was- en bleekplaats voor wol of linnen. Het straatbeeld wordt sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. binnenkoer

Fig.03. binnenkoer met zijgevel en houten dakkapel

Fig.04. Achtergevel met houten schrijnwerk

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 14-15

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 175

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: 't Soete Naemke

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 147 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 72 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 35 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 40 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand:

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 25.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

70) 't SOETE NAEMKE (Grachtkant 14 en 15 - Vv. K. 175).

De benaming van dit huis wijst op het monogram van Jezus, I.H.S., dat op het poortje van nr. 15 is aangebracht en de eerste drie letters omvat van de Griekse vorm van de naam IHSOYS, d.i. Jesus. Deze drie letters worden ook verklaard als de afkorting van de latijnse woorden: 'in hoc saius', hierin (ligt) de zaligheid of 'in hoc signo (vinces)', in dit teken (zult gij overwinnen); anderen zien hierin 'Jezus hominum salvator', Jezus redder van de mensen.

't *Soete Naemke* is in de jaren 1721-1726 opgetrokken tegen de vestbergen, samen met de rij huizen aan de Grachtkant, aan de oostelijke omheining. Het omvat een bijgebouwtje tegenaan de vroegere gracht en de voornoemde huizen, apart toegankelijk langs het poortje nr. 14. In 1749 werd 't *Soete Naemke* bewoond door *Joanna (Catharina) Ver-straeten*, ° Lier, geprofest op 9-8-1722 en 82 j. oud † op 28-3-1780.

Grafsteen: rechterzijbeuk, 2de rij links, waarop eveneens de naam van pastoor *Andreas Lambrechts* voorkomt en waarvan ze 'sijne nichte' wordt genoemd. Men telde er in 1749 samen 7 personen en maar 4 'aertsteden'. Op 10-7-1769 werd 't *Soete Naemke* gekocht, voor haar leven, mits 550 gld. door *Elisabeth Vadden*, °Wouw (Ndl.), 24 j. oud geprofest op 5-7-1767; dochter van Dominicus Jan Vadden en Maria Anna Moerkints. *Elisabeth Vadden* was verwant aan de gezusters *Sanders* en *Adriana De Ram*, die in *St.-Rosalia* (24) aan de Margaretastraat resideerden. In 1816 noteerde men er samen met *Elisabeth Vadden*, 72 j. oud, haar nicht, *Maria Godeschal* (Goddichal), 42 j. oud, ex-religieuze, als dochter van Jan Baptist Goddichal en Catharina Vadden, een zuster van de voornoemde *Elisabeth*. Na het overlijden op 31-10-1832 van *Elisabeth Vadden*, het laatste begijntje dat men er gekend heeft, is 't *Soete Naemke* eigendom geworden van Gast- en Godshuizen.

Op 1-2-1833 werd het huis verhuurd aan de *Wed. Rounck* en *Petrus Seghers*, mits 36 florijnen. De *Wed. Rounck* bleef er lange tijd wonen. Dat er later een 'begijntje Serruys' zou gewoond hebben samen met de familie van Bertha (uit 'Ernest Staas' door Tony Bergmann) is dus louter fantasie.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

Grachtkant 14-15

Z.g. "'t Soete Naemke", opgetrokken in 1721-1726. Gelegen in de hoek met de Hellestraat en eertijds werkkamer van diverse Lierse kunstenaars, zoals Frans Bogaerts en Oscar Van Rompay. Gelijkaardig breedhuis als de nrs. 4-13, met centraal geplaatst dakvenster. Van de straat afgescheiden door bakstenen muur met korfboogpoortje in zandstenen kwartholomlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten; monogram IHS (Jezus) en opschrift "'t Soete Naemke"

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Grachtkant

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000068

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Huis "t Soeten Naemken", Grachtkant 14-15

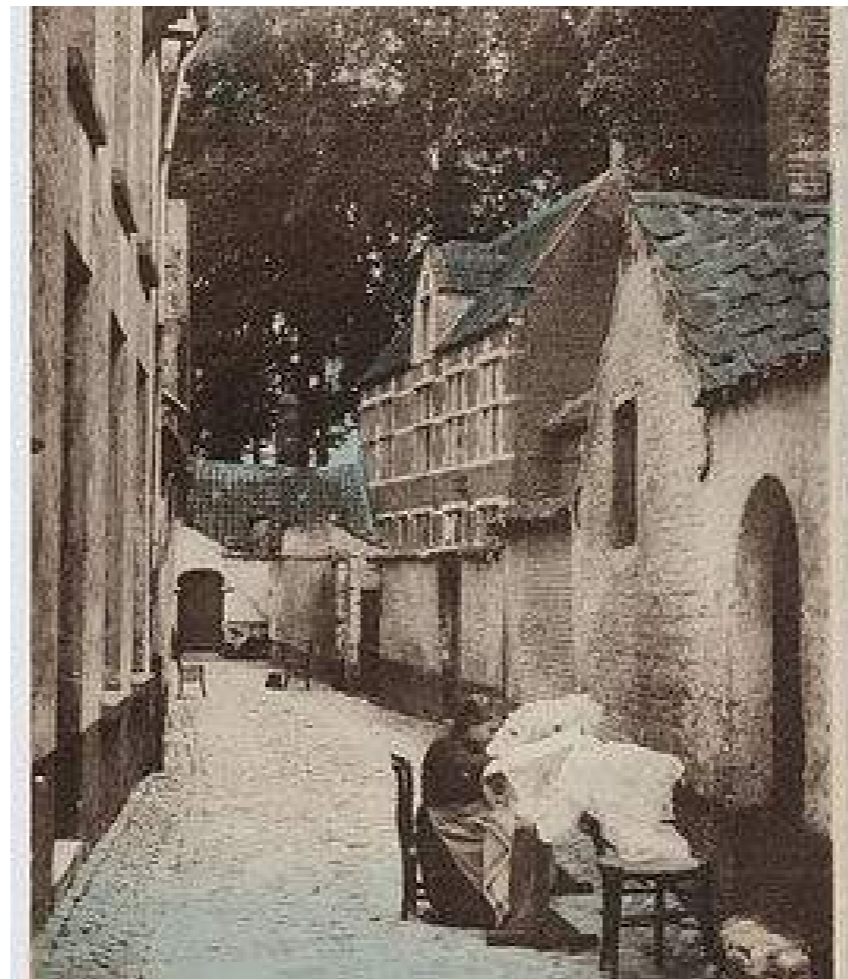
Beschrijving: Elk huisje heeft een benaming, die refereert naar een heilige of een bijbelse gebeurtenis, omdat er destijds nog geen huisnummers waren. Dit pand, gelegen in de hoek met de Hellestraat, werd opgetrokken in het begin van de 18de eeuw en diverse Lierse kunstenaars hadden er hun werkkamer. Het huis diende tevens als decor voor het boek "Ernest Staas" van de bekende Lierse advocaat en schrijver Anton Bergmann.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Hellestraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000122

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Voormalig zicht op de Hellestraat in het Begijnhof

Beschrijving: Dit typisch, gekasseid begijnhofstraatje werd vermoedelijk aangelegd tussen 1424 en 1427 na het graven van de Begijnvest. Langs deze kant zijn de huizen afgescheiden van de straat door een witgekalkte bakstenen muur en ijzeren hekken. In het huisje "Sint-Franciscus" op nr.6 zou de hovenier Martienus uit "De Zeer Schone Uren van Juffrouw Symforosa, Begijntje" van F. Timmermans, gewoond hebben. Vele Lierse vrouwen vonden in het kantwerk een welgekomen bijverdienste.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10134/1998 datum 16.03.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Toegang tot GR14 en binnenkoer GR15

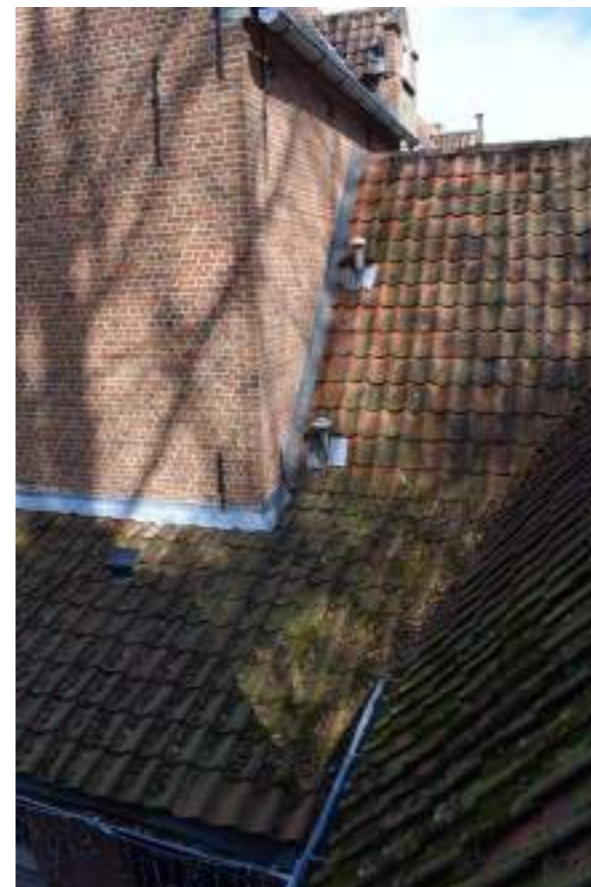

Fig.02. Zicht op dak GR14 en zijgevel GR13

Fig.03. Detail hoge plint in natuursteen

Fig.04. Voordeur

Fig.05. Zicht op dak GR14 en zijgevel GR13

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Grachtkant 16

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 196

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Adrianus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 93 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 56 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 18 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 19 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

71) St.-ADRIANUS - modo Maria Presentatie (Grachtkant 16 - W.K. 196).

De H. Adrianus, op wreedaardige wijze doorgemarteld te Nicodemië in Bythinië, in 304, wordt aanroepen als beschermer tegen de pest, beeld in de Begijnhofkerk (cfr. Biermans p. 75-76). Feestdag: 8 september.

In 1672 was *St.-Adrianus* bewoond door *Anna van de Greyn*. Ze werd hierna opgevolgd door Juf. *Maria Felbier*, † 13-8-1703. Grafsteen: rechterzijbeuk, 7de rij links.

In 1695 telde men er *Sara Borabel* en kort nadien *Clara Dymphna* en *Joanna Elisabeth Van der Veken*, die in 1716 naar het volgende huis *St.-Arnoldus* aan het Hemdsmouwken overgingen.

In 1728 werd het huis, expliciet als *St.-Adrianus* genoteerd, bewoond door *Elisabeth Coeck*. Ongetwijfeld *Anna Elisabeth Coeckx*, ° Lier en 21 j. oud geprofest op 20-9-1705, die er in 1749 nog resideerde, toen men er samen 2 bewoners en 3 'aertsteden' telde.

In 1754 en 1763 werd het huis uitdrukkelijk *Maria Presentatie* genoemd en bewoond door Juf. *Magdalena Van Deuren*, ° Berlaar, geprofest op 20-5-1749 en † 25-3-1791; dochter van Petrus en Anna Brabants. Begin 1778 noteerde men hier *Anna Elisabeth Kerselaers*, die nog hetzelfde jaar verhuisde naar 'het Negenste huys' in de rij aan de Grachtkant, dat men toen tegelijkertijd *O.L.V.-Presentatie* (68) is gaan noemen. Zeer vermoedelijk heeft Juf. *Kerselaers* bij de verhuizing de afbeelding van *Maria Presentatie* meegenomen en aan 'het Negenste huys' gehecht.

St.-Adrianus werd opnieuw onder zijn oude benaming aangewezen, met de vermelding: 'Eertijds presum(p)tie Adrianus'. Juf. *Kerselaers* werd opgevolgd door Juf. *Offermans*, die op 30-10-1775 aan, 'den Nieuwen bouw' (Kalvarieberg) een huis voor haar leven had gekocht, en die, niettegenstaande dat, hier ca. 1778 is komen wonen. In 1798 bij de 'Nationale Verkoop' werd ze evenwel in het huis aan, de Kalvarieberg thuisgewezen. Verwisseling van de huisnamen en het gelijktijdig vermelden van dezelfde bewoners scheppen een moeilijk probleem en kunnen de geschiedschrijving gemakkelijk op een dwaalspoor brengen.

Het huis *St.-Adrianus*, dat bij vorige tellingen het nr. 1 mocht dragen, is opgetrokken naar Vlaamschen trant in 1907 op de plaats van een bouwvallig huis dat uitgaf in het Hemdsmouwken met zijn 'deurken bekroond door een heiligennis' (cfr. Biermans p. 93). Historisch moet *St.-Adrianus* bijgevolg tot het Hemdsmouwken worden gerekend.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 121

Historiek van de woning

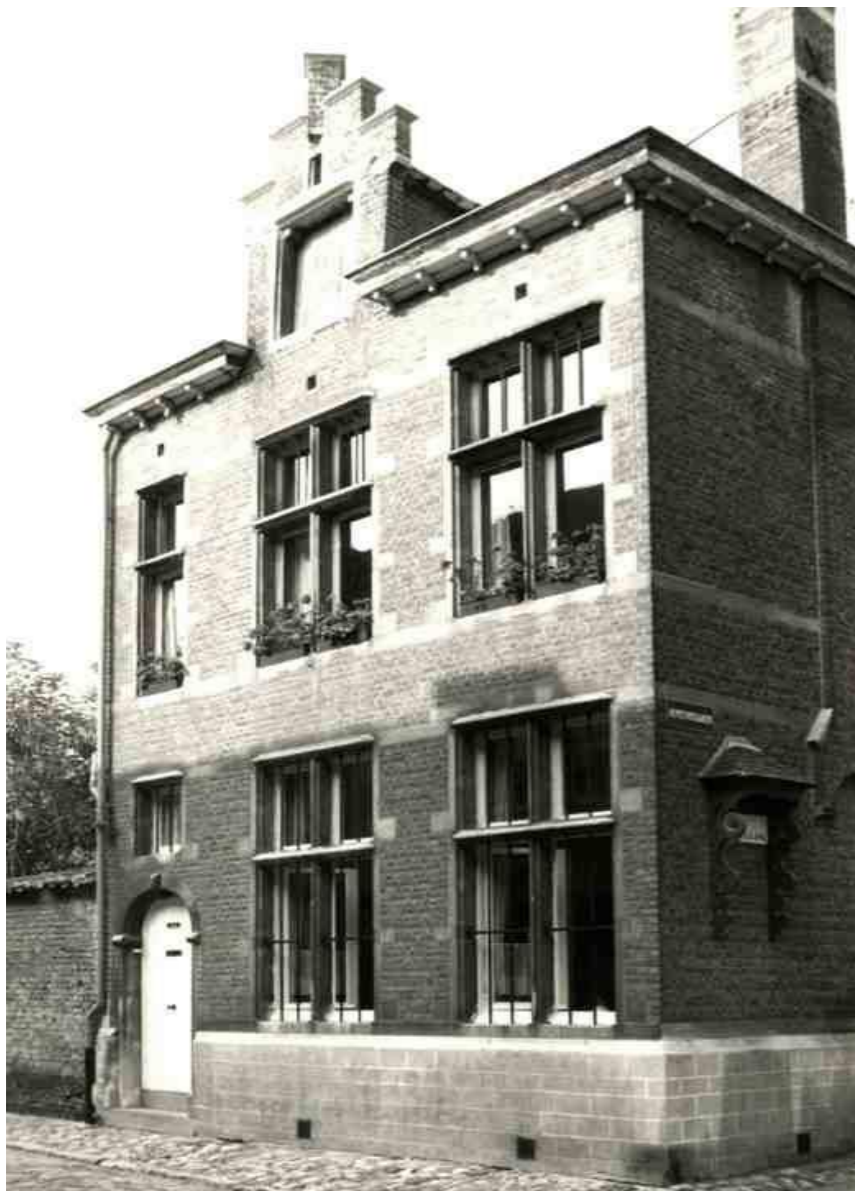
Grachtkant 16

Z.g. "St.-Adrianus". Neotraditioneel breedhuis met enkelhuisopstand, waarvoor bouwaanvraag van 1907; gelegen op de hoek met het Hemdsmouwken ter vervanging van het vroegere pand Hemdsmouwken nr. 1.

Breedhuis van bak- en natuursteen op natuurstenen sokkel. Lijstgevel van drie trav. en twee bouwl. onder zadeldak (Vlaamse pannen). Typisch neotraditionele kenmerken zoals kruiskozijnen, muurbanden, steigergaten en getrap dakvenster; rondboogdeurtje in natuurstenen omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant 16

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

Grachtkant

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000084

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Grachtkant in het Begijnhof

Beschrijving: De Grachtkant is de vierde en laatste uitbreiding van het Begijnhof, opgetrokken op de voormalige begijnhofgracht in de periode 1721-1726. Het straatbeeld wordt enerzijds sterk bepaald door de gelijkvormigheid van de lange huizenrij in rode baksteen met witte speklagen en vensteromlijstingen, onderbroken door de boogdeuren. In de periode 1979-1983 werden deze huizen grondig gerestaureerd. Aan de andere straatzijde staan afzonderlijke begijnenwoningen afgewisseld met gekalkte tuinmuren.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10749/2000 datum 4.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

3.10 Inventarisatie deelgebied Infirmierie

De inventarisatie van het deelgebied Infirmierie omvat volgende woningen:

- Wezenstraat 6

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 148

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Infirmierie

A.06. Typologie: complex met meerdere vleugels
Straatgevel: 6+8 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Infirmierie
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden:

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 1802 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 626 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 296 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 880 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24-03-2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

8) DE INFIRMERIE (Wezenstraat 6 - W.K. 148).

Evenals het *Convent* en de *H. Geesttafel* maakte de *Infirmierie* inherent deel uit van het Begijnhof. Men mag dus de *Infirmierie* even oud achten als het Begijnhof zelf; ze is er blijkbaar mee opgegroeid en uitgebreid. Evenmin als het Begijnhof is de *Infirmierie* van brand gespaard gebleven. *Op 21 meye 1485 is meer dan de helft van den huysen verberret gheweest.* In tegenstelling met de *H. Geesttafel* aan de Martienushoek vonden we de *Infirmierie* hierbij niet speciaal vermeld. Erger is het zeker geweest op 11 maart 1526, toen door de brand *in viere gekomen uyt eenen huysen (van) Aerde van Assche buyten de Binnenste Eeckelpoorte toebehoren de met meer andere huysen en woensteden op het voorschreven beggynhove en met seker quantiteyt van huysen in beyder zyden van de Eeckelstraet t'samen aftgebrand syn geweest en de chynsboeken, schepenbrieven, rekeningen t'samen inder voers infirmarie zijn verbrandt geweest.* In de rekenboeken van de *Infirmierie* uit het jaar 1527 vindt men dan ook rekeningen ingeschreven *tot behoef van nyeuwer tymmerighen ende edeificatie onzer infirmierie.*

Het opmerkenswaardige van deze gegevens is de zekerheid dat de noodlottige brand op het Begijnhof van 1526 niet ontstaan is in de *Lelie*, een bakkerij op de linkerhoek van de Eikelstraat aan de Grote Markt, maar wel in een huis *Aerde van Assche* toebehorende aan de Begijnhofstraat buiten de Gevangenenpoort: de Eikelstraat reikte vroeger tot zelfs voorbij het Begijnhof en er waren meer huizen in de stad welke de *Lelie* werden geheten, zij het dan een Witte, Zwarte of Gulden *Lelie*.

In de geschiedschrijving zijn gebeurlijke vergissingen niet uitgesloten.

Zo geloven we ook niet in een verwoesting van het Begijnhof door de benden van *Marten van Rossem* in juli 1542: de *Oude Infirmierie* van het Begijnhof, die buiten de Eikelpoort gesitueerd werd, lijkt een hoeve, eigendom van de *Oude Infirmierie* te zijn geweest op de weg naar Duffel (d.i. buiten de Buitenste Eeckelpoort) ergens op Lachenen aan de Hellevonderbeek.

Met de "Personen en Schouwentelling" van 1748 noteerde men bij de *Infirmierie* wat volgt: *Anna Theresia Plaisant, meesteresse, met 2 meysens, sestien aertsteden (schouwen), één begyntien in den Cost: Catharina van Gesten - (° 's Hertogenbos en 18 jaar oud geprofest op 24-8-1698, dochter van Goswin en Helena van Wynen) - en negen andere (begijntjes) worden van de fondatie onderhouden.*

In 1754 noteerde men voor de *Infirmierie* drie afzonderlijke huizen of gebouwen waarvan één veel groter, rechts van de twee andere. Tijdens het bestuur (1755-1766) van *Juf. Elisabeth Heylen*, (° Wiekevorst ca. 1687, 19 jaar oud geprofest op 26-9-1706, † 6-1-1768, dochter van Mar-ten en Catharina Bruynseels, grafsteen: middenbeuk, 10de rij rechts), hebben

deze drie huizen plaats gemaakt voor het stijlvolle en mooi geordende 18de eeuws gebouw dat in 1970 door brand zo ongelukkig werd geteisterd.

In 1758 werden de rechtereuleugel en de belendende kapel aan de St.-Margaretastraat en in 1760 de linkereuleugel, vermoedelijk links van de Ingang nr. 6 aan de Wezenstraat, opgetrokken door de Meestermetseelaar en steenhouwer Cornelius Van Everbroeck, die in 1765-1767 de bovengevel en de toren van de Begijnhofkerk heeft voltrokken. Tijdens de Franse overheersing is de *Infirmierie* eveneens eigendom geworden van Gast- en Godshuizen (C.O.O.). Het gebouw mocht echter als *Gasthuis van het Begijnhof* door de begijnen verder gebruikt worden.

In 1855, nadat het gebouw te ruim was geworden voor de vier oude begijnen en de infirmieriemeesteres, die er toen nog verbleven, werd de *Infirmierie* overgebracht naar het intussen verbouwde complex *O.L.V. Hemelvaart* en *St.-Elisabeth* aan het Oud-Kerkhof (nu nr. 13). Hierdoor kwam de *Oude Infirmierie* vrij en kon deze ingericht worden als *Meisjeswezenhuis*, dat voordien in de *School Muys* aan de Bril nr. 6 was gevestigd en omstreeks 1830 met het *Maagdenhuis* was versmolten, hetwelk eertijds aan de Mosdijk nr. 5 thuishoorde.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 126

Historiek van de woning

Wezenstraat 6

Z.g. "Infirmierie", gesticht in XIII ten behoeve van oude en zieke begijnen, en gelegen buiten de "buitenste Eeckelpoort". Naar verluidt afgebrand in 1542. In 1754 bestaande uit drie afzonderlijke huizen aan de Wezenstraat; vervangen door huidig complex tijdens het bestuur van Juffrouw Elisabeth Heylen (1755-1766). R. vleugel en kapel (St.-Margaretastraat) opgetrokken in 1758, l. vleugel in 1760, door meestermetseelaar en steenhouwer Cornelius Van Everbroeck. Tijdens de Franse overheersing eigendom van de Gast- en Godshuizen (C.O.O.), doch verder in gebruik als gasthuis. In 1855: gebouw te ruim voor de vier resterende begijnen; overgebracht naar het pand Oud-Kerkhof nr. 13. Complex aan de Wezenstraat ingericht als meisjesweeshuis. Afgebrand in 1970. Heden leegstaand. Restauratie voorzien (1980) n.o.v. architecten L. Beeck, J. Faes, F. Decoster en J. Van Meerbeeck. Tot op heden onuitgevoerd.

Complex bestaande uit verscheidene vleugels, opgetrokken uit baksteen met verwerking van arduin; U-vormig geschikt rond een deels geplaveide, deels beboomde binnenplaats.

Kapel: O.-W.-georiënteerd bakstenen gebouw op rechth. plattegrond: twee trav. + driezijdig koor met vlakke sluiting onder vernieuwde leien bedaking met klokketorentje. W.-gevel van twee trav. uitlopend op puntgevel. Korfboogvensters heden in gecementeerde omlijsting met pseudo-hoekblokken en druiplijst; groen glas-in-lood. Oculus onder druiplijst met sluitsteen, in top. Korfboogdeurtje in gecementeerde omlijsting met diamantkopsluitsteen en -imposten onder zandstenen druiplijst; arduinen steektrap van drie treden. Koor op bepleisterde sokkel, afgezet met zandsteen. Bewaarde zandstenen steigergaten en hoekblokken, evenals lange muurankers. Gelijkaardige vensters als in W.-gevel (314, 315).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's St.-Margaretastraat en Wezenstraat

St.-Margaretastraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000134

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Rechtervleugel en kapel van de "Infirmierie" van het begijnhof, Sint-Margaretastraat

Beschrijving: De infirmerie werd gesticht in de 13de eeuw ten behoeve van oude en zieke begijnen. Het huidige gebouw, opgetrokken uit baksteen en arduin, dateert uit de 18de eeuw. In 1970 werd het grotendeels door brand verwoest. Pas in 1997 is de renovatie als woonaccommodatie uiteindelijk gerealiseerd.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Plaats: Lier

Straat: Sint-Margaretastraat

Datering: voor 1970

Vervaardiger: R. Hoeben

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000135

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Wezenstraat in het Begijnhof, gezien vanaf de hoofdingang

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de loop van de 19de eeuw een meisjesweeshuis werd ingericht in de infirmerie van het begijnhof. Het is de derde uitbreiding van het begijnhof, die men situeert aan het einde van de 17de eeuw. Het grote gebouw rechts achteraan is de infirmerie, die sinds 1997 gerenoveerd is tot woonaccommodatie.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel Infirmierie

Fig.02. Voorgevel

Fig.01. Houten voordeur kant Wezenstraat

Fig.02. Voorgevel kapel St.-Margaretastraat

Fig.03. Binnentuin met zicht op achtergevel kant Wezenstraat

Fig.04. Binnentuin met zicht op kapel

Fig.05. Binnentuin

De inventarisatie van het deelgebied Kalvarieberg omvat volgende woningen:

- Kalvarieberg 1
- Kalvarieberg 2
- Kalvarieberg 3
- Kalvarieberg 4
- Kalvarieberg 5
- Kalvarieberg 6
- Kalvarieberg 7
- Kalvarieberg 8
- Wezenstraat 1
- Wezenstraat 2
- Wezenstraat 3
- Wezenstraat 5
- Wezenstraat 7
- Begijnhofstraat 25

Kalvarieberg

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** Kalvarieberg 01
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 138
- A.04. Eigenaar:** Kerkfabriek
- A.05. Huisnaam:** St. Innocentius XI
- A.06. Typologie:** Breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:**
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemming:**
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1
- A.09. Numerieke gegevens:**
Oppervlakte perceel: 89 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 51 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 12 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 26 m²
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

9) ST-INNOCENTIUS XI (Kalvarieberg 1 - W.K. 138 en 139).

Paus Innocentius XI was destijds een merkwaardige figuur (1676-1689). Hij nam de strijd op tegen Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, ingevolge het gallicanisme, dat in Frankrijk het pauselijk gezag en de rechten van de katholieke kerk in die tijd wilde beperken. Blijkbaar was de eerste bewoner van dit huis een vurige bewonderaar van Innocentius XI. Benamingen van huizen zijn meestal door de oorspronkelijke bewoners verkozen.

In 1691 woonde er *Catharina Van Oppervelt*, † 24-1-1722. Haar grafsteen ligt, haast helemaal verdoken, midden onder het moderne altaar op het hoogkoor.

Vanaf 1749 tot 1763 werd *St.-Innocentius XI* verhuurd aan *Isabella Van der Spinnen*, terwijl het huis in 1749 samen 6 bewoners en 'nog 1 boven 7 jaar' telde met 6 'aertsteden'. Voornoemde begijn heette in feite: *Elisabeth Verspinnen*, ° Lier, geprofest op 18-6-1720 en † 8-3-1780.

In 1798 was *St.-Innocentius XI* bewoond door *Cornelia Rosa Van Tongerlo*, ° Lier en 20 jaar oud geprofest op 26-9-1773. Begijn *Van Tongerlo* werd later 'hofmeestersse' en 'weldoenster deser kerck'. Hoewel niet meer begraven in de kerk, treft men er toch haar grafsteen aan op het hoogkoor naast het moderne altaar, twee plaatsen rechts van de voornoemde *Catharina Oppervelt*. Haar zuster *Joanna* werd 22 jaar oud geprofest op 21-9-1777.

Bij de verkoping te Antwerpen in 1798 werd het huis te koop gesteld onder de benaming de *Onnozele*, zoals men "Innocent" uit het Frans, in het Nederlands had vertaald. Hieruit volgde verder dat het huis later echt Bijbels als de *Onnozele Kinderen* werd genoteerd. Nadien verkreeg het nog de naam van de *H. Coleta*: vrouwelijke vorm van Nicolaas, vandaar Nicoletta, Coletta, Coleta. Het huis is intussen opnieuw eigendom geworden van het Begijnhofbestuur.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruiskozielen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000126

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg in het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan hervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10740/2000 datum 3.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 140

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Stanilaus Kostka

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 76 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 44 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 14 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 18 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

10) ST.-STANILAUS KOSTKA (Kalvarieberg 2 - W.K. 140).

Stanislaus Kostka, Pools Jezuiet, heiliglevend en mystiek man, patroon der jeugd (°1550 en † 1568). Feestdag: 13 november.

Als eerste bewoner noteerde men de begijn *Maria Van Deuren*, kort nadien opgevolgd door *Joanna Verbruggen*, die er tot in 1754 heeft gewoond. In 1749 telde men in *St.-Stanislaus Kostka* samen 2 bewoners met 4 'aertsteden'.

Op 24-2-1768 werd het huis gekocht " voor haar leven ", door *Catharina; Theresia De Beukelaer*, ° Heist-op-den-Berg, 24 jaar oud geprofest op 16-6-1749. Kort na 1800 is *St-Stanislaus Kostka* het eigendom van Gast-' en Godshuizen geworden.

In 1803 noteerde men er als huursters de begijntjes *Joanna* en *Theresia Parasiers*, beiden ° Antwerpen. De jaarlijkse huur bedroeg 40 gld. of 72,56 Franse frank.

In 1895 werd het er een lekker geval: *St.-Stanislaus Kostka* werd als-dan bewoond door de *Wed. Stevens* en *Rosalia Pannenkoek*.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruiskozijnen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000061

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg van het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000127

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg in het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10740/2015 datum 11.05.2015

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

 GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument

 MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden

 SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op

 RECENTE INTERVENTIE
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken

 LOPENDE INTERVENTIE
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 141

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Het Kasteel van Emmaüs

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 67 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 47 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 6 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 14 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:
Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

11) HET KASTEEL VAN EMMAÛS (Kalvarieberg 3 - W.K. 141).

Een bijbelse herinnering aan de Emmaüsgangers. In de Begijnhofkerk herinnert hieraan ook nog een schilderij van de Lierse kunstschilder Melchior G. F. Tieleman, ° Lier 8-7-178'4 en † 31-12-1804, destijds bestuurder van de Lierse Tekenakademie.

Als eerste bewoonster noteerde men er omstreeks 1691 *Maria Van Cole*. In 1749 woonde er *Clara De Rue*, ° Antwerpen, begijn geprofest op 13-6-1723, † 25-2-1765, dochter van Petrus en Maria Joris. Grafsteen: middenbeuk, midden de voorlaatste rij. Men telde er toen samen 3 bewoners en 4 'aertsteden'.

In 1800 was het *Kasteel van Emmaüs* - in het bijzonder pittoresk hoekje van de Kalvarieberg - bewoond door *Isabella Casteels*, ° Aartselaar en geprofest op 20-5-1786. Haar ouders Guil. Casteels en Cath. Dijckmans zijn vermoedelijk in 1765 te Lier, als hoveniers, het *Rood huisje* komen betrekken, dat men gekend heeft op de hoek van het vroegere "Paradeske" aan de Mechelsepoort, nu Mechelsestraat 79-83 en Kanunnik Davidlaan 5-11. In het *Rood huisje* werd door een afstammeling van deze hovenier Casteels, de grootvader van Dr. Laporta, Gommaar Laporta, in zijn jeugd opgenomen. Deze was een vondeling die bij de Lisperpoort was te vinden gelegd en hierom Laporta werd genoemd. Vondelingen werden volgens de gebruiken van die tijd door de "Bestiering van Weldadigheid" bij voorkeur bij achtbare hoveniers uitbesteed om er degelijk opgeleid te worden tot het beroep van hovenier of landbouwer, bijzonder gewaardeerd in die tijd. In 1798 werd het *Kasteel van Emmaüs* bewoond door zekere *Juffrouw Patté* en alsdan verkocht, is het huis nadien terug eigendom geworden van het Begijnhofbestuur. Om een onverklaarbare reden heeft men dit huis nadien *St.-Philomena* genoemd: een in Zuid-Nederland vroeger een veelvuldig voorkomende meisjesnaam. Het historisch bestaan van deze H. Filomena wordt thans evenwel ontkend.

B2. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruiskozijnen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000130

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg in het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI002000021

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Zicht op de Kalvarieberg in het Lierse Begijnhof

Beschrijving: Werkopname voor de film 'Het keersken in de Lanteern' (1956) van Frans Verstreken (1923-2003) naar een verhaal van Felix Timmermans.

Datering: rond 1955

Vervaardiger: Frans Verstreken

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10741/2000 datum 3.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

 GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument

 MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden

 SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op

 RECENTE INTERVENTIE
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken

 LOPENDE INTERVENTIE
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 142

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: De Berg Thabor

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 89 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 66 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 6 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 17 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

12) DE BERG THABOR (Kalvarieberg 4 - W.K. 142).

Deze benaming herinnert aan de 'Gedaanteverandering van Jezus', die op deze 662 m. hoge berg in Palestina plaats vond. Feestdag: 6 augustus. De *Berg Thabor* in de linkerhoek aan de noordzijde van de Kalvarieberg, ligt gedeeltelijk ingebouwd achter het *Kasteel van Emmaüs*. Als eerste bewoonster noteerde men er in 1691 *Margrita Colet*, die volgens haar grafsteen op het koor, 2de van links, 'Groot-meestersse van desen hove' is geweest, † 23-6-1725.

Ze werd opgevolgd door *Elisabeth Clara Le Cuys*, ook *Isabel* genoemd, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 7-9-1710, † 13-7-1773, dochter van Petrus en Isabella Clara Bullick. Zij was op haar beurt grootmeesteres tussen 1767 en 1771.

In 1749 telde de *Berg Thabor* 6 bewoners en 'nogh 1 boven de 7 jaar' met samen 4 'aertsteden'.

Bij de algemene verkoping onder Frans Bestuur in 1798 was de *Berg Thabor* bewoond door de begijn *Parasiers*, vermoedelijk degene wel-ke men in 1803 in *St.-Stanislaus Kostka* noteerde.

In 1803 resideerden er de Lierse gezusters *Theresia* en *Maria Catharina Seerwaert(s)*, particulieren, resp. 68 en 57 j. oud. Allebei dochters van Augustinus Zeewaerts (ook Zeeuwaerts geschreven) en Maria Francisca Marchant, die in 1763 als eigenaars aan de Wijngaardstraat (nu nr. 11) woonden. Hun ouders moeten er 'warmpjes' hebben ingezeten. Ze hadden nog meerdere eigendommen in de stad, o.a. in de Lisperstraat de *Grote* en de *Kleine Keirkorf of Keerskorf* (nu nrs. 23, 25 en 27).

Op 10 Thermidor XI (30-7-1803) werd de *Berg Thabor* samen met een achttal andere huizen door de begijn *Anna Elisabeth Van Isschot* (cfr. 57 - St.-Arnoldus) voor Notaris Ch. Rutgeerts van A.B. Beerenbroek (Antwerpen) gekocht. Dank zij *Juf. Van Isschot* zijn deze weer in het bezit van het Begijnhofbestuur.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruiskozijsen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000128

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg in het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10630/1994 datum 2.06.1994

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 143

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Nocolaus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 75 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 42 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 2 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 31 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

13) ST.-NICOLAUS (Kalvarieberg 5 - W.K. 143).

Blijkbaar wordt hier niet de grote kindervriend St.-Niklaas bedoeld. Wel Nicolaus I, paus van 858 tot 867, die de heiligheid van het christelijk huwelijk handhaafde tegenover Lotharius, die zijn wettige gemalin Theutburga wou verstoten.

Deze geschiedenis moet de begijntjes op het einde van de 17de eeuw zeker hebben angesproken. Ze was romantisch en tegelijk moraliserend. De schrijfwijze St.-Nicolaus en niet St.-Niklaas spreekt in dezelfde zin. Het is spijtig dat er geen afbeelding van de genoemde heilige is overgebleven; iedere twijfel zou dan uitgesloten zijn.

Het huis *St.-Nicolaus* heeft blijkbaar met het volgende, de *Martelaars van Japoniën*, een tweegezinswoning gevormd. Ze werden destijds in de 'Leggers van de XXste Penningen' samen getaxeerd op 1,10 gld. Als eerste bewoners van deze twee huizen werden hier ca. 1691 *Jac-queline Harts en Anna Maria Pacquo* samen genoteerd. De eerste die ons best bekend is en vermoedelijk in *St.-Nicolaus* resideerde, was de dochter van Guilliam Harts en Catharina Bogaerts uit de *Paaskeers* en het doopkind van de E.H. Henricus Harts, die 62 j. als kapelaan van het Begijnhof heeft gefungeerd en 88 j. oud overleed op 1-11-1710. Grafsteen: St.-Gummaruskerk in de kooromgang dichtbij de sacristie. Haar oom van moederszijde was Melchior Bogaerts, die op 20-2-1685 de hofstad verkocht, waarvan een deel van de erven werd aangewend om er de huizen van 'den Nieuwen Bouw' op te trekken, zoals men oorspronkelijk de huizen noemde aan de Kalvarieberg, waarvan zijn nicht *Jacqueline Harts* één der eerste bewoners werd.

In 1749 was *St.-Nicolaus* bewoond door *Theresia Ketels* en telde het huis samen 3 bewoners, die gebruik maakten van 5 'aertsteden'.

In 1798 en 1800 was *St.-Nicolaus* apart bewoond door *Maria Constantia Leytens, ex-religieuse des Urbanistes a Anvers*, ° Antwerpen, 95 j. oud † 9 Vendemiaire XIV (1-10-1805), dochter van Franciscus en Joanna Maria Cockx.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruisko zijnen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000128

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg in het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Kalvarieberg

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000061

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Kalvarieberg van het Begijnhof

Beschrijving: Eén van de meest schilderachtige hoekjes van het Begijnhof is dit rechthoekig pleintje met witgekalte huisjes en afgesloten voortuintjes. Centraal ziet men het "hofke", een langwerpige tuintje dat toegankelijk is via een houten hek tussen arduinen palen. Achteraan het hofke, onder een blauw baldakijn staat een Piëta, vervaardigd uit witte hardsteen in 1840. Drie linden omsluiten het geheel.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Bouwstijl: Traditioneel

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/0134/1994 datum 2.06.1994

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 145

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Maria Presentatie

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 94 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 55 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 1 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 38 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

15) MARIA PRESENTATIE - modo St.-Adrianus (Kalvarieberg 6 - W.K. 145).

Maria Presentatie of Maria's opdracht herinnert aan de opdracht van Maria aan God in de Tempel van Jeruzalem op driejarige leeftijd.

De historie van dit huis en zijn bewoners houdt nauw verband met *St.-Andrianus* (71) aan de Grachtkant en wel in die mate dat dit aanleiding kan geven tot verwarring.

Tussen 1691 en 1728 kende men er als eerste bewoonster *Catharina Gilis*, op haar grafsteen genoteerd als 'beggyntien / van desen hove / en de weldoenster / deser kerck', † 2-10-1729. Grafsteen: middenbeuk, 4de rij rechts.

Van kort na 1729 t.e.m. 1755 werd *Maria Presentatie* bewoond door *Maria Van Deuren*, ° Berlaar en 23 j. oud geprofest op 21-10-1708; dochter van Joannes en Maria Sleeckx. Het huis telde in 1749 in *totaal* 3 bewoners, gebruik makend van 5 'aertsteden', wat op een zekere welstand wijst. In 1763 bleef *Maria Presentatie* onbewoond.

Op 30-10-1775 heeft *Adriana Jacoba Susanna Offermans*, ° Antwerpen en 22 j. oud geprofest op 23-5-1773, blijkbaar *Maria Presentatie* aan de Kalvarieberg gekocht voor 'haer leven' mits 550 gld. Zij heeft er de voorkeur aan gegeven om later aan de Grachtkant te gaan wonen. In 1778 werd haar naam aan de Kalvarieberg doorgehaald, nadat ze in of kort na 1778 *Juf Kerselaers* aan de Grachtkant had opgevolgd. Wie nadien aan de Kalvarieberg heeft gewoond, kan niet met zekerheid worden gezegd. Men krijgt de indruk dat *Adriana Offermans* gebruik heeft gemaakt van beide huizen; best mogelijk heeft ze dit aan de Kalvarieberg enkel als schoolhuis aangewend.

Hoe dan ook, bij de verkoping van *Maria Presentatie* in 1798 werd de genoemde begijn *Offermans* hier als eigenares aangewezen; dit huis bewoonde ze in 1800. Na haar overlijden werd het huis 'de jure' eigendom van Gast- en Godshuizen.

Op 4-6-1816 werd *Maria Presentatie* door dit Bestuur verhuurd aan *Juf. Suzanna van Lamoen*, ook wel *Maria Helena* genoteerd, doch vermoedelijk *Helena Dorothea* geheten, ° Antwerpen en geprofest op 22-7-1827.

Aan de hand van latere verhuringen weet men, dat dit huis nog gebruikt is geweest (als school- of woonhuis?) van 1854 tot in 1872 voor de opeenvolgende 'onderwijsters', die men destijds als dusdanig in de aanpalende *Oud-Pastorij* telde.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

***Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 124**

Historiek van de woning

Kalvarieberg 1-6

Breedhuisjes, van ca. 1690, onder aaneengesloten zadeldaken (Vlaamse pannen). Verankerde lijstgeveltjes, van de straat gescheiden door voortuintjes met houten hek; drie tot vijf trav. en twee bouwl. op gepikte plint. Nr. 5 met sporen van natuurstenen muurbanden. Latere rechth. muuropeningen met lekdrempels; nrs. 2 en 3 met bewaarde kruiskozijsen op de tweede bouwl.; nr. 6 met deels bewaarde kwartholomlijstingen; nrs. 3 en 5 met korfboogdeurtje en rechth. bovenlicht.

Ritmerende puntvormige, doch aangepaste dakvensters met korfboogvormig houten luik en balkgat (nr. 4 met schouder- en topstukken); nr. 5 voorzien van klimmend dakvenster.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

/

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Kalvarieberg 07-08

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 146-147

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Oud Pastorie

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2+1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 160, 13+33.5 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 82, 61+61.5 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 16, 11+20 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 62, 61+52 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

16) DE OUD-PASTORIJ (Kalvarieberg 7-8 - W.K. 146-147).

De tweegezinswoning, tegenaan de Beemdpoort van het Begijnhof, die met haar schilderachtige, tweevoudige oude achtergevel in Vlaamse stijl naar de Nete is gekeerd, ontsiert met een later aangebrachte, weinig gestileerde voorgevel thans de omgeving van de Kalvarieberg. De *Oud-Pastorij* is historisch evenwel één van de meest interessante woningen van het Begijnhof.

Mogelijk dateert dit complexe gebouw van 1448, toen op de erve van een zekere 'Wolleweever' *Heynric Heyns* een nieuwe pastorie bij het Begijnhof werd gebouwd (cfr. Biermans p.7) Een eerste pastorie stond, volgens de overlevering, links van de Kalkovenstraat aan de Begijnhofstraat, vroeger de Eikel- of Eekelstraat genoemd. De juiste situering daarvan kan niet meer met zekerheid worden aangewezen, zomin als de jaren van vernieling en de latere herbouwons zeker schijnen. Volgens Van Graesen zou de pastorie in 1349 afgebrand zijn, volgens Van Lom in 1379.

Er is zelfs vroeger verteld geweest dat het Begijnhof zich oorspronkelijk tot tegen de Kalkovenstraat uitstreekte. Dit durven we volstrekt betwijfelen: de eerste begijnen woonden aanvankelijk over heel de stad willekeurig verspreid en zijn slechts geleidelijk wegens beloofde voorrechten naar het besloten Hof overgegaan, naargelang de beschikbare woonplaatsen. De eerste pastoors hebben zich ongetwijfeld eveneens tevreden gesteld met een beschikbare woonstede. Men vergete niet dat pas in 1317 de binnenvestgrach1 langsheen de Kapucijnenvest, de Gevangenenpoort en het huidige Zimmerplein werd gegraven tot in de Nete bij de huidige Zimmertoren (St.-Corneliustoren). Bij het ontstaan van het Begijnhof kon men dit nog langs de boorden van de Kleine Nete rechtstreeks bereiken en naar het huis of de erve van de Wolleweever gaan, juist zoals men dit nu langs de Schapekoppenstraat wederom doen kan.

In de *Oud-Pastorij* hebben minstens een twaalfstal pastoors elkaar opgevolgd, vooraleer de *Pastorij* aan de Begijnhofstraat werd opgericht. (cfr. Naamlijst in Biermans p. 106-109). Aan enkelen hiervan zijn historische herinneringen of weetjes verbonden.

In 1485 overleed er *Petrus van Zevenbergen* (de Septem montibus), vermoedelijk een stamgenoot van Ridder Arent of Arnout van Zevenbergen, waaraan het *Kasteel van Zevenbergen* te Ranst herinnert. Te Lier kende men vroeger een *Hof van Zevenbergen*, de *Zevenbergse bossen* en hoeve, rondom de gronden van deze laatste telt men thans de wijk Zevenbergen. Het *Hof van Zevenbergen* was gelegen aan de Berlaarsestraat (nu nrs. 8 - 10) en mogelijk ook de kerk (nr. 12), omstreeks 1553 eigendom van Coenraet Schetz en in 1615 betrokken door de Paters Jezüieten (cfr. S.A.L. - Scab. Prot, Beg 21, nr. 56 en Bergmann p. 294). *Jan Van Dyck*, ° Westmalle, was pastoor van 1571 tot 1594, doch hij

moest tijdens de beroerde jaren van 1577-1582 het Begijnhof verlaten. Gedenkschrift onder het beeld van St.-Jan Evangelist, rechts op het koor. *Joannes Luyten*, pastoor van 1594 tot 1613, bezat een rijke bibliotheek. Na zijn overlijden ontvingen de Kapucynen 300 gld. van de Lierse Magistraat om hun klooster van deze boeken te voorzien. Tijdens zijn pastoorschap werden de straten van het Begijnhof met kasseien belegd. Men denke hier vooral aan de uitbreiding tot tegen de vest-bergen. Grafsteen vóór hoogzaal, 7de van links.

Theodorus Cremers, pastoor van 1625 tot 1664, bezielde het oprichten van de kruisweg - 25 staties. Grafsteen linkzijdig. 10de rij.

Gerardus van Antwerpen, ° Lier. Eerst rector der kerk van Hallaar in. 1650, hetzelfde jaar pastoor te Beersel, in 1664 pastoor van het Begijnhof. Hij begon de opbouw van de Begijnhofkerk, doch stierf in september 1665 aan de pest.

Joannes Schatten, ° Antwerpen, pastoor van 22-1-1666 tot bij zijn overlijden op 26-1-1674- begraven in het koor, doch grafsteen in de linkzijdig, 9de rij, en gedenkschrift onder beeld van de Goddelijke Verlosser - Salvator Mundi. Van 1675 tot 1703 noteerde men *Gaspar Schatten*, eveneens van Antwerpen als eigenaar van *Den nieuwen Hof*, tegenover het Begijnhof, tegenaan "S'heeren Straete", nu deel van de Begijnhofstraat tussen Kan. Davidlaan en de Begijnvest.

Andreas Lambrechts, pastoor van 1674 tot bij zijn overlijden op 27-12-1693 en onder wiens impuls heel de uitbreiding aan de kant van de Wezenstraat geschiedde. Hij is ongetwijfeld de pastoor geweest van het Begijnhof, die men er het laatste als bewoner heeft geteld. Na diens heengaan is de *Oud-Pastorij* als een gewone begijnhofwoning gebruikt.

In 1728 telde men er *Isabella* met *Catharina Huyg(h)ens*, denkelijk de twee gezusters, waarvan de namen bovenaan de grafsteen in de middenbeuk, 1ste rij midden, voorkomen samen met nog drie nichten *Huygens*. *Isabella*, ° Lier ca. 1683, 23 j. oud geprofest op 21-10-1706, † 2-2-1762, dochter van Antonius en Anna van Leemput, wiens naam Antonio Huyghens als deken van de Lakenhalle gegrift staat op de St.-Gummaruskas. Destijds behoorden de leden van de families Huyg(h)ens tot de prominenten van de stad.

In 1749 telde men er 3 personen en een 'meysen' samen met 5 'aertsteden'.

Op 26-4-1768 werd de *Oud-Pastorij* mits 900 gld. verkocht voor een leven aan *Anna Catharina Verstraeten*, ° Lier, geprofest op 24-7-1746. Deze leefde nog in 1798, alsdan 74 j. oud. Na haar overlijden ca. 1804 is de *Oud-Pastorij* het eigendom geworden van Gast- en Godshuizert. Men telde er daarna nog de begijntjes: *Juf. Anna Carolina s'Jongers*, ° Lier en † 1820, en *Isabella Maria Calback*, ° Antwerpen, 41 j. oud op 9-2-1790 geprofest, dochter van Joannes Baptista Calback, ° Hessen Darmstadt en

Maria Catharina Sneyers, ° Antwerpen.

In 1826 werd het huis verhuurd aan *J. Kennis*, ‘*vice pastoir ten begijn-hove*’ voor 77 gld. 9 st. In 1832 telde men er de heer *Vreven*, landmeter, voor wie de huurprijs 162.96 fr. bedroeg, of 4 centiemen minder dan 163 fr. De omzetting van de voornoemde huurprijs van gld., guldens in Belg. franken zal toch niet met de landmetersketting nagemeten zijn? Op 24-4-1853 werd de *Oud-Pastorij* verhuurd, ditmaal voor 200 fr. aan *Jouf. A.C.F. Rigouts*, die evenals *Juf, M.C.C.*

Wappers (alias *Juf. Monnier*) een destijds bekende begijnhofonderwijster is geweest en voor-dien in de huizen *St.-Merten* (1826-1849) en in de Oordjesschool van de *Onbevleete Ontvangenis* (20-6-1849 tot 1853) heeft gewoond en insgelijks school gehouden.

Ook in de *Oud-Pastorij* heeft zij haar onderwijs voortgezet. Er zijn zelfs aanduidingen die laten vermoeden dat ze “haar school” heeft willen uitbreiden. Zo werd er eveneens haar zoon *Edwardus Jacobus Jozef Rigouts* als onderwijzer genoteerd,

Op 9-12-1856 kwam er *Livinus De Doncker*, ° Bouwel 30-3-1830, als onderwijzer inwonen, doch deze vertrok reeds op 29-1-1857 naar Herentals. Tegelijkertijd op 9-12-1856 kwamen twee oudere onderwijzeressen inwonen, die enkele maanden later eveneens verhuisden. Op 10-7-1860 zijn moeder en zoon *Rigouts* echter naar Lichtaart verhuisd. Op 24-6-1863 kwam de oude *Juffrouw Rigouts* op rust terug naar Lier in het St.-Barbara en Beatrixgodshuis, rechtover het Begijnhof, haar vroeger schooldomein, waar men ze gekend had van 1826 tot 1860.

Na het vertrek van het *schoolteam Rigouts* is de *Oud-Pastorij*, blijkbaar vanaf het nieuwe schooljaar op 1-9-1860 verhuurd aan de drie gezusters *Sophia Cecilia* (°1837 - + 1869), *Maria Elisabeth* (°1839 - + 1870), en *Joanna Constantia Vercammen* (°1847 - † 1872), eveneens “onderwijsters”, die voordien in *O.L.V.-Boodschap* hadden gewoond, nadat eerst deze *Juffers* bij *Juf. Rigouts* als hulponderwijzeressen hadden gefungeerd. Dezen bewoonden er in 1866 samen de *Oud-Pastorij* met hun twee broers, waarvan de oudste, *Theodorus Ludovicus*, als Professor van (aan) de Middelbare School en de jongste, *Franciscus Augustinus Joannes*, (° 1843) als ‘Theologant (seminarist) werden genoteerd. Allen kinderen van Petrus Vercammen-Liekens, opziener op het Hof de Anderstad en Lierse stamhouder van de wel bekende en gewaardeerde familie Vercammen van d’Anderstad. Nog voor de jaren 1870 kwamen er successievelijk andere hulponderwijzeressen inwonen, blijkbaar om de gezusters Vercammen te helpen of wegens ziekte te vervangen.

Na het vroegtijdig en opeenvolgend overlijden van de gezusters *Vercammen* werd de *Oud-Pastorij* op 1-9-1872 verhuurd aan *Juf. Marja Schroyers*, ° Santvliet 1852, die op 26-12-1873 naar Antwerpen verhuisde. Ze werd

nog in 1873 opgevolgd door *Juf. Ledoux*, vermoedelijk de dochter van de eveneens welbekende Lierse kostschoolhouders Ledoux-Mannekens. Niet voor lang echter. Op 15-9-1874 werd de *Oud-Pastorij* mits 300 fr. verhuurd aan de *Juffrouwen Pasquasy*: de gezusters *Maria Wilhelmina Amelia*, ° Antwerpen 1849 en *Catharina Angelica Maria*, ° Brecht 1853, onderwijsters. In 1879 kwam een jongere zuster, *Leopoldina Louisa Maria*, dit onderwijstersduo nog met een eenheid vergroten. De Begijnhofschool van de gezusters *Pasquasy* kende blijkbaar ‘naam met faam’. Toen op 18-9-1882 de *Staats Middelbare Meisjesschool* te Lier werd ingericht en de eerste personeelsleden werden aangesteld, behoorden hierbij juist de drie gezusters *Pasquasy*: *Angelica* als bestuurster, *Leopoldina* als regente(s) en *Maria* als onderwijzeres.

Hierbij behoorden nog de gezusters *Dieghens*: *Elisa* als regente(s) en *Maria* als onderwijzeres.

Met de gezusters *Pasquasy* eindigde alzo een bijna 30-jarige periode uit de geschiedenis van het Begijnhofonderwijs in de *Oud-Pastorij* aan de Kalvarieberg, die als het ware in 1882 werd voortgezet door de Rijksmiddelbaremeisjesschool.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 124

Historiek van de woning

Kalvarieberg 7-8

Z.g. “De ou Pastorie”, heden tweegezinswoning op de hoek met de Wezenstraat. Mogelijk opklimmend tot 1448 (vlg. J. Mortelmans) toen vlg. historische bronnen een nieuwe pastorie werd gebouwd. De overlevering vermeldt een eerste pastorie I. van de Kalkovenstraat aan de Begijnhofstraat; juiste situering onbekend; afgebrand in XVI. Nieuwe pastorie gebruikt tot 1683; nadien begijnwoning.

Complex bestaande uit breedhuis met dubbelhuisopstand onder schilddak (Vlaamse pannen), waarachter twee oudere diephuizen met traditionele kern (cf. achtergevels). Breedhuis met kern uit XVII en aangepast in XIX. Gekalkte lijstgevel van vijf trav. en twee bouwl. op gecementeerde plint, in XIX verhoogd met mezzanino waaronder kordonlijst. Aangepaste rechth. vensters met arduinen lekdrempels en lateien. Mezzaninovensters met afgeronde hoeken. Rechth. deur. Ankers met krulspie en sporen van zandstenen muurbanden en hoekblokken verwijzen naar XVII-kern. Eenvoudige houten kroonlijst. Blinde zijgevels met sporen van gedichte muuropeningen in deels bewaarde omlijsting.

Bakstenen diephuizen van twee bouwl. onder zadeldaken, één afgesnuit (Vlaamse pannen, kunstleien); aangepaste rechth. muuropeningen. Recent (?) gerestaureerde achtertrapgevel I. (resp. 7 en 6 tr. + topstuk) van twee trav. Sporen van zandsteenblokken en twee gedichte oculi in top. Bewaarde sporen van zandsteen in de zijgevel (o.m. lekdrempels). Verankerde bakstenen lijstgevel r. van twee trav.; sporen van voormalige zandstenen hoekblokken en wigvormig ontlastingssysteem. Getrapt dakvenster (2 tr. + topstuk) met houten luik en balkgat.

Bakstenen tuinmuur, deels vernieuwd, onder kap (Vlaamse pannen) voorzien van steunberen; rondboogdeurtje met zandstenen sluitsteen en imposten (270, 271).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000077

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Toegangspoort van het begijnhof langs de Binnennete

Beschrijving: Dit is één van de vier poorten de z.g. bruine poort, die uitgaat op de Binnennete. Rechts naast de poort staat "De ou Pastorie", waar de pastoor huisde tot 1683 toen er een nieuwe pastorie gebouwd werd aan de Begijnhofstraat. De poort geeft toegang tot de Wezenstraat met achteraan de hoofdingang van het begijnhof.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000060

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Wezenstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de Infirmerie van het Begijnhof een weeshuis werd ingericht. De Wezenstraat behoort tot de derde uitbreiding van het Hof aan het einde van de 17de eeuw. De linkerlank van de straat toont ons begijnenhuisjes van bak- en zandsteen, met ommuurde voortuintjes.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10138/1998 datum 24.06.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

- A.02. Adres:** Wezenstraat 01
- A.03. Kadasternummer:** 1e afd. K nr 134
- A.04. Eigenaar:** O.C.M.W.
- A.05. Huisnaam:** St. Francisca
- A.06. Typologie:** Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak
- A.07. Wettelijke bescherming:**
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966
- A.08. Bestemming:**
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2
- A.09. Numerieke gegevens:**
Oppervlakte perceel: 83 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 48 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 14 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 21 m²
- A.10. Schematisch plan bestaande toestand**
- A.11. Fotografische reportage:** BVdW-SumResearch
foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur
Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer
datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

2) St.-FRANCISCA- modo Maria Magdalena (Wezenstraat 1 - W.K. 134)

Francisca is de vrouwelijke vorm van Franciscus, persoonsnaam in de middeleeuwen ontstaan en afkomstig van de populaire heilige Franciscus van Assisi, ° 1181-1182 en † 1226. Zijn werkelijke doopnaam was Giovanni (Johannes). Na een reis door Frankrijk werd deze naam door zijn vader veranderd in Francesco (Fransman). Hij kende eerst een avontuurlijke jeugd, maar door een visioen getroffen, voelde hij zich aangetrokken tot het geestelijk leven, zegde vaarwel aan het zakenleven en leefde nadien twee jaar als kluizenaar. Uit de toenmalige veel voorkomende drang naar het kluizenaarsleven is ook het begijnenwezen ontstaan. Hierna ging hij zich volledig wijden aan het kerkelijk leven te Assisi en omgeving. In 1228, twee jaar na zijn overlijden, werd hij door Gregorius IX heilig verklaard. Hij is de geestelijke vader van de Franciscaner- en Clarissenorden. Feestdag: 4 oktober.

In 1691 werd het huis bewoond door *Maria Rutgeerts*. De familie Rutgeerts nam destijds te Lier een prominente plaats in. Oorspronkelijk van Nederlandse afkomst, wordt Balthasar Rutgeerts hiervan het oudstbekende lid genoemd. Deze was orgelmaker van beroep en herstelde in 1609 het orgel van de St.-Gummaruskerk.

In 1728 werd *Maria Rutgeerts* opgevolgd door de begijn *Josina van Kessel*, zeer vermoedelijk "van Keyssel" te lezen. Van 1720 tot 1755 is J. N. van Keyssel secretaris te Lier geweest. Deze was eigenaar en gebruiker van het huis de *Sonne*, voordien bewoond door Jonkheer Jac. Norbert van Mechelen, destijds Burgemeester der stad Lier. De *Sonne* vormde een grote patriciërswooning en de hoek van de Huibrechtstraat en de Wijngaardstraat, waar voor enkele jaren de Stadsbibliotheek was ondergebracht, nadat men er voordien vanaf 1869 het Jongensweeshuis had gekend,

In 1749 telde men er dezelfde *Josina van Kessel* met 'haer meysen', die gebruik maakten van 5 'aertsteden', wat zeker op haar voornaamheid en welstand wijst.

Op 16-1-1794 werd het huis Francisca mits 500 gld. verkocht aan *Magdalena Van der Donck*, °Pulle, en 21 jaar oud geprofest op 13-10-1771. Mogelijk herdoopte deze de naam van het huis tot *Maria Magdalena*, dat in 1778 enkel genoteerd werd als "'t Huis achter de pastorie". In 1823, na het "aflijden" (overlijden) van *Juf. Verdonck* (Van der Donck), is het huis eigendom geworden van Gast- en Godshuizen (nu C.O.O.). Op 1 april 1824 verhuurde dit Bestuur het huis *St.-Francisca*. mits 30 gld. aan *Juf. Catharina Palinck*, ° Deurne (Borgerhout) 1784, 23 jaar oud geprofest op 22-6-1807: één van de 14 begijnen, die tussen 1798 en 1810 op het Begijnhof hun intrede deden.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Wezenstraat 1,3,5,7

Aaneengesloten rij begijnenwoningen van bak- en zandsteen, opklimmend tot XVII d. Breedhuisjes onder zadeldak (Vlaamse pannen), al dan niet met dakvenster. Van de straat afgesloten door voortuintjes en witgekalkte muur op gepikte plint met korfboogpoortjes (vernieuwde omlijsting in nr. 3, nr. 7 met recente afsluiting). Verankerde, deels gekalkte lijstgevels van vier trav. en twee bouwl., horizontaal geritmeerd door zandstenen muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen met deels bewaard zandstenen kwartholbeloop. Nrs. 1 en 7 met bewaarde kruisko zijnen (311).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000060

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Wezenstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de Infirmerie van het Begijnhof een weeshuis werd ingericht. De Wezenstraat behoort tot de derde uitbreiding van het Hof aan het einde van de 17de eeuw. De linker kant van de straat toont ons begijnenhuisjes van bak- en zandsteen, met ommuurde voortuintjes.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 245

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Het Portieressenhuis

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 92 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 49 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 15 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 28 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

6) HET PORTIERESSENHUIS (Wezenstraat 2 - W.K. 245)

Het *Portieressenhuis* of huis van de portiersters dateert van omstreeks 1690, evenals de Begijnhofpoort. Het huis beslaat het grootste deel van de oorspronkelijke tuin van *St.-Rombaut* (Oud-Kerkhof) met een kleiner aanpalend gedeelte van *St.-Gommer* (idem). Deze beide verkleinde tuinen reikten eertijds, zoals nu nog het oostelijk restant van *St.-Gommer*, tot tegen de blinde muur aap de Wezenstraat † die voor 1690 de noordelijke omheiningmuur vormde van het primitieve Begijnhof. Bij deze muur kan men thans nog de stevige onderbouw waarnemen afgeboord door een band in natuursteen waarvan men de funderingen nog verder afgetekend ziet tot en met het hoekhuis, de *Gestolen Lieve Vrouwe*, tegenaan de *St.-Margaretastraat*; huis dat hoogst waarschijnlijk vóór 1690 als *Portieressenhuis* heeft dienst gedaan toen men de Begijnhofpoort aan het begin van laatstgenoemde straat telde.

Het *Portieressenhuis* was eertijds bewoond door twee, aangestelde begijnen-portiersters, belast met het openen en sluiten van de hofpoort op vastgestelde uren geregeld volgens de zonsondergang en -opgang, naar het voorbeeld van de Stadspoorten. 's Nachts kon men, indien werkelijk nodig, enkel door het nachtpoortje - 't kleine poortje naast het *Portieressenhuis* - toegang tot het Begijnhof verkrijgen of dit bij hoogdringendheid verlaten mits bij de portiersters aan te bellen. Deze twee hielden om beurt meteen toezicht over het gaan en keren van de begijnen en mogelijk vreemde bezoeken. Bij gebeurlijke onregelmatigheden dienden ze de "Hofmeesteressen" hiervan op de hoogte te stellen.

In 1691-1695 stond het huis op naam van *Willemyntien Loos*.

In 1748-1763 noteerde men naamloos "De twee portieressen"; het huis telde toen 4 'aertsteden'.

Bij de Nationale Verkoop in 1798 werden er twee bewoners vermeld: *Sara Maria Cornelissens*, ° Antwerpen, die op 20-9-1775 *St.-Gertrudis* had gekocht en *Elisabeth Dierxsens*, ° Antwerpen en 26 j. oud gesprofest op 8-10-1781. Het is zeker een vergissing geweest het *Portieressenhuis* voor de vroegere "Oordjesschool van Juf. Monnier uit Ernest Staas" te aanzien. Begijnen - portiersters hadden trouwens de tijd niet om zich met het onderwijs van de kinderen te bekommeren. Reeds in het begin van de 19de eeuw is het *Portieressenhuis* opnieuw in het bezit gekomen van het Begijnhofbestuur, dit dank zij de begijn *Anna Elisabeth Van Isschot* (akte notaris Ch. Rutgeerts, Antwerpen 10 Thermidor XI - 30 juli 1803).

Lange tijd nadient zeker tot 1866, noteerde men hier nog twee begijnen die blijkbaar voor het openen en sluiten van de poort bleven instaan.

In de jaren na W.O.I. toen er blijkbaar geen begijnen hiermede belast werden, werd het nachtpoortje voor bewoners van het Begijnhof, binnen

de nachtelijke uren geopend door een politieagent. Men diende zich toen tot het politiebureau te wenden (onder het Stadhuis), om te verzoeken het nachtpoortje te komen openen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Wezenstraat 2

Z.g. "Portieressenhuis". Omstreeks 1690 opgetrokken ter plaatse van de oorspronkelijke tuinen van de panden Oud-Kerkhof nrs. 10-12. L.g. reikten eertijds tot de N.-omheiningmuur van het begijnhof. Oorspronkelijk bewoond door twee begijnen-portiersters, belast met het openen en sluiten der hofpoort. Aangepast breedhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (Vlaamse pannen) met dakvenster. Witgekalkte lijstgevel op gepikte plint, gemarkeerd door lange muurankers en aangepaste rechthoekige muuropeningen. Dakvenster met afgeronde bovenhoeken onder balkgat.

Gewijzigde zijgevels: rechter zijgevel opgenomen in huidige omheiningmuur van het begijnhof: sporen van muurvlchtingen en gedichte muuropeningen. Linker zijgevel: muurvlchtingen en rechthoekige muuropeningen met zandstenen tussenstijl. Bewaarde kruiskozijnen in achtergevel (312)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto Wezenstraat

Begijnhofstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000091

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Hoofdingang van het Begijnhof en Sint-Margaretakerk, gezien vanuit de Begijnhofstraat

Beschrijving: De toegangspoort wordt elders apart beschreven. Naast het nachtpoortje bevindt zich het "Portieressenhuis". Het zichtbare koorgedeelte van de barokke kerk is opgetrokken uit baksteen en wordt verlevendigd door het gebruik van zandsteen voor de omlijstingen. Gans het begijnhof is omgeven door een bakstenen muur en vier poorten verlenen toegang.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap

KB 16 september 1966

Bouwstijl: Barok

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Wezenstraat 2

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10739/2000 datum: 3.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Voorgevel

Fig.02. Koer met aanbouw in metselwerk

Fig.03. Aanbouw met schrijnwerk in hout

Fig.04. Achtergevel

Fig.05. Koer met bijgebouw

Fig.06. Koer met bijgebouw aan achtergevel

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 135

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Erasmus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 83 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 48 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 6 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 29 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.: *Het Lierse Begijnhof, Lier 1974*

Historiek van de woning

3) St.-ERASMUS (Wezenstraat 3 - W.K. 135)

Volgens de legende was de H. Erasmus afkomstig uit Klein-Azië en als bisschop van Antiochië door een engel naar het westen overgebracht Hij stierf als martelaar te Formiae (Italië) in 303. Hij is één van de veertien noodhelpers en als dusdanig patroon van de zeelieden. Feestdag: 2 juni. In 1691-1695 was *St.-Erasmus* bewoond door *Catharina Helsen* (= Helssens), nadien opgevolgd door *Lucia Elsen* (id.). Grafsteen midden 2de rij rechts.

In 1749 woonden er 3 personen en telde het huis 5 "aertsteden" of schouwen.

In 1763 werd het huis enkel genoteerd als van *Juf. Maria Van den Heuvel*, geprofest op 6-8-1719 en overleden op 16-4-1772,

In 1798 verkocht, is *St.-Erasmus* later weer eigendom geworden van het Begijnhofbestuur.

In 1816 noteerde men er *Maria Elisabeth Ghijbrechts* als "locataire" en drie andere vrouwen als "sous locataire", alle vier waren spinster (fileuse) van beroep, vermoedelijk arbeidsters in verband met de Fabriek De Heyder, welke te Lier tijdens de Hollandse periode haar grootste opgang maakte, De voornoemde *Ghijbrechts* werd bij de Nationale Verkoop in 1798 reeds als bewoonster genoteerd.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138*

Historiek van de woning

Wezenstraat 1,3,5,7

Aaneengesloten rij begijnenwoningen van bak- en zandsteen, opklimmend tot XVII d. Breedhuisjes onder zadeldak (Vlaamse pannen), al dan niet met dakvenster. Van de straat afgesloten door voortuintjes en witgekalkte muur op gepikte plint met korfboogpoortjes (vernieuwde omlijsting in nr. 3, nr. 7 met recente afsluiting). Verankerde, deels gekalkte lijstgevels van vier trav. en twee bouwl., horizontaal geritmeerd door zandstenen muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen met deels bewaard zandstenen kwartholbeloop. Nrs. 1 en 7 met bewaarde kruiskozijnen (311).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000060

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Wezenstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de Infirmerie van het Begijnhof een weeshuis werd ingericht. De Wezenstraat behoort tot de derde uitbreiding van het Hof aan het einde van de 17de eeuw. De linkerlank van de straat toont ons begijnenhuisjes van bak- en zandsteen, met ommuurde voortuintjes.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap
16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/0136/1994 datum: 2.06.1994

Rapport A-40/10136/2000 datum: 27.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 05

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 136

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Vieruytersten

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, Z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 82 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 47.5 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 8.5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 26 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

4) DE VIER UYTERSTEN - modo St.-Amelberga (Wezenstraat 5 - W.K. 136)

"Van omstreeks 1691 tot 1754 noteerde men in de *Vier Uytersten* (dood, oordeel, hel, hemel) *Catharina Van den Brande*. Deze moet ongetwijfeld verwant zijn aan de vooraanstaande Lierse familie Van den Brande. waarvan de namen herhaaldelijk in de oude lijsten van de Lierse magistraat voorkomen, zowel voor de stad als voor de bijvang. Het huis telde 5 "aertsteden", hoewel er niemand inwoonde.

In 1763 telde men er *Juf. Amelberga van Goethem*, Blijkbaar heeft deze meegebracht dat men het huis *De Vier Uytersten* nadien *St.-Amelberga* is gaan noemen. Mogelijk heeft zij ter ere van haar patrones een beeldje hiervan aan haar huis gehecht.

Deze heilige, beschermster in de strijd, was abdis van het klooster te Susteren (Ndl.), overleden 10de eeuw. Feestdag: 27 november. Men telde eveneens een H. Amelberga, maagd, door de H. Landrada te Munsterbilzen opgevoed, overleden 8ste eeuw. Feestdag: 10 juli.

Op 19-5-1779 werd *St.-Amelberga* mits 300 gld. gekocht "voor haar leven" door *Adriana De Keyser*, ° Boom en geprofest op 31-6-1750. Na haar overlijden ca. 1805-1806 is het huis eigendom geworden van Gast- en Godshuizen, die het met Pasen 1806 verhuurden voor 20 gld. aan de ex-religieuze *Theresia Wuyts*, ° Lier 29 jaar oud geprofest op 6-7-1788, dochter van Willibrordus en Maria Magdalena Van Hooff.

In het begin van de Franse tijd werden al de begijnen als ex-religieuzen genoteerd. Pas op 8 september 1814 verkregen ze opnieuw de toestemming het geestelijk habijt der begijnen te dragen. In de bevolkingslijsten van 1816 werden dezen dan ook opnieuw als dusdanig genoteerd; in tegenstelling met de ex-religieuzen van Nazareth, Vredenberg en Sion, waarvan er meerderen hun toevlucht op het Begijnhof hadden gezocht.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Wezenstraat 1,3,5,7

Aaneengesloten rij begijnenwoningen van bak- en zandsteen, opklimmend tot XVII d. Breedhuisjes onder zadeldak (Vlaamse pannen), al dan niet met dakvenster. Van de straat afgesloten door voortuintjes en witgekalkte muur op gepikte plint met korfboogpoortjes (vernieuwde omlijsting in nr. 3, nr. 7 met recente afsluiting). Verankerde, deels gekalkte lijstgevels van vier trav. en twee bouwl., horizontaal geritmeerd door zandstenen muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen met deels bewaard zandstenen kwartholbeloop. Nrs. 1 en 7 met bewaarde kruiskozijnen (311).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000060

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Wezenstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de Infirmerie van het Begijnhof een weeshuis werd ingericht. De Wezenstraat behoort tot de derde uitbreiding van het Hof aan het einde van de 17de eeuw. De linkerkant van de straat toont ons begijnenhuisjes van bak- en zandsteen, met ommuurde voortuintjes.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Wezenstraat 07

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 137

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: Stalleken van Bethlehem

A.06. Typologie: complex met meerdere vleugels
Straatgevel: 4 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 83 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 48 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 2.5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 32.5 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 02.05.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

5) 't STALLEKEN VAN BETHLEHEM - modo Joannes Nepomucemus (Wezenstraat 7 - W.K. 137)

In 1691 werd *Maria Heylen* als eigenares-gebruikster genoteerd, die het vele jaren heeft bewoond.

Rond de jaren 1730 was 't *Stalleken van Betlehem* bewoond door *Antonia Engelen*, °Rozendaal, geprofest op 23-6-1717 en overleden op 10-4-1762. Mogelijk was deze verwant aan Jacob Sanders en Catharina Engelen uit Wouw, de ouders van Willem Sanderst pastoor der Zwart-zusters. Meer over deze familie Sanders, cfr. *St.-Rosalia*.

In 1749 telde men er samen met *Antonia Engelen* 2 personen en nog 1 boven de 7 jaar, die gebruik maakten van 4 'aertsteden'.

In 1778 werd dit huis *Joannes Nepomucemus* genoemd d.i. de latijnse benaming van Joannes Nepomuk (Nepomuk betekent afkomstig van Pomuk in Tsjechoslowakije). Volksheld gedood in 1393 en in 1729 heilig verklaard, patroon tegen de watersnood. Feestdag: 16 mei. De naam van deze heilige moet blijkaar in de 18de eeuw te Lier een zekere populariteit hebben gekend, daar de naam Joannes Nepomucemus niet zelden in de oude Lierse doopregisters voorkomt. De begijnhofhuisnamen weerspiegelen meermaals de tijdsgeest!

In 1798 werd het huis verkocht door het Frans bestuur, onder de naam *Joannes Nepomucemus*. Het werd bewoond door *Maria Margareta van Nyverseel*, eigenares-gebruikster voor haar leven, ° Antwerpen en 24 jaar oudt geprofest op 19-5-1770.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 138

Historiek van de woning

Wezenstraat 1, 3, 5, 7

Aaneengesloten rij begijnwoningen van bak- en zandsteen, opklimmend tot XVII d. Breedhuisjes onder zadeldak (Vlaamse pannen), al dan niet met dakvenster. Van de straat afgesloten door voortuintjes en witgekalkte muur op gepikte plint met korfboogpoortjes (vernieuwde omlijsting in nr. 3, nr. 7 met recente afsluiting). Verankerde, deels gekalkte lijstgevels van vier trav. en twee bouwl., horizontaal geritmeerd door zandstenen muurbanden. Aangepaste rechth. muuropeningen met deels bewaard zandstenen kwartholbeloop. Nrs. 1 en 7 met bewaarde kruiskozijnen (311).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto Wezenstraat

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000060

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Wezenstraat in het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de Infirmerie van het Begijnhof een weeshuis werd ingericht. De Wezenstraat behoort tot de derde uitbreiding van het Hof aan het einde van de 17de eeuw. De linkerlank van de straat toont ons begijnhuisjes van bak- en zandsteen, met ommuurde voortuintjes.

Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap 16 september 1966

Bouwstijl: Traditionele bak- en zandsteenstijl

Datering: rond 1935

Vervaardiger: Bernard Janssens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10138/1998 datum 16.03.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht op voor- en zijgevel vanuit Infirmierie

Fig.02. Voorgevel

Fig.03. Voorgevel met koer

Fig.04. Detail gemetselde berging aan koer

Fig.05. Voorgevel met koer

Fig.06. Detail voordeur met boog in metselwerk

Fig.07. Voorgevel met koer

Fig.08. Detail boogmetselwerk en smeedwerk voordeur

Fig.09. Detail dorpel tussen stenen vloer buiten en binnen

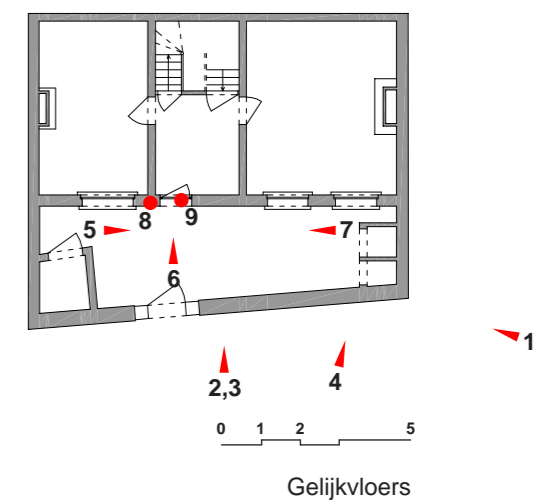

Fig.01. Detail stenen kozijn en houten schrijnwerk

Fig.02. Detail stenen kozijn met houten schrijnwerk

Fig.03. Detail schampsteen

Fig.04. Detail raamdorpel met tegels

Fig.05. Detail gevelmetselwerk en gesloten raamopening

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Begijnhofstraat 25

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 132-133

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: De Pastorij

A.06. Typologie: breedhuis
Straatgevel: 6 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Pastorie
Huidige bestemming: Pastorie
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 1398 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 193 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 125 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 1050 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 15.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

1) DE PASTORIJ (Begijnhofstraat 25 met achtergebouwen aan de Wezenstraat - W.K. 132-133).

Alles schijnt erop te wijzen dat de huidige *Pastorij*, evenals de Begijnhofpoort, omstreeks de jaren 1690 werd opgetrokken. Vaste gegevens hieromtrent konden vooralsnog niet met alle zekerheid worden achterhaald.

Andreas Lambrechts, ° Lier 1634, pastoor van 1674 tot bij zijn overlijden op 27-12-1693, is vermoedelijk de eerste bewoner en misschien wel de bouwer hiervan geweest. Volgens de geldende statuten woonde de pastoor buiten de muren van het Begijnhof. Met de nieuwe Begijnhofpoort was dit niet meer het geval in de *Oud-Pastorij*, waar men pastoor *Andreas Lambrechts* zeker nog heeft gekend.

Adrianus Meesens, ° Lier, pastoor van begin 1694 tot bij zijn afsterven op 16-7-1715. Grafsteen: middenbeuk, 7de rij midden. Tijdens zijn pastoraat werden er 150 begijnen geprotest, d.i. meer dan 7 per jaar. Hiervan waren er 50 of 1/3 afkomstig van Antwerpen en slechts 38 van Lier, terwijl men er 18 noteerde van 's Hertogenbosch. Verder telde men er 7 van Itegem, 5 van Berlaar, 4 van Wiekevorst, 3 van Heist-op-den-Berg, 2 van Beveren, Booischot, Borgerhout, Duffel, Geel, Kontich en Wilrijk, 1 van Bevel, Boechout, Moersel (of Mortsel?), O.L.V.-Waver, Pulle en eveneens van Dordrecht, Middelburg en Ouden-bosch; van 2 begijnen is de afkomst niet met zekerheid te zeggen. *Philippus Verstylen*, ° Herentals, pastoor van 1715 tot op zijn sterfdag 22-9-1727. Grafsteen: middenbeuk, 6de rij midden. Onder zijn korte diensttijd kende het Lierse Begijnhof blijkbaar zijn grootste bloei: 122 begijntjes deden onder zijn bestuur hun professie, d.i. meer dan 9 per jaar; hiervan alleen 16 in 1720, waarvan 5 op 8 dagen, 3 op 13 en 2 op 20 oktober. Begrijpelijk ontstond hierdoor een grotere behoefte aan meer woonplaatsen. *Philippus Verstylen* is dan ook de bouwer geweest van de lange eenvormige rij huizen aan de Grachtkant, 't *Soete Naemke* hierbij inbegrepen.

Franciscus Joannes Borrens, ° Heist-op-den-Berg, pastoor van 18-11-1727 tot bij zijn overlijden op 15-10-1760. Grafsteen: middenbeuk 5de rij midden. Tijdens zijn bestuurschap telde men 175 professies, dit maakte nog meer dan 5 per jaar. Binnen ditzelfde tijdperk, in de jaren 1758-1760, werd de *Infirmerie* vernieuwd en uitgebreid. Het groot aantal begijnen, die sinds het begin van de 18de eeuw hun professie hadden gedaan, en de erg verouderde gebouwen hadden de vergroting van de *Infirmerie* noodzakelijk gemaakt op het klokje van de nieuwe, thans uitgebrande kapel werd de naam van pastoor *Borrens* als blij-vende herinnering aangebracht.

Philippus Jacobus Van der Neesen, ° Merksem 11-6-1711, was pastoor van 20-1-1761 tot bij zijn overlijden op 14-11-1784. Tijdens zijn ambtsperiode

telde men 87 professies. Hun aantal was reeds tot minder dan 4 per jaar geslonken. Dit gemiddelde zou men verder blijven tellen tot 1798.

Adrianus Franciscus Naets, ° Wiekevorst 2-2-1746, was pastoor van 29-11-1784 tot zijn schielijk overlijden op 4-3-1820. Deze diende echter de *Pastorij* te verlaten, nadat ze, evenals de andere huizen van het Begijnhof, door de Fransen was aangeslagen. Op 24 Prairial VI (12-6-1798) te Antwerpen verkocht, werd de *Pastorij* het eigendom van Michel Ch. Van der Block, ° Antwerpen 1761, † Lier 16-5-1840, gehuwd met Josepha Benedicta Grimiaux, Commissaris van het Uitvoerend bewind.

Hij werd op 1-2-1828 als getuige bij het overlijden van het begijntje *Catharina Theresia De Vries* als 'Gaarder (ontvanger) van 's rijks directe belastingen' genoteerd.

Na zijn overlijden werd de *Pastorij* op 7-7-1840 openbaar verkocht voor de erven Van der Block door Notaris Van Acker in *d'Eyken Boom* aan de gezusters-begijntjes *Anna Catharina*, ° Hove 6-2-1808, † 17-1-1885 en *Maria Magdalena Mannekens*, ° Hove 24-1-1810, dochters van Jacobus en Maria Theresia De Groof. Op 17-1-1881 werd de *Pastorij* door *Anna Catharina*, de langstlevende zuster, als gift onder levenden geschonken aan haar neef E.H. Frans Servaas De Groof, onderpastoor in St.-Pauluskerk te Antwerpen, door Notaris J. Fr. Notelteirs. Nadien pastoor te Wijnegem, schonk hij de *Pastorij* op 29-6-1901 aan de Kerkfabriek der Parochiale Kerk van St.-Margaretha op het Begijnhof, op de uitdrukkelijke voorwaarde dat ze ten eeuwige dage zal dienen tot woning van den Pastoor van voormelde parochie. Het had meer dan een eeuw geduurd, vooraleer de Begijnhofkerk en de *Pastorij* weer volledig samenhoorden.

De eerste pastoor die vanaf zijn inhuldiging op 4-1-1842 de *Pastorij* opnieuw in gebruik heeft kunnen nemen, was *Joannes Baptista Heylen*, ° Vorselaar 17-12-1803 en † 3-1-1888. Na meer dan 38 jaar pastoraat is hij in 1880 op rust gegaan en verbleef tot bij zijn overlijden op het Begijnhof.

Carolus Felix Antonius Wuyts, ° St.-Pieters-Lille 28-3-1839 was pastoor van 1880 tot juni 1888, waarna hij pastoordeken werd van St.-Catharina te Hoogstraten, aldaar † 29-11-1926.

Petrus Gummarus Ludovicus Deckers, ° Lier 12-8-1834, † 12-3-1891, zoon van Jozef Deckers-Uyttenbroeck, bakker in de Berlarij (nu nr. 33), werd pastoor van het Begijnhof op 25-6-1886 tot bij zijn overlijden. Hij schreef het uitzonderlijk gedocumenteerde boek: 'Leven en Eeredienst van den Heiligen Ridder Gummarus, beschermheilige der stad Lier' (1870), waarvoor de stad Lier deze herder bijzonder dankbaar mag zijn. Hij beging echter een spijtige vergissing: hij hield de oude stadsvest, gegraven omstreeks het midden van de 13de eeuw, voor de oorspronkelijke loop van de Grote Nete (cfr. p. 138), waar de eigenlijke Nete in de zogenoemde "Kerkhofmolenloop" dient gezien.

Aloysius Baeyens, ° Turnhout 28-10-1835. pastoor van 25-4-1891 tot bij zijn overlijden op 30-9-1905.

Carolus Laurentius Biermans, ° Turnhout 6-9-1857, pastoor van 27-10-1905 tot bij zijn overlijden op 24-1-1938. Van zijn hand is de verdienstelijke 'postume uitgave' *Het Begijnhof te Lier*, waarvan ons boek als een aanvulling kan gezien worden. Na het overlijden van pastoor *Biermans* in 1938 werden de rechten van het Begijnhof als 'succursale parochie', sinds het concordaat van 1801 aan het Begijnhof toegekend, overgedragen op de nieuwe parochie van O.L.V.-Onbevlekt buiten de Mechelsepoort. Hierdoor werd de titel van Pastoor opgeheven en vervangen door Rector.

Frans Aloys Maria Jozef De Bie, ° Lier 27-7-1871 en † 22-8-1955, rector van 1938 tot 1953.

Eduard Désiré Henri Van Rompaey, ° Hoboken 27-2-1885, rector van 20-1-1953 tot bij zijn overlijden op 3-7-1955.

Carolus Ludovicus Van Deun: ° Beerse 10-6-1882 en † 19-3-1965, rector van 1955 tot december 1961.

Victor Louis Jan De Schutter, ° Ranst 25-7-1898, rector van 15-7-1961, aan wiens geestelijke leiding het Begijnhof thans is toevertrouwd.

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's Wezenstraat en Begijnhofstraat

Begijnhofstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000141

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Pastorie van het begijnhof, Begijnhofstraat 25

Beschrijving: Aangezien de statuten verboden dat er mannen op het hof wonen, is de pastorie meestal in de naaste omgeving van de toegangspoort gebouwd en via een achterpoortje rechtstreeks met het hof verbonden. Het pand werd gebouwd in de 17de eeuw en ca 1800 voorzien van een laatclassicistische lijstgevel, bepleisterd en geschilderd. Momenteel wordt het grondig gerestaureerd.

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

Wezenstraat

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001000093

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Wezenstraat met achteraan de hoofdingang van het Begijnhof

Beschrijving: De naam Wezenstraat is ontleend aan het feit dat in de loop van de 19de eeuw een meisjesweeshuis werd ingericht in de infirmerie van het begijnhof. Het is de derde uitbreiding van het begijnhof, die men situeert aan het einde van de 17de eeuw. Het grote huis rechts achteraan is de pastorie. Omdat er volgens de statuten geen mannen op het hof mochten wonen, werd de pastorie meestal vlak naast de ingangspoort gebouwd, evenwel met een rechtstreekse toegang via een achterpoortje. Beschermingsbesluit: Beschermd Monument en Beschermd Landschap KB 16 september 1966

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10134/1998 datum 16.03.1998

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.01. Zicht op achtergevel aan binnentuin

Fig.02. Achtergevel met houten schrijnwerk

Fig.03. Achtergevel

Fig.04. Detail houten deur naar tuin

Fig.05. Detail achtergevel in metselwerk

De inventarisatie van het deelgebied Symforosastraat omvat volgende woningen:

- Symforosastraat 2
- Symforosastraat 3
- Symforosastraat 4
- Symforosastraat 5
- Symforosastraat 6
- Symforosastraat 7
- Symforosastraat 8
- Symforosastraat 9
- Symforosastraat 10
- Symforosastraat 12

Symforosastraat

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 01

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 208

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: De Goddel Ycke Ooghe

A.06. Typologie: Hoekhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 48 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 26 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 11 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 31.03.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

91) DE GODDELYCKE OOGHE (Symforosastraat 1 - W.K. 208).

Het heeft er helemaal de schijn van dat het enige venster van dit huis uitzijnde op het Oud-Kerkhof, de aanleiding moet gegeven hebben tot de treffende benaming: 'De *Goddelycke Ooghe*'. Met enige zin voor humor hebben de begijntjes dit venster vergeleken met het 'Goddelijk Oog', zoals men dit afgebeeld ziet op tabernakels en op de bekende oude prenten met hierboven de woorden: 'God ziet U' en daaronder 'Hier vloekt men niet'!

In: 1672 was de *Goddelycke Ooghe* bewoond door *Anna Courtois*, vroeger ook *Cortoys* gespeld. Ongetwijfeld was zij verwant aan de familie van Jan Courtois, de bekende Lierse stadssecretaris van 1570 tot 1603, die in het laatstgenoemde jaar de inventaris heeft opgesteld van de oudst bekende Lierse stadsarchieven: 'Index cartarum anti-quarum oppidi Lirani'.

In 1691 en 1695 noteerde men er *Maria Anna Courtois*, Grafsteen: rechterzijbeuk 10de rij links. Tussen de jaren 1728 en 1733 vermeldde men opeenvolgend *Joanna van den Eyndenpoel*, † 26-10-1730; *Juf. Barbara Maria van Ravensfeyn*, ° 's Hertogenbosch 27 j. oud geprofest op 13-10-1697 en † 10-6-1736; dochter van Mattheus en Catharina Huysmans, en *Joanna Majjen*, ° Herentals, geprofest op 9-6-1720.

In 1749 verbleef er *Joanna van Osteyen*, ° Wiekevorst, 27 j. oud ge-profest op 12-5-1715, de laatste onder pastoor *Adrianus Meesens*; dochter van Peter en Catharina Kerselaers. Het huis telde 2 bewoners en blijkbaar maar één 'aertstede' of schoorsteen.

In 1754 werd *De Goddelycke Ooghe* bewoond door *Anna Catharina Rossaert*, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest op 23-9-1725 en † 21-4-1765; dochter van Judocus en Barbara Kerbos (*cf.* over deze familie 'De Schakel' jg. 1955, nr. 4, p. 108). Zij werd reeds in 1763 opgevolgd door *Juf. Joanna Mans*, die men in 1778 met het huis *St.-Margareta*, hiernaast aan het Oud-Kerkhof, heeft leren kennen.

Op 8-5-1765 werd *De Goddelycke Ooghe* gekocht mits 265 gld. voor haar leven door (*Anna*) *Maria Verbeeck*, blijkbaar *Maria Isabella Verbeeck*, ° Antwerpen ca. 1728, geprofest op 18-6-1752 en † 17-8-1806; dochter van Laurent en Elisabeth van Craen. Zij overleed in de *Infirmierie* van het Begijnhof, die toen beheerd werd door de 'Administratie' der Burgerlijke Gasthuizen. De Lierse drukker Jacques Henry Letellier deed, zoals voor de overledenen in het St.-Elisabethgasthuis, hierbij de aangifte van haar overlijden als toenmalige administrateur (d.i. bestuurslid).

Na het overlijden van *Juf. Verbeeck* viel het huis volledig onder 'dezelfde' Administratie'. In 1845 werd door dit Bestuur *De Goddelycke Ooghe*

verhuurd aan *Jan Baptist Bauwens*, zoon van Cornelis Alexis Bauwens, de bekende Lierse onderwijzer van de gewezen *Stads(armen)school* en een vermaarde toneelschrijver van de oude Rederijkerskamer *De Groeyende Boom*, ° Lier 17-7-1758 en † 23-8-1830; zoon van Jan Baptist en Petronella Gommers. De eerstgenoemde naar zijn grootvader Jan Baptist geheten, ° Lier 2-7-1786 en † 2-1-1853, ongehuwd, werd nog jong 'ondermeester' van zijn vader en volgde hem na diens overlijden op als hoofdonderwijzer.

In 1844 nam hij evenwel ontslag bij de definitieve omschakeling van *De Stadsarmenschool* tot Oefenschool van de Normaalschool. Jan Baptist, die in actieve dienst een jaarwedge genoot van 1200 fr., verkreeg hierna slechts een 'steuntoelage' (nu pensioen) van 200 fr. en ging toen op het Begijnhof wonen. Hij verdrong jammerlijk op tweede Nieuwjaarsavond 1853 in de Nete aan de Werf, nadat hij aldaar een bezoek had gebracht aan de herberg *St.-Jonas*; een droevig einde voor het bekende Lierse onderwijzersteam Bauwens.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 136
Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

Nr. 1. Z.g. "De Goddelijke Ooghe". Hoekhuisje op de hoek met het Oud-Kerkhof; drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (niet loodrecht op straat, Vlaamse pannen), in kern uit XVII. Bakstenen puntgevel op gepikte plint met aangepaste rechthoekige muuropeningen in gecementeerde omlijstingen; r. ernaast bakstenen tuinmuur met rondboogdeurtje op imposten. Aan kerkhofzijde gekalkt en beschilderd lijstgeveltje (307).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001004772

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Een begijntje met zwarte cape loopt door het Symforosastraatje in het begijnhof naar de Sint-Margaretakerk. De oorspronkelijke benaming is de Nieuwstraat, een straat die verwijst naar de eerste uitbreiding van het Begijnhof in de 14de eeuw. Het is een smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martienushoek.

Datering: vermoedelijk jaren '30

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 02

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 232

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: St. Dominicus

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 153.5 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 79.5 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 9 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 65 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

97) St.-DOMINICUS (Symforosastraat 2 - W.K. 232).

H. Dominicus : ° 1170, Spanjaard, stichter: van de Predikheren of Dominicanen In 1215, † 1221. Feestdag: 4 augustus.

De Paters Dominicanen zijn de grote verdedigers geweest van de Vlaamse en Brabantse begijnen in de XIVde eeuw. Nadat Paus Clemens V (1305-1314) besloten had het Begijnenwezen te verbieden, ingevolge ketterijen ontstaan in de Rijnlanden binnen de Begijnhoven, wisten zij van Paus Joannes XXII (1317-1334) in het jaar 1324 terug het volledig rechtsherstel voor de Begijnen in onze gewesten te bekomen. Naar men aanneemt, zou het Begijnhof te Lier tijdens de genoemde interdictie niet zijn opgeheven, daar men er geen wantoestanden zou gekend hebben.

Tussen 1672 en 1691 woonde er *Anna Maria Van Mol*, vermoedelijk van Lierse afkomst. Destijds telde men te Lier herhaaldelijk schepenen met de naam Van Mol. In 1660 woonde Jan Van Mol in *De Keyserinne* op de hoek van de Berlarij tegen het Kluizeplein waar men in 1620 reeds Baltazar van Mol als 'proprietaris ende Backer' noteerde.

In 1728 wees men *Catharina van Gesten* als eigenares aan, ° 's Hertogenbosch en 18 j. oud geprofest op 24-8-1698; dochter van Goswin van Gesten en Helena van Wynen, met als bewoonster *Maria Mindelaers*, ° Lier, 20 j. oud geprofest op 27-9-1716, en † 3-3-1770. De familie Mindelaers woonde destijds in de Berlarij; omstreeks 1700-1755 telde men Cornelis en Melchior Mindelaers in *Het Ploegh Eyser* (nu nr. 98) en later (1733-1755) in *De Dry Coppem* op de linkerhoek van de Molenstraat.

In 1749 telde men in *St.-Dominicus* het begijntje *Theresia Matheus*, ° Kontich, geprofest op 13-2-1735 en † 26-2-1772. Grafsteen op het hoogkoor, 2de van links. Men telde er bovendien '1 meysen' en 3 'aertsteden'. Deze begijn is haast ongetwijfeld verwant aan de voorname secretarisfamilie Jan Matheus-van der Cammen te Kontich, waarvan men ook een afstammeling heeft gekend als drossaard te Mortsel, Edegem en Cantecroy en als secretaris van Waarloos. De familie Matheus heeft ook eigendommen geteld binnen Lier en heeft er blijkbaar vroeger zelfs gewoond: van 1693 tot 1733 noemde men Peeter Mat(t)heus eigenaar en bewoner van een deel van het vroe-gere *Hof van Denemarken* (nu de Dekenij), in 1755 genoteerd als toebehorende aan 'd' erfgenamen van de Heer Matheus, pastor van Waarloos'. *Theresia Matheus* is ook 'kerckmeesteresse' van het Begijnhof geweest.

Bij de 'Nationale Verkoop' in 1798 was *St.-Dominicus* bewoond door *Elisabeth De Cleyn*, ° Lier ca. 1720 en geprofest op 30-9-1749. Zij leefde er in 1800 nog samen met *Barbara Temers*, ° Antwerpen ca. 1740 en geprofest op 15-7-1766.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137
Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

“Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlechtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen.”

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000123

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Symforosastraat in het Begijnhof, gezien vanaf het Oud- Kerkhof

Beschrijving: De oorspronkelijke benaming is de Nieuwstraat, een naam die verwijst naar de eerste uitbreiding van het Hof in de 14de eeuw. Het is een smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martinushoek.

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

Rapport A-40/10753/2000 datum: 5.10.2000

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 03

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 209a

A.04. Eigenaar: Kerkfabriek

A.05. Huisnaam: De H. Familie, St. Bernardus

A.06. Typologie: Ekelhuis
Straatgevel: 2-3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 56 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 40 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 0 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 16 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 18.07.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

92. DE H. FAMILIE (Symforosastraat 3 en 5 - W.K. 209 a/b).

“De H. Familie: het kind Jezus met Maria en Jozef, vooral sedert de 16de eeuw in de R.-K. kerk vereerd. Feestdag op de maandag na de 3de zondag van Epiphania (Driekoningen), nu gesteld op de 1ste zondag na Driekoningen. Er bestaat eveneens een Aartsbroederschap van de H. Familie, te Luik in 1845 gesticht door de Redemptoristen, met het doel door verering en navolging het familieleven te veredelen. Sinds 22-8-1901 telt men de parochie van de ‘H. Familie te Lier.

In 1672 werd de *H. Familie* bewoond door *Anna Van In*, ° Lier 15-9-1627; dochter van Antonius en Geertruyd van Caister (gehuwd op 24-5-1626), de stamoudera van de vooraanstaande familie Van In te Lier, bepaald sinds 1829 in het drukkersbedrijf te Lier vernoemd. Zij was het oudste kind van Antonius Van In, ‘Pieters zone’, geboren te Betekom bij Aarschot, smid, die op 9 juni 1626 als poorter te Lier werd ingeschreven. Antonius Van In heette oorspronkelijk van ‘Nin’, naar een volkse vervorming van ‘Ninde’, het bekende gehucht van Tremelo, de geboorteplaats van Pater Damiaan (Jozef De Veuster), de apostel der melaatsen.

In 1691 noteerde men er *Maria Felbier(s)*, † 13-8-1703. Grafsteen: rechterzijbeuk, 7de rij links.

Hierna trof men er *Maria Catharina Goyvaerts*, ° Lier 28-7-1675 en geprofest op 21-4-1697; dochter van Andreas en Barbara Meesens. In 1728 werd de *H. Familie* bewoond door *Maria Catharina de Visscher*, ° Antwerpen en 22 j. oud geprofest op 11-9-1707; dochter van Cornelis en Maria Moret.

Van omstreeks 1749 tot na 1763 noteerde men er *Catharina Heylen*, ° Itegem, 22 j. oud geprofest op 9-4-1704 en † 23-1-1765; dochter van Hendrik en Elisabeth van Loey. In 1749 telde men er 2 bewoners en 4 ‘aertsteden’.

In 1778 citeerde men er *Juf. Theresia Vranckx*, ° Itegem ca. 1715, geprofest op 23-9-1736 en † 4-4-1788; dochter van Franciscus en Anna Kerselaers. Op 13-8-1866 is de *Heilige Familie*, evenals St.-Hubertus (82), opnieuw eigendom geworden van het Begijnhofbestuur.

Het huis vormt thans met *St.-Bernardus* een blok van 3 alledaagse, weinig begijnhofsfeer biedende huizen. Het middelste staat schrijlings over de oorspronkelijke scheidslijn van de *H. Familie* met *St.-Bernardus*.”

93. St.-BERNARDUS (Symforosastraat 7- W.K. 212).

“De H. Bernardus van Clairvaux, kerkleraar, ° 1091 bij Dijon, afkomstig uit de Bourgondische adel, trad in 1112 toe tot de Orde van Citeaux (Lat. Cistercium), in 1098 gesticht door de H. Robertus Bernardus werd de bijzondere verspreider en hervormer van deze orde, zodat men zijn volgelingen de Bernardijnen is gaan noemen. Hij stichtte in 1115 de Abdij van Clairvaux, waarvan hij de eerste abt werd.

In 1235 vestigden zich Bernardijnen te Vremde (bij Lier). Dezen onderscheidden zich door het helpen ontginnen en vruchtbaar maken van

onze gewesten. Naar alle waarschijnlijk hebben zij er ook hun steentje bijgedragen om de gronden voor de primitieve Abdij van Nazareth der Cisterciënserinnen op Ten Vekene’ bij de Anderstad in 1235 in orde te brengen, om alzo het werk van de oprichting voor Bartholomeus van Tienen en zijn zoon Wicbertus lichter te maken. Weinige tijd nadien lijkt het of hierdoor de idee tot het oprichten van een Begijnhof te Lier, in een geest van navolging, zou aangewakkerd zijn. De abdij van St.-Bernardus werd in 1241 naar Hemiksem aan de Schelde overgebracht, Zij bleef medezeggenschap behouden over de benoeming van de eerste pastoors op het Begijnhof. In de Abdij van Nazareth werd St.-Bernardus bijzonder vereerd. Nu dankt men hieraan nog St.-Bernarduskermis op Lisp. In 1872 werd de parochiekerk daar opgericht, en onder het patroenschap van de H. Jozef en de H. Bernardus gesteld. Het zou eerder verwonderlijk geweest zijn, indien men eveneens op het Lierse Begijnhof geen huis zou hebben gekend dat de naam van St.-Bernardus verkreeg. Feestdag: 20 augustus. Vanaf 1672 tot 1695 noteerde men in *St.-Bernardus* achtereenvolgens *Jenneken (Joanna) Laureysen*, † 28-3-1691, *(Anna-Catharina) Laureysens*, † 19-5-1684, *Anna Maria Cuylen*, † 5-4-1690 en *Catharina Cuylen*, † 13-3-1741. Gedenkschrift: linkerzijbeuk, onder het tafereel de Boodschap, met wapen van de familie Laureysens.

Van omstreeks 1728 tot 1778 werden er successievelijk drie verschillende gespelde namen van begijnen genoteerd die blijkbaar alle *de Wersier* dienden geschreven volgens de aantekeningen bij hun overlijden: in 1728, *Anna Theresia De Wersier*, ° Antwerpen, geprofest op 28-9-1727 en † 12-1-1775; in 1749, *Maria De Wersier*, ° Antwerpen, 23 j. oud geprofest op 25-5-1723 en † 18-1-1784; dochter van Nicolaas en Maria Anna van der Almeyden (Van Halmeyde?). Het huis telde toen 5 bewoners en 3 ‘aertsteden’. Hierbij werd zeer vermoedelijk ook *Theresia Victoria De Wersier* geteld en eveneens afkomstig van Antwerpen, geprofest op 26-8-1753 en † 23-11-1771.

In 1798 bij de ‘Nationale Verkoop’ werd *Maria van Vaernewyck* als bewoonster aangewezen, ° Antwerpen, 20 j. oud geprofest 29-6-1783. Zij woonde er nog in 1800. Het huis *St.-Bernardus* lijkt wel aan Antwerpse dochters voorbehouden: haast 1/3 van de begijnen waren afkomstig van Antwerpen. In 1816 noteerde men er *Isabella Van de Peir*, ° Antwerpen, dochter van Jan Baptist en Maria Barbara Reyens, en *Catharina Schroevens*, ° Wilrijk 23-3-1746 en † 7-12-1819; dochter van Joannes en Elisabeth Masschous. Zij waren ‘ex-religieuzen in het voordezen Klooster der Apostolinnen te Antwerpen’.

Volgens akte verleden voor Not. Ch. Rutgeerts te Antwerpen werd he, huis *St.-Bernardus* op 10 Thermidor XI (29-1-1809) teruggekocht door *Jouf. Anna Elisabeth van Isschot* van dhr. A. B. Beerenbergh Antwerpen en kort nadien door haar afgestaan aan de pastoor van het Begijnhof overgemaakt.”

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.: *Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 137

Historiek van de woning

Symforosastraat 3, 5, 7

Oorspronkelijk '*Nieuwstraat*', aangelegd in XIV, als eerste uitbreiding van het begijnhof. Smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martinushoek. Panden links in de straat veelal gesloopt en als tuin toegewezen aan woningen in de St.-Margaretastraat. Enkele (de huidige nrs. 3, 5, 7) vervangen door enkelhuizen met lijstgevels van twee à drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak (Vlaamse pannen), uit XX; getoogde muuropeningen op doorgetrokken lekdrempels (fig. 89).

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Grachtkant 03, 05, 07

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie

Monumentenwacht Antwerpen
Rapport A-40/10664/1999 datum 25.10.1999
Rapport A-40/10665/1999 datum 25.10.1999
Rapport A-40/10666/1999 datum 25.10.1999

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 04

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 231

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: Jezus Maria Anna

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveëen
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 2

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 152 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 66 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 75 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

98) JEZUS MARIA ANNA (Symforosastraat 4 - W.K. 231).

Het huis dat in de Symforosastraat thans als *St.-Anna* staat aangewezen, samen met het jaartal 1618, blijkt bij de laatste verbouwing *St.-Anna* genoemd, werd oorspronkelijk genoteerd als *Jesus Maria Anna*. Ongetwijfeld heeft dit huis eertijds in een nis het beeld gekend van *St.-Anna te Drieën*, waarbij *St.-Anna O.L.V.* op de armen draagt die zelf het Kindje Jezus in de handen houdt. Men vindt nog een dergelijke voorstelling terug in een grotere nis aan de huisgevel van het geboortehuis van de meesteruurwerkmaker Louis Zimmer, de alombekende bouwer van de wijdvermaarde Lierse Zimmerklok. Feestdag van *St.-Anna*: 26 juli.

In 1672 werd *Jesus Maria Anna* bewoond door *Cornelia Van Tilborgn*, die kort hierop verhuisde en daarna vele jaren in *St.-Lucas* (101) heeft gewoond, drie huizen verder.

Van 1673 tot 1691 telde men er *Catharina Slaets*, die 'hof-Meestersse' werd. Van deze begijn kent men een merkwaardige witmarmere zerksteen vooraan op het hoogkoor, uiterst rechts met een grafchrift-chronicum, waarbij men haar overlijdensjaar kan ontcijferen. De Lierse begijntjes hebben zeker wel cijferpuzzelaars gekend. Aan eventuele liefhebbers wordt de kans geboden eveneens hun kunde te tonen; ze vinden in de tweede helft de proef op de som.

d. o. m.

Juffrouwe Catharina slaets overste van 't beggynhof
Is gestorven Den II Meert.

—————
susters beggyntiens van 't beggyn
hof Van Lier bidt alle voor
uwe hof-Meestersse.

r.i.p.

Omstreeks 1691 noteerde men in *Jesus Maria Anna Juf Catharina de Clerck*, als 'Grootd Meestersse' † 20-2-1718. Grafsteen op het hoogkoor, links onder nieuw altaar. Zij zou nadien opgevolgd zijn door *Isabella de Clerck*, † 21-7-1782. Vermoedelijk waren beiden geboren te Lier, doch verdere gegevens ontbreken. Mogelijk hebben in dit huis twee verschillende *Isabella's de Clerck* elkaar opgevolgd; zoniet zou men *Isabella de Clerck* hier ruim 60 jaar hebben gekend. Er is evenwel geen vermelding van een professie te vinden van één van beide *Isabella's*, wel van een overlijden. In 1749 telde men er 2 bewoners en 4 'aertsteden', wat op een zekere welstand van de bewoners wijzen kan.

Op 26-8-1782 werd *Jesus Maria Anna* evenwel door het Begijnhof verkocht aan twee begijnen voor hun leven mits 150 gld. met 'merkelijke reparaties':

1° aan *Maria Anna Truys*, ° Lier 14-12-1758 en 21 j. oud geprofest op 16-4-1780, dochter van Petrus Gommarus en Joanna Maria Goyvaerts, 2° "aan (*Anna*) *Catharina*" *Wouters*, ° Lier 21-7-1775, 21 j. oud geprofest op 20-7-1796 en † 21-2-1864, nadat ze' in een ziekelijke toestand zijnde In de maend Januari 1857 in de Infirmierie '(was) opgenomen en zal blijven genieten de helligt (helft) der huer van voormeld huis a 55 fr.'. Door het Bestuur van Gast -en Godshuizen werd op 23-1-1857 het huis verhuurd aan *Petrus Josephus Van Boeckel*, ° Antwerpen 13-5-1197. In 1864 na het overlijden van *Anna Catharina Wouters*, kwam *Jesus Maria Anna* volledig in het bezite van Gast- en Godshuizen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
***Bouwen door de eeuwen heen*, Turnhout 1990, pp 137**
 Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

"Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlechtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen."

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
 Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- RECENTE INTERVENTIE**
 Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- LOPENDE INTERVENTIE**
 Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 06

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 230

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: H. Veronica

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 163 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 91 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 9 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 63 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

99.H. VERONICA (Symforosastraat 6 - W.K. 230).

“De H. Veronica, een Joodse vrouw, reikte, volgens de legende aan Jezus op de weg naar Golgotha een zweetdoek, waar Jezus' gelaat werd ingedrukt, Feestdag: 8 maart.

Men vindt dit huis ook een enkele maal als *St.-Lucia* aangewezen, doch deze naam komt reeds vanouds toe aan een verdwenen huis in de Bodegemstraat. (cfr. 48).

Vele jaren, van 1072 tot ca. 1695, werd in dit huis *Barbara Weggens* genoteerd.

Omstreeks 1696 telde men er *Catharina van Haeghen*, die blijkbaar de eerstgenoemde begijn had opgevolgd.

Minstens van 1728 tot na 1754 telde men in St. Veronica de begijn *Joanna van Roosenbroeck*, ° Lier, 20 j. oud geprofest op 17-8-1698 samen met *Anna Maria De Vos*, toen 22 j, oud, resp. dochters van Gummarus van Roosenbroeck en Maria Catharina De Vos en van Joannes De Vos en Catharina Buys. In 1749 telde het huis geen medebewoners, wel '4 aertsteden'.

In 1763 en 1778 werd het huis enkel aangewezen met de naam van Jof. *Anna Maria Bruyndonckx*, ° Heyst(-op-den-Berg), geprofest in 1728 en † 1-9-1783. Zij was de eerste die geprofest werd door pastoor *Fr. J. Barrens*, eveneens ° Heist-op-den-berg, pastoor van 1727 tot 1760.

In 1798 bij de 'Nationale Verkoop' werd het huis genoteerd als 'In gebruyck bij Juf. *Magdalena van der Smissen* voor haer leven gedurende'. Zij werd ° Antwerpen, 25 j. oud geprofest op 23-8-1791 en † 30-11-1848; dochter van Joannes Franciscus en Catharina Lanen. Na haar overlijden werd St. Veronica het volle eigendom van Gast- en Godshuizen. Op 10-2-1849 werd dit huis verhuurd in 2 delen: aan 'Juf. *Theresia Huybrechts* a 40 fr en Juf. M. A. *Philips* a 50 fr.

In 1851 werd St. Veronica alleen verhuurd aan *Theresia Huybrechts*, die de volle 90 fr. betaalde; in 1877 opgevoerd tot 130 fr.”

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137
Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

“Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlchtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen.”

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: www.beeldbanklier.be
foto nummer: SLI001000123

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archiefonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: De Symforosastraat in het Begijnhof, gezien vanaf het Oud- Kerkhof

Beschrijving: De oorspronkelijke benaming is de Nieuwstraat, een naam die verwijst naar de eerste uitbreiding van het Hof in de 14de eeuw. Het is een smal gekasseid straatje tussen het Oud-Kerkhof en de Martinushoek.

Datering: onbekend

Vervaardiger: onbekend

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 08

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 229

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Clara

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 3

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 169 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 94 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 22 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 53 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

100. St.-CLARA (Symforosastraat 8 - W.K. 229)

“De H. Clara, ° Assisi 1194 en † 1253, was afkomstig uit een voornaam geslacht, maar gaf, onder de invloed van Franciscus van Assisi, haar maatschappelijke positie op en stichtte de orde der Clarissen, waartoe te Lier de ‘Arme Claren Coletienen’ aan de Kapucijnenvest behoren. In 1672 was *St.-Clara* bewoond door *Maria Verdussen*. De naam Verdussen leeft nog voort in de Lierse geschiedenis. Op 14 oktober 1595, tijdens de Lierse Furie, verzamelde de Gasthuiszuster Elisabeth Verdussen de relikwieën van de H. Gummarus, die door de woeste soldaten van Heraugiere uit het St.-Gummarusaltaar waren geroofd en op de vloer van de St.-Gummaruskerk verstrooid lagen. Verder werd de vrouw van Artus Quellin, de vermaarde Antwerpse beeldhouwer, aan wie men het mooie altaar van O.L.V. in de St.-Gummaruskerk te danken heeft, Margriet Verdussen genoemd.

In 1691 noteerde men er *Clara Arnouts*, die in 1677 het huis *St.-Elisabeth* (90) aan het Oud-Kerkhof bewoonde. Hoogst waarschijnlijk heeft zij hier door het uitstellen in een nis van het beeld van de H. Clara, naar patroonheilige, de benaming *St.-Clara* voor het huis bijgebracht. Grafsteen: op het hoogkoor, midden onder het nieuwe altaar (cfr. Mast. & Cox p. 145). Van omstreeks 1697 tot na 1728 telde men er de Jouff. *Anna (Theresia) Ketels*, ° Lier, 38 j. oud geprofest op 15-9-1697, † 17-5-1729 en haar zuster *Joanna Ketels*, ° Lier, 25 j. oud geprofest op 22-7-1710, † 18-5-1735; beiden waren dochters van Josephus en Joanna Coeghe. Grafsteen: linkerzijbeuk, 8ste in de rij.

In 1749 werd *St.-Clara* bewoond door *Isabella De Keisgietere* met een meysken’ (meid), terwijl het huis 6 ‘aertsteden’ telde. Het groot aantal schoorstenen zou erop kunnen wijzen dat de ‘camers’ van *St.-Clara* toen mogelijk als klaslokalen werden gebruikt. Op *het Begijnhof* heeft men tot ver in de 19de eeuw meer dan één huis gekend, waar begijnhofscholen waren gevestigd. Op het Begijnhof werden er minstens een viertal naamgenoten geprofest ook wel verkeerdelijk als *De Keersschietere* gespeld. Zij waren twee aan twee gezusters. Grafsteen: middenbeuk, 4de rij links.

In 1763 en 1778 noteerde men er *Anna Maria Van Kerckhoven*, ° Antwerpen ca. 1730, geprofest op 11-9-1757 en † 22-2-1797; dochter van Godefridus en Maria Anna De Kerschitre, best mogelijk dus verwant aan de voornoemde begijntjes.

Nog op 14-11-1793 werd *St.-Clara* gekocht voor haar leven, mits 600 gld., door *Maria Theresia Van Nueten*, ° Herenthout ca. 1769, geprofest op 2-9-1193 en † augustus 1839. Dit begijntje werd op 25-8-1813, bij testament van Frans Van Rickstal (cfr. Biermans p., 13) verleden Voor Not Van Acker, eigenares van de Begijnhofkerk. Zij woonde in 1816 in *St.-Francisca* (2) aan de Wezenstraat. Vermoedelijk werd *St.-Clara* toen door het begijntje *Van Nueten* verhuurd tot bij haar overlijden in 1839. Nadien werd *St.-Clara* het volle eigendom van Gast- en Godshuizen.”

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137

Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

“Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlechtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen.”

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 09

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 217

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: H. Cruys

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 63 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 36 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 22 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 5 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

96) H. CRUYS (Symforosastraat 9 - W.K. 217).

Het Heilig Kruis noemt men inzonderheid de strafpaal: een recht opstaande stijl met een dwarshout, waaraan Christus is gestorven. Feestdag: Kruisverheffing 14 september.

Van 1672 tot 1677 werd het *H. Cruys* bewoond door *Leonora Pluyskens*. Nadien telde men er *Oatharina de Clerck* en omstreeks 1691 noteerde men er kort opeenvolgend *Magdalena van Deuren*, † 28-2-1729, hierbij dan 'Magistra mensa' of meesteres van de tafel (v.d. H. Geest) genoemd. *Anna van Laer* en in 1695 *Catrina Plaisant*. Deze laatste heeft er blijkbaar langer verbleven: zij † 15-10-1720 als begijntien jubilaris. Grafsteen: rechterzijbeuk, 12de rij, geheel alleen achteraan.

In 1728 was het *H. Cruys* eigendom van *Elisabeth* en *Catharina van der Steene* en was het huis. Nog verhuurd aan. *Anna Maria van Laer*. *Elisabeth* telde men er nog in 1749. Zij werd ° Antwerpen en 28 j. oud geprofest op 14-9-1712; dochter van Joannes en Maria van den Bos. Over *Catrina*, geprofest op 9-6-1720, werden geen verdere gegevens verstrekt; ziekte of afwezigheid van de pastoor waren hiervan vermoedelijk de oorzaak.

In 1749 verbleven er in 't *Cruysken*, zoals men dit gemeenzaam noemde, 2 personen en telde het huis 3 'aertsteden'.

In de jaren 1754 en 1763 werd *Isabella Bianco* als bewoonster aangewezen, denkelijk samen met *Maria Anna Bianco*, ° Mechelen, geprofest op 8-6-1732 en † 18-4-1779, vermoedelijk in *de Infirmerie* van het Begijnhof.

In 1778 noteerde men 't hof als eigenaar met *Catharina ven Camp* als bewoonster, die vermoedelijk geen begijn was.

In 1800 werd het *H. Cruys* bewoond door *Joanna (Isabella) van der Smissen*, ° Antwerpen en 26 j. oud geprofest op 8-7-1781.

Het huis werd op 22-7-1829 door Gast- en Godshuizen verhuurd aan Juf. *Elisabeth Verstraeten*, vermoedelijk geen begijn.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137

Historiek van de woning

Symforosastraat 9

Nr. 9. Z.g. "t Cruysken", kleine begijnenwoning in kern uit XVII(?). Verankerd en witgekalkt breedhuisje van drie traveeën en één bouwlaag onder overkragend zadeldak (Vlaamse pannen), gestut door modillons en voorzien van twee klimmende dakvensters. Rechthoekige vensters onder houten latei en op witgekalkte lekdrempels. Rechthoekige deur en bovenlicht onder houten latei.

Rechter zijgevel met muurvlechtingen en schouderstuk. Rechter aanbouwsel onder lessenaarsdak en voorzien van opkamer (308)

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat 09

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 10

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 228

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Lucas

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: 3

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 139 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 63 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 11 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 65 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 24.06.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

101) St.-LUCAS (Symforosastraat 10 - W.K. 228)

De H. Lucas, geneesheer te Antiochië, derde Evangelist, schrijver van de Handelingen der Apostelen, wordt afgebeeld met een rund (offerdier) liggend aan zijn voeten, daar zijn evangelie begint met het offerverhaal van de priester Zacharias. Patroon van de geneesheren. Een legende uit de 6de eeuw leidde ertoe dat hij, als schilder afgebeeld van Maria en het kind Jezus, eveneens patroon van de schilders werd. Feestdag: 18 oktober. In 1672 woonde er *Susanna Blommaert(s)*, mogelijk verwant aan Benedictus Blommaert, abt, die in 1667 een venster raam schonk aan de nieuwe Begijnhofkerk.

Vanaf 1673 tot in 1738 noteerde men er opeenvolgend : Jouf. *Cornelia Van Tilborgh*, 'missters (meestersse) van de Coor en jubilaris', † 14-7-1710 en daarna haar nicht Juf. *Maria Anna Van Tilborgh*, ° 's Hertogenbosch, 18 j. oud geprofest op 2-8-1694 en † 20-5-1738; dochter van 'Gulhelmus' (de naam van de moeder werd niet vermeld). Grafsteen: rechterzijbeuk, 9de rij links.

Na 1738 tot 1763 vermeldde men in *St.-Lucas* herhaaldelijk de naam *Morissens* : *Anna Isabella Morissens*, ° Antwerpen ca. 1688 en † 17-6-1762 - *Joanna Catharina Morissens*, ° Antwerpen ca. 1691 allebei geprofest op 27-9-1711, resp. 23 en 20 j. oud; dochters van Balthazar en Anna Regina Pissila. Op 2-9-1714 telde men de professie van een derde naamgenote: *Tresia Josepha Morissens*, 23 j. oud en eveneens ° Antwerpen ca. 1691; ditmaal dochter van Josephus en eenzelfde *Anna Regina Pissila*. De familieverhouding tussen Balthazar en Josephus kon niet worden nagegaan; aan genealogen verder te zoeken hoe de vork hier aan de steel zit! In 1749 telde men in *St.-Lucas* 4 bewoners, die samen van 6 'aertsteden' gebruik maakten. Een groot aantal schoorstenen wijst op een zekere standing van de bewoners en meteen op de voornaamheid van het huis.

In 1778 noteerde men er *Maria Anna Margareta Van Mechelen*, ° Antwerpen en 25 j. oud geprofest op 5-8-1770. Op 10-3-1794 werd het huis gekocht 'voor haer leven' door een mogelijke verwante, *Joanna Maria Van Mechelen*, ° Contiq (Kontich), 28 j. oud geprofest op 4-10-1770 en † 1826; dochter van Joannes en Elisabeth van Erp.

Na het overlijden van het laatste begijntje *Van Mechelen*, in 1826, werd *St.-Lucas* eigendom van Gast- en Godshuizen. Op 1-2-1874 werd het huis verhuurd aan Wilhelmina Amelia Pasquasy, die nog hetzelfde jaar samen met haar zuster *Catharina Angelica Maria Pasquasy* haar de *Oud-Pastorij* (16) verhuisde om de daar gevestigde 'Begijnhofschool' over te nemen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137

Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

“Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlchtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen.”

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: inventaris.onroerendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Symforosastraat 12

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 227

A.04. Eigenaar: O.C.M.W.

A.05. Huisnaam: St. Franciscus de Borgia

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 3 traveeën
Bouwlagen: 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Bewoning
Huidig gebruik: leeg
Aantal huidige wooneenheden: 3

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: 158.2 m²
Oppervlakte hoofdgebouw: 89.7 m²
Oppervlakte bijgebouwen: 23.5 m²
Oppervlakte tuin en/of koer: 45 m²

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

Situering van de foto's: plan met aanduiding en nummer

datum: 14.02.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

102.St.-FRANCISCUS de BORGIA (Symforosastraat 12 - W.K. -227).

H. Franciscus Borgia . Spanjaard, ° 1510, generaal van de Jezuiten, † 1572 Feestdag. 10 oktober.

Het huis, de *H. Naam van Maria*, naast 't Soete Naemke aan de Grachtkant, is slechts tijdelijk *Franciscus de Borgia* genoemd.

In 1672 werd *Franciscus de Borgia* bewoond door Jof. *Jacquelina van Parijs*. Nadien werd er eveneens de naam van *Anna Maria Peeters* genoteerd.

In 1691 en 1695 werd *Clara van Cortbemde* aangewezen, terwijl in 1728 de naam van *Cornelia van Cortbemde* voorkwam. Zeer waarschijnlijk van Lierse afkomst waren deze begijntjes verwant aan Philips van Cortbemde, wijnhandelaar in *De Wijndruif* aan de Rechte-straat (nu nr. 47), later *De Paaskeers* geheten, nadat het zogenoemde huis (nu nr. 49) op de hoek van de Kerkstraat bij *De Wijndruif* was *geïncorporeerd*. Hij was burgemeester in 1677 en 1678 en meermaals schepen van de stad.

In 1749 noteerde men er *Maria Rubbens* (Rubens?). Het huis telde toen 4 personen en 5 'aertsteden'. In de jaren 1754 en 1763 vermeldden de archieven de naam van *Anna Rubbens*. Over deze beide begijntjes *Rubbens* konden vooralsnog geen nadere gegevens achterhaald worden. Welover een derde: *Joanna Rubbens*, ° Antwerpen ca. 1688, 16 j. oud geprofest op 3-5-1705, † 24-2-1772; dochter van Arnoldus en Getrudis Kerber. De vraag rijst hier of er geen vergissingen werden begaan bij het noteren van de voornamen. In het archief van de C.O.O.L. over het Begijnhof berusten nog een tweetal akten (titel II - 711 - nrs. 24 en 219), waarin blijkbaar dezelfde *Joanna*, dochter van Arnoldus, *Maria Joanna* werd genoemd en de nicht was van Monica van Grembergen, waarvan de moeder Theresia Rubbens was. Deze *Maria Joanna Rubbens* telde een rente op 'een huys tusschen' de *Lanteirne* (nu nrs. 11-15) ende thuys de *dry Swaentjes*' (nu het huis van Dr. Seis nr. 19) aan de Eikelstraat, blijkbaar dus het nr. 17. De Begijnhofkerk bezit kostbare frontalen (antependia), voorhangsels voor het hoogaltaar, waaraan er één toegeschreven wordt aan de dochters van Rubens. Daar dit geschiedkundig onvoldoende be-wezen is (cfr. Biermans p. 53), zou het misschien geraden zijn bij verdere navorsingen te denken aan *Joanna Maria*, mogelijk een klein- of achterkleindochter van Rubens. Deze beroemde Vlaamse schilder leefde tussen 1577 en 1640.

In 1778 noteerde men er de twee *Juf. Op den Bos(ch)*:

1° *Joanna Maria*, ° Brussel ca. 1716, geprofest op 25-8-1743 en † 1-12-1789.

2° *Theresia*, ° Brussel ca. 1718, geprofest op 16-5-1750 en ° 9-11-1786; dochters van Emanuel en Joanna Maria Priem.

Op 12-11-1790 werd *Franciscus de Borgia* gekocht - mits 700 gld. - voor haar leven door *Elisabeth De Hert*, ° Kontich, 30 j. oud geprofest op 20-10-1789; dochter van Cornelius en Catharina Mennens.

Het huis is thans het eigendom van Gast- en Godshuizen.

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:
Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990, pp 137

Historiek van de woning

Symforosastraat 2-12

“Nrs. 2-12. Reeks begijnenwoningen van baksteen, veelal gekalkt, op gecementeerde of gepikte plint, in kern uit XVII, met latere aanpassingen (o.m. opgehoogd, cf. bouwnaden en sporen van vroegere muurvlechtingen in de linker zijgevel van nr. 12). Breedhuisjes van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen), voorzien van getrapte (nrs. 6-8) of klimmende (nrs. 4, 10-12) dakvensters. Lijstgeveltjes met dubbelhuisopstand; aflijnende houten kroonlijst op modillons (behalve nr. 2). Overwegend rechthoekige vensters in vlakke, beschilderde of gecementeerde omlijsting, soms voorzien van arduinen lekdrempels. Nrs. 10-12: steekboogvensters in witgekalkte omlijsting met afgeschuinde dagkanten. Rechthoekige deuren in vlakke omlijsting. Nrs. 4-8: muurankers met krul en nr. 4 met hergebruikte (?) datering 1618. Nr. 12. Sporadisch bewaarde zandstenen hoekblokken. Zijgevel met gedichte muuropeningen.”

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Symforosastraat

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

De inventarisatie van het deelgebied private woningen omvat volgende woningen:

- Begijnhofstraat 23
- Begijnhofstraat 21
- Schapekoppenstraat 16

Privaat

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Begijnhofstraat 21 & 23

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 131c & 131f

A.04. Eigenaar: privaat

A.05. Huisnaam: /

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 5 traveeën
Bouwlagen: -?, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming: Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemming:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Horeca & bewoning
Huidig gebruik: Leegstand & bewoning
Aantal huidige wooneenheden: 1 & 1

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: /
Oppervlakte hoofdgebouw: /
Oppervlakte bijgebouwen: /
Oppervlakte tuin en/of koer: /

A.10. Schematisch plan bestaande toestand /

A.11. Fotografische reportage: BV&W-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

/

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990

Historiek van de woning

/

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Begijnhofstraat 21 & deel 23

bron: www.beeldbanklier.be

foto nummer: SLI001024794

Collectie: Lier - Stadsarchief

Archieffonds/Verzameling: Stadsarchief Lier

Titel: Lier, Café Den Tits

Beschrijving: Foto van Café Den Tits in de Begijnhofstraat begin jaren '90.

Datering: 1993

Vervaardiger: Louis Dens

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

Fig.02. Zicht vanuit KA01

Fig.03. Aansluiting BE23 met BE25

Fig.04. Zicht vanuit BE25

Fig.05. Zicht achtergevel BE21 & BE23

Fig.06. Zicht vanuit BE25

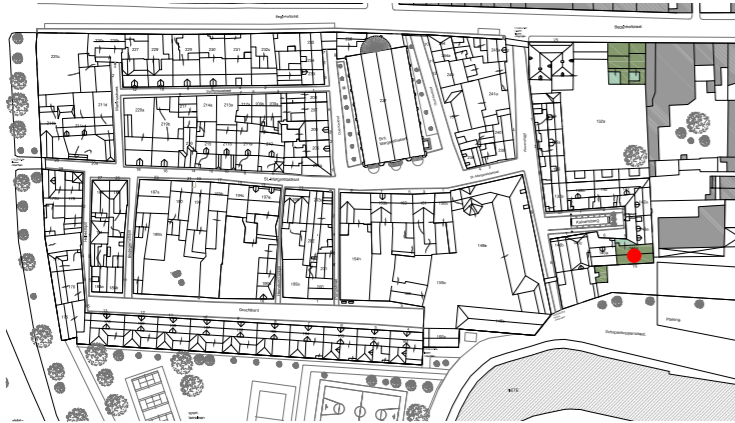

Fig.07. Zicht achtergevel BE21 & BE23

A. ALGEMENE GEGEVENS

A.01. Situering in Begijnhof

A.02. Adres: Schapenkoppenstraat 16

A.03. Kadasternummer: 1e afd. K nr 144b

A.04. Eigenaar: privaat

A.05. Huisnaam: /

A.06. Typologie: Breedhuis
Straatgevel: 6 traveeën
Bouwlagen: -1, 0, 1, z
Dak hoofdvolume: zadeldak

A.07. Wettelijke bescherming:
Monument dd. 16.09.1966
Landschap dd. 16.09.1966

A.08. Bestemmin:
Oorspronkelijke bestemming: Bewoning
Huidige bestemming: Horeca
Huidig gebruik: idem
Aantal huidige wooneenheden: /

A.09. Numerieke gegevens:
Oppervlakte perceel: /
Oppervlakte hoofdgebouw: /
Oppervlakte bijgebouwen: /
Oppervlakte tuin en/of koer: /

A.10. Schematisch plan bestaande toestand

A.11. Fotografische reportage: BVdW-SumResearch

foto's straatgevel
foto's achtergevel
foto's tuin en/of koer
foto's interieur

datum: 01.04.2017

B. BOUWHISTORISCHE GEGEVENS

B.01. Literatuur:

B.01.01. MORTELMANS J., VERHEYEN V.:

Het Lierse Begijnhof, Lier 1974

Historiek van de woning

/

B.01.02. Van AERSCHOT-Van HAEVERBEEK, Suzanne e.a.:

Bouwen door de eeuwen heen, Turnhout 1990

Historiek van de woning

/

B.02. Iconografie:

B.02.01. Historische foto's

Schapekoppenstraat 16

bron: inventaris.onroendergoed.be, © Vlaamse Gemeenschap

C. BOUWFYSISCHE GEGEVENS

C.01. Rapporten Bouwkundige Inspectie Monumentenwacht Antwerpen

/

C.02. Visuele analyse uitgevoerd door BVdW in 2006-07 & 2017

De analyse is uitgevoerd volgens de criteria 'bouwkundige inspectie' van Monumentenwacht Vlaanderen

Legende:

- **GOEDE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Geen onmiddellijke ingrepen vereist voor een goede instandhouding van het monument
- **MATIGE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Plaatselijke gebreken dienen tijdig hersteld te worden
- **SLECHTE BOUWFYSISCHE TOESTAND**
Snelle en grondige ingrepen dringen zich op
- **RECENTE INTERVENTIE**
Goede bouwfysische toestand na recent uitgevoerde restauratie- en renovatiewerken
- **LOPENDE INTERVENTIE**
Actief restauratie en/of renovatieproject

De categorie van het betrokken gebouw is in de legende aangeduid in vetjes.

3.14 Landschappelijk erfgoed, archeologie en cultuurgoederen

Landschappelijk erfgoed

Het begijnhof van Lier bevat in hoofdzaak bouwkundig erfgoed. Er is geen centraal plein of park waar de focus op het landschappelijk aspect ligt. Toch kunnen we volgende elementen onderscheiden

- de Kalvarieberg die op het rechthoekig pleintje een langwerpige “hofke” bevat. Historische foto's tonen aan dat hier in het verleden reeds hagen en drie bomen aanwezig waren.
- de groenperken aan weerszijden van de Sint-Margaretakerk.
- de Pastorietuin, waarbij de boomgaard evenwel is verdwenen.
- de gemeenschappelijke tuin langsheen de Grachtkant, het is evenwel belangrijk om te begrijpen dat hier vroeger huizen stonden.
- de bleekweide die vandaag verschillende sportterreinen omvat. De bleekweide valt buiten de perimeter van het beheersplan maar heeft historisch gezien een belangrijke link.

Archeologie

Het ontstaan van het begijnhof gaat terug tot midden 13de eeuw. Doorheen de jaren kent het verschillende uitbreidingsfasen, waarbij de kern grotendeels dezelfde is gebleven. De archeologie wetgeving is een gewestelijke materie. Sinds 2016 dienen bepaalde vergunningsaanvragen voorzien te zijn van een bekrachtigde archeologienota. het begijnhof maakt integraal deel uit van de vastgestelde archeologische zone 'historische stadskern van Lier' (dd. 19.02.2016).

Zowel onder de bestrating als op de percelen van afgebroken huizen zijn er vermoedelijk archeologische restanten terug te vinden. Deze zijn momenteel niet zichtbaar. We verwijzen hierbij naar 'Archeo-rapport 56 Het begijnhof van Lier: een archeologisch bureauonderzoek' van Studiebureau Archeologie bvba (2011).

Cultuurgoederen

Er werden geen cultuurgoederen opgenomen. De Sint-Margaretakerk omvat verschillende cultuurgoederen. Deze zijn te raadplegen in het afzonderlijke erfgoedbeheersplan voor de Sint-Margaretakerk en ook te raadplegen in de publicatie 'De Begijnhofkerk van Lier. Bouwgeschiedenis en inventaris van het kunstpatrimonium van de Sint-Margaretakerk' uitgegeven door het Liers Genootschap voor Geschiedenis (1999).

4.

Waardestelling van de erfgoedelementen en kenmerken

Waardestelling van de erfgoedelementen en kenmerken

4.1	Erfgoedwaarde	941
4.2	Erfgoedwaarde interieur	943
4.3	Erfgoedwaarde exterieur	945

4 Waardestelling van de erfgoedelementen en kenmerken

Op basis van de gekende historische informatie en de inventarisatie kan een waardebeoordeling opgemaakt worden voor het erfgoed. Het doel van deze evaluatie is om een beeld te vormen en een waardeoordeel te koppelen aan de verschillende facetten van het erfgoed in zijn huidige toestand. Het is niet de bouwfysische toestand die hier van belang is - deze vormt de conclusie van de inventarisatie - maar de intrinsieke (erfgoed) waarde van het monument.

Het begijnhof van Lier is beschermd als monument en landschap omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke waarde en esthetische waarde (cfr. beschermingsbesluit 1966, zie hoofdstuk 1). Daarnaast is het opgenomen op de UNESCO werelderfgoedlijst omwille van de unieke stedelijke en landschappelijke kwaliteiten in combinatie met religieuze en stedelijke architectuur (criterium ii), de uitzonderlijke getuige van de culturele traditie van onafhankelijke religieuze vrouwen tijdens de middeleeuwen (criterium iii), en het waardevol voorbeeld van een architecturaal geheel dat geassocieerd wordt met een middeleeuwse religieuze beweging met zowel religieuze als conventuele waarden (criterium iv).

We maken een onderscheid tussen de erfgoedwaarde interieur en de erfgoedwaarde exterieur.

4.1 Erfgoedwaarde

Artistieke en esthetische waarde

Het Begijnhof van Lier is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke waarde en esthetische waarde. Het kunstzinnig streven van de mens in het verleden wordt hier weerspiegeld alsook een bewuste handeling van de mens die hier door uiting kwam in de organisatie van een geloofsgemeenschap. De zintuiglijke schoonheid die de esthetische waarde vorm geeft, kan men terugvinden in de beleving van het begijnhof. De situering binnen de stad, de vorm als stratenbegijnhof, de architectuur, de typische kleuren, de stilte en ingetogenheid,... Er is een overwegend sobere, doch heterogene baksteenarchitectuur met sporadisch gebruik van zandsteen: breed- of diephuizen met witgekalkte gevels van één tot twee bouwlagen, karakteristieke rondboogdeurtjes en voortuintjes. De Grachtkant is dan weer een typisch voorbeeld van traditionele bak- en zandsteenarchitectuur uit de eerste helft van de 18de eeuw. Percelen van panden, gesloopt in het laatste kwart van de 18de eeuw en tijdens de 19de eeuw, zijn als tuin toegevoegd bij andere panden (Grachtkant, Bodegemstraat).

Verspreid over het begijnhof bevindt zich een kruisweg geschilderd op hout circa 1890-1920. Deze werd op verschillende tijdstippen gerestaureerd, met name in 1949 door B. Janssens en in 1986-1987. De huidige kruisweg betreft een fotografische replica, de originele panelen bevinden zich in het Stadhuis. Verschillende kunstenaars (o.a. Anton Pieck, Isidoor Opsomer, Oscar Van Rompay, ...) hebben het begijnhof afgebeeld in tal van werken.

De artistieke en esthetische waarde wordt mede gevormd door volgende waarden.

Stedenbouwkundige waarde

Het begijnhof vormt een miniatuurstadje op een min of meer rechthoekige plattegrond met een grootte van circa 2 hectare en is omgeven door bakstenen muren voorzien van vier toegangspoorten (twee in de Wezenstraat, één in de Sint-Margaretastraat en één in de Grachtkant).

Het is een typisch straatbegijnhof met 162 huizen verspreid over elf straten in grosso modo dambordschema: drie hoofdstraten parallel met de Begijnhofstraat en smallere dwarsstraten. Ieder huisje draagt de naam van een heilige of symbool, veelal daterend uit begin 18de eeuw. Het algemeen schema vertoont smalle gekasseide straten met ongeveer centraal gelegen kerk (Sint-Margaretastraat), een infirmerie (Wezenstraat nummer 6) en het "Nieuw Convent" (Sint-Margaretastraat nummer 20). Het globaal uitzicht is grotendeels behouden.

De groene omgeving in het oosten en zuiden werkt als een buffer. Dit creëert een unieke context waarbij het begijnhof

dus niet volledig is omringd door bebouwing, zoals dit vaak het geval is. Het begijnhof vormt een gaaf geheel.

Historische en architectuurhistorische waarde

Begijnhoven zijn zeldzame architecturale prototypes en bijgevolg zeer waardevol. Het bestaan ervan beperkt zich wereldwijd immers tot een zeer kleine regio.

Het begijnhof vormt een gesloten geheel wat zorgt voor een speciale sfeerschepping. De straten zijn aangelegd in kasseien geven een gaaf straatbeeld. Bepaalde straten lopen door van gevel tot gevel, andere hebben een voetpad waarbij er slechts een beperkt hoogteverschil. Dit draagt bij tot de sfeer die aanwezig is in het begijnhof, versterkt door de ommuring en beslotenheid. Bovendien worden er specifieke kleuren gebruikt bij tal van gevels: wit en zwart. Voor het interieur is het gebruik van Mariablauw vaak toegepast.

De aanwezige architectuur is afgestemd op de levenswijze en dagelijkse activiteiten van de begijnen.

Archeologische waarde

Het ontstaan van het begijnhof gaat terug tot midden 13de eeuw. Doorheen de jaren kent het verschillende uitbreidingsfasen, waarbij de kern grotendeels dezelfde is gebleven. De archeologie wetgeving is een gewestelijke materie. Sinds 2016 dienen bepaalde vergunningsaanvragen voorzien te zijn van een bekrachtigde archeologienota. Zowel onder de bestrating als op de percelen van afgebroken huizen zijn er vermoedelijk archeologische restanten terug te vinden.

Volkskundige waarde

Het begijnhof geeft blijk van een burgerlijke context, solidariteit en sociaal beleid die de begijnen met zich mee droegen en een effect hadden op de interne coherentie.

Ieder huisje draagt de naam van een heilige of symbool, veelal daterend uit het begin van de 18de eeuw. Deze zijn beschreven in de inventaris van Mortelmans (1974).

Begijnhofstraat

Symforosastraat

St.-Margaretastraat

Grachtkant

0 m 10 20 30

4.2 Erfgoedwaarde interieur

De resultaten zijn gebaseerd uit de huisbezoeken tijdens de inventarisatiefase. Deze waardering vormt de basis om acties te ondernemen die voortvloeien uit de visie. We maken een onderscheid tussen interieurs met een hoge patrimoniale waarde. Dit wil zeggen dat de woningen een getrouw beeld geven van de historische ruimte-indeling en nog steeds bouwonderdelen bevatten die goed bewaard zijn. Het gaat over authentieke vloeren, plafonds, trappen, schoorstenen, schrijnwerk, etc.

Daarnaast zijn er woningen met patrimoniale waarde, deze woningen hebben een originele ruimte-indeling maar de authentieke bouwonderdelen zijn slechts gedeeltelijk bewaard. In deze woningen zijn nog steeds verschillende elementen aanwezig die getuigen van de oorspronkelijke bouw.

Tot slot zijn er interieurs zonder erfgoedwaarde. In deze woningen in de historische ruimte-indeling verdwenen en zijn er geen authentieke bouwonderdelen bewaard.

Noot: Voor bepaalde gebouwen zijn er geen correcte gegevens beschikbaar over de indeling van het gelijkvloers. Bij deze gebouwen is het dak weergegeven.

- **Interieur met hoge erfgoed waarde** - historische ruimte-indeling en bouwonderdelen bewaard (vloeren, plafonds, trappen, schouwen, schrijnwerk,...)
- **Interieur met erfgoedwaarde** - historische ruimte-indeling en bouwonderdelen gedeeltelijk bewaard
- **Interieur zonder erfgoedwaarde** - geen historische ruimte-indeling of bouwonderdelen bewaard
- Hypothese volgens inventarisatie context

Stadsvest

Begijnhofstraat

Evaluatie erfgoedwaarde Begijnhof exterieur

	Hoofdvolume met historische en/of architecturale waarde
	Secundair volume met historische en/of architecturale waarde
	Tuingebouw vermeld op historisch kadasterplan 1828 en/of Popp met historische waarde
	Recent bijgebouw zonder historische en/of architecturale waarde
	Straatgevel met hoge erfgoedwaarde
	Straatgevel met lage erfgoedwaarde
	Ommuring (tuinmuur, Begijnhofomsluiting, poorten,...) met hoge erfgoedwaarde
	Ommuring (tuinmuur, Begijnhofomsluiting, poorten,...) met lage erfgoedwaarde
	Publieke ruimte met hoge erfgoedwaarde
	Private binnengebieden
	Semi-publieke binnengebieden
	Hypothese volgens inventarisatie context

4.3 Erfgoedwaarde exterieur

De erfgoedwaarde exterieur houdt rekening met de straatgevels, de ommuringen en het volume van de bebouwing. Algemeen kan gesteld worden dat de straatgevels een hoge patrimoniale waarde hebben, met uitzondering van de gevel aan cafe 'Zuster Agnes'.

Bij de ommuringen kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de oorspronkelijke muren die een hoge erfgoedwaarde hebben en muren die een oudere constructie vervangen en dus een lagere erfgoedwaarde hebben.

De volumestudie maakt een onderscheid tussen gebouwen met artistieke en/of architecturale waarde en gebouwen zonder historische en/of architecturale waarde. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen hoofd-, bij- en tuingebouwen. De analyse van deze tuingebouwen is gebaseerd op het kadasterplan van 1828 en P.C. Popp's plan uit de derde kwart van de 19de eeuw. Wanneer de huisjes op deze plannen staan, zijn ze geklasseerd als historisch waardevol. Gebouwen die hier niet op voorkomen, zijn als recent geïdentificeerd en hebben dus een lagere historische waarde. De hoofdgebouwen zijn zonder uitzondering als waardevol geclassificeerd.

De aanwezige pompen worden allen aanzien als elementen met hoge erfgoedwaarde.

5.

Visie op beheer

	Visie op het beheer	
5.1	Algemene visie	951
5.2	Hoofddoelstellingen	951
5.2.1	Doelstelling 1: behoud van het geheel	953
5.2.2	Doelstelling 2: behoud van de globale context	953
5.2.3	Doelstelling 3: herwaarderen van de publieke ruimte	961
5.2.4	Doelstelling 4: diversiteit en behoud architecturale kenmerken	965
5.2.5	Doelstelling 5: behoud van de typologie	965
5.2.6	Doelstelling 6: interventieplan	989
5.2.7	Doelstelling 7: fasering en raming budget	991
5.2.8	Doelstelling 8: uitwerken restauratiedossiers	995
5.2.9	Doelstelling 9: onderhoudswerken en wooncomfort	997
5.3	Nevendoelstellingen	999
5.3.1	Doelstelling 10: bestemmingsplan begijnhof Lier	999
5.3.2	Doelstelling 11: ondersteunen van de leefgemeenschap	1001
5.3.3	Doelstelling 12: een evenwichting toeristisch aanbod	1001
5.3.4	Doelstelling 13: herwaarderen van de kruisweg	1003
5.3.5	Doelstelling 14: uniform beheer	1005
5.3.6	Doelstelling 15: behoud van de archeologische waarde	1005
5.3.7	Doelstelling 16: circulatie en toegankelijkheid	1007
5.3.8	Doelstelling 17: aanpakken van de parkeerproblematiek	1011

5 Visie op beheer

Onderhavig hoofdstuk vormt de visie op het beheer van het erfgoed. In aansluiting op de actieve en passieve behoudsbeginsels uit het Erfgoeddecreet dienen de historische en esthetische waarden binnen de contour minstens behouden te blijven. Het beheersplan geeft de mogelijkheden en geeft de richting aan om verloren en achteruitgaande waarden te herstellen en te herwaarderen. Deze worden opgenomen in de hoofddoelstellingen.

De visie vertrekt van de conclusies die opgemaakt zijn in het Masterplan & Conventie uit 2007. Deze luiden als volgt:

- “Het Begijnhof heeft een uitzonderlijke kwaliteit op historisch, patrimoniaal, architecturaal en stedenbouwkundig niveau en kan bijgevolg beschouwd worden als een monument met internationale waarde. Hierdoor is het Begijnhof zowel markant voor de identiteit van de Stad Lier als een drager van het toeristische aanbod.”
- “Het hoofdkenmerk van het Begijnhof is de diversiteit van de bebouwing.”
- “Een aanzienlijk aantal woningen is niet meer bewoond.”
- “Bij vele woningen wordt een slechte bouwfysische toestand en een algemeen gebrek aan minimale leefkwaliteit vastgesteld.”
- “De algemene veroudering van de bewoning en het isolement van het Begijnhof ten opzichte van de stad zijn kenmerkend.”
- “De publieke ruimte is niet aangepast aan toegankelijkheid voor minder mobiele gebruikers.”
- “Het rioleringssysteem is verouderd en niet aangepast aan de huidige comforteisen en hygiëne.”
- “Er ontbreekt een huishoudelijk reglement voor het dagelijks gebruik betreffende fietsenbergingen, vuilnisomhaling, toegankelijkheid auto’s en parking.”

Vandaag stellen we vast dat deze conclusies nog steeds zeer actueel zijn. Ze worden dan ook mee opgenomen in de visie en doelstellingen.

5.1 Algemene visie

Bovenstaande conclusies verwoorden het mooi. De **artistieke en esthetische waarde** van het begijnhof wordt weer spiegeld in een uitzonderlijke kwaliteit op historisch, patrimoniaal, architecturaal en stedenbouwkundig niveau. De erkenning als UNESCO Werelderfgoed is hier een bewijs van. Het label van Werelderfgoed toont aan dat het begijnhof niet alleen belangrijk is voor de stad Lier, maar evenzeer voor de Belgische en Vlaamse geschiedenis (cfr. aanwezigheid Vlaamse Begijnhoven en nominatie tot Werelderfgoed).

Het begijnhof is eigendom van het OCMW Lier, Kerkfabriek Sint-Gummarus en de Stad Lier. Het toezicht en het beheer in publieke handen is het verder zetten van een eeuwenlange traditie. Het bestendigen van deze situatie vormt een belangrijk uitgangspunt voor het toekomstig beheer zonder vernieuwde systemen uit te sluiten. Ofschoon het OCMW Lier de belissing heeft genomen om drie woningen in erfpacht te geven, kan men vaststellen dat dit geen optimale situatie is voor het begijnhof. Het in erfpacht brengen van bijkomende woningen dient dan ook weloverwogen te gebeuren, vertrekkende uit de conclusies van de aanwezige ervaring.

Het begijnhof heeft hoofdzakelijk een woonfunctie aangevuld met een beperkt aantal activiteiten die de geschiedenis van het begijnhof weerspiegelen (musea met focus op kantklos), het gemeenschapsleven versterken (buurthuis vzw d’Amandelboon, Gilde Heeren van Lier, Fotogroep Pallieter) en niet winstgevende activiteiten zoals o.a. het kenniscentrum voor kerkelijk onroerend erfgoed. Het bestendigen van deze functies is aangewezen om het karakter van het begijnhof als een stiltegebied in de stad te bewaren. Het **bestemmingsplan** gaat dieper in op de verschillende functies en indeling binnen de woningen. Dit geeft de kans om eveneens een jonger publiek aan te spreken (gezinnen met kinderen) om zo een gezonde mix van bewoning te creëren.

In het Masterplan en Conventie 2007 werd een restauratiecampagne opgestart. Het spreekt voor zich dat deze campagne een vervolg krijgt. Zoals aangegeven bij de inventarisatie is de bouwfysische toestand van verschillende woningen slecht of matig. De aanwezige leegstand zorgt er voor dat deze toestand versneld achteruit gaat. Het **interventieplan**

geeft voor iedere woning aan welke interventie wenselijk is. Dit wordt gekoppeld aan een **faseringsplan** voor het verder zetten van de restauratiecampagne.

Aansluitend bij de bebouwing, speelt de publieke ruimte een belangrijke rol in het uitzicht van het begijnhof. Er is een duidelijke noodzaak aan een heraanleg van de publieke ruimte om zo de toegankelijkheid en begaanbaarheid te optimaliseren. Het plan voor de **gewenste publieke ruimte en circulatie** gaat hier dieper op in.

5.2 Hoofddoelstellingen

De hoofddoelstellingen hebben betrekking op het behoud, de verbetering en herstel van het onroerend erfgoed en de landschappelijke elementen, -kenmerken en -structuren. De hoofddoelstellingen focussen op het **behoud van de artistieke en esthetische waarde** door middel van onderstaande elementen.

- Behoud van de stedenbouwkundige waarde.
  - (1) Het behoud van het geheel.
  - (2) Het behoud van de globale context.
  - (3) Herwaarderen van de publieke ruimte.
- Behoud van de historische en architectuurhistorische waarde.
  - (4) De diversiteit en het behoud van alle bouwsporen en kenmerken van elke bouwhistorische fase of architecturale stijl.
  - (5) Het behoud van de typologie, de karakteristieke bouwonderdelen en materialen.

Deze overkoepelende visie voor het behoud van de historische en architectuurhistorische waarde valt uiteen in verschillende doelstelling: het uitvoeren van een (6) interventieplan met bijhorende (7) fasering en budgettering, het uitwerken van (8) restauratiedossiers waarbij dient rekening gehouden te worden met het behoud van de architecturale kenmerken en typologie, en het uitvoeren van (9) instandhoudingswerken. De verschillende doelstellingen worden individueel toegelicht.

Behoud van de stedenbouwkundige waarde

5.2.1 Doelstelling 1: behoud van het geheel

De historische gelaagdheid, de verschillende architecturale stijlen, de verschillende bouwmaterialen, de straatpompen, maar evenzeer de naamgeving van de huizen, de schilderijen, de verhalen,... maken deel uit van het totaalbeeld van het begijnhof. Het overkoepelend geheel van al deze elementen zorgt ervoor dat het begijnhof van Lier zo waardevol is.

Het spreekt voor zich dat dit geheel behouden moet blijven en de grootste zorg verdient. In het behoud van het geheel dienen de respectieve huidige en eventueel toekomstige eigenaars te waken over een goed beheer.

Maatregelen

- Goed beheer door de respectieve eigenaars.

5.2.2 Doelstelling 2: behoud van de globale context

Zoals reeds aangegeven in de situering en afbakening is er een wisselwerking tussen het begijnhof en de omliggende zones. Deze zones vallen niet binnen de juridische begrenzing van het beheersplan, maar hebben wel een belangrijke impact op het begijnhof. De verschillende assen vanuit het begijnhof zijn prioritair in functie van het behoud van het werelderfgoed (zie volgende pagina's). Nieuwe interventies kunnen het zicht vanuit het Begijnhof verstoren.

De Stad Lier en haar verschillende diensten (dienst stedenbouw, kwaliteitskamer, GECORO,...) dienen te waken over de impact van nieuwe projecten. Vanuit het beheersplan wordt dan ook aanbevolen om een visuele impactstudie te voorzien in de beginfase van nieuwe projecten die mogelijks een verstorend effect kunnen hebben. Zo is het bijvoorbeeld maar de vraag welke impact de ontwikkeling van het 'Handbogenhof' op de site van het voormalige rust- en verzorgings-tehuis 't Paradijs zal hebben.

Ook de groene buffer (vest) en volkstuintjes dienen gevrijwaard te worden voor het behoud van de globale context. Indien ooit de optie tot verplaatsen van de volkstuintjes wordt genomen, dan dient een nieuwe invulling samen met de bewoners van het begijnhof onderzocht te worden. Heel wat bewoners beschikken binnen het begijnhof slechts over een klein tuintje of koertje. De zone van de volkstuintjes kan een waardevol alternatief bieden.

In het behoud van de globale context dient de Stad Lier te waken over:

- Vermijden van hoogbouw die een impact heeft op het begijnhof.
- Vermijden van verstoring van het groengebied.
  - Behouden van de vest die fungeert als een groene buffer.
  - Behouden van de volkstuintjes.

Maatregelen

- Verplichten van een visuele impactstudie bij projecten die invloed kunnen hebben op het begijnhof.

Fig. 1 Zichtas Sint-Margaretastraat richting Vestpoort

Fig. 2 Zichtas Sint-Margaretastraat richting Oud-Kerkhof

Fig. 3 Zichtas Sint-Margaretastraat richting Begijnhofkerk

Fig. 4 Zichtas Wezenstraat richting 'Bruine Poort'

Fig. 5 Zichtas Wezenstraat richting 'Blauwe Poort'

Fig. 6 Zichtas Kalvarieberg met storende interventie op de achtergrond

Fig. 1 Zichtas Oud-Kerkhof links richting Begijnhofstraat

Fig. 2 Zichtas Oud-Kerkhof links richting Pompstraat en Grachtkant

Fig. 3 Zichtas Oud-Kerkhof rechts richting Begijnhofstraat

Fig. 1 Zichtas Hellestraat richting Sint-Margaretastraat

Fig. 2 Zichtas Hellestraat richting Grachtkant

Fig. 3 Zichtas Bodegemstraat richting Sint-Margaretastraat

Fig. 4 Zichtas Bodegemstraat richting Grachtkant

Fig. 5 Zichtas Pompstraat richting Grachtkant

Fig. 6 Zichtas Pompstraat richting Oud-Kerkhof

Fig. 1 Zichtas Grachtkant richting Schapenkoppenstraat

Fig. 3 Zichtas Grachtkant richting Schapenkoppenstraat

Fig. 2 Zichtas Grachtkant richting Vest

Fig. 4 Zichtas Martinushoek richting Begijnhofstraat

Fig. 5 Zichtas Symforosastraat richting Oud-Kerkhof

Fig. 6 Zichtas Symforosastraat

Fig. 7 Zichtas Symforosastraat richting Martinushoek

5.2.3 Doelstelling 3: herwaarderen van de publieke ruimte

Het begijnhof is van oudsher een stratenbegijnhof. Het leven in het begijnhof speelde zich voor een groot deel af in de publieke ruimte. Een herwaardering van deze publieke ruimte dringt zich dan ook op.

De Stad Lier voorziet om rioleringswerken uit te voeren in het begijnhof. Deze werken bieden de opportuniteit om de publieke ruimte te herwaarderen. Verschillende straten worden geherwaardeerd door ze niet langer aan te leggen als straat met voetpad, maar als voetpad van gevel tot gevel. Dit is het geval in de smallere straten: Kalvarieberg, Pompstraat, Hemdsmouwken, Bodegemstraat en Hellestraat (zie plan bestaande en gewenste toestand).

Volgende timing voor de rioleringswerken is voorzien.

- 2018-2019: studiewerk, actualisatie.
- 2020: uitvoering van de werken.

Een reflectie betreffende de materialiteit dringt zich op. Het begijnhof van Lier is bestraat met kasseien. Deze kasseien zijn een typisch kenmerk voor de inrichting van wegen en voetpaden in de Vlaamse begijnhoven en bepalen samen met de architectuur de eigenheid, de uitstraling en de aantrekkelijkheid van de verschillende sites. Centrale vraag bij de reflectie is hoe men de eigenheid van het stratenbegijnhof in kasseien kan combineren met een verbeterende toegankelijkheid zonder de eigenheid en de esthetiek van het begijnhof te ondermijnen. Het afwegingskader behoud kasseiwegen vs. verbetering rijcomfort van het Agentschap Onroerend Erfgoed kan hierbij gehanteerd worden.

In het kader van het beheersplan Begijnhofkerk dient de toegankelijkheid van de kerk eveneens onderzocht te worden.

De heraanleg van de publieke ruimte biedt eveneens de mogelijkheid om de circulatie in het begijnhof te optimaliseren (zie nevendoelestellingen).

Maatregelen

- Actualiseren van de plannen voor de rioleringswerken.
- Reflectie betreffende de materialiteit voor de heraanleg van de publieke ruimte.
- Uitvoering van de rioleringswerken en heraanleg van de publieke ruimte.
- Toegankelijkheid Begijnhofkerk onderzoeken in het beheersplan Begijnhofkerk.

 Straten en pleinen

 Voetpaden

 Straten en pleinen

 Voetpaden

Behoud van de historisch en architectuurhistorische waarde

5.2.4 Doelstelling 4: diversiteit en behoud van de architecturale kenmerken

Het begijnhof van Lier werd gebouwd in verschillende fasen. Deze historische gelaagdheid (zie historische nota in Hoofdstuk 2) gaf aanleiding tot een diversiteit in de architectuurexpressies binnen het begijnhof. We gaan ervan uit dat het geheel antwoord mag geven aan die verschillende architectuurexpressies. Bij nieuwe restauraties betracht men de leesbaarheid van de verschillende interventies op een coherente wijze te realiseren en dit binnen het spanningsveld van zowel de historische authenticiteit als de architecturale samenhang.

- Definiëren historisch referentiekader per woning: evaluatie van de diverse verbouwingen en restauraties.
- Behoud van alle fasen met erfgoedwaarde.
- Karakteristieke bouwonderdelen en materialen worden maximaal gerecupereerd/hersteld in plaats van ze te vervangen. Indien vervanging noodzakelijk is, moet men de oorspronkelijke vorm en materiaalkeuze zo maximaal mogelijk trachten te hergebruiken.
- Veranderingen aan de bouwvolumes zijn toegestaan wanneer ze bouwfysisch noodzakelijk zijn en/of verantwoord worden door de huidige normen met betrekking tot comfort, hygiëne en veiligheid in functie van het verbeteren van de leefkwaliteit (cfr. projecten Kalvarieberg en Symforosastraat).
- De huidige sfeer zowel qua oude materialen als de continue verbouwingen conserveren en specificiteit van de diverse woningen behouden.

Door het definiëren van het historisch referentiekader per woning wordt een goed overzicht verkregen in de culturele, historische en esthetische kwaliteiten, en de bouwfysische toestand. De opmaak van een historisch referentiekader maakt standaard deel uit van de de verschillende deelprojecten en grote architecturale interventies die verderop worden toegelicht. Door de opmaak beschikt de eigenaar over een uitstekend naslagwerk om het beheer per woning optimaal te voeren. Dit kan een meerwaarde bieden indien men toch beslist om het erfpachtsysteem verder te zetten.

In de volgende pagina's wordt dieper ingegaan op belangrijke bouwonderdelen die bijdragen tot de architecturale kwaliteit van de woningen in het begijnhof en hoe er mee om te gaan.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op verbouwingen en restauraties: wat dateert van wanneer.

5.2.5 Doelstelling 5: behouden van de typologie

Invulling / gebruik woningen

Het begijnhof van Lier is een stratenbegijnhof. Binnen de verschillende bouwblokken werden woningen opgetrokken tussen gemene muren. De bestemming van de woningen beperkte zich gewoonlijk tot ofwel één begijn, ofwel één 'gezin' van enkele begijnen per onderscheiden bouwvolume. Naast deze individuele woningen waren er ook enkele collectieve wooneenheden, 'conventen', waar meerdere begijnen samenwoonden. Binnen een wooneenheid kan een hoofdvolume met een of meerdere bouwvolumes onderscheiden worden. Het merendeel van de woningen sluit aan hetzij op een voortuin, hetzij op een binnenkoer of tuin binnen het bouwblok. Het binnengebied en de binnentuinen zijn vanuit de historische structuur vrij beperkt in oppervlakte.

- Onderzoeken hoe de huizen oorspronkelijk bewoond werden.
- De originele typologie behouden en leesbaar maken bij het uitwerken van het bouwprogramma.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op oorspronkelijke bewoning.

Voorbeeld storende schouwkop

Voorbeeld storende schouwkop

Daken

Materiaal

De originele dakbedekking wordt na restauratie van de dakstructuur teruggeplaatst. Wanneer het keramische pannen betreft, worden de bestaande gerecupereerd en indien nodig aangevuld met oude van hetzelfde type. Indien er een tekort zou zijn om het volledige dak te bekleden, kan eventueel op het dakvlak aan de straatzijde gerecupereerde pannen voorzien worden en op het dakvlak aan de tuinzijde bijkomende oude of nieuwe pannen van hetzelfde type. De bestaande restauratieprojecten kunnen hierbij als voorbeeld dienen.

Dakisolatie

Het aanbrengen van dakisolatie heeft vaak een impact op de erfgoedwaarde van een gebouw. Bouwtechnische en bouwfysische risico's kunnen leiden tot een degradatie van de gebouwen, maar ook het esthetisch aspect kan een zware impact hebben. Wanneer de energiebesparende maatregelen verzoenbaar zijn met de erfgoedwaarde en de instandhouding van het erfgoed, is er geen reden om gebouwen met erfgoedwaarde niet beter te isoleren. Voor het isoleren van de daken, wat het meeste energiewinst oplevert van alle maatregelen, wordt het afwegingskader voor het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed van het Agentschap Onroerend Erfgoed aanzien als richtlijn. Hierbij worden de verschillende stappen toegepast:

-
- Bepalen van de isolatiebehoefte.
- Bepalen van de erfgoedwaarde als onderdeel van het historisch referentiekader.
- Bepalen van de bestaande toestand.
- Bepalen van de isolatiemogelijkheden.

Vervolgens worden een afweging gemaakt van de verschillende isolatiemogelijkheden ten opzichte van de verschillende afwegingsprincipes. Het afwegingskader kan geraadpleegd worden via onroerenderfgoed.be - publicaties.

Regenwaterevacuatie

Er wordt geopteerd om alle daken te voorzien van goten. Alle leidingen voor afwatering worden in zink uitgevoerd. Dakgoothaken die verroest en verweerd zijn moeten ontroest of vervangen worden. Er worden specifieke opties vastgelegd bij het toepassen van mastgoten. Goten worden ook onderbroken ter hoogte van dakkapellen. De aansluiting tussen de regenwaterafvoeren en rioleringsstelsel gebeurt via een gietijzeren sluitstuk.

Schoorstenen

Wanneer het baksteenmetselwerk in slechte staat is door bv. uitgesleten voegen of losliggende bakstenen, dan dient de schouw hermetisch te worden. Dit moet gebeuren met een kalkmortel en in hetzelfde metselverband. De aansluiting van de schouw met het dak kan gebeuren met aangesmeerde mortel of loden slabben. Storende schouwkoppen moeten verwijderd worden.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op dak, schoorsteen en regenwaterevacuatie.
- Terugplaatsen van originele dakbedekking na restauratie.
- Hanteren van het afwegingskader voor het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed.
- Daken voorzien van goten en dakgoothaken ontroesten of vervangen.
- Gietijzeren sluitstukken gebruiken voor de aansluiting tussen regenwaterafvoer en regenput.
- Herstellen van schouwen met kalkmortel.
- Toepassen van hetzelfde metselverband bij hermetiseren van schouwen.
- Aangesmeerde mortel of loden slabben gebruiken voor de aansluiting van schouw met dak en opgaande muren
- Verwijderen van storende schouwkoppen cfr. voorbeelden hiernaast.

Gevels

Voor de restauratie van de gevels, dient de laatste verbouwing met erfgoedwaarde als referentiekader.

- Onderzoeken welke elementen van 17e- tot en met 20e-eeuwse interventies aanwezig zijn. Het historisch referentiekader legt vast welke elementen hiervan behouden en gerestaureerd of vervangen worden.
- Gevelementen met een hoge erfgoedwaarde worden geconserveerd en gerestaureerd. Hierbij wordt het origineel materiaal zoveel mogelijk behouden, hergebruikt en – indien nodig – door gelijkaardig materiaal vervangen.
- Indien een gevelement geen erfgoedwaarde heeft, zal het restauratieproject uitwijzen welke invulling dit bouwonderdeel krijgt: enerzijds kan er een kopie van het origineel element geplaatst worden om de coherentie van het exterieur (niet enkel van de woning an sich maar ook van het deelproject) te bewerkstelligen, anderzijds kan het bouwonderdeel in kwestie deel uitmaken van de hedendaagse ingreep.

Gevelbekleding

- De keuze van de gevelafwerking (zoals kaleien, schilderen, baksteen zonder afwerkinglaag, etc.) is onlosmakelijk verbonden met de optie om de verschillende verbouwingen en historische interventies te conserveren.
- De gevelafwerking die werd aangebracht tijdens de laatste bouwkundige verbouwing met erfgoedwaarde geldt als referentie en zal worden gerestaureerd.
- Kleur- en materiaaltechnisch onderzoek van de gevels. Vanuit de resultaten van dit onderzoek kunnen gevelafwerking en kleurbevestiging specifiek worden vastgelegd.

Gevelsluitingen

Het merendeel van de ramen in het begijnhof zijn uitgevoerd in naaldhout en eik maar met een verschillende vormgeving of raamtypologie: kruisraam (met moneel) in steen, kruisraam in hout, schuifraam (met glas in lood - verdeling) of vleugelraam met bovenlicht.

- De ramen die dateren van de laatste bouwkundige werken met erfgoedwaarde zullen worden gerestaureerd en indien hun bouwfysische toestand het niet toelaat worden gerestitueerd.
- Het hang- en sluitwerk zijn in overeenstemming met het concept van de gevelrestauratie.
- De keuze om het originele glastype te behouden is mede bepaald door de opties betreffende de energieprestatie.

Buitenluiken

Aanwezige historische buitenluiken worden geconserveerd en gerestaureerd. Op plaatsen waar de originele luiken niet meer aanwezig zijn, maar er wel sporen van luikduimen kunnen teruggevonden worden, of fotomateriaal dat aanduidt dat er origineel luiken aanwezig waren, kan er een reconstructie gemaakt worden op basis van historisch model.

Maatregelen

- Uitvoeren kleur- en materiaaltechnisch onderzoek.
- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op bouwelementen.
- Conservatie en restauratie van gevelementen met hoge erfgoedwaarde.
- Invulling bepalen van gevelementen zonder erfgoedwaarde.
- Gevelafwerking van de laatste bouwkundige verbouwing met erfgoedwaarde als referentie hanteren.
- Ramen van de laatste bouwkundige verbouwing met erfgoedwaarde worden gerestaureerd.
- Conservatie en restauratie van hang- en sluitwerk.
- De keuze van het glas is afhankelijk van de energie-evaluatie (toepassen afwegingskader)
- Conservatie en restauratie van historische buitenluiken.
- Reconstructie van luiken op basis van het historisch model.

Ramen

In functie van de laatste belangrijke historische bouwfase wordt er gestreefd naar een coherentie binnen de raamtypologie van deze welbepaalde historische fase. Deze typologie zal zowel het materiaalgebruik als keuzes omtrent hang- en sluitwerk, raamtabletten, raamkozijnen, etc. bepalen.

De keuzes omtrent raamtypologieën op het niveau van het interieur lopen parallel met de beschouwingen over de gevelsluitingen op het niveau van het exterieur (zie ook referentiekader gevels). Het bestaande schrijnwerk dient maximaal behouden te blijven, de kleurstelling dient gerespecteerd te worden.

Onderhoud

Om het behoud van het houten schrijnwerk te garanderen is regelmatig onderhoud noodzakelijk. Een gezonde fysieke toestand van het raam zorgt ervoor dat vervanging niet aan de orde is. Het schrijnwerk kan geschilderd wanneer de bestaande kleurstelling wordt aangehouden.

Beglazing en binnenluiken

Bij de restauratie van historische raamtypologieën, worden de richtlijnen van het afgwegingskader gevolgd. Het gebruik van voorzetbeglazing (beglazing aan de buitenzijde van de ramen) is dan weer uitgesloten.

Rekening houdend met de lage isolatiegraad van de bestaande gebouwschil, is het weinig zinvol om isolerende beglazing te voorzien. Het afgwegingskader historisch schrijnwerk van het Agentschap Onroerend Erfgoed vormt een hulpmiddel om hedendaagse comfort- en gebruikerseisen te verzoenen met het behoud van de erfgoedwaarden van historisch buitenschrijnwerk in beschermd erfgoed. In het kader van het historisch referentiekader worden volgende zaken onderzocht:

- Onderzoek naar de erfgoedwaarden: historische waarde, architecturale waarde en artistieke waarde.
- Onderzoek naar de bewaringstoestand en herstelbaarheid van het schrijnwerk.
- Eerste afweging historische erfgoedwaarde en bewaringstoestand.
- Onderzoek naar de bestaande en gewenste comfortprestaties.
- Bij behoud: afweging van de comfortverbeteringsmogelijkheden.
- Bij vervanging: afweging over de keuze van het model.

De temperatuurverval t.h.v. de ramen kan 's nachts ook opgevangen worden door het gebruik van binnenluiken. Deze luiken werken ook verduisterend en refereren naar historische binnenluiken. Een andere optie is het plaatsen van achterzetramen. Dankzij een achterzetraam kan het oorspronkelijk weinig isolerend raam met zijn beglazing behouden blijven, terwijl het nieuwe raam perfect voldoet aan de hedendaagse eisen op gebied van warmte- en geluidcomfort. Het is bovendien een omkeerbare oplossing. Bij het plaatsen van achterzetramen dienen deze zich zo discreet mogelijk in het interieur in te passen.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op ramen en schrijnwerk.
- Conservatie en restauratie van het bestaande schrijnwerk.
- Respecteren van de kleurstelling.
- De keuze van het glas is afhankelijk van de energie-evaluatie (toepassen afgwegingskader).
- Regelmatige onderhoudsschilderwerken met aanhouden van de bestaande kleurstelling, tenzij andere kleur vastgesteld is uit historisch onderzoek.
- Toepassen van het afgwegingskader historisch schrijnwerk.
- Achterzetramen die zich discreet integreren in het interieur zijn mogelijk, voorzetramen niet.

Deuren

Historische deuren worden gerestaureerd inclusief het origineel hang- en sluitwerk. Indien deuren een hoge erfgoedwaarde hebben, dan worden ze geconserveerd en zorgvuldig gerestaureerd. Hierbij wordt het origineel materiaal zo veel mogelijk behouden, hergebruikt en – indien nodig – door gelijkaardig materiaal vervangen. Deuren die geen erfgoedwaarde hebben of ontbreken, kunnen vervangen worden enerzijds door een (historisch correcte) kopie om de coherentie van het exterieur te versterken. De standaardbehandeling voor restauratie van schrijnwerk wordt toegepast.

- Nazicht van houten componenten en decaperen van verflagen.
- Vervangen van aangetaste houten onderdelen.
- Oppervlaktebescherming van houten componenten.
- Curatief-preventief beschermen van het hout.
- Behoud van waardevolle brievenbussen.

Onderhoud

Om het behoud van het houten schrijnwerk te garanderen is regelmatig onderhoud noodzakelijk. Een gezonde fysieke toestand van de deur zorgt ervoor dat vervanging niet aan de orde is. Het schrijnwerk kan geschilderd wanneer de bestaande kleurstelling wordt aangehouden.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op deuren.
- Conservatie en restauratie historische deuren met toepassing van de standaardbehandeling voor de restauratie van schrijnwerk.
- Conservatie en restauratie historisch hang- en sluitwerk.
- Invulling bepalen van deuren zonder erfgoedwaarde: reconstructie ter versterking van het interieur.
- Regelmatige onderhoudsschilderwerken met aanhouden van de bestaande kleurstelling, tenzij andere kleur vastgesteld is uit historisch onderzoek.

Deurbellen

Verschillende woningen beschikken nog steeds over historische deurbellen die via een lange kabel verbonden zijn met een klok. Deze deurbellen worden geconserveerd.

Maatregelen

- Conservatie van de historische deurbellen.
- Reconstructie van luiken op basis van het historisch model.
- Historische buitenluiken conserveren en restaureren.

Buitenruimte

De restauratie van de buitenruimtes maakt integraal deel uit van de restauratiedossiers van de respectieve huizen. Hiervoor gelden dus dezelfde 'bijzondere richtlijnen m.b.t. stedenbouw, architectuur en restauratie'. Binnen de restauratiedossiers worden concrete restauratieopties uitgewerkt voor:

- Tuinmuren
- Voortuinen
- Koeren en terrassen
- Achtertuinen

Het begijnhof van Lier is beschermd als 'Landschap' waardoor de desbetreffende wetgeving voor de publieke ruimte bepalend is als juridisch kader. Elke interventie die wordt gepland zal in overleg gebeuren met het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Voortuinen

Het begijnhof van Lier is beschermd als 'Landschap' waardoor de desbetreffende wetgeving voor de voortuinen bepalend is als juridisch kader. De bijgebouwen en terrassen echter maken deel uit van de woningen waardoor de richtlijnen betreffende architectuur en restauratie richting gevend zijn.

Binnentuinen

Het begijnhof van Lier is sinds 1966 beschermd als 'Landschap' waardoor de wetgeving betreffende de binnengebieden bepalend is als juridisch kader.

Maatregelen

- Restauratieopties vastleggen voor buitenruimtes in restauratiedossiers.

Interieur

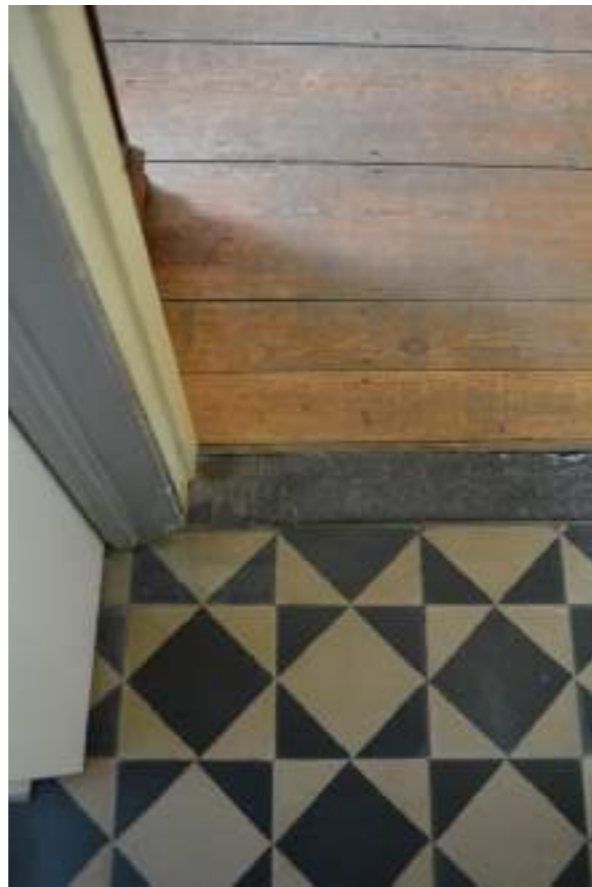
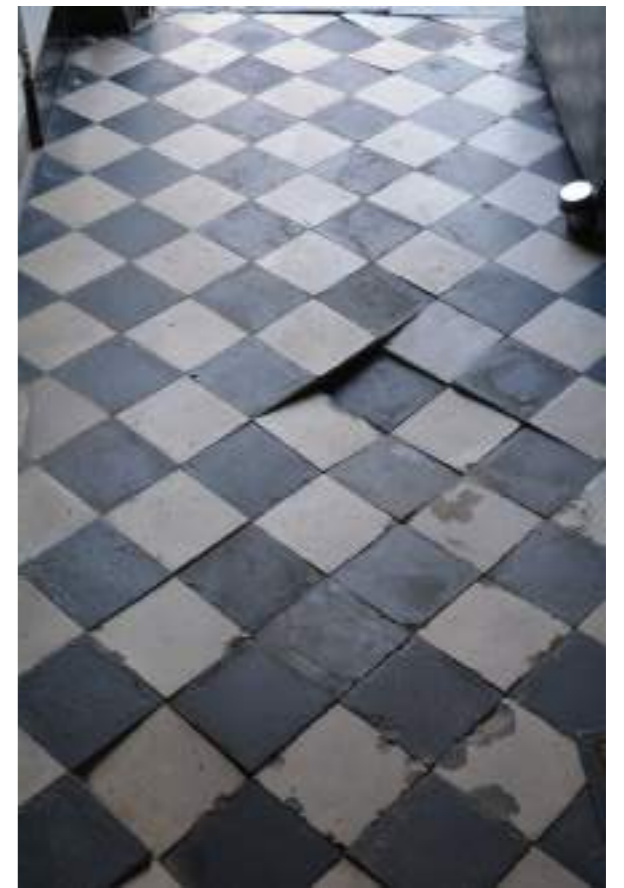
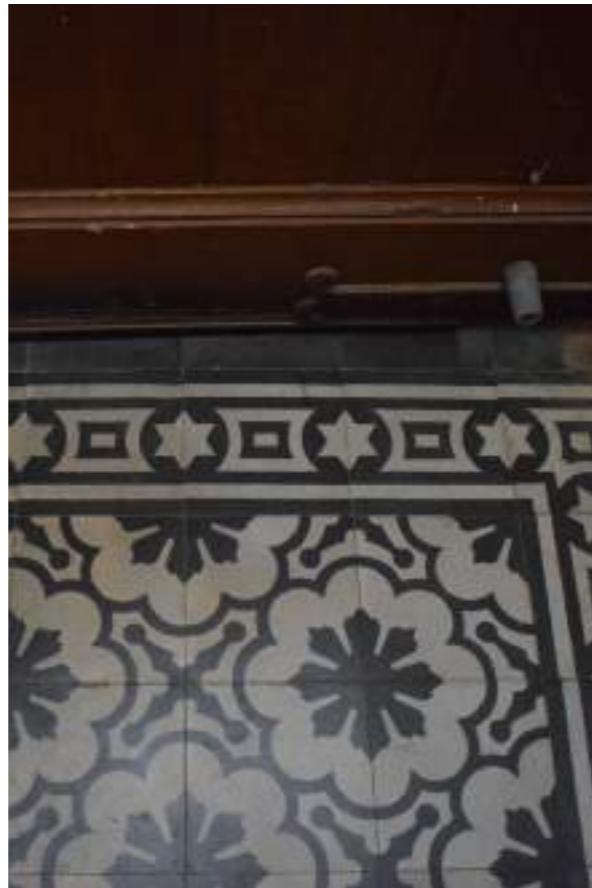
Heel wat interieurs hebben een hoge erfgoedwaarde omwille van de authentieke materialen en de typologie. Dit komt tot uiting in de plafondstructuur en -decoratie, de schouwprofielen, de deuren, het schrijnwerk, de trappen en de vloeringen, evenals in de ruimte-indeling. Het inventarisatiehoofdstuk geeft reeds een eerste algemene indruk van deze waardevolle authentieke materialen.

Binnen de restauratiedossiers worden volgende opties genomen met betrekking tot het interieur:

- Opmaken van een gedetailleerde inventaris van de bestaande interieurelementen met bepaling van hun erfgoedwaarde.
- Onderzoek uitvoeren dat noodzakelijk is om de concrete opties voor restauratie van het interieur te bepalen.
- Indien een element een hoge erfgoedwaarde heeft, dan wordt het geconserveerd en gerestaureerd. Hierbij wordt het origineel materiaal zo veel mogelijk behouden, hergebruikt en – indien nodig – door gelijkaardig materiaal vervangen.
- Indien een interieurelement geen erfgoedwaarde heeft of ontbreekt, zal het restauratieproject uitwijzen welke invulling dit bouwonderdeel krijgt: enerzijds kan er een kopie van het origineel interieurelement geplaatst worden om de coherentie van het interieur te bewerkstelligen, anderzijds kan het bouwonderdeel in kwestie deel uitmaken van de hedendaagse ingreep.
- Indien een specifieke wooneenheid heel wat van deze interieurelementen bevat, betrachten we de historische sfeer van het interieur te behouden en wordt onderzocht hoe functionele elementen, die noodzakelijk zijn voor een hedendaags wooncomfort, op een sobere wijze te introduceren in het hoofdvolume.
- De introductie van keukens en badkamers wordt in hoofdzaak gericht naar de bijvolumes of ruimten met een minder belangrijke erfgoedwaarde.

Maatregelen

- Opmaak van een gedetailleerde inventaris van de interieurelementen met erfgoedwaarde bepaling.
- Conservatie en restauratie van de elementen met hoge erfgoedwaarde.
- Invulling bepalen van interieurelementen zonder erfgoedwaarde: reconstructie of hedendaagse interventie.
- Onderzoeken hoe functionele elementen geïntroduceerd kunnen worden in het interieur.

Vloeren en plafonds

Gelijkvloers

Aan de hand van noodzakelijke onderzoekspunten, wordt een voorafgaande studie opgemaakt om de verschillende vloerlagen te registreren. Er wordt ook betracht een inzicht te krijgen ten aanzien van de aanzetdiepte van de funderingen. Verder wordt de problematiek van opstijgend vocht geanalyseerd evenals opties omtrent injectie of onderkappen voorbereid.

Na deze bouwkundige analyse worden de opties inzake waterdichting, vloerisolatie en opstijgend vocht, stabiliteit ten aanzien van de binnenmuren vastgelegd. De introductie van nieuwe isolatie en bevoering kan aanvaard worden. Indien oorspronkelijke bevoering met hoge historische waarde aanwezig is, zal naargelang de staat ervan ofwel de bevoering gerecupereerd worden ofwel een gelijkaardige bevoering voorzien worden.

De vloerpassen en niveauverschillen dienen ook geanalyseerd te worden in functie van hun aansluiting op het straatniveau (pas straatprofiel) en het niveau van de buitenruimtes.

Verdieping

Er wordt geopteerd om de bestaande historische vloerstructuur en – bekleding te conserveren en restaureren. In uitzonderlijke gevallen, wanneer de verschillen in vloerpas of de helling van de vloer het normaal functioneren van de ruimtes in het gedrang brengen, kunnen aanpassingen gebeuren op basis van een restitutie naar oorspronkelijk model wat betreft materiaalgebruik en technieken.

Plafonds

Er wordt geopteerd om de bestaande historische plafondstructuren en – bekleding (troggewelven, balken, moulures,...) te conserveren en restaureren. Indien het waardevolle plafond in zodanig slechte staat is, kan een historisch correcte kopie gereconstrueerd worden om de coherentie van het interieur te bestendigen.

Zolder

Het gebruik van de zolderruimtes is gericht op bijruimtes, speelruimtes, slaapruidtes, etc. Er wordt geopteerd om vloerisolatie te voorzien in de zoldervloer. Authentieke spanten worden geconserveerd en gerestaureerd indien nodig.

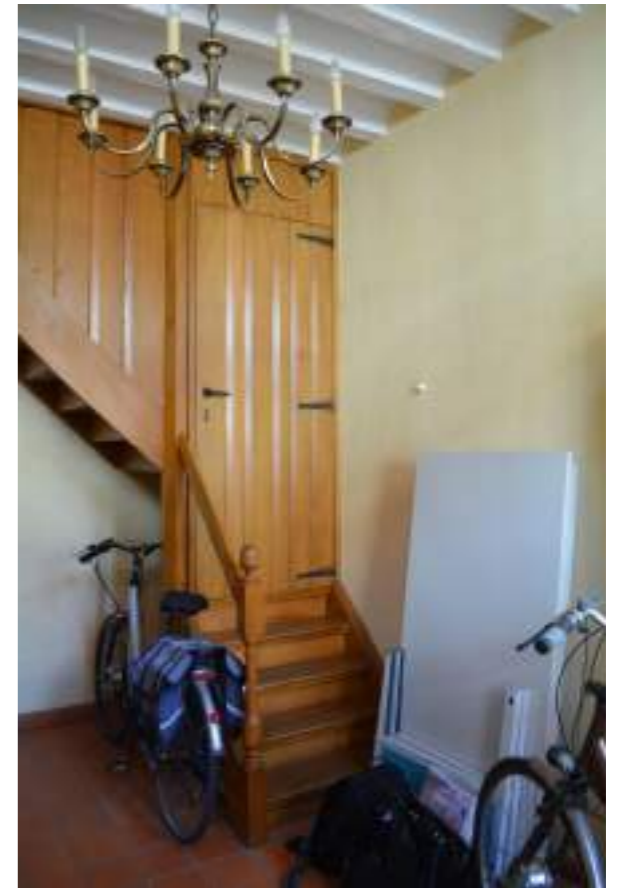
Maatregelen

- Bouwkundige analyse per woning met focus op: registratie van de verschillende vloerlagen, aanzetdiepte funderingen, vloerpassen, niveauverschillen, opstijgend vocht.
- Bijhorende opties vastleggen op basis van de bouwkundige analyse.
- Conservatie en restauratie van bestaande historische vloerstructuur en - bekleding.
- Conservatie en restauratie van bestaande historische plafondstructuur en - bekleding.
- Conservatie en restauratie van bestaande historische spanten.

Binnenwanden en deuren

Binnenwanden

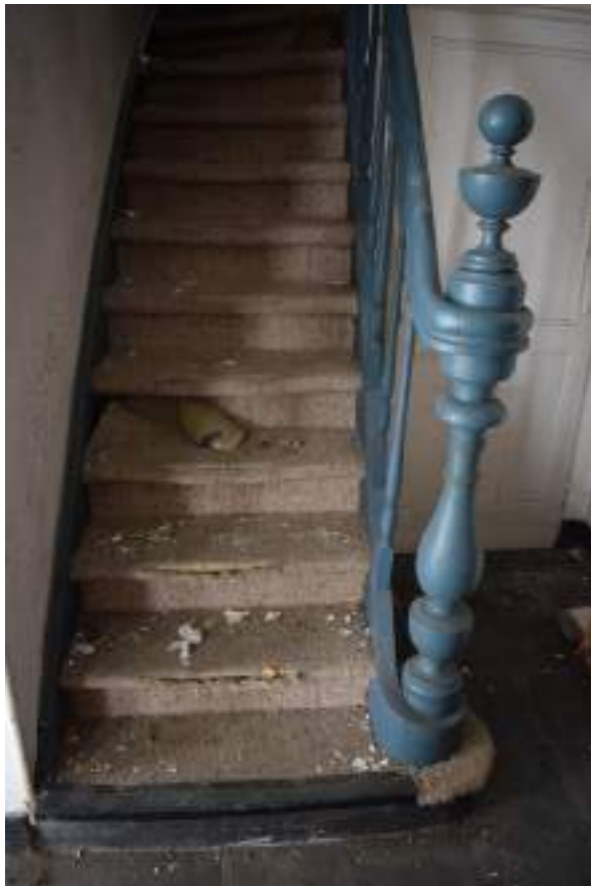
Het bouwhistorisch onderzoek dient uit te wijzen wat de erfgoedwaarde is van de verschillende wanden en welke wanden specifiek onderdeel uitmaken van het restauratieproject. In baksteenwanden kunnen, indien nodig en voldoende dik, technische leidingen ingewerkt worden. In wanden opgebouwd uit hout en leem worden geen technische leidingen voorzien.

Deuren

Indien deuren een hoge erfgoedwaarde hebben, dan worden ze geconserveerd en zorgvuldig gerestaureerd. Hierbij wordt het origineel materiaal zo veel mogelijk behouden, hergebruikt en – indien nodig – door gelijkaardig materiaal vervangen. Deuren die geen erfgoedwaarde hebben of ontbreken, kunnen vervangen worden enerzijds door een historisch correcte kopie om de coherentie van het interieur te versterken of anderzijds door een hedendaagse deur, die onderdeel uitmaakt van de hedendaagse ingreep aan de woning.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op binnenwanden en deuren.
- Vastleggen welke wanden onderdeel uitmaken van de restauratiedossiers.
- Conservatie en restauratie van deuren met hoge erfgoedwaarde.
- Invulling bepalen van nieuwe deuren: reconstructie of hedendaagse interventie.

Trappen

Trappen (en de mogelijk bijhorende trapkasten) met een hoge erfgoedwaarde worden zodanig gerestaureerd dat het originele materiaal zo optimaal mogelijk bewaard blijft en/of gerecupereerd wordt. Indien bepaalde onderdelen van de trap ontbreken, worden ze vervangen door gelijkaardig materiaal rekening houdend met het originele.

Indien nieuwe trappen moeten voorzien worden, wordt geopteerd om ze op hun originele positie te plaatsen in functie van het behoud van de woontypologie. De restauratiedossiers dienen uit te wijzen of deze nieuwe trappen als een reconstructie van de originele trap of als een hedendaagse interventie opgevat worden. Ook voor ontbrekende trapkasten dienen de restauratiedossiers een visie te ontwikkelen over het al dan niet terugplaatsen en onder welke vorm.

Onderhoud

Om het behoud van de trappen en trapkasten te garanderen is regelmatig onderhoud noodzakelijk. Een gezonde fysieke toestand van de trap en trapkast zorgt ervoor dat vervanging niet aan de orde is. Onderhoud is toegestaan wanneer de bestaande kleurstelling wordt aangehouden.

Maatregelen

- Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op trappen.
- Conservatie en restauratie van trappen (en bijhorende trapkasten) met hoge erfgoedwaarde.
- Invulling bepalen van nieuwe trappen/trapkasten: reconstructie of hedendaagse interventie.
- Onderhoudswerken met aanhouden van bestaande kleurstelling.

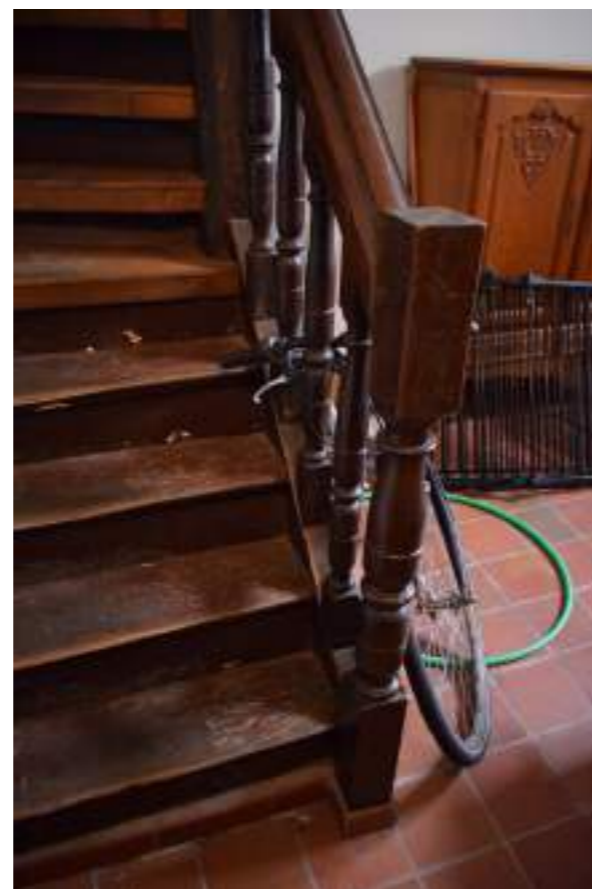

Fig. 1 Sint Margaretastraat

Fig.2 Grachtkant

Fig. 3 Martinushoek

Fig. 4 Begijnhofstraat

Fig. 5 SM29

Fig. 6 OK07

Fig. 7 SM20-20a

Fig. 8 BE25

Specifieke interieurelementen

Voor specifieke interieurelementen zoals schouwmantels, lambriseringen, gedecoreerd stucwerk, muurschilderingen, consoles, etc. zal uit de inventarisatie op het niveau van de restauratiedossiers duidelijk worden of er bijkomend gespecialiseerd onderzoek noodzakelijk is. Met de hulp van specialisten ter zake zal bepaald worden wat de feitelijke erfgoedwaarde van deze elementen is en welke opties kunnen genomen worden inzake de restauratie van deze elementen.

Maatregelen

- Erfgoedwaarde van de specifieke interieurelementen bepalen.
- Conservatie en restauratie van interieurelementen met hoge erfgoedwaarde.
- Invulling bepalen van nieuwe interieurelementen: reconstructie of hedendaagse interventie.

Technische uitrusting

Binnen ieder restauratieproject dienen concrete opties vastgelegd te worden met betrekking tot:

- Een apart verwarmingssysteem per woning.
- Een apart elektriciteitsnet per woning.
- De stad Lier voorziet de volledige vernieuwing van het bestaande rioleringsnet waarop de woningen zullen aansluiten. Algemeen zal voor elke woning beantwoord moeten worden aan de normen van de Stad Lier inzake waterhuishouding.

Maatregelen

- Voorzien van apart verwarmingssysteem per woning.
- Voorzien van apart elektriciteitsnet per woning.
- Aansluiting op nieuw rioleringsnet.

Openbaar domein

Binnen het openbaar domein dienen concrete opties genomen worden ten aanzien van:

- Pompen
- Lantaarns (openbare verlichting)
- Kruisweg
- Tuinmuren gemene
- Poorten
- Gemene fietsenstalplaatsen/fietsbeugels
- elektriciteitskasten, andere nutsvoorzieningen

Maatregelen

- Concrete opties vastleggen ten aanzien van het openbaar domein en bijhorende elementen.

	Restauratie - gebouwen met hoge erfgoedwaarde. Globale interventie noodzakelijk waarbij de restauratiegraad maximaal is. Respectvolle integratie van aanpassingen in functie van hedendaagse comforteisen en normering
	Renovatie - gebouwen met ondergeschikte erfgoedwaarde. Globale herstructurering noodzakelijk in functie van hedendaagse comforteisen en normering
	Onderhoud - erfgoed bebouwing met goede gebruikskwaliteiten waar onderhoudswerken nodig zijn in functie van hedendaagse comforteisen en normen
	Verdwenen historische bebouwing - zones waar historische bebouwing aanwezig was periode 1778-1868
	Mogelijke nieuwbouwzones - zones waar nieuwbouw mogelijk is, in overeenstemming met vroegere bebouwing en met respect voor de huidige context
	Recente interventie - erfgoed bebouwing met goede gebruikskwaliteit en recent aangepast aan hedendaagse comforteisen en normen
	Lopende interventie - actief restauratie en/of renovatieproject
	Herwaardering binnengebied met gemeenschappelijk karakter
	Onderhoud tuinen
	Herwaardering publieke ruimte
	Hypothese volgens inventarisatie context

5.2.6 Doelstelling 6: interventieplan begijnhof Lier

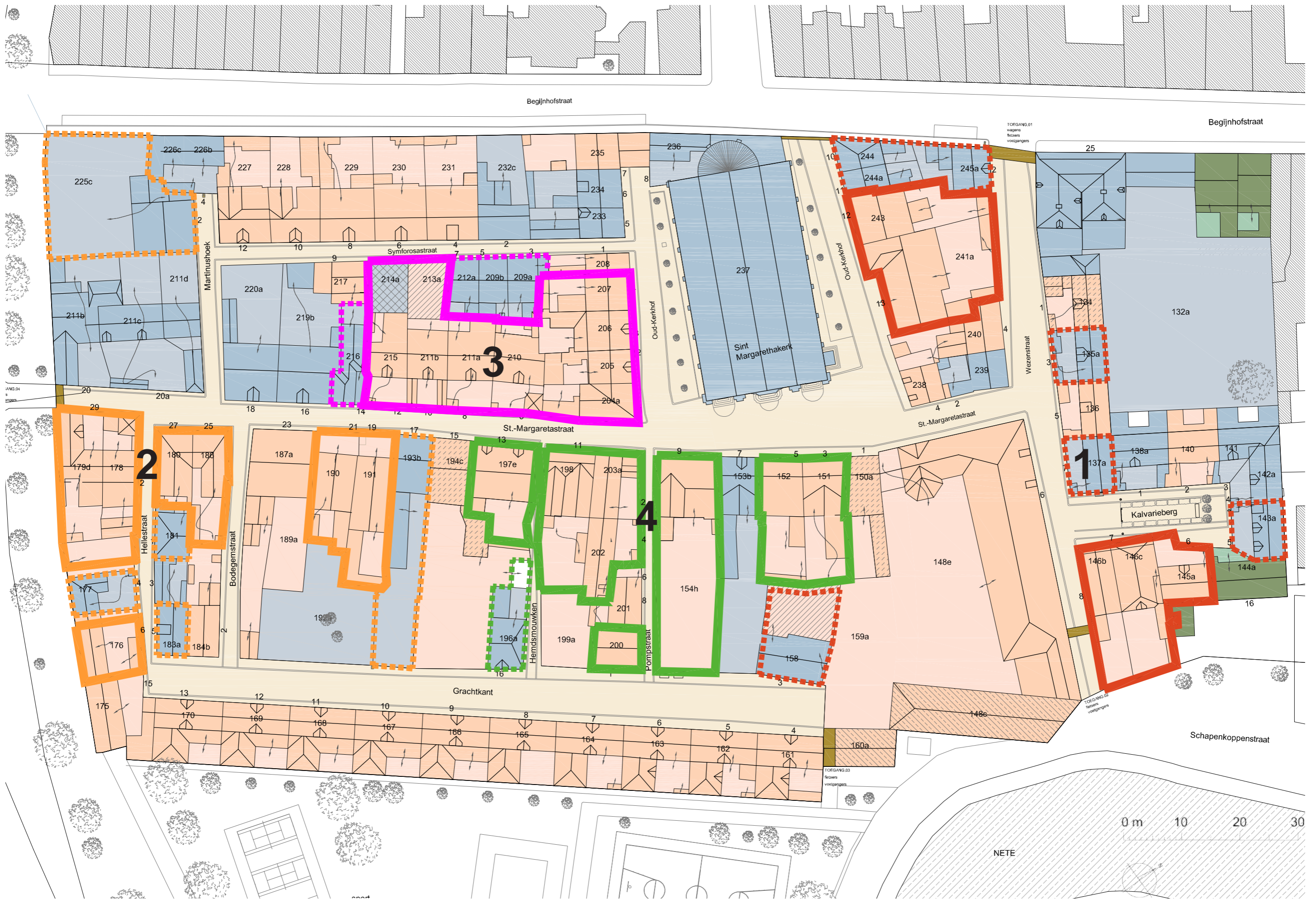
Vanuit de conclusies van de inventarisatie (hoofdstuk 3) en erfgoedwaardering (hoofdstuk 4) wordt een interventieplan opgemaakt. Dit interventieplan vormt het zwaartepunt uit onderhavig erfgoedbeheersplan. Voor ieder gebouw wordt een interventie voorgesteld gelinkt aan de bouwgeschiedenis, de huidige bouwfysische toestand en de patrimoniale waarde. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- **Restauratie:** de restauratiegraad is maximaal waarbij men omwille van de hoge patrimoniale waarde wat er aanwezig is moet behouden. Niet tegenstaande moet de woonkwaliteit verbeterd worden door het huidige comfort- en veiligheidsnormen te halen. Dit moet geïntegreerd worden in het totaalconcept.
- **Renovatie:** woningen met een ondergeschikte patrimoniale waarde die grondig aangepakt moeten worden. Niet tegenstaande is de restauratiegraad lager dan de gebouwen met een hoge patrimoniale waarde.
- **Onderhoud:** omwille van de goede gebruikskwaliteit zijn enkel onderhoudswerken nodig.
- **Mogelijke nieuwbouwzones:** nieuwbouw kan toegestaan worden in deze zones waar vroeger bebouwing heeft gestaan op voorwaarde dat er eerst een archeologisch onderzoek gevoerd is.
- **Recente interventie:** deze zones betreffen recent afgeronde restauratie en/of renovatieprojecten. Meer in het bijzonder gaat het om het project Kalvarieberg.
- **Lopende interventie:** deze zones betreffen de actieve restauratie en/of renovatieprojecten. Meer in het bijzonder gaat het om het project Symforosastraat.
- **Herwaardering binnengebied met gemeenschappelijk karakter:** opwaarderen van zones die een gemeenschappelijk karakter hebben. Deze zones komen ten goede aan de gemeenschap die gehuisvest is in het begijnhof.
- **Onderhoud tuinen:** alle tuinen dienen een normaal onderhoud te hebben, dit om overwoekering te voorkomen en bijhorende schade aan het erfgoed.
- **Herwaardering publieke ruimte:** de toestand van de publieke ruimte is verre van optimaal. Aansluitend op de geplande rioleringswerken dient een herwaardering plaats te vinden.
- **Mogelijke nieuwbouwzones:** zones waar nieuwbouw mogelijk is, in overeenstemming met vroegere bebouwing en met respect voor de huidige context.* Dit kan resulteren in een aanpak die kleiner (of plaatselijk) groter is dan de vroegere contour.
- **Verdwenen historische bebouwing:** zones waar historische bebouwing aanwezig was, maar nieuwbouw niet wenselijk is.

Maatregelen

- Uitvoeren van het interventieplan door middel van een fasering.

*Het begijnhof is erkend als werelderfgoed. De introductie van nieuwe architectuur dient de algemeen geldende internationale principes te volgen. Nieuwe voorstellen zullen steeds gevalideerd worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed op basis van de internationaal gelede principes en in overleg met internationale instanties zoals UNESCO en ICOMOS. De UNESCO richtlijnen 'Guidance on Heritage Impact Assessments for Cultural World Heritage Properties' (2011) en de 'Valletta Principles for the safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas' (2011) dienen steeds toegepast te worden.

Fasering restauratiewerken

	Fase 1 + openbaar domein
	Fase 2
	Fase 3
	Fase 4
	Eigendom OCMW Lier
	Eigendom Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier
	Eigendom privé
	Eigendom Stad Lier
	Woningen OCMW Lier in fasering
	Woningen Kerkfabriek bij voorkeur op te nemen in fasering

5.2.7 Doelstelling 7: fasering en raming budget

Het interventieplan toont een duidelijke noodzaak aan nieuwe restauratie- en renovatiecampagnes. Het OCMW Lier en de Stad Lier engageren zich om een gefaseerde uitvoering van het interventieplan te verwezenlijken. Idealiter sluit de Kerkfabriek zich aan bij de fasering. Naastliggende kaart toont immers duidelijk dat bij iedere gedefinieerde fase één of meerdere woningen van de Kerkfabriek aansluiten. Naar efficiëntie, beperken van overlast, snelheid van uitvoeren,... is een samenwerking tussen de verschillende eigenaars wenselijk. Volgende fasering wordt vooropgesteld. Voor iedere fase wordt een inschatting van het budget gemaakt.

Fase 1 + openbaar domein

- Wezenstraat 2 (Kerkfabriek)
- Wezenstraat 3 (Kerkfabriek)
- Wezenstraat 7 (Kerkfabriek)
- Kalvarieberg 6 (OCMW)
- Kalvarieberg 7 (OCMW)
- Kalvarieberg 8 (OCMW)
- Oud-Kerkhof 10 (Kerkfabriek)
- Oud-Kerkhof 11 (Kerkfabriek)
- Oud-Kerkhof 12 (OCMW)
- Oud-Kerkhof 13 (OCMW)
- Grachtkant 3 (Kerkfabriek)

Raming totale bouwkost fase 1: € 6.967.215 waarvan € 4.690.000 restauratie.
Raming openbaar domein: € 1.177.967 (zie volgende pagina).

Fase 2

- Martinushoek 2 (Kerkfabriek)
- Sint-Margaretastraat 17 (Kerkfabriek)
- Sint-Margaretastraat 19 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 21 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 25 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 27 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 29 (OCMW)
- Hellestraat 1 (Kerkfabriek)
- Hellestraat 2 (OCMW)
- Hellestraat 4 (Kerkfabriek)
- Hellestraat 5 (Kerkfabriek)
- Hellestraat 6 (OCMW)

Raming totale bouwkost fase 2: € 6.513.749 waarvan € 4.184.000 restauratie.

Fase 3

- Oud-Kerkhof 1 (OCMW)
- Oud-Kerkhof 2 (OCMW)
- Oud-Kerkhof 3 (OCMW)
- Oud-Kerkhof 4 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 6 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 8 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 10 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 12 (OCMW)

- Sint-Margaretastraat 14 (Kerkfabriek)
- Symforosastraat 3 (Kerkfabriek)
- Symforosastraat 5 (Kerkfabriek)
- Symforosastraat 7 (Kerkfabriek)

Raming totale bouwkost fase 3: € 5.635.54 waarvan € 3.708.000 restauratie.

Fase 4

- Sint-Margaretastraat 3 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 5 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 9 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 11 (OCMW)
- Sint-Margaretastraat 13 (OCMW)
- Pompstraat 2 (OCMW)
- Pompstraat 4 (OCMW)
- Grachtkant 1 (OCMW)
- Grachtkant 16 (Kerkfabriek)

Raming totale bouwkost fase 4: € 5.903.024 waarvan € 3.863.000 restauratie.

Geraamde totale bouwkosten

Bovenstaande raming is als volgt opgebouwd:

- Budgetering restauratie, renovatie, abraak en onderhoud op basis van het interventieplan en de respectieve m²
- Budgetreserve van 10%.
- Bijkomende bouwkosten: architectuur (12%), stabiliteit (0.75%), technieken (0.50%) en veiligheidscoördinator (0.75%).
- Coördinerend architect (3%).
- BTW

Het vermoedelijk aandeel van de restauratiekosten bedraagt 66% van de totale bouwkost. De overige 34% omvat renovatiekosten, afbraakkosten, onderhoudskosten, budgetreserve, bijkomende bouwkosten, coördinerend architect en BTW. De totale bouwkost komt neer op € 25.019.042 waarvan € 16.445.000 restauratie.

De totale bouwkost voor de heraanleg van het **openbaar domein** werd 8 jaar geleden geraamd op € 1.070.879,4 waarvan € 749.816,16 premiegerechtigd. Voor de aanleg van het publiek domein komt dit neer op 80% subsidie € 599.852,9 & 20% Stad Lier € 149.963,2.

Gezien deze raming reeds 8 jaar oud is, dient een prijsherziening doorgevoerd te worden. Een vork van 10% brengt de totale kostprijs op € 1.177.967. Deze werken werden grondig besproken met Onroerend Erfgoed en toegankelijkheid. In het kader van de gevoerde besprekingen werd een gunstig pré-advies verleend door Onroerend Erfgoed.

Voor werken met een gefaseerde uitvoeringstermijn kan onder bepaalde voorwaarden beroep gedaan worden op een meerjarenpremieovereenkomst.

- Om uitvoeringstechnische, budgettaire of organisatorische redenen vereist het project een strikte uitvoeringstermijn. Dat betekent dat een slechte opeenvolging van de verschillende fasen om uitvoeringstechnische redenen nadelig is of dat er een belangrijke meerkost aan verbonden is.
- Het project heeft een gefaseerde uitvoeringstermijn van drie tot vijf jaar.
- Het project heeft een kostenraming van minstens vijf miljoen euro (excl. btw). Dit bedrag mag zowel subsidi-

eerbare als niet-subsidieerbare posten bevatten.

- Het project draagt bij tot de publieke toegankelijkheid van een (representatief deel van een) beschermd goed of erfgoedlandschap of verbetert die toegankelijkheid.
- In de mate van het mogelijke wordt ook tijdens de uitvoering van de werkzaamheden toegang verleend aan het publiek, bijvoorbeeld via een openwerfdag.

Gezien de totale kostenraming en de fasering wenst het beheersplan een beroep te doen op een meerjarenpremieovereenkomst. Dit stelt de verschillende actoren in staat om de belangrijkste hoofddoelstelling van het beheersplan, met name de restauratie van de Begijnhofwoningen en het publiek domein, te verwezenlijken.

De uitvoering van het beheersplan draagt bij tot de publieke toegankelijkheid van het Begijnhof en de actoren engageren zich tot het verlenen van publiek toegang. Dit wordt reeds toegepast vandaag. Zo was er de mogelijkheid om de werf Symforosastraat te bezoeken tijdens Open Monumentendag 2017.

De Kerkfabriek reflecteert momenteel over het patrimonium dat zij in handen heeft. Gezien de budgettaire beperkingen van de Kerkfabriek wordt de mogelijkheid tot erfpacht of verkoop van de panden onderzocht. Gezien het patrimonium deel uitmaakt van een Werelderfgoed site is de Stad Lier / OCMW de preferentiële partner om gesprekken te voeren.

In het kader van de financiering wordt voorgesteld om reeds aangezette gesprekken met de Erfgoedkuis verder te zetten. De Erfgoedkuis kan een bijkomende partner zijn om de voorgestelde fasering te realiseren.

Maatregelen

- Aanvragen van een meerjarenpremie bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.
- Gefaseerde uitvoering van het interventieplan begijnhof Lier.
- Overleg tussen Kerkfabriek en Stad Lier / OCMW met betrekking tot de woningen van de Kerkfabriek.
- Gesprekken met de Erfgoedkuis verder zetten.

5.2.8 Doelstelling 8: uitwerken van de restauratiedossiers

Het begijnhof van Lier is sinds 1966 beschermd als monument en landschap. De wetgeving hieromtrent is bepalend als juridisch kader binnen de stedenbouw.

- Behouden van de bestaande volumetrie van het begijnhof geldt als algemene bouwrichtlijn.
- Bepaalde verbouwingen zijn mogelijk (bij voorkeur in bijvolumes of kunnen beperkte uitbreidingen worden toegelaten).
- Opmaak van een historische en archeologische studie van de binnengebieden in relatie tot de onderscheiden wooneenheden.

Het erfgoedbeheersplan omvat een voorstel van fasering: de eigenaars zullen in samenspraak met de Coördinerend Architect de specifieke deelprojecten en hun timing definiëren. Naast de woningen in de fasering dienen erfpachters en huurders binnen een renovatie-huurcontract dezelfde richtlijnen te volgen als omschreven binnen deze doelstelling.

Bij het uitvoeren van een restauratie dienen eigenaars, erfpachters en huurders binnen een renovatie-huurcontract een architect aan te stellen met restauratie expertise. Deze architect vervult de rol van Projectarchitect. Het OCMW (en Kerkfabriek) dient te overwegen of het één architect aanstelt voor alle gedefiniëerde fasen of verschillende architecten die elk één of meerdere fasen opnemen.

Methodologie

De eerste fase van de opdracht van de Projectarchitect bestaat uit:

- Het opmaken een opmeting van het volledige deelproject/woning
- Het samenstellen van een gedetailleerde inventaris en fotoreportage van het interieur
- Het uitvoeren van een bouwhistorische analyse: opmaak historisch referentiekader (zie doelstelling 4)
- Het uitvoeren van een bouwfysische analyse
- Het opmaken van een syntheseplan met de gedetailleerde erfgoedwaarde
- Het opmaken van een syntheseplan met de gedetailleerde bouwfysische toestand

Deze laatste twee plannen vormen de conclusies op het niveau van erfgoed en monumentenzorg. De bouwheren van hun kant zorgen, met uitzondering voor eventuele erfpachtdossiers, voor het samenstellen van een functioneel bouwprogramma voor het specifieke deelproject, eventueel in samenspraak met de Coördinerend Architect. Dit is belangrijk ten aanzien van het aanpassen van wooneenheden.

Als conclusie van elke specifiek operationeel masterplan wordt een interventieplan opgesteld. Dit plan schetst duidelijk welke bouwonderdelen binnen het deelproject kunnen gerenoveerd worden, waar nauwgezette restauratie aan de orde is, welke onderdelen kunnen gesloopt worden en waar ruimte is voor (ver)nieuwbouw.

Erfpachters, huurders in een renovatie-huurcontract en in de toekomst eventueel kandidaat-kopers worden door de eigenaar geïnformeerd over het erfgoed. Het beheersplan kan hierbij als eerste algemene leidraad bezorgd worden. In tweede orde is er het historisch referentiekader, de gedetailleerde inventaris en de bouwfysische analyse. Deze documenten geven de huurders en erfpachters een goed inzicht in de culturele, historische en esthetische kwaliteiten. In het kader van werken vormen deze documenten de basis om op een constructieve manier gesprekken te voeren met de eigenaar, de ontwerper, de uitvoerder en het Agentschap voor Onroerend Erfgoed. Het OCMW, de Kerkfabriek, de Stad Lier en eventueel toekomstige eigenaars beschikken zo ook over een goed gedocumenteerd naslagwerk om het beheer per individuele woning optimaal uit te voeren en te communiceren met externe partners.

Nieuwbouw

Indien men binnen een in ontwikkeling zijnde herstructurering en restauratie campagne oordeelt om nieuwbouwvolumes te integreren, dan zal dit onderwerp zijn van een algemene studie en evaluatie over van het belang ervan ten aanzien

van de leefbaarheid, diversificatie en complementariteit van de bestemming en het gebruik van het begijnhof:

- Deze projecten zullen zich bij voorkeur enten daar waar vroeger gebouwd was (op basis van specifiek uit te voeren archeologisch onderzoek).
- De architectuur zal de ruimtelijke coherentie van het begijnhof versterken.
- Deze projecten zijn van de hand van ervaren ontwerpers en worden beoordeeld door een jury. De ontwerper zal vanuit zijn eigen werk (referenties) en geschriften aantonen dat hij/zij een geëigende visie kan realiseren, met de nodige bescheidenheid en juiste schaalverhouding die het geheel van de context waarin wordt gebouwd op inhoudelijke wijze verrijkt.

De architecturale criteria voor nieuwbouw :

- De ontwerper en zijn ontwerpconcept zullen getuigen van een diepgaande kennis en respect van de architecturale componenten van het begijnhof van Lier: meer bepaald betreffende het 'stedelijk dak' en de leesbaarheid van de volumetrie en samenhang tussen hoofd- en bijvolumes en hun relatie tot binnengebieden, omtrent de verhouding van de open en gesloten gevelvlakken en de ritmering en modulatie van de gevelopbouw en volumetri, omtrent de authenticiteit en juiste materiaalgebruik.
- Het ontwerp zal vooreerst getuigen van de juiste visie en technische kennis op het niveau van restauratie, het juiste antwoord op de praktische en organisatorische eisen van het bouwprogramma, een geëigende architectuurvormgeving die de dialoog tussen de context van het begijnhof en de nieuwe invulling op een eigentijdse manier weet vorm te geven.

Het voorstel tot nieuwbouw is uitsluitend mogelijk vanuit de eigenaars (OCMW Lier, Kerkfabriek Sint-Gummarus).

Maatregelen

- Eigenaars: aanstellen van een Projectarchitect met restauratie expertise.
- Huurders/erfpachters: aanstellen van een Projectarchitect met restauratie expertise.
- Uitwerken van de restauratiedossiers in overleg met de eigenaars, Agentschap Onroerend Erfgoed en Coördinerend Architect.
- Volgen van de richtlijnen uit het erfgoedbeheersplan bij het uitwerken van restauratiedossiers.
- Restauratiewerken dienen respect te hebben voor de erfgoedwaarden.
- Huurders/erfpachters: plannen dienen voorgelegd te worden aan de eigenaar.

5.2.9 Doelstelling 9: onderhoudswerken en verbeteren van het wooncomfort

In afwachting van de verschillende restauratiedossiers en voor woningen die geen restauratie behoeven kunnen instandhoudingswerken uitgevoerd worden. Het actief behoudsbeginsel houdt immers in dat er tijdig werken worden uitgevoerd voor de instandhouding, de beveiliging, het beheer, de herstelling en het onderhoud van het beschermd monument. Deze onderhoudswerken zijn gericht op het duurzaam in goede staat houden van het goed en impliceren geen vervanging of wijziging van materiaal of uitvoeringstechniek en hebben geen negatieve impact op de erfgoedwaarde en de bodem.

Ofschoon werken opgenomen in een erfgoedbeheersplan vrijgesteld kunnen worden van toelating, dient rekening gehouden te worden met artikel 6.2.4 uit het Onroerenderfgoedbesluit van het Agentschap Onroerend Erfgoed onder voorbehoud van de toekomstige principes en wettelijk kader en steeds in functie van op het ogenblik bestaande regelgeving. Specifieke elementen kunnen niet aangevat worden zonder toelating:

- Het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van constructieve elementen.
- Het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen.
- Het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting.
- Het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - Het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies.
  - Het verwijderen van voegen en het hervoegen.
  - Het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen.
  - Het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk.
  - Het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen.
  - Het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m².
- Het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - Het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen.
  - Het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering.
  - Het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden.
  - Het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben.
  - Het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 meter rond een vergund of een vergund geacht gebouw.
  - Het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
  - Het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen.
  - Het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van historische tuinen en parken en begraafplaatsen.

Daarnaast zijn er specifieke toelatingsplichten voor het interieur van beschermde monumenten:

- Het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek.

- Het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren.
- Het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting.
- Het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie.
- Het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen.
- Het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.
- Het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuuroederen die opgenomen zijn in een beschermingsbesluit.

Volgende onderhoudswerken zijn vrijgesteld van toelating:

- Het reinigen van interieurs.
- Het opruimen van zolders.
- Het verwijderen van duivendrek.
- Het kuisen van lokalen of ramen.
- Het boenen van houtwerk.
- Het afstoffen, poetsen, of stofzuigen.
- Schilderwerken met aanhouden van de bestaand ekleurstelling.

Volgende onderhoudswerken zijn gepland:

- Onderhoudsschilderwerken schrijnwerk: het behoud van het hout, de verflagen en het glas is hierbij van bijzonder belang. Schilderwerken kunnen uitgevoerd worden bij het aanhouden van de bestaande kleurstelling, het gebruik van een historisch passend verfsysteem, slechte delen moeten vervangen worden door hout in dezelfde houtsoort en met dezelfde profilering (enkel plaatselijk herstel toegelaten), gebruik van traditionele stopverf, andere beglazing plaatsen is verboden.
- Onderhoud en herstel buitenschrijnwerk: bestaande schrijnwerk maximaal behouden, bestaande kleurstelling aanhouden.
- Onderhoudsschilderwerken gevels: schilderwerken kunnen uitgevoerd worden bij het aanhouden van de bestaande kleurstelling.
- Onderhoud en herstel schouwen en dakkapellen: uitsluitend gebruik van een kalkmortel, aanhouden van het metselverband, aansluitingen met het dak door aangesmeerde mortel of loden slabben.
- Stabiliteitsingrepen: Pompstraat 2, achtergevel Sint-Margaretastraat 27, tuinmuur en dakkapel Pompstraat 4, tuinmuur Sint-Margaretastraat 23-semi - publieke tuin
- Vernieuwen raam Oud-Kerkhof 7.
- Herstel pomp Begijnhofstraat.

Het verbeteren van het wooncomfort is in de gegeven context ook van belang. Hierbij dient steeds rekening gehouden te worden met het aanwezige erfgoed. Het gaat specifiek over:

- Het integreren van hedendaagse technieken.
- De keuze voor opbouw / inbouw.
- De locatie van de keuken / badkamer.
- Vernieuwing verwarming en aanpassingswerken riolering Wezenstraat 6.
- Aanbrengen dakisolatie: toepassen van het afwegingskader isolatie.

Maatregelen

- Uitvoeren van instandhoudingswerken op basis van correcte handelingen en materialen.

- I. Kunstgalerij
- II. Fotoclub
- III. Atelier Kant
- IV. Kunstatelier
- V. VZW Heren van Lier
- VI. Atelier Labyrinth
- VII. TEJO
- VIII. Pastorij
- IX. VZW De Amandelboon
- X. Sint-Margaretakerk
- XI. Kapel Infirmierie
- XII. Lokaal De Bootvissers
- XIII. Openbare toiletten
- XIV. Cafe "Zuster Agnes"
- XV. Kantkring
- XVI. Cafe

- 1 Aantal wooneenheden te behouden
- 2>1 Aantal wooneenheden te wijzigen
- Huidige bestemming te behouden
- Huidige bestemming te wijzigen
- Binnengebied met semi-publiek karakter

5.3 Nevendoelstellingen

De nevendoelstellingen gaan in op het valoriseren, herbestemmen en in regel stellen met andere beleidsdoelstellingen en regelgevingen. Andere functies, gebruiksvormen en aspecten die binnen de contour voorkomen, komen hier aan bod. Centraal binnen de nevendoelstellingen staan volgende elementen:

- Het behoud van de volkskundige of socio-culturele waarde.
  - Bestemmingsplan begijnhof Lier.
  - Ondersteunen van de leefgemeenschap.
  - Een evenwichtig toeristisch aanbod.
- Het behoud van de artistieke waarde.
  - Herwaarderen van de Kruisweg.
- Het behoud van de archeologische waarde.

Daarnaast zijn er nog een aantal algemene doelstellingen die betrekking hebben op het uniform beheer, het cyclisch inspecteren van het erfgoed en de circulatie binnen het begijnhof.

Behoud van de volkskundige of socio-culturele waarde & artistieke waarde

5.3.1 Doelstelling 10: bestemmingsplan begijnhof Lier

Sinds het ontstaan van het begijnhof is er een leefgemeenschap gehuisvest. Het volkskundig of socio-cultureel aspect staat vandaag nog steeds centraal. De woonbestemming in combinatie met een besloten stil gebied karakteriseren het verleden, heden en de toekomst van het begijnhof. Er moet met respect omgegaan worden met de bestemming van de verschillende gebouwen in het begijnhof.

De oorspronkelijke woonbestemming wordt behouden en er wordt gestreefd om de restauratie van het erfgoed in het begijnhof uit te werken in functie van het verbeteren van de leefkwaliteit van de bewoners, weliswaar binnen de beperkingen van het historisch kader. Er wordt gestreefd naar een gediversifieerde bewoning. De grotere woningen met tuin worden bij voorkeur ingericht voor jonge gezinnen met kinderen.

Het bestemmingsplan richt zich op de functies van de gebouwen en de wooneenheden per gebouw. De oranje kleur wijst op de constructies waarbij het aantal wooneenheden per huis ongewijzigd blijft. De rode kleur wijst op een voorgestelde verandering. Het doel is om de leefkwaliteit te verbeteren en de typologie te herstellen door terug te keren naar de oorspronkelijke indeling van de woningen. Bovendien maakt dit de restauratie interventie eenvoudiger.

Een tweede categorie wijst naar gebouwen met een bijzondere bestemming zoals de kerk, de pastorij, het convent etc. Er is een onderscheid gemaakt tussen de constructies die hun huidige bestemming behouden en de gebouwen waarbij een bestemmingswijziging is voorgesteld.

Daarnaast zijn er een viertal binnengebieden die in aanmerking komen voor gemeenschappelijk gebruik. Dit is vandaag reeds het geval voor de tuin van de Infirmierie en de tuin aan de Grachtkant.

De pompen, kruisweg, beeld aan de Kalvarieberg zien we als ZEN-erfgoed.

Maatregelen

- Uitvoeren van het bestemmingsplan begijnhof Lier.

Fig. 1 City golf in het beginnhof

Fig. 2 Activiteiten vzw D'Amandelboon in de gemeenschappelijke tuin Grachtkant en de tuin Oud-Kerhof 13

5.3.2 Doelstelling 11: ondersteunen van de leefgemeenschap

Een belangrijk onderdeel van het begijnhof is het gemeenschapsgevoel. Het OCMW Lier, Stad Lier en de Kerkfabriek Sint-Gummarus dienen de leefgemeenschap te ondersteunen. Op dit ogenblik is één van de belangrijkste organisaties in dat kader de vzw d'Amandelboon, momenteel gevestigd in Oud-Kerkhof 13. Ter versterking van de gemeenschap worden verschillende activiteiten georganiseerd. vzw d'Amandelboon kan een belangrijke schakel zijn tussen de bewoners en de eigenaars. De wisselwerking tussen alle partners kan geoptimaliseerd worden.

Een algemene reflectie over de locatie van de verschillende organisaties en die van vzw d'Amandelboon in het bijzonder dringt zich op. Hierbij dient het idee van een 'voorbeeld' woning in overweging genomen worden. Deze voorbeeldwoning laat zien hoe begijnen oorspronkelijk leefden en kan een toonbeeld te zijn van een restauratie met respect voor de erfgoedwaarden. Deze woning kan eventueel betrokken worden door vzw d'Amandelboon.

De Kerkfabriek Sint-Gummarus heeft afspraken met vzw d'Amandelboon omtrent het beheer van de gemeenschappelijke tuin aan de Grachtkant. Deze samenwerking dient in de toekomst verder gezet te worden.

Maatregelen

- vzw d'Amandelboon betrekken in het toekomstig beheer van het begijnhof.
- vzw d'Amandelboon betrekken in het beheer van de gemeenschappelijke tuinen.
- Onderzoek voeren naar de meest geschikte locatie voor vzw d'Amandelboon.
- Onderzoek naar het integreren van een 'voorbeeld' woning binnen het begijnhof.

5.3.3 Doelstelling 12: een evenwichtig toeristisch aanbod

Het begijnhof wordt door Visit Lier uitgespeeld als één van de 'must sees' waar het 'zalig kuieren is in de middeleeuwse straatjes'. De charme en het karakter van het begijnhof spreekt voor zich, maar mag uiteraard niet de bovenhand nemen op de woonfunctie. Het begijnhof fungeert als een stiltegebied binnen de stadskern, wat uiteraard niet wil zeggen dat er geen activiteiten mogen plaatsvinden. Het 'zalig kuieren' sluit aan bij het rustig ontdenken van de schoonheid van het begijnhof. Het ontsluiten van het erfgoed kan bovendien door minimale ingrepen (bv. qr-codes), hier is nog heel wat potentieel aanwezig.

De Stad Lier dient een evenwicht na te streven waarbij activiteiten worden afgewogen aan de belasting voor de bewoners en het erfgoed. Bij het organiseren van evenementen dient men bewust te zijn van het historische en waardevolle kader waarin deze evenementen plaatsvinden. In dat kader dient de vraag gesteld te worden of een activiteit als city golf zijn plaats heeft in het begijnhof.

- Het weren van te luidruchtige evenementen in het begijnhof.
- Het commercieel exploiteren van het begijnhof moet vermeden worden. Functies als handel en horeca hebben geen plaats in het begijnhof.
- De historische context mag niet verstoord worden door opdringerige reclame, posters, spandoeken, etc.

Maatregelen

- Onderzoek naar het optimaal ontsluiten van erfgoed door middel van minimale ingrepen.
- Aanvragen afwegen aan overlast voor het erfgoed en de bewoners.

5.3.4 Doelstelling 13: herwaarderen van de Kruisweg

Doorheen het begijnhof zijn 14 staties van de kruisweg terug te vinden. Het betreft afbeeldingen van de originele panelen.

- Statie I: de veroordeling van Jezus
- Statie II: de kruisdraging
- Statie III: eerste val onder het kruis
- Statie IV: de ontmoeting met Maria
- Statie V: Simon van Cyrene die het kruis helpt dragen
- Statie VI: de ontmoeting met Veronica
- Statie VII: tweede val onder het kruis
- Statie VIII: het gesprek met de bedroefde vrouwen
- Statie IX: derde val onder het kruis
- Statie X: het ontkleden van Jezus
- Statie XI: de kruisiging
- Statie XII: Christus aan het kruis
- Statie XIII: de kruisafneming
- Statie XIV: de graflegging

De originele exemplaren in olieverf op paneel dateren uit 1946. Doorheen de tijd zijn verschillende interventies doorgevoerd:

- 1949: eerste herstelling
- 1965: nieuwe vernislaag aangebracht
- 1983: restauratie van 4 panelen door Hoger Rijksinstituut voor Beeldende Kunsten, Brussel.
- 1990: restauratie van 9 andere panelen door L. Verhoeven.
- 1991: hervernissen van de 4 eerder gerestaureerde panelen, uitgevoerd door L. Verhoeven.
- 1993: eindvernis op alle panelen door L. Verhoeven.

Het College van Burgemeester en Schepenen besliste dd. 18.12.2017 “op voorstel van de Koepel voor het Liers Cultuurbeleid om de restauratie van de Kruisweg te coördineren door de bevoegde stadsdiensten en hiervoor budget te voorzien in de meerjarenplanning”.

Een samenwerking met de Academie Schone Kunsten Lier kan in dit kader een betrokkenheid creëren tussen Lierenaars en hun erfgoed. In dit kader dient breder gedacht worden dan louter de restauratie, maar eventueel ook een tentoonstelling of publicatie.

Een vervanging van de kruisweg dient evenwel kwalitatief te zijn en voorgelegd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Zonder toelating van het Agentschap Onroerend Erfgoed is het plaatsen van een nieuwe Kruisweg niet mogelijk. Bij vervanging dient de huidige Kruisweg op een goede manier bewaard te blijven.

We zien de kruisweg als ZEN-erfgoed.

Maatregelen

- Coördinatie van de opwaardering van de kruisweg.
- Bewaren van de huidige Kruisweg bij vervanging.

5.3.5 Doelstelling 14: uniform beheer

Het OCMW Lier en Kerkfabriek Sint-Gummarus zijn beide eigenaars van woningen in het Begijnhof. Historisch gezien is dit een belangrijk element. Op heden hanteren beide eigenaars verschillende systemen: huur, sociale huur, erfpacht en renovatie-huurcontract. Een uniform beleid is dan ook cruciaal in het in stand houden van het erfgoed.

Iedere huurder of pachter verbindt zich aan een intern huishoudelijk reglement opgesteld door de eigenaar van de woning. Beide eigenaars hebben momenteel een reglement. Dit dient op elkaar afgestemd te worden zodat er één algemeen huishoudelijk reglement gehanteerd wordt. Dit huishoudelijk reglement kan zowel een gedragscode opleggen als specifieke onderhoudseisen.

Maatregelen

- Afstemmen interne reglementen zodat één algemeen intern huishoudelijk reglement ontstaat.

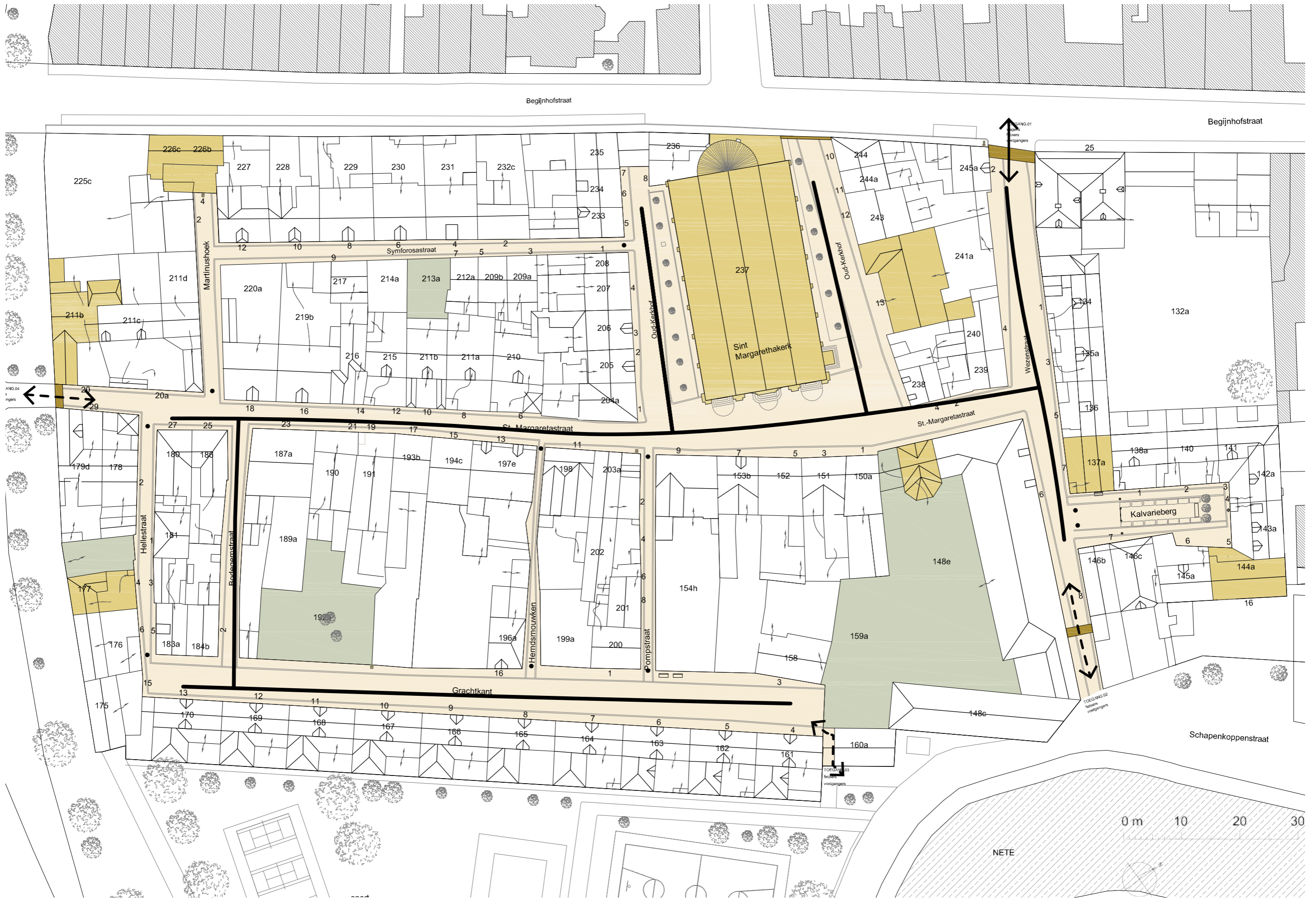
Behoud van de archeologische waarde

5.3.6 Doelstelling 15: behoud van de archeologische waarde

Het ontstaan van het begijnhof gaat terug tot midden 13de eeuw. Doorheen de jaren kent het verschillende uitbreidingsfasen, waarbij de kern grotendeels dezelfde is gebleven. De archeologie wetgeving is een gewestelijke materie. Sinds 2016 dienen bepaalde vergunningsaanvragen voorzien te zijn van een bekrachtigde archeologienota. Zowel onder de bestrating als op de percelen van afgebroken huizen zijn er vermoedelijk archeologische restanten terug te vinden. Bij het uitvoeren van projecten dient het archeologisch aspect opgenomen te worden zoals voorzien in de wetgeving.

Maatregelen

- Toepassen van de archeologische wetgeving.

5.3.7 Doelstelling 16: circulaie en toegankelijkheid

De publieke ruimte van het begijnhof kan in verschillende aspecten benaderd worden. Ten eerste is er het publiek domein dat voor iedereen steeds toegankelijk is, met name de straten. De huidige toestand van de bestrating toont duidelijk aan dat een heraanleg noodzakelijk is. In het kader van de geplande rioleringswerken dienen deze dan ook heraangelegd te worden (zie hoofddoelstellingen).

Ten tweede zorgt het publiek domein voor een bepaalde dynamiek in het begijnhof. Er dient nagedacht te worden over het publieke karakter van bepaalde zones. Zo kan er een onderscheid gemaakt worden tussen:

- De straten
- Gemeenschappelijke terreinen: tuin Grachtkant, tuin Infirmierie, perceel Hellestraat, perceel Symforosastraat.
- Publiek toegankelijke gebouwen: buurthuis Oud-Kerkhof, kantkring Wezenstraat, kantkring Hellestraat, vzw Heren Van Lier Sint-Martinushoek, tentoonstellingsruimte Convent, Sint-Margaretakerk, Kapel Infirmierie en Cafe Zuster Agnes, openbare toiletten, het kattenkot / schuurke, lokaal bootvissers.

Circulatie

De 'Blauwe Poort' aan de Begijnhofstraat is de hoofdtoegangspoort die 24 op 24 open blijft. Langs deze poort kunnen auto's het begijnhof inrijden voor te laden en te lossen. Via de Wezenstraat kan de Sint-Margaretastraat en het Oud-Kerkhof bereikt worden. De Grachtkant is toegankelijk langs de Bodegemstraat. De overige toegangspoorten geven uitsluitend toegang voor voetgangers en fietsers. Deze poorten zijn open tussen 7u 's ochtends en 22u 's avonds.

De interne verkeerssituatie moet voldoende duidelijk zijn zonder het plaatsen van verkeersborden die een storend effect hebben op het erfgoed. Het spreekt evenzeer voor zich dat er geen extra doorgangen gecreëerd worden om het begijnhof te bereiken.

Fietsenstalling

Vanuit de reflectie rond het publiek domein dient een gewenste dynamiek geïmplementeerd te worden. Heel wat Begijnhofbewoners maken gebruik van de fiets. In vele gevallen dienen zij deze binnen in de woning op te bergen. Dit is enerzijds niet praktisch en anderzijds ook niet ideaal voor het aanwezige erfgoed. Beschadigingen aan het pleisterwerk, de vloeren, het schrijnwerk zijn hierbij niet te vermijden. De gemeenschappelijke tuinen, gebruikt door de bewoners van het begijnhof, kunnen dienst doen als fietsenstalling. Het creëren van fietsbergingen dient onderzocht te worden in het kader van de restauratiedossiers. De fietsenstalling moet zich integreren binnen het erfgoed en mag geen afbreuk doen aan de kwaliteiten van de omgeving.

Toegankelijkheid

De toegang voor auto's is tijdelijk en wordt zo veel mogelijk gereduceerd. Bij het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van de instandhouding van de erfgoedwaarden, dienen de uitvoerders een tijdelijk toegangsbewijs te krijgen tot het begijnhof zodat zij de mogelijkheid hebben om hun voertuig - en dus toegang tot materiaal - te stationeren.

Huishoudelijk reglement

De circulatie, fietsenstallingen, toegankelijkheid dienen geïntegreerd te worden in het intern huishoudelijk reglement (zie doelstelling 8).

Circulatie en toegankelijkheid

Maatregelen

- Integreren van fietsenstallingen in het kader van restauratiedossiers.
- Voorzien van tijdelijke doorgangsbewijzen in het kader van uit te voeren werken.
- Integreren van de circulatie, fietsenstallingen, toegankelijkheid in het intern huishoudelijk reglement.

Voetgangers

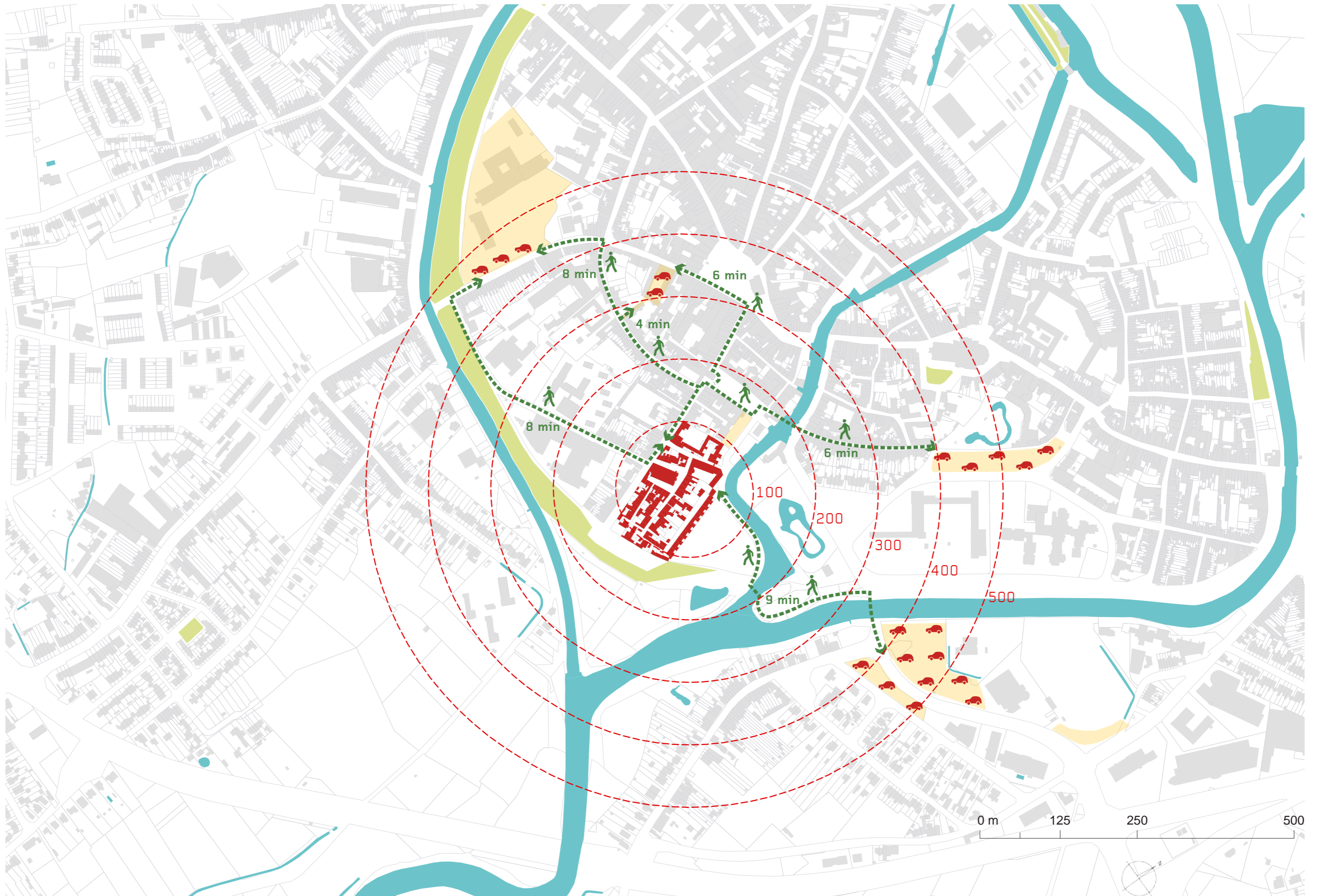
Gedeelde ruimte

Tuinen met gemeenschappelijk karakter

Fietsberging

5.3.8 Doelstelling 17: aanpakken van de parkeerproblematiek

In het begijnhof is het uitsluitend toegelaten om te laden en te lossen. Het feit dat er geen parkeermogelijkheden bestaan binnen het begijnhof, dient aanleiding te geven tot een reflectie waarbij de problematiek van het parkeren op een grotere, stedelijke schaal bekeken wordt.

Een quickscan van de bestaande parkeermogelijkheden toont aan dat er slechts twee optimale parkings in de nabijheid van het begijnhof gelegen zijn: parking Schapenkoppenplein (slechts 34 plaatsen) en parking Grote Markt (270 plaatsen) bevinden zich op aanvaardbare wandel- en rijafstand.

De Stad Lier dient het OCMW Lier en de Kerkfabriek bij deze discussie te betrekken. Er dient een duurzaam en geïntegreerd antwoord geformuleerd te worden door aan te knopen op andere stedenbouwkundige en architecturale plannen. Voorbeelden zoals Kortrijk waar plaatsen in ondergrondse parkings worden voorbehouden kunnen inspiratie bieden.

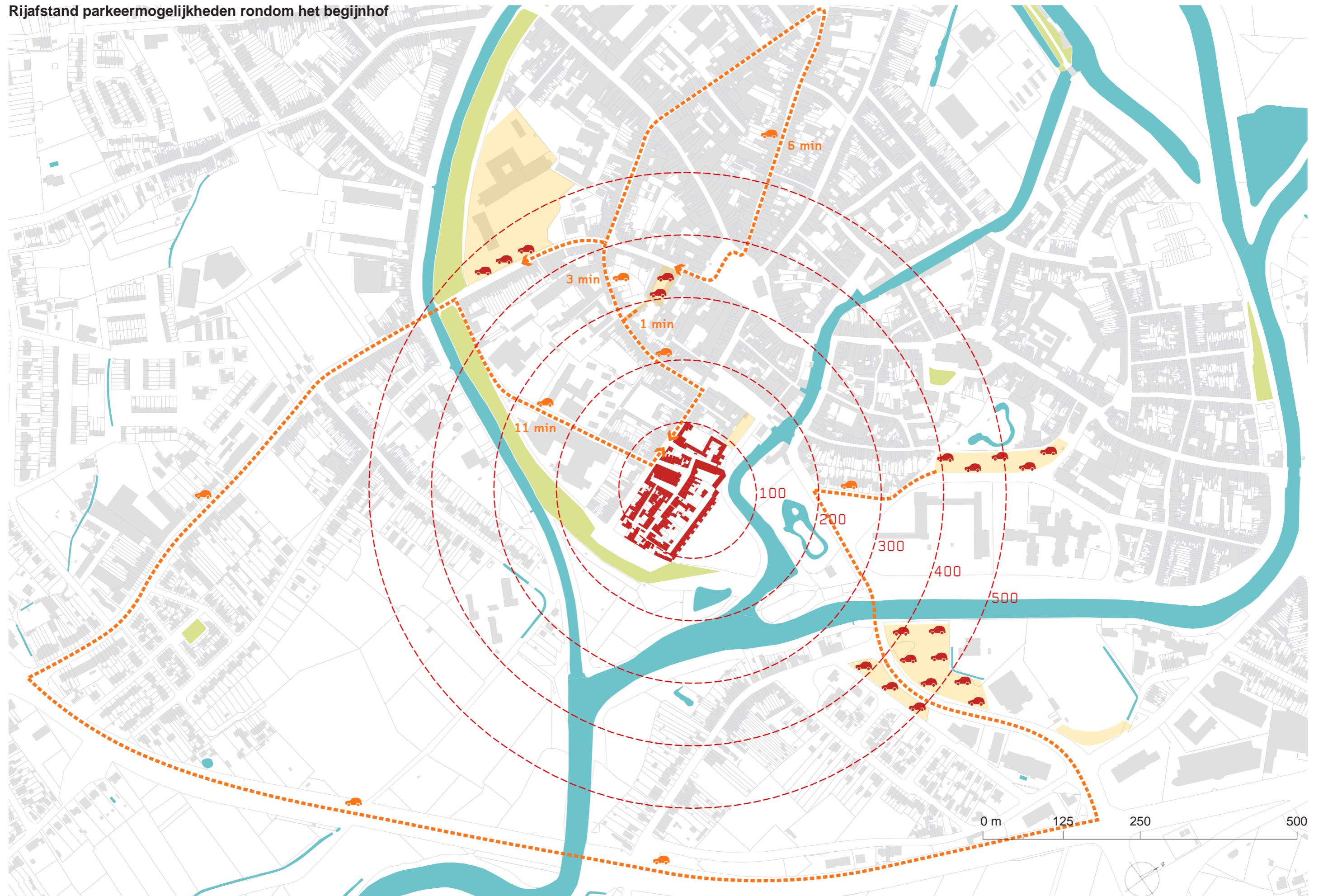
Autodelen

Onze mobiliteit kent een verschuiving, één van de elementen die aan populariteit wint is het autodelen. De Stad Lier hanteert momenteel het systeem van cambio-autodelen. Het voorzien van extra standplaatsen in de directe omgeving van het begijnhof kan bewoners stimuleren om van dit systeem gebruik te maken.

Maatregelen

- Algemene reflectie omtrent de parkeerproblematiek.
- Uitbreiden van het autodelen in de directe omgeving van het begijnhof.

Rijafstand parkeermogelijkheden rondom het begijnhof

6.

Beheersmaatregelen

BEHOUD VAN DE STEDENBOUWKUNDIGE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Doelstelling 1: behoud van het geheel					
Goed beheer door de respectievelijke eigenaars.	OCMW, KF, SL		Doorlopend		X
Doelstelling 2: behoud van de globale context					
Verplichten van een visuele impactstudie bij projecten die invloed kunnen hebben op het begijnhof.	SL	AOE	Doorlopend		X
Doelstelling 3: herwaarderen publieke ruimte					
Actualiseren van de plannen voor de rioleringswerken.	SL	SWECO	KT	X	
Reflectie betreffende de materialiteit voor de heraanleg van de publieke ruimte.	SL	OCMW / KF	KT	X	
Uitvoering van de rioleringswerken.	SL	OCMW / KF / AOE	ML	X	
Heraanleg van de publieke ruimte.	SL	OCMW / KF / AOE	ML	X	
Toegankelijkheid Begijnhofkerk onderzoeken in het beheersplan Begijnhofkerk.	KF	AOE	KT	X	

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Doelstelling 4: diversiteit en behoud van de architecturale kenmerken					
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op verbouwingen en restauraties.	OCMW / KF	PA / CA	Doorlopend		X
Doelstelling 5: behouden van de typologie					
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op oorspronkelijke bewoning.	OCMW / KF	PA / CA	Doorlopend		X
Daken					
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op dak, schoorstenen en regenwater-evacuatie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Terugplaatsen van originele dakbedekking na restauratie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Hanteren van het afwegingskader voor het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Daken voorzien van goten en dakgoothaken ontroesten of vervangen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Gietijzeren sluitstukken gebruiken voor de aansluiting tussen regenwaterafvoer en riolering.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Herstellen van schouwen met kalkmortel.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Toepassen van hetzelfde metselverband bij hermetsen van schouwen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Aangesmeerde mortel of loden slabben gebruiken voor de aansluiting van schouw met dak en opgaande muren	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Verwijderen van storende schouwkoppen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Gevels					
Uitvoeren kleur- en materiaaltechnisch onderzoek.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op bouwelementen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van gevelelementen met hoge erfgoedwaarde.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van gevelelementen zonder erfgoedwaarde.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Gevelafwerking van de laatste bouwkundige verbouwing met hoge erfgoedwaarde als referentie hanteren.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Ramen van de laatste bouwkundige verbouwing met hoge erfgoedwaarde worden gerestaureerd.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van hang- en sluitwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Keuze van het glas op basis van het afwegingskader.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van historische buitenluiken.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Reconstructie van luiken op basis van het historisch model.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Ramen					
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op ramen en schrijnwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van het bestaande schrijnwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Respecteren van de kleurstelling.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Keuze van het glas op basis van het afwegingskader.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Regelmatige onderhoudsschilderwerken met aanhouden van de bestaande kleurstelling.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Toepassen van het afwegingskader historisch schrijnwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Achterzetralen die zich discreet integreren in het interieur zijn mogelijk, voorzetramen niet.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Deuren					
Opmaak historisch referentiekader per woning - focus op deuren.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie historische deuren met toepassing van de standaardbehandeling voor de restauratie van schrijnwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van historisch hang- en sluitwerk.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van deuren zonder erfgoedwaarde: reconstructie ter versterking van het interieur.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Regelmatige onderhoudsschilderwerken met aanhouden van de bestaande kleurstelling.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Deurbellen					
Conservatie van de historische deurbellen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Buitenruimte					
Restauratieopties vastleggen voor buitenruimtes in restauratiedossiers.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Interieur					
Opmaak van een gedetailleerde inventaris van de interieurelementen met erfgoedwaarde bepaling.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van de elementen met hoge erfgoedwaarde.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van interieurelementen zonder erfgoedwaarde: reconstructie of hedendaagse interventie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Onderzoeken hoe functionele elementen geïntroduceerd kunnen worden in het interieur.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Vloeren en plafonds					
Bouwkundige analyse per woning met focus op: registratie van de verschillende vloerlagen, aanzetdiepte funderingen, vloerpassen, niveauverschillen, opstijgend vocht.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Bijhorende opties vastleggen op basis van de bouwkundige analyse.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van bestaande historische vloerstructuur en -bekleding.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van bestaande historische plafondstructuur en -bekleding.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van bestaande historische spanten.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Binnenwanden en deuren					
Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op binnenwanden en deuren.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Vastleggen welke wanden onderdeel uitmaken van de restauratuedossiers.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van deuren met hoge erfgoedwaarde.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van nieuwe deuren: reconstructie of hedendaagse interventie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Trappen					
Historisch referentiekader opmaken per woning - focus op trappen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van trappen (en bijhorende trapkasten met hoge erfgoedwaarden.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van nieuwe trappen/trapkasten: reconstructie of hedendaagse interventie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Onderhoudswerken met aanhouden van bestaande kleurstelling.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Specifieke interieurelementen					
Erfgoedwaarde van de specifieke interieurelementen bepalen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Conservatie en restauratie van interieurelementen met hoge erfgoedwaarde.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Invulling bepalen van nieuwe interieurelementen: reconstructie of hedendaagse interventie.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Technische uitrusting					
Voorzien van apart verwarmingssysteem per woning.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Voorzien van apart elektriciteitsnet per woning.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Aansluiting op nieuw rioleringsnet.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Openbare ruimte					
Conservatie en restauratie van de pompen.	SL		LT		X
Concrete opties vastleggen ten aanzien van het openbaar domein en bijhorende elementen.	SL		LT		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE					
Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Doelstelling 6: interventieplan begijnhof Lier					
Gefaseerde uitvoering van het interventieplan door middel van een fasering.	OCMW	KF / SL / AOE	Doorlopend		X
Doelstelling 7: fasering en raming budget					
Aanvragen van een meerjarenpremie bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.	OCMW	SL / KF / AOE	KT		X
Gefaseerde uitvoering van het interventieplan begijnhof Lier.	OCMW	SL / KF / AOE	Doorlopend		X
Uitwerken van de visie van de Kerkfabriek met betrekking tot fasering.	KF	SL	KT	X	
Gesprekken met de Erfgoedkluis verder zetten.	SL / OCMW	KF / EK	KT		X
Doelstelling 8: uitwerken van de restauratiedossiers					
Eigenaars: aanstellen van een Projectarchitect met restauratie expertise.	OCMW / KF	PA	Doorlopend		X
Huurders / erfpachters: aanstellen van een Projectarchitect met restauratie expertise.	H / EP	OCMW / KF / PA	Doorlopend		X
Volgen van de richtlijnen uit het beheersplan bij het uitwerken van restauratiedossiers.	OCMW / KF / H / EP	PA	Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE HISTORISCH EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Uitwerken van de restauratiedossiers in overleg met de eigenaars, Agentschap Onroerend Erfgoed en Coördinerend Architect	OCMW / KF / H / EP	PA / AOE / CA	Doorlopend		X
Plannen voorleggen aan de eigenaar en Agentschap Onroerend Erfgoed.	H / EP	OCMW / KF / AOE	Doorlopend		X
Doelstelling 9: instandhoudingsdoelstellingen					
Uitvoeren van instandhoudingswerken op basis van correcte handelingen en materialen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Onderhoudsschilderwerken schrijnwerk en gevels.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Onderhoud en herstel buitenschrijnwerk, schouwen en dakkapellen.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Aanbrengen dakisolatie: toepassen van het afwegingskader voor het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed.	OCMW / KF / H / EP	PA / CA	Doorlopend		X
Stabiliteitsingrepen: Pompstraat 2, achtergevel Sint-Margaretastraat 27, tuinmuur en dakkapel Pompstraat 4, tuinmuur Sint-Margaretastraat 23 - gemene muur semi-publieke tuin Grachtkant.	OCMW	PA / CA	KT	X	
Vernieuwing verwarming en aanpassingswerken riolering Wezenstraat 6.	OCMW	PA / CA	KT	X	
Vernieuwen raam Oud-Kerkhof 7.	OCMW	PA / CA	KT	X	
Herstel pomp Begijnhofstraat.	SL	PA / CA	KT	X	

BEHOUD VAN DE VOLKSKUNDIGE OF SOCIO-CULTURELE WAARDE & ARTISTIEKE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Doelstelling 10: bestemmingsplan begijnhof Lier					
Uitvoeren van het bestemmingsplan begijnhof Lier.	OCMW / KF	SL	Doorlopend		X
Doelstelling 11: ondersteunen van de leefgemeenschap					
vzw d'Amandelboon betrekken in het toekomstig beheer van het begijnhof.	OCMW / KF		Doorlopend	X	X
vzw d'Amandelboon betrekken in het beheer van de gemeenschappelijke tuinen.	OCMW / KF		Doorlopend		X
Onderzoek voeren naar de meest geschikte locatie voor vzw d'Amandelboon.	OCMW	KF / SL	KT	X	
Onderzoek naar het integreren van een 'voorbeeld' woning binnen het begijnhof.	OCMW	KF / SL	KT	X	
Doelstelling 12: een evenwichtig toeristisch aanbod					
Onderzoek naar het optimaal ontsluiten van erfgoed door middel van minimale ingrepen.	SL	OCMW / KF	Doorlopend		X
Aanvragen afwegen aan overlast voor het erfgoed en de bewoners.	SL		Doorlopend		X

BEHOUD VAN DE VOLKSKUNDIGE OF SOCIO-CULTURELE WAARDE & ARTISTIEKE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
Doelstelling 13: herwaarderen van de Kruisweg					
Coördinatie van de herwaardering van de Kruisweg	SL		MT	X	
Bewaren van de huidige Kruisweg bij vervanging.	SL		MT	X	
Doelstelling 14: uniform beheer					
Afstemmen interne reglementen zodat één algemeen intern huishoudelijk reglement ontstaat.	OCMW / KF / SL		KT	X	
Doelstelling 15: behoud van de archeologische waarde					
Toepassen van de archeologische wetgeving	OCMW / KF / SL		KT	X	

BEHOUD VAN DE VOLKSKUNDIGE OF SOCIO-CULTURELE WAARDE & ARTISTIEKE WAARDE

Maatregelen	Initiatief / eigenaars	Partner(s)	Termijn	Eenmalig	Terugkerend
-------------	------------------------	------------	---------	----------	-------------

Doelstelling 16: circulatie en toegankelijkheid

Integreren van fietsenstallingen in het kader van restauratiedossiers.	OCMW / KF / SL	PA / CA	Doorlopend		X
Voorzien van tijdelijke doorgangsbewijzen in het kader van uit te voeren werken.	SL		Doorlopend		X
Integreren van de circulatie, fietsenstallingen, toegankelijkheid in het intern huishoudelijk reglement.	OCMW / KF		KT	X	

Doelstelling 17: parkeerproblematiek

Algemene reflectie omtrent de parkeerproblematiek.	SL	OCMW / KF	Doorlopend		X
Uitbreiden van het autodelen in de directe omgeving van het begijnhof.	SL		KT		X

7.

Opvolging

Opvolging en evaluatie

7.1	Opmaak beheersplan	1047
7.2	Vooronderzoeken	1047
7.3	Instandhoudingswerken	1047
7.4	Restauratiemaatregelen	1047
7.5	Wederkerige maatregelen	1047
7.6	Monitoring	1047
7.7	Inspecties Monumentenwacht Antwerpen	1049
7.8	Interactie met de bewoners	1049
7.8	Kennisplatform Begijnhoven Vlaanderen	1049

7 Opvolging en evaluatie

Tot slot wordt een opvolging en evaluatie voorzien van de maatregelen. Op die manier ontstaat er een monitoring van het realiseren van de beheersdoelstellingen.

7.1 Opmaak beheersplan

Het beheersplan werd opgemaakt door architectenbureau B. Van der Wee Architects in samenwerking met studiebureau SumResearch. De opmaak van het beheersplan werd begeleid door een overleggroep bestaande uit vertegenwoordigers van het OCMW Lier, de Kerkfabriek Sint-Gummarus Lier, de Stad Lier en het Agentschap voor Onroerend Erfgoed.

In de realisatie van het beheersplan wordt een continue opvolging voorzien waarbij er een uitwisseling is van informatie tussen bovenstaande actoren en bij uitbreiding vzw d'Amandelboon. Door middel van een beheersoverleg worden de actoren samengebracht om de verrichte werken en de planning te bespreken. De frequentie van bijeenkomsten bestaat uit een minimum van twee keer per jaar, en een maximum van vier keer per jaar. Er wordt voorzien in een rapportage aan de buitendienst Noord van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De agendapunten worden in onderling overleg bepaald door de verschillende actoren. Hierbij is het belangrijk om aandacht te hebben voor volgende punten:

- Stand van zaken voor lopende of geplande dossiers
- Lijst der maatregelen overlopen en actualiseren naar hoogdringendheid
- Coördineren en opvolgen inspecties door Monumentenwacht

7.2 Vooronderzoeken

De vooronderzoeken zijn noodzakelijk als basis voor de restauratiewerkzaamheden. Het gaat in hoofdzaak om historische bouwonderzoeken die gedetailleerde inzichten opleveren van de deelgebieden. De eigenaars van het monument nemen hierbij de voortrekkersrol en doen hiervoor een beroep op gespecialiseerde bureaus.

Voor deze vooronderzoeken wordt een onderzoekspremie aangevraagd bij het Agentschap voor Onroerend Erfgoed. Deze vooronderzoeken worden gerapporteerd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Waar nodig wordt de erfgoedconsulent uitgenodigd op overleg.

7.3 Instandhoudingswerken

De instandhoudingswerken zijn nodig om verdere schade aan de erfgoedwaarden tegen te gaan en worden uitgevoerd tot de verschillende restauratiewerken kunnen aanvangen. De instandhoudingswerken worden waar mogelijk uitgevoerd door de eigenaar, waar noodzakelijk uitgevoerd door een gespecialiseerde firma.

Voor verschillende van deze instandhoudingswerken wordt een erfgoedpremie aangevraagd bij het Agentschap Onroerend Erfgoed. Deze instandhoudingswerken worden gerapporteerd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

7.4 Restauratiemaatregelen

Na goedkeuring van het beheersplan worden restauratiedossiers opgemaakt en ingediend. Voor deze werken wordt een erfgoedpremie aangevraagd bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De richtlijnen van het Agentschap Onroerend Erfgoed worden verwerkt in de restauratiedossiers. Tijdens de werken wordt de erfgoedconsulent uitgenodigd op het werfoverleg.

Na het beëindigen van de werken, tijdens de voorlopige oplevering, wordt het as-built dossier door de eigenaar van het monument overhandigd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

In het as-built dossier zijn volgende elementen opgenomen:

- Fotoreportage (voor, tijdens en na de werken)
- Werfverslagen, PV van oplevering en nota over het verloop van de werken
- Coördinaten van de uitvoerders en ontwerpers
- Verslagen met de resultaten van de (voor)onderzoeken
- Technische fiches van de gebruikte materialen
- Onderhoudsrichtlijnen met betrekking tot de gebruikte materialen

7.5 Wederkerige maatregelen

Voor ieder pand is een cyclische inspectie voorzien door Monumentenwacht Antwerpen. Op die manier kunnen toestandvergelijkingen opgebouwd worden die steeds de veranderingen met vorige inspecties duiden. De aandachtspunten dienen vervolgens opgenomen te worden door de respectieve eigenaars.

7.6 Monitoring

De bewaringstoestand van het begijnhof wordt gemonitord door middel van een aan te maken database. In deze database wordt aan de hand van verschillende indicatoren de verandering in de toestand van het begijnhof gemeten. Onderhavig beheersplan stelt immers verschillende acties voor die een impact hebben op de toestand. Het is belangrijk om een overzicht te hebben van de toestand voor de actie, de actie zelf en het resultaat van de actie. Daarnaast zijn er de omgevingsfactoren die een continue invloed uitoefenen op het erfgoed en dus langetermijneffecten genereren. In het kader van de 'Periodic Reporting exercise (Section II)' in 2008 heeft het World Heritage Committee een standaardlijst opgemaakt met 14 primaire factoren. Voor het begijnhof Lier zijn volgende factoren van toepassing:

- Gebouwen en ontwikkeling.
- Transport en infrastructuur.
- Nutsvoorzieningen en infrastructuur.
- Pollutie.
- Lokale condities met impact op de fysieke toestand.
- Socio-culturele gebruiken van het erfgoed.
- Menselijke activiteiten.
- Klimaatsverandering
- Management en institutionele factoren.

Deze kunnen aangevuld worden met specifieke factoren die van toepassing zijn op het begijnhof. Er dient een actieplan opgemaakt te worden waarin de factoren worden vastgelegd en beslist wordt wie deze zal meten, hoe deze worden gemeten en door wie deze gemeten worden.

Het voordeel van een monitoring is dat het:

- Problemen kan vaststellen.
- Middelen naar voor brengt die nodig zijn ter verbetering.
- Deel uitmaakt van een wetenschappelijke kennisopbouw.
- Kansen biedt om vernieuwde conservatiestrategieën te ontwikkelen.

7.7 Inspecties Monumentenwacht Antwerpen

Om de globale toestand van de woningen/elementen op peil te houden is het aangewezen om een cyclische inspectie te laten uitvoeren door Monumentenwacht Antwerpen. Het merendeel van de woningen/elementen dient een eerste maal geïnspecteerd te worden. Voor de overige woningen/elementen gaat het over een toestandvergelijking, waarbij de evolutie ten opzichte van de vorige inspectie wordt opgenomen. De uiteindelijke doelstelling is om tot cyclische inspecties om de drie tot vijf jaar te komen, zodat er continue toestandvergelijkingen ontstaan. Ieder rapport van Monumentenwacht bevat acties op korte termijn en lange termijn. Deze acties en aandachtspunten dienen vervolgens opgenomen te worden door de respectievelijke eigenaars.

Maatregelen

- Cyclische inspectie laten uitvoeren door Monumentenwacht Antwerpen.
- Uitvoeren van de verschillende aandachtspunten uit de rapportage van Monumentenwacht Antwerpen.

7.8 Interactie met de bewoners

Het begijnhof Lier is bewoond. Een duidelijke communicatie en interactie met de bewoners is dan ook wenselijk. Zij dienen op regelmatige basis de hoogte gehouden te worden van werken, planning, etc. In interactie kunnen er bovendien nieuwe ideeën, verbeteringen, etc. ontstaan. De frequentie van bijeenkomsten bestaat uit een minimum van 2 keer per jaar, en een maximum van 4 keer per jaar. Een belangrijke partner hierbij kan vzw d'Amandelboon zijn, maar ook fotogroep Pallieter, de Kantkring,... Deze verenigingen kunnen bewoners bij elkaar brengen met als doel constructieve samenwerkingen op te zetten.

7.9 Kennisplatform Begijnhoven Vlaanderen

Het OCMW Lier en de Stad Lier kunnen een voortrekkersrol spelen in een op te richten kennisplatform rond Begijnhoven in Vlaanderen. Binnen dit platform kan ervaring uitgewisseld worden tussen de verschillende begijnhoven, de problematieken die zij ervaren alsook de best practices. Deze wisselwerking draagt bij tot het goed beheer van het erfgoed. Een ondersteuning vanuit de Vlaamse UNESCO Commissie is hierbij noodzakelijk.

Ook het belang van monitoring dient op dit niveau behandeld worden. Iedere lidstaat die lid is van UNESCO dient een periodieke rapportage op te maken over de bewaringstoestand van het werelderfgoed. Een afstemming tussen de monitoring per werelderfgoed site en de periodieke rapportage kan bijdragen tot een efficiëntere werking en zorg voor het erfgoed.

8.

Extra toevoegingen

8 Extra toevoegingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van extra toevoegingen in bijlage. Delen die reeds opgenomen zijn in het beheersplan worden opgelijst maar niet meer opgenomen in bijlage.

Bijlagen	Bijgevoegd of niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt	Zie hoofdstuk 1
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Zie hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Zie bijlage 1 ZEN-erfgoed
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	Niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Zie hoofdstuk 6
Lijst van cultuurgoederen	Niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie (overzicht referenties)	Zie hoofdstuk 2
Extra bijlage	Zie bijlage 2 'Studiebureau Archeologie, 2011. Archeo-rapport 56 Het begijnhof van Lier: een archeologisch bureauonderzoek. Kessel-Lo, 2011, pp. 61'

Datum Opgesteld te Brussel op 06.06.2018

Team Barbara Van der Wee

Paul Lievevrouw

Niels De Luyck

Veronique Henderix

Anna Kremmyda

Nicolas Debrauwer

Contact Barbara Van der Wee Architects bvba
Jan Jacobsplein 9, B-1000 Brussel
t +32 2 503 32 61
f +32 2 503 32 62
info@barbaravanderwee.be

SumResearch nv
Waterloolaan 90, B-1000 Brussel
t +32 2 512 70 11
f +32 2 512 98 92
brussel@sum.be
www.sum.be